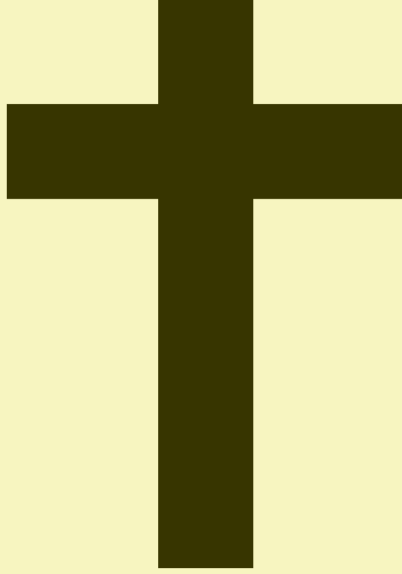

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tųų / Nanbí Sedó Jôesiví

Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tũũ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun
New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tũũ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
 f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997

Contents

MARK	1
LUKE	38
JOHN	101
ACTS	147
ROMANS	207
PHILIPPIANS	236
1 THESSALONIANS	243
2 THESSALONIANS	249
1 TIMOTHY	253
2 TIMOTHY	262
TITUS	268
PHILEMON	272
JAMES	274
1 PETER	282
1 JOHN	291
2 JOHN	298
3 JOHN	299

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Mark Ita'nandi'

John i' p'ó'p'oekandi'di Jôesivi tun in t'owa ovâytunphadende'

¹ Nă'i-ân namuu i' híwó'di tun Jesus-ví'gedi, i-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i' bá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

² Hăn'oe Jôesi Tádáví tukhe'bi', Isaiah gin nakháwă'i', ita'nan háa Jôesi Tádá iví ay itų'annin, ginnân:

³ Ót'ôeyanbe, naví t'ôepa'aa'i' uví páadé wînsankhâymáa.

I'đân uđi' in p'ôe wônkhây'ámí.

Oe ahkon deedi i' t'ôepa'aa'i' ûntuhkwintúuní,

"In p'ôe binkhây'an i' shánkí natsonji'igí'.

Hă'i p'ôe'ây-á wá' igí' binta'ge'an."

⁴ John i' p'ó'p'oekandi-ân i' t'ôepa'aa'i' namuu. Oe ahkon deedi Jôesivi tun in t'owa ovây'tôekanhondi ovây'tumáa, "Unbí t'aywó'di binjoe'an, hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, ihayđânho naadi wâyp'ó'p'oe'ámí."

⁵ Hedi hânho báyékí t'owa Judea nangewin hedá Jerusalem bú'windá ee naji' iwepiye dimää, hedi in to'wên dívít'aywó'dihăätsi'annin in Jordan p'o'k'ay iwe ovây'p'ó'p'oe'an.

⁶ John-bí aa kamäyo phódí ûnpa'an, hedá napújeba'áamuu, hedi khowi'dá hedá thaawăä äp'o ishaa'i-á ik'oe.

⁷ Hedi ginnân in t'owa ovây'tumáa: "Wí to'wí naví shánkí tsonan, hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, ihayđânho naadi wâyp'ó'p'oe'ámíkhuu imáa'i' naví tí'úugé napowagí'o, hedi naa ihay híwó'di wó'muupí dáy't'ăă-ídí iví anto wänbo dônma'p'ăădi-ídí.

⁸ Naadá p'oedida' wâyp'ó'p'oe'o', hewänbo i'dá i' Yă'dăa'i P'oewaahâa wovâysankhâymáa wí p'ó'p'oekan waagibá."

Jesus óep'ó'p'oe'an

⁹ Ihayhăäbá Jesus oe Nazareth bú'dí napówá, Galilee nantaa búgedi, hedi in Jordan p'o'k'ay iwe John-di óep'ó'p'oe'an.

¹⁰ Hedi Jesus ee p'oe iwedí nats'anpee'ă' ihayđi, makówá nakhuudeemändi i' Yă'dăa'i P'oewaahâa wí k'o'wee waagibá nawândi imû', hedi iví'di isóge.

¹¹ Hedi wí tun makówádí napeedi ginnân natú: "U-á naví ay wísígí'i-ân unmuu. Hânho u'di ohíhchan."

Penísendi ikhăäde Jesus óehíwóhpíkannamídí

¹² Ihayđi i' Yă'dăa'i P'oewaahâadi Jesus ahkónupiye óeho'.

¹³ Jónántă (40) thaa iwe naji', hedi Satan i' Penísendi namuu'i' ikhăäde' óehíwóhpíkannamídí. Ihayhăädi wiyá to'wí i-ádí wína'ânpí, in ahkónuwin animáa hăäwëndă'mân iwe diji', hewänbo in makówáwin t'ôepa'aa'indiho óekhăge'nan.

Jesus-di jónu paawó'in ovây'tuhkánnan i-ádí dimú-ídí

¹⁴⁻¹⁵ John i' p'ó'p'oekandi' oe Judea óepansóge, hedi tí'úugédí Jesus oe Galilee-piye namää, Jôesi Tádáví híwó'di tun in t'owa ovây'tôekanhondi. Ovây'tumáa, "Năä-ânho híwó' diwe naná, Jôesi Tádá nakhâymuu wovâysígíhóenídí. Unbí t'aywó'di binjoe'an, hedá nă'i Jôesi Tádáví híwó'di tun bíwăyú."

16 Iwáy Galilee p'oekwí kíngé Jesus naphademän dihaydi, Simon-dá iví tí'úu Andrew-ádí dānpa'akanundedi ovānmû', indá paawó'in damuudi.

17 Hedi ovāntu'an, "Naa-ádí bákä've. Nää dānpaahónde', hewānbo naagî' dīnt'owahóení'in wānhá'amí."

18 Wesebo inbí pa'akanu'i dānjoe'andi i-ádí damää.

19 Wíyá hây namää ihaydi, James-ádí iví tí'úu John-dádí ovānmû', indá Zebedee-ví ây damuu. Inbí pa'akanu'i dānkodi'o' inbí kophé iwe.

20 Hedi ovānmû'di ovāntu'an i-ádí damú-í'in, hedi inbí tādá Zebedee ee kophé iwe in t'ôe'indádí ovâyjoe'andi i-ádí damää.

Jesus-di wí yä'dâapî' p'oewaahâa wí senbí'wedi óekhehiye

21 Capernaum bú'ay dipowá, hedi i' kaykhanwówá thaa naná' dihaydi Hudíyoví méesate'ay ee Jesus nats'ú, hedi in t'owa ovâyhá'an.

22 Háa Jesus-di ovâyhá'o waa ovâyháa'an, gá in sená' in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dívíhée'an waagibá wí'ihée'anpídân, hewānbo i'dá ovâyhá'an ta'gendi itsonkhuumáa waagi.

23 Ihaydibá wí sen i' méesate ee nats'ú, i-á wí yä'dâapî' p'oewaahâadi óemáa, hedi ituwínú,

24 "Ánpí dí'an, u' Jesus Nazareth bú'wi'. Ti un'ää dít'aháanú-ídí gáhân? Naa dīnhanginná to'wí unmuu'in. U-á i' t'ähki yä'dâa'i' unmuu, i' Jôesi Tádádí wóesandi'."

25 Jesus-di i' yä'dâapî' p'oewaahâa óet'e'yandi óetu'an, "Hânda'dibo', ná'i senbí'wedi ópeeve."

26 Hedi i' yä'dâapî' p'oewaahâa ituwínúdáhá' i' sen óethathakannan iví'wedi napee'ádi.

27 T'ähki in t'owa ovâyháa'an, hedi dívítu'an, "Hānna namuu ná'in? Wēn ts'aamin háhkannān imáa, hedá itsonkhuumáa waa i'o'. In yä'dâapí'in p'oewaahâa wānbo ovāytsonmáa, hedi indi óe'a'gindo'."

28 Hedi oe Galilee nange i'ge t'ähki t'owa iví'gedi dit'oe.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháa'an

29 I' méesate iwedi dipee, hedi Jesus oe Simon-dá Andrew-ádí inbí tewhá iwepiye namää. James-ádí John-dádí wá' damää.

30 Dipowá ihaydi Jesus óetu'an Simon-bí jahkwíjo ûntsáwäp'ídehay'in.

31 Hedi i' kweeví whohte iwepiye namäädi man diwedi óeyâ'di óeshaa. I' tsáwäp'íde wesebo ûnhán, hedi ovâyhúujôn.

32 Nathants'ú' dihaydi i' kaykhanwówá thaa naphade, hediho in t'owadi in dihay'in t'ähki hedá in to'wēn yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovâyháa'indá wáy Jesus na'ān diwepiye ovâyhúja'.

33 In bú'wnmáa, hedi indi óe'a'gindo'.in t'owa t'ähki ee tewhá phódi dívíwé'ge'an.

34 Hedi báyéki t'owa ovâyhehkháa'an, tobá háawi inbí hay dīnmuu wānbo', hedá báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhehiye. Hewānbo in p'oewaahâa wí'ovâyhí'mägipí, gá to'wí namuu'in dīnhanginnāndān.

Jesus wí'bo ijūusu'an

35 Wa'déedi Jesus ishaa, hedi bú'dí napeedi oe hānda' naná' diwepiye namää, hedi iwe ijūusu'an.

36 Simon-dá in wé'gen i-ádí diji'indádí dimää óenuuwá-ídí.

37 Hedi óeshaa ihaydi óetu'an, "T'owa t'ähkídí wóetuwāmáa."

38 I'di ovâytu'an, "Jaho gimú-í o'i wé'ge'i bú' nāwe tsowa naná' diwepiye, eeje wá' Jôesi Tádáví tun dovâyt'ôe'amídí. Hangî'-ānkun o'ää."

39 T'ähkí Galilee nange i'ge Jesus namändi inbí méesate eeje Jôesi Tádáví tun ovâyt'ôekanhon, hedá in yä'dâapí'in p'oweahâa t'owavi'wedi ovâykhhepiyende?

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ònhehkháa'an

40 Wí sen naphéetaymuu'i Jesus-ví'piye na'ää, hedi idége'disógedi pín ta'gedi nakhäge'da'póe. Óetu'an Jesus, "Dínhanginná u-á úkodi'in ná'i phéetay dínjâa'amídí, unda'dí."

41 Jesus iví'piye hânho nasehkanápóe, hedi ikhóhtäädí iví mandí óetäge, hedi óetu'an, "Naa oda'ákun wínhehkháa'amí'in. Unhehkháapúuwí."

42 Wesebo i' phéetay ûnhándí nahhehkháapóe.

43-44 Hedi Jesus-di óepunjôn, hewänbo páadé kaygindi óetu'an, "Óet'ôeyan, to'wí wänbo ná'i úpóe i'gedi wínâat'ôe'amípí. Moses ita'nan Jôesi Tádáví ta'nin diwe, únkây'ä' wí hääwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jôesi Tádá óemäänídí, in t'owa ovâyhangin'annamídí íhehkháapóe'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an."

45 Hewänbo i' sen iwedi namäädí báyéki ihée'an ni'gedi, hedá háa ûnpóe'indá t'ämäpiye in t'owa ovâyt'ôe'an. Háa i' sen i'annin namuudi Jesus wí'ûnkodipí kee'eedi i' bú' nats'úunídí, hediho bú'dí já'wébo wáy tóebo nathaapí iwe iwóyí'. Hewänbo ee na'än diwe in t'owa t'ämäphä'gedi dipóya'.

2

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipí' ònhehkháa'an

1 Wí häyú thaa naphade ihaydi Jesus wíyá oe Capernaum-piye namää, hedi iví' na'ännin in t'owa dínhanginpóe.

2 Báyéki t'owa iwe diwé'gepóe, hediho wínajâanáhpí phódi nú' wänbo joe, hedi Jôesi Tádáví tun ovâyt'ôe'an.

3 Wây-á t'owa di'ää, hedi in diwedi jónu senä'di wí sen ûn'a'yäkankodipí' whohpa' k'éwédí óekán.

4 Hewänbo dit'owabá'yendi wídínkodipí Jesus-ví nú' óekáanídí, hediho wha'k'aypiye dipeedi Jesus nawin dee ta'ge dâphohkídí, hedi whohpa' wóégé i' sen ûn'a'yäkankodipí' oe áagépiye óewaje.

5 Dâwäyümáa'in Jesus-di ovâymu' ihaydi i' nahay'i' óetu'an, "Naví ay, uví t'aywó'di ú'owó'jen."

6 Hewänbo wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in iwe dikw'ó'nin ginnân díví'ánshaamáa:

7 "Háadan ná'i sen gin ihí'máa? Jôesi Tádáda'mân ûnk'óe t'aywó'di i'owóejé-ídí, hediho gin ná'i sen ihí'máadi Jôesi Tádá óe'a'ginhánúnde?"

8 Wesebo Jesus wí'bo ûnhanginpóe háa kaadibo díví'ánshaamáa'in, hedi ovâyt'u'an, "Hedi háadan ha'wâa úví'ánshaamáa?"

9 Ná'i sen ûn'a'yäkankodipí' dótú'andá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa dótú'andá, 'Uví whohpa'ay mänke'di ójýé,' wé'i-an shánkí wínabâapu'wanpí hedânho bínmúunídí háa ta'gendi dínkodí'in háa joe?

10 Nää hääwí dókhây máa wâykeeyamídí naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i dínk'óe'in náa oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóejé-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipí' óetu'an,

11 "Wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mänke'di uví'piye unmú-í."

12 Hedi i' sen wesebo iwínú, hedi iví whohpa' iké'di napee. T'ähkídíbo óemú'di ovâyháa'andi ditú, "Wên hääwên gi'min wáymúu wänbo wí'âymu'pí," hedi Jôesi Tádá kw'áayébo óemáa.

Jesus-di Levi óetu'an óeyuhúuwí'in

13 Jesus i' bú'dí napeedi oe p'oekwí k'ingépiye wíyá namää. Báyéki t'owa ivi'piye dimää, hedi ovâyhá'o'.

14 Hedi Capernaum-piye nawáymän dihaydi wí sen Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i tewhá'ay ee na'ándí, i-á Alpheus-ví ay ûnmuu, hedá tax phahsandi-ân namuu. Jesus-di Levi óetu'an, "Naa-ádi óká've," hedi iwínúdí Jesus-ádi namää.

15 Báyéki wây-á tax phahsannin hedá wây-á t'owa-á Jesus-ádi diji', ná'in wé'gen t'owa in Pharisees-di ovâytu'máa t'óeyanpí'in gin. Wí thaa Levi-ví tewhá ee ná'in t'owa Jesus-ádi ivi khäge'nindádi dívihúujo'.

16 Hedi wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in senä', indá Pharisee t'owa iwedi'in dimuu'indi Jesus óemû' ná'in gi'min t'owa-ádi ihúujodi. Hedi Jesus-ví khäge'nin ovâytsika'yan, "Háadan ná'in tax phahsannindádi hedá ná'in t'óeyanpí'indádi ihúujo'?"

17 Jesus nat'oedi ovâytu'an, "In dihay'indá'mân wí woekandi d'íntáy, in dihaypí'indá joe. Naa o'äã in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'ámídi inbí t'aywó'di dâyjoe'ámídi, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin di'ánde'indá joe."

Jesus óetsika'yan haadä i'gedi

18 Ihayhäãbá John i' p'ó'p'oekandiví khäge'nindádi in Pharisee t'owavi khäge'nindádi dívíhaadä'o', hedi wên t'owa Jesus ûnpówá'indi óetsika'yan, "Háadan John-bí khäge'nindádi in Pharisees-ví'indádi dívíhaadä'o', uvínda joe?"

19 Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi, ti i' soyingiví k'ema'in dívíhaadä'o wa'di indádi najidibo'?" Joe, há'to ha'wâa díví'ámí wa'di indádi dín'ándí.

20 Hewänbo owáy häãdi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhâymaa, ihaydânho dívíhaadäkhâymaa." *

Jesus-di ovâythayyan in Hudíyoví hay owáydi'i khuu-á hedá ivi ts'aabi khuu-á wíðänwóndepí'in

21 "To'wí wänbo wên to khannin deedi wên aa'ay ts'aamin wí'ti'k'úya'pí. Ha'wâagi i'andá, dâyo'owídi in aa'ay nat'i'k'óe'in nats'úuní, hedá shánki wänbo-á in to-á nasivedee-í.

22 Hedi to'wí wänbo wí úuva p'oe ts'aabi wí'ikuudepí wí k'úwá khowa p'oemúu khandi eeje. Ha'wâagi i'andá, i' úuva p'oe nakaypóedí nasóedi i' p'oemúu napání, hedá i' méena-á nacha'dee-í. Úuva p'oe ts'aabi-á p'oemúu ts'aabi eejan ûnkuukhây'ä'."

Jesus óetsika'yan kaykhanwówá thaa i'gedi

23 Wí thaa, kaykhanwówá thaa naná'di', wí táhtân nava i'ge Jesus-ádi ivi khäge'nindádi dimän, hedi in khäge'nin dâyták'éthehondi dâykoehon.

24 Hedi in Pharisee t'owadi Jesus óetu'an, "Háadan uví khäge'nin ha'wâa díví'o'?" Háa díví'o'in kaykhanwówá thaa naná' diwe nakhâak'óe."

25-26 Jesus-di ovâytu'an, "Hewänbo bîntunnapí'an háa David hân'oe i'annin, Abiathar na'owha'p'ó'dédî'ân dihaydi. David-dá hedá in senä' i-ádi diji'indádi diha'sendi wí häãwí dâyk'o'i'in wíðâymaapí, hediho Jôesi Tádáví tewhá ee dits'ú, hedi i' pává ee nasaa'i David ihógidi ik'oe, hedá in senä' i-ádi diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Tádágí' ûnwijesaa wänbo', hediho in owha'dá'mân dínk'óe dâyk'o'ídi.

* 2:20 Jesus wí'bo ivi'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'ba namuu, hedi ivi khäge'nindá i' soyingiví k'ema'in waaginbá-á dimuu.

²⁷ Jôesi Tádádí t'owa ovâykhíjé i' kaykhanwówá thaa dâywânpi'a'geenídá joe, hewânbo i' kaykhanwówá thaa-á t'owa ovâymägi ovâykhäge'namídí.

²⁸ Hedího naa, t'âhkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúunídí háa t'owa kaykhanwówá thaa iwe wânbo dínkodi'in díví'amídí."

3

Kaykhanwówá thaa iwe Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' ônhekháa'an

¹ Jesus i' Hudíyoví méesate'ay ee wíyá nats'ú, hedí wí sen wáyhángédí namant'aamuu'i' iwe na'ân.

² Hedí in t'owadi Jesus áyîngidi óemúnde', tigúba kaykhanwówá thaa i' sen ônhekháa'amí, hedí ônhekháa'andá ônt'e'p'êede-í.

³ Jesus-di i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ná'in t'owaví páadépiye ówínú."

⁴ Hedáhá' Jesus-di ovâytsika'yan, "Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe íví'amídí: Ti wí to'wí âykhäge'namí háa âywa'amí? Ti gínkhây'ä' wí to'wí íví wówátsi ây'aywoení'in háa âyháji'in?" Indá háabo wídítúhpí.

⁵ Hedí Jesus íbéedí tyîngidi óemúnde', tigúba k'aygi ovây múnde', gá wídísígítaachanpoe'opídân, hedí wídisehkanápóepídí óewa'an. Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtää." Hedí íkhóhtäädi íví man ûnwówadi páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe.

⁶ In Pharisee t'owa dipee, hedí wesebo Herod-ví k'ema'in ovâyhée'an wên hí' dâyk'úuwídí hádídí Jesus óeháji'in.

Báyékí t'owa oe p'oekwí kîngépiye Jesus-ádi dimää

⁷ Jesus-ádi íví khäge'nindádí iwedi dívíjâa'an, hedí oe p'oekwíngépiye dimäädi báyékí t'owa dínwóemää. Ná'in t'owa dí'ä'ä' oe Galilee nangedí, Judea nangedá,

⁸ Jerusalem bú'dá, Idumea nangedá, Jordan p'o' p'ânädá, hedá Tyre bú' Sidon bú' tsowadá. Ná'in t'owa-á háa i'o' i'gedí dit'oedi íví'piye dimää.

⁹ Hedí Jesus íví khäge'nin itu'an wí kophé ûnkhâychaní'in, in báyékí t'owadi wí'óet'äämä've-ípídí.

¹⁰ Báyékího ovâyhekháa'an, hedího nää-á t'âhkí in dihay'in íví'piye dívít'ä't'ä'máa óetäggé-ídí.

¹¹ Hedí in t'owa in yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovây máa'indi óemû'di íví páadépiye dívídege'dikw'ódi, hedí dívítúwínú, "Û-á Jôesi Tádávi ay-ân unmuu."

¹² Hewânbo kay'indi in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovâykhâak'û' wídítú'be-ípídí to'wí namuu'in.

Jesus-di tä'di wíje senä' ovâyde'man íví khäge'nin dimúunídí

¹³ Jesus okú i'piye namää, hedí in to'wên nada'in ovâytuhkánnan, hedí ee naji' iwepiye dimää.

¹⁴ In diwedi tä'di wíje senä' ovâyde'man i-ádi dimú-ídí, hedá ovâypunjôenídí íví tun in t'owa ovây tunphaadé-ídí.

¹⁵ Hedá inbá ovâyk'û' in yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhepeeyé-ídí.

¹⁶⁻¹⁹ Ginnân in senä' dikháwä: Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekháwämägi), James-á John-dá (ná'indá Zebedee-ví ây ûnmuu, hewânbo Jesus-di ovânkhâyä' Boanerges gin, hedí ná'in kháwä Boanerges-á Greek-ví

tundi “Kwahtaḡ” gān namuu), Andrew-á, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, James-á (i-á Alpheus-ví ay ũnmuu), Thaddeus-á, Simon-dá (i-á in Zealot t'owa iwedi'i namuuwān*), heḡá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhāymáa'i-á namuu).

Ditú Penísendiḡ Jesus óekhāge'máa'in

²⁰ Jesus wí tewhá ee nats'ú, heḡi báyéki t'owa wíyá diwé'gepóedí Jesus-á iví khāge'nindá húu wānbo wí'ovāymāhpí.

²¹ Heḡi iví maatu'in háa ũnpoe'o'in dínhanginpóedí ũnkenmāa. “Hádée iví hangintan wí'imáapi” gin ditú’.

²² Wēn Hudíyoví khuu dāyhá'o'in oe Jerusalem bú'dí di'āā'in wá' ditú’, “Jesus-á Penísendiḡ óemáa. In yā'dāapi'in p'oewaḡhāḡaví p'ó'dédí' dínmuu'i', Beelzebul gin nakháwā'i'dān óekhāge'máa in yā'dāapi'in p'oewaḡhāḡa t'owaví'wedí ovāykhehpeeyé-ídí.”

²³ Heḡi Jesus-di in t'owa iví'we ovāywé'ge'andi ná'i hí' wēn ó'gédí'ay waagi'bá namuu'i' ovāytū'an ovāyhá'amídí: “Hádídān Satan i' Penísendi namuu'i' ũnkodí wí'bo ipikhehpeeyé-ídí’

²⁴ Ti wí'únhanginnáhpí'an wí nangewin t'owa wí'bo dívípihānbodá, há'to inbí nange dínkāypúuwí.

²⁵ Heḡi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyāndedáho', há'to híwó inbí k'aygi dínpúuwí.

²⁶ Heḡi hanbá Satan iví khāge'nindádí iyāndedá, há'to nakāypúuwí, hewānbo iwebo iví kay ũnhānání.

²⁷ “To'wí wānbo wí'ũnkodípí wí sen nakay'iví tewhá ee nats'úunídí iví hāḡwí ũnsānhóenídí, páadé i' sen nakay'i' óewhisógepídíbo'. Óewhisógedídā'mānho ũnsānhóení iví hāḡwí.

²⁸ “Ta'gendi wāytūmáa, nakodí ovāy'owóejé-ídí t'owaví t'aywó'di t'āhkí heḡá t'āhká inbí hí'dí Jōesi Tádá óe'a'ginhānūnde'i-á.

²⁹ Hewānbo to'wí i' Yā'dāa'i P'oewaḡhāḡaví'gedí a'ginkhānudi ihí'máadá, Jōesi Tádádí há'to hānhay wānbo ũn'owóejé-í. Wēn t'aywó'nin i'o há'to hānhay wānbo na'owójédee-i'in.”

³⁰ Ha'wāagi Jesus ihée'an gá in Hudíyoví khuu dāyhá'o'in ditú'dān, “I-á wí yā'dāapi' p'oewaḡhāḡadi óemáa.”

Jesus-ví jíyá-á tí'ũuwindá ũnpówá

³¹ Ihayhāābá Jesus-ví jíyá-á iví tí'ũuwindá i' tewhá wáy na'ān diwe dipówá, heḡi já'wé dívítsikhawindi wí to'wí Jesus ũntūhkānts'ú.

³² Báyéki t'owa ee na'ān dee dikw'ōn, heḡi óetu'an, “Uví jíyá-ádí uví tí'ũuwindádí oe já'wé diji' heḡi wóetu'wāmáa.”

³³ Jesus-di ovāytū'an, “Wāy-á t'owa diji' jíyá-á tí'ũuwindá waaginbá dimuu'in naagi'.”

³⁴ Heḡi in t'owa dibūukw'ó'nin ovāybéepuwāmáadí natú, “Nā'in wá' naví jíyá-á naví tí'ũuwindá dínmuu.

³⁵ To'wēn háa Jōesi Tádá nada' waa díví'o'innānho naví tí'ũuwindá naví jíyá-á dínmuu.”

Jesus-di wēn háhkangí'in ó'gédí ko'ji i'gedí in t'owa ovāytū'an

* **3:16-19** In Zealot t'owa-á Israel nangeḡí' dívíhānbo' in Rome-'in ovāykhehpeeyé-ídí

4

1 Jesus-di in t'owa oe p'oe kwí kíngé wíyá ovâyhá'o', hedi ee naji' iwe báyékí t'owa dívíwé'ge'andi wí kophé na'án diwe itógidi isóge, hedi t'áhkí in t'owa ee nange p'oe kwí kíngé dívíwóyí'.

2 Iwe ovây'ó'gédí'an báyékí háäwí ovâyhá'ámídí. Wên ó'gédí ovâytu'annin ginnân namuu:

3 "Bít'ôeyan. Wí ko'jikwo'i namää iví ko'ji wóegé, hedi ee nava i'ge iko'jiwáde.

4 Wáy wí ko'ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi in tsídé dipówádí t'áhkí dâyk'oe.

5 Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, báyékí wínanankw'óhpi iwe, hedi wáhp hade wínanank'aanáhpídí i' nan nasúwádí wesebo natsijópúpóe.

6 Hewänbo i' than napee ihaydi, t'áhkí nat'aadi óephahánú, ihay wínapútsiyedipídí.

7 Wíyá ko'ji-á wäã'i phé'yävi jáa-á najemu, hedi i' phé'yävi nasôedi i' ko'ji óe'ánhógidi háäbo wínapaapi.

8 Hewänbo wíyá ko'ji-á híwó'di nan diwá najemu, hedi napeedi nasôe, hedi wáy wí ko'ji iwedi powintä ma'kw'anukí shánkí napaa, wíyá iwedi sígintä-á, hedá wíyá iwedá tãgintä-á.

9 To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó dívít'ôeyaaní'in dínkhây'ä'."

10 Jesus wí'bo naji' ihaydi, iví tã'di wíje khäge'nindá hedá in wé'gen i-ádí diji'indá oetsika'yan hánnan ná'in ó'gédí natunda'in.

11 Ovâythayyandi natú, "Jôesi Tádádí wovâymägi íka'póewídí hádídí i'di náä t'owa ovâysígihónde' i'gedí, hewänbo in wé'gen t'owa dika'powada'pí'indáho dovâyhá'odi ó'gédída' dovâytumáa hedânho wídika'póewípídí.

12 Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân inbí'gedí nata'muu:

Tobáháa háädi wänbo t'áhkí dâymúnde wänbo

wídínkeepoe'opí,

hedá háädi wänbo t'áhkí dit'oe'o

hewänbo wídika'póya'pí.

Dínkeepoe'odá hedá dika'póya'dá Jôesi Tádáví'piye dívíbee-í hedi i'di ovây'owóje-í."

Jesus-di ovâythayyan i' ko'ji i'gedí

13 Hedi Jesus-di ovâytsika'yan, "Ti ná'in háhkangí'in ó'gédí i' ko'ji i'gedí wí'íka'póya'pí'an? Hádídan i' wé'ge'i háhkangí' ó'gédí wâytumáa'i' íka'póewí'?

14 Ná'i ko'ji i' sen ikoe'i Jôesi Tádáví tun waagi'ba namuu.

15 Wí ko'ji in p'ôe'ay i'gepiye najemu nanankâymuu eedi, hedi wên t'owa ná'i nan waaginbá dimuu. Ná'i Jôesi Tádáví tun dit'oeedi wesebo i Penísendi Satan na'äädi inbí'wedi ovâyhónde'.

16 Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, hedi wây-á wên t'owa-á ná'i wáhp hade k'aapi' nan waaginbá dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oeedi wesebo híhchandi dâysígí'o'.

17 Hewänbo wídipúumuupí waaginbá dimuu. Pín ta'gedí wídívíwâyundepídí háy tãhkída' diyäpoe'o. Dâyt'ôephadededáhá' t'owadá ovâywá'o' ná'i Jôesi Tádáví tun namuudi, hediho wesebo inbí'wâyú dínhände'.

18 Wíyá ko'ji-á wäã'i phé'yävi jáa-á najemu, hedi wây-á wên t'owa-á i' tun dit'oeedi ná'i nan waaginbá dimuu.

19 Báyékí háäwí náä oepáa k'aydiwidi ovây'áyîngimä', hedi hânho dâychä'sígídí in ta'gen namuu iwedi dívíhänge'o', hedá báyékí wíyá háäwí-á dida', hediho i' ko'ji óe'ánhógi waagibá dínpo'e'o, indá Jôesi Tádáví hí' dâý'ódé'dedi wên híwó wänbo wí'ovây'ohpi.

20 Wíyá ko'ji-á híwó'di nan deedá najemu, hedi wáy-á wên t'owa-á nã'i híwó'di nan waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oe'odi dâysígí'o', hedi híwó'di háäwí díví'o'. I' ko'ji powintä háa sígíntä háa tägíntä ma'kw'anukí shánkí napaa waagibá, nã'in t'owa iwedi wáy wên shánkí híwó díví'o wáy-á wênbí'wedi."

Jesus-di wên phakó i'gedi ovâytu'an

21 Hedi wá' ovâytu'an, "Ti wên phakó bînts'úya' wên t'un napekichá'nin pho' háa whohte pho' bînkênídí? Joe, wên phakóbay-á dâykée'í wáy nakohkeet'ôení iwepí'an.

22 Hedi hanbá t'ähkí háäwí nää nakaamuu wänbo nakeepúuwí, i díví'o'. I' ko'ji powintä háa sígíntä háa tägíntä ma'kw'anukí shánkí napaa waagibá, nã'in t'owa iwedi whedi háäwí nää naka'powamuupí wänbo-á naka'powadee-í.

23 To'wên naví hí' dit'oe'indá dínkhây'ä' híwó dívít'ôeyaaní'in.

24 "Hewänbo áyîngidi bít'ôeyanbe. Wí híyääwän úvít'ôeyandáho', wí híyääwän íka'póewí. Hewänbo híwó úvít'ôeyandá híwó wá' íka'póewí, hedá shánká íhâhpúuwí.

25 To'wí naka'pówá'i-á shánkí óeka'powamääni. Hewänbo to'wí híwó naka'pówápí'-á, i' waagibá, nã'in t'owa iwedi whíyää naka'pówá'i' ônkaayamí."

Wíyá wí ko'ji i'gedi ovâytu'an

26 "Naadi wáythayyamí háa Jôesi Tádávi háhkan ûnmuu waa. Ginnân waaginbá namuu: Wí sen nava iwe iko'jiwáde.

27 Khun waagi i' sen najókhây'ä', hedá hédén waagá ishaade'. I' ko'ji-á natsijópúpuwamändi nasôemän, hewänbo i' sen wí'ûnhanginnáhpí háadí gin napoe'o'in.

28 I' nan diwedi napipee. Páadé napee, hedá natútodee, hedá nakâypóe.

29 Hedi nakâypóe ihaydá i' táhtsaa tsijódí its'á', táhtsaa ihaydi nanândi."

Mustard ko'ji i'gedi ovâytu'an

30 Jesus-di wíyá ovâytu'an, "Naadi wáytu'hkankhây'máa háawin Jôesi Tádávi háhkan ûnmuu'in. Nã'i háhkangí' hí' wáytu'amí wáythayyamídí háa ûnwadedee-í'in:

31 Únpúuwí háa wí mustard tân ûnpoe'o waagibá. Nã'i tândá shánkí hínchää'i namuu i' wé'ge'i ko'ji t'ähkíwí'wedi,

32 hewänbo óekoedi napee ihaydi, shánkí nasôe'o i' wé'ge'i nako'ondiví'wedi. Hedi nasôedi he'endi nawa'jáykhóepoe'o, hedá in tsidé'ây-á i' wa'jáykhóe eedá ná'óhkhunná' deedi dâyyähpa'."

33 In t'owa ovâyhá'odi báyéki háhkangí' ó'gedí'ây gi'bibá ovâytu'an, háyú dînt'ôeyankodi ihay.

34 Gi'bi hí'dída' nã'in t'owa ovâyhá'an, hewänbo wí'bo iví khäge'nindádí naji' ihaydi indáho i'di háäwí t'ähkí ovâythayjo'.

Jesus i' waa hânda' i'an

35 I' thaabá nakin dihaydi iví khäge'nin itu'an, "Jaho gimú-í oe p'oekwí' p'ânäpiye."

36 Hediho t'ähkí in t'owa ovâyjoe'andi in tä'di wíje khäge'nin i' kophé iwe dívítógidí indádí óeho'. Wáy-á kophé wá' iwe dikw'ó.

37 Hedi wí waa hânho kay'i napówá, hedi i' kophé búge nap'o'ts'úya'di nap'ohpidemän.

38 I' kophé tí'ûupiye p'ônwédé eedi Jesus najókhawäk'óe, hedi ivi khäge'nindi óejóhsandi óetu'an, "Háhkandi?, ti áyíngi wíwóemähpi'an na'in díp'ot'akhanukhây'o?"

39 Jesus ishaa, hedi kaygindi óehée'an i' waa, hedá i' p'oekwínda óetu'an, "Ánpí ok'u?" Hedi i' waa nahándi t'ähki nahángipóe.

40 Hedi Jesus ivi khäge'nin itu'an, "Háadan íkhunwôeda? Ti in wäyü wíwínmáapí'an?"

41 In khäge'nin hânho dikhunwôeda?, hedi dívítumáa, "Háawi sennan ná'i namuu? Waađi wänbo p'oedi wänbo-á óe'a'gindo?"

5

Jesus-di báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa wí senbí'wedi ovâykehpiye

1 P'oekwí' p'änäpiye diphadedi in Gerasene-bí nange iwe dipówá.

2 I' kophé iwedi Jesus nawá' dihaydi, wí sen peníbégedi napee óejay-ídi. Ná'i sendá wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa.

3 I-á t'owápho eeje nathaa, wáy dâypeníkhä'kw'óe'ó iwe. Óewhi'owän, hebo wíawhisogedee'ipí, kadénadi wänbo joe.

4 Häyänbo óekwäk'ukhúwhi'an, hedá kadénadá óemanwhi'an, hewänbo i' kadéna itäadi its'ánde?, i' kwäk'ukhúto-á ithánde?, hedi náa to'wí wänbo wí'ünkodipí óesaháanú-ídi, íwíwo nakaydi.

5 Khuu-á thaa-á penípho eeje hedá okú i'gá najidi ituwínunde?, hedá k'uudá ipits'ánde?

6 Hedi Jesus kayi' najidi óemú'di ivi'piye i'ää, hedi ivi páadépiye idége'disóge.

7-8 Jesus-di i' yä'dâapí' p'oewaahâa óetu'an, "Ná'i senbí'wedi ópeeve." Hedi kayi ituwínúdi i' p'oewaahâa natú, "Háadan ánpí wídi'ohpi, Jesus, u Jôesi Tádá i' shánki kw'áye na'ándivi ay unmuu'i'? Naadi Jôesi Tádávi páadépiye wída'máa, wídi't'ôephadekannamipí."

9 Jesus-di óetsika'yan, "Háannan unkháwä?" "Gá Báyéki gân" gin natú i' sen, "gá na'indá báyéki gijidân."

10 Hedi kay'indi i' sendi Jesus óeda'máa ná'in yä'dâapí'in p'oewaahâa wí'ovâsaanipí ná'i nangedi.

11 Iwe tsowa wáy báyéki pehtsude dihúuji' ee okú wáhkí,

12 hedi in yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an, "Na'in o'in pehtsudevi'ge dísan inbí tú' eeje ívítôenídi."

13 Háa dida'póe'in Jesus-di ovâymagi, hediho in yä'dâapí'in p'oewaahâa i' senbí'wedi dipeedi in pehtsude eeje dívítógi. In pehtsude-á oe wáhkídi p'oekwí' diwepiye díví'ääwávedi díví'ot'ahanú. Ná'in pehtsude mađi wíje maapaasôn (2,000) ihay diji'.

14 In dâypehtsude'áyínmáa'in dishavemää, hedi iwáy bú' hedá bú'dí já'wé-á háa napóe'in dâyt'ôeho?. Hediho in t'owa dâymúunídi dimää.

15 Jesus-ví'we dipówá ihaydi i' sen báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa ivi'wedi ónkhepiye'i' óemú'. Náa-á na'aamuu hedá ivi hangintandá imáa. Óemú' ihaydi dikhunwôeda'póe.

16 In t'owa háa napóe'in dâymú'indi in t'owa dipówá'in ovâytu'an i' senbí'gedi háa óe'annin, hedá háa in pehtsude dínpóe'indá.

17 Ihaydáhá' in t'owadi hânho kay'indi Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatää-ídi.

18 Jesus i' kophé iwe itohon dihaydi, i' sen in yä'dâapí'in p'oewaahâa ivi'wedi ónkhepiye'i'di pín ta'gedi óedaa'an, "U-ádi dípunmää."

19 Hewänbo Jesus-di wí'óepunmägi. Óetu'an, "Uví'piye ópûndi uví t'owa ovâyt'ôe'amí t'ähkí háa i' shánkí natsonji'i'di ugí' wôn'annin, hedá háa uví'piye nasehkanápóe'indá."

20 Hediho i' sen i' nange Tä Bú'wi Nange gin dâytu'o' iwepiye namää, hedi háa Jesus-di ôn'annin ovâyt'ôe'an. T'ähkí in t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ònehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápa

21 Jesus i' kophé iwedí p'oekwí' p'änädi nawáy'ää ihaydi, p'o kíngé wáy nají' iwe báyéki t'owa diwé'gepóe.

22 Hedi wí sen, Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu. I'di Jesus óemú'di iví páadépiye idége'disóge óekhäge'daa'amídí,

23 hedi pín ta'gedi óetu'an, "Naví ayúkáy dínchuwamää'ä. Naví k'aygi piye unmú-i hedi uví mandi náatäggé-i, hedänho nawôewa-i hedá nawówayéeni."

24 Hediho Jesus i-ádi namää.

Báyéki t'owa dânwóemää, hedi indi Jesus óet'ä't'ä'chänuhon.

25 Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí.

26 Ikhäge'tuwämäadí iví hääwí t'ähkí iku'ch'áadáhá' iví chá'dá ihánú, hewänbo in woekannindi shánkí óewänpit'ôephadekannan, hedi óekhäge'namiví'wedí shánká nahaypóe.

27 Nä'i kwee-á Jesus-ví'gedi nat'oe, hediho iví tí'ûuphä'gedi t'owa jáa nats'ú iví k'éwé'in to óntäggé-ídi.

28 Ginnân i'ánshaamáa: "Jesus-ví k'éwé'in to k'áygedí wän dôntägedibo owôewa-í."

29 Hedi óntägedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee, hedi iví tú' iwe nataachanpóe iví tawä ûnehkháapóe'in.

30 Wesebo Jesus ûnhanginpóe iví pínándí to'wí nahekháapóe'in, hedi in t'owa jáadi ibéedí natú, "To'dan naví aa dîntäge?"

31 Iví khäge'nindi óetu'an, "Nä'in báyéki t'owadi u' wóet'ä't'ä'chänumáadí ovâymúndepí'an, hediho háadan untú', "To'dan naa dítäge?" gin"

32 Hewänbo Jesus-á ibéemáa, to'dan óetäge'in óemúunídí.

33 I' kwee ûnhanginpóe háa ûnpóe'in, hedi nakhunwôeda'póedáhá' nathathapóe, hedi Jesus-ví'piye namäädi iví páadépiye idége'disóge, hedi óetu'an ta'gendi háa i'annin.

34 Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo ópûn. Unhekháamúuní-áhay."

35 Wa'di ihí'máa ihaydibo wên senä' i' méesatewi p'ó'dédí'ví'wedí dipówá, hedi óetu'an, "Janbo Jesus-á ibéemáa, to'dan irus, i' háhkandi ánpí ó'an, uví ayúkáy-á ho úchuu."

36 Hewänbo Jesus-di háa ditú' wänbo wí'ovây'âyíngi'anpí, hedi ná'i tsondi óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ipí, ówänpiwäyü."

37 Hedi Peter-á James-á hedá John-dá, James-ví tí'ûu ûnmuu'i', indä' i-ádi ovâypunmägi.

38 I' tsondiví tewhá já'wé napówá ihaydi hânho dîntú'di nat'oe. Wáy wên diséjei', wây-á wëndá dívísíhtuwínúnde'.

39 Hedi nats'ú' dihaydi ovâytu'an, "Háadan hânho untú', háadan íséjei'? I' ayúkáy-á wínachuupí, nawänpijókhawäk'óe-á."

40 In t'owadi ònwänpip'áhkaa. Hediho Jesus-di t'ähkí ovâykhehpiye, hedi i' ayúkáyví tádá-á jíyá-á in poje khäge'nindá i-ádi ovâyhondi i' wêe íve i' ayúkáy nak'óe ee dits'ú.

41 I' ayúkáyví man ònyâ'di Hudíyoví tundi óetu'an, "Talitha kum." (Ná'i hí' ginnân natunda?: "Óshaa ayúkáy gân wítumáa.")

42 Wesebo ishaadi ijíyé (i-á tã'di wíje paayo ihay'i namuu), hedi hânho ovâyháa'an.

43 Jesus-di kay'indi ovâykhâa'an to'wí wänbo wíðâyhangin'ännamípi'in háa napóe'in, hedi ovâytu'an i' ayúkáy óehúujóeni'in.

6

Oe Nazareth bú' Jesus óejoegi'an

1 Iwedi Jesus napeedi iví khäge'nindádi iví ówíngepiye namää.

2 I' kaykhanwówá thaa napówá ihaydi Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o', hedi in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin dívít'óeyannin ovâyháa'an, hedi ditú, "Wähhä-an ná'i natú'di t'ähkí ûnhanginpóe, hedi to'dan óhangintanmägi? Hádídan ná'i pínnán t'óe i'o'?"

3 Ti i-á i' phé't'óe'i'da' wínamuupi'an, Mary-ví ay-á? Ti ná'in senä' James-á Joses-á Judas-á Simon-dá iví tí'úuwín wí'únmuupi'an? Hedá in kwiya' iví tí'úuwín ûnmuu'in wá', ti na'indádi wíðijihpi'an?" Gin in t'owa ditú' gá i-ádi híhchan wíðínpóepídan.

4 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí Jóesi Táavi tukhe'bi-á wähhä wänbo t'ähkí óe'a'gin, hewänbo iví nange iwá joe, iví t'owa-áda joe, hedá iví k'aygi wänbo-á joe."

5 Hedi wên híyäädida' t'owaví'di imank'ú'di hekháa ovâymägi, hewänbo wíyá pínnán t'óe wänbo wí'únkodípi i'amídi.

6 Inbí wäyupídi óeháa'an.

Jesus iví tã'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'óe dívít'amídi

Ee bú'ây i'ge Jesus namändi ovâyhähkanhon.

7 Hedá in tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ovâywé'getu'andi wí'jendi ovâypuwa'an, hedi iví t'óe dívít'amídi ovâysan. Dimääpídíbo' i'di ovâyk'ú' in yã'dâapi'in p'oweahâa ovâytaanídí.

8 Ginnân ovâyjôn: "Ímân dihaydi uduphéda'mân bínhúuwí, wíyá háäbo-á joe – wí koegi' wänbo joe, hediháa wí múu bínhääwíkuu-ígí' wänbo joe, hediháa wí chá' únmúhto'ondi wänbo joe.

9 Unbí anto únto'onda' bínhúuwí, hedá wíje to-á wíwínhúuwípi'."

10 Ovâytu'an wá', "Wähhä ímää wänbo', wí tewhá ee wovâysígi'andi ebo úwíwóyí'ní, i' bú'dí ímää píhay.

11 Hewänbo wähhä wovâysígi'anpída, hediháa wovây't'óeyanpída, iwedi ípeemân dihaydi unbí anto iwedi bínna'jeepêdi-í in t'owa dínhanginnáanídí híwó wíðíví'anpí'in."

12 Hediho iví khäge'nin iwedi dimäädi in t'owa ovây't'óe'an inbí t'aywó'di dâyjoe'amídi.

13 Báyéki yã'dâapi'in p'oweahâa t'owaví'wedi ovâykhehpiye, hedá báyéki t'owa dihay'indá olive ka'p'oe-á ovây'äyudi hekháa ovâymägi.

John i' p'ó'p'oe'kandi óehay

14 Hedi Herod i' nangewi tsondi namuu'i' ûnhanginpóe háa napuwamännin, in t'owa t'ähkí Jesus-ví'gedi dívíhí'máadi. Wên ditú', "I-á John i' p'ó'p'oe'kandi namuu nawáywówápóe'i', hedân kavêe ná'i pínnán t'óe i'o'."

15 Wây-á ditû?, “Elijah-ân namuu.” Hedá wây-á wëndá ditû?, “In wé?gen Jôesi Tádávi tukhe?min diwedi?i-ân namuu, in hân?oe?in tukhe?min waagi?bá namuu.”

16 Hewänbo Herod nat'oe ihaydi, i-á natú, “John i? p'ó?p'oekandi-ân namuu, i? to otsonpóe óek'é?ts'âa-í?i-ân nawáywówápóe.”

17 Ha?wâa Herod natú gá hânhay natsonpóedân John óepankáyjídí hedá pantewhá ee óewhisóege-ídí. Iví kwee Herodias-gí? ginho i?an. Ná?innânho napóe: Herod wí tí?úu ún?ân, Philip gin nakháwá?i?, hedi tobá Herodias-á Philip-ví kwee únmuu wänbo?, Herod-di óekhó?yâ?.

18 Hedi John-di Herod óetumáa, “Híwó wínamuupí uví tí?úuví kwee mânkáyjídí.”

19 Hedânho Herodias-di John óet'aydi nada? to?wídí óeháyjí?in, hewänbo wí?únkodipí,

20 gá Herod-di John óekhunwóeda?dân. Herod-dá ûnhanginná John iví wówátsi ta?ge ihonnin hedá yä?dáa?i-á namuu, hediho ôn?aywonde?. Herod óehí?an John-bí hí? óntóeyaanídí, hewänbo ónt'óeyandedi háa i?ánshaa?ámí?in wí?ishaadepí.

21 T'óediwän híwó ûnpóe Herodias. Herod-ví aycha thaa ûnnândi ishánkí?eedipaa, hedi in tsonnindá in sundado p'ó?dédí?indá hedá in kodit'owa senä? Galilee-windá ovâyhúutu?an.

22 Hedi Herodias-ví a'yú ûnts'ûndi ovâyjâde, hedi Herod-á in ovâyhúutu?annindá ovâyhí?an iví shade. Hediho Herod-di i? a'yú óetu?an, “Dídaa?an naa hääwí unda?i?, hedi naadi i? wímääní.”

23 Iví tun imägi Jôesi Tádávi páadépiye ginnân: “Hääwí unda?póe?i?, naadáho wímääní, naví nan wänbo píngé haydi wímääní.”

24 Hedi i? a'yú napeedi iví jiyá óetsika?yan, “Hää-an oda?púuwí?” Iví jiyádí óetu?an, “Gá John i? p'ó?p'oekandivi p'ónmân unda?púuwí.”

25 I? a'yú iwänäho?di wesebo ee Herod na?ân dee nats'ú, hedi óetu?an: “Naa oda? wesebo dímäni?in wên sä?wé pháagîn diwedi John i? p'ó?p'oekandivi p'ôn.”

26 Herod nat'oedi báyéki nachanpóe, hewänbo in senä? dikw'ó?ninbí páadépiye iví tun imägi?in namuudibo wínada?pí “joe” gin óetu?ámí?in.

27 Hediho wí sundado áyí?di? óepunjôn John óek'é?ts'âa-ídí pan tewhá ee, iví p'ôn ónkáyjídí.

28 Hedi i? sundado han i?andi John-bí p'ôn wên sä?wé pháagîn diwedi ónmaa. I? a'yú ón?andáhá?i a'yúdá iví jiyá-á ón?an.

29 John-ví khäge?nin dínhanginpóe ihaydi di?ää i? pení dâykáyjídí, hedi dâykhä?k'ú?.

Jesus in p'ánú maapaasôn (5,000) senä?dá in wé?gen t'owa-á ovâyhúujôn

30 Jesus-ví t'óekhuwa?in Jesus-ví?piye diwáy?ää, hedi t'ähki háa díví?an waa hedá hääwí t'ähki dâyhá?annindá óet'óe?an.

31 Báyéki t'owa di?ää?ädá dimää?ädá Jesus-á iví khäge?nindá húu wänbo wí?ovâymahpí. Hediho Jesus iví khäge?nin itu?an, “Jaho gimú-í oe hânda? naná? diwepiye wí?bo giyênenídí, hedi owe ívikaykhanwówá?ámí.”

32 Hediho kophé iwedi oe hânda? naná? diwepiye dimää.

33 Hewänbo dívíjâa?andi báyéki t'owa i? bú?ây i?ge?indi ovâymu?, hedi ovâytaa, hedi oe p'oekwí kingé nangedibo díví?ayuu?andi Jesus-ví páadébo dipówá.

34 Jesus i? kophé iwedi nawhawe?ädi in báyéki t'owa ovâymu?, hedi inbí?piye nasehkanápóe gá wên k'úwá waagibá áyí?dipídíbo dijidân, hediho báyéki hääwí ovâyhá?an.

35 Nakinmän dihaydi iví khäge'nin iví'piye di'äädi óetu'an, "Näwe na'ahkonná, hedá nää-á nakinmän.

36 Nä'in t'owa ovâypunjonbe i' nava hää tsowa nanân deejepiye hedá i' bú'ây eejepiyá, dâyhääwíkuumä-ídi dívihúuyamídi."

37 Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undidânho bínhúujôení." Indi óetu'an, "Hádídan ây'amí? Ti unda' gimú-í'in wáygín tãgintã (200) thaa t'ôe díví'andi wá'âa âyhäänú-ídi koegí' âykuumä-ídi, hedá âymääní dâyk'o'ídi?"

38 Jesus-di ovâytsika'yan, "Hâyú-an koegí' bínmää? Ja binmú'dí." Hâyú dâymää'in dínhanginpóe ihaydi ditú, "P'anú pává'ây hedá wíje pa'ây-á."

39 Hedi in t'owa t'ähki ovâytu'an ee táa tsáwã eedi dívíboedíkw'ôení.

40 Hedi dívíwhaadíkw'ódi tãgin tãgindá (100's) hedá p'anân tãgindá (50's).

41 Jesus i' p'anú pává hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye ibéedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi.

42 T'ähki in t'owa dívihúuyandi dívíshu'an,

43 hedi iví khäge'nin tã'di wíje (12) t'un p'éedí i' dínphade'i pává hedá paa-á dâywé'ge'an.

44 In senä'da'bo dívihúuyannin p'anú maapaasôn (5,000) ihay diji'.

Jesus p'oe kw'áayé naji'

45 Wesebo Jesus iví khäge'nin ijôn i' kophé iwe dívítôenídi, hedi ovâytu'an oe p'oe kw'áayé dipáadémú-í'in, Bethsaida bú'ay naná' diwepiye. Hebo i-á iwebo iwóyí' in t'owa ovâypunjonenídi.

46 Hedi in t'owa ovâyjoe'andi okú kw'áayepiye namää ijúusu'amídi.

47 Nakhunpóe ihaydi i' kophé oe p'oe pinudi namän, hedi Jesus-á wí'bo-á ee nan deedi naji'.

48 Hânho dívít'ôekanhondi ovâymû', i' wãädi páadépiye wí'ovâypunmãhpídi. Hédénpiye naná' dihaydi p'oe kw'áayé naji' ovâykäänídi, hedi ovâyphadekhâyamáawän.

49 In khäge'nindi p'oe kw'áayé najídi óemû', hedi wí p'oe wãähã i' namuu gin di'ândi dívítuwínú dikhunwôeda' waa,

50 gá t'ähkídi óemû'di dívípíhãädân. Hewänbo wesebo ovâytu'an, "Unbí pí'nã khó'jé íkaymúuní. Naa Jesus-ân omuu. Wí'íkhunwôeda'ípi."

51 Hedi i' kophé iwe indádi ipitógi, hedi i' wãã nahán. Hânho ovâyháa'an,

52 gá dika'powakâymuudân. Wa'di wídika'póya'pí ta'gendi to'wí namuu'in, tobá i' pávádi wí pínán t'ôe i'an wänbo.

Oe Gennesaret nange Jesus-di in dihay'in ovâyhekháa'an

53 Oe p'o' p'änäpiye diphadedi Gennesaret nange dipówá, hedi i' kophé dâwhisóge.

54 I' kophé iwedí dipee ihaydi wesebo in t'owadi Jesus óetaa.

55 Wáygé naji'in dínhanginpóe ihaydi, in t'owa t'ähki díví'ã'yuu'an in dihay'in inbí whohpa' wóégé ovâykäänídi.

56 Wãhãä Jesus namää wänbo', háa bú'ây i'ge, háa bú' he'endi i'ge, hedi háa bú' já'wé iwe in t'owadi ná'in dihay'in búu píngé iwe ovâykw'óe'ó, hedá pín ta'gedí óedaa'o' iví to' k'áygedí wän óntãägé-ídi, hedi t'ähki in óetãge'in dihekháapóe.

7

In hân'oe'inbí háhkan

1 In Pharisee t'owa-á hedá wên Hudíyoví kuu dâyhã'o'indá Jerusalem-di di'äädi Jesus-ví'we dívíwé'ge'an.

2 Hedí indi ovâymû? Jesus-ví khäge'nin dívíhúujodi dívíman'owídipídíbo? in Hudíyoví khuu waa.

3 Nă'in Pharisees-á hedá t'ähkí in wé'gen Hudíyo-á wídívíhúujopí páadé dívíman'owídipídíbo?, háa in hăn'oe'in Hudíyoví khuu dínmuu waagi.

4 Hedí wáy dâyhäwíku'ch'áade' iwedi di'äädí wídívíhúujopí páadé gin dívíman'owídipídíbo?; hedá báyekí hă'bi khuu-á dâya'gindo?. Inbí k'édé-á p'onbay-á sänbáy-á dâyo'owídinde háa namúuní waagi. Gin dínmuu inbí khuu.

5 Hedí nă'in Pharisees-á nă'in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá indi Jesus óetsika'yan, "Háadan uví khäge'nin in hăn'oe'in se'daaví khuu dâya'ginnamíwíwedi, inbí húugi? dâyk'o? wa? dívíman'owídipídíbo háa nakhây'ä? waagi?"

6-7 I'di ovâytu'an, "Un paa waaginbá úvíanúmáa'in ímuu'in, hăn'oe híwó Isaiah-di unbí'gedi ita'nán háawin t'owa ímúuní'in. Ginnân háa Jôesi Tádá natú'in ita'nán:

Nă'in t'owa híwó naví'gedi dívíhée'o sóphogedi,

hewänbo inbí pí'nädá han wídíchäpí.

Ditû? naa dí'a'gin, hewänbo wídínchä'muupí,

gá t'owaví hí'da? dâyhá'odân, hedá ditû? inbí hí'-á naví háhkan dínmuu.

8 Háa Jôesi Tádá natsonpóe'in bînjoegi'o?, hedí t'owaví khuu-á bínhónde?.

9 "Íchanpóe hânho únhanginnân waa, háa Jôesi Tádá natsonpóe'in bínhänge'odi unbí khuu bîn'a'ginnamídí.

10 Moses natúhpi'an,

Unbí tádá'in jíyá'in bîn'a'ginnamí.

Hedá wá? natú,

To'wí iví tádáví'gedi háa iví jíyáví'gedi híwóhpi ihée'andi, i-á óeháyjí.

11-12 Hewänbo undá ginnân ítû?: Wí to'wí ún'ä? iví tádá háa iví jíyá itu'âamí'in, 'Naví hääwí i'gedi otû? Korban gin.' (Hudíyoví tundá Korban natunda?, 'Nă'i hääwí-áho Jôesi Tádá dómági' gin.) Hedí tobá i? hääwídí i? tádá háa i? jíyá óekhäge'namí wänbo?, nă'i to'wí gin natú'i hääwí wänbo ingí? wíwínkanmäänípi.

13 Báyekí hääwí ha'wâagi bîn'o?, hedího unbí khuu bínhá'odi Jôesi Tádáví hí? wí'únchä'muupí waa bínkanmáa."

I' hääwí Jôesi Tádá natú'di yä'dâapí? namuu'in

14 In t'owa wíyá ovâywé'ge'an dihaydi, Jesus-di ovâytu'an, "T'ähkídíbo bít'ôeyan, hedânho íka'póewí.

15 Háawi wí hääwí namuu wänbo t'owa dâyk'o'i'dá yä'dâapí'in wídipoe'opí. Hewänbo hääwí híwóhpi? inbí pí'nă khó'jé iwedi dínpee'i'dáho yä'dâapí'in dipoe'o.

16 To'wí naka'powada'i-á únkhây'ä? it'ôeyaaní'in."

17 In t'owa ovâyjoe'an dihaydi iví tewhá ee nats'ú, hedí iví khäge'nindi óetsika'yan nă'i hí? hännan natunda'in.

18 Hedí ovâytu'an, "Ti un wá? ka'powapí'in ímuu? Ti wí'únhanginnáhpí'an wí to'wí yä'dâapí? wínapoe'opí wí hääwí iví já'wedí únts'úndídi,

19 gá nă'i hääwí wí'únts'úya'pídân iví pí'nă khó'jé, hewänbo iví see iwáho?, hedí iví tú? iwedi únwänpiphade?." (Nă'i ovâytu'andi Jesus-di ovâyhá'an t'ähkí koegi'-á híwó'dí namuu óek'o'ígí?).

20 Hedáhá? ovâytu'an, "Hääwí wí to'wíwí pí'nädí únpee'i'dibâa yä'dâapí? napoe'o.

21-22 Híwóhpi ánskaa wí to'wí iví pí'nă khó'jé imáadí i-á nasända?; nat'owat'akhanuda?; wínakhóhtsaä'änpi wänbo to'wí-ádí iwhohkumáa; háa

tobá nakhóhtsaq'án wänbo?, wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí iwihohkumáa; hääwí wé'gen t'owa dâymáa'i-á nada?; jänäkíkandi namuu; nahójo; háa nawänpida? waagi i'o?; nathúut'óe; t'owaví'gedi híwóhpí ihée'o?; ichaa'o?; t'ôeyanpí? namuu.

²³ Ná'i yä'dâapí? hääwí wí to'wíwí pí'ná khó'jé iwedi ûnpeedi, i'dibâa yä'dâapí? óepa?."

Wí kweeví wäyu

²⁴ Jesus i? nange ijoe'andi Tyre bú? tsowapiye namää, hedi wí tewhá ee nats'ú. Wínada'pí to'wí wänbo ûnhanginnáaní?in ee na'ännin, hewänbo wí'ûnkodipi ikaayami?in.

²⁵⁻²⁶ Hedi wí kwee Jesus-ví'gedi nat'oedi wesebo ee na'än deepiye namää. Ná'i kwee-á Syrophoenicia-wi namuu, hediho kodi Hudíyo wínamuupí. Iví ayúkáy wí yä'dâapí? p'oewaahâadi ônmáa, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi kaygindi óedaa'an i? yä'dâapí? p'oewaahâa iví a'yúví'wedi ônkhepeeyé-ídí.

²⁷ Jesus-di i? kwee óetu'an, "Naa wídkhây'âhpí in wé'gen t'owa dovâykhäge?namí?in, in Hudíyo t'owa dovâykhäge?nanpídíbo?. U? páadé wíkhäge?nandá, in áyyäáví húugi? in tsé'ây dovâymá? waagibá namúuní."

²⁸ I? kweedi óetu'an, "Nanbí Sedó, háa untú waa ta'gen namuu. Hewänbo i? pávatá máasa pho? in áyyäá dínjemu?i? in tsé'ây wänbo dâyk'o?."

²⁹ Jesus-di óetu'an i? kwee, "Híwó untúdího naadi i? yä'dâapí? p'oewaahâa uví ayúkáyví'wedi dônkhepiye. Jaho uví?piye ópûn."

³⁰ Hedi i? kwee iví? napówá ihaydi, i? a'yú whohte eedi nak'óedí óemû?, hedi i? yä'dâapí? p'oewaahâa ho ûnpee.

Jesus-di wí sen tunpí? namuu?i? ônehkháa'an

³¹ Tyre bú'dí Jesus napeedi Sidon bú? i?ge naphade, hedá iwedá Galilee p'oekwíngépiye nawáymää, i? nange Tä Bú? Nange gin dâytú'o? iwe.

³² Hedi wí sen ojet'aa?i namuu?i hedá tunpí?-á ônkán, hedi pín ta'gedi óedaa'an i? sen óetäägé-ídí ônehkháa'amídi.

³³ Jesus-di i? sen in t'owaví'wedi wí'bo? óejâa'an, hedi iví mankhú i? senbí oje phóge itógi, hedáhá? imankhúsóp'o?andi i? senbí hän ôntäge.

³⁴ Hedi makówápiye ibéedí kaygi ihâa'an, hedi i? sen óetu'an, "Ephatha" gin. (Ná'i tun Ephatha-á "nakhuudee-i" gân natunda? Hudíyoví tundi.)

³⁵ Wesebo i? senbí ojepho ûnkhuudee, iví händá ûnjudee, hedi thay'eedi ihée'an.

³⁶ Hedi Jesus-di in t'owa ovâykhâa'an to'wí wänbo wídkhây'ôe'amípidí, hewänbo indá shánki ovâykhâa'andá shánká dâyt'ôe'an.

³⁷ In t'owa dit'oedi hânho ovâyháa'an, hedi ditú, "Hääwí t'âhkí híwó i'o?. In ojet'aa'in wänbo dit'oe'o, in tunpí?indá dívíhée'o?."

8

Jesus-di in jónu maapaasôn (4,000) t'owa ovâyhúujôn

¹ Ihayhääbá wây-á báyéki t'owa diwé'gepóe, hedi hääwí wänbo dâyk'o?ígí? wídkhây'áapí. Jesus iví khäge'nin itu'andi ovâytú'an,

² "Naa ná'in t'owaví'piye osekanápóe. Poje thaa naa-ádí diji?, hedi nää-á hääwí koegi? wänbo wídkhây'áapí.

³ Hedi dihâhsêndibo inbí'piye dovâypunjôndá, wáy p'óegébo hâadi dikaanú-í, wáy wên kayi?di di'äädi."

⁴ Iví khäge'nindi óetsika?yan, "Wähää-an nää ahkon deedi wí koegi? âyhóení, ná'in t'owa âyhúujôenídi?"

5 Jesus-di ovâytsika?yan, “Hâyú pává-an bînmáa?” Ditú, “Tsé ihay.”

6 Jesus-di in t'owa ovâytu?an ee nange dívíkw'ôení gin. Hedáhá? i? pává ihógidi ikú?daa?an, hedí ihávedí iví khäge?nin ovây?an in t'owa ovâyphaadé-ídí, hedí han díví?an.

7 Wên háyú pa?ây wá? in khäge?nin dâymáa, hedí Jesus ikú?daa?andi in khäge?nin ovâytu?an dâypaadé-í?in.

8 In t'owa dívíhúuyandi híwó dívíshu?an, hedí in khäge?nin tsé ihay t'ún p'éedí i? dínphade?i? koegi? dâywé?ge?an.

9 Nă?in t'owa dívíhúuyannin mađi jónu maapaasôn (4,000) ihay diji?.

10 Hedí Jesus-di in t'owa ovâypunjôndi wesebo i? kophé iwe itógi iví khäge?nindádí, hedí Dalmanutha nangepiye dimää.

In Pharisee t'owadi Jesus óedaa?an wên pínnán t'ôe i?qmídí

11 In Pharisee t'owa di?ää hedí Jesus óetuhánmáa. Óeda?máa wên taa makówádí ovâykeeyamídí, gá óetayi?ní?in dida?đân.

12 Jesus kaygi ihâa?andi ovâytu?an, “Háadan un năáwin t'owa wên taa bînmúuní?in ída?? Ta?gendi wâytumáa, un t'owa wí háäwí ha?wâagi?i-á wíwâykeekankhâymáapí.”

13 Hedí ovâyjoe?andi wíyá iví kophé iwe itógi, hedí iwáybun oe wáyhánâpiyebá.

Jesus iví khäge?nin ihé?an in Pharisee t'owa-á hedá Herod-á inbí hâhkan ní?gedí

14 Jesus-ví khäge?nin dín?óde dâypáváhúuwídí – wí wêe páváđá? i? kophé iwe indádí dâymaa.

15 I?đi ovâytu?an, “Bí?áyîngi?an hă?in Pharisee-ví oewáaseedi, hedá Herod-ví?dá.” *

16 Hedí in khäge?nin wí?ná táye dívítu?an, “Háadan gin natú? Gá mađi wí?âypávámaapíđân.”

17 Háa ditú?nin Jesus ûnhanginpóe, hedí ovâytsika?yan, “Háadan ítú? wíwînpávámaapí?in? Ti háa otunda?in wa?đi wí?únhanginpoe?opí?an, hedíháa wa? wí?íka?póya?pí?an? Ti íka?powakâymuu?

18 Ítséemuu, hedí háadan handi wí?únkeet'óepí? Hedá i?ojemuu, hedí háadan handi wí?ít'oe?opí?

19 Ti wí?ún?ánshaapí?an háa dáy?annin? Nă?i p'ánú pává in p'ánú maapaasôn (5,000) t'owagí? dovâyháve ihayđi, háyú t'únnan i? dínphade?i koegi? bînwé?ge?an?” Óetu?an, “Tă?đi wíje (12) ihay.”

20 “Hedá tsé ihay pává in jónu maapaasôngí?-á (4,000) dovâyháve ihayđi, háyú t'únnan i? dínphade?i koegi? bînwé?ge?an?” Ditú, “Tsé ihay.”

21 Hedí ovâytu?an, “Hedí háadan wa?đi wí?íka?póya?pí i? oewáasee i?gedí wâytu?andi?”

Oe Bethsaida bú?ay Jesus-di wí sen tsí?t'aa?i namuu?i? ônehkháa?an

22 Oe Bethsaida bú?ay dipówá, hedí wên t'owadi wí sen tsí?t'aa?i namuu?i Jesus-ví?we óekán. Pín ta?gedí indi Jesus óedaa?an nă?i tsí?t'aa?i? óetägé-ídí ônehkháa?amídí.

23 Jesus-di i? tsí?t'aa?i? óepahkê?, hedí oe bú?dí já?wépiye óepaho?đi tsée eedi wí só?p'oedi óe?âyú, hedá iví mandá óetägedi óetsika?yan, “Ti háäwí úkeepoe?o?”

24 I? tsí?t'aa?i? ipuwábéedí natú, “T'owa dijidi dovây múnde?, hewänbo háäwí wí tay waagibá dínchaa.”

* 8:15 Jesus “oewáasee” gin natúdí inbí hâhkan ní?gedân ihí?máa, hewänbo in khäge?nin wídika?pówapí.

25 Hedí wíyá i' senbí tsée Jesus-di ôntäge. Nää-á i' tsí't'aa'i hânho ipuwäkhäädí nawówa, hedí wesebo hää t'ähkí kee'eedi ûnkeepóe.

26 Hedí Jesus-di i' sen iví'piye óepunjôndi óetu'an, "Hää bú' wí'unwáyts'ûunípi."

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

27 Jesus iví khäge'nindádí i' bú'ây eeje Caesarea Philippi bú' tsowa eejepiye namää. Dimän dihaydí iví khäge'nin itsika'yan, "To-an naa omuu gân ná'in t'owa ditû'?"

28 Óetu'an, "Wên ditû' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wây-a wëndá ditû' Elijah-ân unmuu, hedá wa'dí wáyjé wëndá ditû' wí Jôesi Tádáví tukhe'min diwedi'i-ân unmuu."

29 Hedí ovâytsika'yan, "Hedí undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-ân unmuu."

30 Hedí kaygindi ovâykhâk'û' wíyá to'wí wänbo wíðâyhangin'ânnamípidí to'wí namuu'in.

Jesus ihée'an it'ôephadekhâymaa i'gedi hedá nachuwagi'o i'gedá

31 Hedí ihaydí háa ûnpuwagi'o i'gedi ovâyhée'andi ovâytu'an, "Ná'in nakhây'ä' napúuwí'in: Naa, t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedí in Hudíyo tsonnindádí in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádí wé'ge naa díjoegikhâymaa dá wíðísííkaykhâymaapí. Díkhe'khâymaa, hewänbo poje thaa iwe owáywówapuwagi'o."

32 Ná'i hääwí thay'eedi ovâytu'an, hedí Peter-di óehänge'andi óetu'an, "Ha'wâa wí'untúunípi."

33 Jesus ibeedí in wé'gen khäge'nin ovâymunde', hedí Peter óet'e'yandi óetu'an, "Satan, Penísendi', naví'wedi óhadi. U-á t'owa waabá bi'ánshaamáa, Jôesi Tádá i'ánshaa'o waagá joe."

Háa t'owa dínkhây'ä' díví'amí'in Jesus óeyuhûuwí'in dida'di

34 Hedáhá' iví khäge'nindá in wé'gen t'owa t'ähká ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wên naa-ádi dikä'äädá'indá wíðínkhây'ähpí háa diwänpida' waa díví'amí'in, hewänbo inbí phé'win dâyhûuwí, hedá naa-á díyuhûuwí. †

35 To'wên inbí wówátsi dâywänpi'aywoení'in dida'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo to'wên inbí wówátsi naagi' hedá Jôesi Tádáví híwó'di tungí'-á dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí.

36 Tobá wí to'wí hääwí t'ähkí nää oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', wé'innan wên híwó óekhâymaa iví wówátsi iwáyho'di?

37 Wí to'wí wí'ûnkodípi hääwí wänbo imäänídí iví wówátsi nawáy't'anpúuwídí.

38 In nääwin t'owa t'aywóhkannin dimuu'in Jôesi Tádá dâyjoegi'an, wí kwee iví sen ijoegi'an wíyá pi'wíwí sendádí ithaayé-ídí waagibá. Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i nää oepáa k'aydipiye owáy'ä', naví Tádáví sa'wó'di kohthay wóegé hedá in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'in wóegá o'ä'. Hedí to'wên nää naa díwôeda'in hedá naví háhkandá dînwôeda'indá, naadi wá' dovâywôeda'khâymaa owáy i' thaa owáy'ä'i napówa ihaydi.

† 8:34 Ná'in natunda', díkhâymuní dâyt'ôepaadé-ídí, Jesus in phé'win deedi it'ôepade waagibá.

9

1 “Ta’gendi wâyṭumáa, Jôesi Táadáí iví kay ûnmuu’in wovâykeeyamí hedí bînpuwâkhâymaa naa tsondi omuu’in. Ná’in napúuwí wa’dí wáy wên náwe íji’in íhânpídíbo’.

Háa Jesus ûnchaa waa ûn’egópóe

2 Sí thaa naphade ihaydi Jesus-di Peter-á James-á John-dá i-ádi ovâyo’, hedí wên p’in ṭuwâ’in kw’áyepiye wí’bo dimää, hedí inbí páadépiye Jesus háa ûnchaa’in ûn’egópóe.

3 Iví aa hânho ts’ä’i ûn’ots’ápóe, tóebo há’to i’ aa ihay ts’ä’i i’owêedi-í.

4 Hedí Moses-ádi Elijah-ádi tsíkhagipí dakeepóe, hedí Jesus-ádi dânhí’maa.

5 Peter-di Jesus óetu’an, “Háhkandi’, híwó namuu náwe gikw’ôndi. Jaho poje óhkhun tewhá’ây âyk’wôení, wêe u’gî’, wíyá Moses-gî’-á, hedá wíyá Elijah-gî’-á.”

6 Moses-ádi Elijah-ádi dakeepóedi in khäge’nin hânho ovâypíhää, hedânho ha’wâa Peter natú, gá háa natúuní’in wí’ûnhanginnáhpídân.

7 Hedí wí okhúwá napówádí ovây’óhkhunnan, hedí ná’in tun okhúwá jáadidi napee: “Ná’i-ân naví ay dînmuu donsígí’i’. I’ bînt’ôeyaaní.”

8 Wesebo i’ge t’ähkí dívíbéé, hewânbo Jesus-da’mán dâymû’, wíyá hääwí wânbo-ájoe.

Jesus óetsika’yan Elijah nawáy’ä’ i’gedí

9 Oe p’in kw’áyedi diwhave’ä’ ihaydi Jesus-di ovâyṭu’an, “To’wí wânbo hääwí bînmû’in wíwînt’ôe’amípí, owáy naa t’ähkí t’owagí’ o’aypuyä’i’ ochuudi wíyá owáywówápóe píhay.”

10 Iví tun ôn’a’gin, hewânbo wí’ná táye dívítsika’yan, “Hânnan namuu ná’in tun, wíyá nawáywówápúuwí i’gedí?”

11 Hedí Jesus óetu’an, “In Hudíyoví khuu dâyhá’o’in ditû’, i’ to’wí Jôesi Táadí óesogekhâymaa’i’ t’owa ovây’aywoenídí na’ääpídíbo’ Elijah-á napowagí’o. Háadan ha’wâa ditû’?”

12 Jesus-di ovâyṭu’an, “Ta’gendi Elijah páadébo na’ää-í’in nakhây’ä’-áku, hääwí t’ähkí ikhây’amídí. Hedí hânnan nata’muu naa t’ähkí t’owagí’ o’aypuyä’i’gedí? Gá ginnân: Báyéki dont’ôephadekhâymaa, hedá t’owadá díjoegikhâymaa.

13 Hewânbo naadi wâyṭumáa, Elijah ho na’ää-áku, hedí híwóhpí óe’an in t’owadi háa dida’ waagi. Jôesi Táadáí ta’nin diwe iví’gedí ûnta’muu háa óekhâymaa’in.” *

Jesus-di wíyä’dâapí’ p’oewaahâa wí enúkáyvî’wedí ônkhepiye

14 Jesus-ví wé’gen khäge’nin diji’ iwe tsowa dipówá, hedí báyéki t’owa búuk’úwákí diwíndi dâymû’. Wên Hudíyoví khuu dâyhá’o’indá hedá in khäge’nindá dívítuhänmaa.

15 In t’owadi Jesus óemû’dí ovâyháa’an, hedí iví’piye díví’ää óesengitü’âamídí.

16 Jesus-di ovâytsika’yan, “Háadan úvítuhänmaa?”

17 Ná’in t’owa jáagedí wí sendí óetu’an, “Háhkandi’, naví e’nú wînmaa, i-á wíyä’dâapí’ p’oewaahâadi óemáadi wí’ûnhí’kodipí.

18 Hedí häädi wânbo ná’i p’oewaahâa it’ôe’andi i’ e’nú oe nangepiye óekanunde’, hedí i’ e’nú-á nasó’okhópee’idá iwäpúts’îndo’, hedá taasuugi’bo-á napoe’o. Uví khäge’nin dovâydaa’an ná’i p’oewaahâa ônkhepeeyé-ídí, hewânbo wídínkodipí.”

* 9:13 “Elijah” gin Jesus natúdí, John i’ p’ó’p’oekandiví’gedí ihí’maa.

19 Jesus-di ovâytu'an, "Un t'owa-á wäyupí'in ímuu. Häädi puwahay-an undádí oyêení úvíwäyú-ídí, häädi puwahay-an undádí dáyyäá'amí? Ja' i' enúkáy naví'piye binmá'."

20 Hedi óemaadi i' p'oweahhâadi Jesus óemú'dibo ná'i enúkáy óethathakannan, hedi i' e'nú nakanudi ijánúmáa, hedá nasó'okhópee'i.

21 Jesus-di i' enúkáyví tádá óetsika'yan, "Häädi waabo-an gin ûnpoe'o?" I' tádádí óetu'an, "Gá híyää'i namuudibo-ân."

22 Hedá hâyän wänbo i' p'oweahhâadi phaa iwe hedá p'oe eewá óechänunde' óeháyjídí. Úkodidáho nanbí'piye dísehkaná'an, háawin wên wänbo wên khäge' dí'an."

23 Jesus-di óetu'an, "Háadan dítumáa, 'Úkodidáho'?" To'wí iwäyunde'i-á ûnkođi hääwí namúuge i'amídí."

24 Wesebo ná'i enúkáyví tádá kaygindi natú, "Naa dáywäyunde', díkhäge'nan wíyá shánkí dáywäyú-ídí."

25 Jesus-di wây-á báyéki t'owa a'yuuigi dívíkhadimá'dí ovâymú', hedi wesebo ná'i yä'dâapí' p'oweahhâa óet'e'yandi óetu'an, "U yä'dâapí' p'oweahhâa, u'di t'owa ovây'ojet'aa'o'i', tunpí'indá ovâypa'i', naadi wítumáa, ná'i enúkáyví'wedi ópeeve, hedi wíyá wí'unts'úunípí."

26 I' p'oweahhâa ituwínúdí ná'i enúkáy óekanudi hânho óethathakannan, hedáhá' iví'wedi ûnpee. I' enúkáy wí pení waabá ûncháa, hediho in t'owadi óemú'di ditú, "I-áho nachuu."

27 Hewänbo Jesus-di i' enúkáyví man ônyâ'di óekwinukhäge'nandi iwínú.

28 Hedi Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi iví khäge'nindi wí'bo óetsika'yan, "Háadan na'in wíginkodipí i' yä'dâapí' p'oweahhâa âykehpeeyé-ídí?"

29 Jesus-di ovâytu'an, "Úvíjûusu'odida'mân únkoedí-í wí yä'dâapí' p'oweahhâa gi'bibá bñkkehpeeyé-ídí."

Jesus nachuwagí'o i'gedi wíyá ihée'an

30 Jesus-adí iví khäge'nindádí iwedi dimää hedi Galilee nange i'ge diphade. Jesus wínada'pí to'wí wänbo ûnhanginpúuwí'in wăhăä naji'in, gá dimändibo iví khäge'nin ovâyhâhkanhondân.

31 Ovâytumáa, "Naa t'âhkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i wây-á t'owaví mangepiye díkáaní. Indáho díkhe'khây máa, hewänbo poje thaa iwá wíyá owáywówápuwagí'o."

32 In khäge'nin ná'i hääwí Jesus-di ovâytumáa'i wídika'póya'pí, hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedí.

To-an i' shánkí hay'i namuu?

33 Capernaum bú'ay dipówá, hedi wí tewhá ee dits'ú. Jesus-di in khäge'nin ovâytsika'yan, "Oe p'óegé gi'âdi hää i'gedan úvítuhánmáa?"

34 Indá hânda' dik'wó, gá oe p'óegé dijidi wé'i-angú in diwedi i' shánkí hay'i namuu i'gedí dívítuhánmá'dân.

35 Jesus isóge, hedi ná'in tä'di wíje (12) khäge'nin ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wí i' p'ó'dédí' namúuní'in nada'dá, i-á ûnkhây'ä' tí'úugé'i namúuní'in, hedá t'âhkíví khäge'di-á."

36 Hedi Jesus-di wí ay óepahkê'di inbí páadépiye óeho', hedáhá' ná'i ay óeba'aa'andi ovâytu'an,

37 "To'wídí naa dída'di wí ay ná'i ay waabá óesígikéndedi, naa wá' dísigikénde waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigikénde'i'dá naada'ba wídísigikéndepí, hewänbo i' to'wí naa dísandí' wá' óesígikénde'."

To'wídí Jesus-ví'piye háa nachaapí'-á iví'näpiye napoe'o

38 John-di óetu'an, "Háhkandi?, tóewi sen âymû? yä'dâapi'in p'oewaahâa t'owavi'wedi ovâykhehpiyendedi uvi khâwã natû'di, hedi âytu'an han wí'i'ámípi'in, na'in diwedi'i wínamuupídi."

39 Hewänbo Jesus natú, "To'wí gi'bi wíwínkhâa'ámípi. To'wí namuu'i navi khâwã natû'di ipínnánt'ôe'andi-á wesebo híwóhpi navi'gedi wí'ihée'ámípi.

40 To'wí nanbí'piye háa wínachâapi'-á nanbí'näpiyebá napoe'o.

41 Ta'gendi wâytumáa, to'wí wí p'oe wänbo wovâysuwäjõndi, navi'in ímuu'in ûnhanginnândi, i-á Jôesi Tádádí óewá'âakhâymaa."

Jesus t'aywó'di i'gedi ihée'an

42 "Hedi to'wídi wêe wänbo ná'in hí'innin navi'piye dívíwâyunde'in diwedi óet'aywóhá'andá, shánkí híwó i' to'wí ûnpúuwíwän wa'di han óehá'anpídibo wí k'uu khâa'i ivi k'áy eedi ónwhisôege-í'in hedi mâap'oe iwe óechäänú-í'in.

43 Hedi wéhpêe mandí úvít'aywó'dodá, shánkí híwó namuu bints'âa-í'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ímanmuu wänbo?, shánkí híwó namuu wówátsi nahándeipi'in bínkáyjídí, péyégepiye ímú-ívi'wedi wí'gín ímanmuudi.

44 Oe péyéga t'owa hánhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hánhay wänbo napaa'apí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

45 Hedi wéhpêe ândi in ta'ge'in p'ógedí wovâyhänge'odá, shánkí híwó namuu bints'âa-í'in wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' í'ânmuu wänbo?, shánkí híwó namuu wówátsi nahándeipi'in bínkáyjídí, péyégepiye wovâychäänú-ívi'wedi wí'gín í'ânmuudi.

46 Oe péyéga t'owa hánhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hánhay wänbo napaa'apí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

47 Hedi wéhpêe tséedí híwóhpi háawí wovâypuwä'odá, shánkí híwó namuu bínwhahkáyí'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ítséemuu wänbo?, shánkí híwó namuu oe makówápiye ímú-ídi, péyégepiye wovâychäänú-ívi'wedi wí'gín ítséemuu.

48 Oe péyéga t'owa hánhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hánhay wänbo napaa'apí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

49 "To'wên t'ähki phaadi ovây'aayä'äkhâymaa. †

50 Aayäá híwó'di namuu, hewänbo i' aayäá na'áhhándáho?, há'to wíyá áhsää'i napúuwí. Undá únkhây'ä' aayäá na'áhhándeipi' waaginbá ímúuní'in, hedi tsaainginpídibo wé'ge ítháaní."

10

Jesus khótsaqwije i'gedi óetsika'yan

1 Jesus iwedi ijâa'an, hedi Judea nangepiye namäädi Jordan p'o' p'änäpiye naphade. Iwe wây-á báyéki t'owa ivi nú? dívíwé'ge'an, hedi háädi waa i'an waagi in wá' ovâyhã'an.

2 Hedi wên Pharisee t'owa ûnpówádi óetsika'yan, "Ti híwó namuu wí sen nakhóhtsaa'ándi' ivi kweevi'wedi ithaaweeje-ídi? Hân i' tsontun natû'?" Gin ditú Jesus óetayi'nídi, tigúba híwóhpi natuhpee-í.

3 Jesus-di ovâytsika'yan, "Hân Moses-di wovâyjôn?"

4 Indi óetu'an, "Moses-di ná'in tun dínjoe'an: Wí sen wên khóhtsaaqwije ta'nin ita'namí hedi handidi ivi kwee ijoe'amí."

† 9:49 Nã'i hí-á kâyi namuu gika'póewídi. Wáy wên t'owa di'ánde ginnân natunda'in: Hân'oe in Hudíyo dây'animâahánunde Jôesi Tádá óemäänídi, hedi dínkhây'ä' i' pívi dây'aayä'ä'amí'in wínaha'dânpuuwípidi. In t'owa Jôesi Tádávi'piye dívípimägi'indá dâyt'ôephaadé-í, háawí phaadi ovâyphahánunde waagibá, hebo ná'i t'ôephade namuudi shánkí híwó'nin dimúuní.

5 Jesus-di ovâytʉʹan, “Hewänbo Moses-di haʹwâagi wovâytaʹkʹûʹ gá tʹôeyanpíʹin ímuudân, unbí kwiyäʹ bînwänpijoekanmáadíboʹ.

6 Hewänbo oe tsʹanpáadé nanân diwe Jôesi Tádádí sendádí kwee-ádí ovänkhíjé.

7 Hedí natú wí sen ikhóʹyâʹdáhoʹ, iví tádá-á iví jíyá-á ijoeʹamíʹin ûnkhâyʹäʹ.

8 Hedího iʹ sendá iʹ kwee-á wêe tûu ûnpʹoedaʹ dapoeʹo, hedího wíje wídamuupí, wêedaʹ damuu.

9 Hedânho in toʹwên Jôesi Tádádí ovänwónnindá toʹwí wänbo wíʹûnkhâyʹähpí ovänweejé-íʹin.”

10 Iʹ tewhá ee diwáytsʹûndi iví khägeʹnindi náʹi híʹ iʹgedi óetsikaʹyan.

11 Hedí ovâytʉʹan, “Wí sen iví kwee ijoeʹandi wíyá kwee-ádí ikhóʹyâʹdá, iví kweevíʹpiye tʹaywó iʹoʹ.

12 Iʹ kwee wáʹ, iví sen ijoeʹandi wíyá sendádí ikhóʹyâʹdá, iví senbíʹpiye tʹaywó iʹoʹ.”

Jesus-di in híʹinnin ovâysígíhógi

13 Wên tʹowa inbí áyyäʹ Jesus-víʹwe dâykán iʹdi ovâyttääge-ídí, hedí iví khägeʹnindi in tʹowa ovâyteʹyandi ovâytyʹan haʹwâa wídívíʹamípí.

14 Hedí Jesus-di in khägeʹnin háa dívíʹoʹin ovâymûʹdi inbíʹpiye híhchan wínachapí, hedí ovâytyʹan, “In híʹinnin áyyäʹ navíʹpiye binkäʹäãmää, wíwínkhâʹamípí, gá toʹwên náʹin áyyäʹ waaginbá dimuuʹindá Jôesi Tádávíʹin ûmuudân.

15 Taʹgendi wâytumáa, toʹwí wänbo Jôesi Tádávíʹ wínapúuwípí wí hínchäʹiʹ ay waagibá iwâyupídí.”

16 Hedáháʹ in áyyäʹ ovâybaʹaahógidi wíʹinbo ovâytagedi ingíʹ ovâyjûusuʹan.

Wí sen koditʹowa namuuʹiʹ Jesus-víʹpiye naʹäʹ

17 Pʹóegé wíyá Jesus natsʹanmán dihaydi wí sen ivíʹweäʹ navíʹpiye binkäʹäʹpiye iʹäʹkán, hedí idégeʹdisógedi óetuʹan, “Híwóʹdi háhkandiʹ, hân dáýʹamí hedânho in wówátsi nahándepeʹin donkáyjídí?”

18 Jesus-di óetsikaʹyan, “Háadan naa híwóʹdi gin dítyʹoʹ? Jôesi Tádádaʹmân híwóʹdi namuu, wíyá toʹwí-á joe.

19 Jôesi Tádáví tsontun ho mântaa. I-á natú wíwíntʹowatʹaháanú-ípí, wíyá toʹwíwí kwee-ádí háa sendádí wíʹúvíwhohkwomáʹve-ípí, wíʹúvísäʹmamípí, tʹowavíʹgedi wíʹúvívíhójoʹamípí, hójo waagidíbo tʹowaví háäwí wíwínhóenípí, unbí tádá-á jíyá-á bînʹaʹginmáʹve-í.”

20 Óetuʹan iʹ sendi, “Háhkandiʹ, naa enúkáy omuudíboʹ tʹähkí náʹi tsontun dóʹaʹgin.”

21 Jesus-di sígídí taʹgebo óemúndedi óetuʹan, “Waʹdi wây-á háawên útáy bíʹamíʹin. Jaho ópûn, háäwí úkwʹóʹdi tʹähkí mänkuʹchʹaaní, hedí iʹ chäʹ mánhógiʹiʹ in tʹowa sehkanäwó diwówájiʹin ovâymääní, hedânho oe makówa koditʹowa unmuunídí. Hedí nâakuʹchʹáadá ovâymägidá naa-ádí ókäʹve.”

22 Náʹin natʹoe ihaydi iʹ sen naboʹaatsʹaypóe, hedí iví píʹná khóʹjé ûnkháapóedí iwedi namää, gá báyéki háäwí úkwʹôndân hedího wínakuchadaʹpí.

23 Jesus ipuwäbéemáa, hedí iví khägeʹnin ityʹan, “Báyéki kâyʹin namuu wí toʹwí nakoditʹowamuuʹiʹ háa Jôesi Tádá natú waa dívíʹamídí hedânho ovâyʹaywoenídí.”

24 Náʹi híʹdí in khägeʹnin ovâyháaʹan, hewänbo Jesus-di wíyá ovâytyʹan, “Naví äy, ívíwo nabâapuʹwan wí toʹwí háa Jôesi Tádá natú waa iʹamídí hedânho ônʹaywoenídí.

25 Nabâapu'wan wí kamäyo wên agúusa tsípho i'ge nats'úunídí, hewänbo shánkí nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí."

26 Nábâa shánkí ovâyháa'an in khäge'nin, hedi wí'ná táye dívítsika'yan, "Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?"

27 Jesus-di ta'gebo ovâymundedi ovâytu'an, "To'wí wänbo wí'bo wí'ûnkodipí. Jôesi Tádáda'mân ûnkodi t'owa ovây'aywoenídí. Jôesi Tádá-á hääwí t'ähkí ûnkodi i'amídí."

28 Peter-di óetu'an, "Úhanginná hääwí t'ähkí âyjo'e'annin ʘ-ádí gimú-ídí."

29 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytu'máa, naa omuudibo hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ûnmuudibo-á, to'wí ijoe'andi iví tewhá, háa iví tí'úuwindá pá'dâyindá, háa iví tádá-á jíyá-á, háa iví ây-á, háa iví nava-á,

30 i-á ta'gendi tãgintã (100) ma'kw'anukí shánkí ihóení, tewhá-á, tí'úuwindá pá'dây'indá, jíyá'indá, ây-á, nava-á – hedá it'ôephadekhâymaa iví wâyú ûnmuudi. T'ähkí ná'i ihóení wa' nää oepáa k'aydi nawówáji' ihaydi, hedá iví wówátsi nää oepáa k'aydi ûnbo'wan dihaydá wówátsi nahánde'indá ikáyji.

31 Hewänbo báyéki t'owa náä p'ó'dédí'in dimuu waa dínchaa'indá tí'úugé'in dipúuwí; hedi báyéki t'owa-á náä tí'úugé'in dimuu waa dínchaa'indá p'ó'dédí'indá dipúuwí."

Powingí' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagi'o'in

32 In p'óegé dimän Jerusalem bú'piye, hedi iví khäge'ninbí páadé Jesus namän. In khäge'nindá wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hedá in wé'gen t'owa iví tí'úugé dimännindá dikhunwôeda'. In tã'di wije khäge'nin iví'piye wiyá ovâyhänge'an, hedi háa ûnpúwágí'o'in ovâytu'an.

33 Natú, "Bit'ôeyan, náä-á Jerusalem-piye gimän, hedi naa, t'ähkí t'owagi'o'aypuyä'i' omuu'i' t'owadi díkáani in owaha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá inbí mange. Indáho ditúuni naa dínkhây'ä' ochuu-i'in, hedá in Hudíyo dimuupí'in t'owavi mangá díkáani.

34 Ná'indi dînp'áhkaakhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa. Púwhí'dí díwhädikhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo poje thaa iwe owáywówápúuwí."

James-ádi John-dádi hääwí dada'póe

35 Ihaydibá James-ádi John-dádi Zebedee-ví ây damuu'in Jesus-ví'piye damää, hedi óetu'an, "Hähkandi', na'in hääwí gadapúuwí hedi ʘ'di dîn'amí'in gada'."

36 Ovãntsika'yan, "Hää-an dada' wän'amí'in?"

37 Óetu'an, "Owáy untsondisogedee ihaydi, na'in uvi khóe gamúuni'in gada', wêe ko'díngédí, wêe-á yã'mängédá."

38 Jesus-di ovãntu'an, "Undá wídánhanginnáhpí hääwí dada'in. Ti dãnko'di dãn't'ôepaadé-ídí naa dont'ôephadekhâymaa waabá? Hedi naa hääwí kháa'i donphadekhâymaa waabá, ti dãnko'di dãnphaadé-i'in?"

39 Óetu'an, "Gãnkodi-ákun." Jesus-di ovãntu'an, "Ta'gendi undá wá' dãn't'ôephadekhâymaa, hedá hääwí kháa'i dãnphadekhâymaa, naa dînpúuwí waabá.

40 Hewänbo naa wídînk'óepí naví khóe wãnde'mamí'in ko'díngédá yã'mängédá. Jôesi Tádáda'mân ûnk'óe ovâyde'mamídí to'wên hã'min dimúunídí."

41 In wé'gen tã khäge'nin James-á John-dá inbí hí' i'gedi dínhanginpóe ihaydi inbí'piye dit'ayyaapóe.

42 Hediho Jesus t'ähkí iví khäge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Ûnhanginná in Hudíyo dimuupí'in t'owaví tsonnin hânho ditsont'óe, hedá inbí t'owa-á ovâytsomá've-í'indá diwänpida'.

43 Hewänbo undá wí'úkhây'ähpi ha'min ímúuní'in. To'wí un diwedi hay'i namúuní'in nada'dá, i-á unbí khäge'dida' namúuní'in úkhây'ä'.

44 Hedi to'wí p'ó'dédí' namúuní'in nada'dá, i-á wí pant'óe'i un t'ähkígí' waagi'bá namúuní'in úkhây'ä'.

45 Naa wänbo', t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i-á o'ää t'owa dovâykhäge'namídí, indi naa díkhäge'namídá joe. O'ää ochuu-ídí, hedá naví wówátsi-á dáywá'áa-ídí t'ähkí t'owa dínkoedí-ídí inbí t'aywó'di iwedi dima'p'ánídí."

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i' iví keetan óemägi

46 Oe Jericho bú' Jesus iví khäge'nindádí báyéki t'owa-ádí dipówá, hedi iwedi dipeemän dihaydi wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'óe hángé wáy nahäda'än, i-á Bartimaeus gin nakháwä, Timaeus-ví ay únmuu'i'.

47 Bartimaeus-á nat'oe Jesus oe Nazareth bú'wi na'ä'in, hedi ituwínú, "Jesus, u David-ví äy iwedi'i' unmuu'i', navi'piye ósekanäpuwave."

48 Báyéki t'owadi i' sen óet'e'yandi óetu'an, "Hânda'dibo'." Hewänbo i-á shánkí kaygá ituwínú, "U David-ví äy iwedi'i' unmuu'i', dísekanä'an."

49 Jesus iwóyí'dí ovâytu'an, "Bintu'an na'ää-ídí." Indi i' tsí't'aa'i' óetu'an, "Jesus-di wóetuhkánmáa. Ówínú, óhíhchanpuwave."

50 I' sen iví k'éwé'in to ip'ädi, hedi wesebo iwínúdí Jesus-ví'piye namää.

51 Jesus-di óetsika'yan, "Hânnan wín'amí'innan unda'?" I' sendi óetu'an, "Gá dínkeepúuwí'innân oda', Nanbí sedó."

52 Jesus-di óetu'an, "Ópûn, uví wäyü úmuudânkun unwówa." Hedi wesebo i' sen únkeepóedí Jesus-ádí namää.

11

Jesus oe Jerusalem bú' óesígíké'

1 Jesus-á iví khäge'nindádí Jerusalem bú' tsowa dipówá. Iwe wí okú nak'óe "Olive Okú" gin dâytü'o', hedi ná'i okú iwe nú' wáy ná'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádí Bethany-ádí. Hedi wíje iví khäge'nin ovânsan dapáadémú-ídí.

2 Ovântü'an, "Jaho bápûn hä'i bú'ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi dats'ú' dihaydá wí búdu'ay dânshaa-í nawhiwindi, i-á wa' wáymûu wänbo to'wí wänbo wí'i'íhsógepi. Dänwhisuudi dânmá'í náwe.

3 Hedi to'wídí wovântsika'yandáho', 'Háadan ha'wâa dân'o'?', ginnân dântü'amí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáydân, hedi háy napóedíbo wônwáymá'í.' "

4 Damäädí wí búdu'ay p'óe hángé wên phódi nú' nawhiwindi dânshaa.

5 Hedi dânwhisuudedí in t'owa iwáygé diwinnindi ovântsika'yan, "Hânnan dân'o'?' Háadan hä'i búdu'ay dânwhisuude'?"

6 In khäge'nin háa Jesus-di ovântü'an waa datú, hediho ovänmägi.

7 I' búdu'ay Jesus ônhó', hedi inbí k'éwé'in to dânp'ädídi i' búdu k'éwé ônpa'k'û', hedi Jesus i'íhsóge.

8 Hedi wáy Jesus óe'íhon ni'ge báyéki t'owa inbí k'éwé'i to oe te'p'óege ônpa'kwohon, hedi wáy-á wé'gendá dâytaykhóepa'kwohon, i' nava iwe dâyts'â'i'.

9 Hedi in to'wên páadé dimännindá hedá in tí'úuge únwóe'ä'indá dívítuhkwínuhon, "Wísígíkénde'." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan, hediho híwó wóe'âamí."

10 “Híwó úpúuwí gá untsondisogedee-ídân, nanbí thehtáy pahpâa David natsondi?ân waagibá.” “Jôesi Tádá oe makówá na?ândi-á hay?i namuu.”

11 Hedí Jerusalem bú?piye Jesus namäädi i? méesate hay?i ee nats'ú, hedí ibéemáadi háawí t'áhkí imúnde?. Hebo nathí?êemändibo in tã?di wíje (12) khãge?nindádi oe Bethany bú?aypiye namää.

In fig tay nabaymuupi?in

12 Wíyá tháwän Bethany-di dipee, hedí Jesus nahãshéhpóe.

13 Háy kayi? diwe wên fig tay nachândi imú? nakaamuudi. Iwepiye namää imúunídí tigúba na-fig-muu?in, hewänbo iwe napówá ihaydi fig wänbo wí?ishaapí, wa?di na-fig-púuwí ihaydi wínanáhpídí.

14 Hedí Jesus-di in tay óetu?an, “Úví?wedá to?wí wänbo wíyá wí?i-fig-k'o?ípí.” Iví khãge?nin háa natú?in dit'oe.

Jesus i? méesate hay?i iwedi in dâyhãawíkú?cháade?in ovâykehpiye

15 Jerusalem bú?piye wíyá dimää, hedí Jesus i? méesate hay?i eepiye namää, hedí in t'owa dâyhãawíkú?ch'áade?indádi in dâyhãawíkumände?indádi iwedi ovâykehpiye, hedí in dâychã?egó'o?inbí mãsa-á hedá in dâyk'o?weeku?ch'áade?inbí púwédé-á ovâyjánú.

16 Hedí to?wí wänbo oe-á nã-á ee méesate íve wí?ovâyphademägipí inbí háawí wóegé.

17 Hedí in t'owa ovâyhá?andi ovâytu?an, “Jôesi Tádá iví ta?nin diwe ginnân natúhpí?an:

Naví tewhá-á t'áhkí nange?in t'owa dívíjûusu?amígí? namuu, hewänbo undá bín?egó?andi sänmin dívíkaakw'ôenígí? napóe.”

18 In owhá? p'ó?dédí?indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá háa natú?in dit'oe, hedí iwedi páadépiye hádídí óháyji?in dâytuwãmáa, hewänbo óekhunwôeda?, iví hi?dí in t'owa ovâyháa?odi.

19 Nakin dihaydi Jesus-á iví khãge?nindádi ee bú?dí dipee.

Háa in fig tay iwedi dihãhpóe waa

20 Hédéndí napóe ihaydi p'óegé dimändi in fig tay Jesus-di óehé?annindá pú?díbo nat'aadi dâymú?.

21 Peter háa Jesus natú?in ún?ánpówá, hedí óetu?an, “Hãhkandi?, in tay untú?in há?to híwó napúuwí?in t'áhkí nat'aa.”

22 Jesus-di ovâytu?an, “Bíwãýú Jôesi Tádá-á háã t'áhkí i?amí?in ûnkodi.

23 Ta?gendi wãytumáa, to?wí nã?in p'in itu?andi, ‘Ótége, oe mâap'oe iwe ópichãnú, hedí háa natú waa napúuwí gin iwãyundedá, ôn?amí-áakun. Hewänbo pín ta?gedí iwããýú-í?in ûnkhãý?ã?.

24 Hedân wãytumáa, úvíjûusu?andi i? háãwí bîndaa?andi ta?gendi bînhóení?in úvíwãyundedáho?, hedáho bînhóení-áhe?.

25 Hewänbo háãdi úvíjûusu?o? ihaydi, to?wíwí?piye híwó wí?íchãapídí, i-á bín?owóje-í, hedânho unbí Tádá oe makówá na?ândi?di unbí t'aywó?di wá? wovây?owóje-ídí.

26 Hedí wên t'owa bín?owójepídá, Jôesi Tádá oe makówá na?ândi?di há?to unbí t'aywó?di wovây?owóje-í.”

Jesus óetsika?yan to?dan ônk'ú? iví t'ôe i?amídí

27 Jerusalem bú? diwãypówá ihaydi i? méesate hay?i ee nats'ú. Iwe naji? ihaydi in owhá? p'ó?dédí?indá in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá hedá wã-á in Hudíyoví tsonnindá ûnpówá.

28 Indi óetsika?yan, “Háawinnan uví tsonkhuu úmuu háa bi?o waa bi?amídí? To?dan in ta?gen wônk'ú? nã?i háãwí nã?amídí?”

29 Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á naadá wá' un wéhpêe tsika wâytsika'yamí, hedi dítu'andá, naadá wâytu'âamí to'wídi in ta'gen dínk'û'in ná'i háäwí dó'amídi.

30 Dítu'an, to'dan John ônk'û' t'owa ovâyp'ó'p'oe'amídi, ti Jôesi Tádádí háa t'owađi ônk'û'?"

31 Hedi wí'ná táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ônk'û' gin gitúdáho', Jesus-di dítikagi'o, 'Hedi háadan handi háa John natú'in wí'úwíwâyupí'?"

32 Hewänbo wígitúunípi, "T'owađida' ônk'û' gin." (In t'owa dâykunwêda'dibo ha'wâa dítu, gá t'âhkí in t'owa dívíwâyundedân John-dá Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu'in.)

33 Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíginhanginnáhpí to'wídi ônk'û'in." Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', naadi wänbo wá' wíwâytu'amípi to'wídi in ta'gen dínk'û'in dó'amídi ná'i háäwí dó'o'i'."

12

Jesus-di in yä'dâapi'in úuva áaphä äy'íninbi'gedi ovâytu'an

1 Jesus-di in tsonnin ná'i háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhâhsaa, hedi i' nava iphé'ahkhaayan, i' k'uu iwá iphoyäa i' úuva ip'omap'ee-ígí', hedi wí tewhá tuwä'i-á ik'û' iví nava i'âyí'namídi. Hedáhá' i' nava wên senä' úuva áaphä äy'ínin dimuu'in ovâypíyémágiđi wíyá pi'wí nangepiye namäa.

2 I' úuva nap'e'yin dihaydiho wí t'ôe'i' i' nava iwepiye óesan hedânho in senä' dâynavapiyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídi.

3 Hewänbo indi i' t'ôe'i' óeyâ'di óewháđi, hedi mandá'dibo óewâybun.

4 Hedi i' sendá wíyá t'ôe'i-á óesan. Indi i-á p'ó'dá óewháđi, hedá jänákí-á óe'an.

5 Hedá wíyá t'ôe'i-á óesandi-á óehay. Hedá wây-á wên t'ôe'indá ovâysan. Wáy wên in ovâywháđi, wây-á wëndá ovâyhánú.

6 Hedi iví ayda' ûnjoekandee, i' isígí'i'. Ná'ihó t'ä'gediho in dâynavapiyé'anninbi'wepiye óesan. Natú, 'Madân naví ay-á dín'a'geení.'

7 Hewänbo indá wé'ge dívíhée'andi dítu, 'Ná'i-ânkun namuu ná'i háäwí t'âhkí ûnjoepuwagi'o'i'. Jaho áyháyjí, hedi ná'i háäwí nayämu'i-á nanbi'-á gínmúuní.

8 Hediho i' ay óeyâ'di óehay, hedi i' nava iwedi óep'égi."

9 Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân ná'i nava iví' ûnmuu'i' i'amí? Gá namäädá in senä' dâynavapiyé'annin ovâyhánú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâypíyémääni.

10 Bîntunnanpí'an ná'i hí' Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'i': I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyjoegi'andi-á,

nää shánkí natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

11 I' shánkí natsonji'i gin i'an,

hedi na'in âymû'di díchá'an."

12 In Hudíyoví tsonnin dínhanginná Jesus-á ná'i hí' inbi'gediho ihée'annin, hedi dida' óepankáyjí'in, hewänbo in t'owa dâykunwêda'máadi wí'óepankê'pí, hedi iwedi dimäa.

Jesus tax wá'âa i'gedi óetsika'yan

13 Tí'úugedí in Hudíyo tsonnindi wên Pharisee t'owa-á hedá Herod-ví k'ema'indá Jesus-ví'piye ovâypunjon háäwí óetsika'yamídi. Dida' óekáyjí'in híwó wí'ihí'máapídi.

14 Hedi ûnpówáđi óetu'an, "Háhkandi', gínhanginná uvi hí'-á ta'gen úmuu'in, u'dá t'âhkí t'owa handá'bá ovâyamáa, háa t'owa dínwänpichäa waa háabo

wí'unmuupí, hediho ta'gendá Jôesi Tádáví khuu i'gedá t'owa ovâyhá'o?. Dítu'an, hânnan nanbí tsontun gíntû'? Ti híwó namuu in Rome-wínbí tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-ídí háa joe? Ti gínkhây'ä? âywa'âa-í'in háa joí óetsika'yamídí. Dida' é?"

15 Hebo Jesus ûnhanginná gin óetsika'máadí inbí ánsaaho ta'ge wídâymáapí'in, hediho ovâytu'an, "Háadan dítayinde'? Wí denarius chá' dínma' naa dómúunídí."

16 Ônmaadi ovâytsika'yan, "To'ví ts'ay-an ná'i chá' eedi ûnk'óe, hedá to'ví kháwä-á?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân."

17 Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, háäwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmäa, hedi wá' háäwí Jôesi Tádáví' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmäa." Hedi iví hí'dí báyéki ovâyháa'an.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedí

18 Ná'in Sadducee t'owa Jesus-ví'piye di'ää, háäwí óetsika'yamídí. (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwówápúuwí.)

19 Indi óetu'an, "Háhkandi?, Moses-di ná'in tsontun dînta'nan: Wí sen âypídíbo nachuudi iví kwee wa' ûnwówájidá, i' senbí tí'ûu ûnkhây'ä? i' kwee-á'dí ikhó'yâa-í'in, hedânho dân'âykw'ôenídí i' pá'dâyví kháwä ônhûuwídí.

20 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwín senä? diji'. I' shánki páadé'i' ikhó'yâ', hebo âypídíbo nachuu.

21 I' eedi'i-á wá' i' kwee-á'dí ikhó'yâ', hedi ná'i sen wá' âypídíbo-áho nachuu. Hedi i' powage'i-á hanbá ûnpóe.

22 Hedi handa? t'ähki in tsédí diji'in tí'ûuwín dínpóe, t'ähki wí'inbo i' kwee-á'dí dívíkhó'yâ'dí wêe wänbo wí ay wídâysógepi. T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu.

23 Ná'in tsé ihay tí'ûuwín i' kwee-á'dí dikhóhtsaakw'ônwän, hediho dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuní?"

24 Jesus-di ovâytu'an, "Gindidân ípedeekw'ó, wí'ûnhanginnáhpídí Jôesi Tádáví ta'nin háa ûntû'nin, hedá wá' wí'ûnhanginnáhpí Jôesi Tádá-á hânho nakay'in.

25 Owáy in dit'ahánnin t'owa diwáywówápóe ihaydi, senä'dá kwiyä'dá há'to wíyá dívíkhó'yâa-í, gá gindidi in makówáwin t'ôepa'aa'in waaginbá dimúunídân.

26 In t'owa dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedí dítsika'máa, hewänbo bîntunnapí'an háa Moses-ví ta'nin diwe ûnta'muu'in in wää'i phé'yävi nakoje? ní'gedí ita'nan diwe. Ihaydi Jôesi Tádádí ginnân Moses ôehée'an:

Naa-ân omuu Jôesi Tádá,

Abraham-dá Isaac-á Jacob-á inbí Jôesi omuu.

27 Ná'in senä? dichuu wänbo ta'gendi diwówáji', gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe. Hedânkun t'ähki ípedeekw'ó úvíwâyundedí in dichuu'in há'to diwáywówápúuwí'in."

In shánki kay'in tsontun

28 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedí'i nat'oe dívíhí'máadí, hedi Jesus-di híwó'nin hí' ovâymägi'in ûnhanginná, hediho Jesus-ví'piye namáadi óetsika'yan, "Wé'innan t'ähki Jôesi Tádáví tsontun diwedí in shánki kay'in ûnmuu?"

29 Jesus-di óetu'an, "Ná'innân in shánki kay'in namuu:

Un Israel t'owa bít'ôeyan,

Nanbí Jôesi i' shánki natsonji'i namuu'i? i' wêedä? Jôesi na'ändi? namuu,

30 hedi undá únkhây'ä? ná'i shánki natsonji'i? unbí Jôesi ûnmuu'i-á pín ta'gedí bînsígí-í'in,

unbí pí'ná khó'jé-á, unbí hâa iwá, unbí ánsaadá, hedá unbí kay t'âhkídá.
 31 Hedí ná'indá in eedí'in tsontundá namuu:

Háa un wí'bo úvípísígí waagibá
 wé'gen t'owa wá' bînsígíhúuwí.

Wây-á tsontun ná'in wíjeví shánkí hay'in namuu'in wínak'óepí."

32 Ná'i Hudíyoví kuu ovâyhá'o'i'di Jesus óetu'an, "Hâhkandi', híwó bihé'e'an. In ta'gen namuu untú waa, wêeda' Jôesi na'ân, hedí wíyá Jôesi-á wína'ânpi, i'da'.

33 Híwó namuu animâa âyhúuwí'in oe méesate eepiye âyphamáâ-ídí Jôesi Tádá âymäänídí, hedá wíyá hâawí-á âymääní'in. Hebo shánkí híwó'nin namuu Jôesi âysígí-í'in nanbí pí'ná khó'jé-á, nanbí hangintandá, nanbí kay t'âhkídá, hedá wá' wây-á t'owa-á âysígíhúuwí'in ívípísígí waabá."

34 Jesus ûhanginná ná'i sendi híwó'di hí' óemâgi'in hedí óetu'an, "U-á híyâada' útáy unkhâymúunídí Jôesi Tádáví tsonkhuu mânsígíkáyjídí." Hedí iwedi t'âhkídíbo diwôeda'poe Jesus wíyá hâawí óetsika'yâamídí.

I' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, to'ví ay-an ûnmuu?

35 Jesus-di i' méesate hay'i ee ovâyhá'odi ovâytu'an, "Heháadan in Hudíyoví kuu dâyhá'o'in ditú', i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ây iwedi'i'da' ûnmuu?

36 I' Yâ'dâa'i P'oewaahâadi David óehá'andi David-bo ginnân natú:
 Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an naví tsondi hay'i',

'Naví ko'díngedí ósoge,

hedí uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mange wínkáaní.

37 Ná'i to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-dibo iví tsondi hay'i gin óetu'o'. Gin namuudá hádídanho David-ví ây iwedi'i'da'mân ûnmúuní?"

Jesus iví khâge'nin itu'an in Hudíyoví kuu dâyhá'o'in waaginbá wídimúunípi

In báyéki t'owa híhchangidi dívít'ôeyande Jesus-di ovâyhá'odi.

38 Ovâytu'an, "Ná'in t'owa Hudíyoví kuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'âyíngi'an. To whaadi'in dito'ondi diji' dâykeeyamídí to'wên dimuu'in, hedá ovâyhí'an t'owadi a'gindi ovâysengitu'âami'in i' bú' pingé i'ge dijidi,

39 hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkí'eediná' dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôení'in dida'.

40 Kwiyâ' inbí senâ' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede', hedáhá' thaa t'âhkí dívíjûusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípida'o'. Gin díví'odi Jôesi Tádádí shánkí ovâyтуhchânukhâymáa'."

Wí kwee iví sen ûnchuu'i-á iví châ' t'âhkí Jôesi Tádáví'piye imâgi

41 Jesus i' méesate hay'i íve i' châ' phébay nú' isógedi in t'owa inbí châ' dâykuude'í ovâymunde'. Báyéki in kodit'owa dimuu'indá báyéki dâychâ'kuude'.

42 Hedí wí kwee iví sen ûnchuu'i sehkanâwó nawówáji'i-á napówádí wíje châ' p'í'in itógi, híyâada' i' châ' namuu.

43 Hedí Jesus iví khâge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Ta'gendi wâyту'âami, ná'i kwee iví sen ûnchuu'i sehkanâwó nawówáji wânbo i' châ' phébay iwe shánkí itógi t'âhkí in wé'gen dâykúu'inbí'wedi.

44 In wé'gendáho i' châ' dínphade iwedi dívímâgi, hewânbo ná'i kwee-á báyéki ûnk'óhpi wânbo háyú imáa'i t'âhkí itógi — iví wówátsi i'âmígí' t'âhkí imâgi."

13

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymaa

¹ Jesus i' méesate hay'i iwedi napeemän dihaydi, wêe iví khäge'nin diwedi'i'di óetu'an, "Hähkandi', námú'dí ná'i sa'wó'di tewhá näwe nakw'ó'di', hedá i' sa'wó'di k'uudi napa'andi-á."

² Jesus-di óetu'an, "Ná'i tewhá he'endi nää nâamúndepí'an. Hewänbo t'ähki hä'i-á t'owa dâynayukhâymaa, hedi wêe wänbo wí k'uu hä'i tehpaawedi winate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyéki t'ôephade na'ä'in

³ Jesus i' okú "Olive Okú" gin dâytu'o' eedi napeedi wí'bo isóge, hedi p'ohuuge onä p'änäbo i' méesate hay'i imunde'. Hedi Peter-á, James-á, John-dá, Andrew-á di'äädí óetsika'yan,

⁴ "Ti dítu'âmí, hânhay-an ná'i hääwi i'gedi dítu'andi napuwagi'o? Hä-än nakeepúuwí hedânho gínhanginnánídí häädí nats'anpúuwí'in?"

⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'áyíngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywäyu'amípidí.

⁶ Báyéki t'owa naví kháwä i'gedi dikä'äagi'o, hedi wí'inbo ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Gindidi báyéki t'owa inbí hójo ovâywäyukankhâymaa.

⁷ Hewänbo t'owa tsowa dithaa'in háa kayi' dithaa'in dívihänbo' i'gedi it'oadá, wíwovây'áyíngimäänípi. Nakhây'ä' ná'i hääwi napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge'i thaa wa'di wína'ähpi.

⁸ T'owa wêe nangewin dívihänkhâymaa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihänkhâymaa. Wáyjé t'ähki nanan'a'yäpuwagi'o, hedá báyéki dihaapuwaagi'o. Hewänbo ná'i hääwi-á wí kwee páadé na'ejehay waagi'ba namuu, wa'di shánki napuwagi'o.

⁹ Undá wí'bo bí'áyíngi'an. Wovâypankhonkhâymaadá tunjó wháagépiyá wovâyhúuwí, hedi i' Hudíyoví méesate eeje wovâywhädikhâymaa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhúuwí, naví'gedi bint'ôe'amídi.

¹⁰ Hewänbo wa'di i' t'ä'ge'i thaa napówápídíbo', Jôesi Tádáví híwó'di tun t'ähki nange'in t'owa ovây't'ôe'amí'in nakhây'ä'.

¹¹ Owáy wovâypanhógidi tunjó wháagé wovâykándí, wa' ípówápídíbo wíwovây'áyíngimäänípi háa iwe ítúuní'in, hewänbo ihaydi i' hí' Jôesi Tádádí wovâte eeje wovâywhädikhâymaa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'aymági'i-áho ítúuní. Undá wí'bo wí'úvípíhí'khâymaapí, i' Yä'dâa'i P'oweahâadân wovâykhäge'khâymaa bínhé'amídi.

¹² T'owa inbí tí'úuwín páadé'in inbí hânminbí mangepiye ovâykáani ovâyháanú-ídi, hedi in tádá'indá hanbá inbí äy dâykhâymaa, hedá in äy-á inbí tádá'in jíyá'inbí'piye dívihänsaadi tson diwe ovâykwokhâymaa ovâyháanú-ídi.

¹³ Báyéki t'owadi wovây'taykhädédí'inbí'piye hedá wé'ymáa naví'in íwänpimuudi, hewänbo in to'wên dívít'ôephadeyää'annin dichuu píhay, indá ovây'aywoení."

Jesus-di i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi ovâytu'an

¹⁴ "Jôesi Tádáví ta'nin diwe Daniel ita'nän i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi, i' Jôesi Tádádí wänbo óet'ay'i'. (Bintunnanpí'an, hedi únkây'ä' íka'póewí'in.) Owáy ee únkây'ähpi'we nawindi bînmú'di, ihaydáho un Judea nange íkw'ó'nin únkây'ä' oe okú i'piye íjáani'in.

15 Hedí wí to'wí iví wha'k'ay iwe naji'i' iwedi nawândi wí'ûnkhây'âhpi ihayjê'amí'in i' tewhá ee nats'úunídí wí hääwí wänbo ikáyjídí.

16 Hedí to'wí nava iwe naji'i-á wí'ibuuní'pí iví k'éwé'in to wänbo ikáyjídí.

17 Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiya' disâamuu'in hedá in dâý'âytsä'ä'o'indá, gá ingí'-á nakâypúuwídân dijáanídí.

18 Úvjûusu'amí nã'i hääwí te'núdí wínapúuwí'pí,

19 gá báyékí t'ôephade na'ädân. Jôesi Tádá nã'i nan oepáa ikhíjé waabo t'owa dâyt'ôephadende', hewänbo owáy i' thaa napówá ihaydá shánki báyékí dâyt'ôephadekhâymaa, hedí há'to wíyá ha'wâa dâyt'ôepaadé-í.

20 Hewänbo in to'wên Nanbí Sedó Jôesi Tádádí ovâyde'mannin dimuudiho', in t'owa báyékí thaa wí'ovây't'ôephadepâkhâymaapi, gá imägidá to'wí wänbo há'to nawówáyêenídân.

21 "Hedí ihaydá t'owa ditúdáho', 'Binmú'dí, nãawân naji' i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedíháa wáy-á ditúdá, 'Oe-ân naji',' háa ditú waa wí'úwíwäyü-í'pí,

22 gá hójo'in t'owa dikä'äagi'odân hedí wên ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedá wëndá ditúuní Jôesi Tádáví tukhe'mindá dimuu. Nã'in hójo'indá wên pinnán taa-á dâýkeeyamí in t'owa ovâyháa'amídí, hedí inbí hójo'dibo in Jôesi Tádádí ovâyde'mannin in ta'gen namuu'in diwedi ovâyhänge'amí, ho nakodídi.

23 Undá bí'áyîngi'an. Wây'tumáa hääwí t'âhki napúuwí i'gedí wa' napóepídíbo'."

I' to'wí t'âhki t'owagi' na'aypuyä'i nawáy'ä'

24 "Hedí i' thaa naná' dihaydi hä'in t'ôephade nahán dihaydi, i' than nakhunpuwagi'o, i' p'óethay wänbo wí'napúuwí'pí.

25 In agóyó-á makówádá dijaymú-í, hedá t'âhki oe makówá nasaa'i-á na'a'yäpúuwí.

26 Hedí ihaydi in t'owadi naa t'âhki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' okhúwá jáa o'ädi dímuuní, báyékí pinnán kay wógegé hedá sa'wó'di kohthay wógegá o'ä-í.

27 Hedí in makówáwin t'ôepa'aa'in dovâypunjôení in dovâyde'mannin ovâywé'ge'amídí p'inpiyedá tsânpiyedá aakonpiyedá thanpiyedá, wéngé t'âhki nãa oepáa k'aydi dikw'ó'nin deejedá ovâywé'ge'amí."

Jesus-di wên fig tay i'gedí ihé'an hääwí ovâyhá'amídí

28 "Wên fig tay binmú'dí hääwí ihâhpúuwídí. I' taykhóe'ây na'ohphuupoe'odi nats'antsáwäpuwamän dihaydi, únhanginná nata'ánpowa'ä'inpí'an.

29 Hedí gindidibá owáy nã'i hääwí i'gedí wây't'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáaní púnú' naná'nin naa owáy'ä-í, phódi nú' owin waagi namúuní.

30 Ta'gendi wây'tumáa, t'âhki in nãawin t'owa há'to diháaní wa'di nã'i hääwí t'âhki páadé nats'anpoe'opídíbo'.

31 Makówá-á hedá oepáa k'aydá t'âhki nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dînháaní."

Häädi Jesus nawáy'ä'in to'wí wänbo wí'únhanginnáhpí

32 "Hewänbo häädi nã'i hääwí napuwagi'o'in to'wí wänbo ta'gendi wí'únhanginnáhpí. In makówáwin t'ôepa'aa'in wänbo wídînhanginnáhpí, hedá naa Jôesi Tádáví ay omuu'i' wänbo-á wídînhanginnáhpí. Jôesi Tádáda'mân únhanginná.

33 Hedího bíkhây'andá bí'áyîngi'an, häädi nã'i hääwí napuwagi'o'in wí'únhanginnáhpídí.

34 Gin waagibá napúuwí: Wí sen iví tewhá ijoe'andi wáy kayi'piye namäädi iví t'ôe'in ovâyk'û' iví hääwí òn'áyîngi'amídí hedá háa inbí t'ôe dâý'amí'indá ovâyjôn, hedi i' phódi áyí'di' óetu'an nakhâymúunídí. In t'ôe'in wídnhanginnáhpí häädi ná'i sen nawáy'ä'in.

35 Ná'i sen waagi'ba naa omuu, hediho íkhâymúuní, wí'úhanginnáhpí häädi owáy'ä'in – hádéewáy kindí, háa khun pinudí, háa hédénpiye, háa nathanpee'ä' ihaydi.

36 Úví'áyîngi'ánpídá wáy tsíkhagipí opówádí íjó'kw'òndibo wâyshaa-í.

37 Háa un wâytu'an waa, t'ähkí t'owa-ân hanbá dovâytumáa: Íkhâymúuní'in únkây'ä'."

14

Wên hí' dâyk'û' Jesus óekáyjídí

1 Wa' wíje thaa úntáy in Hudíyoví shánkí'eedi Passover gin dâytú'o'í dínpóewídí, ihaydi i' pává oewáaseepí' dâyk'o'. In owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá dâytuwämáa hádídí kaadibo Jesus óekáyjí'in óeháyjídí.

2 Ditú, "Nää-á wa'di ná'in shánkí'eedi napoe'odi wí'íví'amípí. Ha'wâa ív'andá, wáy ná'in t'owadi na'in díyâa-í."

Oe Bethany bú'ay Jesus sa'wó nasundi ka'p'oe òn'ewe

3 Ihayhäädibá Jesus oe Bethany bú'ay naji', hedi wí sen Simon gin nakháwä'ívi' ihúuho', ná'i sendá naphéetaymuuwän. Jesus nahúu'än dihaydi wí kwee wên p'onbay'ay imáadí nats'ú, indá k'uu ts'ä'i'di únpa'an hedi wí ka'p'oe "nard" gin dâytú'o'í' únkú'un. Ná'i ka'p'oe-á sa'wó'gí nasun hedá hânho-á nachä'muu. Hedi i' kwee in p'onbay'ay k'áy iháve, hedi ná'i ka'p'oe-á Jesus-ví p'ó'dé òn'ewe.

4 Wên t'owa iwe dikw'ó'nin dâymû'di dit'ayji', hedi wí'ná táye dívítumáa, "Háadan ná'i ka'p'oe-á ipedee'an?"

5 Powin tágintä (300) thaa t'ôe díví'andi wá'âadi nakuhchadee-íwän, háa mađi shánkí wänbo', hedi i' chä' in sehkanäwó diwówáji'in ovâymääníwän." Hedi i' kwee-á hânho óetunsúu'an.

6 Jesus-di ovâytu'an, "I' kwee ánpí bin'an. Háadan bînt'aymáa? Híwóho sa'wó'gí naa dí'an.

7 Häädi wänbo in sehkanäwó diwówáji'in t'owa undádí únkwo'ní, hediho häädi wänbo náwe hääwí híwó bîn'amí'in ída'dá, únkodi bîn'amídí. Hewänbo naa-á náwe hânhay wänbo t'ähkí undádí wí'ochangí'opí.

8 Ná'i kwee háyú únkodi ihay i'an. Wa'di in pení ovâykhä'kw'ódipídíbo' inbí'di dâyká'p'oe'ewende', hedi hanbá i'di naa dí'an wa'di ochuupídíbo'.

9 Ta'gendi wâytumáa, wăhää wänbo ná'in Jôesi Tádáví híwó'di tun ònphadende' eeje náä oepáa k'aydi t'ähkí, háa ná'i kwee i'annin ovây't'ôe'amí, iví'gedi díví'ánshaa'â'amídí."

Judas nahíje Jesus óekú'p'âyínídí

10 Hedi Judas Iscariot, wí in tä'di wíje khäge'nin diwedi'i namuu'i', in owha' p'ó'dédí'inbí'wepiye namää Jesus óekú'p'âyínídí.

11 Hedi ná'in owha' dit'oe ihaydi t'ähkí dihíhchanpóe, hedi inbí tun Judas óemági chä' óewá'âa-ídí. Hediho iwedi Judas ituwämáa hádídí Jesus inbí mange óekáani'in, häädi únkodi ihaydi.

Jesus-ádí iví khäge'nindádí dimän i' Passover shánkí'eedi koegí' dâyk'o'í'dí

12 In Hudíyo dínshánkí'eedipoe'o, i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i'. I' páadé'i shánkí'eedi thaa in k'úwá'ây dâyhánunde', Passover koegí' gin dâytu'o'i dâyk'o'ídi. Hedi Jesus-ví khäge'nindi óetsika'yan, "Wähä-an na'in gimú-i'in unda' hääwí âykhây'amídi i' Passover koegí' âyk'o'ídi?"

13 Hedi wíjedi in khäge'nin ovânsan dân'amídi. Ovântu'an, "Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovânjay-í. I-ádíba damú-í.

14 Hedi wáy i-á nats'únda i' sen iví tewhá ûnmuu'i' dântu'âami, 'Nanbí háhkandi'di dítu'an wítsika'yâamídi, Wé'i íve-an naagí' dînmuu, eewân naví khäge'nindádi ná'i Passover koegí' âyk'o'í'?

15 Hedi i' sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovânkeeyami, hää t'âhki gíntáy'i nakw'ondi. Ee-áho i' koegí' dânkây'amí."

16 Hediho in khäge'nin damäädi i' bú' iwe dats'ú, hedi hääwí t'âhki háa Jesus natú waagibá dânshaa, hediho i' Passover koegí' dânkây'an.

17 Nakin dihaydi Jesus-á iví khäge'nindádi i' tewhá eepiye dimää.

18 Dihúukw'ôn dihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, wêe un naa-ádi úvihujo'in diwedi'i'di naa díkuhpekhâymaa."

19 In khäge'nin diháachanpóe, hedi wí'ínbo óetu'an, "Ti naa-ân gin dáy'amí? Naa-á há'to?"

20 Jesus-di ovâytu'an, "Wêe un tä'di wíje iwedi naa-ádi iví pává ná'i säa iwe ip'ohtôení'i', i'dân díkuhpekhâymaa.

21 Naa t'âhki t'owagí' o'aypuyä'i' ochuwagí'o, Jôesi Tádávi ta'nin diwe nata'muu waagi. Hewânbo ná'i to'wí díkuhpekhâymaa'i-á t'ôephade ûnpúuwí. Shánki híwó i' sen ûnpúuwíwân na'aypuyäpídi."

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

22 Dívíhujo' ihaydi Jesus wí pává ikê'di Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá iví khäge'nin ovâymagi, hedi ovâytu'an, "Binhó'gí, ná'i-á naví tú' dînmuu."

23 Hedáhá' wên k'édé ikê'di wíyá Jôesi Tádá óekú'daa'andi ovâymagi, hedi t'âhkídíbo wí dâysuwä.

24 Hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví ûnp'oe dînmuu. Naví ûnp'oe-á t'âhki t'owagí' doncha'gí'o, hedi owáy gin naa dáy'andiho Jôesi Tádávi tun imági'i ho ûnpúuwí.

25 Ta'gendi wâytumáa, há'to wíyá dóméenasuwä-í owáy Jôesi Tádávi naa dítsondisóge píhay, hedi ihaydá wíyá pí'wí méena waagibá dósuwâkhâymaa."

26 Hedi dâyjûusukha'wandi i' tewhá iwedi dipee, hedi oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye dimää.

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á powin untúuni naa wídítaapi'in"

27 Dimändi Jesus-di ovâytu'an, "Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyi'di' dóháji,

hedi in k'úwá díwíwadegí'o.

Ha'wâabá un ûnpuwagí'o. Naa díkhe'khâymaaadáhá' undá t'âhkídí díjoe'andi úwíwadekhâymaa.

28 Hedi owáy owáywówápóe ihaydá Galilee nangepiye unbí páadé omän."

29 Peter-di óetu'an, "Tobá t'âhkídí wóejoe'an wânbo', naadá há'to?"

30 Hewânbo Jesus-di óetu'an, "Ná'in ta'gendi wítu'âami: Nääavi ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyi'di' dóháji,

hedi in k'úwá díwíwadegí'o.

Haʷwâabá un únpuwagíʷo. Naa díkheʷkhâymáadáháʷ undá t'âhkídí náʷi khunboʷ, wí dee sen waʷdi wáygín ikinpídíboʷ u-á powin untúuní naa wídítaapíʷin.”

31 Hewânbo Peter-di shánkí kayʷindi óetuʷan, “Tobá u-ádi naa díhay wânboʷ, naa háʷto hânhay wânbo otúuní wíwítaapí gin.” Hedi t'âhkí in wéʷgen khâgeʷnin hanbá ditú.

Jesus oe Gethsemane ijûusuʷan

32 Náʷi tay jâa iwe dipówá, Gethsemane gin dâytuʷoʷ, hedi Jesus iví khâgeʷnin ituʷan, “Náwe bíkw'oʷ. Naaáadáháʷ undá t'âhkídí oʷâámú-í dáyjûusuʷamídí.”

33 Hewânbo Peter-á James-á hedá John-dá i-ádi ovâyhoʷ. Ihaydi khunwôedaʷdi óemáa hedá iví píʷná ûnkháapóe.

34 Hedi ovâytuʷan, “Naví píʷná khóʷjé hânho otaachanpoeʷodi háäwí ochuu-í waa ochaä. Náwebo úvítsíkhakʷôení hedá áyîngidi bíkw'oʷbe.”

35 Wíyá háy namáädi iwe nange iseewhaadikʷúʷ, hedi ijûusuʷan náʷin nats'anpuwagíʷoʷin wíʷûnpúuwípí, nakodidáhoʷ.

36 Ginnân ijûusuʷan: “Naví Tádá, u-á háä t'âhkí úkodi biʷamídí. In t'ôephade donkhâymáaʷin naa odaʷ dînjâaʷamíʷin. Hewânbo tobá napúuwí háa u-á undaʷ waa, háa naa odaʷ waagá joe.”

37 Hedi in poje khâgeʷnin dikw'ôn diwepiye nawáymäädi dijókhawâkw'ôndi ovâymuʷ, hedi ovâyjóhsandi Peter óetuʷan, “Simon, háadan unjókhaʷ? Ti wí háy tâhkí wânbo wíʷúkodipíʷan áyîngidi unchanídí?

38 Áyîngiddi bíkw'oʷbe hedá bíjûusuʷan, hedânho wovâytyayindeʷ ihaydi híwóhpí wíʷúvíʷamípí. Pín taʷgedi híwó úvíʷamíʷin ídaʷ, hewânbo unbí túʷdá wíʷíkaypí.”

39 Hedáháʷ nawáymäädi háa hânhay ijûusuʷan waagibá wíyá ijûusuʷan.

40 Hedi iví khâgeʷninbíʷwepiye nawáʷäädi wíyá ovâyjóhshaa, hânho dikayhándí, hedi wídínhanginnáhpí háa óetuʷamíʷin.

41 Hedi powingíʷ ijûusuʷandi nawáʷäädi ovâytuʷan, “Ti waʷdi íjóʷkw'oʷ hedá úvíkaykhanwówáʷoʷ? Hâhaydaʷdiboʷ” Ihaydihó naná. Náa-á toʷwídí in t'aywóhkanninbí mange díkáaní naa, t'âhkí t'owagíʷ oʷaypuyäʷiʷ omuuʷiʷ.

42 Bíwínú, gimú-íhoʷ. Binmúʷdí, iʷ díkuʷp'égiʷi ho napówá.”

Jesus óepankêʷ

43 Waʷdi ihíʷmáa ihaydi Judas napówá, i-á wêe in tâʷdi wíje khâgeʷnin diwediʷiʷbá namuu. Báyéki wây-á t'owa i-ádi dijiʷ. In owhaʷ p'óʷdédíʷindá hedá in Hudíyoví khuu dâyháʷoʷindá hedá in Hudíyoví tsonnindá náʷin t'owa ovâysan tsijó pháʷ-á phé-á wôegé.

44 Dipówápídíbo Judas, iʷ Jesus óekuʷp'égiʷiʷdi ho ovâytuʷan in t'owa, “Iʷ sen dóp'ohsääkhâymáaʷi-áho iʷ namuu. Bînpánkáyji hedi áyîngidi bînhûuwí.”

45 Hedi Judas wesebo Jesus-víʷpiye namáädi óetuʷan, “Hâhkandiʷ,” hedi óep'ohsää,

46 hedi in t'owadi Jesus óeyâʷdi óepanhoʷ.

47 Wí Jesus-ví khâgeʷdiʷ iwe núʷ nawindi iví tsijó pháʷ iwahakêʷdi iʷ owhaʷ p'óʷdédíʷví t'ôeʷiʷ p'óʷdé óewhádi, hedi iví oje heʷyinbo ônt'óʷts'âʷ.

48 Hedi Jesus-di in t'owa ovâytuʷan, “Háadan tsijó pháʷ-ádi phé-ádi íkhehpówá dípankáyjídí wí jânâkíkandiʷ omuu waabá?

49 Thamuwaagi iʷ méesate hayʷi ee naa undádi ojiʷ wâyháʷodi, hedi wídípankêʷpí. Hewânbo náa-á gin úvíʷoʷ, háa Jôesi Tádáví taʷnin diwe ûntûʷ waa napúuwídí.”

50 Hedi t'âhkí iví khâgeʷnindi óejoeʷandi dijân.

51-52 Wí e²nú wá² wên aa ts'ä²inda² na'aamuudi Jesus ûnwójeji², hedi in t'owadi óeyâ², hewänbo najândi in aada² dínjoepóe.

In Hudíyo tunjowa²di Jesus iví²gedi óetsika²máa

53 Jesus i² owha² shánkí p'ó²dédí²ví²piye óeho². Eebá in wé²gen p'ó²dédí²in owha²-á, in tsonnindá, in Hudíyovi khuu dâyhá²o²indá dívíwé²ge²an.

54 Jesus óehon dihaydi Peter-á tí²úugá kayí²didibo-á nawóemän, hedi i² p'ó²dédí² owha²ví² tewhá tehpaá búge nats'ú, hedi in sundado áyí²nindádí isóge isúwá²amídí ee naphaa iwe.

55 Oe íve in owha²-ádí hedá in tunjowa² dimuu²indádí dâytuwämáa wí to²wí híwóhpi Jesus-ví²gedi ihée²amídí, hedânho Jesus óeháyjídí, hewänbo wídâyshaapí.

56 Báyéki t'owa iví²gedi dívíhójo²an, hewänbo handa² wídítúhpi.

57-58 Ihaydi wên hójo²in dívíwínúdí ginnân ditú: “Git'oe natúdí, ‘Nä²i méesate hay²i t'owa dâytege²i dónayukhâymáa, hedi poje thaa iwe wíyá méesate t'owa dâyk'ú²pí² naa dótegegi²o.’”

59 Hewänbo nä²in t'owa wänbo wí²ínbo handa² wídítú²pí.

60 Hedáhá² i² owha² p'ó²dédí² in t'owa t'ähkíví páadépiye iwínúdí Jesus óetsika²yan, “Ti háabo wí²untúunípi²an nä²i hääwí²indi wónchänunde²i²gedi?”

61 Hebo Jesus-á tunginpi nawindi háabo wí²óetu²anpi. Wíyá i² owha² p'ó²dédí²di óetsika²yan, “Ti u-ân unmuu i² to²wí Jôesi Tádádí óesóge²i² t'owa ovây²aywoenídí? Ti u-ân i² ây²a²ginmä²iví ay unmuu?”

62 Jesus natú, “Naa-ânkun omuu, hedi un t'ähkídí dípuwäkhâymáa naa, t'ähkí t'owagi² o²aypu²yä²i² o²ändí i² to²wí t'ähkí kay imáa²iví ko²díngédí. Hedá makówádí okhúwá jáadi o²ädi dípuwäkhâymáa.”

63 Ha²wâagi Jesus natúdí i² owha² p'ó²dédí² iví k'éwé²in to isíve, in t'owadi óemúunídí nat'ay²in, hedi natú, “Wây-á to²wên wígintáypí iví²gedi dívíhée²amídí.

64 Háa natú²in ít'oe²pi²an. Natú i-á Nanbí Sedó Jôesi Tádá waagi²bá namuu. Hânnan ída² ây²amí²in?” T'ähkídíbo ditú, “Gá óeháyjî-ân, híwóhpi âyshaadi.”

65 Hedi wêndi Jesus óe²ohphay, hedi óetsíwhi²andi óemahpúudí óetu²an, “Dítu²an to²dan wóemahpúu²in.” Hedi in méesatewin sundadodi óeyâ²di háyänbo óemapháve.

Peter-di ovâytu²an Jesus wí²óetaapí²in

66-67 Peter oe áagé i² tewhá tehpaá búgebo wa²di naji², hedi wí a²yú i² owha² p'ó²dédí²ví² t'óe²i namuu²i Peter-ví²we napówádí óemú² isúwá²odi, hedi óedamúndedi óetu²an, “U² wá² Jesus Nazareth-wi-ádí unjiwän.”

68 Hewänbo Peter natú, “Joe, naa-á joe. Naa wí²oka²póya²pí hääwí² i²gedi bihí²máa²in.” Hedi iwedi napeedi in tehpaá phódi nú²piye namää.

69 I² a²yúdí wíyá óemú², hedi in iwe diwinnin ovâytu²an, “Nä²i sen in Jesus-ví²in diwedi²i²bá namuu.”

70 Hebo Peter wíyá natú, “Naa-á joe.” Hây napóe ihaydi in diwin diwedi wí to²wídí Peter óetu²an, “Ta²gendi u-á Galilee-wibá unmuudíbo Jesus-ádí²bá unjiwän.”

71 Peter natú, “Jôesi Tádádí dítuhchäänú-í ta²ge dáyhí²máapí. Hä²i sen iví²gedi úvíhí²máa²i-á wídótaapí.”

72 Ihaydibá wesebo wí dee sen ikin. Hedi Peter ûn²ánpówá háa Jesus-di hánwaa óetu²annin: “Wa² i² dee sen wáygín ikinpídíbo², u-á powin untúuní naa wídítaapí²in.” Hedi Peter hânho isíhtäa.

15

Jesus-á Pilate-ví?piye óetsondiwekán

¹ Wa²déedí nanân dihaydi in owha² p'ó²dédí²indá, in tsonnindá, in Hudíyoví kuu dâyhá²o²indá hedá t'âhkí in tunjowa² dimuu²indá dívíwé²ge²an háa díví²amí i²gedí dívíhée²amídí. Hedí Jesus óewhi²andi iwedi óeho²di Pilate-ví mange óekán.

² Pilate-di Jesus óetsika²yan, “Ti ù-á in Hudíyoví tsondi hay²i unmuu²?” Jesus-di óetu²an, “Háa ù²bo untú waa.”

³ Hedí in owha² p'ó²dédí²indi báyéki híwóhpi² Jesus ónchänunde².

⁴ Hedáhá² Pilate-di wíyá óetsika²yan, “Ti háabo wí²untungí²opi²an? Ti ná²i báyéki híwóhpi² ù² wónchänundedí wí²unt'oepí²an?”

⁵ Hebo Jesus-á wa²di háabo wínatúhpi, hedí Pilate óeháa²an.

Jesus óeháji, hewänbo Barabbas-á óema²p'ädi

⁶ Paayo waagi ná²i Passover shánkí²eedí dinnân dihaydi, wí wêe pan Pilate-di óema²p'ädínde², to²wí in t'owa dida²i².

⁷ Wí sen Barabbas gin nakháwä²i-ádi wây-á senä²dádí dipankw'ó, indá i² bú² iwe²in t'owa ovây²t'e²ya²nandi in p'ó²dédí²inbí²piye dívíhãnsaa, hedí ihaydi dâyt'owat'ahánú.

⁸ In t'owa Pilate-ví nú²piye dívíhádi óedaa²amídí ovây²amídí paayo waa i²o waa.

⁹ Pilate-di ovâytsika²yan, “Ti ná²i Jesus wâyma²p'ädi-i²in ída², un Hudíyoví tsondi hay²i únmuu²i²?”

¹⁰ Ha²wâa Pilate natú gá ûnhanginnândân in owha² p'ó²dédí²indi Jesus óethúumáadi²bo iví²we óemangekännin.

¹¹ Hewänbo in owha² p'ó²dédí²indi in t'owa báyéki ovâyhée²an Pilate óedaa²amídí Barabbas-ân óema²p'ädi-ídi, Jesus-á joe.

¹² Hedího Pilate-di wíyá in t'owa ovâytsika²yan, “Hedí hãnnan dó²amí ná²i², i² bínkháyä²de²i Hudíyoví tsondi hay²i gin?”

¹³ In t'owa dívítuwínú, “Wên phé²win deedi nát'óhtägek'u²!”

¹⁴ Pilate-di ovâytsika²yan, “Háadan gin dó²amí? Háawin t'aywó²ninnan i²an?” Indá shánká dívítuwínú, “Phé²win deedi nát'óhtägek'u²!”

¹⁵ Pilate nada² in t'owa ovâyhíhchannamí²in, hedího Barabbas óema²p'ädi. Ihaydá natsonpóe Jesus óewhãní²in, hedí in sundadóví mange óejoe²an phé²win deedi óet'óhtägek'úuwídí.

In sundadodi Jesus óejänäkí²an

¹⁶ Páadé Jesus ee Pilate-ví tunjó tewhá tehpaá búge óets'úde, hedí in wé²gen sundadó t'âhkí ovâywé²getu²an.

¹⁷ Hedí wên pí tsáawä²in k'éwé²in to óetógi, tsondi hay²iví aa waagi²bá namuu²in, hedá wên wääkhän dâ²ophidé²annindá óep'óhtógi.

¹⁸ Hedí óejänäkísengitu²andi óetu²an, “Hân un²än, Hudíyoví tsondi hay²i unmuu²i².”

¹⁹ Hedí hâyänbo p'ó²dé óewhã² wên phédí, hedá óe²ohphayde², hedá dívídege²dikw'óe²ódi óe²a²gin waa-á díví²an.

²⁰ Óesúgímáadi dívíbowá ihaydi, in pí tsáawä²in to óep'ädídi ivínda óewáyto²gi. Ihaydáhá² iwedi óeho² phé²win deedi óet'óhtägek'úuwídí.

Jesus phé²win deedi óet'óhtägek'ú²

²¹ Ihaydibá wí sen Simon gin nakháwä²i² oe nava iwedi i² bú² eepiye na²ä². I-á Cyrene bú²wi namuu, hedí Alexander-ádi Rufus-ádi iví ây únmuu. In sundadodi ná²i sen óekaygi²an Jesus-ví phé²win ónhúuwídí,

22 hedi Jesus in okú Golgotha gin dâytʷoʷ iwe óehoʷ. (Năʷin tun Golgotha-á “pʷóhkhúbay” ginnân namuu.)

23 Hedi wí méena-áđí năʷi woe myrrh gin dâytʷoʷi-áđí dawóemuuʷiʷ óemăgi, hewânbo wíʷisuwăpí.

24-25 Hédéndí whănu iwe naná phéʷwin deedi óetʷóhtăgekʷûʷ ihayđi. In sundado-á dívíʷáywan iví aa dívíweejé-íđí.

26 Hedi wên phépháʷay phéʷwin kwʷáye dâytʷíʷkʷûʷ eedi hăăwí dâytaʷnan in tʷowa dínhanginnáníđí hăăwí iʷgedi óetuhchănundeʷin. “In Hudíyoví tsondi hayʷiʷ” gin dâytaʷnan.

27 Hedi wên wíje sänmin wáʷ i-áđí ovăntʷóhtăgekʷûʷ, iʷ wêe koʷđingéđí, iʷ wêe-á yăʷmăngéđá.

28 Hediho gin napóe háa Jôesi Tăđáđí taʷnin diwe ûntaʷmuu waa: “I-á wáʷ wí jänăkíkandi-ân namuu” gin tʷowa ditúuní.

29 Hedi in tʷowa diphadeʷnin dívípʷônwăđáʷoʷ óeháachannamíđí, hedá tʷămăgá óetumáa. Ditú, “Ū-ân năʷi méesate hayʷi năanayukhăymáawăn, hedi poje thaa iwebo wíyá năakukhăymáawăn.

30 Năă-á wíʷbo ópiʷaywon, hăʷin phéʷwin diwedi ówhanbe.”

31 In owhaʷ pʷóʷđéđíʷindáđí hedá in Hudíyoví kuu dâyhăʷoʷindáđí wáʷ Jesus ônpʷáhkaadi ditúʷ, “Wéʷgen tʷowa-áho iʷđi ovâyʷaywondeʷ, hewânbo wíʷbo-á ipiʷaywoeníđí wíʷûnkodipí.

32 Năʷi sendá iʷ toʷwí Jôesi Tăđáđí óesógeʷiʷ tʷowa ovâyʷaywoeníđí namuudáhoʷ, hedá Israel nangewi tsondi hayʷi-á namuudáhoʷ, i-á ûnkhăyʷăʷ hăʷin phéʷwin diwedi nawăanıʷin âymúuníđí, hedânho ivíʷpiye ívíwăăyŷ-íđí.” Hedi in wíje i-áđí phéʷwin deedi dawhiʷkʷóeʷindá wáʷ óejänăkítumáa.

Jesus nachuu

33 Taagepiye nanáʷ dihayđi iʷge tʷăhkí nakhunpóe thíʷêedi poje puwahay.

34 Hedi poje iwe napóe ihayđi, kaygibo Jesus Hudíyoví tundi natú, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” (Năʷi híʷ-á ginnân namuu: Naví Jôesi, naví Jôesi, háadan dijoeʷan?)

35 Wên tʷowa núʷ diwinnin háa natú waa ditʷoe, hedi ditú, “Bítʷôeyan, Elijah óekhăyăʷdeʷ.”

36 Wí toʷwí iʷăă wên hăăwên napʷohsaadeeʷin ikáyjídí, hedi wí méena ojohayʷi iwe ipʷóhtógíđi wên poesú hayʷin diwedi ôntege ipʷohúuníđí, hedi natú, “Âymúuní tígú Elijah naʷăă-í năʷin phéʷwin diwedi óewăave-íđí.”

37 Hedi Jesus kaygi ituwínúđí tʷăʷgedi ihăăʷan.

38 Ihayđibá in aa nakhaanáʷnin iʷ méesate hayʷi khóʷjé nawhiʷwonnin nasivedee, kwʷáyedibo áagêhay pínu-á nasivedee.

39 Hedi iʷ sundado pʷóʷđéđíʷ Jesus-ví páadépiye nawindi háđíđí Jesus nachuuʷin imûʷ, hedi natú, “Taʷgendi năʷi sendá Jôesi Tăđáđí ay ûnmuu.”

40 Wên kwiyăʷ wáʷ iwe dijiʷ, indá hây kayiʷ diwedi dâymundeʷ. Năʷin poje dikhăwă Salome-á, Mary-á (i-á Magdala búʷwi namuu), hedá wíyá wêe Mary-á (i-á Joses-á hedá James iʷ tíʷúugeʷi-á inbí jíyá dănmuu).

41 Năʷin poje kwiyăʷ Jesus-áđí dimăndi óekhăgeʷmáa waʷđi oe Galilee najiʷ ihayđi, hedi năʷindá i-áđí wây-á kwiyăʷđáđí Galilee-đi Jerusalem-piye wéʷge diʷăă.

Jesus tʷowăpho ee óetógi

42-43 Ihay thaa-á in Hudíyo dívíkhăyʷoʷ, gá wíyá thăwăndá kaykhanwówá thaa nanáníđân. Hedi nakinpuwamăn dihayđi wí sen Joseph gin nakhăwăʷi napówá, i-á Arimathea búʷwi namuu, in tunjowaʷ diwediʷiʷbá namuu hedá naʷaʷginmuu, hedi natsíkhajiʷ Jôesi Tăđáđí óesôege-íđí iʷ toʷwí tʷowa

ovây[?]aywoeni[?]i[?]. Wesebo khunwôeda[?]ginpídí Pilate-ví[?]piye namää i[?] pení óedaa[?]amídí.

⁴⁴ Jesus ho nachuu[?]in Pilate nat'oedi hânho óeháa[?]an, hedí in sundadovi p'ó[?]dédí[?] óetsika[?]yan háa ta[?]gendi Jesus nachuu[?]in háa joe.

⁴⁵ Óetu[?]an nachuu-ákun, hedího Joseph i[?] pení óehúwi[?]in óemági.

⁴⁶ Hedí Joseph wên aa ts'ä[?]in ikumä, hedí i[?] pení in phé[?]win diwedi óewávedí in aadi óe[?]ánnan. Hedáhá[?] i[?] pení wí t'owápho dâykídi iwe óetógi, hedí wí k'uu hay[?]i[?] i[?] pho iwe itidísóge.

⁴⁷ Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i[?] Joses-ví jíyá unmuu[?]i-á, dänmû[?] wáygé Jesus óek'û[?]in.

16

Jesus nawáywówápóe

¹ I[?] kaykhanwówá thaa naphade ihaydi Salome-á, Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i-á James-ví jíyá ûnmuu[?]i-á, wí sa[?]wó nasundi[?] woe dâykumä, Jesus óe[?]äyú-ídí.

² Dumîngu iwe hédéndí hé[?]dibo nathanpee[?]ä[?] ihaydi, i[?] t'owápho eepiye dimää.

³ Wa[?] dimän dihaydi wí[?]nä táye dívítsika[?]máa, “To[?]dan i[?] k'uu dínhänge[?]amí i[?] t'owápho iwedi?” (Nä[?]i k'uu-á ívíwo hay[?]i namuu.)

⁴ Hedí dívíbéedí i[?] k'uu ho nahângemuudi dâymû[?].

⁵ Hedího dits'ú ee t'owápho ee, hedí wí e[?]nú wên ts'ä[?]in to whaadi[?]in nato[?]ondi ko[?]díngédí na[?]ándí óemû[?], hedí ovâypíhää.

⁶ Hebo i[?]di ovâytu[?]an, “Wí[?]íkhunwôeda[?]ípi. Jesus oe Nazareth-wi bîntuwámáa, i[?] phé[?]win deedi óet'óhtägek'û[?]i[?], hebo i-á nää wína[?]ánpí, i-á nawáywówápóe. Binmú[?]dí hää óek'û[?] iwe.

⁷ Bípûn, Peter-á in wé[?]gen khäge[?]nindá bîntu[?]âamí, ‘Jesus unbí páadé oe Galilee-piye namän, hedí iwe bînmúuní, háa wovâytu[?]an waa.’ ”

⁸ Hedí i[?] t'owápho iwedi dipeedi dijân, ovâypíhäädi dithapoe[?]o. Hânho dikhunwôeda[?]di to[?]wí wänbo háabo wídâytu[?]anpí. *

Mary Magdalene-di Jesus óemû[?]

⁹ Dumîngu naná[?] diwe Jesus nawáywówápóe ihaydi, Mary Magdalene-bí[?]piye páadé ipikeeyan. Nä[?]i kwee-á namuu i[?] Jesus-di in tsé ihay yä[?]dâapí[?]in p'oewaahää ónkhepiye[?]i[?].

¹⁰ Hedí Mary namäädi Jesus-ví k'ema[?]in dibo[?]aadi hedá diséejidi ovâyshaa, hedí háa ûnpóe[?]in ovây[?]t'óe[?]an.

¹¹ Hewänbo Jesus nawáywówápóedí Mary-di óemû[?]in dit'oedi wídívíwâyupí.

Wíjedi Jesus óemû[?]

¹² Jesus piháa ûnchäädi wên wíjeví[?]piye ipikeeyan, indá Jerusalem bú[?]dí i[?] nava iwepiye dapeemän.

¹³ In wíje i[?] bú[?]piye dänwáybun, hedí háa dänmû[?] waa in wé[?]gen Jesus-ví khäge[?]nin ovây[?]t'óe[?]an, hewänbo wídívíwâyupí.

Jesus-ví tã[?]di wêe khäge[?]nindi óemû[?]

¹⁴ Tí[?]úugédí in tã[?]di wêe khäge[?]nin dívíhúujo[?] ihaydi Jesus inbí[?]piye wíyá ipikeeyan, hedí wâyupí[?]indá p'óhkây[?]indá dimuudi ovây[?]t'e[?]yan, in to[?]wëndi nawáywówápóe[?]in óemû[?]in wí[?]ovâywâyundepídí.

¹⁵ Hedáhá[?] ovâytu[?]an, “Ja[?] nää oepáa k'aydi t'ähkí bípûn, hedá t'owa t'ähká Jôesi Tádáví híwó[?]di tun bîntunphaadé-í.

* **16:8** Nä[?]i hí[?] nää 9-20 nata[?]muu[?]i-á i[?] shánkí hehääwi Mark-ví ta[?]di gínkw'ó[?] deeje wínata[?]muupí.

16 T'ähkí to'wên dívíwäyunde'indá hedá ovâyp'ó'p'oe'annindá ovây'aywoení. Hewänbo to'wên dívíwäyundepí'indá ovây'tuhchänukhâymaa.

17 In dívíwäyunde'in naadi dovâyk'úuwí ná'i pínán t'ôe dâ'y'amídí: In yä'dâapí'in p'owəəhəə t'owavi'wedi dâ'ykehpeeyé-í, hedá piháawi tundá dívíhée'amí.

18 Di'ânpídíbo dâypä'yuhógidi, háa hääwí nakhe't'óe'i dâysuwädi, há'to háabo dipúuwí; hedá inbí mandi in t'owa dihay'indá ovây'tagedi, indá di-hekháapúuwí."

Jesus makówápiye napee

19 Hedi Jesus i' shánkí natsonji'i'di ovâyhí'bowa ihaydi, makówápiye napee, hedi Jôesi Tádáví ko'díngédí isóge.

20 Iví khäge'nin iwedi dimää t'owa wăhăä t'ähkí iví tun ovây't'ôekanhúuwídí, hedi Jôesi Tádádí ovâykhäge'nán, hedi i' pínán t'ôe napoe'o'i'di in t'owa ovâykeeyan ta'ge dívíhí'maa'in.

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Luke Ita'nandi'

1-2 Híwó'di k'ema Theophilus: Báyéki t'owa háa dínkođi waa dâytanan t'ähki i' hääwí wáy wên nanbí tí'úuwín páadé'in páadé iwedibo dâymû'i'. I'gedá na'in dítu'an, hedi áyíngidi háa dâymû' waa dâyta'nan.

3 Naa wá' hääwí páadé iwedibo nakodipóe'i' áyíngidi dónuwä, hedi naa ochanpóe híwó namúuní'in ugí' dóta'namídí ná'i hääwí háa napóe waagi.

4 Naa gin waagi dáy'o' hedânho úkodihanginnánídí i' hääwí Jesus-ví'gedi wóhjá'andi' ta'gen namuu'in.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyägi'o

5 Herod oe Judea nange natsonnän dihayđi, wí owha' Zecharias gin nakháwä'i na'än. I-áđi wáy-á owha'-áđi wé'ge dívít'ôemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ûnkháwä, hedi i' wá' wí owha'ví ay únmuu.

6 Zechariah-áđi iví kwee-áđi inbí wówátsi ta'ge dänhon háa Jôesi Tádá nada' waagibá. Áyíngidi Jôesi Tádáví tsontun dän'a'gindo' hedá háa Jôesi Tádá natsonpóe waagibá dän'an.

7 Hebo Elizabeth-á äypí' namuudi wíđän'ay'änpi, hedá nää-á kwijó-á sedó-á dapaa.

8 In Zechariah-'inbí thaa dínpoe dívít'ôe'amídí, hediho Zechariah-á Jôesi Tádáđi' iví owha' t'ôe i'o'.

9 In owha' dâykháwäwhahónde' dâyde'mamídí to'wí Nanbí Sedó Jôesiví méesate hay'i pingewi íve iwe nats'úuní'i', i' sa'wó nasundi' hääwí iphaháanú-íđi. Hedi nää Zechariah-ví kháwä ônwhahkê', hediho nats'ú.

10 Ee íve i'ëeyä'o' ihayđibá oe já'wé báyéki t'owa-á dívíjûusu'o'.

11 Tsíkhagipí i' máäsa ko'díngedí i' ëeyää nachá' diwe wí makówáwi t'ôepa'aa'i Jôesi Tádáchariah-áđi iví kwee-áđi dí óesandi' nakwinudee.

12 Zechariah óepíhää i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óemû'di, hedi khunwôeda'di óemáa.

13 Hewänbo i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Zechariah, wí'unkhunwôeda'ípi. Jôesi Tádáđi uví jûusu wónsígí'an. Elizabeth uví kwee úmuu'i wí enúkáy i'ayyamí, hedi John gin nâakháyä'ní.

14 Owáy na'aypuyä ihayđi báyéki híhchan uví' úmúuní, hedá báyéki wáy-á t'owa wá' dihíhchanpúuwí.

15 I-á Jôesi Tádáví he'ennin senä' diwedi'i namúuní. I-á wí'ûnkhây'ähpi iméenasúuwä-i'in háa wíyá hääwí naháapúuwí'i-á, hedi nats'an'aypuyädibo' i' Yä'dâa'i P'oewaahhâa pín ta'gedi imá've-í.

16 I'dá báyéki in Israel-win t'owa inbí Jôesi i' shánki natsonji'i namuu'iví'piye' ovâywáymá'í.

17 Uví ay-á iví pí'ná khó'jé i Yä'dâa'i P'oewaahhâa imá've-í, Elijah-di iví pí'ná khó'jé óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natuhkáy-í. I-á Nanbí Sedógi' napáadémú-í Nanbí Sedóví tun wóegé, hedá tádá'indá ovâykhäge'namí inbí áyyä-á wíyá dâysígí-íđi, hedá in dít'ôeyanháhpí'indá ánshaa-á ovaymääni hedânho in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin waaginbá dimúunídí. I'di in t'owa ovâykhây'amí hedânho i' shánki natsonji'i' óesígí'amídí" gin i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di Zechariah óetu'an.

18 Zechariah-di i makówáwi t'ôepa'aa'i' óetu'an, "Hebo hândidan ta'gendi dínhanginnáani ná'i untú'i napúuwí'in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá' hânho kwijó dínmuu."

19 I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Naa Gabriel-ân omuu. Naa hãädi wänbo t'ähki Jôesi Táđávi nú' owin. I'dánkun naa dísan wihée'amídí hedá ná'i híwó'di tun wînmá'ídí."

20 Híwó' ót'ôeyan. Híwó naná' dihaydi háa naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná'i wítu'andi' wíwíwäyupídího' tunpî' unpuuwí, i' ay na'aypuyä pîhay."

21 Oe já'wé in t'owadi Zechariah wa'di óetsíkha'máa, hedí dívítumáa, "Heháadan thaa t'ähki óeho' i' méesate ívedi napee-ídí?"

22 Hedí napee ihaydá wí'ûnhí'kodipí, hedího' in t'owa dínhanginpóe wí hãäwí ûnkeepóe'i' i' méesate íve imû'in. Tunpî' najoekandeedi iví mandiho ovâyhée'an.

23 Wí háyú thaa naphade ihaydi iví owha'wi t'ôe ûnbo'wandi iví'piye iweeho'.

24 Wí háyú jáadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee ûnsáhpóe, i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa, hedí p'ánú p'óe iví k'aygidi wínapeepí.

25 Hedí natú, "Nanbí Sedó Jôesi Táđádi naagí' ná'i dín'an. Nábâa t'ôediwän naa-áđí híwó'di namuu. Naa owôeda'wän wíđáy'âyjohpídí, hewänbo náä-á naví wôeda' dínjâ'an."

Mary óetu'an nasáhpúuwí'in hedá iví ay-á i' aywondi namúuní'indá

26 Elizabeth sí p'óe nasáamuu ihaydi Jôesi Táđádi wí makówáwi t'ôepa'aa'i' Gabriel gin nakháwä'i' óesan i bú'ay Nazareth gin dâytú'o' iwepiye, oe Galilee nange naná' diwe.

27 Wí khóhtsaapî' a'yú Mary gin nakháwä'iví'piye Gabriel óesan. Mary-áđí wí sen Joseph-áđí dakhóhtsaatunpã'ân, hedí Joseph-á David-ví ây iwedi'i' bá namuu.

28 Hedí Gabriel-di ná'i sengitundi Mary óejay: "Híhchandibo un múuní u Jôesi Táđádi hânho wóesígí'i'. Jôesi Táđá-á u-áđí nají'."

29 Mary ná'in nat'oe ihaydi háa i'ánshaa'amí'in wí'ishaapí, hedí napitú, "Hângúba ná'i sengitun natunda?"

30 Hedí i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Mary, wí'unkhunwôeda'ípí. Jôesi Táđádi wóesígí'in wônkeekankhây máa."

31 Ót'ôeyan, u-á unsáhpúuwí, hedí wí enúkáy bi'ayyamí, i-á Jesus gin nâakháyä'ní.

32 I-á báyéki hay'i namúuní, hedí i' shánki kw'áye'i namuu'i'di óetu'âamí 'Naví ay unmuu' gin, hedí Nanbí Sedó Jôesi Táđádi bá tsondi hay'i óesóege-í, iví hehãäwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay'i namuu waagibá.

33 I'đá hânhay wänbo t'ähki in Israel t'owaví tsondi dín múuní. Iví tsonkhuu-á há'to hânhay wänbo ûnháanı."

34 Mary-di i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óetsika'yan, "Hândidan ná'i napúuwí wa'di wí sendáđí wó'thaapídí?"

35 I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "I' Yä'dâa'i P'owwâahâa úwâanı, hedí i shánki kw'áye'i namuu'i'di iví pínándí wóetäggé-í, hedího i ay shánki yä'dâa'i bi'ayyandi' Jôesi Táđávi ay gin óetu'âamí."

36 Uví maatu'i Elizabeth wá' sí p'óe nasáamuu tobá ho nakwijópaa wänbo', hedí wí enúkáy i'ayyamí, tobáhâa âypî' namuu gin t'owa di'ân wänbo'.

37 Jôesi Táđá-á hãä t'ähki ûnkodi."

38 Mary-di óetu'an, "Naa Nanbí Sedó Jôesi Táavi t'ôe'i' omuu. Oda' hãä t'ähki untú'i naa dínpuuwí'in." Ihaydiho' i makówáwi t'ôepa'aa'i'di óe joe'an.

Mary oe Elizabeth-ví'piye namää

³⁹ Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhây'andi wí bú'ay iwepiye iwänäho', i' bú'-á oe Judea nange na'okúná' ni'ge nak'oe.

⁴⁰ Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, hedí nats'ûndi Elizabeth óesengitu'an.

⁴¹ Elizabeth-á Mary-ví sengitun nat'oe ihaydi i' ay iví seephoge imáa'i' i'a'yä'nan. Elizabeth i' Yä'dâa'i P'oewäahâ pín ta'gedi imáadi kaygi natú,

⁴² “Jôesi Tádádá ugí' híwó'di hääwí wôn'an, shánki híwó wänbo t'ähki in wé'gen kwiya'gí'ví'wedi, hedá wá' i' to'wí ú'aypuyägi'o'i híwó'bá ôn'amí.

⁴³ U-á Nanbí Sedóví jiyá unmuu, hedího háadan ná'i hääwí hay'i naa dînpúuwí naví' unpuwä'äädí?

⁴⁴ Ti úhanginná, unpówádí uví sengitun ot'oe ihaydibo', ná'i ay naví seep-hoge donmáa'i' nahíhchanpóedí i'a'yä'nan.

⁴⁵ Hedí híhchandi u-á unmúuní, gá Jôesi Tádáví tun wóemägi'in úpuwagi'o gin biwäyundedân.”

Mary hânho híhchandi ihée'o'

⁴⁶⁻⁴⁷ Hedí Mary natú, “Pín ta'gedi otúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, hedí naví pí'ná khó'jé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dînuudân.

⁴⁸ Jôesi Tádádí naa iví t'ôe'i' omuu'i dí'ánshaa'an, tobá kw'áye'i wó'muupí wänbo', hedí nää thaa iwedi páadépiyá t'ähki t'owa ditúuní i'dá naagi' híwó dîn'annin.

⁴⁹ Ta'gendi i' shánki tsonkhuu imáa'i'dá báyéki naagi' dîn'an. I-á yä'dâa'ida' namuu.

⁵⁰ Jôesi Tádá-á in to'wên i' óe'a'ginninbí'piye nasehkanäpoe'o, in ho di'âyuyä'indá hedá in di'âyuyägi'o'indá wá'.

⁵¹ Báyéki nakaydi he'endi hääwí i'o', hedí in to'wên inbí pí'ná khó'jé dijêngi'ánshaamuu'in t'ämäpiye ovâywádénde'.

⁵² In to'wên tsonkhuu dâymáa'in waa dichaa'in áagépiye i'di ovâywávénde', hewänbo in he'ennin dimuupi'indá shánki kw'áye ovâytegende'.

⁵³ In dihásé'nindá híwó'di hääwí ovâymä' dishu'múunídí, hewänbo in kodit'owa dimuu'indá hääwípídíbo-á ovâyjâatäädé'.

⁵⁴⁻⁵⁵ Háa nanbí hehääwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa i'o'. Na'in Israel'in iví t'ôe'in gimuu'in díkhäge'do', hedí wí'ûn'ódepí häädí wänbo t'ähki Abraham-dádí hedá t'ähki Abraham-bí äy iwedi'indádí ovâysehkanä'ämídí” gin Mary natú.

⁵⁶ Hedí Mary poje p'oe Elizabeth-ví'webo' iwóyí', hedáhá' iví'piyá iweeho'.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä

⁵⁷ I' thaa Elizabeth i'ayyamídí ûnpówá, hedí wí enúkáy i'ayyan.

⁵⁸ In to'wên iví tsowa dithaa'indá hedá iví maatu'indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví'piye híwó'di namuu'in, hedá indá Elizabeth-ädá dívíhíhchanmáa.

⁵⁹ Wí jáadi naphade ihaydi in t'owa diwáy'ää, i' enúkáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'amídí. Iví tádá Zechariah waabá óekháyä'khâymaa in t'owadi,

⁶⁰ hewänbo iví jiyá ûntú, “Ha'wâagá joe. John gân äykháyä'ní.”

⁶¹ Indi óetu'an, “Hewänbo wé'i wí wänbo uví maatu t'owa ha'wâa wínakháwäpí.”

⁶² Hedí inbí mandi i' ayví tádá óehée'an óetsika'yamídí hânna i ay óekháyä'ní'in nada'.

⁶³ I'di wên hääwên ovâydaa'an eedi ita'namídí, hedi wên phéphá'ay ôn'andi ginnân ita'nan: "John gin iví kháwǎ ûnmuu." T'ǎhkídíbo ovâyháa'an.

⁶⁴ Wesebo nahänjudedeedi nahí'dee, hedi natû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

⁶⁵ T'ǎhkí inbí tsowa dithaa'in di'ánde hânnangú napóe, hedá t'ǎhkí oe Judea nange na'okúná' ni'ge dithaa'indá i'gedi dívihí'máa.

⁶⁶ T'ǎhkí dit'oe'in ná'i hääwí i'gedi díví'ánshaamáa, hedi dívípitsika'máa, "Háawi-angú ná'i ay namúuní?" Hedi ta'gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví mange i' ay óemáa.

Háawi John namúuní i'gedi Zechariah ihé'o'

⁶⁷ John-bí tádá Zechariah ûnmuu'i' i' Yǎ'dǎa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadí wí Jôesi Tádáví tukhe'bi waabá ihé'andi ginnân natú:

⁶⁸ "Jaho gitúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá hay'i namuu'in, i-á Israel-ví Jôesi dínmuu, gá ná'in iví t'owa gimuu'inbí'piye gín'ǎǎdân díkhǎge'namídí hedá nanbí hánminbí mangedá díma'p'ǎǎdi-ídá.

⁶⁹ Jôesi Tádádá wí hânho kay'i aywondi na'in dímägi. David-á hán'oe Jôesi Tádáví t'ôe'i ûnmuu, hedá ná'i aywondi-á David-ví ây iwedi'i' bá ûnmuu.

⁷⁰ Jôesi Tádádí dít'ôe'an gin ikhâymáa'in, hedi i' hí' iví hán'oe'in yǎ'dǎa'in tukhe'minbí sóphogedi dînsan.

⁷¹ Natú na'inbí hánminbí'wedi dîn'aywoení, in dít'ay'inbí mangedi díjâa'amí.

⁷² Natú nanbí hehääwin thehtáy pahpá'inbí'piye nasehkanápúuwí hedá wá' in yǎ'dǎa'in tun Abraham-dádí ik'ú'indá há'to ûn'ôede-í.

⁷³⁻⁷⁴ Jôesi Tádádí iví tun ta'gendi Abraham óemǎgi nanbí hánminbí mangedi díwhahónídí, hedânho gínkoedí-í khunwôeda'ginpídíbo' i' ây'a'ginmǎánídí,

⁷⁵ hedânho gin ívikanhondibo t'ǎhkí na'inbí wówátsi thaa yǎ'dǎa'in gimúuní, hedá ta'gebo-á nanbí wówátsi-á âyhúuwí" gin Zechariah natú.

⁷⁶ Ihaydá i ay-á óetu'an, "Naví ay, u-á i' shánkí kw'áye na'ǎndi namuu'iví tukhe'bi gin wóetu'ǎamí. Hedá u-á i' shánkí natsonji'iví páadé unmu-í in p'ôe igí' mánkhây'amídí.

⁷⁷ U'dá iví t'owa ovâyhangin'ânnamí ovây'aywoení'in inbí t'aywó'di-á dín'owó'yendi.

⁷⁸ Nanbí Jôesi-á gin i'amí gá hânho nasehkanát'óedân, hediho i' to'wí i' thanbí muwǎthay waagi' bá namuu'i' oe kw'áyedi nanbí'piye nakǎ'ǎǎgi'o,

⁷⁹ hedi in to'wên in chuwa dâykhunwôeda'di khun ni'ge dimännindáho i'di ovâykomǎáni. I'dáho na'in díkhǎge'khâymáa hedânho ánsaaginpídíbo giyêenídí" gin Zechariah natú.

⁸⁰ John nasôedi iví hangintan wá' ûnsôe, hedi tí'úugédí ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-'inbí jâa its'ant'ôe'an píhay.

2

Háa Jesus na'aypuyä waa

¹ John i' p'ó'p'oe kandi na'aypuyä iwáydíba i' Rome-wi tsondi shánkí hay'i Caesar Augustus gin nakháwǎ'i'di t'ǎhkí t'owa i' nange itsonmáa eejewin ovây't'ôephade dívíkháwǎta'kwogihúuwídí.

² Náa páadé in t'owa dívíkháwǎta'kw'ódi Quirinius oe Syria nange natsondimuu ihaydi.

³ Hediho t'ǎhkí t'owa inbí thehtáy pahpá'inbí bú'piye dimää dívíkháwǎta'kw'ôenídí.

⁴ Joseph wá' ikhávãta'kugiho'. I-á Galilee nange naná' diwedi Nazareth bú'aydi napee, hedi wíyá bú'ay oe Judea nange Bethlehem gin dâytu'o' iwepiye namää. Joseph-á David-ví ây iwedi'i'ba namuu, hedi David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hediho Joseph iwepiye ûnpuphóe.

⁵ Joseph-di Mary i-ádíba óeho'. Indá dakhóhtsaqtunpã'an, hedi Mary-á nasáamu.

⁶ Bethlehem daji' ihayhãábá i' thaa napówa Mary i'ayyamídi.

⁷ Hedi iví páadé'i' ay i'ayyan, hedi aa'ây iwe óe'annankídi i hãäpanbí húuphëbay iwe óek'û', gá ee dívíwho'kw'óe'ó'i tewhá iwe wínajãanãhpíðân.

In makówáwin t'ôepã'aa'indi in k'úwá áyí'nin ovâyhée'an

⁸ Iwáy bú'ay tsowa wáy wên k'úwá áyí'nin dikw'ó, indá khu'déedí oe ahkónu inbí k'úwá dâý'âyînmáa.

⁹ Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepã'aa'i' inbí'piye ovâysan, hedi inbí páadépiye tsikhagipí dínkwînuðee, hedi Nanbí Sedó Jôesivi kohthaydi ovây'ánhógídi hânho dikhunwôeda'póe.

¹⁰ Hedi i' makówáwi t'ôepã'aa'i' di ovâytu'an, "Wí'íkhunwôeda'ípí. Bít'ôeyan, naadá híwó'di tun wây má', t'ãhkí t'owa hânho ovâyhíhchannamídi.

¹¹ Nää thaa oe David-ví bú' wí aywondi ungi' na'aypuyã. I-á i' to'wí namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, i-á i' shánkí natsonji'i namuu.

¹² Hedi ná'in bînmúuní únhanginnáanídi háa wáytu'an waa ta'gen namuu'in: Wí ay bînshaa-í aa'ây iwe na'ánmuudi, hãäpanbí húuphëbay iwe nak'óedí."

¹³ Tsikhagipí i' makówáwi t'ôepã'aa'i-ádi wây-á báýékí makówáwin t'ôepã'aa'in dikeepóe. T'ãhkídi Jôesi Tádáví'gedi híwó dívíhí'máadi ditû',

¹⁴ "Makówa kw'áayé t'ãhkí ditúuní Jôesi Tádá-á hânho hay'i namuu'in, hedi náa oepáa k'aydá in to'wên Jôesi Tádá óehíhchanmä'indá ánsaaginpidíbo dikwoní."

In k'úwá áyí'nin Jesus óemúunídi dimää

¹⁵ In makówáwin t'ôepã'aa'in makówápiye diwáypee ihaydi in k'úwá áyí'nin wí'nã táye dívítumáa, "Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná'in napóe'in áymúunídi, i'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí na'in díhangin'ánnan."

¹⁶ Hediho dívíwãnáho'di Mary-á Joseph-á hedá i' ay ee hãäpanbí húuphëbay iwe nak'óedá ovâyshaa.

¹⁷ I' ay óemú' ihaydi háa in makówáwin t'ôepã'aa'indi iví'gedi ovâytu'an waa ditunji'.

¹⁸ T'ãhkí in iwe diji'in ovâyháa'an i' hãäwí in k'úwá áyí'nindi ovây't'ôe'andi dit'oeđi.

¹⁹ Mary-á ná'i hãäwí t'ãhkí napóe'i wí'ûn'ódepí, hedi hãädi wãbo t'ãhkí i'gedi i'ánsaamáa.

²⁰ In k'úwá áyí'nin inbí k'úwá diji' iwepiye diwáymää, hedi Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáadi ditû' hânho hay'i namuu'in, gá ná'i' hãäwí dâýmú'i-á dit'oe'i-á namuudân. Tãhkí háa i makówáwi t'ôepã'aa'i' di ovâytu'an waagibá napóe.

Jesus i' méesate hay'i eepiye óeho'

²¹ Wí jãadi naphade ihaydi i' ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'an, hedi Jesus gin óekháyã'. Ná'in khávã-á i' makówáwi t'ôepã'aa'i' di óemãgi wa'di iví jíyá únsãhpóepíðibo'.

²² Hedi ihaydiho napóe dãn'amídi háa Moses ita'nan waa, in Hudíyo inbí kuu dínmuudi dínkhây'ã' díví'amí'in wí ay na'aypuyã ihaydi, hediho i' ay oe Jerusalem-piye dãnho', i' méesate hay'i iwe Jôesi Tádá óetu'ã'amídi, "Nanbí ay wímãáni."

23 Gin dân'an gá nǎ'in tsontun Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûnk'óedân:
T'ǎhki in páadé di'âypuýä'in e'nûn áyyä-á Jôesi Tádá óemääní.

24 Hedá wá' nata'muu in jíyá'indá wíje k'o'wee háa wíje tsidé'ây ha'wâagi'in dâyhûuwí, hedí nǎ'in tsidé dâyhaydi Jôesi Tádá óemääní. Hedího Mary-á wá' han ikhâymáa.

Háa Simeon Jesus-ví'gedi natú waa

25 Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwǎ'i'. Iví wówátsi-á ta'ge ihon, hedá Jôesi Tádáví kuu-á òn'a'gin. Natsíkha Jôesi Tádáví in Israel-'in inbí t'òephade iwedi ovâywhahóenídí, hedí i' Yä'dâa'i P'oweahâadibá i-ádí naji'.

26 I' Yä'dâa'i P'oweahâadibá Simeon òhangin'ânnan wínachuwagi'opí'in i' to'wí Jôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí óemû'pídíbo'.

27 I' Yä'dâa'i P'oweahâadibá i' hay'i méesate ee Simeon óets'úde. Jesus-ví jíyá-ádí tádá-ádí i' wá' óets'úde, hedânho indi igí' òn'amídí háa nakhây'ǎ'in Jôesi Tádá natsonpóe waagibá.

28 Dits'ú' dihaydi Simeon-di i' ay óekê', hedí Jôesi Tádá óekú'daa'andi ginnân natú:

29 “Nanbí Sedó Jôesi, nábâa hín naa uví t'òe'i' omuu'i híhchandi díchuwamáa, uví tun bimǎgi waagibá.

30 Naa ohíhchan, gá nǎa-á naví tséedí i' aywondi u'di dînsandi' dópimû'dân.

31 Hedí nǎ'indá bí'an t'ǎhki nange'in t'owa dâymúunídí.

32 Nǎ'i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p'òe in Hudíyo dimuupí'in ovâykeeyamídí, hedí i' namuudí uví t'owa Israel-'indá he'ennin dipúuwí.”

33 Gin Simeon i' ayví'gedi ihée'andi i' tádá-á jíyá-á hânho ovǎnháa'an.

34 Hedáhá' Simeon-di Jôesi Tádá óedaa'an híwó'di thaa ovǎnmäänídí, hedá Mary-á óetu'an, “Wáy wên in Israel-'in i' óesígikáyjí, hedího ovây'aywoení, hebo wây-á wéndá wí'óesígikáyjípí hedího dipedee-í. I'dá t'ǎhki t'owa háa Jôesi Tádá nada' waagi ovâykeeyamí, hewânbo in t'owadá óejoegikhâymáa,

35 hedí báyéki t'owa háa inbí pí'nǎ khó'jé di'ánshaamuu waa ovâykeeyamí. Hedí u-á báyéki mǎnt'òephadekhâymáadí wí to'wídí wí tsijó phá'dí uví pín wônjúun waagibá unchaa-í.”

Anna ikú'daa'an

36 Hedá iwebá wí kwee Anna gin nakháwǎ'i' wá' naji', i-á wí Jôesi Tádáví tukhe'bibá namuu. Nǎ'i kwee-á Phanuel-ví a'yú ûnmuu, hedí Asher-á iví hehǎawi thehtáy pahpâa ûnmuu.

37 Tsé ihay paayo nakhóhtsaa'ǎnwân, hedí khávéntǎ'di jónu (84) paayo ûnná iví sen ûnchuu iwedi. Hǎadí wânbo t'ǎhki i' méesate hay'i iwe naji', hedí háyǎnbo' ihǎadǎ'odá ijúusu'odá khuu-á thaa-á Jôesi Tádá óe'a'ginmǎ'.

38 Wa'di Simeon ihí'máa ihaydibá i' kwee nats'ú, hedí i' aygí' Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá iví'gedá ovây't'òe'an t'ǎhki in Jerusalem-win ditsíkhakw'ó'nin Jôesi Tádáví ovâyma'p'ǎadí-ídí.

Joseph-ádí Mary-ádí oe Nazareth bú'aypiye dânweeho'

39 Joseph-ádí Mary-ádí dân'an háa Nanbí Sedó Jôesiví tsontun diwe nak'óe waagibá, ihaydáhá' inbí bú'ay Nazareth-piye dânweeho', i-á Galilee nangá nak'óe.

40 Hedí i' ay nasô'di nakaypoe'o hedá báyéki hangintandá imáa, hedá Jôesi Tádáví báyéki óekhäge'máa.

Jesus-di in háhkannin i' méesate hay'i ee ovâyhé'an

41 Paayo p'òe waagi i' Passover shánki'eedí dinná' dihaydi, Jesus-ví jíyá-á tádá-á oe Jerusalem-piye damǎa'ǎ.

⁴² Hediho Jesus tä'di wije (12) paayo'i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimää, häädi waa díví'o waagibá.

⁴³ I' shánkí'eedi dínk'ewe' dihaydi in t'owa dívíweehondi, Jesus-á Jerusalem- bo iwóyí'. Hewänbo iví tádá-á jíyá-á wíðänhanginnáhpí iwe iwóyí'nin.

⁴⁴ Indá da'ánde wáy-á t'owa indádí bá dimännindádi nají'in, hedi wí thaa t'ähkí Jerusalem diwedi damää. Ihaydi inbí k'ema'in deejee hedá inbí maatu'in deejá óenuwä,

⁴⁵ hewänbo wí'óeshaapídi Jerusalem-piye dänwáybun óenuuwä-ídi.

⁴⁶ Wíje thaa naphade ihaydi i' méesate hay'i ee in Hudíyoví háhkannindádi óeshaa. Háa dívíhí'máa'in i'di ovây't'óeyande hedáhá' báyéki háäwí ovâytsika'máa.

⁴⁷ Iví hangintandá hedá iví hí' in háhkannin ovây'tumáa'i'dá t'ähkí t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

⁴⁸ Iví tádá-á jíyá-á wíðänhanginnáhpí háa dän'ánshaa'amí'in. Iví jíyádi óetu'an, "Naví ay, háadan gin na'in dí'an? Ti wí'úhanginnáhpí'an u'di báyéki áyîngi uví tádá-ádi naa-ádi dímägi, hedá t'ämäpiye wítuwämáa?"

⁴⁹ Jesus-di ovântu'an, "Ti wíðänhanginnáhpí'an naa dínkhây'ä' naví Tádáví tewhá ee ochaní'in?"

⁵⁰ Hewänbo háa ovântu'annin wídaka'pówápi.

⁵¹ Iví tádá-á jíyá-á indádí bá oe Nazareth-piye nawáymää, hedi t'ähkí háa óetu'an waa i'a'gindo'. Iví jíyá ná'i háäwí t'ähkí napóe'i wí'ün'ódéndepí.

⁵² Hedi Jesus-á nasôemändi shánkí báyéki hangintandá ihónde', shánkí nasenpuwamän, hedi Jôesi Tádá-ádi in t'owa-ádi shánkí wänbo óesígí.

3

John i' p'ó'p'oekandi'di Jôesiví tun in t'owa ovây'tunphadende'

¹⁻² Tiberius Caesar t'ähkí i' Rome-wi nange tä'di p'anú (15) paayo'di natsonji' ihaydi, Zechariah-ví ay John i' p'ó'p'oekandi' oe ahkónu nají', hedi Jôesi Tádáví óetu'an iví hí' ónt'óe'amídi. Ihayhääbá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnän, Herod-ví tí'úu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnän, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnän, hedá Annas-ádi Caiaphas-ádi owhá' p'ó'dédí'indá damuu.

³ Hedi John t'ämäpiye Jordan p'o'k'ay tsowa i'ge najídi in t'owa Jôesiví tun ovây't'óekanhon. Ovây'tumáa, "Unbí t'aywó'di binjoe'an hedânho Jôesi Tádáví wovây'owóejé-ídi, hedá naadá wây'p'ó'p'oe'amí."

⁴ Hedi ná'i háa John i'o waa Jôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiiah iví ta'nin diwe ho ita'nan. Ginnän ûnta'muu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúuní,

'In p'óe bínkhây'an i' shánkí natsonji'igí'.

Hä'i p'óe'ây wá' igí' binta'ge'an.

⁵ T'ähkí hége'ây napidedee-í.

T'ähkí okú-á p'indá natayedipúuwí.

Wáy namäáginá' deejá nata'gepúuwí,

hedí i' p'óe nabôebôená'di' nata'gepúuwí.

⁶ Hedi t'ähkí t'owa dâymúuní Jôesi Tádáví t'owa ovây'aywonde'in.'

⁷ Hânho báyéki t'owa dimää'ä John-di ovây'p'ó'p'oe'amídi. I'di ovây'tumáa, "Un páäyü wí phaa iwedi íshavemännin waaginbá ímuu'in, to'dan wovây'tu'an háa úví'amí'in, hedânho Jôesi Tádáví wíwovây'tuhcháänú-ípídi?"

⁸ Híwó úví'âamí hedânho nakeepúuwídi unbí t'aywó'di ta'gendi bínjoe'annin. Wí'íjêngitúunípi, 'Abraham-bíây iwedi'inbá gimuu.' Ná'in

wâytu'ami, Jôesi Tádá-á nada'dáho ûnkodi ná'i k'uu náäyé nak'wó'didi wây-á Abraham-bí ây ovâypa'idí.

⁹ Nääho gin waagibá napoe'o: Wí k'uuwée-á ho nakhâymuu wí tay púu nú' óets'âa-í. T'âhkí i' tay nabaypoe'opî'-á óets'âa-í, hedí phaa iwe óechâänú-í."

¹⁰ Hedí in t'owadi óetsika'yan, "Hân gínkhây'ä' íví'amí'in háa untú waa wíginpúuwípídí?"

¹¹ I'di ovâytu'an, "Gá ginnân: Wí to'wí wíje k'éwé'in to ûnk'óedáho?, i-á ûnkây'ä' wéhpêe wí to'wí ûnk'óepî' óemääní'in. Hedí wí to'wí ûnkoegî'wá'yendi-áho ûnkây'ä' wí to'wí ûnkoegî'kw'óhpî' óemääní'in."

¹² Wên tax phahsannin íví'piye dimää ovâyp'ó'p'oe'amídí, hedí ditsikapóe, "Háhkandi?, heyâa na'indá, hân íví'amí?"

¹³ I'di ovâytu'an, "I' chä' háyú unbí tsonnindi wovâytu'an ihayda'mân bînwé'ge'amí."

¹⁴ Hedá wên sundado-á ditsikapóe, "Heyâa na'indá, hândá íví'amí?" I'di ovâytu'an, "Háyú wovâywá'âa'i'di bíhíhchannan. T'owa wíwínkaygi'amípí wíyá shánkí wovâyymäänídídí, hedíháa in t'owa híwóhpí wídíví'anpídáho?, wí'ovâytu'â'amípí híwóhpí díví'annin wí chä' inbí'wedí bînhóenídídí."

¹⁵ In t'owa dichanpoe'o wí háäwí hay'i napuwagí'o waagibá, hedí John i p'ó'p'oe'andíví'gedí báyéki díví'ánshaamáa, tigúba i-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâyamáa'i' t'owa ovây'aywoenídídí.

¹⁶ Hedí John-di t'âhkídíbo ovâytu'an, "Naadi p'oe'dida' wâyp'ó'p'oe'o?, hewänbo wí to'wí naví shánkí tsonkhuu imáa'i napowagí'o, naa ihay híwó'di wó'muupí íví anto wänbo dônp'ä'ädi-í. I'dá wíyá pí'wí p'ó'p'oe'kan waagibá wovâyymääní. Wáy wên un i' Yä'dâa'i P'oe'wâhâa wovâyymääní, wáy wëndá phaadá wovâyutuhchâänú-í.

¹⁷ I-á nakhâymuu t'owa ovâyweejé-í, wí to'wí i' táhtân i' tákhowa iwedí iwijende waagibá. I' táhtân iwé'ge'an dihaydi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i' tákhowa-á wí phaa hânhay wänbo naphahpaäpí' iwe ich'âaní."

¹⁸ Shánkí wíyá tun gi'bibá John-di kay'indi in t'owa ovâyhée'an, Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'oe'odi.

¹⁹⁻²⁰ Hedá John-di Herod wá' óetu'an i' kwee Herodias-á dídí t'aywó i'annin. Tobá Herodias-á Herod-ví tí'ûuví kwee ûnmuu wänbo' ônkê?. Báyéki wíyá t'aywó'di-á Herod i'an, hedá wá' John óepansóge, hedí ná'in in shánkí p'ándíkí' i'annin namuu.

Jesus óep'ó'p'oe'an

²¹ John-di t'âhkí in t'owa ovây'p'ó'p'oe'o' ihaydi Jesus wá' óep'ó'p'oe'an. Hedí iwebá Jesus ijûusu'o' ihaydi makówá nakhuudee,

²² hedí i' Yä'dâa'i P'oe'wâhâa wí k'o'wee waagibá natú'muudi nawândi Jesus-ví'di isóge, hedá wí tun makówádí napeedi ginnân natú: "Û-á naví ay wísígí'i-ân unmuu. Hânho u'di ohíhchan."

Jesus-ví páadé kâ'ä'ä'in t'owa ûnmuu'in

²³ Jesus-á ma'di powintä (30) paayo'i namuu páadé its'anháhkanjýé ihaydi. T'owa-á dí'ân i-á Joseph-ví ay namuu'in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu.

²⁴ Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu,

²⁵ Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahum-bí ay ûnmuu, Nahum-dá Esli-ví ay ûnmuu, Esli-á Naggai-ví ay ûnmuu,

²⁶ Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semein-bí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu,

²⁷ Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu,

²⁸ Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu,

²⁹ Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu,

³⁰ Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu,

³¹ Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu,

³² David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu,

³³ Nahshon-dá Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu,

³⁴ Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu,

³⁵ Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu,

³⁶ Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shem-bí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu,

³⁷ Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu,

³⁸ Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

4

Penísendiđi Jesus óetayinde?

¹ Jesus i? Yă'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadí in Jordan p'o'k'ay naná? diwedi nawáymää, hedi i? Yă'dâa'i P'oewaahâadi ahkónupiye óeho?

² Iwe jónántä (40) thaa i? Penísendi ikhääde? óet'aywóhkannamídí. I' jónántä thaa t'âhkí hääbo wí'ik'oepí, hedi t'âhkí i? thaa naphade ihaydi haadi óemáa.

³ Hedi Penísendiđi óetu'an, "Jôesi Tádáví ay unmuudáho ná'i k'uu náwe nakw'ó'di nâajôení napávapa'íđí."

⁴ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'amí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû?, T'owa-á wíyá shánkí dántáy páváví'wedi hedânho in kodi wówátsi dâymá've-íđí."

⁵ Hedáhá? i? Penísendidá owáy kw'áyepiye naná? diwe Jesus óepiye, hedi t'âhkí nange náä oepáa k'aydi wémûudíbo? ônkeeyan,

⁶ hedi óetu'an, "Naadi t'âhkí tsonkhuu t'âhkí ná'i nan deeje wímääní, inbí sa'wó'di hääwí wóegé. Ná'i-á t'âhkí naví mange dínkw'óđiho?, hedi to'wí naa oda'i dómääní.

⁷ Hedânho naví páadépiye bidége?disógedi dí'a'ginmääníđí, ná'i t'âhkí uví? úmûuní."

⁸ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'amí. Jôesi Tádáví ta'nin diwá ginnân ûnta'muu: Jôesi Tádá i? shánkí natsonji'i'ba namuudi bîn'a'ginmääní.

I-á unbí Jôesi únmuu, hedihó i'ḍá'mân bîn'a'geení.”

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye óeho', hedi i' méesate hay'i shánkí natu'wân deedi óepiye, hedi óetu'an, “Jôesi Tádávi ay unmuudá náwedi óke't'ave,

¹⁰ gá Jôesi Tádávi ta'nin diwe gin nata'muudân:
Jôesi Tádá iví makówáwin t'ôepa'aa'in itu'amí wóe'áyîngi'amídí.

¹¹ Hedá gin wá' nata'muu:

Indidânho inbí man diwe wóeyâa-í hedânho k'uu eedi wívi'ânchâänú-ípídí.”

¹² Jesus-di óetu'an, “Joe, háa untú waa há'to dáy'amí, gá iví ta'nin diwebá ûntú'dân,

Uví Jôesi i' shánkí natsonji'i namuu'i wínâatayi'nípi nâamúunídí háa in natú'in i'amí'in háa joe.”

¹³ T'âmäge háa Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhâä ihaydi Jesus-vi'wedí ijâa'an wíyá wáygedí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú'ay óejoegi'an

¹⁴ I' Yä'dâa'i P'oewaahâädá Jesus báyéki pínán óemägi, hedi Galilee-piye iwáybun. T'âmäpiye i' bú' eeje t'ähki t'owa Jesus-vi'gedí dit'oe,

¹⁵ hedi t'ähki Hudíyoví méesate eeje i'di ovâyhâ'o', hedi t'ähki t'owadi kw'áayébo' óemáa.

¹⁶ Jesus oe Nazareth bú'ay napówa, nasôe iwe'i bú' namuu. I' kaykhanwówa thaa in Hudíyoví méesate'ay ipiye namäa, hâädi wânbo t'ähki i'o waagibá. Iwínú Jôesi Tádávi ta'nin diwedí in t'owa ovâyttunnamídí,

¹⁷ hedi indi in ta'nin Jôesi Tádávi tukhe'bi Isaiah ita'nannin ôn'an, hedi imahsanusuudi ná'i hí' nata'muu iwe ishaa:

¹⁸⁻¹⁹ Nanbí Sedó Jôesi Tádávi i' Yä'dâa'i P'oewaahâä naa dînsan, hedihó i-á naa-ádí naji',

gá naa díde'mandân in sehkanäwó diwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídí dovâymahpâdikhâymaa'in,

in tsí't'aa'indá inbí keetandá dáywáykáyjídí,

in áagé diwha'vennindá dovâywáytagé-ídí,

hedá t'owa-á dovâytu'âamídá ihaydiho naná Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânho híwó'di namuu'in.

²⁰ Hedáhá' Jesus in ta'nin iwáymahsanu, hedi i' méesate iwewi khäge'di' ônwáy'andi isóge. T'ähki ee méesdiwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'di naa dísan in pan dovâyt'ôe'amídí dovâymahpâdikhâymaa'in,

in tsí't'aa'indá inbí keetandá dáywáykáyjídí,

in áagé diwha'vennindá dovâywáytagé-ídí,

hedá t'owa-á dovâyrate dikw'ónindi Jesus hânho óedamúnde'.

²¹ Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, “Ná'i hâäwí Jôesi Tádávi ta'nin diwe nata'muu'i-á ho napóe nää thaa it'ôeyankw'ôndibo'.”

²² T'ähkídíbo dichanpóe híwó ihée'annin. T'ähki ovâyháa'an, gá sa'wó'di tundi ovâyhée'andân, hedi ditú', “Hádídan ná'i hâäwí ûhanginná? Ti Joseph-vi'ayḍa'mân wí'ûnmuupí'an?”

²³ I'di ovâytu'an, “Maḍi undi ná'i tuní,

hedá t'owa-á dovâyt t'owa ditú'di ditú'âamí, 'Woekandi, páadé bipi-hekháa'amí.' Han ítúdáho unbí hí' ginnân úntunda'í: Un ít'oe háa ee Capernaum bú'ay dáy'annin, hedihó nää-á nää naví ówíná wá' han waagibá naa dínkhây'ä' dáy'amí'in.

24 Hewänbo naadá ta'gendi wäytü'amí, wí Jôesi Tádávi tukhe'bi'-á iví nange iweho wí'óesígí'ohpí.

25-26 Naadá wäytü'amí háa báyéki paayo phade ta'gendi napóe'in, Jôesi Tádávi tukhe'bi' Elijah nawówáji' ihaydi. Pojedá pingé paayo wí'ikwa'nanpí, hedího t'ähki i' nange wáy báyéki dihaapóe. Hedí tobá Israel-win kwiyä' inbí senä' dín't'ahánnin báyéki diji wänbo', hä'in kwiyä'bí'wepiye Jôesi Tádádí Elijah ósaanívi'wedi oe Sidon bú'piyân óesan, wí bú' Zarephath gin dâytü'o' iwepiye, wí kwee iví sen ûnchuu'i' óekhäge'namídí.

27 Hedá wá' Jôesi Tádávi tukhe'bi' Elisha nawówáji' ihayhää, báyéki in Israel-win diphéetaymuu, hedí wénä wänbo in wídiwówapí. Wí sen Naaman kin nakháwä'idá'mân nawówa, hedí i-á Syria nangewi-ân namuu."

28 In méesate ee dikw'ó'nin ná'i dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe.

29 Tsikhagipí dívíwínúdí i' bú'dí já'wépiye Jesus óechänupiye. I' bú'-á okú wáhkí nak'óe, hedí oe okú kw'áyepiye óepiye t'owá k'áygedí óeke't'âave-ídí.

30 Hewänbo i-á inbí jáagé i'ge naphadedibo' iwedí namää.

Jesus-di wí yä'dâapí' p'oweahâa wí senbí'wedi óekhepiye

31 Ihaydá Jesus-á wíyá Galilee nangewi bú'ay Capernaum gin dâytü'o' iwepiye namää, hedí i' Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinná' dihaydi in t'owa ovâyhá'o'.

32 In t'owa háa Jesus-di ovâyhá'annindi ovâyháa'an, gá wí to'wí báyéki tsonkhuu imáa'i waagibá ihí'maadân.

33-34 Iwebá wí sen na'ân wí yä'dâapí' p'oweahâadi óemáa'i', hedí ituwínú, "Ívi'wän u' Jesus Nazareth-wi', ánpí dí'an. Ti un'ää dí't'aháanú-ídí gáhân? Naa dínhanginná to'wí unmuu'in — u-á i' t'ähki yä'dâa'i' unmuu, i' Jôesi Tádádí wóesandí'."

35 Jesus-di i' yä'dâapí' p'oweahâa t'aydi óehée'andi óetu'an, "Hânda'dibo', hä'i senbí'wedi ópeeve." I' p'oweahâadi i' sen in t'owaví páadépiye óekanu, hedí i' senbí'wedi napee wí'óewa'anpídíbo'.

36 T'ähki dikw'ó'nin ovâyháa'andi dívítumáa, "Jesus-ví hí'-á hânho ûnkay. I-á báyéki tsonkhuu ûnk'óe in yä'dâapí'in p'oweahâa to'wênbí'wedi ovâypeejôenídí, hedího dâya'gindo'."

37 Hedí t'âmäpiye t'ähki in t'owa iwéngéwin iví'gedí dívíhí'máa.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháamägi

38 Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedí napee, hedí Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwíjo ûnhaydi hânho natsáwäp'íde', hedí Jesus igí' ónkhä'ge'daa'an.

39 Hedího Jesus namäädi i' kweeví whohte hânge iwínú, hedí i' tsáwäp'íde i' kweeví tú'dí napee-ídí ijôn. Wesebo i' tsáwäp'íde ûnhândí i' kwee ishaa, hedí ovâyhúujôn.

40 Nathantsudemän dihaydi i' kaykhanwówá thaa ho naphade, hedí to'wên wây-á dihay'in dínkw'ó'nin Jesus-ví'piye dâyo', tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedí iví mandi ovâytagedi t'ähki ovâyhehkháamägi.

41 In yä'dâapí'in p'oweahâa báyéki t'owaví'wedi dínpee, hedí dipee'ädi dívítuwínú, "U-á Jôeso Tádá-ví ay-ân unmuu." Hewänbo i'dí t'aydi ovâyhée'andi wíyá wí'ovâyhí'mägipí, gá dínhanginnândân i-á nammu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedí wa'dí wínada'pí in t'owa dínhanginnánídí to'wí namuu'in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate'ây eeje in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'óe'o'

⁴² Namuwäthay ihaydi Jesus ee bú'dí napee, hedi wähhäá tóebo wínathaapí iwepiye namää. In t'owadi óetuwäho?, hedi óeshaa ihaydá dívíkhäädé? inbí'wedi wí'ijäa'amípidí.

⁴³ Hewänbo i'di ovâytu'an, "Naa dínkhây'ä? i' wé'ge'i bú'ây eejepiye omú-í'in, hedânho dovâyt'ôe'amídí ná'i híwó'di tun hádídí Jôesi Tádádí in t'owa ovâysíghónde? i'gedi. Hangí'ânkun naa dísan."

⁴⁴ Hediho Jôesi Tádáví tun i' Hudíyoví méesate'ây eeje in Hudíyoví nange i'ge t'ähkí ovâyt'ôekanhon.

5

Jesus-di iví páadé'in khäge'nin ovâyde'man

¹ Wí thaa Jesus i' p'oekwîn Genessaret gin dâytu'o? iwe tsowa wáy nawin, hedi báyéki in t'owa dívíchänumáa shánki iví nú'piye dívíhâadi-ídi hedânho shánki híwó Jôesi Tádáví hí' dit'oe-ídi.

² Wíje kophé owáy p'o' k'áygé wáy da'ándí imû?. In paawó'indá wíyá wáygé diji? inbí pa'akanu'i dâyo'owêedi-ídi.

³ Wí kophé-á Simon-bí' ûnmuu. Jesus iwe itógidi Simon óedaa'an háy p'oe iwepiye ônhâadi-ídi, hedi iwáygé isógedi in t'owa ovâyhá'an.

⁴ Hedi ovâyhi'bowa ihaydi Simon óetu'an, "Uví kophé oe shánki nawä'an diwepiye mänhâdi, hedi unbí pa'akanu'i binwhájé hedânho bînpaawhâdenídi."

⁵ Simon-di óetu'an, "Hähkandi?, khun t'ähkí hânho ívit'ôe'an, hedi wêe wänbo paa wí'âywhahkê'pí. Hewänbo nää-á gin u' untúdího i' pa'akanu'i dówhaajé-í."

⁶ Hedi han díví'an dihaydi báyéki paa dâwhahógi, hedi inbí pa'akanu'i dínsivekhâypóe.

⁷ Hediho dívímanwáda'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídi ovâykhäge'namídi, hedi indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'ähkí dínp'ídepóedí báyéki dínpaaku'undi ovây'ugekhây'an.

⁸ Simon Peter háa napóe'in imû? ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedi óetu'an, "Nanbí Sedó, naví'wedi óhâdi, naa-á t'aywóhkandidá? omuu."

⁹ Ha'wâa Peter natú gá óeháa'andân báyéki paa dâwhahógidi, hedi t'ähkí in diho dívímanwáda'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'ää-ídi ovâykhäge'namídi, hedi indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'ähkí dínp'ídepóedí báyéki dínpaaku'undi ovây-ádi diji'in wá' ovâyháa'an.

¹⁰ James-ádi John-dádi hanbá dachanpóe. Ná'in wíje senä'dá Zebedee-ví ây damuu, hedi indádi Simon-dádi wé'ge dânpaawó'o?. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi. Nää-á paa mänhónde?, hewänbo nää iwedi páadépiyá t'owa-ân naagí' dínkhonkhâymaa."

¹¹ Inbí kophé oe p'o kíngépiye dâwáyhâdidi háäwí dínkw'ó'di t'ähkí dâyo'e'an, hedi Jesus óeyuho?.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i? ônehkháa'an

¹² Wí thaa ee nangebá wí bú'ây iwe Jesus naji?, hedi wí sen iví tú? t'ähkí naphéetaymuu'i Jesus-ví páadépiye idége'disógedi ip'ó't'ää, hedi óekhäge'daa'andi óetu'an, "Dínhanginná u-á úkodi'in ná'i phéetay dínjáa'amídi, unda'di."

¹³ Hedi Jesus ikhóhtäadi iví mandi i' sen óetägedi óetu'an, "Oda'-á kun wíhekháamäänídi. Unhekháapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ûnhán.

¹⁴ Hedi Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínâat'ôe'amípi. Moses-di wovâyjôn wí háäwí i' owha'ví'piye bínhúuwí'in Jôesi Tádá

óemäänídí, hedânho in t'owa ovâyhangin'ânnamídí íwówa'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an."

¹⁵ Hewänbo nää-á shánká báyéki t'owa Jesus-ví'gedi dínhanginpóe, hedi báyéki t'owa t'âmäphä'gedi di'äädí dívíwé'ge'an ônt'ôeyaanídí hedá i'di ovâyhehkháamäänídá.

¹⁶ Hewänbo i'di ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namää ijûusu'amídí.

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipî' ònhehkháa'an

¹⁷ Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o', hedi wên Pharisees-ádí hedá wên Hudíyoví kuuu dâyhá'o'indádí iví tsowa wáy dikw'ó. Nää'indá di'ää i' bú'ây eejedí oe Galilee nange Judea nangá nakw'ó'di', hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tádádí Jesus báyéki kay óemägi in t'owa hehkháa ovâyamäänídí.

¹⁸ Ihaydibá wên senä' dipówá, indá wí sen ûn'a'yäkankodipî' wên whohpa'ay eedi nak'óedí óekán, hedi dívíkhää ívepiye óets'ûude-ídí hedânho Jesus-ví páadépiye óek'úuwídí.

¹⁹ Hewänbo oe íve in t'owa dibá'yendi hádídí óets'ûude-í'in wídâyshaapí, hediho oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyhá'dídi dâykhó'jéphokídi, hedi i' sen iví whohpa'ay wóege in t'owaví jáadi óewhaje Jesus-ví páadépiye.

²⁰ Dâywâyumáa'in Jesus-di ovâyumû' ihaydi i' sen óetu'an, "K'ema, uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

²¹ In Hudíyoví kuuu dâyhá'o'indádí in Pharisees-ádí dívítumáa, "To-an ná'i namuu gân na'ánde?? Jôesi Tádáda'mân ûnkođi t'aywó'di i'owóje-ídí, wíyá to'wí wänbo-á joe. Hediho ná'i sen gin ihí'máadi Jôesi Tádá óe'a'ginhánúnde?"

²² Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedi ovâytsika'yan, "Heháadan gi'bi ánskaa bînmáa?"

²³ Naa otúdá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa otúdá, 'Ówínúdá ójýyé,' wé'i-an shánkí wínabáapu'wanpí hedânho bînmúunídí háa ta'gendi dînkodí'in háa joe?"

²⁴ Nää hääwí dókhây máa wâykeeyamídí naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i' dînk'óe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóje-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipî'-á óetu'an, "Naadi wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mänke'di uví'piye unnú-í."

²⁵ Wesebo i' sen in t'owaví páadépiyebo' iwínú, hedi iví pa'ay iwe ûnk'óe'i' ikê'di iví'piye iweeho', Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi namää.

²⁶ In t'owa hânho ovâyháa'an hedá dikhunwôeda'póe. Hedi indi wá' Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáadi ditú, "Nää thaa âymû' wí hääwí hânhay wänbo âymû'pî'."

Jesus-di Levi óetu'an i-ádí namú-í'in

²⁷ Ná'i t'ähki napóe ihaydi Jesus i' bú'ay iwedi namäädi wí tax phahsandi Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i' tehwa'ay ee na'ändí. Jesus-di óetu'an, "Naa-ádí óká've."

²⁸ Levi iwínúdí hääwí t'ähki ûnk'ó'di ijoe'andi Jesus-ádí namää.

²⁹ Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho'di ònshánkí'eedipaa. Wây-á báyéki tax phahsannindá hedá wây-á t'owa-á dikw'ó indádí dívíhúujodí.

³⁰ In Pharisees-ádí hedá in Hudíyoví kuuu dâyhá'o'indádí wí'ovâyhí'anpí Jesus-á ná'in t'owa-ádí ihúujo'in, hediho Jesus-ví khäge'nin ovâytsika'yan, "Heháadan ná'in tax phahsannindádí hedá ná'in wé'gen t'ôeyanpí'in dimuu'indádí úvívúujo'?"

³¹ Jesus-di ovâytu'an, "In dihay'indá'mân wí woekandi dîntáy, in dihaypí'indá joe."

32 Naa o'ää in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'âamídí inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin di'ánde'indá joe."

Jesus haadä i'gedi óetsika'yan

33 Wên t'owadi Jesus óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandiví khäge'nin ihayda' dívíhaadä'o hedá báyéki dívíjûusu'o', in Pharisees-ví khäge'nin wá' hanbá díví'o'. Heháadan uví khäge'nin húukandádi suwä-áqída' díví'o'?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Dínkhótsaashánki'eediná' dihaydi ti únkodi i' soyingiví k'ema'in bínhaadákannamí'in wa'di i' soyingi indádi najidibo'? Hedân joe.

35 Hewänbo owáy häädi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhâymaa, ihaydânho dívíhaadä'amí." *

Jesus-di ovâythayjo' in Hudíyoví hay'owáydi'í kuu-á hedá iví ts'aabi kuu-á wídanwóndepí'in

36 Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: "To'wí wänbo wên to ts'aamin diwedi wí'isívéndepí wây-á to naphohchá'nin diwe it'i'k'úuwídi. Han waagi i'andá, in to ts'aamin wí pho únchaní, hedá in to ts'aamin diwedi'in t'ihku-á wá' há'to in to khannin deedi híwó nakeet'ôení.

37 Hedá wá' to'wí wänbo wí méena ts'aabi' k'úwá khowa múu kayjee eeje wí'ikuudepí. Gin waagi i'andá, i' méenađi i' múu óephuđi óepáave-í, hedá i' méena nacha'dee-í hedi i' múu-á óepedee'amí.

38 Nakhây'ä' méena ts'aabi-á wí k'úwá khowa múu ts'aabi' eeje óekuu-í'in.

39 Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwäda' há'to méena ts'aabi-á disuwäda'í. Ditúní, 'Ná'i méena kayjee-á shánki híwó'di namuu'."

6

Jesus-á kaykhanwówa thaa wá' natsonji'

1 Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówa thaa naná'di', Jesus-áđi iví khäge'nindáđi wí táhtân nava i'ge dimän, hedi iví khäge'nin dâyták'éthohon, hedá inbí mandi dâyhoo'andi i' táhtân dâyk'o'.

2 Wên Pharisees-di ovâytu'an, "Kaykhanwówa thaa háa úví'o waagá nakhâak'óe. Heháadan ha'wâa úvíkanhon?"

3 Jesus-di ovâytu'an, "Undá bîntunnanpí'an háa David hedá in senä' i-áđi diji'indáđi hân'oe díví'annin dihasên dihaydi.

4 Jôesi Táđáví tewhá ee David nats'úndi i' pává ee nasaa'i' ihógi hedi ik'oe, hedá in senä' i-áđi diji'indá wá' ovâymađi, tobá i' pává Jôesi Táđágí' únwijesaa wänbo', hediho in owá'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi."

5 Jesus ná'in wá' ovâytu'an: "Naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i dínk'óe otúnídi háa t'owa kaykhanwówa thaa dínkodi'in díví'amídi."

Kaykhanwówa thaa Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' ónhekháa'an

6 Wíyá kaykhanwówa thaa naná' diwe Jesus wí Hudíyoví méesate'ay ee nats'úndi in t'owa ovâyhá'o'. Wí sen iví ko'díngéđi'in man unt'aamuu'i' iwe na'än.

7 Wên Hudíyoví kuu dâyhá'o'indá hedá wên Pharisees-á wá' dikw'ó. Indi áyíngidi óemúnde tigúba kaykhanwówa thaa wí to'wí hekháa óemääni'in, hedi gin i'andáho' ónt'e'p'êede-í.

8 Hewänbo Jesus únhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedi i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ówínúđi náa páadépiye óká've."

* 5:35 Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'ba namuu, hedi iví khäge'nindá i' soyingiví k'ema'in waaginbá-á dimuu.

⁹ Hedáhá? Jesus-di ovâytu?an, “Nă?in tsika wâytsikakhâymaa: Kaykhanwówa thaa wé?i-an gínk'óe íví?amídí: Ti gínkhây?ă? wí to?wí íví wówátsi ây?aywoeni?in háa âyháyjí?in?”

¹⁰ Hedí íbéedí wí?ínbo ovâymunde?, hedáhá? i? sen óetu?an, “Ókhóhtäă.” Hedí íkhóhtäădi íví man ûnwówadi páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe.

¹¹ Hewänbo in dikw'ó?nin hânho dit'aydi dívítumáa hânngú Jesus dây?amí?in.

Jesus-di tä?di wíje senä? ovâyde?man íví khäge?nin dimúunídí

¹² Ihayhääđihki Jôesi Tádáví?piye ijúusu?an.

¹³ Nathay ihaydi íví khäge?nin íví?piye ituhkánan, hedí in diwedi tä?di wíje ovâyde?mandi ná?inbá ovâytu?an, “Undá naví t'ôekhuwa?in ímuu.” Ginnân dikháwá:

¹⁴⁻¹⁶ Simón (i-á Jesus-di Peter gin wá? óekháwämägi), hedá Andrew-á (i-á Simón-bí tí?úu-á ûnmuu), hedá James-á, John-dá, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedá wíyá wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedá wíyá wêe Simón-dá (i-á “I? Zealot namú?de?i?” gin wá? óetu?o?*), Judas-á (íví tádá-á James gân ûnkháwă), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymaa?i-á namuu).

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkhámägi

¹⁷ Okú kw'áyeđi t'ähkídíbo diwá, hedí Jesus nanantayedíná? diwe iwínú. Báyéki in óeyuuhonnin i-ádí diji? hedá báyéki wây-á t'owa-á wá?, indá di?ää Jerusalem bú?dí, hedá wíyá wáygedá Judea nantaa búgedi, hedá i? mâap'oe p'o? k'áygéwin bú? Tyre-á Sidon-dá tsowadá wá? di?ää.

¹⁸ Nă?in t'owa-á di?ää Jesus ónt'ôeyaanídí hedá inbí hay ovâyjáa?amídí. Hedá in yă?dâapí?in p'oewaaahâadi ovâyt'ôephadekando?in wá? di?äädi di-hehkháapóe.

¹⁹ T'ähki in t'owa dívíkhäăde? óetäăgé-ídí, gá wí pinnán ûnpee?i?di di-haywówa?dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu?an to?wên dimuu dâyhíhchanmá?ve-í?indá hedá híwóhpi dínpuuwí?indá

²⁰ Jesus íbéedí íví khäge?nin imúndedi ovâytu?an, “Un sehkanäwó íwówáji?in híhchan bînmá?ve-í, gá Jôesi Tádáví t'owa ímuudân.

²¹ Un nää bînhahphadende?in híhchan bînmá?ve-í, gá íshuhpúuwídân. Un nää íséeji?in híhchan bînmá?ve-í, gá híhchandi úvíp'áhkaa-ídân.

²² Naa t'ähki t'owagi? o?aypuyă?i? omuudi t'owadi wovâyt'aydá hedá wovâyjoegimáadá hedá t'ämäge unbí?gedi dívíhí?máadá hedá t'aywóhkannin ímuu gin wovâytumáadá, híhchan bînmá?ve-í.

²³ Gin waagi únpóedá íhíhchaa-í hedá úvíhíhchanchäänú-í, gá in t'owadi han wovây?andibo Jôesi Tádádí báyéki híwó?di háäwí oe makówa wovâymäänídân. Wí?ún?oede-ípí nă?in t'owaví hehääwin thehtáy pahpá?indi wá? in Jôesi Tádáví tukhe?min hanbá ovây?an.

²⁴ “Hewänbo un nää íkodit'owamuu?in t'ôephade únpúuwí, gá undá unbí híwó?di thaa ho únphadedân.

²⁵ Un nää íshu?muu?in t'ôephade únpúuwí, gá undá íhaapúuwídân. Un nää íp'âaji?in t'ôephade únpúuwí, gá undá íbo?apúuwídân hedá íséeýeēní.

²⁶ T'ähki t'owa unbí?gedi híwó dívíhí?máadá t'ôephade únpúuwí. Háadí? Gá nă?in t'owaví hehääwin thehtáy pahpá?in híwó?báho dívíhée?andân in hójo?inbí?gedi ditú?in Jôesi Tádáví tukhe?min dimuu?in.”

* **6:14-16** In Zealot t'owa-á Israel nangegi? dívíhänbo? in Rome?in ovâykehpeeyé-ídí

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' inbí hânmin ovâysígí-í'in

27 “Hewânbo un naa dînt'ôeyande'in naadi wâytu'máa, unbí hânmin bînsígí-í, hedá in wovây't'ay'indá híwó'dá bîn'ámí.

28 Jôesi Táďá bîndaa'ámí wí hääwí híwó'di ovây'ámí'in in to'wên híwóhpí' únpúuwí'in dida'in, hedá in to'wên unbí'gedi wovâyjânákíhé'e'o'ingí' ovâyjûusu'ámí.

29 Wí to'wídí wéhángedí wovâyts'emaphávedí, oe wéhángedí wá' bînts'emaphavemääni. Wí to'wídí unbí k'éwé'in to wovâyké'dí, unbí to wá' wovâykáyjídí wívínkhâ'ámí.

30 Wí to'wídí wí hääwí wovâydaa'andi bînmääni, hedi wí to'wídí wí hääwí únmuu'i wovâyké'dá, wíyá wívíndaa'ámí.

31 Háa t'owadi un wovây'ámí'in ída' waagibá, hanbá bîn'ámí.

32 “In to'wên wovâysígí'indá'mân bînsígídá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. In t'aywóhkannindi wânbo wá' ovâysígí to'wên in ovâysígí'in.

33 Hedi in to'wên híwó wovây'o'ingí'dá'mân híwó bîn'odá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. T'aywóhkannin wânbo wá' híwó ovây'o' in to'wên híwó in ovây'o'in.

34 Hedi in to'wên wovâywáywá'âa-í'indá'mân bînchä'píyémädá, ti híwó úví'o gin t'owa ditúuní? Hedân joe. T'aywóhkannin wânbo wá' wây-á t'aywóhkannin dâychä'píyémä', dínhanginnândáho háyú dívípíyémägi ihaybá ovâywáywá'âa-í'in.

35 Ginnân úví'ámí: Uví hânmin bînsígí-í, hedá híwó'dá bîn'ámí. Bînpíyémääni hääwí, hedi i'gedi wí'úví'ánshaa'ámí háa wíyá bínhóení háa joe. Gin waagi úví'andi, wíyá shánki híwó bínhóení, hedi ta'gendi i' shánki kw'áye na'ándiví ây ímuu gin t'owa ovâykeeyámí. I'dá in to'wên dikú'daapoe'o'pí'in wânbo' in dit'aywó't'óe'in wânbo-á híwó ovây'o'.

36 Únkhây'ä' t'owaví'piye ísehkanápúuwí'in, uví Táďá Jôesi uví'piye nasehkanäpoe'o waagibá.”

Jesus-di ovâytu'an wây-á t'owa wí'ovây't'aywó'dichänu'be-ípi

37 “Ihayďá' t'owa wívínt'aywó'dichänu'be-ípi, hedânho un wíwovây't'aywó'dichänu'ípidí. Ihayďá' wí'ítú'be-ípi to'wên dimuu'in ovây'tuhchänu'í'in, hedânho wíwovây'tuhchänu'ípi. Wây-á t'owa bîn'owóejé-í hedânho wovây'owóejé-í.

38 In t'owa hääwí bînmääni, hedânho Jôesi Táadí un wá' wovây'määni. Unbí t'un wovâyplíde waagibá únpúuwí, hedáhá' in t'un wovây't'ä't'ä'nandá wovâywádá'ámí shánki báyéki únsadee-í, p'eedí ch'a'ki únsadee-í. Wây-á to'wêngí' bîntaajo waagibáho wovâytaayámí.”

39 Jesus-di ná'i háhkangí' hí' wá' ovâytu'an: “Wí tsí't'aa'i-á wûnkodipí wíyá tsí't'aa'i' óepahúuwídí. Gin i'andá wí'gíndíbo kwi'ónú dake't'á'ánipí'an.

40 Wí to'wí naháhpoe'o'i-á iví háhkandiví shánki wínaháhpí, hewânbo ho naháhpoe ihayďá iví háhkandi waagi'ba namúuni.

41 “Heháadan i' phétä wíyá to'wíwí tsée ûnto'ondi bînmúnde', hedi in phé unbí tsée únto'onnindá wívín'âyíngi'ohpí?

42 Wí'únkodipí bîntu'â'amídí, 'Ókâ' k'ema, há'i phétä uví tsí'dí wínwhahkáyjí, gá wên phé uví tsí' úto'ondi híwó wí'únkeet'óepídan. Undá paa úvíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Páadé há'in phé unbí tsí'dí binwhahke' hedânho híwó únkeet'óení wíyá to'wíwí tsí'dí há'in phétä bînwhahkáyjídí.”

I' bay napa'i wên bay tay iwe

43 “Wên bay tay híwó'nin deedi híwóhpî' bay wínapa'pí, hedi wên bay tay híwóhpî'in namuu'in deedi bay híwó'di namuu'i wínapa'pí.

44 Úhanginná háawin wên tay namuu'in i' háäwí napayedee iwedi. Figs-á phé'yävi nawäamu iwedi wí'óetháy'épi, hedá úuva-á wên tsígu iwedi wí'óetháy'épi.

45 Hedi hanbá wí to'wí híwó'di namuu'i-á híwó i'o', gá iví pí'ná khó'jé báyekí híwó'di imáadân, hedi wí to'wí híwóhpî' namuu'i-á híwóhpî' i'o', iví pí'ná khó'jé-á híwóhpî' imáadí. T'ähki t'owa háa inbí pí'ná khó'jé dâymáa waagibá dívíhée'o'.”

Wáy wên in Jesus-ví hí' dit'oe'in ná'i hí' dâysígí'amí, wáy-á wéndá joe

46 “Heháadan undi naa ihayda' díkháyä'de ‘Nanbí tsondi p'ó'dédí’ gin, hewänbo háa naadi wâytu'an waa wí'úví'ohpí?

47 To'wên naví'piye di'äädí naví hí' dit'oedi dín'a'gindodá naadi wâythayyamí háawin dimuu'in.

48 Indá wí sen wí tewhá ik'û'i waaginbá dimuu, iví tepúgí' báyekí iphoyää hedá k'uudá itepútógi. Hedi nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi i' tewhá óenán, hewänbo i' sen híwó ik'û'diho i' tewhá wí'óe'a'yä'nanpí.

49 Hewänbo in to'wên naví hí' dit'oedi dín'a'gindopí'indá wí sen itewhá'û'di tepúpídíbo waaginbá dimuu, hedi i' p'o'k'ay nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi iví tewhá hânho ónnándí wesebo t'ähkiho ónp'onayü.”

7

Jesus-di wí Rome-wi sundadoví t'ôe'i ónehkháa'an

1 Ná'i t'ähki Jesus-di in t'owa ûnt'óeyanji'in ovâyhí'bowa ihaydihó iwáygedí oe Capernaum bú'aypiye namää.

2 Iwe wí sundado p'ó'dédí' naji', i-á wí t'ôe'i ûn'än hânho ida'i', hedi ná'i t'ôe'i-á nahaydi chuwa k'áygé nak'óe.

3 I' sundado p'ó'dédí' Jesus-ví'gedí nat'oe ihaydi wên Hudíyo tsonnin ovâysan Jesus óedaa'amídí na'ää-ídí iví t'ôe'i' óehkháamäänídí.

4 Jesus naji' iwe dipówá ihaydi pín ta'gedí óekhäge'daa'an. Óetu'an, “Ná'i sundado p'ó'dédí'-á ihay híwó'di namuu ná'i i'gí' mân'amídí,

5 gá i'dá t'ähki nanbí t'owa dînsígdân, hedá nanbí bú'wi méesate'ay dínkû'.”

6 Hediho Jesus indádí namää. Owáy i' sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamän dihayhää i'di iví'wedi wên k'ema'in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedi indi Jesus óetu'an, “Nanbí Sedó, wiyá áyíngi wí'úyêenípí, naa ihay híwó'di wó'muupí naví k'aygi unts'úunídí,

7 hedá wá' ochanpóe naa ihay híwó'di wó'muupí'in uví'piye wänbo omú-ídí. Naví t'ôe'i dînehkháapúuwí gin untúdí, nahekháapúuwí-ákun.

8 Ná'indá naa dînhanginná, gá naa wá' háäwí díjôndi dó'a'gindodân, hedi naadi wáy-á sundado dovâytsónmáa, hedi dâya'gindo'. Wí sundado ‘Ópûn' gin dótu'andi, i-á namää'ä, hedi wiyá wêe ‘Ókã've' gin dótu'andá, i-á na'äã'ä. Naví pant'ôe'i ‘Ha'wâa ó'an' gin dótu'andi, háa otú waa i'o'.”

9 Jesus óeháa'an ná'in nat'oedi, hedi ibéedí in t'owa ûnwóe'ä'in ovâytu'an, “Ná'in wâytu'amí, hânhay wänbo wí to'wí báyekí wâyü ná'i sen waagi imáa'i wídóshaapí, Israel iwe'in wänbo-á joe.”

10 Hedi i' sundado p'ó'dédí'ví tewhá iwepiye in iví k'aygi'in di'äã'in diwáymää, hedi i' t'ôe'i nawówadi óeshaa.

Jesus-di wí e'nú óewáywówápaa

11 Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wí bú'ay Nain gin dâytú'o' iwepiye namää. Ivi khäge'nindá hedá wây-á báyékí t'owa-á i-ádíba dimää.

12 Ee bú' tehpaa phódi tsowa dimän dihayhää wí e'nú nachuu'i' óekhähkugihon. I' e'nú nachuu'i-á wí kweeví wêeda' ay ûn'ándi' ûnmuu, hedí i' kweeví sedó wá' ho ûnchuu. Báyékí i' bú'in t'owa i' jíyá-ádí diji'.

13 Nanbí Sedó Jesus-di i' kwee óemû' ihaydi ivi'piye nasehkanápoe, hedí óetu'an, "Wívisihtää-ípi."

14 Hedí ihádidi i' peníphébay itäge, hedí in dâyhonnin dívíwóyí', hedí Jesus natú, "E'nú, óshaa."

15 Hedí i' nachuu'i' idaygisógedi ûnhí'paa, hedí Jesus-di i' jíyá óetu'an, "Nää uví e'nú ú'án."

16 T'ähkídíbo dikhunwôeda'poe, hedí Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa. Ditú, "Wí Jôesi Tádávi tukhe'bi hay'i na'ää na'indádi nachanídí, Jôesi Tádá-á na'ää iví t'owa ikhäge'namídí."

17 In Hudíyoví nange t'ähkí hedá i' nange búu k'uwakí nakw'ó'di-á in t'owa háa Jesus i'annin dit'oe.

John i' p'ó'p'oekandi'di Jesus óetsika'yan to'wí namuu'in

18 John i p'ó'p'oekandivi khäge'nindi John óetu'an ná'i hääwí t'ähkí napoe i'gedi.

19 Hedí John-di wíje iví khäge'nin ovântuhkánnan, hedí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye ovánsan óetu'amídí, "Hán'oe ditú' wí to'wí Jôesi Tádádí dînsankhâymáa'in. Ti u-ân i' unmuu, háa wíyá to'wí âynuuwä-í?"

20 Jesus naji' iwe dapówá ihaydi óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandi'di na'in dísan uví'piye wên háawên wítsika'yamídí," hedáhá' John-bí tsika óetsika'yan.

21 Dapówá ihayhäädíba Jesus-di in t'owa t'ämäge dihay'in hekháa ovâymä', hedá yä'dâapi'in p'oewaahâa-á in ovâymáa'inbi'wedi ovâykhepiyende', hedá ditsi't'aamuu'indá inbí keetandá ovâymä'.

22 Hedího Jesus-di ovântu'an, "Jaho báwáypûn hedí John dântu'âamí háa dänmû' hedá dat'oe waagibá. In tsí't'aa'in inbí keetan dâywáyhónde', in ditsi'dee'ipí'indá ditsi'dee, in diphéetaymuu'indá diwówa', di'ojet'aamuu'indá dit'oe'o, in dichuu'indá diwáywówápoe'o, hedá Jôesi Tádávi híwó'di tundá in sehkanäwó diwówáji'in ovâyt'ôe'o'.

23 I' to'wí iví wäyü naví'piye' wí'ûnhánde'pí-á híhchan imá've-í."

Jesus híwó ihé'o' John i' p'ó'p'oekandivi'gedi

24 In John-bí'wedi da'ää'in dawáymää ihaydi Jesus-di in báyékí t'owa i-ádí diji'in ovâytsika'yan, "Ahkónupiye John í't'oe-ídí ímää ihaydi, hää-an í'ân bînmúni'in? Ti wí to'wí wên poesú waagibá waadi óephedemáa'i'?"

25 Hedí hangí' wí'ímääpídí, hää-an handi bînmúunídí ímää? Ti wí to'wí kodit'owa waagi na'aamuu'i'? Ti wí'ûnhanginnáhpí'an iowápoe'o, hedá Jôesi Tádán sa'wó'gí díví'awende'indá hedá hääwí t'ähkí dâymáa'indá tsonninbí tewhá he'endi eeje dithaa.

26 Hedí wí to'wí gi'bi' ípuwämääpídí hää-an handi ípuwämää? Ti wí Jôesi Tádávi tukhe'bi gáhân? Naadi wäytü'âamí John-dá wí Jôesi Tádávi tukhe'bi namuu-ákun, hewänbo shánkí wänbo namuu.

27 John-nânkun namuu i' t'ôekhuwa'i Jôesi Tádávi ta'nin diwe ivi'gedi nata'muu'i'. Jôesi Tádádí i' to'wí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí óhí'máadi óetu'an,

Ót'ôeyan, naadi wí naví t'ôekhuwa'i' uví páadé wînsankhâymáa. I'dân in p'ôe wônkhây'amí unpówápídíbo'."

28 Hedáhá? Jesus natú, “Naadi wâytumáa, to’wí wänbo nää oepáa k’aydi nää puwahay na’aypuyä’i John-bí shánkí kw’áye wínamuupí. Hewänbo nää phaapiyedi in to’wên Jôesi Tádávi tun t’owa ovâyt’ôe’o’indáho John-bí shánkí kw’áye dimuu, tobá kw’áye dimuupí’in waagin dimuu.

29 “Hedi in tax phahsannindádi hedá wây-á báyékí t’owa-ádi John ônt’ôeyan, hedi John-di ovâyp’ó’p’oe’an. Gin dívi’andá dâykeeyan díviwâyunde’in Jôesi Tádá-á híwó i’o’in.

30 Hewänbo in Pharisees-á hedá in Hudíyoví khuu dâyhá’o’indá wídihíjepí John-di ovâyp’ó’p’oe’amídí, hediho gindi dâykeeyan dâyjoegi’annin háa Jôesi Tádá nada’ waa ingí’ ovây’amí’in.

31 “Hännan otúuní nã’in nää diwówáji’in t’owaví’gedi? Háawin t’owa-an dimuu? Hää waagi’innan dimuu?

32 Gá áyyää dimuu búu pinge dikw’ó’nin waagi’innân dimuu, wáy wêndi in wé’gen ovâytuwínundedi, ‘Wâykhóhtsaakha’púwhää’andi wí’úvívíjádéndepí, hedá wâypeníkha’wandá wí’úvívíhtäädepí.’

33 Ginnân otunda?: John i’ p’ó’p’oekandi napówá ihaydi ihãädá’an hedá wí’iméenasuwäpí, hediho un ítú, ‘Wí yã’dãapí’ p’oewãhãädi óemáa.’

34 Hewänbo naa t’ähkí t’owagi’ o’aypuyä’i wé’gen t’owa-ádi dâyhúujo hedá dósuwände?, hediho ítú, ‘Binmú’dí, i-á naha’t’aa, hedá suwãto’i-ân namuu, hedá hä’in tax phahsannindádi in wé’gen t’aywóhkannindádi inbí k’ema dínmuu.’

35 Hebo tobá gin ítú’ wänbo?, in to’wên Jôesi Tádádi hangintan ovâymägi’indá ditú’, ‘Ta’gendi Jôesi Tádá báyékí ihangintanmáa.’”

Wí kwee t’aywóhkandi namuu’i Jesus-ví ân deedi ikã’p’oe’äyu

36 Wí Pharisee Simon gin nakháwã’i’di Jesus óehúutu’an, hediho i’ Pharisee-ví tewhá iwepiye namãädi ihúusóge.

37 Ee bú’bá wí kwee t’aywóhkandi namuu’i nathaa. Nã’i kwee-á Jesus i’ Pharisee-ví’we ihúujo’in ûnhanginpóe ihaydi iwepiye namãä. Wên ts’ã’in p’onbay’ay sa’wó nasundi kã’p’oe ûnku’unnin i-ádi iho’.

38 Jesus-ví ân nú’ idége’dísóge, hedi isíhtääde?. Iví tsí’p’oe Jesus-ví ân deedi ûnjemuđi iví whãndi ônt’awe, hedi óe’ãnp’ohtsä?, hedi i’ kã’p’oe sa’wó nasundidá ân deedá ôn’ewedáhá? óe’äyu.

39 I’ Pharisee Jesus óehúutu’andi’ nã’i imû’ ihaydi i’ánshaamáa, “Nã’i sen ta’gendi Jôesi Tádávi tukhe’bi namuudáho’, ûnhanginnáaniwän nã’i kwee óetãgende’iví’gedi to’wí hedá háawi namuu’in, i-á t’aywóhkandi namuudi.”

40 Jesus-di Simon óetu’an, “Naa u-ádi ohí’da?” Simon-di Jesus óetu’an, “Hedáho háhkandi?, hää-an naa dítu’amí’in unda?”

41 Jesus-di ginnân óetu’an: “Wíje senã’ wí chã’píyépã’i sen dachã’phaamuu. I’ wêe p’ánän tãgintã (500) kwãk’u ts’ã’i naphaamuu, hedi i’ wêe-ã p’ánãntã-á (50).

42 Hewänbo wídãnkodipí dãnwã’ãa-ídí, hediho wí’gíndí i’ daphaamuu’i’di ovãñ’owójé. Wé’ídan in wíje senã’ diwedi shánkí óesígí? Hãn u-á un’ãnde?”

43 Simon-di Jesus óetu’an, “Gá i’ shánkí báyékí ôñ’owójé’i’dãn shánkí óesígí, gin naa o’ãnde?” “Ta’ge untú” gin Jesus-di óetu’an.

44 Hedi Jesus ibeedí i’ kwee óemúnde?, hedi Simon óetu’an, “Ti nã’i kwee nãamúnde? Naa uví k’aygi ots’ûndi u’dá wí p’oe wänbo wídímãgipí naa dáy’ân’owêedi-ídí, hewänbo i’dá iví tsí’p’oedi dí’ãnp’oe’an, hedá iví whãndá dí’p’oepídi.

45 U’dá wídíp’ohtsääpí uví k’aygi dísigí’amídí, hewänbo i’dá ots’ûn waagibo dí’ãnp’ohtsädi wí’iwóyí’pí.

46 U'dá wídíp'óhkā'anpí dînkeeyamidí uví k'aygi díhéegí'annin, hewänbo i'dá hä'i ká'p'oe sa'wó nasundi' naví ân deedi dí'äyü.

47 Hediho wítu'âamí, nã'i kwee-á iví báyéki sígí ûnmuudi ikeejo' báyéki t'aywó'di ûn'owó'jennin, hewänbo wí to'wí na'ándedi hínchãäda' ûn'owó'jennin, i-á hínchãäda' sígí imáa."

48 Hedáhá' Jesus-di i' kwee óetu'an, "Uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

49 Wây-á i-ádí dívihúujo'in díví'ánshaamáa, "Háawi sennan nã'i namuu? Natû' t'aywó'di i'owó'jénde wá'."

50 Hewänbo Jesus-di i' kwee óetu'an, "Uví wäyü úmuudiho wôn'owó'jé. Ânshaaginpidíbo' ópûn."

8

Wên kwiyä'di Jesus óeyuuhon

1 Iwedi wí häyü thaa iwe Jesus báyéki bú'ây eejepiye namää, hedi i' híwó'di tun ovâyt'ôekanhon háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígihónídí. Iví tã'di wíje (12) khäge'nin wá' i-ádíba diji'.

2-3 Wên kwiyä' wá' Jesus-ádí diji', indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Nã'in kwiyä' dihaywän hedá yã'dâapí'in p'oewaahãäda' óemáawän, hewänbo Jesus-di hehkháa ovâymägi. Mary-á t'owadi óekháyã'de' "Magdala bú'wi kwee" gin, hedá Jesus-di tsédí diji'in yã'dâapí'in p'oewaahãäda' iví'wedi ônkhepiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i' nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihãäwí'áyí'do'. Wây-á báyéki kwiyä' wá' Jesus-ádí iví khäge'nindádí dimän, hedi i' hãäwí nã'in kwiyä' dínkw'ó'di Jesus-á iví khäge'nindá diyãmu.

Jesus-di wên háhkangí'in ó'gédí ko'ji i'gedi in t'owa ovâytu'an

4 T'owa báyéki bú'ây eejedi Jesus-ví'piye dimää, hedi báyéki dit'owawé'gepóe ihaydi Jesus-di nã'in háhkangí'in ó'gédí ovâytu'an:

5 "Wí ko'jikwo'i namää iví ko'ji wóegé, hedi ee nava i'ge iko'jiwáde. Wáy wí ko'ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi t'owa diphademändi i' ko'ji kw'áayé díví'ahsaa, hedi tsídé dívíshunwávedí i' ko'ji dâyk'oe.

6 Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, hedi natsijópúpóe wänbo wína'omúnáhpídí nat'aa.

7 Wíyá ko'ji-á wãä'i phé'yãvi jãa-á najemu, hedi i' phé'yãvi nasôedi óe'ánhógi.

8 Hewänbo wíyá ko'ji-á híwó'di nan deedá najemu, hedi tägintä (100) ma'kw'anukí shánkí napaa." Gin Jesus-di ovâytu'an hedáhá' kay'indí natü, "To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó díví'ôeyaani'in dínkhây'ã'."

9 Jesus-ví khäge'nindi óetsika'yan hân nã'in ó'gédí natunda'in.

10 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Jôesi Tádádí wovâymägi íka'póewídí hádídí i'di nãä t'owa ovâysígihónde' i'gedi, hewänbo in wé'gendá dovâyhá'odi ó'gédída' dovâytumáa, hedânho wídika'póewípídí. Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân inbí'gedi nata'muu:

Tobáháa dâymúnde wänbo wídínkeepoe'opí,
hedá dit'oe'o wänbo wídika'póya'pí.

Jesus-di i' ko'ji i'gedi ovâythayyan

11 "Nã'i hí' i' ko'ji i'gedi ginnân natunda': I' ko'ji-á Jôesi Tádáví tun waagi'ba namuu.

12 Wáy wên t'owa i' nan nava pínu nap'ôe'aymân ni'ge nakâymuu'i waaginbá dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo Penísendi na'ãädi i' tun inbí pí'nã khó'jédí ovâywhahónde', hediho wídívíwäyundepídí há'to ovây'aywoeni.

13 Wây-á t'owa-á i' nan nak'uuná'di waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi híhchandi dâysígí'o', hewänbo wídipúumuupí waagibá dimuu. Hây tãhkída' dívíwâyunde', hewänbo ovâytayinde' ihaydá wíyá wídívíwâyundepí.

14 Wây-á t'owa-á i' wãä'i phé'yävi nasaa'i nan iwáygé wí ko'ji najemu'i waagi'bá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo báyéki háäwí nää oepáa k'aydiwidi ovây'áyîngimä', dikodit'owamúuni'indá dida', hedá háa dihíhchanpúuwí i'gedída' díví'ánshaa'o'. Hedânho hanbá dínpo'e o' i' ko'ji óe'ánhógi'i waagibá, inbí'wedi háäbo wínapayedee'ipí waagibá napoe'o.

15 Hewänbo wây-á t'owa-á i' híwó'di nan iwáygé wí ko'ji najemu'i waagi'bá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi pín ta'gedí inbí pí'nä khó'jé dâyhónde', hedá híwó'nin ánshaa'in dimuudi wídâyjoe'opí, hedí dívíyãä'odibo híwó'di háäwí díví'o'."

Jesus-di wên phakó i'gedí ovâytu'an

16 "To'wí wänbo wên phakó iko'ankídí wí sä'wédí wí'ikaajopí háa whohte pho' wí'itóe'ópí. Hewänbo wên phakóbay iwân ikée'í, hedânho to'wí íve nats'ûndi i' ko imúunídí.

17 Hedí hanbá háäwí t'ähkí nää nakaamuu'i-áho owáy háädibo nakeepúuwí, hedá háäwí nää naka'powamuupí-áho owáy háädibo nathaypúuwí naka'powapúuwídí.

18 Hedânho áyîngidi naví hí' dînt'ôeyanbe. To'wí it'ôeyandedí naví hí' dínka'póya'di-á shánkí wänbo óeka'powamääni. Hewänbo to'wí naka'póya'pí-á, tobá naka'póya' gin na'ánde wänbo', i hýyãä ho naka'pówa'i' ônkaayami" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-ví jiyá-á tí'ûuwindá ûnpówá

19 Jesus-ví jiyá-ádí iví tí'ûuwindádí ee Jesus na'án diwepiye dimää, hewänbo báyéki dit'owajidi wídínkodipí iví tsowa dívíhãädi-ídí.

20 To'wídí Jesus óetu'an, "Uví jiyá-ádí uví tí'ûuwindádí oe já'wé diwin hedí wóemúuní'in dida'."

21 Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "In to'wên Jôesi Tádáví tun dâyt'ôeyandedí dâya'gindo'innânho naví jiyá-á naví tí'ûuwindá dînmuu."

Jesus i' waa hãnda' i'an

22 Wí thaa Jesus-ádí iví khãge'nindádí wí kophé iwe dívítógi, hedí Jesus-di ovâytu'an, "Jaho oe p'oekwí' p'änäpiye gimú-í." Hedího iwepiye dimää.

23 Wa' p'oe iwéngé dimän dihayháä Jesus najókhá. Ihaydíbá wí waa hãnho kay'i' i' p'oekwíngé napówá, hedí hãnho nap'oet'úkhúpo'e'odi inbí kophé dín'ohkuudee hedí ovây'ugekhây'an.

24 Jesus nak'óe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedí óetu'an, "Nanbí tsondi', díp'ot'akhanukhây'o'." Hedí Jesus ishaadi kay'indi i' waa-á i he'endi p'oet'úkhú-á ovãnhé'an, hedí i' waa nawóyí'dee, i' p'oe-á nahángípóe.

25 Ihaydá iví khãge'nin itu'an, "Heháadan wâyupí'in ímuu?" In khãge'nindá dikhunwôeda'dá ovâyháa'an, hedí dívípitumáa, "Háawi sennan ná'i namuu? Waa-á p'oe-á wänbo ijôndi óe'a'gindo'."

Jesus-di báyéki yã'dãapi'in p'oewaaqhã wí senbí'wedi ovâykhepiye

26 Oe p'oekwí' p'änä ee Gerasene-bí nange dipówá, owáy háná p'oekwí' p'änädá Galilee-á naná.

27 Jesus owáy nange wáypiye i' kophé iwedi nawá' dihaydi, wí sen i' bú'wi namuu'i na'ãä óejay-ídí. Ná'i sendá yã'dãapi'in p'oewaaqhãdi óemáa, hedá báyéki paayo aapídíbo' ijíyénde', hedí tewhá ee wínathaapí, hewänbo t'owápho eeján nathaa, dâypeníkhã'kw'óe'ó iwe.

28-29 I' yä'dâapî' p'oewaahâadi i' sen häyänbo óekaygi'an i'amídí háa i' yä'dâapî' p'oewaahâa nada' waagi, hedi tobáháa t'owađi i' sen wí pan waag-ibá kadénadi óemanwhi'o hedá óekwák'ukhúwhi'o wänbo', ihayda' iwhi'ts'á'di nama'p'ände', hedá i' yä'dâapî' p'oewaahâadi oe ahkónupiye óeshavekando'. Jesus-di i' yä'dâapî' p'oewaahâa óejôn i' senbí'wedi napee-ídí, hedi i' sendi Jesus óemû'di iví páadépiye idége'disóge hedi ituwínú, "Heháadan u'di ánpí wídí'ohpí Jesus, u Jôesi Tádá i' shánkí kw'áye na'ándiví ay unmuu'i'? Naadi kay'indi wída'máa, wídít'óephadekannamípi."

30 Jesus-di óetsika'yan, "Hân unkháwä'?" Hedi natú, "Gá 'Báyékí' gân." Gin natú gá báyékí yä'dâapí'in p'oewaahâadi óemáadân.

31 In yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an oe péyégepiye wí'ovâysaanípi.

32 Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyékí pehtsude dihúuji'. In yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an ovâymäänídí in pehtsudeví tú' eeje dívítóenídí, hediho ovâymägi.

33 In yä'dâapí'in p'oewaahâa i' senbí'wedi dipeedi in pehtsudeví'ye dívítógi, hedi in báyékí pehtsude i' okú wáhkí oe áagépiye díví'ääwáve, hedi i' p'oekwí' diwe diwândí dívíp'ot'ahánú.

34 In pehtsude áyí'nin háa napóe'in dâymû'di dijân, hedi iwáy bú' hedá bú'dí já'wé-á i'gedi dâyt'óeho',

35 hediho in t'owa dimää dâymúunídí. Oe Jesus na'än diwe dipówá ihaydá i' sen iví'wedi in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovâykehpiye'i Jesus-ví ân nú' na'ándí dâyshaa. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû' ihaydi dikhunwôeda'póe.

36 Hedi in t'owa háa napóe'in dâymû'indi in wé'gen dipówá'in ovâytu'an hádídí i' sen ónehkháa'annin.

37 Hedi in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa'indá dikhunwôeda'di Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatää-ídí. Hediho i' kophé iwe itógi p'o' p'änäpiye nawáymú-ídí.

38 I' sen in yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ónjâa'andi'di Jesus pín ta'gedi óedaa'an, "Naa u-ádi dípunmäa." Hewänbo Jesus-di óepunjôndi óetu'an,

39 "Uví'piye ópûn, t'áhkí háa Jôesi Tádáđí ugí' wôn'annin ovây't'óe'amí." Hediho namäädi to'wên t'áhkí ee bú' ovâytu'an háa Jesus-di igí' ón'annin.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ónehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápaa

40 Jesus oe p'oekwí' p'änädi nawáy'ää, hedi napówá ihaydi báyékí t'owa óetsíkha'máa'indi óesígíkê'.

41 Wí sen Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi pín ta'gedi Jesus óedaa'an iví tewhá ipiye namú-ídí.

42 Iví wêe a'yú ûn'ándi' ûnchuwamää'ä. I' a'yú-á madi tá'di wíje (12) paayo'i namuu.

Jesus i' tádá-ádi namäädi in t'owa iví nú' dívít'á't'á'bóedímáa.

43 Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tá'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí, hedi to'wí wänbo wí'ûnkodipí ónehkháa'amídí.

44 Nää'i kwee-á Jesus-ví tí'ûppha'gedi na'äädi iví k'éwé'in to' k'áygédí óntäge, hedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee.

45 Jesus natsikapóe, "To'dan naa dítäge?" Hewänbo t'áhkí ditú, "Naa-á joe." Hedá Peter-dá óetu'an, "Háhkandi', báyékí t'owa dijidi nää uví nú'piye dívíkhadímá'dí wóet'á't'á'chänumáa."

46 Hewänbo Jesus natú, “Toʷwídáho dítäge-ákun. Naa dínhanginná hehkháa pínán naviʷwedi dínpeeʷin.”

47 Iʷ kwee náä ûnhanginná háʷto ikaamáʷve-íʷin, hediho nathathapóedí naʷäädí Jesus-ví páadépiye idégeʷdisóge, hedi in t'owaví páadépiyebo ithayyan háädí Jesus óetägeʷin hedá háa wesebo-á nahewówaʷindá.

48 Jesus-di óetuʷan, “Navi ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpídíbo ópûn.”

49 Waʷdi ihíʷmáa ihaydibo wí toʷwí iʷ méesatewi p'óʷdédíʷví tewhá iwedi napówa hedi natú, “Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. Iʷ háhkandiʷ ánpí óʷan.”

50 Hewänbo Jesus náʷi nat'oedi Jairus óetuʷan, “Wíʷunkhunwôedaʷípi. Biwänpiwäyü-í-á nawôewa-íʷin hediho nawôewa-í-ákun.”

51 I tewhá ee dipówa ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkáyví tádá-ádi jíyá-ádi Jesus-di ovâytsudemägi, wíyá toʷwí wänbo-á joe.

52 Iʷ ayúkáy nachuudi t'áhkídíbo dívísíhtüwínúndedá dívípíhkhúmáhpúudeʷ, hewänbo Jesus-di ovâytuʷan, “Wíʷúvísíhtä-ípi. Wínachumuupí, nawänpijókhawäk'óe-á.”

53 Indi ónwänpip'áhkaa, dínhanginnândi iʷ ayúkáy-á ho nachuuʷin.

54 Hewänbo Jesus-di iví man ónyâʷdi kaygi óetuʷan, “Óshaa ayúkáy.”

55 I ayúkáy nawáywówápóe, hedi wesebo ishaa, hedi Jesus-di ovâytuʷan, “Wí háäwí bínmäá ik'oʷídí.”

56 Iʷ tádá-á iʷ jíyá-á hânho ovânháaʷan, hewänbo Jesus-di ovânkhâak'ûʷ toʷwí wänbo wíđânhanginʷânnamípiʷin háa napóeʷin.

9

Jesus iví täʷdi wíje (12) khägeʷnin isan iví t'ôe dívíʷamídí

1 Jesus iví täʷdi wíje (12) khägeʷnin iwéʷgeʷandi pínán ovâymägi hedá ovâyk'ûʷ in yäʷdâapíʷin p'oewaahâa t'owavíʷwedi ovâykhehepeeyé-ídí, hedá inbí hay-á ovâyjáaʷamídá.

2 Hedáháʷ ovâypunjôn in t'owa ovâytuʷamídí Jôesi Táđavíʷpiye dívímäänídídí, hedá ovâyhehkháaʷamídí.

3 Ovâytuʷan, “Hääwí wänbo wívînhûuwípi ímândi, wên uduphé wänbo joe, háa wí múu bînhäáwíkuu-ígíʷ, háa wí koegiʷ, háa wí chäʷ, háa wây-á wéhpêe to wänbo wívînhûuwípi.

4 Wí tewhá iwe wovâysígíʷan deebo úwíwóyíʷní, wíyá wáypiye ímäá píhay.

5 Hewänbo wáygé wíwovâysígíʷanpíʷwe, iwedi ípeemän dihaydi unbí anto iwedi bínnaʷjeepêedi-í in t'owa dínhanginnáanídí híwó wíđívíʷanpíʷin” gin Jesus-di ovâytuʷan.

6 Hediho iví khägeʷnin iwedi dímäädí iʷ búʷây iʷge t'áhkí dívítsiʷhon. Jôesi Táđaví híwóʷdi tun in t'owa ovâyts'ôekanhon, hedá in dihaymuuʷindá hehkháa ovâyphon.

Iʷ tsondi Herod Jesus-víʷgedí nat'oe

7 Herod iʷ Galilee nangewi tsondi namuuʷi háa napuwamännin ûnhanginpóe, hedi wí ûnhanginnáhpí háa náʷi háäwí iʷgedí iʷánshaaʷamíʷin, gá wáy wên t'owa Jesus-víʷgedí dítüʷdân i-á John iʷ p'óʷp'oekandi namuu nawáywówápóeʷiʷ,

8 hedá wây-á dítüʷ Elijah nawáykeepóeʷin, hedá wáʷ wây-á dítüʷ wéná wí in Jôesi Táđaví hânʷoeʷin tukheʷmin nawáywówápóeʷin.

9 Herod natú, “Naa otsonpóe John iʷ p'óʷp'oekandi óek'éʷts'âa-íʷin. To-angú náʷi sen namuu, ivíʷgedí náʷi háäwí ot'oeʷoʷiʷ?” Hediho ikhääde Jesus óemúuníʷin.

Jesus-di in p'ánú maapaasôn (5,000) senäʷdá in wéʷgen t'owa-á ovâyhúujôn

10 Jesus-ví t'òekhuwa'in diwáypówá ihaydi Jesus óet'òe'an háa díví'annin t'ähkí. Hedí oe Bethsaida bú'aypiye i-ádi ovâyho' wí'bo dikwonídi.

11 Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáypíye namää'in, hedího t'ähkídiábo ûnwóemää. I'dá t'ähkí ovâysígí'an, hedí ovâyhée'an háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysígíhóenídi i'gedí, hedá in to'wên dínhekháatáy'indá hekháa-á ovâymägi.

12 Nakinmän dihaydi iví tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ûn'äädi óetu'an, "Nã'in t'owa ovâypunjonbe i' bú'aypiye hedá nava hää tsowa nanân deejepiyá, wáygé dívíwho'kw'óení'in dâynuuwã-ídi hedá dâykoegi'hóenídá, gá nãäwá ahkondã' nanândân."

13 Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undânho bínhúujóení." Indi óetu'an, "Na'indá p'ánú pává'âyda' hedá wíje pa'âyda' bá âymáa. T'ähkí nã'in t'owagí' wíginkegi'saapí, âykegi'kumädidã'mânho'." Gin ditú gá in senã'dã'dibo p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dijidân.

14 Jesus-di ovâytu'an, "Bintu'an in t'owa p'ánân tãgin (50's) dívíwé'ge'amí hedá hää nangá dívíkw'óení."

15 Hedího iví khäge'nin háa ovâytu'an waagi díví'andi t'ähkí in t'owa dívíkw'óení gin ovâytu'an.

16 Hedí Jesus i' p'ánú pává-á hedá in wíje paa-á ihógi, hedí makówápiye ibéedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi.

17 T'ähkí in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, hedí in khäge'nin tã'di wíje (12) t'un p'éedí i' naphadé'i koegi' dâywé'ge'an.

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

18 Wí thaa Jesus wí'bo ijûuso'o'. Iví khäge'nin iwáy tsowa diji', hedí ovâytsika'yan, "To-an naa omuu gân nã'in t'owa ditú'?"

19 Indi óetu'an, "Wên ditú' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wây-á wëndá ditú' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáy wëndá ditú' wí Jôesi Tádáví hán'oe'i tukhe'bi nawáywówápóe'i-ân unmuu."

20 Hedí ovâytsika'yan, "Hedí undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, i-ân unmuu."

21 Hedí kay'indi ovâykhâak'ú' wíyá to'wí wänbo wídayhangin'ânnamípídi to'wí namuu'in,

22 hedá wá' ovâytu'an, "Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyã'i ta'gendi báyéki dont'òephadekhâymaa. In Hudíyo tsonnin hedá in owha' p'ó'déedí'indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhã'o'indá naa díjoegikhâymaa. Díkhe'khâymaa, hewänbo iwedí poje thaa iwe owáywówápuwagí'o."

Háa t'owa dínkhây'ã' díví'amí'in Jesus óeyuuhúuwí'in dida'di

23 Hedáhá' t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "To'wên naa-ádi dikã'ääda'indá wídnkhây'ãhpi háa diwänpida' waagi díví'amí'in, hewänbo häädí wänbo t'ähkí inbí phé'win dâyhúuwí, hedá naa-á díyuuhúuwí. *

24 To'wên inbí wówátsi dâywänpi'aywoení'in didin hedá in owha' p'ó'déedá'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo to'wên naagí' inbí wówátsi dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí.

25 Tobá wí to'wí hääwí t'ähkí nãä oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', iví wówátsi ipede'e'andi tuhchänu iwân napówádá wé'innan wên híwó nã'i hääwídi óekhâymaa?

* 9:23 Nã'in natunda', dikhâymuuni dâyt'òepaadé-ídi, Jesus in phé'win deedi it'òephade waagibá.

26 Naa t'ähkí t'owagí? o'aypuyä?i sa'wó'di kohthay wóegé owáy'ä? Nă?in kohthay-á naví-ádí naví Tádáví?-ádí in yä'dâa?in makówáwin t'ôepa'aa'inbí?-ádí gínmuu. Hedi to'wên năa naa díwôeda?in hedá naví hâhkan dînwôeda?indá, owáy naa owáy'ä? ihaydi naadi wá? in dovâywôeda?í.

27 Ta'gendi wâytumáa, naa tsondi omuu?in bînpuwâkhâymaa, hedi nă?in napúuwí wa?di wáy wên năwe íji?in íhánpídíbo?."

Jesus háa ûnchaa waa ûn'egópóe

28 Wí jáadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähkí nă?i ovâytu?an diwedi, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw'áyepeye i-ádí ovâyho? ijûusu'amídí.

29 Hedi iwáygé ijûusu'o? ihaydi iví ts'ay háa ûnchaa?in piháa ûnkeepóe, hedi iví aa t'ähkí ts'ä? ots'á?i? ûnpóe.

30-31 Tsíkhagipí wíje senä? kohthay jáadidi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedi Jesus-ádí dânhí'máa háa Jesus oe Jerusalem nachuwagí'o í'gedi, Jôesi Tádá í'ánshaamági waagi.

32 Peter-ádí in wé'gendádá téegíndi dijókhawâkw'ó, hewânbo dijósa'wo, hedi Jesus í? kohthay jáadidi dâymû?, in wíje senä? i-ádí dawinnindádí.

33 In wíje senä? Jesus-ví?wedi dânjâkhâymaa, hedi Peter-di óetu?an, "Hâhkandi?, híwó namuu năwe giji?in. Jaho poje ókhunte?ây âykw'ôení, wêe ugi?, wíyá Moses-gí?-á, hedá wíyá Elijah-gí?-á." Hewânbo í'ánshaa?anpídíbo natuhpee.

34 Gin natú ihaydibo wí okhúwá napówádí ovây?ókhunnan, hedi í? okhúwádí ovây?ánhógidi dikhunwôeda?póe.

35 Hedi nă?i tun okhúwá jáadidi napee: "Nă?i-ân naví ay dînmuu, i-ân dóde?man. Í? bînt'ôeyaaní."

36 Í? tun nahán dihaydi, Jesus wí?bo naji? iví khâge?nindádí. Nă?in napóe?in iví khâge?nin inbí pí'nâbo dâymáa, hedi ihaydi to'wí wânbo wíðây't'ôe?anpí háa í? thaa dâymû?in, tí'úugédânho dâyhangan?ânnan.

Jesus-di wíyâ'dâapí? p'oweaahâa wí enúkáyví?wedi ônkhepiye

37 Wíyá tháwân oe p'in kw'áyedi diwáywá? dihaydi báyéki t'owa Jesus ûn'ayjaymää,

38 hedi in t'owa jáagedi wí sendi kaygi óetu?an, "Hâhkandi?, kaygindi wída'máa un'ä?á-ídí naví e'nú dînmúunídí. Í?da? dîn'e'nú?ân.

39 Ginnân nă?i ûnpoe'o: Wí yâ'dâapí? p'oweaahâadi óekéndedáhá? tsíkhagipí óetuhkwínkando?, hedi tú? t'ähká nathathapoe?odi sóphogedi nasó'okhópee?i, hedi óechânundedi óeteetsáwá?o? tú? t'ähkí. Hây tâhkí wânbo nă?i yâ'dâapí? p'oweaahâadi wí'óejoe?ohpí.

40 Naadi uví khâge?nin kaygindi dovâydaa?an nă?i p'oweaahâa óekhehpeyé-ídí, hewânbo wíðínkodipí."

41 Jesus natú, "Un năawin t'owa-á wâyupí?in ímuu hedá pi'wên p'ôe í?ge ímán. Ti undádí hâadi wânbo t'ähkí dáyyä?ámí gâhân?" Hedáhá? í? tádá óetu?an, "Uví enúkáy năäpiye mänmá?."

42 Wa? í? e'nú na?ä? ihaydi í? yâ'dâapí? p'oweaahâadi óekanu hedá óethathakannan. Jesus-di í? p'oweaahâa óet'e?yan hedi í? e'nú óehekhâamági, hedi í? e'núví tádá óetu?an, "Năwe uví e'nú ú?ân."

43 To'wên t'ähkí nă?i Jôesi Tádáví pinnán dâymû?di ovâyháa?andi ditû?, "T'ähkí Jesus ikanhondi-á wâyupíwó?di namuu."

Wa?di kin dívíhí'máadí Jesus iví khâge?nin itú?an,

44 "Nă?in wâyuhkankhâymaa?in híwó bít'ôeyan: Naa t'owa t'ähkígí? o'aypuyä?i? omuu?i wây-á t'owaví mangepiye dikáaní."

45 Ivi khäge'nin wíđínhanginnáhpí háa ná'i tun natunda'in. Inbí'wedí wa'di in tun nakaamuu, hedânho wíđika'pówápí. Hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedí.

To-an i' shánkí hay'i namuu?

46 Jesus-ví khäge'nin dívítuhkanmáa wénä wí in diwedí shánkí hay'i namuu i'gedí.

47 Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedího wí ay óékê'dí iví hängedi óewínú,

48 hedí ovâytu'an, "To'wídí naa dída'dí ná'i ay óesígíkéndedi, naa wá' dísígíkénde waabá i'o'. Hedí to'wí naa dísígíkê'i'dí i' to'wí naa dísandi wá' óesígíkénde'. Wí to'wí un diwedí shánkí híyãã'i' ipipa'i-á ta'gendi hay'i namuu."

To'wí Jesus-ví'piye háa nachaapi'-á iví'näpiye napoe'o

49 John-di Jesus óetu'an, "Háhkandi', toéwí sen âymû' yã'dâapí'in p'oweahhã t'owaví'wedí ovâykhehpiyendedí uví kháwã natû'dí, hewänbo âykhã'ãmí'in gida', na'in diwedí'i wínamuupídí."

50 Hewänbo Jesus natú "To'wí gi'bi wíwínkhã'ãmípi. To'wí unbí'piye háa nachaapi'-á unbí'näpiye'i' bá napoe'o."

Wên Samaria-'in t'owadi Jesus wí'óesígíkê'pi

51 I' thaa tsowa napowa'ã' Jesus wíyá oe makówápiye napee-ídí, hedí kaygindi i'ánshaamägi oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí.

52 Hedí wên senä' iví páadé ovâysan wáyge nachangi'o'in dâykhây'ãmídí. Wí Samaria-wi bú'ay iwe dipówá,

53 hewänbo in t'owa wíđida'pí óesígíkáyj'i'in, gá oe Jerusalem-piye na'ahchândân.

54 Wíje iví khäge'nin James-ádí John-dádí damuu'in háa óe'an ni'gedí dat'oe, hedí óetu'an, "Nanbí Sedó, ti unda' wí phaa äntuhkánnamí makówádí nawaanídí t'ähkí ná'in t'owa ovâyphahãanú-ídí?"

55 Hewänbo Jesus inbí'piye ibéedí ovântu'an, "Ha'wâagi wíđänhée'ãmípi."

56 Iwedí wíyá bú'aypiye dimää.

Nabâapu'wan ta'gendi Jesus óeyuuhúwídí

57 P'óegé dimän dihaydí wí sendi Jesus óetu'an, "Wáy unmäa eeje wänbo', naa eejepiyebá u-ádí omú-í."

58 Jesus-di óetu'an, "In dé'ây nan deedi dínphohsaa dívíthaayé-ídí, hedá in tsidé-á dínyãhsaa, hewänbo naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyã'i' omuu'i wáyge dáykaykhanwówá'ãmígí' wíđinnáhpí."

59 Jesus-di wíyá sen óetu'an, "Naa díyuumá'í." Hebo i' sendi óetu'an, "U-ádí omääpídíbo díwáypunmäa naví tádá dínchuu píhay hedânho donkhã'k'úuwídí."

60 Jesus-di óetu'an, "In dichumuu'in waagin dimuu'indá inbí t'owa dínchuu'in ovâykhã'kw'ôení. U-áho ópún t'owa ovâytu'ãmídí Jôesi Tádáví'piye dívímääní'in."

61 Wíyá to'wídí óetu'an, "Nanbí Sedó, naa oda' u-ádí omú-í'in. Hebo u-ádí omääpídíbo dípunmäa naví k'aygi'in dovâysengitu'ãmídí."

62 Jesus-di óetu'an, "Han bi'andáho wí'unchá'muupí Jôesi Tádágí' bit'ôe'ãmídí. Wí to'wí iwhããdedí ihaydá' tí'ûupiye ibéede'i waagi' bá unmuu."

10

Jesus-di tségingtä'dí wíje (72) senä' ovâysan iví t'ôe díví'ãmídí

1 Nǎ'i naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wâ-y-á tségintǎ'di wíje (72) senǎ'dá ovâyde'man, hedá wí'jengin ovâysan iví páadé dimú-ídi, i' bú'ây eeje hedá ówinge eeja wáy namän deepiye t'ähki.

2 I'di ovâytu'an, "Báyékí t'owa diji' Jôesi Tádágí' ovâywé'ge'amídi, t'owa dâyhäwé'ge'o' waabá, hebo t'ôe'indá häyú wänbo wídjihpi. In t'owa-á Jôesi Tádáví'in ünmuu, hedího iví'piye' úvjúusu'amí wâ-y-á t'ôe'in ovâysaanídi hedânho báyékí nǎ'in t'owa ônwé'ge'amídi.

3 Jaho bípün, nǎa wên k'úwá'ây ímuu waaginbá naadi wâysande' in to'wên khunjó waaginbá dimuu'in diji' iwepiye.

4 Wívinchá'húuwípi, wí múu bínhäwíkuu-ígí' wänbo-á joe, in í'antomuu'indá'dibo ímú-í. Wí'úvihaljê'amípi hää p'óegé t'owa bínjay'in thaa t'ähki bínhé'e'amídi.

5 Hedí wáy wí tewhá its'ú' deewá, páadé in t'owa bînsengitu'â'amídi ginnân ítúuní, 'Jôesi Táadáho wovâykhäge'namí hedânho nǎa tewhá íthaa'in ánsahaaginpídi'bo' íkwoní.

6 Wí to'wí háa bîntu'an waa isígí'i na'ándáho', unbí sengitun i-ádi ünjoekandee-í, hewänbo to'wí iwe na'ándi' hä'bi namuupidá, unbí hí' wí'ünchá'púuwípi.

7 I' tewhá eebo úvívóyí'ni hedá indáda úvívúuyamí, gá wí t'ôe'i-á iví wá'áaho it'andân. Nǎawá hääwá oe-á wíyá tewhá eeje wí'ímú-ípi wovây'âyíngi'amídi.

8 Hedí wí bú' iwe its'ündi wovâysígí'andi, hääwí wovâysaa'i bínk'o'í.

9 In dihay'in i' bú' ee dikw'ó'nin bínhekháamääni, hedí ovâytu'â'amí, 'Nǎa-á Jôesi Tádádí wovâytumáa iví t'owa ímúunídi.'

10 Hebo wí bú' ee its'ündi wovâysígí'anpídi, ee bú'wi p'óegé i'ge ímú-í hedí ovâytu'â'amí,

11 'I' na'jee unbí bú'wi nanbí anto eeje dîntsîndi wänbo ívípêedi-í wâykeeyamídi híwó wí'úví'ohpi'in ída'pídi Jôesi Tádáví t'owa ímúunídi.'

12 Naadi wâytumáa, owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpi díví'annin ovâytu'an dihaydi, gi'bi bú'win t'owa shánki dâyt'ôephadekhâymáa in Sodom bú'win t'owaví'wedí."

Háa in bú'ây Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dínpuuwí'in

13 Hedí Jesus nǎ'in wá' natú, "In t'owa i' bú'ay Chorazin gin dâytu'o' iwe'in t'ôephade dínpuuwí. In t'owa i' bú'ay Bethsaida gin dâytu'o' iwe'indá wá' t'ôephade dínpuuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jâa ovây'an, hebo inbí t'aywó'di wídívíjâ'anpi. Nǎ'i pínnán t'ôebá in bú' Tyre-ádi Sidon-dádi gin dâytu'o' eeje hǎn'oe ovây'andáho', in Tyre-'indá in Sidon-'indá wídívíhaljê'amípiwän k'oe'i aa díví'aawé-ídi, hedá nüu ee-á dívíkw'ôeníwän, dâykeeyamídi inbí t'aywó'di dâyjoe'annin.

14 Hedânho in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhâymáa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí'wedí owáy Jôesi Tádádí t'owa háa híwó háa híwóhpi díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi.

15 Mađi in t'owa Capernaum bú'aywin di'ánde' oe makówápiye ovâytegekhâymáa'in, hewänbo indá oe péyégepiyânho diwhavemän."

16 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "To'wên wovâyt'ôeyande'indáho naa wá' dînt'ôeyande waagibá díví'o'. Hedí to'wên un wovâyjoegi'annindáho naa wá' díjoegi'o', hedí to'wëndi naa díjoegi'odá gindidi i' to'wí naa dísandi wá' óejoegi'o'."

In tségintǎ'di wíje (72) Jesus-ví t'ôe'in diwáy'ää

17 Tí'úugédí in tségíntä'di wíje (72) senä' hihchangidi diwáy'ää, hedi ditú, "Nanbí Sedó, in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wänbo na'in dí'a'gin, uví khäwä wínkháyä'di."

18 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wá' dómû' Satan i' Penísendi oe makówádí tsíkhagipí nake't'âandi, tsígówänú nawâandi waabá.

19 Bít'ôeyan, naadi wâyk'û' yä'dâapí'in p'oewaahâa bînt'aanídí, wí pâyü háa wí ts'e'k'âaví'di úví'ahsaa waagibá, hedá shánkí kay-á wâymägi in kay i' Penísendi unbí hánbi' únmuu imáa'iví'wedí, hediho há'to hääwídí wänbo wovâywá'amí.

20 Hewänbo tobá in yä'dâapí'in p'oewaahâadi wovây'a'ginnandi íhíhchan wänbo', únkây'ä' shánkí íhíhçaa-í'in unbí khäwä oe makówá únta'muudi."

21 Ihaydibá i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi báyéki hihchan Jesus óemägi, hedi Jesus natú, "Naví Tádá, u-á oe makówá-ádi hedá nää oepáa k'aydá shánkí untsonji'i' unmuu. Hedi ná'i hääwí naví khäge'nin dâymû'i-á in báyéki dínhanginná'ninbí'wedá in dihá'inbí'wedá nâakaayan hedânho wídâymúunípidí, hedi ná'in namuudi naadi wíkú'daa'o'. Naví Tádá, gin bi'amídí wóehíhchanmägi."

22 Hedáhá' in t'owa ovâytu'an, "Naví Tádádí hääwí t'ähkí naví mange dínjoe'an. Tóebo ta'gendi wí'únhanginnáhpí to'wí omuu'in, naví Tádáda'mân únhanginná. Hedá tóebo-á wá' wí'únta'gendihanginnáhpí to'wí naví Tádá dínmuu'in, naa iví ay omuu'i'da'mân dínhanginná. Hedá wáy wéndidáho óetaa-í, to'wí namuu'in naadi dovâykeeyandáho'."

23 Hedi iví khäge'ninbí'piye ibéedí Jesus-di ovâytu'an inda' dit'oe-ídí, "Undá hihchan bînmá've-í ná'i hääwí napóe'i bînmúndedi.

24 Wâytu'âamí, báyéki in hán'oe'in tsonnindá in Jôesi Tádáví tukhe'mindá dida' dâymúuní'in i' hääwí nää bînmúnde'i', hewänbo wídâymû'pí, hedá i' hääwí un í't'oe'o'indá dida' dit'oe-í'in, hewänbo wídit'oepl."

I' híwó'di Samaria-wi sen

25 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedí'i namuu'i Jesus-ví'we napówá óetayi'nídí, hedi óetsika'yan, "Háhkandi?, hân dá'y'amí in wówátsi nahándepl'in donkáyjídí?"

26 Jesus-di óetsika'yan, "Hân natú? i' tsontun Moses ita'nandi'? Hää-an iwe nâatunnan?"

27 I' sendi Jesus óetu'an, "Gá ginnân: I' shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i' undá únkây'ä' pín ta'gedí bînsígí-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbi hää iwá, unbí kay t'ähkídá, hedá unbí ánsaadá."

Hedá wá' natú,

"Háa un wí'bo úvípísígí waagibá, wé'gen t'owa wá' bînsígíhúuwí."

28 Jesus-di óetu'an, "Híwó bihée'an, hediho háa untú waa bi'âamí, hedânho wówátsi wóemääní."

29 Hewänbo in Hudíyoví háhkandi nada' ipikeeyamí'in híwó'di namuu waagibá, hediho Jesus óetsika'yan, "Wé'in t'owa dovâysígí-í?"

30 Jesus-di ónthayyamídí ginnân óetu'an: "Wí sen oe Jerusalem bú' iwedi i' bú' Jericho iwepiye namän, hedi wên sänmindi óeyä'dí iví aa óep'ädi hedi hânho óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an.

31 Hedi ihaydibá wí Hudíyo owhá-á ee p'óegá namän, hedi i' sen óemû' iwe nak'óedí, hedi p'ôe p'änäpiye naphadedí iwedi namää.

32 Hây napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wêe sendá na'ää, i-á i' méesate hay'iwi khäge'di namuu, hewänbo i' wá' p'ôe p'änäpiye naphadedí iwedi namää.

33 Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu²i' oe p'óegé namän, hedi i' sen nak'óe iwe nú' napówá, hedi óemú²di iví²piye nasehkanäpóe.

34 Hediho ee nak'óe iwepiye namäädí iví tsaá eeje olive ka²p'oe-ádí méena-ádí ón²ewedi aa²áydi ónwhi²an, hedáhá² iví búdu eedi óe²i'k'ú²di wí whohkwo tewhá iwepiye óeho², hedi iwe óe²áyíngi²an.

35 I' tháwändá wíje thaa t'óe²i chá² iví chá² múu iwedi iwhahógidi i' whohkwo tewháwi p'ó²dédí² ón²andi óetu²an, 'Ná²i sen náa²áyíngi²amí, hedi wíyá shánkí úchá²muudáho² owáy owáy²ä² ihaydi wíwá²áa-í.' "

36 Hedi Jesus-di i' háhkandi óetsika²yan, "Hân un²ân, wé²idan in poje iwedi i' sen in sänmindi óeyá²i' ta²gendi óeseegi²?"

37 I' háhkandi²di Jesus óetu²an, "Gá i' nasehkanäpóe²i' dän." Jesus-di óetu²an, "Ja' ópûn, háa i'an waa ó'an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na²á²dâaji²

38 Jesus-ádí iví khäge²nindádí iwedi dimäädí wí bú²ay iwe dipówá, hedi wí kwee Martha gin nakháwá²i²di ovâysígi²andi iví tewhá eepiye ovâyts'úde.

39 Martha-á wí tí²úu Mary gin nakháwá²i-á ün²ân, hedi i-á ee nange Jesus-ví ân nú' isóge iví háhkan ónt'óeyaandí.

40 Martha hânho najashapoe²o báyéki t'óe únjidi ovâyhúujóenídí, hediho Jesus-ví²piye namäädí óetu²an, "Nanbí Sedó, tí áyíngi wíwóemähpi²an naví tí²úudi wí²bo díjoe²andi i' koegi² dókhây²amídí? Nátu²an díkhäge²namí²in."

41 Jesus-di óetu²an, "Sehkanä Martha, u-á hääwí t'ähki²i²gedi báyéki áyíngidi wóemáa,

42 hebo wí hääwída²mânho ta²gendi natáy, hedi Mary-áho i' ide²man. Hedi ná²i shánkí híwó²di namuu²i' ide²mandi-á iví²wedi há²to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge²nin jûusu i'gedi ovâyhá²o²

1 Jesus-á wíyá wä²hää ijûusu²o², hedi ibowa ihaydá wêe iví khäge²di²di óetu²an, "Nanbí Sedó, ná²in wá² díjûusuhá²an, John iví khäge²nin ijûusuhá²an waabá."

2 Jesus-di ovâytu²an, "Úvíjûusu²andá gin waagi ítúuní: Tádá, uví kháwá wín²a²ginnamí. Uví tsonkhuu wóegé ówhanbe ná²in dítsonnamídí.

3 Thamuwaagi i' húugi² gíntáy²i dímäa.

4 Nanbí t'aywó²di dín²owójé, in ná²inbí²piye dívít'aywó²nannin áy²owójénde waagibá. Hedi wíginpúuwípi wä²hphade dítayi²nídí."

5 Hedáhá² Jesus-di ovâytu²an, "Heyâagú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädí bintu²andi, 'K'ema, poje pává dípíyémää.

6 Wíyá k'ema nängé naphademändi náa naví² napówá, hebo naa hääbo wí²dînsaapí dókoejóenídí.

7 Heyâagú i²di oe ívedi wovâytu²andi, 'Ánpí dí²an, in phódi-áho naphéhto²on hedi naví áyyää-ádí naa-ádí giwho²kw'ó, hediho naa wí²dînkodípi dáyshaá-ídí hääwí wímääní.

8 Naadi wâytu²âamí, tobá hääwí wíwovây²määnípi wänbo unbí k'ema únwänpimuudíbo², ihayda² bînda²máadáho² ishaa-í, hedi hääwí úntáy²i wovây²määní.

9 Hedi hanbá namuu úvíjûusu²andi: Bînda²má²ve-í hääwí, hediho bînhóení. Bîntuwámá²ve-í hääwí, hediho bînshaá-í. Bînpópó²âamí, hediho in phódi-áho ungi² wovâyhuu-í.

10 To'wên ihayda' dâйда'mâa'indáho dâyhóení, to'wên ihayda' dâytuwâmâa'indáho dâyshaa-í, hedi to'wên ihayda' dâypópó'o'indáho in phódi ingi' ovâyhoo-í.

11-12 "Un tádá'in ímuu'in, unbí e'núdí wí paa wovâydaa'andi ik'o'ídi, ti wí pâyü bînmâáni? Hedihaa wí wáa wovâydaa'andi ti wí ts'e'k'âa bînmâáni? Joe, há'to'?"

13 Tobá híwóhpí'in ímuu wânbo undá únhanginná hádídi híwó'di háäwí unbí áyyäa bînmâáni'in. Hediho shánki wânbo i' Tádá oe makówa na'ándi'di in to'wên óedaa'annin i' Yä'dâa'i P'oweahâa ovâymâáni."

Ditú Penísendidi Jesus óekhäge'mâa'in

14 Jesus-di wí sen tunpí'ví'wedi wí yä'dâapí' p'oweahâa ônkhepiye. I' yä'dâapí' p'oweahâa napee ihaydi i' sen únhi'kodi, hedi in t'owa ovâyhâa'an.

15 Hewânbo wáy wêndáho ditú, "I' Penísendi Beelzebul gin nakháwä'i', i' yä'dâapí'in p'oweahâavi p'ó'dédi' dínmuu'i'dân Jesus óekhäge'do ná'in yä'dâapí'in p'oweahâa t'owaví'wedi ovâykhepeeyé-ídi."

16 Hedá wây-á wêndá dida' Jesus óetayi'ni'in, hediho óedaa'an wên pínán taa makówádi ovâykeeyamídi, hedânho dínhanginnánídi háa Jôesi Tádádi óesandi' namuu'in háa joe.

17 Hewânbo háa díví'ánshaamáa'in Jesus-á únhanginná, hediho ovâytu'an, "Wí nangewin t'owa wí'bo dívípihánbodáho' inbí nangeho dâypihá'dännamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyándedáho', i' k'aygá há'to nakâypúuwí.

18 Hedi hanbá Penísendi wí'bo ipiyándedáho há'to háädi wânbo natsonyëení. Undi ditú'an Penísendidânho naa díkhäge'mâa, hedânho in yä'dâapí'in p'oweahâa t'owaví'wedi dovâykhepiyende'.

19 Hewânbo handidi dovâykhepiyendedáho', hádídan unbí t'owa'indi ovâykhepiyende'? Unbí t'owaho ditúuní in ta'gen wí'úvíhé'e'opí'in.

20 Hewânbo Jôesi Tádávi pínándânho in yä'dâapí'in p'oweahâa dovâykhepiyende', hedi ná'indiho únhanginná Jôesi Tádádi naa dítsondisóge'in.

21 Wí sen kay'i t'ähki iví k'uuphé háäwídi iví tewhá i'áyíngi'odi, t'ähki i' háäwí iví' únmuu'i' híwó únkw'ó.

22 Hewânbo wí to'wí iví shánki kay'i namuu'i na'äädá i' sendádi iyâa-ídi, i' sen óet'aaní, hedi tobá i' sen kwák'u hân aa nato'on wânbo', hedá na'ánde' ná'i kwák'u aadi óekhäge'namí'in, ná'i wêe sen shánki kay'i namuu'i'di i' senbí háäwí ônhóení, hedi iví k'ema'indádi dívíweejé-í.

23 To'wí naví'näpiye namuupí'-á naví'piye háa nachaa, hedi to'wí in t'owa naví'piye ovâymáyä'pí'-áho' ovâykhepiyende waagibá i'o'?

24 "Wí yä'dâapí' p'oweahâa wí t'owaví'wedi napeedi oe ahkónupiye namändi wáy ithaayé-í iwe ituwámâa, hedi ishaapídáho wí'bo natú', 'Wáy dójoe'an diwepiyebá owáymú-í, i' to'wí'piye naví tewhá waagi'bá dînmú'de'i'."

25 Hedi nawáymä ihaydá ná'i to'wí'ba óeshaade', wí tewhá na'aanândá napi'dindá waabá namuu.

26 Hedáhá' wíyá napeedi tsé ihay wây-á yä'dâapí'in p'oweahâa iví shánki yä'dâapí'in dimuu'in ovâymá', hedi ná'i to'wí'piyebá ovâyhôn iwe dívíthaayé-ídi, hediho ná'i to'wí-á shánki p'ándikí'-á napoe'o páadédi namuu'iví'wedi."

Háa ta'gendi gihíchanpúuwí'in

27 Gin Jesus natú ihaydá wí kwee oe t'owa jáadá kaygá natú, "I' kwee wóe'ayyandi' hedá wóetsäa'andi-á híchhan imáa."

28 Jesus natú, "Hebo shánki dihíchhan in to'wên Jôesi Tádávi hí' dâyt'óeyande'in hedá dâya'gindo'indá."

In t'owa dida' Jesus wí pinnán t'ôe i'amí'in

²⁹ In t'owa Jesus-ví'we shánkí diwé'gepoe'o, hedi ovâytu'an, "Un nääwin t'owa-á yä'dâapí unbí wówátsi bînhon. Ihaydä' wí pinnán taa bînmúunídí Ída'poe'o, hewänbo wêeda' pinnán bînmúuní, i-á Jonah ikeeyandi' waagi' bá namúuní.

³⁰ Haa Jonah ûnpóe'in namuudi in t'owa Ninevah bú'win dínhanginná ta'gendi Jôesi Tádádí óesannin, hedi hanbá nää naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i haa dînpúuwí'in namuudi in nääwin t'owa dínhanginnáani ta'gendi Jôesi Tádádí dísannin.

³¹ Hedânho owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa haa híwó haa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, i' kwee oe Sheba nange p'ó'dédí' namú'de'i' i' ahtuyedi un nääwin t'owaví wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe i-á kayi' wâhâäwi nangedá na'ää häyú Solomon ûnhanginná'di' ônt'ôeyaanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, undi naa wíðint'ôeyandepí.

³² Hedá wá' owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa haa híwó haa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, in t'owa i' bú' Ninevah-win díví'ahtuyedi un nääwin t'owaví wäyupí wovâykeeyamí. Hân'oe Jonah-di Jôesi Tádáví tun ovâyt'ôe'odi hä'in Ninevah-win t'owa dit'oeđi indá inbí t'aywó'di dâyjoe'an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánkí hay'i omuu wänbo hedá näwe undádí oji wänbo?, unbí t'aywó'di wíwînjoe'ohpí."

Jesus-di ovâytu'an iví hí' ônjoeđi' odáho', wên ko wên t'ún pho' dâykée'i waagibá díví'o'

³³ "To'wí wänbo wên phakó iko'andi pho iwe wí'ikaakée'ípí, haa wên t'ún napekichá'nin pho' wí'ikée'ípí, hewänbo wên phakóki eedân ikée'i hedânho to'wên dits'úya'nin i' ko dâymúunídí.

³⁴ T'owaví tsée-á wên phakó ingí' namuu, hedi híwó'nin tsée dínmuudáho in tséedá t'ähkí ovâyko'. Hewänbo híwóhpí'in tsée dínmuudáho' t'ähkí ovâyphahkhunjo' waagi' bá dínpoe'o.

³⁵ Hedânho úv'âyîngi'amí unbí tséedí in ko óetsudemääni'in, khun ni'ge wí'iyêenípídí.

³⁶ Wí to'wí ta'gendi ûnkonándá hedá wáygé wänbo wí'ûnphahkhunáhpídá, t'ähkího ûnkohkeenáni, wên phakó ûnkohkay waagibá."

Jesus-di in Pharisees-áđi in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí ovâytu'an t'ôephade dînpúuwí'in

³⁷ Jesus ihí'bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá eepiye dats'ûndi Jesus ihúusóge.

³⁸ I' Pharisee óeháa'an Jesus óemú'di ihúusógedi wa'di iman'owídipídíbo' in Hudíyoví khuu waagibá.

³⁹ Hediho Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Naa dînt'ôeyan, un Pharisees-á t'owa waaginbá ímuu inbí húugí' k'édé-á sä'wé woegi'-á já'wédída' dâyo'owídinde'in. Undá ída' híwó íkeet'ôeni'in, hewänbo unbí pí'ná khó'jé nakeet'óepí iwá hä't'aa'indá' hedá yä'dâapí'indá' ímuu.

⁴⁰ Un ánshaapí'in, Jôesi Tádá-á hääwí nakeet'óe'i' ipaa. Ti i' bá hääwí nakeet'óepí' wá' wí'ipaapí'an?

⁴¹ Únkhây'ä' hääwí unbí sä'wé únsaa'i' in sehkanäwó diwówáji'in bînmääni'in, handidibo yä'dâa'in wówátsi bînhúuwí.

⁴² "T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' su'ts'ígí'-á tsímáháa-á hedá wé'ge'i' hääwí ha'wâagi'i' bînpaye iwedi tä taa únkw'ôndi Jôesi Tádá wêe bînmä', hewänbo t'owa-áho ta'ge wíwîn'ohpí hedá Jôesi Tádá-á wíwínsígípi.

Hääwí bînt'andedi ta'gendi únkhây'ä? tä taa únkw'ôn diwedi Jôesi Tádá wêe bînmääni'in, hewänbo wí'ún'ôede-ípi ná'i wé'ge'i híwó'di háäwí wá' úví'âamídí.

43 T'ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i' méesate páadépiye úvíkw'ôeni'in wovâyhi'an, hedá oe bûu pinge wovâyhi'an t'owadi a'gindi wovâysengitu'âami'in.

44 T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy pení ovâykhä'kw'ódi eeje nataamuupî' waaginbá ímuudân, t'owa díví'âhsahondi wíđinhanginnáhpí iwe nakw'ó'nin.*

45 Wí Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'di óetu'an, "Háhkandi', in Pharisees-bí'gedi ha'wâa bihé'e'odi na'inbí'gedi wá' jänákí bihé'e'o'."

46 Jesus natú, "T'ôephade un Hudíyoví khuu bînhá'o'in wá' únpúuwí. In t'owa kây'i háäwí díví'âmi'in bîntu'o', hewänbo undá háy wänbo wíwínkhäge'dopi dâ'y'âmidí.

47-48 T'ôephade únpúuwí, gá undá wáy in Jôesi Tádáví tukhe'min ovâykhä'kw'ódi eeje bînkodi'odân, inbá unbí hehäwin thehtáy pahpá'indi ovâyhánú. Hewänbo han bîn'andi nakeepoe'o únchanpóe'in háa unbí páadé kâ'ää'in díví'annin híwó namuu'in, gá indá in Jôesi Tádáví tukhe'min ovâyhánú wänbo undá inbí penípho bînwänpikodi'odân.

49 Hedânho Jôesi Tádá báyéki hangintan imáadi ginnân natú, 'Naví tukhe'mindá hedá naví t'ôekhuwa'indá in t'owaví'piye donsaani, hedi in t'owadi wáy wên in dovâysannin jänákí ovây'âmi, wáy wëndá ovâyhánú-í.'

50 Hediho un t'owa nääwin wovâychänukhâymaa in Jôesi Tádáví tukhe'min nää oepáa k'aydi nakhí'jen dihaydibo' ovâyhánúdí.

51 I' páadé óehay'i-á Abel namuu, hedi i' tí'úuge óehay'i-á Zechariah-á namuu, i-á i' méesate-á i' antâa já'wé nak'óe'i-á inbí pinudi óehay. Naadi wâytu'âami, undáho in t'âhkí ovâyhánúdí ta'gendi wovâyhtuhchänukhâymaa.

52 Ün Hudíyoví khuu bînhá'o'in t'ôephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bînkaajo waagibá úví'o', in t'owa wíđiháhpúuwípidí. Undáho wí'íháhpóepí, hedi in wé'gen t'owa diháhpúuwí'in didá'indáho wíwínmáhpí diháhpúuwídí."

53 Jesus ná'i Pharisee-ví tewhá iwedi napee, hedi i' thaa iwedi páadépiye in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá in Pharisees-á hânho i-ádi dit'ayyaapóe, hedá hânho-á dívíkhäde' t'âmäge i'gedi óetsika'yamídí.

54 Wên phay igí' nawhêe-ídí ônk'úya' waabá muu'in bînkaajo waagibá úví'o', in t'owa wíđiháhpúuwípidí. Undáho wí'íháhpóepí, hedi in wé'gen t'owa diháhpúuwí'andi ditsíkha wên háawên híwóhpí'in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khäge'nin itu'an díví'âyîngi'âmi'in

1-2 Ihaydi báyéki maapaasôn (1,000's) t'owa diwé'geji', hedi hânho dibá'yendi dívíđachänu'o'. Jesus-di in t'owa ovâyhée'an, hebo iví khäge'nin páadé itu'an, "Úví'âyîngi'âmi há'in Pharisees waaginbá wí'ípúuwípidí, indá paa dívíjánúmáa'in waaginbá dimuu. I' híwóhpí' díví'o'i-áho dínsôe-í oewáasee ná'i oewáa iwe nato'ondi nasô' waagibá. Hedi hanbá t'âhkí nää nakumuk'óe wänbo nakumukhuudee-í, hedá t'âhkí nää nakaak'óe wänbo óepeeyé-í napu'wäânídí.

3 Hediho wên háawên phakhun dee ítú'indáho', thaadi dit'oe-í, hedi wên háawên to'wíví oje phóge bînsänhée'andi in phódi nati'dindi, indáho wha'k'aydi dívítuwéenu-í, t'âhkí dit'oe-ídí."

* 11:44 In Hudíyo wí penípho iwe díví'âhsaadá, dínkhäak'óe inbí méesate ee dits'únni'in páadé dívíkhây'ânpíđibo' inbí khuu dínmuu waa.

Jôesi Tádádá'mân âykhunwôeda'í

4 “Naví k'ema'in, wâytü'âamí, wíwînkhunwôeda'ípí in to'wên unbí tú' dâyhâanú-ídí dínkodí wânbo shánkí wovây'amídí wídínkodípí.

5 Naadi wâythayyamí to'wí namuu'in i' bînkhunwôeda'í'i': Jôesi Tádá-ânho bînkhunwôeda'í. I-á ûnkodí wovâyhâanú-ídí hedá wá' ûnk'óe péyé gépiye wovâysaanídí.

6 P'ánú ts'í' tsídé'ây wíje thígí'didibo ovâyku'ch'áade'pí'an. Hewânbo tobá wâhphade dichâ'muupí wânbo Jôesi Tádádá wêe wânbo in diwedi wí'óe'ódénde'pí.

7 Hewânbo undá Jôesi Tádágí' báyékí tsídé'ví shánkí íchâ'muu. I-á ûnhanginná háyú phó unbí p'ó'dé únsaa'in wânbo', hediho wí'íkhunwôeda'ípí.”

Jesus-ví'piye íwâyundédáho gínkhâ'ä' han gitúuní'in

8 “Naadi wâytü'âamí, to'wên in t'owaví páadépiye naví'in dimuu'in ditú'in, naa t'âhkí t'owagí' o'aypuyä'i wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepä'aa'inbí páadépiye otúuní innân naví'in dînmuu'in.

9 Hewânbo to'wên in t'owaví páadépiyebo ditú'in naví'in wídimuupí'in, naa wá' in Jôesi Tádáví makówáwin t'ôepä'aa'inbí páadépiye otúuní naví'in wídimuupí'in.

10 Nakodí t'âhkí t'owa dín'owó'jaynídí háäwí híwóh'pí dívíhée'annin naví'gedi, naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' omuu'i', hewânbo to'wên jänákí i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'gedí dívíhée'annindáho há'to dín'owó'jayní.

11 “Owáy in méesate eeje'in p'ó'dédí'inbí'piye háa in nangewin tsonninbí'piye wovâytunjó'namídí wovâyho' ihaydi, wí'í'âyîngi-ípí háa ítúuní'in úví'aywoenídí, háa úvíhée'amí'in wíwovây'âyîngimää'ní'pí,

12 gá ihaydáho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi i' hí' wovây'ää'nídân hedânho híwó úvíhée'amídí” gin Jesus-di ovâyty'an.

Jesus-di i' kodit'owa sen ánsaapí' namuu'iví'gedi ovâyty'an

13 Wí sen in t'owaví jâa naji'i'di Jesus óety'an, “Hâhkandi', naví pá'dây dîntü'an i' háäwí nanbí tádádí na'in dînjoe'andi naa-ádí iweejé-í.”

14 Hebo Jesus-di i' sen óety'an, “To'wídí wânbo naa wídínk'û'pí otúunídí háa unbí háäwí dänweejé-í'in.”

15 Hedáhá' Jesus-di t'âhkí in t'owa ovâyty'an, “Häädí wânbo t'âhkí úví'âyîngi'amí hedânho hâ't'aa'inda' wí'imúuní'pídí. To'wí wânbo híwó'nin wówátsi wí'imáapí báyékí háäwí ûnwânpikw'ôndíbo?”

16 Hedáhá' ná'in háhkangí'in ó'gedí ovâyty'an, “Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedi báyékí ûnpayedee.

17 Hediho ginnân na'ân: “Wâhää naví háäwí dînpaa'i donkw'ôení wídînnáhpí. Hân hîn dá'y'amí?

18 Ma' ginnân dá'y'amí: Naví denkwo'i tewhá donts'ávedí wíyá shánkí he'endi donkw'ôení, hediho ee naví táhtândá naví wé'ge'i háäwí-á dondenkw'ôení.

19 Hedáhá' gindá opitúuní: ‘Nää-áho báyékí híwó'di háäwí híwó hay paayogí' dîndenkw'óho', nää-áho wíyá wídáy't'ôe'amí'pí. Húukandá suwä-á'dá dá'y'amí, hedá naví wówátsi-á híhchandi donhúuwí.’

20 Hewânbo Jôesi Tádádí i' sen óety'an, ‘U' ánsaapí', nää khunbo uví wówátsi wínkekhây'áa. Ihaydáho to-an há'i háäwí ugí' mândenk'w'ódi'i' ikhonkhây'áa?’ ”

21 Hedi Jesus-di in t'owa ovâyty'an, “Ha'wâagi'innânkun in t'owa dimuu báyékí háäwí dâydenkw'óe'ó'in hewânbo Jôesi Tádá-á natû'ta'gendi kodit'owa wídimuupí'in.”

Jesus-di ovâytu'an hääwí i'gedi wídi'áyîngi-ípi

22 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "Hedânkun wâytumáa, wâhphade wí'úví'ánshamá've-ípi i' koegi' úntáydí íwówayêenídí, háa i' aa úntáydí unbí tú'gí'.

23 Unbí wówátsi-á shánkí únchä'muu koegi'da'bí'wedi, hedá unbí tú'-á aada'bí shánkí únchä'muu.

24 In odovi'gedi úví'ánshaa'amí. Indá wídayko'jikopí, hedá wídayhäawé'ge'opí, hedá wâhää dâyhääwidenkw'ôení'i wânbo wíinnáhpí, hewânbo Jôesi Táadáho ovâyhúujómá'. Hedi undá shánkí íchä'muu ná'in tsídeví'wedi.

25 Wénä wí wânbo há'to unbí wówátsi wíyá wêe thaa wânbo bîntäá-í íwânpi'áyîngidibo'.

26 Hääwí híyää'i ha'wâagi'i wânbo há'to úví'amí, hediho háadan wíyá hääwí i'gedi úví'áyîngimá'?

27 Úví'ánshaa'amí hä'i ahkónuwi póvi'ây háa nakeet'óe waa. Wídívít'ôe'opí wídaypa'p'ándepí wânbo', Jôesi Táadá sa'wó'di aa waagi ovâymá'. Solomon-dá hânho hay'i namú'de wânbo' i' póvi waabá sa'wó wí'i'awepí.

28 Jôesi Táa sa'wó'di aa waagi i' ahkónuwi phé'yâvigi' ônpaa, tobá ná'i phé'yâvi-á wêe thaada' nasaa wânbo hedá wíyá tháwándáho t'owa dâypa'kw'ôení dâyhääháa'amídí, hediho un wá' shánkí híwó wânbo wovây'aawé-ípi'an. Undá únkhây'ä' ná'in úvíwäyú-í'in, hewânbo híyääda' wäyü bînmáa'in ímuu.

29 Ihayda' wí'ítú'be-ípi, 'Hää-angú âyk'o'í, hää-angú âysuuwä-í?' Wâhphade wí'úví'ánshamá've-ípi i'gedi.

30 T'ähkí t'owa Jôesi Táadá óetaapí'indá hânho díwíwânpikhääde ná'i hääwí dâyhóenídí, hebo unbí Táadá oe makówá na'ândi-á ho ûnhanginná undá úntáy'in.

31 Undá shánkídí únkhây'ä' Jôesi Táadáví tsonkhuu i'piye úvíkhää-í'in, hedi gin úví'andáho ná'i hääwí úntáy'i bînhóení.

32 "Wí'íkhunwôeda'ípi tobá híyäädi wên k'úwá waa íji wânbo'. Unbí Táadá makówáwi-áho nahíhchan oe makówápiye wovâyhúuwídí.

33 Hääwí únk'w'ó'di' bînk'ch'âaní, hedi i' chä'dá in sehkanäwó diwówáji'indá bînmääní. Gindidáho wí chä'múu há'to únwhéepúuwí'i' waagibá bînmá've-í, hedânho i' hääwí únchä'muu'i-á oe makówá úndenkwodee-í. Iwá hääwí unbí' únmuu'i há'to únháaní, háa wên sänmin wânbo há'to dâytäägé-í, háa wên khä'nin wânbo há'to dâyhá'ní.

34 Wâhää unbí hääwí únchä'muu'i' únk'w'ôn diwebá unbí pí'nä khó'jé ída'í íkwoní'in."

Jesus iví khäge'nin itu'an dikhâymúuní'in

35-36 "Wên t'ôe'in waabá únkhây'ä' ímúuní'in, inbí p'ó'dédí' wên khóhtsaa shánkí'eedi iwedi iweemá'ídí dâytsíkha'máa'in. Indá díwít'ôe'amígí' dí'aamuu, inbí phakó-á dínkomu, hedânho napówá ihaydi oe phódi ipópó'andi wese igí' dâyhúu-í.

37 Ná'in t'ôe'in inbí p'ó'dédí' dínpówá ihaydi áyîngidi dikw'ó'nin ovâyshaadá híhchan dâymá've-í. Wâytu'âamí, i-á ipi'aawé-í ovâyhúukháysaa-ídí, hedi ovâytu'âamí díwíkw'ôení díwíhúuyamídí, hedi hääwí ovâysaa-í.

38 Tobá khun pinudi háa shánkí häädanho nanân wânbo na'ää ihaydi, dikhâymuudi ovâyshaadáho híhchan dâymá've-í.

39 Ná'in ta'gendi ûnhanginnáaní: Wí to'wí ûntewhák'óe'i häädi wí sänbi' i' tewhá eepiye na'ä'in ûnhanginnándáho', há'to óemääní in phódi íthâaní'in háa wháphódi íhâave-í'in nats'úunídí.

40 Hedi un wá' íkhâymúuní, gá naa t'owa t'âhkígi' o'aypuyä'i' omuu'i wá' häädi nanân wänbo' owáy'ädân, dítíkha'máapí ihaydi o'ä'."

41 Peter-di Jesus óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti na'inda'mân ná'i hí' dítumáa, háa t'âhki in wé'gen t'owa wá' ovâytumáa?"

42 Jesus-di óetu'an, "Wí t'ôe'i hääwí nawó'ná'di' híwó i'o'i hedá híwó'di hangintan imáa'i-á waaginbá únkây'ä' ímúuní'in. Gi'bi t'ôe'i-ânho iví p'ó'dédí'di óesôege-í i' tewhá ee in wé'gen t'ôe'inbí tsondi dínmúunídí, hedi inbí koegi' hääwí ovâyâmâdân, dítíkha'máaäänídí häädi ihaydi napóe ihaydi.

43 Híhchan i' t'ôe'i imá've-í iví p'ó'dédí'di gin i'odi óeshaadi iví' iweemaa ihaydi.

44 Ta'gendi wâytu'âamí, i' tewhá p'ó'dédí'di gi'bi t'ôe'i óesôege-í t'âhki iví hääwí ôn'âyînmá've-ídí.

45 Hebo i' t'ôe'i híwó i'amíví'wedi wí'bo natúdáho', 'Naví tsondi-á nahayjêepóe na'ää-ídí, hediho in wé'gen t'ôe'in kwiyä'dá senä'dá ovâymahpúovâyâmâdân, dítíkha'máauchânumáadá, hedi i-á húukangi'-á suwägi'-ádida'ba-á namuudá, hedá naháapoe'odá,

46 gin i'andáho' iví p'ó'dédí' ûnwáy'ää-í óetsíkha'máapídí, häädi i' t'ôe'i' ûhanginnáhpí ihaydi, hedi i' p'ó'dédí'-á natsonpúuwí i' t'ôe'i hânho óetuhchäänú-í'in, hedá óesaaní in wé'gen t'owa t'ôeyanpí'inda' dimuu'in dikw'on diwepiye.

47 Wí t'ôe'i-á háa iví p'ó'dédí' ûnda' waa ûhanginnân wänbo hääbo wí'i'anpídí, i-áho báyéki whädidi óetuhchäänú-í.

48 Hewänbo wí t'ôe'i híwóhpí i'andi gindidi únkây'ä' whädidi ótuhchäänú-í'in, hewänbo háa iví p'ó'dédí' ûnda'in ta'gendi wí'ûhanginnáhpídí, i-áho wâhphade wí'óetuhchäänú-ípí. To'wên t'âhki báyéki ovâymägi'indáho báyéki bá dínkhây'ä' dâywâymäáni'in, hedi to'wên inbí mange báyéki ovâykw'ódi'indáho báyéki bá dínkhây'ä' iwedi díví'amí'in."

Jesus natú i' namuudi t'owa dívíwijekhâymaa

49 "Naa náa oepáa k'aydipiye o'ää wí phaa waabá namuu'i dómá'ídí, hedi hânho oda' ho nakoje'ní'in.

50 Naa dínkhây'ä' dont'ôephaadé-í'in, hedi naví pí'ná khó'jé hânho ochanpúuwí gin dînpóe píhay.

51 Hân í'ánde'? Ti t'owa dívíwóení naa náa oepáa k'aydipiye o'äädibo'? Joe, t'owa-á dívíweejé-í.

52 Náa iwedáho gin waagi namúuní: Madi p'ánú t'owa wêe tewhá iwe dithaa, hedi diwijedeedi wêege'in dipúuwí, wíjediho wé'ge, pojedá wé'gá, hedi in wíjediho in pojeví'piye háa dichaa-í, hedá in pojedá in wíjeví'piyá.

53 I' tádá-áho iví e'núví'piye háa nachaa-í hedi i' e'nú-áho iví tádáví'piyá. I' jiyá-áho iví a'yúví'piye háa nachaa-í, hedi i' a'yú-á iví jiyáví'piyá. I' jahkwíjo iví sâa'iví'piye háa nachaa-í, hedi i' sâa'i-á iví jahkwíjoví'piyá."

Jesus-di ovâytu'an híwó'di hangintan dâymá've-í t'âhki hääwí i'gedi

54 Hedáhá' in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu'an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na'ädi bînmû'di, wese ítû' ikwahkhâymaa'in, hedi híwó ítû' gá han napúuwí'dân.

55 Hedi oe aakonpha'gedi wovâywâanámá'di, ítû' hânho itsáwâkhâymaa'in, hedi híwó ítû', gá han napúuwí'dân.

56 Undá paa dívíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Náa oepáa k'aydá hedá makówá-á háa i' okhúwá-á waa-á nakeet'ôe waa bînmúndedi ûhanginná háa nanáaní'in, hedi háadan handi wí'únkeepoe'opí háa natunda'in i' wé'ge'i hääwí náa ná'i thaa eeje Jôesi Tádá i'o'i'?"

Jôesi-ádi híwó'gí ó'an wa'di úkodiibo'

57 “Hedi háadan unbo wí'úvípi'ánshaa'ohpi únhanginnáanídí wé'i wí háäwí híwó'di namuu'in úví'amídí?

58 Heyâagú wí to'wídí háawên wovâychänundedi hedá wovâytonj'ó'diwehondá, wa' ímändibo' i-ádi úvíkodi'amí hedânho i'di wovâyma'p'äädí-ídí hedá i' tsondiví páadépiye wíwovâyhûuwípi. Eepiye wovâyho'dáho mađi i' tsondidáho i' pan áyi'diví mangá wovâyjoe'amí hedá i'dáho wovâypanhûuwí.

59 Wâytu'âamí, gin únpoedáho há'to wovâyma'p'äädí-í háyú íphaamuu t'ähki úvíwá'âa píhay” gin Jesus-di ovâytu'an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'anpídá dichuu-í

1 Ihayhäábá wên t'owa iwe diji'indá Jesus-á óetu'an háa wên Galilee nangewin dínpo'e'in. Ditú i' méesate hay'i ee Pilate-di ná'in Galilee-'in ovâyhánú wa' dâj'anímâhánúndedibo Jôesi Tádá óemäänídí.

2 Jesus-di ovâytsika'yan, “Hedi hân í'ánde”? Ti hä'in Galilee-'in ha'wâa dínpoedíbo shánkí t'aywóhkannin dimuu in wé'gen Galilee-winbí'wedí?

3 Joe, há'to?. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bñjoe'anpídá íchuu-í.

4 Hedi in tä'di kháve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhánú'in i' tewhá tu'wändi dínkanuđi, hândá inbí'gedí í'ánde”? Ti indá shánkí híwóhpi díví'o'indá dimuuwän in wé'gen t'owa oe Jerusalem bú' dithaa'inbí'wedí?

5 Joe, há'to?. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bñjoe'anpídá íchuu-í.”

Jesus-di wên fig tay i'gedí ovâyhée'an háäwí ovâyhá'amídí

6 Hedáhá' ná'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an: “Wên fig tay wí senbí nava iwe únchá, hedi i' sen namää ihäp'aynuuwä-ídí, hebo háäbo wí'ishaapi.

7 Hediho iví nava t'ôe'i itu'an, ‘Ót'ôeyan, nää-ádiho poje paayoho o'ää donhäp'aynuuwä-ídí ná'in tay iwe, hewänbo wa'di háäbo wídonshaapi. Náts'a', nawänpidachá.’

8 Hebo i' nava t'ôe'i'di óetu'an, ‘Naví tsondi’, wíyá wêe paayowän nâasôemääní, hedi ee napúuji' i'ge dónahpaa-í hedá dósá'kw'ôení.

9 Hediho nää wíyá paayo nahäp'aypóedáho', híwó, hebo napaapídáho natsaadee-í.”

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí kwee napháygípóedí ônehkháa'an

10 Wí kaykhanwówá thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o'.

11 Wí kwee wí yä'dâapi' p'oewaahâadi óemáa'i' iwe naji', hedi tä'di kháve (18) paayo óehay'an, hedi nadapháygípóedí wínata'gepoe'opí.

12 Jesus-di i' kwee óemû'di óetu'an, “Kó'ôe, ná'i hay wóemáa'i wñjâa'amí.”

13 Hedi i' kwee óetägedí wesebo nata'gepóe, hedi i'di Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

14 Hewänbo i' Hudíyoví méesate'ay p'ó'dédí' nat'ayji', kaykhanwówá thaa Jesus-di i' kwee óehkháamägídi, hediho in t'owa ovâytu'an, “Sí t'ôe thaa naná jáadi waa, hedi iwedi wé'i wí thaa wänbo í'ää-í wovâyhekháamäänídí, i' kaykhanwówá thaa-á joe.”

15 Nanbí Sedó Jesus-di ovâytu'an, “Un paa waaginbá úvíjánúmáa'in ímuu'in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to'wídí wänbo un diwedi unbí wásí háa búdu wíwñwhisuudepi'an hedânho phékháa iwedi napee-í bñp'oemäänídí?

16 Hedí năwe nă'i kwee Abraham-bí ây iwedi'i'ba namuu'i naji', i-á i' Penísendi Satan-di tã'di kháve (18) paayo óewhi'an waagibá. Ti híwó wínamuupí'an óema'p'ããdi-ídi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?"

17 Hedího t'ãhki in óetunsúumáa'in diwôeda'póe, hedá t'ãhki in wé'gen t'owa-á dihíhchanpóe, t'ãhki hãäwí he'endi híwó i'andi.

Jesus-di ovâyhée'an mustard ko'ji i'gedi, hedá oewáasee i'gedá Jôesi Tádávi háhkan ni'gedi ovâyhá'amídi

18 Jesus-di wíyá ovâyhée'andi ovâytu'an, "Hân wâytu'amí únhanginnánídi háawin Jôesi Tádávi háhkan únmuu waa. Hádídan wâythayyamí hãä waagi namuu'in? Gá ginnân:

19 Wí hínchãã'i mustard ko'ji wí sen ikê'di iví nava iwe ikoe'i waagi'ba namuu. Natsijópúpóedí nasôedá wên tay napaa, hedí in tsídé dívishunwáve i' wa'jáy khóe eeje dâyyãhpa'ídi."

20 Hedá wíyá ovâytu'an, "Hân wâytu'ãamí wâythayyamídi hãä waagi Jôesi Tádávi háhkan únmuu'in?"

21 Gá ginnân: Wí oewáasee wí kwee báyékí khändádi iwóndi' waagi'ba namuu, hedí nasôedi hanwaapídi'bo' i' oewáa t'ãhki napee."

Jesus-di ovâytu'an in makówáwin phódi híyãã saygi'in namuu

22 Jesus oe Jerusalem bú'piye namän, hedí i' bú'ây eeje ówíngé eejá namändi t'owa ovâyháhkanhon.

23 Hedí wí to'wídi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti wí híyããdi t'owada' ovây'aywoeni?"

24 Jesus-di in iwe diji'in ovâytu'an, "In makówáwin phódi híyãã saygi'indá' namuu, hedího hânho úvíkhãã-í iwe íts'úunídi. Wâytu'ãamí, báyékí un ítsudeda'í, hebo há'to únkoedí-í.

25 Jôesi Tádá i' iwe'i' p'ó'dédí' namuu'i-áho in phódi it'êedi-í, hedí un ho íts'úhpi'indá já'wébo-áho wovâyjoe'amí, hedí bînpópó'odi ítúuní, 'Nanbí Sedó, nã'in phódi dínhuu hedânho gits'úunídi.' Hewänbo i-á natúuní, 'To'wên ímuu'in naa wídnhanginnáhpí.'

26 Hedí undi bîntu'ãamí, 'U-ádi ívíhúuyan, hedí nanbí bú' iwe u'di díhá'an.'

27 Hewänbo i-á natúuní, 'Wâytu'anpí'an, to'wên ímuu'in naa wídnhanginnáhpí. Un yã'dãapí tsiyekannin ímuu'in, naví'wedi bíjãatãã.'

28 Hedí Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'ãhki in Jôesi Tádávi tukhe'mindá oe makówá bînpuwãkhâymaa, hebo undá já'wébo-á wovâyjoe'amí. Ihaydiho it'aydi úvísíhtããkhâymaaadáhá' úvíwã'ts'eekhâymaa.

29 Iwe t'owa-áho p'inpha'gedá tsânpha'gedá aakonpha'gedá thanpha'gedá diwé'gepóewí, hedí dínshánki'eedínân waabá dínpuuwí.

30 Hedí ihaydi wên to'wên nãá tí'úugé'in waa dínchãã'indá p'ó'dédí'in dipúuwí, hedí wên to'wên p'ó'dédí'in dimuu gin dí'ánde'indáho tí'úugé'indáho dipúuwí."

Jesus hânho Jerusalem isígí, hebo in Jerusalem-'indá óejoegi'an

31 Ihayhãábá wên Pharisees-á oe Jesus na'ân diwá dipówádi óetu'an, "Shánki híwó năwedi unmu-í, gá Herod i' p'ó'dédí' namuu'i wóeháyji'in nada'dân."

32 Jesus-di ovâytu'an, "Ja' bintu'an hã'i p'óséwhãa, wí hãýú thaawän t'owa dovâyhekháamá've-í, in yã'dãapí'in p'oewãhãã-á dovâykhehpíye'be-í, hedí ihaydânho naa naví t'ôe donboewá-í.

33 Hewänbo nãá nã'i thaa eeje wa'di oe Jerusalem bú'piye omän. Wí Jôesi Tádávi tukhe'bi óehaydá, nakhây'ã' oe Jerusalem diweda'mânho únpuuwí'in.

34 “Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Tádávi tukhe'min bîndahánunde', hedá in t'ôepa'aa'in Jôesi Tádádí unbí'piye wovâysannindá bînk'usâyunde'. Hâyännanho oda' wâyba'aa'amí'in, wí dee iví dee'ây ik'u'aanú'hónde waabá, hewänbo undi wídímähpi.

35 Hedânho wáy íthaa iwáho wí tayjee waabá únjoekandee-í. Wâytu'âamí, há'to wíyá undi dímuuní owáy i' thaa napówá píhay naví'gedi ítú ihaydí, 'Jôesi Tádádí híwó óe'âamí i' to'wí ônk'û'i' na'ââ-ídí.' ”

14

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen iví tú' ûnteemuu'i' ônehkháa'an

1 Wí kaykhanwówá thaa Jesus wí p'ó'dédi' Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyamídí, hedí in t'owa dikw'ó'nindi hânho áyîngidi óemunde'.

2 Wí sen iví nú' na'ân, i-á iví tú' t'âhkí hânho ûnteemuu.

3 Jesus-di in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá in Pharisees-á ovâytsika'yan, “Ti i' tsonundi na'in dímä' wí to'wí kaykhanwówá thaa nanân wänbo âyhehkháamäänídí háa joe?”

4 Hewänbo indá háabo wídítúhpí. Hedího Jesus-di i' sen óetägedi óehekhámägi, hedí iwedi óesan.

5 Hedáhá' ovâytu'an, “Wênä wí un wí e'nú háa wí wáasí ú'ândi' wí p'obú' iwe nake't'ândi, ti wesebo wímänwhahkáyjípí'an tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo?”

6 Hebo háawin wên wänbo wídínhanginnáhpí óetu'amídí.

Jesus-di ovâytumáa wídívípitaygé-ípi

7 Hedí Jesus-di ovâyumú' wáy wên ovâyhúutu'annin in shánkí kw'áye'inbí sogee eejé dívíkw'óe'ódí, hedího ná'i tumakhe ovâytu'an:

8 “Wí to'wídí wí khóhtsaá shánkí'eedipiye wovâytu'andá, in kw'áye'in dimuu'inbí sogee eejá wí'úvíkw'ôenípí. Mađi wáy to'wên unbí shánkí kw'áye'in dimuu'in wá' ovâyhúutu'an,

9 hedího i' to'wí in wé'gendádí undádí un t'âhkí ihúutu'andi'di wovâytu'âamí, ‘Un bíhadi, ná'in wé'gen senä' näwe dívíkw'ôení, hedí iwôeda'póedí úvíkw'ôení wáy in shánkí áagé'in dívíkw'óe'ó eejé.

10 Hewänbo wovâyhúutu'andá gin úví'amí: In shánkí he'ennin dimuupí'inbí sogee eejé úvíuní, ‘Hä'indá hîn kw'áye'innânkun dimuu.’

11 To'wên t'âhkí he'ennin dívípípa'indáho hí'innin ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípípa'indáho he'ennindá ovâypa'í.”

12 Hedáhá' Jesus-di ná'i sen i' óehúutu'andi' óetu'an, “Wên shánkí'eedi mänpaadı tobá häädi nanân wänbo', wímänhúutu'âamípí uví k'ema'indá', háa uví pá'dây'indá tí'úwindá indá', háa uví maatu'indá', háa uví ówínn dimuupí'inbí sogee eejé úvíá'in kodit'owa dimuu'indá'. Indáho wóewáyhúutu'âamí, hedí gindídiho wóewá'âa-í.

13 Hewänbo wên shánkí'eedi mänpaadá ovâyhúutu'âamí in sehkanäwó diwówáji'indá, in dikhóhaymuu'indá, in ditsí'dee'ipí'indá, hedá ditsít'aamuu'indá.

14 Gin bí'andáho báyéki unhíhchaaní. Indá há'to dínkoedí-í wóewáywá'âa-ídí, hewänbo owáy in t'owa inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin diwáywówápóe ihaydí Jôesi Tádáho wóewáywá'âa-í.”

Jesus-di wên shánkí'eedi i'gedi ovâytumáadi hääwí ovâyhá'an

15 Wí to'wí i' mäsa na'ândi' ná'i nat'oedi Jesus óetu'an, “In to'wên oe makówá dikwoní'in híhchan dâymá've-í. Indá wí shánkí'eedi naná' diwe dikw'ôn waabá dínpuuí.”

16 Hebo Jesus-di óetu'an, "Wí sen wí hay'i shánkí'eedi ipaa hedi báyéki t'owa ovâyhúutu'an.

17 Nahäwíkhâymmu ihaydi ivi t'ôe'i' itu'an, 'In t'owa ovâytu'âamí, Bíkã've, häwí t'ähki nakhâymmu.'

18 Hedi t'ähkídi bo wí'inbo di'owójéda'póe. Wí wêe natú, 'Naa wí nava donts'ankumä hediho omän donmúunídi. Nâatu'âamí dîn'owóejé-ídi i' shánkí'eedi piye wí dînpuhkodipídi.'

19 Wiyá wêe-á natú, 'P'ánú pu'wa'in wéyu donts'ankumä hedi omän dovâyjâyé-ídi, hediho nâatu'âamí dîn'owóejé-í i' shánkí'eedi piye wí dînpuhkodipídi.'

20 Hedá wiyá wêe-á natú, 'Naa dáyts'ankhó'yâ', hediho wí dînkodipí omú-ídi.'

21 I' t'ôe'i' nawáymäädi ivi p'ó'dédí' itu'an háa ditú'in, hedi i' p'ó'dédí' nat'ayjaapóedí i' t'ôe'i' óetu'an, 'Ówänäki' i' bú'wi p'óégé eeje i' p'ôe'ây eeja ópûn, in sehkanäwó diwówáji'indá in dikhóhaymmu'indá ditsi't'aamuu'indá hedá in ditsi'dee'ipí'indá ovâyamá'í.'

22 Hediho i' t'ôe'i' namää, hedi nawáy'äädi óetu'an, 'Naví tsondi', háa untú waa naa dáy'an, hewänbo wa' wây-á t'owagí' najâaná.'

23 Hediho ivi t'ôe'i' itu'an, 'Ópûn oe p'óégé he'endi-á hí'índi-á oe bú' já'wé eeje, hedi kay'índi in t'owa ovâytu'âamí naví tewhá eepiye di'ää-í hedânho dit'owabá'yaynídi.'

24 Wítumáa, in páadédí ovâyhúutu'annin diwedi tóebo naví shánkí'eedi koegi' há'to ik'o'í. "

Jesus-di ovâytu'an nabâapu'wan ta'gendi ivi khäge'nin dipúuwídi

25 Hedi Jesus iwedi namäädi wây-á báyéki t'owadi óeyuho', hedi ibéedí ovâytu'an,

26 "Wí to'wí naví'piye na'äädáho naví khäge'di dînmúunídi, hewänbo naaho shánkí wí dísígípidí ivi tádá-á jíyá-á inbí'wedi, háa ivi kwee-á áyyää-á pá'dây'indá tí'úuwíndá inbí'wedi, hedá ivi wówátsiví'wedi wänbo-á, há'to ta'gendi naví khäge'di napúuwí.

27 Wí to'wí ivi phé'win ihonpídi hedá naa díyuhonpídi, há'to naví khäge'di napúuwí. *

28 "Wí to'wí wí tewhá hay'i ik'úuwí'in nada'dá, háyú chã' ûntáy'in páadé imaapa'í hedânho ûnhanginnáanídi háa ihay chã' imáa'in iboewá-ídi háa joe.

29 Hedi páadé imaapaapídi mađi ivi tepúda'mân iboewá-í, hedi i' tewhá-á há'to ûnkoedí-í iboewá-ídi, hedi in to'wên gin ûnpoe'odi dâymú'indáho ônp'áhkã've-í,

30 hedi ditúní, 'Nã'i sendá wí tewhá its'anpáadékúya', hewänbo há'to iboewá-í.'

31 Hedá wí nangewi p'ó'dédí-á wétã maapaasôn (20,000) sundado ûnk'ó'di wiyá nangewi p'ó'dédí' óeyâa-ídi namäädá, hedi ná'i-á tã maapaasônda'ba (10,000) ûnk'ó', wa'di dívíyâ'pídíbo' i' tã maapaasônda' ûnk'ó'di-áho páadé i'ánshaa'amí hedi ipitsika'yâamí háa nat'anpúuwí'in háa joe.

32 Hedi nat'anpúuwípídáho' wa' in wé'gen kayi' deedi di'ädibo' ivi t'ôekhuwa'in isaaní i' wêe p'ó'dédí' óetsika'yamídi háa dän'amí'in hedânho dányâa-ípidí.

33 Hediho un wá' hanbá híwó úví'ánshaa'amí. Unbí häwí íjoekanda'pídáho há'to naví khäge'nin ípúuwí."

* 14:27 Nã'in natunda', dikhâymmuuní dâyt'ôephaadé-ídi, Jesus in phé'win deedi it'ôephađe waagibá.

Jesus natú iví khäge'nindá aayää waaginbá dimuu

³⁴ “Aayää-á híwó'di namuu, hewänbo na'áhhándáho há'to wíyá áhsää'i napúuwí.

³⁵ Nă'i aayää na'áhhándá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewóenídí nandádí háa nasátábóedí'ándi-ádí wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'ähki naví hí' dit'oe'in dínkhây'ä' híwó dînt'ôeyaaní'in” gin Jesus-di ovâytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeeji'iví'gedi ovâytu'an

¹ Báyekí tax phahsannindádí hedá wé'gen t'owa t'ôeyanpí'in gin ovâytu'máa'indádí di'ä'ä'ä Jesus-ví hí' ônt'ôeyaanídí.

² In Pharisees-ádí hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí háa napoe'o'in wí'ovâyhí'anpí, hedího ditú, “Nă'i sendá hä'in t'aywóhkannin ovâysígí'o hedá indádá ihúujo'.”

³ Hedího Jesus-di in Pharisees nă'i háhkangí' hí' ovâytu'an:

⁴ “Wí sen tägintä (100) k'úwá ipamáadi, wí wêe ûnpedeedi hân i'ámí? Gá in whägintä'di whänu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ovâyjoe'ankídí namú-ípi'an i' wêe napedee'i' óenuuwä-ídí ishāa píhay.

⁵ Hedí ishāa ihaydi hânho nahíhchanpóedí iví k'uuoewee eedi ik'úuwí,

⁶ hedí iví'piye iho'di t'ähki iví k'ema'indá iví ówínă'indá iví k'aygipiye ituhkännamí, hedí ovâytu'ámí, 'Naa-ádí úvíhíhchannamí, gá năä-á naví k'úwá dînpedeedi donshaadân.' ”

⁷ Hedáhá' Jesus natú, “Naadi wâytu'máa, oe makówá wá' ginbá namuu. Oe makówá dívíhíhchando wêe wänbo t'aywóhkandi namuu'i' iví t'aywó'di ijoe'an dihaydi, hewänbo whägintä'di whänu (99) t'owa di'ände'in inbí wówátsi ta'ge dâyhonninbí'gedá oe makówá wídívíhíhchandopí.”

Wí kwee wí chă' wáy iho'iví'gedi Jesus-di ovâytu'an

⁸ “Hedí wí kwee tä ihay kwăk'u ts'ä'i chă' ûnjidi wêe wáy iho'di, iko'amípi'an, hedá iví tewhá ee t'âmäpiye i'aa'amí i' chă' inuuwä-ídí ishāa píhay.

⁹ Hedí ishāa ihaydá iví k'ema'indádí hedá iví ówínă'indádí iví k'aygipiye ituhkännamí hedí ovâytu'ámí, 'Naa-ádí úvíhíhchannamí, năä-á naví kwăk'u ts'ä'i donwáyho'i donshāa.' ”

¹⁰ Hedáhá' Jesus natú, “Naadi wâytu'máa, hanbá oe makówá napoe'o. Wêe wänbo t'aywóhkandi' iví t'aywó'di ijoe'andá Jôesi Tádávi makówáwin t'ôepä'äq'in dívíhíhchando'.”

Jesus-di wí e'nú napedeeji'iví'gedi ovâytu'an

¹¹ Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, “Wí sen wíje e'nûn ûn'ân.

¹² I' tí'úugé'i' e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, năä naa dímmāa uví hääwí iwedi i' dîn'ä'i'. Hedího i' tádá i' hääwí ûnkw'ó'di' iví wíje e'nûn ovänwíje.

¹³ Wíyá háyú thaa naphade ihaydi nă'i tí'úugé'i' e'nú iví hääwí iku'ch'áakídí iví tádávi k'aygídi napee i' chă' wógegé, hedí wí nange kayí' naná' diwepiye namāa, hedí háa nawänpida' waagi iví wówátsi ihondi iví chă' t'ähki iwänpíhánú.

¹⁴ Iví chă' t'ähki ihánú ihayhääbá i' nange iwáygá hânho dihaapóe, hedího hääwídí iví wówátsi i'ámí'in wí'ûnkw'óhpí.

¹⁵ Hedího it'ôenuuwä-ídí namāa, hedí wí sendi óet'ôemägídi owáy iví nava iwáygépiye óesan iví pehtsude ovâyhúujóenídí.

16 Hânho nada' i' hääwí pehtsude dâyk'o'i wânbo ik'o'í'in nashu'múunídí, khúnkhowa hääwí namuu wânbo?, hebo to'wídí wânbo koegí' wânbo wí'óemägipí.

17 Hedáhá' wí thaa iví hangintan iwáykê'di gin i'ánshaa'an: Naví tádávi t'ôe'in wânbo háyú dívíshivi wówátsi i'amí'in wí'û'amí'in koegí' dínkw'ó, hedá shánki wânbo-á dínkw'ó, hedi nääwá naa-á ohahchuwamää'ädá o'än.

18 Naví tádávi'piye omú-í hedi dótu'âamí, Taa, naa dáy'taywó'nán i' makówa na'ändivi'piye, hedá uvi'piyá.

19 Naa ihay híwó'di wó'muupí uvi ay gin wíyá dítu'âamídí, hewânbo uvi t'ôe'i waagibá díma've-í.

20 "Hediho iví tádávi'piye namää, hewânbo wa' kayi'di na'ädibo' iví tádádí óemû?, hedi i' tádá iví e'núvi'piye nasehkanápóedí i' e'núvi'piye i'ää hedi óeba'aa'andá óesígip'ohtsää.

21 Hedi i' e'nú iví tádá itu'an, 'Taa, naa dáy'taywó'nán i' makówa na'ändivi'piye hedá uvi'piyá. Naa ihay híwó'di wó'muupí uvi ay gin wíyá dítu'âamídí.

22 Hewânbo i' tádá iví t'ôe'in itu'an, 'Bíwânäsadi wên sa'wó'nin k'éwé'in to binmá?, hedi binto?, hedá iví mankhú eedá binmankhúto'an, hedá iví ân deedá bin'anto'an.

23 Hedá i' wáasi'ay âytûu'o'i binmá' âyháyjídí, hedi âyshánki'eedipa'í.

24 Nää'i naví e'nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewânbo nää nawáywówápóe. Napedee waagibá, hewânbo nää-á donwáyshaa. Hediho dâyshánki'eedipaa.

25 "Nää'i t'ähki napuwamän dihaydi i' páadé'i e'nú owáy nava iwáygé naji?, hedi iwedi na'ádi owáy tewhá tsowa wáy napowa'ä' ihaydi dâykha'wodá dâypúwhää'odá hedá dívíjadédedá nat'oe.

26 Hediho wí t'ôe'i óetuhkännandi óetsika'yan, 'Hânnan napoe'o'?

27 I' t'ôe'i'di óetu'an, 'Uvi tí'û-ân iwáyweekán, hediho unbí tádá natsónpóe i' wáasi'ay âytûu'o'i dâyháyjí'in, gá iví e'nú bahpíbo ûnwáypówadân.'

28 I' páadé'i e'nú nää'i nat'oedi nat'ayjaapóe, hedi owáy tewhá ívepiye wínatsudehíjepí. Iví tádá ûnpeedi óedaa'an nats'úunídí.

29 Hewânbo iví tádá itu'an, 'Ot'ôeyan tádá, naa báyékí paayo hânho ugi' dáy'tóemáa, häädi wânbo t'ähki háa untsonpóe waagi dáy'a'gindo?, hewânbo wí k'úwá'ay sí'jaa'i wânbo wídímägipí naví k'ema'indádí donshánki'eedipa'í.

30 Hewânbo nää'i wêe e'nú uvi' úmuu'i-á hääwí t'ähki nâamägi'i' ipedee'an. Iví chä'dá t'ähká ihánú a'yûn'taywóhkannin dímuu'indádí iwho'k'úwídí, hedi nää iweekándá i' wáasi'ay âytûu'o'i-á i'gí'-á mânhay.'

31 I' tádádí óetu'an, 'Naví ay, û häädi wânbo t'ähki naa-ádí un'än, hedi hääwí naa dínkw'ó'di-á uvi' wá' úmuu.

32 Hewânbo ginkhây'ä' âyshánki'eepa'í'in hedá gihíhchaa-í'in. Nää'i uvi tí'û úmuu'i nachuu waagibá, hewânbo nää-á nawáywówápóe, i-á napedeejiwän, hewânbo nää-á âywáyshaa.'

16

Jesus-di chä' i'gedi ovayhé'an

1 Jesus-di iví t'ôe'in gin wá' ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'ôe'i' ûn'än, hedi i' sendi hääwí ûnkw'ó'di t'ähki i' t'ôe'i' óe'áyînjoe'an. Hedi wí to'wídí i' sen óetu'an, 'Hää'i t'ôe'i' ú'ändidá uvi hääwí wônwänpipedee'o'.'

2 Hediho i' kodit'owa sen iví t'ôe'i' ituhkännandi óetu'an, 'Háa bi'o'in naa dínhanginpóe. Náta'nán háyú chä' in t'owavi'wedi nâahógi'in hedá háyú-á nâahánú'indá. Nää iwedi naví hääwí dín'áyînmáa'i wíyá wú'múunípí.'

3 I' t'ôe'i-á ginnân i'ánshaa'an: 'Naví tsondidá nää naví t'ôe dínjâakankhâymaa. Hândá naa dáy'amí? Naa ihay wó'kaypí nava t'ôe dáy'amídí, hedá owôeda' ohäãda'yêenídí.

4 Nää-á dínhanginná háa dáy'amí'in, hedânho owáy nã'i t'ôe dó'o'i dínjâa'an dihaydi hä'in t'owadi inbí k'aygi eeje dísígí'amídí.

5 Hedího wí'in wí'ingin in t'owa iví tsondi únphaamuu'in ovâytuhkánnan, hedí i' páadé'i napówá'i' óetsika'yan, 'Hâyú-an naví tsondi unphaamuu?'

6 I' sendi óetu'an, 'Gá tägintä (100) kwäãbay olive ka'p'oe-ân.' I' t'ôe'i'dí óetu'an, 'Nää uví phahsan ta'nin. Ówänäki', ósoge hedí ná'egó'an p'ánántä (50) kwäãbay gin natúunídí.

7 Wíyá wêe sen napówá'i-á óetu'an, 'Heyâa u-á, hâyú-á unphaamuu?' I' sen natú, 'Wêe maapaasôn (1,000) múu táhtân.' I' t'ôe'i'dí i' sen óetu'an, 'Nää uví phahsan ta'nin. Ná'egó'an khávén tägintä (800) gin natúunídí.'

8 I' t'ôe'iví tsondi natú nã'i hójo'i t'ôe'i híwó'nin nap'ônbaymmu, gá híwó ipi'áyíngi'andân. Ta'gendi wâytumáa, in to'wên Jôesi Tádá dâytaapí'in ívíwo dihá in wé'gen t'owa in waaginbá dimuu'indádí híwó dívíkanhúuwídí hedânho híwó dívípi'áyíngi'amídí, hebo Jôesi Tádáví ây únmuu'indá wáyjédí ihay wídháhpí.

9 "Hedího unho naadi wâytumáa, tobá wáy wên t'owa híwóhpí'dí dâychä'hónde wänbo', undá únkhây'ä' t'owa bínkhä'ge'nandi unbí chä'dibo bínk'emahóení'in, hedânho owáy i' chä' wíyá wínachä'muupí ihaydá, wí wháagé nahándepí iwe oe makówá wovâysíghóení.

10 Wí to'wí chäãda' ònjoe'andi híwó i'áyíngikanhondi-á häãwí hehâyú'i wá' híwó i'áyíngikhâymaa, hedí wí to'wí chäãda' ònjoe'andi isäbo'i-á häãwí shánkí hehâyú'i wá' isä'mamí.

11 Hedího nã'i chä' nää oepáa k'aydiwi nawänpimuu'i híwó wíwín'áyíngi'anpídá, há'to i' häãwí ta'gendi nachä'muu'i' unbí mange wovâyjoe'amí.

12 Hedí híwó i' häãwí wíyá to'wíwí' únmuu'i bín'áyíngi'anpídá, há'to wovâymäáni i' häãwí wovâyypäkhâymaaawän.

13 "Wí t'ôe'i-á wí'únkodípí wíje tsonningí' híwó it'ôemá've-ídí. I' wêe óet'ay-í hedá óejoegi'amí, i' wêe-á óesígí-í hedá óe'a'geení. Chä'gí'da' úvít'ôemáadáho' wí'únkodípí Jôesi Tádágí'-á wá' úvít'ôe'amídí."

Jesus-di wên Pharisee t'owa ovâyhá'an

14 In Pharisees nã'i hí' t'ähkí dit'oe'o, hedí indi Jesus t'ämäge óetumáa, gá indá dichä'ha't'aadân.

15 Hedího Jesus-di ovâytu'an, "Undá ída' t'owa di'âanı'in unbí wówátsi ta'ge bínhonnin, hewänbo Jôesi Tádá-á únhanginná háa unbí pí'nä khó'jé bínmaa'in. Wáy wí häãwí in t'owa di'ánde shánkí híwó'di namuu, inbí ánskaa piháa dínmuudi, hebo Jôesi Tádágí'-á nã'i häãwí-á wí'únchä'muupí.

16 "John i' p'ó'p'oekandi napówá pihay i' tsontun Moses ita'nandádí hedá i' häãwí Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nandadí únkw'ó wovâyhá'amídí. Hewänbo John napówá iwedí i' híwó'di tun makówá i'gedí t'owa ovây't'ôe'o', hedí hânho báyéki t'owa i'piye dívíkhäãde'.

17 Shánkí wínabâapu'wanpí makówá-á nã'i oepáa k'aydá naháanıdídí, in shánkí hínchäã'in hí'ay Jôesi Tádáví ta'nin diwe nak'óe'in naháanıví'wedí.

18 Gá ginnân: Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do', hedí wí sen wá' i' kwee óejoe'andi-ádí ikhó'yâ'dá it'aywó'do'."

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedí wí sehkanäwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

19 “Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende' aa báyéki nachä'muu'i'di, hedá thamu waagá hânho híwó'dá ihúujo'.

20-21 Ivi tewháwin phódi wáy wí sen sehkanäwó nawówáji'i nahaape'k'óe, i-á Lazarus gin nakháwä. Nada' i' koegit'á i' kodit'owa senbí mãasa iwedí najemu'i'di ihawówá'amí'in. Tú' t'ähki naphéemuudi in tsédí i' phée ônhä't'aade'.

22 Nã'i sen sehkanäwó nawówáji'i-á nachuu hedi in makówáwin t'ôepa'aa'indi makówápiye óepiye, hedi Abraham-bí hângebá óesóge. I' kodit'owa sen wá' nachuu, hedi óekhã'k'ú'.

23 I' kodit'owa sendá oe péyége na'ándí it'ôephadende', hedi ibéedí kayi' diwe Abraham na'ándí óemú' hedá Lazarus-á wá' Abraham-bí hângebá na'ân.

24 Hedi kaygi natú, 'Tádá Abraham, naví'piye ósehkanäpuwave. Lazarus natú'an imankhúp'ohógikídí naví'piye na'ää-í, hedi naví hân dînp'oe'amí dîn'oet'êepúuwídí. Naa nää phaa iwe hânho dont'ôephadende'.'

25 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Naví ay, ti wí'ú'ánshaapí'an wa' unwówáji' ihaydi hânho híwó'di hääwí úkw'ó'nin, hewänbo Lazarus-á híwóhpí'-á ûnk'w'ó. Hewänbo nää-á nãwe híwó iphadende', hedi u-á mänt'ôephadende'.

26 Hedá wá' wên he'yin kônda hää pinudi nak'óe, in to'wên nãwe dikw'ó'nin wídkodipídí nãndí hãnäpiye diphaadé-ídí, tobá dida' wänbo', hedá wá' wínakodipí hãnädi nãnäpiye diphaadé-ídí.

27 I' kodit'owa sen natú, 'Hedá nää kay'indi wída'máa tádá Abraham, Lazarus nãsaaní naví tádáví tewhá iwepiye.

28 P'ánú tí'úuwín naa dînk'w'ó, hedi Lazarus-di ovâytu'âamí naa dáyan waagi wídkodipí'amípí, hedânho nãwe naa dont'ôephadende' iwebá wídkodipí.

29 Hewänbo Abraham-di óetu'an, 'Moses ita'nannindádí in Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nannindádí dînk'w'ó. Háa hä'in dâyta'nán waa uví tí'úuwín dínkhâ'ä' dâya'ginnamí'in.'

30 I' kodit'owa sen natú, 'Joe, Tádá Abraham, há'to han díví'amí. Hewänbo wí to'wí dichu'kw'ó' diwedí inbí'piye namäädáho', indá dívíwäyudi inbí t'aywó'di dâyjoe'amí.'

31 Abraham-di óetu'an, 'Moses-ádí in Jôesi Tádáví tukhe'mindádí ovâyt'ôeyanpídá, há'to to'wídí wänbo ovâywäyukannamí, tobá chuwa iwedí nawáywówápóe wänbo'.' ”

17

Jesus-di t'aywóhkan ni'gedi ovâyhé'an

1 Jesus iví khäge'nin itu'an, "Ta'gendi tobá häädi nanân wänbo hääwídí wänbo-á in t'owa t'aywó' diwe ovâytoe'ó, hewänbo to'wí nã'i t'aywóhkan ovâykeejo'i' t'ôephade ûnpuwagí'o.

2 Wí to'wí gin ovâykeejo'i-á shánki híwó ûnpúuwí wí k'uu kháa'i' iví k'áy eedi ônwíhógedi mãap'oe iwe óechãänú-ídí, wêe wänbo nã'in hí'innin diwedí óet'aywóhá'amíwíwedí.

3 Úví'áyíngi'amí háa úví'o waagi. Unbí k'ema it'aywó'nandáho kaygindi bínkhã'amí wíyá wí't'aywó'namípídí. Hewänbo iví t'aywó'digí' na'owójéda'póedá bîn'owóje-í.

4 Tobáháa uví'piye tségín wí thaa it'aywó'nán wänbo', tségín na'owójéda'äädí mân'owóje-í."

Jesus-di wäyü i'gedi ovâyhée'an

5 Jesus-ví t'ôekhuwa'indi óetu'an, "Díkhäge'nan hedânho wíyá shánkí uví'piye ívíwäyü-ídí."

6 Jesus-di ovâytu'an, "Unbí wäyü-á wí hânho hínchää'i tân'ayví hay'ida' únmúuní wänbo', únkoedí-í ná'in tay hay'in náwe nachá'nin bîntu'amídí, 'Púu iwedi ópúwhahke'di oe p'oekwíngé ókhähto', hedi háa ítú waagi i'amí."

Háa wí pant'ôe'i' ûnkây'ä' waa i'amí'in

7 "Wí to'wí wí pant'ôe'i' ûn'ándí iwähädededi háa ônk'úwá'áyînmáadí, nava iwedi iweets'údedi, ti óetu'amí, 'Ósogedi wese óhúyüyan' gin? Hedân joe.

8 Ha'wâa óetu'amí'wedi ginnân óetu'âamí: 'Dînhúukhây'an, hedá uví aa ó'egó'andá dí'áyîngi'an naa dáyhúubowa píhay, ihaydânho bits'anhúyüamí u'.

9 Hedi i' pant'ôe'i' háa óejôn waa i'an dihaydi, ti óekú'daa'o'? Hedân joe, i-á pandá' namuu.

10 Ungí' wá' hanwaagibá namuu. I' hääwí wovâyjôndi bînbowa ihaydá ítúuní, 'Wídíkú'daa'âamí. Háa gínkhây'ä' waagida'mân ívítsiye'an.' "

Jesus-di tä ihay senä' diphéetaymuu'in inbí phée dínmuu'i ovâyjâ'an

11 Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedi Samaria-ádi Galilee-ádi inbí nantaa kíngé namän.

12 Wí bú' tsowa napowamän dihaydi tä senä' diphéetaymuu'indi óemû', hedi iví'wedi kayi' diwebo dívíwóyí',

13 hedi Jesus kaygi óetu'an, "Jesus, háhkandi', na'inbí'piye ósehkanäpuwawe."

14 Jesus-di ovâymu'di ovâytu'an, "Ja' bípûn i' méesate ipiye in owha'di wovâymuunídí íwówa'in." Hediho iwedi dimää, hedi wa' p'óegé dimändibo diwówa.

15 Hedi in senä' diwówa'in diwedi wêe iwáybun Jesus óekú'daa'amídí nawówađi, hedi kaygi ihí'máadí Jôesi Táadá-á kw'áayébo' óemáa.

16 Jesus-ví ân nú' idége'disógedi ip'ó't'äädí óekú'daa'an. Ná'i sendá Samaria-wi namuu.

17 Jesus-di óetsika'yan, "Ti tä ihay wí'íwówapí'an? Wáyho in wé'gen whänu?"

18 Ná'i pí'wí nangewi sendá'mânibun Jôesi Táadá óekú'daa'amídí."

19 Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ówínúdí ópûn, uví wäyü úmuudihó unwówa."

Jesus iví khäge'nin itu'an nawáy'ä' i'gedi

20 Wên Pharisees-di Jesus óetsika'yan, "Hähädan Jôesi Táadí t'owa ovâytsónkhâymaa?" Jesus-di ovâytu'an, "I' hääwí bînmunde'i'dida' há'to únhanginpúuwí Jôesi Táadáđi t'owa ovâytsónmaa'in.

21 Hedi to'wí wänbo wí'ûnkây'ähpí natúuní'in owedá' háa wíyá wáygedá' Jôesi Táadáđi t'owa ovâytsónmaa'in, gá unbí jáa iwebo t'owa ovâytsónmaađân."

22 Ihaydáhá' iví khäge'nin itu'an, "Owáy wí thaa na'ná' dihaydi un hânho ídá'í dímuuní'in naa, t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i wí hây tähkí wänbo otsonjidi, hewänbo ihaydi há'to únkoedí-í.

23 T'owadi naví'gedi wovâytu'amí, 'Häwe hîn naji', háa 'Näwe hîn naji'. Hewänbo indáđi wí'ímú-ípí.

24 Owáy naví thaa owáy'ää-ídí dînpówá ihaydi, tsígówänú hää makówá náwedá onähay namuwäpoe'o waagibá naa opóewí.

25 Hewänbo owáypówápíđibo páadé báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedá in t'owa náa diwówáji'indá díjoegikhâymaa.

26 "Hedi naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' owáy'ää ihaydíba t'owa díví'âamí háa hân'o'amí, 'Häwe hîn naji', háa 'Näwe hîn naji'. Hewänboe in t'owa díví'o waagibá Noah nawówáji' ihaydi.

27 I' thaa Noah i' kophé hay'i ipaa-ídí ikhây'an diwedi i' wêe thaa ibowadi itógi píhay, in t'owa húukandádí suwä-ádí dívíwänpi'o hedá dívíkhó'yánde?. Ihayhäábá i' kwä'p'oe napówádí t'ähki in wé'gen t'owa ovây'ot'ahánú.

28 Hedi hanwaagibá napóe Lot nawówáji' ihaydi. T'owa dívíwänpihúujo?, dâysuwände?, dâyhäwíkumände? hedá dâyhäwíku'ch'áade?, dâyko?, hedá dâytewhákw'óe'ó.

29 Hewänbo i' thaa Lot i' bú' Sodom diwedi napee ihaydá wí phaa makówádí najemu, hedá k'uu nakoje'di-á wá' kwan waagibá najemu, hedi t'ähki t'owa ovâyhánú.

30 Ha'wâagibá dívíkanhúuwí owáy i' thaa naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' owáykeepóe ihaydi.

31 "Ihay thaa-á wí to'wí wha'k'aydi najidi nawândi wí'ünkhây'ähpi iví tewhá ee nats'úuní'in iví hääwí ee únk'w'ó'dí' ihóenídí. Hedi wí to'wí nava iwe naji'i-á wí'ünkhây'ähpi iví tewhá iwepiye ibuunídí.

32 Wí'ún'óede-ípi háa Lot-ví kwee ún'póe'in Sodom bú'piye iwáybuunídí ibée ihaydi.

33 Wí to'wí iví wówátsi i'gí'da? nada'di, iví wówátsibá iwänpipede'e'amí. Hewänbo wí to'wí iví wówátsi in wé'gengí'imági'i-á iví wówátsibá i'aywonde?.

34 Wâytu'amí, owáy i' thaa naa owáy'ä-ídí napówa ihaydá wíje senä' wí íve dajó'k'óe'in diwedi Jôesi Tádadí wêe óekehây'máa, i' wêe-á iwebo-á óejoekankhây'máa.

35 Wíje kwiya' dân'o't'a'in diwedi wêe óekehây'máa, i' wêe-á iwebo-á óejoekankhây'máa.

36 Wíje senä'dá nava iwá daji'in diwedi wêe óekehây'máa, i' wêe-á iwebo-á óejoekankhây'máa" gin Jesus-di ovâytu'an.

37 Iví khäge'nindi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, wáygan ná'i napuwagi'o?" Jesus-di ovâytu'an, "Wáygé i' pení nak'óe iwânho in oekawä dívíwé'gekhây'máa."

18

Jesus-di jûusu i'gedi ovâyhá'o?

1 Jesus-di wên háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an ovâyhá'amídí dínkhây'ä' häädi wänbo t'ähki dívíjûusu'â'amí'in hedi wídívíjûusuwóyí'nípi.

2 Ginnân ovâytu'an: "Wí sen tson diwe na'ändi' wí bú' iwe nathaa, hewänbo Jôesi Táda wí'óe'a'ginmähpí, in t'owa wänbo-á wí'ovây'a'ginpi.

3 Iwáy bú' iwáygéba wí kwee iví sen únchuu'i nathaa, hedi ihaydá' ná'i tsondiví'piye nakhäge'da'mää'ädi óetu'o?, 'Díkhäge'nann hedânho i' to'wí naa díhääwíkweede'i wídít'aanípí.

4-5 Thamuwaagi i' tsondiví'wepiye nakhäge'da'mää'ä, hewänbo wí'ónt'óeyandepí. T'óediwän i' sen natú, 'Tobáháa Jôesi Táda dó'a'ginmähpí wänbo?, hedá t'owa wá' dovây'a'ginpi wänbo?, ná'i kwee dókhäge'namí, gá dókhäge'nannpídá ihaydá' na'ä'ä'ädi naa báyéki díkayháanú-ídan."

6 Ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ít'oe háa ná'i híwóhpi' tsondi natú'in. Tobá híwóhpi namuu wänbo i' kwee óekhäge'nann.

7 Hewänbo Jôesi Táadí shánki wänbo in to'wên únde'muu'in ovâykhäge'namí'pi'an, khuu-á thaa-á pín ta'gedi iví'piye dívíjûusu'odi. Ti thaa t'ähki i'di ovâytsíkhakannamí? Joe, há'to?.

8 Naadi wâytu'máa, i'dá wesebo ovâykhäge'namí. Hewänbo owáy naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i omuu'i náä oepáa k'aydipiye owáy'ä ihaydá, ti t'owa dovâyshaa-í wa' naví'piye dívíwâyunde'in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví'gedi hedá wí tax phahsandiví'gedá ovâytu'an

⁹ Wên t'owa di'ánde' inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin hedího wé'gen t'owavi shánkí híwó'nin dimuu. Hedího Jesus-di ná'in háhkangí'in ó'gedí ovâytu'an:

¹⁰ “Wíje senä' i' méesate hay'i ee dats'ú dânjûusu'amídí, wí wêe sen Pharisee namuu, hedá i' wêe-á tax phahsandi-á.

¹¹ I' Pharisee wí'bo nawindi ginnân ijûusu'an: ‘Jôesi Táa, naadi wíkú'daa'o' naa t'aywóhkandi' wó'muupídí wáy wên t'owa dimuu waagibá. Indá dihójo, hedá sânmindá dimuu, inbí wówátsi-á ta'ge'indá wídínmuupí, hedá pí'wênbí kwiyä'dádá dívíwhohkwomáa. Hedá wíkú'daa'o wá' há'i tax phahsandi' owe nawindi waagi'ba wânbo wó'muupí'in.

¹² Jáadi waa wáygín dáyhaadä'o', hedá t'ähkí tã hääwí dont'an diwedá wêe-á wímä'.

¹³ Hewänbo i' tax phahsandi-á háy kayi' diwe wí'bo nawindi nawôeda' makówápiye ibée-ídí. Ipíhkhúmáhpúude nataachanpóedí it'aywó'nandi, hedí natú, ‘Jôesi Táa, navi'piye ósehkanäpuwawe. Naa wí t'aywóhkandi' mán omuu.’

¹⁴ Hedí wí'gín dânwêeho'. Naadi wâytu'amí, Jôesi Tádádí ná'i tax phahsandiví t'aywó'di ón'owójé, i' Pharisee-ví'-á joe. To'wên t'ähkí he'ennin dívípipa'indáho hí'innindá'ba ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í.”

Jesus-di in áyyäã ovâyslgíhógi

¹⁵ Wên t'owa inbí hí'innin áyyäã Jesus-ví'we dâykán i'di ovâyttägé-ídí. Iví khäge'nindi gin dâymû'di in t'owa-á ovâyte'yandi ovâytu'an há'waa wídíví'amípí.

¹⁶ Hebo Jesus-di in tádá'in jíyá'in ovâytu'an inbí áyyäã iví nú'piye dâymá'í, hedí iví khäge'nin itü'an, “In áyyäã navi'piye binkä'äämäa, wíwínkhäa'amípí. To'wên ná'in áyyäã waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádáví'in ûnmuu.

¹⁷ Ta'gendi wâytumáa, to'wí Jôesi Tádáví' wínapúuwípí wí hínchäã'i' ay waagibá iwâyupídí.”

Wí sen kodit'owa namuu'i Jesus-ví'piye na'äã

¹⁸ Wí kw'áyewi sen namuu'i'di Jesus óetsika'yan, “Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahândepí'in donkáyjídí?”

¹⁹ Jesus-di óetsika'yan, “Ti úhanginná háa untú'nin naa híwó'di gin dítu'odi? Jôesida'mán híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe.

²⁰ Jôesi Tádáví tsontun ho mântaa. I-á natú wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wí'úvíwhohkwomá've-ípí, wíwínt'owat'aháanú-ípí, wí'úvísä'mamípí, t'owaví'gedí wí'úvíhójo'amípí, unbí tádá-á jíyá-á bîn'a'ginmá've-í.”

²¹ I' sendi Jesus óetu'an, “Ná'i tsontun t'ähkí dó'a'gin enúkáy omuudibo'.”

²² Jesus ná'in nat'oe ihaydá i' sen óetu'an, “Wa'di wây-á háawên bi'amí'in útáy. Häyú úkw'ó'di t'ähkí mänkü'ch'âaní, hedí i' chä' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymaßáni, hedânho kodit'owa unmuuni oe makówá. Hedí nâakü'ch'áadá ovâymaßidá naa-ádí óká've.”

²³ Ná'in nat'oe ihaydi i' sen iví pí'ná khó'jé báyéki nataachanpóe, gá báyéki hääwí ûnk'w'ôndân, hedí wínakuchada'pí.

²⁴ Jesus-di i' sen háa nachaa waagi óemündedi natú, “Báyéki kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ón'aywoenídí.

²⁵ Nabâapu'wan wí kamáyo wên agúusa tsípho i'ge nats'úunídí, hewänbo shánkí nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ón'aywoenídí.”

26 In to'wên ná'í hí' dit'oe'indá ditsikapóe, “Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?”

27 Hedi Jesus-di ovâytü'an, “Háa t'owa dínkodipí'indá Jôesi Tádá-áho ûnkodi.”

28 Peter-di Jesus óetü'an, “Na'indá háäwí t'âhkí gínkw'ó'di' âyjoe'an ƣ-ádí gimú-ídí.”

29 Jesus-di ovâytü'an, “Naadi ta'gendi wâytumáa, háa Jôesi Tádá natú waa ôn'a'ginnamídí wí to'wí iví tewhá ijoe'andi, háa iví kwee, háa iví tí'úuwíndá pá'dây'indá, iví jíyá-á tádá-á, háa iví ây-á ijoe'andá,

30 i-á ta'gendi báyéki shánki ma'kw'anukí ihóení wa' náa oepáa k'aydi naji' ihaydi, hedá iví wówátsi náa oepáa k'aydi ûnbo'wan di'an, “Na'indá háäwí t'âhaydá in wówátsi nahándepe'indá imá've-í.”

Powingi' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagi'o'in

31 Jesus iví tä'di wíje khäge'nin wéhánäpiye iho', hedi ovâytü'an, “Bít'ôeyan, náa-á Jerusalem-piye gimän, hedi eewá naa t'âhkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i dñpúuwí háa in Jôesi Tádáví tukhe'min naví'gedi dâyta'nan waa.

32 T'owadi in Hudíyo dimuupí'inbí mange díkáaní, hedá indá dñp'áhkaakhâymaa, hedá díjänäkíkhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa.

33 Púwhí'dí díwhädíkhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo iwedi i' powage'i thaa iwe owáywówápúuwí.”

34 Hewänbo Jesus-ví khäge'nin ná'í natú'i háäbo wídika'pówápi. Háa ovâytü'andi-á wídínthaypóepí, hediho háäwí i'gedi ihí'máa'in wídika'pówápi.

Jesus-di wí sen natsi't'aamuu'i' iví keetan óemägi

35 Jericho bú' tsowa Jesus napowamän dihayháä, wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'öe hángé wáy nahäáda'än.

36 I' sen in báyéki t'owa diphademännin nat'oe, hedi natsikapóe, “Hän napoe'o?”

37 Indi óetü'an, “Jesus Nazareth-wi-ân na'ä’.”

38 Hedi i' sen ituwínú, “Jesus, ƣ David-ví ây iwedi'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwave.”

39 In ton Jesus-ví páadé dimännindá i' sen óet'e'yandi óetü'an, “Händá'dibo’.” Hewänbo i' sendá shánki kaygá ituwínú, “ƣ David-ví ây iwedi'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwave.”

40 Jesus iwóyí', hedi ovâytü'an i' sen iví'piye óemá'i'in, hedi Jesus-ví'we napówa ihaydi Jesus-di óetsika'yan,

41 “Hännan wín'amí'innan unda'?” I' sendi óetü'an, “Nanbí Sedó, naa oda' dñkeepúuwí'in.”

42 Jesus-di óetü'an, “Uví keetan mänke'. Uví wäyü úmuudän unwówa.”

43 Wesebo i' sen ûnkeepóe, hedi Jesus-áadí namändi Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa. Hedi t'âhkí in t'owa dâymû'in ditü' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

19

Jesus oe Zaccheus-ví'piye na'áđâamää

1 Jesus oe Jericho bú'piye namää, hedi i'ge naphademän dihaydi

2 wí sen Zaccheus gin nakháwä'i' iwáygé na'än. I-á in tax phahsanninbí p'ó'dédí'-ân namuu, hedá kodit'owa-á namuu.

3 Zaccheus-á ikhääde' Jesus óemúunídí ûnhanginpúuwídí to'wí namuu'in, hewänbo hínchää'idá' Zaccheus namuu hedá báyéki dit'owaji', hediho wí'ûnkeet'óepí.

4 Hediho in t'owaví páadé i'äädi wên sycamore tay ee nachá'nin kw'áye ituye, hedänho Jesus naphademändi óemúunídí.

⁵ Jesus in tay iwe napówádí kw'áye ibéedí Zaccheus óetu'an, "Zaccheus, ówänäkidi ówhanbe, nää thaa uvi k'aygi dáywóyí'khâymaa."

⁶ Zaccheus tay kw'áye di iwänäwáve, hedi híchangi di Jesus ivi k'aygi piye óeho'.

⁷ In t'owa ná'in dâymû' ihaydá t'aydi ditû', "Nä'i sendá wí t'aywóhkandivi tewhá iwe piye na'ádâamää."

⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdí Nanbí Sedó Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, i' hääwí naa dínkw'ó' diwedi pingé hay dówijekhâymaadáhá' in sehkanáwó diwówáji'in t'owa dovâypâkhâymaa, hedi wí to'wí dósá'mandi-á jónän ma'kw'anukí dópâkhâymaa."

⁹ Jesus natú, "Nää thaa nää k'aygiwi' ón'aywon. Nä'i sendá wá' Abraham-bí äy iwedi'í' bá namuu."

¹⁰ Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' o'ää in dipedeji'in dovâynuuwä-ídi hedá dovây'aywoenídi."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ä' i' hääwí ovâymagi'i'di híwó díví'amí'in

¹¹ Nää-á Jerusalem tsowa dipowamändi in t'owa di'ände wesebo natsondisogede-í'in, hediho Jesus-di wây-á háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an ovâythayyamídi han wínapúuwípi'in.

¹² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen kw'áyewi namuu'i' ipikhây'owän wí nange kayi' wäähä iwe piye namú-ídi. Iwe i' tsondi shánki p'ó'dédí'di ná'i sen óetsondipakhâymaa hedânho ivi nangepiyebá nawáymú-ídi natsonsogede-ídi."

¹³ Hewänbo wa' i' wêe nangepiye namäapídi bo tä ihay ivi t'ôe'in ituhkännandi wí'inbo wí chä' ovây'an, hedi ovâytu'an, 'Nä'i chä'di wí hääwí bínkuumä-í, hedáhá' i-á bínku'ch'âaní, hedânho wíyá shánki chä' dînt'aanídi. Hedáhá' namää."

¹⁴ Hewänbo in t'owa ivi nange'indá ná'i sen óet'ay, hedi wên t'ôekhuwa'in i' namää iwe piye dâysan, i' tsondi p'ó'dédí' óetu'amídi, 'Nä'i sendá wígida'pi nanbí tsondi gínmuuni'in."

¹⁵ "Hewänbo óetsondisoge, hedáhá' ivi nangepiyebá nawáymää. Hedi ivi t'ôe'in ituhkännan, in ton ovâychä'annin, hedânho imúunídi háyú ónchä't'annin."

¹⁶ Wí napówádí óetu'an, 'Naví tsondi', naa tägin ma'kw'anukí chä' dót'an u'di dîn'an diwedi."

¹⁷ I' t'ôe'i óetu'an, 'Híwó bi'an, u-á híwó'di t'ôe'i unmuu. Naa dínhanginná u-á háa úkhây'ä' waa bi'an hínchä' hääwídi bo'. Hediho nää-á tä bú' eeje ovâytsónmá've-ídi wísôege-í."

¹⁸ Wíyá wêe t'ôe'i nats'ú'di-á natú, 'Naví tsondi', i' chä' naa dîn'an diwedi p'ánú ma'kw'anukí chä' dót'an."

¹⁹ I' tsondidi óetu'an, 'U-á p'ánú bú' eeje wí tsondi wísôege-í."

²⁰ Ihaydá wíyá t'ôe'i-á nats'ú, hedi natú, 'Naví tsondi', uvi chä' dîn'andi-á wên aa iwe dó'annan. Námú'dí, näwe dómáa."

²¹ Wíkhunwôeda', jänäkí' unmuudi. U-á hääwí uvi' úmuupi' nâahónde', hedi wáy pi'wên t'owa dâykoe iwe nâahäwé'ge'o'."

²² I' tsondidi óetu'an, 'U-á wí t'ôe'i háagi' wänbo unchä'muupi' unmuu. Nää-á háa naví'gedi untú waagi omúuni, hedi wítuhchänukhâymaa. Unchanpoe'o naa jänäkí' sen omuu'in, hedân hääwí dínmuupi' dóhónde'."

²³ Háadan handi hä'i chä' wínâaho'pi wäähä dívichä'piyé mä' iwe piye? Ha'wâa bi'andáho indá naví chä' dínpiyé määníwän, hedi iwediho wíyá shánki dînt'aaníwän, hediho owáy'ä' ihaydá shánki báyéki dínchä'kwoníwän."

²⁴ Hedáhá' i' tsondidi in iwáygé diwinnindá ovâytu'an, 'I' chä' bínkwee-í ná'i sen, hedi i' sen i' tägin ma'kw'anukí chä' it'andi bínmääní."

25 Hebo indi i' tsondi óetu'an, 'Nanbí tsondi', i-áho tã ihay chã' ho imáa.'

26 I'dá ovâytu'an, 'Naadi wâytu'máa, wí to'wí anbo to'wí báyékí imáapí'-á, i' hínchãã imáa'i wänbo óekwee-i.

27 Hedi nää näwe binmá' in t'owa naa dí'taydi inbí tsondi omúuní'in wídida'pí'in, hedi nää naví páadépiyebo bint'aháanú-i.' "

Jesus oe Jerusalem bú' nats'ú, hedi in t'owadi óesígí'an

28 Jesus ihí'bowa ihaydi oe Jerusalem shánkí tsowapiye ihon.

29 I' okú "Olive Okú" gin dâytu'o' iwe nú' wáy nã'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Iwáy tsowa wáy napowamän dihayhãã wíje iví khãge'nin ovãnsan dapáadémú-ídí.

30 Ovãntu'an, "Jaho bápún hã'i bú'ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi dats'ú' dihaydá wí búdu'ay ts'aabi namuu'i nawhiwindi dänshaa-í, i-á wá' wáymûu wänbo to'wí wänbo wí'i'íhsógepí. Dänwhihsuudi näwe dänmá'í.

31 Hedi to'wídí wovãntsika'yandáho', 'Háadan dänwhihsuude'?", ginnân dãntu'ãamí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáydan.' "

32 Hediho in wíje damãadi dänshaa háa Jesus-di ovãntu'an waagibá.

33 Hedi i' búdu'ay dänwhihsuude' ihaydi in t'owa inbí búdu'ay dínmuu'indi ovãntsika'yan, "Heháadan dänwhihsuude'?"

34 Ovâytu'an, "Gá Nanbí Sedó i' ûntáydan."

35 Hedi i' búdu'ay Jesus ônhó', hedáhá' inbí k'éwé'in to dãn'p'ãdídá i' búdu k'éwé ônpa'k'û', hedi Jesus óetege i'íhsógege-ídí.

36 Hedi iwáy p'óegé wáy óe'íhchon dihaydá in t'owa inbí k'éwé'i to dívípãdihondá oe te'p'óegá ônpa'kwohon.

37 Jerusalem tsowa napowamän dihaydi in p'ôe owáy Olive Okú áagé wáypiye' nawánde' iwáygé báyékí in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in diji', hedi híchandi dívítuwínúndedi ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, i' báyékí pínán t'ôe ho dâymû'i namuudi.

38 Jesus-ví'gedi kaygi ditû', "U-á tsondi hay'i' unmuu." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan hediho híwó wóe'ãamí." "Hãã t'ãhkí sa'wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áye bá ditúuní Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in."

39 Hewänbo wên Pharisees in t'owa-ádi diji'indi Jesus óetu'an, "Hãhkandi', uví khãge'nin ovâytu'an dituhãani'in."

40 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytu'máa, hã'in hãnda'dibo dijidá, háa ditû' waa hã'i k'uu iwe nakw'ó'di wänbo hanbá dívítuwéenú-i."

Jesus Jerusalem imúndedi isíhtãã

41 Jesus oe Jerusalem bú' shánkí tsowa namän dihaydi, i' bú' imû'dibo isíhtãã,

42 hedi natú, "Jerusalem, nãaho hây uví t'owa wá' dínhanginnãndi híchandi inbí wówátsi dínmuuní'in, hewänbo nãa-á há'to dínhanginpúuwí.

43 Wáy wí thaa naná' dihaydi in wóehãnbo'indi uví tehpa nuuge wónnanbóedíkwokhây máa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'úunídí, hedá wóebúge'andá t'ãmãpha'gedá wóehãnkhây máa.

44 Uví tewhá t'ãhkí wónnayukhây máa, hedá in t'owa uví'we dithaa'indá ovâykhãnukhây máa. Há'to wí k'uu wänbo natehpa'ãndí wónjoekankhây máa. Nã'i t'ãhkí úpúuwí gá Jôesi uví'we napówãdan wón'aywoenídí, hebo wí'úhanginnãhpí na'ãã'in."

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhããwíku'ch'áade'in ovaykhepiye

45 Ihaydá Jesus oe méesate hay'i eepiye namãã, hedi in t'owa dâyhããwíku'ch'áade'in iwedi ovâykhepiye.

46 Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin deewá nã'in háa natú'in nata'muu:

Naví tewhá-á jûusugî-ân namuu,
hewänbo undá i' bîn'egó'an sänmin dívíwé'ge'amígî' namúunídí."

⁴⁷ Thamuwaagi ee méesate hay'i iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o'. In owha' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví kuuu dâyhá'o'indá, hedá wây-á Hudíyo p'ó'dédí'indá dâytuwämáa hádídí óháyjî'in.

⁴⁸ Hewänbo háa díví'amí'in wíðâyshaadepí, in t'owa háa natú'in t'ähkí hânho dívít'ôeyandedí.

20

Jesus óetsika'yan to'dan ônk'û' iví t'ôe i'amídí

¹ Wí thaa Jesus-di i' méesate hay'i ee in t'owa ovâyhá'o' hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'o'. In owha' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví kuuu dâyhá'o'indá hedá wây-á Hudíyo tsonnindá ûnpówá,

² hedí óetu'an, "Dítu'an, háawinnan uví tsonkhuu úmuu háa bí'o waa bí'amídí? To'dan ná'in ta'gen wônk'û'?"

³ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á naadá wá' wí hääwí wâysika'yamí un.

⁴ Dítu'âamí, to'dan John ônk'û' t'owa ovâyyp'ó'p'oe'amídí, ti Jôesi Tádádí háa t'owadí?"

⁵ Hedí wí'ná táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ônk'û' gin gitúdáho', Jesus-di dítsikagí'o, 'Hedí háadan handi wí'úvíwâyupí háa John natú'in?"

⁶ Hewänbo t'owadída' ônk'û' gin gitúdá, ná'in t'owa näwe diji'indá na'in dík'usäyü-í díháydí, gá John-dá Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu'in dívíwâyundedân."

⁷ Hedího indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíghaginnáhpí to'wídí ônk'û'in."

⁸ Hedí Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', naadi wänbo wá' wíwâytu'amípí to'wídí naa dínk'û'in dó'amídí ná'i hääwí dó'o'i'."

Jesus-di in yä'dâapí'in úuva áaphä äyí'ninbí'gedí ovâytu'an

⁹ Ihaydá Jesus-dá ná'in háhkangi'in ó'gédí in t'owa ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhähsaa, hedáhá' i' úuva nava-á wên senä' úuva áaphä äyí'nin dimuu'in ovâypiyémagi, hedáhá' wíyá pí'wí nangepiyá namää, hedí báyékí p'ôe iwe iwóyí'.

¹⁰ I' úuva nap'e'yin dihaydi wí t'ôe'i' óesan i' nava iwepiye hedânho in senä' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí. Hewänbo indi i' t'ôe'i' óewhädidáhá' mandá'dibo-á óewâyibun.

¹¹ Hedí i' sendá wíyá t'ôe'i'-á óesan, hewänbo indi i' wá' óewhädi hedá jänäkí-á óe'an, hedí i' wá' mandá'dibo-á óewâyibun.

¹² Ihaydá i' powage'i t'ôe'i'-á óesan. I' wá' óewa'an, hedá nava iwedá óechänu.

¹³ Hedího i' sen i' nava ûnmuu'i' ginnân i'ánshaa'an: 'Hân hîn dáy'amí? Gá ginnân: Nää-á naví e'nú donsígí'i donsaaní. I-áho madânho óe'a'geení.'

¹⁴ Hewänbo in dâynavapíyé'annindi i' senbí e'nú ûn'ädi óemú' ihaydá wé'ge dívíhéé'andi ditú, 'Nä'i-ânkun namuu ná'i hääwí t'ähkí ûnjoepuwagí'o'i'. Jaho äyháyjî hedânho ná'i hääwí nayämu'i'-á gínmúunídí.'

¹⁵ Hedího i' nava iwedí óep'égidí óehay."

Hedí Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân i' nava ûnmuu'i'di in senä' dâynavapíyé'annin ovây'amí?

¹⁶ Gá namäädá i'dá ovâyháanú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâypiyémääní." In t'owa ná'i dit'oe ihaydá ditú, "Ha'wâa wínakhây'ähpí napúuwí'in."

17 Jesus-di tsihtáye ovâymúndedi ovâytu'an, "Hedi hân handi ná'i Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu'i natunda?":

I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyoegi'andá

nää shánki natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

18 Hã'i k'uu-á wí k'uu wí to'wí eedi i'ânchãnuđi nakaanú-í'i waagi'ba namuu, hedi ná'i to'wí nakanuđi iví tú' ikhoejée-í hedá ipóe'amí. Hedi i' k'uubá iví'di ûnke't'ândáho óet'ãã-í."

19 In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indáđi hedá in owha' p'ó'dedí'indáđi dínhanginná Jesus ná'i hí' inbí'gediho ihée'annin, hedihó dida' wesebo Jesus óepankáji'in, hewânbo in t'owa dâykhunwôeda'máađi wí'óepankê'pí.

Tax wá'âa i'gedi Jesus óetsika'yan

20 In Hudíyo tsonnindi áyîngidi Jesus óemúndedi dida' óekáyji'in híwó wí'ihí'máapíđi, hedânho in Rome-ínbí tunjó óemangekáanídí, ná'i tunjó-á shánki tsonkhoo imáađi. Hedihó wên sená' kaadibo ovâywá'âa Jesus hããwí óetsika'yãmíđi. Ná'in sená'dá hójo'inda' dimuu, hewânbo híwó'nin dimuu waa dívíkhâymáa.

21 Hedi ná'in hójo'in sená'di Jesus óetu'an, "Háhkandi?, na'indá gínhanginná u-á ta'gedá' bihée'o hedá ovâyhá'o', u'dá t'ãhkí t'owa-á handa'ba ovâyymáa, hedihó ta'gendá Jôesi Tádávi khuu i'gedá ovâyhá'o'.

22 Dítu'an, hãnnan nanbí tsonnun gíntu', ti híwó namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-íđi háa joe?"

23 Hewânbo Jesus-á wesebo ûnhanginná háa inbí hójo'i ánskaa dínmuu'in, hedihó ovâytu'an,

24 "Wí denarius chá' dínkeeyan. Tová ts'ay hedá toví khãwã-á eedi ûnk'óe?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân."

25 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, hããwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmää, hedi wá' hããwí Jôesi Tádávi' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmää."

26 Wídínkodipí wên piháawin hí' óetuhkannamíđi in t'oa dit'oe-íđi, hedi iví hí'dí ovâyháa'andi wíyá háabo wí'óetu'anpí.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedi

27 Wên Sadducee t'owa Jesus-ví'piye di'ãã hããwí óetsika'yãmíđi (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwáywówápúuwí'in.) Indi óetu'an,

28 "Háhkandi?, Moses ná'in tsonnun dînta'nan: Wí sen âypíđibo nachuđi iví kwee wa' ûnwówájidá, i senbí tí'ûu ûnkhây'ã' i' kwee-áđi ikhó'yã-í'in hedânho dân'âykw'ôeníđi, i' pá'dâyví khãwã ônhûuwíđi.

29 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwín sená' diji'. I' shánki páadé'i' ikhó'yã', hebo âypíđibo nachuu.

30 I' eedi'i-á wá' i' kwee-áđi ikhó'yã', hedá ná'i sen wá' âypíđibo-áho nachuu.

31 Ihaydáhá' i' powage'i-á wá' hanbá ûnpóe. Hedi handa' t'ãhkí in tsédí diji'in tí'ûuwín dínpóe, t'ãhkí wí'inbo i' kwee-áđi dívíkhó'yã'đi dichuu dâ'y'âykw'ódipíđibo'.

32 T'ã'gedá i' kwee-á wá' nachuu.

33 Ná'in tsé ihay tí'ûuwínho i-áđi dikhóhtsaãkw'ônwân, hedihó nää na'in dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihayđi, to'wíwí kwee-an ûnmúuni?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyã'dáđi sená'dáđi dívíkhó'yãnde' wa' nää oepáa k'ayđi diwówáji' ihayđibo'.

35 Hewânbo to'wên Jôesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedi ovâywáywówápakhâyymáa hedihó há'to wíyá dichuu-í, hedânho ihayđi sená'dá kwiyã'dá wíyá wídívíkhóhtsaãkhâyymáapí,

³⁶ gá gindiḍi in makówáwin t'ôepa'aa'in waaginbá dimúuníḍân. Hedí Jôesi Tádávi ây dimuu gá i'dá wíyá ovâywáywópakhâymáadân.

³⁷⁻³⁸ Jôesi Tádáḍi t'âhkí t'owa iví'in ûnmuu'in ovâymúnde diwówáji'in dimuu waagibá. Moses wânbo ná'in híwó ithayyan i' wăă'i phé'yăvi nakoje' ni'gedi ita'nandihayḍi. Iwe natú Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á Abraham-bí Jôesi namuu, hedá Isaac-ví-á hedá Jacob-ví-á, tobá ná'in ho dichuu wânbo'. Hedího dichuu wânbo ta'gendi diwówáji' gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi-ân dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe."

³⁹ Wên in Hudíyo-ví khuu dâyhá'o'indi óetu'an, "Hâhkandi', híwó bihée'an."

⁴⁰ Hedí diwôeda' wíyá hăăwí óetsika'yamíḍi.

To-an namuu i' to'wí Jôesi Tádáḍi óesoge'i' t'owa ovây'aywoeníḍi?

⁴¹ Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan t'owa ditû' i' to'wí Jôesi Tádáḍi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoeníḍi David-ví ây iwedi'i'ḍa' ûnmuu?"

⁴²⁻⁴³ I' Psalms nata'muu iwe David-bo natú:

Naví tsondi hay'i Nanbí Sedó Jôesi Tádáḍi óetu'an,

'Naví ko'díngéḍi ósoqe,

hedí uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mangá wînkáaní.'

⁴⁴ Ná'i to'wí Jôesi Tádáḍi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoeníḍi David-dibo iví tsondi hay'i gin óetu'o'. Gin namuudá háḍídanho David-ví ây iwedi'i'ḍa' ûnmúuní?"

Jesus iví khăge'nin itú'an in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in waaginbá wídimúuníḍi

⁴⁵ Wa'di t'âhkí in t'owadi Jesus ônt'ôeyande' ihayḍi iví khăge'nin itú'an,

⁴⁶ "Ná'in t'owa Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'âyîngi'an. To whaadi'indi dito'ondi diji' dâykeeyamíḍi to'wên dimuu'in, hedá hânho-á ovâyhí'an t'owadi a'gindi ovâysengitú'âamí'in i' bú' pingé i'ge dijidi, hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkí'eediná' dihayḍá in tsonninbí soqe eedi dívíkw'ôení'in dida'.

⁴⁷ Kwiyă' inbí senă' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede', hedáhá' thaa t'âhkí dívíjûusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípida'o'. Gin díví'odi Jôesi Tádáḍi shankí ovâyguhchânukhâymáa."

21

Wí kwee iví sen ûnchuu'i-á iví chă' t'âhkí imăgi

¹ Jesus ipuwăbéede' i' hay'i méesate iwe in t'owa diji' i'ge, hedí in kodit'owa dimuu'in inbí chă' dâykuudeḍi i' chă' phébay iwe ovâymúnde'.

² Hedá wí kwee iví sen ûnchuu'i' sehkanăwó nawówáji'i wá' wíje chă' p'í'in itógiḍi óemû'.

³ Hedí natú, "Ta'gendi wâytú'âamí, ná'i kwee iví sen ûnchuu'i' sehkanăwó nawówáji'i-á shánkí itógi t'âhkí in wé'gen dâykuu'inbí'wedi.

⁴ In wé'gendáho inbí chă' dínphade iwedi dívímăgi, hewânbo ná'i kwee-á báyékí ûnk'ôhpi wânbo t'âhkí iví wówátsi i'âmígí' imăa'i' itógi."

Jesus iví khăge'nin itú'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymáa

⁵ Wáy wên iví khăge'nin i' méesate hay'i i'gedi dívíhí'măa, hedí ditû', "Sa'wó naná sa'wó'di k'uudi napa'andi' namuudi hedá i' hăăwí ee nakw'ó'di' in t'owadi Jôesi Tádá óemăgi'i namuudá."

⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Năă-áho ná'i sa'wó'di hăăwí bînmúnde', hewânbo wáy wí thaa naná' dihayḍi ná'i méesate-á t'owa dâynayukhâymáa, hedí wêe wânbo wí k'uu hă'i tehpaawedi wínate' deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyékí t'ôephade na'ă'in

7 Indi óetsika²yan, “Háhkandi², hánhay-an ná²i háäwí i²gedi ditú²andi² napuwagi²o? Háawin taa-an nakeepúuwí hedânho gínhanginnáanídí háädí nats'anpúuwí²in?”

8 Jesus-di ovâytu²an, “Bí²áyîngi²an to²wídí wänbo piháa wíwovâywâyukannamípídí. Báyéki t'owa naví kháwä i²gedi dikä²äägí²o, hedi wí²inbo ditú²uní innânho dimuu i² to²wí Jôesi Tádádí óesóge²i² t'owa ovây²aywoenídí. Hedá wá² ditú²uní i² t'ä²ge thaa tsowa nanânho². Hewänbo inbí²näpiyá wí²ímú-ípí.

9 Hedi t'owa-á inbí tsonnindádí háa wíyá nangewin t'owa-ádí dívihänbo² i²gedi ít'oedá, báyéki wí²úví²áyîngi²amípí. Nakhây²ä² ná²i háäwí napúuwí²in, hewänbo owáy napóe ihaydá i² t'ä²ge thaa wesebo wína²ähpí.”

10 Hedáhá² ovâytu²an, “T'owa wêe nangewin dívihänkhây²máa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá² dívihänkhây²máa.

11 Wáyjé t'ähki nanan²ä²yäpuwagi²o hedá báyéki dihaapu²wagi²o, hedá báyéki t'owa-á ihaydída²bá dihaypóedá dichuwagi²o, hedá t'owa-á dâypuwäkhây²máa wí taa he²endi oe makówa nakeepoe²odi báyéki ovâykhunwôeda²amí²i².

12 Hewänbo gin napóepídíbo wovâypanhóení, hedá unbí wäyu únmuudíbo jänáká wovây²amí, hedá in Hudíyoví méesatewin p'ó²dédí²inbí mangá wovâyjoe²amí wovâytsondiwekáanídí, hedá wovâypankw'óení, hedá in nangewin p'ó²dédí²inbí²piye hedá wé²gen tsonninbí²piyá wovâyhúuwí. Ná²i t'ähki wovây²amí naví²in ímuudíbo².

13 Hewänbo ná²i háäwí únpuuwí²i namuudi únkoedí-í naví²gedi bînt'ôe²amídí.

14 Hediho wa² napóepídíbo bí²ánshaamää wí²úvíjây²ye-ípí²in háa ítú²uní²in úví²aywoenídí.

15 Naadi i² hí²-á i² hangintandá wây²määni, hedânho to²wên wänbo wovây²t'e²p'ídénde²in há²to dínkoedí-í dâykeeyamídí háa ítú waa ta²gen wínamuupí²in, hedá wíyá háäwí wänbo wídây²má²ve-ípí ditú²unídí.

16 Unbí hânminbí mangepiye unbí jíyá²indi tádá²indi wänbo wovâykáani, háa unbí tí²úuwíndá pá²dây²indá han wovây²amí, háa unbí maatu²indi háa unbí k'ema²indi wänbo², hedi wáy wên un wovâyháanú-í.

17 Hedi báyéki t'owadáho wovây²t'aykhây²máa naví²in ímuudi.

18 Hewänbo Jôesi Tádádí wovây²áyîngimá²ve-í, wí háy tähki wänbo há²to i²di wovâyjoe²amí.

19 Úvít'ôephadeyää²andáho² in ta²gen wówátsi ít'anpúuwí².”

Jesus-di ovaytu²an Jerusalem bú²-á nanda² dâyjoekankhây²máa²in

20 “Hewänbo báyéki sundado Jerusalem bú² já²wé bûu k'úwákí diji²in bînmû² ihaydi, únhanginnáani hanwaapídíbo² i² bú² nanda² dâyjoekankhây²máa²in.

21 Hedi ihaydá in Judea nange dikw'ó²nin dínkhây²ä² oe okú eepiye dijáani²in, hedá in to²wên oe Jerusalem bú² iwe diji²indáho iwedáho dipee-í, hedá in oe nava eeje diji²indáho oe bú²piyá wídímú-ípí,

22 gá ihayháäbáho Jôesi Tádádí in t'owa Jerusalem-win ovây²tuhchänukhây²máadân, hedi t'ähki háa Jôesi Tádáví ta²nin diwe nata²muu²in i² thaa i²gedi napúuwí.

23 Owáy i² thaa napówa ihaydá, sehkanä in kwiya² disâamuu²in hedá in dây²âytsä²o²indá, gá ingí²-á nakây²púuwí²dân dijáanídí. T'owa dâyt'ôephadegí²o ná²i nange i²ge t'ähki, hedi Jôesi Tádádáho in t'owa ovây²tuhchänugi²o, indádí nat'aydi.

24 Wáy wên tsijóphá'dí ovâyháanú-í, wây-á wênda ovâypanhógidá báyékí wíyá pí'wáy nan deepiyá ovâyhúuwí. In Hudíyo dimuupí'in t'owadá in t'owa Jerusalem-win ovâytsónmá've-í owáy inbí thaa gin díví'amídí dínphade píhay."

I' to'wí t'ähki t'owagí' na'aypuyä'i na'ä'

25 "Nä'i taa-áho oe makówa gin nakeet'ôení: I' thandá p'óe-á agóyó-á piháa nakeepúuwí, hedá nää oepáa k'aydá t'ähki nangewin t'owa-á háa díví'amí'in hedá háa díví'ánshaa'amí'in há'to dínhanginnáani, i' mâap'oe hânho nasaatû'di hedá i' he'endi p'oet'úkhú namuudá.

26 T'owa-á hânho dikhunwôeda'puwagí'ođi dinagokhangí'o, háa nää oepáa k'aydi t'ähki napuwagí'o i'gedi díví'ánshaamáadi. T'ähki oe makówa nasaa'i-á na'a'yäpúuwí.

27 Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i dímúuní okhúwá jáa o'ädi, pínán kay wóegé hedá kohthay wóegá o'ä'.

28 Owáy ná'i hääwí nats'anpuwamän dihaydá wíyá wí'úvíp'óhwháye'bé-ípi, kw'áyepeye úvíbé-í, gá tsowa wovây'aywoenídí napuwamändân."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihé'an hääwí ovâyhá'amídí

29 Hedáhá' Jesus-di ginnân ovâytu'an wíyá ovâythayyamídí: "I' fig tay i'gedi hedá wé'ge'i tay i'gedá bí'ánshaa'an.

30 Nats'antsáwäpuwamän dihaydi unbo bînmúndedi únhanginná nata'ánpowa'ä'inpí'an.

31 Hedi gindidibá owáy ná'i hääwí i'gedi naadi wây't'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáani ho púnú' naná naa owáy'ä-í'in otsondisogedee-ídi.

32 Ta'gendi wâytumáa, t'ähki in nääwin t'owa há'to diháani wa'di ná'i hääwí t'ähki páade nats'anpoe'opídíbo'.

33 Makówa-á hedá oepáa k'aydá t'ähki nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dínháani."

Jesus-di ovâytu'an díví'áyîngi'amí'in

34 Úví'áyîngi'amí hääwí i'gedi úví'ánshaahondi'. Báyékí húukandá hedá háapuwa-á wí'úví'áamípi, hedi wäphade wí'úví'ánshaamá've-ípi háa unbí wówátsigí' úví'amí'in. Wáy i' thaa nat'ôephadepúuwí'i' únpóewí wa'di únhanginpóepídíbo'.

35 Ihaydibá t'ämäpiye in nää oepáa k'aydi dithaa'in wên phay iwe diwêegí'o waagibá dínpuuwí.

36 Hediho häädi wänbo t'ähki íkhây múuní'in únkhây'ä', hedá úvíjûsumá've-í hedânho ná'i hääwí t'ähki napuwagí'o-i-á úvíyää'amí, hedá owáy naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'ivi páadépiye íwin dihaydi híwó únpúuwí" gin Jesus-di ovâytu'an.

37-38 Ihayhääbá thamuwaa hédéndí hé'dibo t'owa dipóya' ee hay'i méesate iwe Jesus-ví hí' ônt'ôeyaanídí. Thaadá i'di in t'owa iwe ovâyhá'o', hedá nakin dihaydá i' bú' iwedi napee'i oe Olive Okú gin dâytü'o' iwebo' iwónwóyí'nídí khu'déedí.

22

Wên hí' dâyk'û' Jesus óekáyjídí

1 I shánkí'eedi Passover gin dâytü'o'i púnú' naná, i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i'.

2 In owáa' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hádídí Jesus óeháyí'in dâytüwämáa, hewänbo kaadibo díví'amí'in dida', gá in t'owa-á dâykunwôeda'dân.

³ Hedá Satan i' Penísendi-á Judas-ví pí'ná khó'jé-á ûnts'ú. Judas-á Iscariot gin wá' óetu'o', hedi Jesus-ví tã'di wíje khäge'nin diwedi'i' bá namuu.

⁴ Hedáhá' namää in owha' p'ó'dé'dí'indá hedá in sundado i' hay'i méesate dâ'y'âyí'do'inbí tsonnindá inbí'piye. Nada' ovâyhée'amí'in hádídí Jesus óeku'p'âyní'gedi, hedânho inbí mange óekáanídí.

⁵ Indá dihíhchanpóedí Judas óetu'an chá' óewá'âa-i'in,

⁶ hedi i-á nahíjediho ituwãmáa hádídí Jesus inbí mange óekáaní'in in t'owa dínhanginnáhpídíbo'.

Jesus-ádí iví khäge'nindádí dimän i' Passover shánkí'eedi koegí' dâyk'o'ídí

⁷ In Hudíyoví shánkí'eedi dínpówá i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i', hedi ihay thaa-á naná in k'úwá'ây-á dâyhánunde', Passover koegí' gin dâytú'o'i dâyk'o'ídí.

⁸ Hedi Jesus-di Peter-ádí John-dádí ovântú'an, "Jaho i' háäwí binkhây'an i' Passover koegí' âyk'o'ídí."

⁹ Indídá óetsika'yan, "Wähäâ-an unda' gamú-i'in ánkhây'amídí?"

¹⁰ I'dí ovântú'an, "Gá ginnân: Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi iwe dats'ûndi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovänjay-í. I-ádí bá damú-í hedá i' tewhá ee nats'ûndibá dats'ûnúní,

¹¹ hedi i' sen iví tewhá ûnmuu'i dântú'âamí, 'Nanbí háhkandi'di dítú'an wítsika'yâamídí, Wé'i íve eewan naví khäge'nindádí ná'i Passover koegí' âyk'o'í?"

¹² Hedi i sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovänkeeyamí, háä t'âhkí gíntáy'i nakw'ó'di'. Ee-áho i' koegí'-á dânkhây'amí."

¹³ Hediho damäädi háäwí t'âhkí dânskaa Jesus natú waagibá, hediho i Passover koegí' dânkhây'an.

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

¹⁴ Húukandi ihaydi napóe ihaydi Jesus-ádí iví khäge'nindádí i' máäsa iwe dívíhúukw'ó'dí,

¹⁵ hedi ovâytu'an, "Hânho ná'i Passover koegí' undádí okoeda', wa' ochu-upídíbo'.

¹⁶ Naadá wâytumáa, há'to Passover koegí' wíyá dók'o'í i ta'gendi Passover shánkí'eedi napóe píhay, owáy otsondisogedee ihaydi."

¹⁷ Ihaydáhá' in k'édé méena nasaa'in ikê'dí ikú'daa'andi ovâytu'an, "Ná'in binke'dí wí binsúwä wí'inbo'.

¹⁸ Naadi wâytumáa, náä-á wíyá wídóméenasuwä-ípi hebo Jôesi Tádádí dítsondisóge ihaydáho wíyá méena waagibá dósuwäkhâymaa."

¹⁹ Hedáhá' wí pává-á ikê'dí Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá ovâymägi, hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví tú' dínmuu, hedi naví tú'-á ungi' dáypäkhâymaa. Ná'i pává-á bînk'o'í naví'gedi úví'ánshaamá've-ídí."

²⁰ Hedi dívíkindihúubowadá in k'ede-á wíyá ovâyphade hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví ûnp'oe dínmuu. Ungí' naví ûnp'oe doncha'gí'o, hedi owáy gin dáy'andiho Jôesi Tádáví ts'aabi tun imági'i ho ûnpúwí.

²¹ Náä bit'ôeyan, i' to'wí naa díkuhpekhâymaa'i-á náä naví nú' na'ân, hedi i' máäsa eedi namank'óe.

²² Naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' ochuwagí'o, Jôesi Tádá hân'oe natú waagi, hewänbo ná'i to'wí díkuhpekhâymaa'i-á t'ôephade ûnpúwí."

²³ Hedáhá' iví khäge'nin dívítuhänbo wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi natú'in ikhâymaa?"

Jesus-ví khäge'nin dívítuhänbo wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi

24 Ihaydáhá? in khäge?nin dívítuhkando? wé?i-an in diwedí shánkí hay?i namuu i?gedí.

25 Jesus-di ovâytu?an, “Nă?in Hudíyo dimuupí?inbí tsonnindi ovâytsomáa, hedá dida? t'owa ditúuní?in inbí?gedí, ‘I?dá híwó na?in dí?o?’

26 Hewänbo ha?mindá wí?ímúunípí. Ginnân únkhá?ä? ímúuní?in: I? shánkí hay?i namuu?i-áho únkhâ?ä? híyää?i-áho ipipa?í?in, hedí i? to?wí itsonmáa?i-áho khäge?didá?báho ipipa?í.

27 Wé?i-an i? shánkí hay?i namuu, ti i? máäsa iwe nahúu?ändi? háa i? t'ôe?i? ônkogí?má?ä?di? I? máäsa nahúu?ändi-á i? shánkí hay?i namuupí?an. Hewänbo naa undádí wa? oji? ihaydibo wí t'ôe?i waagi?bá omuu.

28 “Undá naa-ádí úvíwóyí? tobáháa dont'ôephadende wänbo?,

29 hedího naadá wâyk'úuwí tsonnin ímúunídí, naví Tádádí naa otsonyêenídí dínk'û? waagibá.

30 Hedího owáy otsonji? ihaydi undáho naví máäsa iwe naa-ádí úvíhúuyamí, hedá tsonninbí púwédé eejá úvíkw'ôení, hedí in Israel-?in tä?di wêege?in t'owa ovâytu?â?amí háa híwó háa híwóhpi díví?annin” gin Jesus-di ovâytu?an.

Jesus-di Peter óetu?an, “U-á powin untúuní naa wídítaapi?in.”

31 Hedáhá? Jesus-di Simon Peter óetu?an, “Simon, ót'ôeyan: I? Penísendi Satan nada?póe un t'âhkí wovâyhóenídí hedânho wovâytayí?nídí, hedí wí to?wí itáhêejo waagibá wovâykhây máa.

32 Hewänbo naadi wínjúusu?an, hedânho uví wäyü wí?úhâ?anípídí. Hedího? owáy naví?piye biwáybun dihaydi ná?in uví tí?úuwín páadé?in úmuu?in ovâykhäge?namí hedânho inbí wäyü naví?piye shánkí dínkaypúuwídí.”

33 Peter-di Jesus óetu?an, “Nanbí Sedó, naa okhâymuu u-ádí dípansôege-ídí hedá díhá?yídá.”

34 Jesus-di óetu?an, “Peter, ná?in wítu?â?amí: Nă?i khun wa? wí dee sen ikinpídíbo? u-á powin untúuní naa wídítaapi?in.”

Jesus iví khäge?nin itu?an tsijó phá? dâykuumä-ídí

35 Ihaydi Jesus iví khäge?nin itu?an, “Hänhay wâysan dihaydi naví hí? in t'owa ovâyit'ôe?amídí, chă?dá hedá wí múu unbí hä?wí bínkuu-ígí?á hedá wây-á anto-á wíwínho?pí. Ihaydi ti wí hä?wí úntáywän?” Hedí óetu?an, “Joe, hä?bo joe.”

36 Hedáhá? ovâytu?an, “Nă-á to?wí únchă?kw'ó?di-áho iví chă? ihúuwí, hedá wí múu-á ihä?wíkuu-ígí? wá?, hedí to?wí wên tsijó phá? únk'óepí?á iví k'éwé?in to-á iku?p'âyní wên tsijó phá? ikuumä-ídí.

37 Naadi wâytumáa nakhây?ä? ná?i tun Jôesi Tádáví ta?nin diwe naví?gedí nata?muu?i napúuwí?in:

T'owa ditúuní i-á wá? wí jänäkíkandi-ân namuu gin.

Hä?wí t'âhkí naví?gedí nata?muu?i-áho napuwagi?o-ákun.”

38 Iví khäge?nindi óetu?an, “Nanbí Sedó, námú?dí, năwe wíje tsijó phá?.” I?di ovâytu?an, “Hähay.”

Jesus oe Olive Okú gin dâytu?o? iwe ijúusu?an

39 Ihaydáhá? Jesus i? bú?dí napee hedí oe Olive Okú gin dâytu?o? iwepiye namáa hedá iví khäge?nindá únwóemää. Iwáho há?yän wänbo najiwän.

40 Iwe dipówá ihaydá ovâytu?an, “Úvíjúusu?amí hedânho wovâytayinde? ihaydi híwóhpi wí?úví?amípídí.”

41 Hedí ovâyjoe?andi wí háy namáa, wí k'uu bînsä?yú-í iwéhaybá, hedí idége?disógedí ginnân ijúusu?an:

42 “Táda, unda’ dáho in t’ôephade donkhâymáa’in naa dînjáa’amí. Hewänbo háa u-á unda’ waa tobá napúuwí, naa oda’ waagá joe.”

43 Hedi wí makówáwi t’ôepa’aa’i-á iví’we ûnkwinudee hedi kay óemägi.

44 Hedi hânho it’ôephadendedi shánkí kay’indi ijûusu’an, hedi hânho naseep’ojaadedi i’ seep’o-á wí ûnp’oetä he’endi waagibá nange ûntände’.

45 Hedáhá’ wáy ijûusu’o’ iwedi iwínúdí iví khäge’nin dikw’ôn diwepiye nawáymää. Indá hânho dik’áykháada dikaykhanmuu, hediho dijókhá.

46 Hedi ovâyjóhsandi ovâytu’an, “Heháadan íjókhá? Bíshaadi úvíjûusu’amí hedânho wovâytyayinde’ ihaydi híwóhpi wí’úví’amípi.”

Jesus óepankê’

47 Wa’di ihí’máadíbo báyéki t’owa dipówá. Judas-di ovâypáademá’, i-á wêe in tá’di wíje khäge’nin diwedi’i’bá namuu, hedi Jesus nawin diwepiye namää óep’ohtsä-ídi.

48 Hewänbo Jesus-di óetu’an, “Judas, ti naa t’ähki t’owagi’ o’aypuyä’i díp’ohtsää nä’in t’owaví mange dikáanídí?”

49 Háa Jesus óekhâymáa’in iví khäge’nin i-ádi diji’in dâymû’, hedi óetsika’yan, “Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá’dí há’in t’owa áyyâa-í?”

50 Wí wêe iví khäge’nin diwedi iví tsijó phá’dí i’ owhá’ p’ó’dédí’ví t’ôe’i p’ó’dé óewhädi, hedi iví ko’díngédíwin oje he’yinbo’ ônt’ó’ts’á’.

51 Hewänbo Jesus-di ovâytu’an, “Wíyá ha’wáa wí’úví’amípi,” hedi i’ senbí oje ónwáykídídi ûnwówa.

52 Nä’in di’ää’in Jesus óekáyjídí in owhá’ p’ó’dédí’indá hedá i’ hay’i méesatewin sundađoví tsonnindá hedá wây-á Hudíyoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytsika’yan, “Heháadan unbí tsijó phá’ wóegé unbí phé wóegá í’ää naa díyâa-ídi wí jänäkíkandi’ omuu waagibá?”

53 Thamuwaagi i’ méesate hay’i ee naa undádí oji’, hedi wídípankê’pí. Hewänbo náa-á ihaydiho’ un únná nä’in úví’amídi, hedá i’ Penísendi-á ihaydiho’ ûnná iví kay ikeeyamídi, i-á wáy t’owa dínkhunná’ diwe natsonji’i-á namuu.”

Peter-di ovâytu’an Jesus wí’óetaapí’in

54 Jesus óepankê’di i’ owhá’ shánkí p’ó’dédí’ví tewhá eepiye’ óeho’, hedi óets’úde. Wa’ óehon dihaydi Peter-á tí’úugá kayi’didibo-á nawóemän.

55 I’ tewháví tehpaá búge wáy ho naphahte’en, hedi i’ge wên t’owa dívíkw’ódi. Peter-á inbí jáa isóge.

56 Iwe na’ándí phaadi óekonámá’ hedi wí t’ôe’i a’yúdí óedamúndedi natú, “Ná’i sennânkun Jesus-ádíba najiwän.”

57 Hewänbo Peter natú, “Joe, naadá wídótaapí.”

58 Háy napóe ihaydá wíyá to’wídá Peter-á óemû’dá óetu’an, “In Jesus-ví’in diwedi unmuu-áakun.” Hewänbo Peter-di óetu’an, “Joe, naa-á joe.”

59 Hedi ma’ wí óda naphade ihaydá wíyá wêe-á kay’indi natú, “Ná’i sendá Galilee-wibá namuudi ta’gendi Jesus-ádíba najiwän.”

60 Hewänbo Peter-di óetu’an, “Naa wídínhanginnáhpí háäwí i’gedi bihí’máa’in.” Wa’di ihí’máa ihaydibo wí dee sen ikin.

61 Ihaydíba tewhá ívedi Nanbí Sedó Jesus ibéedí Peter óedamû’, hedi Peter ûn’ánpówá háa Jesus-di óetu’an waa: “Tha’di hédéndí wa’ i’ dee sen ikinpídíbo’, powin untúuni naa wídítaapí’in” gin ho óetu’an.

62 Hedi Peter i’ tehpaá já’wépiye napeedi hânho isíhtä.

In sundađodi Jesus óejänäki’an

63 In sená’ Jesus óe’áyínmáa’indi t’ämäge óetumáa hedá óemahpúude’.

64 Hedá óetsíwhi?andi óetu?an, “U-á úhanginná háa napuwagi?o?in wa? napóepídíbo?. Dítu?an, to?dan wóemahpúu?”

65 Hedá wíyá shánkílilee-wibá namuudi ta?gendi Je t'ämäge háa óetumáa.

In Hudíyo tunjowa?di Jesus iví?gedi óetsika?máa

66 Wa?dédí nanân dihaydi in Hudíyo tsonnindá in owha? p'ó?dédí?indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá dívíwé?ge?an, indá in Hudíyoví tunjowa? dimuu, hedí Jesus in tunjowa? wháagépiye óeho?,

67 hedí óetsika?yan, “Ti ta?gendi u-ân unmuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí? Dítu?an.” I?di ovâytu?an, “Wâytu?an wânbo há?to dínwäyü-í,

68 hedí naadá undá hääwí wâytsika?yandá há?to hääbo dít'óe?amí.

69 Hewänbo nää iwedi páadépiye naa t'ähkí t'owagi?o?aypuyä?i?omuu?i Jôesi Tádáví ko?dínge?di ochangi?o, i-á t'ähkí kay imáa?i namuu.”

70 Hedáhá? t'ähkídíbo óetsika?yan, “Ti untunda? u-ân Jôesi Tádáví ay unmuu?in?” I?di ovâytu?an, “Háa unbo ítú waa.”

71 Hedáhá? dívítu?an, “Wây-á to?wên wígintáypí iví?gedi dítu?âamídí. Iví sópho iwedíbo ná?i tun gip it'oe.”

23

Jesus oe Pilate-ví?piye óeho?

1 Hedí in tunjowa? t'ähkí dívíwínú, hedí indiho Jesus oe Pilate-ví?piye óeho?.

2 Hedí Pilate-ví?we óekándí ônt'aywó?dichänundedí dítú, “Ná?i sendá nanbí t'owa ovây't'e?ya?do?, hedá i?di ovâytu?an Caesar wí?óe-tax-wá?âa-ípi, hedá wá? natú i-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, hedänho natunda? wí tsondi hay?ibá namuu?in.”

3 Pilate-di Jesus óetsika?yan, “Ti u-á in Hudíyoví tsondi hay?i unmuu?” Jesus-di óetu?an, “Háa u?bo untú waa.”

4 Pilate-di in owha? p'ó?dédí?in hedá in báyéki t'owa iwe diwinnindá ovâytu?an, “Ná?i sendá naadi wên t'aywó?nin wânbo wídônshaapi.”

5 Hewänbo indá kay?indi Pilate óetumáa, “I?dá iví háhkan ûnmuu?i?di nanbí t'owa ovây't'e?ya?do?. Oe Galilee nange iwe páadé gin its'an?an, iwedá Judea nange i?gá t'ähká, hedá nää-á nääwá napówá hanbá i?amídí.”

Jesus oe Herod-ví?piye óeho?

6 Pilate ná?in nat'oe?di ovâytsika?yan, “Ti ná?i sendá Galilee-wi namuu?”

7 Hedí “hoi” gin dítú ihaydi Pilate-di Jesus oe Herod-ví?piye óesan, gá Herod-dá oe Galilee p'ó?dédí? namuudân, hedí nää-á oe Jerusalem-dá na?ân.

8 Herod nahíhchanpóe Jesus óemû?di. Gáhäädibo napuwäda?, iví?gediho nat'oe?di, hedího nada? Jesus-di wên pínnán ôn?amídí imúuní?in.

9 Herod-di báyéki tsika óetsika?yan, hebo Jesus-dá háabo wí?óetu?anpi.

10 In owha? p'ó?dédí?indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá?o?indá iwe diwindi kaygindi Jesus ônhíwóhpíchänunde?.

11 Hedí Herod-dádí in sundado-ádi t'ämäge Jesus óe?o?, hedáân, hedí jänäkí-á i-ádá dimuu. Herod-dá ovâytu?an wên sa?wó?nin k'éwé?in to Jesus óe?aawé-í, hedáhá? Pilate-ví?piye óewáysan.

12 Páadé ihaydibo Herod-ádi Pilate-ádi hánmindá damuuwän, hebo ihay thaabá híwó?nin k'ema?indá dapóe.

Jesus óekhe?khây máa, hewänbo Barabbas-á óema?p'ädi

13 Pilate-di in owha? p'ó?dédí?indá hedá in wé?gen Hudíyoví p'ó?dédí?indá dí wây-á t'owa-ádi ovâywé?getu?an,

14 hedi ovâytu'an, "Undá ná'i sen naví páadépiye dînmaa, hedi dítu'an t'owa ovâyt'e'ya'do'in. Unbí páadépiyebo naadi iví'gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bînchânunde wânbo wíðônshaapí.

15 Herod-di wânbo-á háawin wên t'aywó'nin wí'ônshaapí, hediho nanbí'piyebá óewáysan. Ná'i sendá háawí híwóhpí wí'i'anpí óeháyjídí.

16 Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewháñí'in hedáhá' dóma'p'áãdi-í."

17 Paayo p'óe waa i' Passover shánkí'eedi naná' dihaydi Pilate-di wêe pan óema'p'áãinde', hedânho gin natú.

18 Hewânbo t'áhkí in t'owa dívítuwínú, "Ná'i sen náhe', hedi Barabbas-á na'ingí' nâama'p'áãdi-í."

19 (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i' bú' iwe'in p'ó'dédí'indádí ovâytsaakannandân, hedá i'dá ovâyt'owat'ahánú.)

20 Hewânbo Pilate nada' Jesus óema'p'áãdi-í'in, hediho in t'owa wíyá ovâyhée'an.

21 Hebo indá ihayda' dívítuwínúnde', "Wên phé'win deedi ná't'óhtägek'u'!"

22 Pilate-di powingedi ovâytu'an, "Háadan gin dó'amí? Háawin yá'dâapí'innan i'an? Naadi háawin t'aywó'nin wânbo wíðônshaapí óeháyjídí. Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewháñí'in hedá dóma'p'áãdi-í."

23 Hewânbo kaygindi ihe'jidida' ditú' Pilate-dá Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'úuwí'in, hedi hânho dívítuwínúndediho dit'anpóe.

24 Pilate nahíje háa óedaa'an waa i'amídí,

25 hediho Barabbas, i' sen in tsonnin ovâyá'i' hedá ovâyt'owat'ahánú'i' namuu'i' óema'p'áãdi, hewânbo natsonpóe Jesus óe'amí'in háa dida' waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho'

26 Hedáhá' Jesus iwedi óeho'. Dimän dihaydá wí sen Cyrene nangewi namuu'i', Simon gin nakháwá'i', oe nava iwedi i' bú' eepiye na'áãdi óejay, hedi in sundadođi in phé'win iví'di òn'í'k'ú'di Jesus-ví tí'úugé óepu'nan.

27 Báyéki t'owa wá' Jesus ûnwóemän, hedá wên kwiyá' dimännindá hânho ditaachanpóedá dívípíhkhúmáhpúude', hedá háa iphadende'in namuudi diséje'i'.

28 Jesus ibeedí ovâytu'an, "Un kwiyá' Jerusalem-win, naa omuudi wí'úvisíhtäã-ípí, hewânbo ungi'-á unbí áyããgi'-á úvisíhtäã-í.

29 Wáy wí thaa naná' dihaydi t'owa ditúuní 'Híhchan dâymá've-í in dínkodipí'in díví'âyãamídí, hedá in hânhay wânbo díví'ayyanpí'indá wí ay wânbo dâý'âytsäã'anpí'indá wá' híhchan dâymá've-í.

30 Ihaydáho in Jerusalem-'in t'owa dida'í i' p'in inbî'di nakaanú-í'in hedá i' okúdá ovâykhä'kw'òení'indá.

31 Naa wên tay wówá'in waagi'ba omuu'i' híwóhpí dînpoe'o. Hewânbo indá tay t'aa'i waaginba dimuudi shánkí p'ándíkí dínpuwagí'o."

32 Hedá wây-á wíje sená'dá Jesus-ádíba ovânthon ovânháyjídí. Ná'in sená'dá jänákíkaninnân damuu.

Jesus wên wíje sänminbí pinuđi phé'win deedi óet'óhtägek'ú'

33 Hedi wên okú iwe dipówá, "In p'óhkhúbay" gin dâytu'o', hedi Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'ú', hedá in wíje jänákíkanindá wá' hanbá ovân'an. Wêe Jesus-ví yá'mängedí óewínú hedá i' wêe-á iví ko'díngédá.

34 Hedi Jesus natú, "Táđá, ovây'owóje-í, háa díví'o'in wíðínhanginnáhpídí." In sundado-á díví'áywan iví aa dívíweejé-íđí.

35 In t'owa iví nú' iwe diwíndi óemúnde', hedá in Hudíyo p'ó'dédí'indá t'ámägá óetumáa. Ditú', "Pi'wéndá i'di ovây'aywon, hedi i-á i' to'wí

Jôesi Tádádí t'owa ovây'aywoenídí óesóge'i' namuudá, wí'bo ipi'aywoení'in ûnkây'ä?."

³⁶ Hedi in sundadođi wá' t'ámäge háa óe'o?. Ivi'piye dimääđi wí méena ojohay'i-á ònpähtuye,

³⁷ hedi óetu'an, "In Hudíyoví tsondi hay'i unmuudá wí'bo ópi'aywon."

³⁸ Wên phéphá'ay iví phé'win kw'áye nat'i'k'óe eedi ginnân nata'muu: "Nä'i-á in Hudíyoví tsondi hay'i namuu."

³⁹ Wêe t'aywóhkandi' phé'win deedi nawhi'wondi'di óejänäkítumáađi, óetu'an, "Untúhpí'an ụ-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedáho wí'bo ópi'aywon, hedá na'indá wá' dín'aywoení."

⁴⁰ Hebo i' wêe natú, "Ha'wâa wívihée'amípi. Ti Jôesi Tádá oe makówa na'ándi' wínâa'a'ginpi'an? Nă'i sen óetuhchänunde waagibá ụ wá' wóetuhchänunde?",

⁴¹ hedi ụ-áđi naa-áđi dítuhchänundedi híwó namuu, gá híwóhpí ân'andi nanbí tuhchänu-á gän'äädân. Hebo nă'i sendá háabo híwóhpí' wí'i'apí."

⁴² Hedáhá' Jesus óetu'an, "Jesus, owáy unp'ó'déđi'sogedeedi unwáy'ää ihayđi naa wíđi'ódé'nípi."

⁴³ Jesus-di óetu'an, "Nă'in wítu'âmí, năa thaa-á owáy t'ähki sa'wó naná' diwe naa-áđi unchaní."

Jesus nachuu

⁴⁴ Taagepiye iwáypiye naná, hebo i' than namuwähán, hedi i'ge t'ähki nakhunpóe thí'êedi poje puwahay.

⁴⁵ Ihayhääbá in aa nakhaaná'nin i' méesate hay'i k'ó'jé nawhi'wonnindá pínu-á nasivedee.

⁴⁶ Hedáhá' Jesus kaygi natú, "Tádá, naa uví mange dáymä?, naví p'oewaahâa dínke?." Hedi gin natú ihayđiho t'ä'gedi ihâa'an.

⁴⁷ I' sundado p'ó'déđi' iwe nawindi háa napóe'in imû'di Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, hedi natú, "Ta'gendi nă'i sendá iví wówátsi ta'ge ihon."

⁴⁸ In báyéki t'owa iwe dik'aapuwäwinnin háa napóe'in dâymû'di inbí'piye dívíweho?, hedi inbí píhkhú dâymahpúude ditaachanpóedí.

⁴⁹ Hebo wáy wên kwiyä' Galilee nange iwedi Jesus-áđi di'ää'in, hedá wây-á t'owa iví k'ema'in ûnmuu'indá, kayi' diwebo diwin dâymúndedi.

Jesus óekhă'k'û'

⁵⁰⁻⁵¹ Wí sen Joseph gin nakháwă'i wá' iwebá naji', oe Judea nangewi bú'ay iwe'i-ân namuu, Arimathea gin dâytu'o'i'. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, hedi natsíkhaji' Jôesi Tádádí óesóge-íđi i' to'wí t'owa ovây'aywoení'i'. I-á wínachanpóepí híwó'nin namuu'in háa in Hudíyo tunjowa' díví'ánshaamăgi'indá hedá díví'annindá Jesus óeháyji gin dítú ihayđi.

⁵² Hediho Jesus nachuu ihayđi Joseph oe Pilate-ví'piye namää óedaa'amíđi i' pení óemăáníđi óekhă'k'úuwíđi.

⁵³ Hedi óemăgíđi in phé'win diwedi óewáve, hedá wên híwó'nin aa iwá óe'ánk'û', hedi wí khăhkugi' pho ee óek'û', i' t'owáwi k'uu iwe dâyts'â'i', iwá wa'đi tóebo wí'óekhă'k'û'pí.

⁵⁴ I' thaa-á in Hudíyo dívíhääwíkhây'o' kaykhanwówá thaagi', hedi i' kaykhanwówá thaa-á ho napowa'ä?.

⁵⁵ In kwiyä' Jesus-áđi oe Galilee nangedi di'ää'indá Joseph-á ûnwóemăä, hedi háa Jesus oe t'owápho ee óek'û' waa dâymû'.

⁵⁶ Hedi inbí'piye diwáymää, hedi wí sa'wó nasundi woe-ádí ka'p'oe-ádí dâykhây'an i' pení óe'äyü-ídí. Hebo wíyá tháwän i' kaykhanwówá thaa nanândi wídívít'ôe'anpí in Hudíyoví kuu dínmuudi.

24

Jesus wówá'i napee

¹ Wíyá tháwändá Dumîngu naná, hedi nathamupuwa'ä' ihaydi in kwiyä' i penípho iwepiye diwáymää i sa'wó nasundi woe dâykhây'andi wóegé.

² Iwe i' k'uu i' t'owápho iweđi ho nahângemuudi dâymû'.

³ hediho ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahândi wídâyshaapí.

⁴ Iwe diwânpiwindi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in. Ihaydi tsíkhagipí wíje senä' waabá dänchaa'in inbí nú' dakwínudee, hânho ots'á'idä' da'a'wennin.

⁵ In kwiyä' hânho dikhunwôeda'di dívíwânpip'ó't'ää, hedi in senä'di ovâytu'an, "Heháadan wí nawówáji'i' in pení ovâykhä'kw'óe'ó ee bîntuwämáa?"

⁶ Jesus-á näwe wínak'óepí, i-á nawáywówápóe-á. Ti wí'ún'ánshaapí'an háa wovâytu'annin wa' oe Galilee naji' ihaydi?

⁷ Ginnân natú: 'Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i-á in yä'dâapí'in t'owaví mange díkání. Hedá phé'win deedá díkhe'khâymaa, hewänbo iweđi i' powage'i thaa iwe owáywówápuwagi'o.' "

⁸ Ihaydi in kwiyä' dín'ánpówa háa Jesus-di ovâytu'annin,

⁹ hedi iweđi dimäädi in tä'di wêe Jesus-ví khäge'nindá hedá wây-á iví k'ema'indá háa napóe'in ovây't'ôe'an.

¹⁰ Nä'innân dimuu in kwiyä': Mary Magdalene-dá hedá Joanna-á, hedá wíyá Mary-á, James-ví jíyá ûnmuu'i', hedá wây-á kwiyä'dá wá' indádí diji'.

¹¹ Hewänbo Jesus-ví khäge'nin dí'ân háa in kwiyä'di ovâytu'an waa wâyupí' hí'da'mân namuu'in, hediho háa ditú'in wídívíwâyupí.

¹² Hewänbo Peter-á napeedi i' penípho iwepiye i'ää, hedi it'äädí itsíhkídi, hedi wí aada' Jesus na'ánmú'de'i' imú', hedi iví'piye nawáymäädi na'ánde', "Hân hîn napóe?"

In wíje oe Emmaus bú'aypiye damänninbí'piye Jesus ipikeeyan

¹³ I' thaabá-á wíje Jesus-ví k'ema'in wí bú'aypiye damän, iwá Emmaus gin dâytu'o', i-á madi tsé ihay míya-á Jerusalem-di naná.

¹⁴⁻¹⁵ In wíje ná'i háa napóe i'gedi wí'bo dänhí'máa, hedi dântsika'máa "Háadangú ná'i t'ähkí gin napóe?" Jesus-di ovänkáa, hedi indádíba namää.

¹⁶ Hewänbo indá wí'óetaapí, inbí tsée iweđi dänkaapóedí.

¹⁷ Hedi Jesus-di oväntsika'yan, "Hää i'gedan hânho jashawó' dänhí'máa damändi?" In wíje dântsi'wóyí' hedi dabo'aats'aymuu,

¹⁸ hedi i' wêe Cleophas gin nakháwä'i'di óetu'an, "U'da'mân kavêe t'ähkí in oe Jerusalem dí'ádâaji'in diweđi wí'úhanginnáhpí háa ná'i phade thaa eeje napoe'o'in."

¹⁹ Jesus-di oväntsika'yan, "Hân handi napoe'o?" Óetu'an, "Gá Jesus oe Nazareth-wi háa ûnpóe'innân. I-á Jôesi Tádáví tukhe'bi ûnmuu, hedi Jôesi Tádá-ádí hedá in t'owa-ádí dâymû' iví hí'-á iví tsiyekandá ûnkay'in.

²⁰ Nanbí owha' p'ó'déđi'indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óekán hedânho indá óetuhchänudi óeháyjídí, hediho phé'win deedi óet'óhtägek'ú'.

21 Hewänbo na'indá gi'ân i-ân i' namuu na'in Israel-'in dímahpädikhâymáa'i'. Hedi náa thaa-á i' poje thaa-áho naná han napóe iwedi.

22 Hedá wá' wên kwiya' na'inbí'wedi dimuu'indi dítu'an wên háawên na'in díháa'annin. Hédéndí hé'dibo ee Jesus óekhâ'k'û' iwáygé diji',

23 hewänbo wí'óshaapí. Diwáy'äädí dítu wên makówáwin t'öepa'aa'in inbí'piye dakeepóedí ovâytu'an Jesus-á nawówáji'in.

24 Wáy wên na'indádí diji'in i' penípho iwepiye dimää, hedi háa in kwiya' dítu waa dâymû', hewänbo Jesus-á wídâymû'pí" gin in wíjedi Jesus óetu'an.

25 Ihaydáhá' Jesus-di ovântu'an, "Undá ánsaapí'in damuu, hedá dawâyukâymuudi t'ähki háa in Jôesi Tádáví tukhe'min dítu waa wídänwâyundepí.

26 Dítuhpí'an i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí ta'gendi ná'i hääwí it'öephadekhâymáa'in, hedáhá' ên na'in díháa'annin. Hédéshánkí tsondi hay'i-á óepa'í."

27 Hedi Jesus-di háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi natû'nin t'ähki ovánthayyan. Háa Moses natû'in páadé ovântu'an, iwedáhá' in Jôesi Tádáví tukhe'mindá in wé'gen ta'kannindá háa dítu'indá.

28 I' bú'ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedi Jesus-á wa'di wíyá wáypiye namän waagibá i'an.

29 Hewänbo óepunmäáni'in wídada'pí, hediho' óetu'an, "Na'indádí ówóyí'. Häädanho napuwamän, nathaaphademänho'." Hediho indádí i' tewhá ee nats'ündi iwóyí'.

30 Indádí nahúu'än dihaydi i' pává ikê'di ikú'daa'an, hedá iháve, hedá ovänmägi.

31 Ihaydibá datsíwaadee waa dapóe, hediho to'wí namuu'in dántaa, hewänbo wesebo wíyá wínakeepóepí.

32 Hedi dántumáa, "Oe p'óegé gimän dihaydi, Jôesi Tádáví hí' i'gedá dínthayjodi, nanbí pín kaygi gán'a'yäpóepí'an."

33 Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymää, hedi Jesus-ví tä'di wêe khäge'nindádí hedá wây-á wên diwé'gekw'öndádí dänshaa.

34 Ná'in diwé'gekw'ó'nindi ovântu'an, "Nanbí Sedó Jesus-á ta'gendi nawáywówápóe, hedi Simon Peter-bí'piye nakeepóe."

35 Ihaydáhá' in wíjedi ovâytu'an háa napóe'in ee p'óegé damän dihaydi, hedá hádídí Nanbí Sedó Jesus dántaa'indá i' pává iháve ihaydi.

Jesus iví khäge'ninbí'piye ipikeeyan

36 Wa'di dänhi'máa ihaydibo Jesus-á inbí páadépiyá nakwínudee, hedi ovâytu'an, "Ánsaaginpidíbo' íkwoní."

37 Hânho ovâypihäädí di'ân wí p'oweaahâ-ân dínkeepóe'in.

38 Hewänbo Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan íkhunwôeda'? Háadan í'ánde' madi naa ta'gendi wó'muupí'in?"

39 Naví mandá naví ánda dînmú'dí. Naa-ânkun omuu. Dítäggé-í, hedânho únhanginnáani wí p'oweaahâ wó'muupí'in. Naa tûu-á phékhû-á omuu. Wí p'oweaahâ-á ha'wâa'i wínamuupí."

40 Hedi ha'wâa natú ihaydá iví mandá iví ánda ovâykeeyan.

41 Hânho dihihchan wänbo ovâyháa'an, hedá kây'indá dínpo'e'ó dívíwäyü-ídí háa natú'in. I'di ovâytsika'yan, "Ti koegi' hääwí náa únsaa'?"

42-43 Hediho wí paa natseemuu'i' óemägi, hedi inbí páadépiyebo ik'oe.

44 Ihaydáhá' ovâytu'an, "Undádíbo wa' oji' ihaydi naadi wâytu'an hääwí Jôesi Tádáví ta'nin diwe natû'di-áho nakhây'ä' napúuwí'in, t'ähki háa Moses

ita'nandi-á, Jôesi Tádáví tukhe'min ditú'i-á, hedá i' Psalms gin dâytú'o' iwe nata'muu'i-á."

⁴⁵ Hedí ovâykhâge'nan híwó dika'póewídí háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in.

⁴⁶ Ovâytú'an, "Nă'i tundáho nata'muu: I' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephaadé-í nachuu píhay, hedi iwedá i' powage'i' thaa iwá nawáywówápúuwí,

⁴⁷ hedi i-á natsonpúuwí páadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t'âhkí'in t'owa-á ovâytú'âámí inbí t'aywó'di dâyjoe'ámí hedânho ovây'owóejé-ídí, gin nata'muu.

⁴⁸ Hedí undá nă'i hăäwí bînmû' j'gedi t'owa bînt'ôe'ámí.

⁴⁹ Hedí năä i' Yă'dâa'i P'oewâahâa unbí'piye wâysaaní, i-á naví Tádádí wovâytú'an wovâymăäní'in. Hewânbo năä Jerusalem-bo úvíwóyí'ní unbí kay oe makówádí wovâymăgi píhay."

Jesus oe makówápiye napee

⁵⁰ Hedáhá' Jerusalem diwedi ovâypiyedi i' bú'ay Bethany gin dâytú'o' iwehay ovâyho', hedí ikhóhtegedi Jôesi Tádá óedaa'an híwó ovây'ámídí.

⁵¹ Wa' gin i'odibo' inbí'wedi iwijedi oe makówápiye napee.

⁵² Indá dívidége'dikw'ódi óe'a'ginmăänídí, hedáhá' oe Jerusalem-piyá hânho híhchandi diwáymăä.

⁵³ Oe méesate hay'i eebo ihayda' dimăä'ă hedá ditú' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi John Ita'nandi'

I to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' nawówátsipäyi', i-á Jesus-ân namuu

¹ Hǎn'oe ts'anpáadé nanân diwe i to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' nayiho'. I-á Yôesi Tádá-ádí nayi', hedi i-á Yôesibá namuu.

² I-áho oe ts'anpáadé nanân diwe Yôesi Tádá-ádí nayi'.

³ Hǎäwí t'ǎhkí ikhíyé, hedi i-á wí'ikhíyépidá hǎäbo wínakhí'yenpí.

⁴ I-á wí'bo wówátsi napäyi', hedi nǎ'in wówátsi-á ko nakeepo' t'owagí' waagi'βά namuu.

⁵ Nǎ'i ko nakhuuná' dee nakeepo', hedi hǎädi wänbo t'ǎhkí nakeepo' tobáháa nakhuunân wänbo'.

⁶⁻⁷ Wí sen John gin nakháwǎ'i' Yôesi Tádádí óesan nǎ'i ko i'gedi t'owa ovâytu'âamídí, hedânho John-bí hí' dit'oedi to'wên t'ǎhkí dívíwhäyü-ídí i to'wí i ko namuu'iví'piye'.

⁸ John-dá i ko-á wínamuupí, hewänbo i na'ää t'owa ovâytu'âamídí to'wí i ko namuu'in.

⁹ Nǎ'i to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' i ta'gendi ko namuu, hedi nǎä oepáa k'aydipiye' na'äädi t'ǎhkí t'owa ovâykohthayyo'.

¹⁰ Nǎä oepáa k'aydi i nayi', hebo tobáháa nǎ'i oepáa ho ikhíyé wänbo', in t'owa nǎädi diyí'indi wí'óetaapí.

¹¹ I hǎäwí ikhíyé'i iví' ûnmuu, hedi ipiye' na'ää, hewänbo iví t'owadi wänbo wí'óeséegí'anpí.

¹² Hewänbo wáy wëndidá óeséegí'andá iví'piye' dívíwhäyü, hedi nǎ'in t'ǎhkí idi ovâymägi Yôesi Tádáví äy dipúwídí.

¹³ Hedi Yôesi Tádáví äy dipóe ihaydi wiyá di'âypuyä waa dínpóe, hewänbo t'owa di'âypuyä nǎä oepáa k'aydi waagibá wídi'âypuyäpí, hedi háa i tádá-ádí i yiyá-ádí dachanpóedíbo wänbo-á yoe, hedi háa wí sen nawänpitúdíbo wänbo-á yoe. Yôesi Tádádân nǎ'in wówátsi ovâymägi.

¹⁴ I to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' wí t'owa napaa, hedi wí háy tǎhkí na'indádí nayi'. Báyéki háy'i namuu'in âymû', gá Yôesi Tádáví wí' ayda' ûn'ándí' namuudân. I-á báyéki séegísehkanä imáa, hedi háa i natú waa t'ǎhkí ta'gen namuu.

¹⁵ To'wí i namuu'in John-di in t'owa ovâytu'an. Oe ahkon deedi John nayidi kaygi ovâytumáa, "Naadi wâytu'an naví tí'úugéba wí to'wí napowagít'óe'in, hedi i-á naví shánkí kw'aye namuu, gá naa o'aypuyäpidíbo i-á hǎädi wänbo t'ǎhkí nawówayidân. Nǎ'i-ânkun i namuu iví'gedi wâyhí'máa'i'."

¹⁶ Báyéki séegísehkanä imáadi, ihayda' híwó'di hǎäwí iví'wedi gín'ä'.

¹⁷ Yôesi Tádádí Moses óetu'an iví tsontu na'in dímäáni'in, hewänbo Jesus Christ-ân óesan séegísehkanä-á hedá in ta'gen namuu'indá dínkeeyamídí.

¹⁸ To'wídí wänbo hǎnhay wänbo Yôesi Tádá wí'óemú'pí. Hewänbo háawi i namuu'in iví wí'da' ay ûnmuu'i' iví nú' na'ándidân na'in dínkeeyan.

Háa John i p'ó'p'oekandi in t'owa ovâytu'annin

¹⁹ Owáy Jerusalem búu'ú wǎhǎädi in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wên owha'-á hedá wên méesate'in khäge'nindá ovâysan John i p'ó'p'oekandi' óetsikáyí'nídí, "To-an unmuu" gin,

²⁰ hedi kinnân idi ovâytu'an: "Naa i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí." Kaaginpidíbo thay'eedi kin ovâytu'an.

21 Hed̄i óetsikáyin, “Hed̄i to-an unmuu? Ti Elijah-ân unmuu?” Idi ovâytu’an, “Naa-á i wó’muupí.” Hed̄áhá’ óetsikáyin, “Ti Yôesi Tádáví tukhē’bi’ i âytsíkha’máa’i-ân unmuu?”

22 Hed̄i ovâytu’an, “Yoe.” Hed̄áhá’ óetu’an, “Dítu’an to-an unmuu, hed̄ânho in to’wên na’in dísannin âyt’ôe’ámídí háa untú’in. Uví’gedi dít’ôe’an.”

23 John-di ovâyhée’an hed̄ânho dín’ánpówá-ídí háa Yôesi Tádáví tukhē’bi’ Isaiah hân’oebo natú’in, hed̄i ná’i-á Isaiah-ví hí’ ûnmuu:

Wí to’wí oe ahkon deedi ûntukhwíntúní,

‘In p’ôe binta’ge’an i shánkí natsonyi’igî.’

“Ná’i to’wí han natú’i waagi’bá naa omuu” gin John-di ovâytu’an.

24 Wáy wên in ovâysannin John óetsikáyí’nídí Pharisees dimuu,

25 hed̄i indi óetu’an, “I to’wí Yôesi Tádádí óesóge’i’ t’owa ovây’aywoenídí wí’unmuupí, Elijah wänbo-á yoe, háa Yôesi Tádáví tukhē’bi’ âytsíkha’máa’i wänbo-á yoe. Hed̄i háadan handi ná’in t’owa ovâyp’ó’p’oe’o’?”

26-27 John-di ovâytu’an, “Naadá p’oedida’ dovâyp’ó’p’oe’o’, hewänbo unbí yâadi wáydí wí to’wí bintaapí’ nayí’, hed̄i tobá naví tí’úugé napówá wänbo’, naa ihay híwó’di wó’muupí iví anto wänbo dônma’p’âdi-ídí.”

28 T’ähkí ná’i owáy Bethany búu’ú’ay wăhăä napóe, oe Jordan p’o’ p’ânädi John nayidi in t’owa ovâyp’ó’p’oe’o’ iwe.

Jesus-á wí k’úwá’ay Yôesi Tádádí óesandi’ waagi’bá namuu

29 Wíyá tháwän John-di Jesus óemû’ ee nayí’ iwepiye’ na’âdi, hed̄i iví’gedi natú, “Binmú’dí i na’ä’i’. I-á Yôesi Tádádí óesan wí k’úwá’ay waagi’bá nachúu-ídí, t’ähkí t’owaví t’aywó’di ovâyâa’ámídí.

30 Ná’ibá i namuu iví’gedi wâyhée’an. Naa otú, ‘Naví tí’úugé bá wí sen napówá-í, hed̄i i-á naví shánkí kw’áye namuu, gá naa o’aypuyäpidíbo’ i-á hăädi wänbo t’ähkí nawówayidân.’

31 Tobá to’wí namúní’in naa wíðinhanginnáhpí wänbo’, naa o’ää-á p’oedi wây’p’ó’p’oe’ámídí, hed̄ânho un Israel-’in t’owa i bintáa-ídí.”

32-33 John-di háa imû’in ovâytu’an. Natú, “Páadedí naa wíðinhanginnáhpí to’wí Jesus namuu’in, hewänbo Yôesi Tádádí dísan p’oedi wây’p’ó’p’oe’ámídí, hed̄á idá dítu’an, ‘I Yä’dâa’i P’oewaahâa nawhândi nâapuwăkhây máa, hed̄i wí to’wíwí’dí isogekhây máa. Hed̄i ná’i to’wíðân i Yä’dâa’i P’oewaahâa t’owa ovây’ääni wí p’ó’p’oekan waagibá’ kin Yôesi Tádádí dítu’an. Hed̄iho’ i Yä’dâa’i P’oewaahâa makówádí nawhândi wí k’o’wee waagibá dómû’-ákun, hed̄i Jesus-ví’dí isóge.

34 Naa kin napóedí dómû’, hed̄ânho naadi wây’tumáa Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu.”

Jesus-ví páadé’in khäge’nin

35-36 Wíyá tháwän John-dádí hed̄á wíye iví khäge’nindádí Jesus naphademändi óemû’, hed̄i Jesus-ví’gedi John natú, “Binmú’dí i Yôesi Tádádí óesandi’ namuu’i’. Wí k’úwá’ay waagi’bá nachúu-í.”

37 John-bí wíye khäge’nin háa John natú’in dat’oe, hed̄i Jesus-ví tí’úugé dawóemää.

38 Jesus ibeedí ûnwóe’âdi ovänmû’, hed̄i ovântsikáyin, “Hăä-an dada’?” Óetsikáyin, “Rabbi, wăhăä-an unthaa?” (Rabbi-á “hăhkandi” gin natu’da’.)

39 Idi ovântu’an, “Naa-ádí bákă’ve, hed̄ânho wänkeeyámídí.” Hed̄iho’ i-ádí damäädi wáyge nathaa’in dânmû’. Dipówá ihaydáho thé’êedi yôenu iwepiye’ naná, hed̄iho’ i-ádíbo dânwóyí’.

40 Andrew-á Simon Peter-ví tí’ûu ûnmuu, hed̄i i-á in wíye in John-bí hí’ dat’oedi Jesus-ádí damää’in diwedí’ibá namuu.

41 Wesebo Andrew iví pá'dây Simon ituwäho?, hedi óeshaa ihaydi óetu'an, "Na'indi i Messiah âysha." (In hí? Messiah-á natu'da? "i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i? t'owa ovây'aywoenídí" gin.)

42 Hedi Andrew-di Simon Jesus-ví'piye? óeho?.

Jesus-di Simon óemû? ihaydi óetu'an, "U-á Simon unmuu, John-bí ay, hewänbo nää iwedi páadépiye? Cephas gin unkháwä-í. (Nä'in kháwä Cephas-á Peter-ân namuu, hedi natu'da? "wí k'uu" gin.)

Jesus-di Philip-á Nathanael-ádí ovântu'an i-ádí damú-í'in

43 Wíyá tháwän Jesus i'ánshaamägi oe Galilee nangepiye? namú-ídí, hedi Philip óemû'di óetu'an, "Naa-ádí ókã've."

44 Philip-á Bethsaida-wi namuu, i búu'ú'ay Andrew-ádí Peter-ádí dathá'de iwebá.

45 Philip-di Nathanael óetu'wäho?, hedi óeshaa ihaydi óetu'an, "I to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i? t'owa ovây'aywoenídí âysha, i-á Jesus oe Nazareth-wi-ân namuu, Joseph-ví ay. Iví'gedân Moses ita'nan iví ta'nin diwe, hedá in Yôesi Tádáví tukhe'min wá? iví'gedi dâytá'nan."

46 Nathanael-di Philip óetu'an, "Naa wó'ânpí hääwí wänbo Nazareth-wi-á híwó'di namuu'in." Philip-di Nathanael óetu'an, "Ókã've naa-ádí hediho wí'bo nâapimúni."

47 Jesus-di Nathanael iví'piye? na'ädi óemû?, hedi iví'gedi natú, "Häwebâa wí na'ä? in Israel-wi khuu ta'gendi ihondi?, i-á wínahôeyóhâhpí."

48 Nathanael-di óetsikáyin, "Hádídan naa dítaa?" Jesus-di óetu'an, "I fig tay ókhxu nú? un'ân dihaydi naadi wímû?, Philip-di wóetukánnanpídíbo?."

49 Nathanael-di óetu'an, "Háhkandi?, näbâa dînhanginná u-á Yôesi Tádáví ay-ân unmuu'in, u-á in Israel t'owaví tsondi hay'i unmuu."

50 Jesus-di Nathanael óetu'an, "Nää naví'piye? biwhäyunde? gá wítu'andân in fig tay nú? naadi wímû'in, hewänbo hä'i wíts'antu'andiví shánkí he'endi hääwí nâapuwäkhâymáa.

51 Ta'gendi wítumáa, makówa nakhuudeedi bînpuwägít'oe, hedá naa t'owa t'ähkígí? o'aypuyä'iví'we in Yôesi Tádáví t'ôepa'äq'in diwhádedá diwáypi'dá bînpuwäkhâymáa."

2

Oe Cana búu'ú'ay dínkhóhtsaaná

1 Wíye thaa naphade ihaydi owáy Galilee nange wähhä dínkhóhtsaashánkí'diná, i búu'ú'ay Cana gin dâytú'o? iwe. Jesus-ví yíyá páadébo namäädího? iwe na'ân,

2 hedá Jesus-á iví khäge'nindáda wá? ovâyhúutu'andiho dimää.

3 T'ähkí i méena dínhan dihaydi Jesus-ví yíyá'dí óetu'an, "Wíyá wídínméenasaapí."

4 Jesus-di óetu'an, "Yíyá, háadan kin dítumáa? Wa'di ihaydi wídínnáhpí naví t'ôe don'amídí."

5 Iví yíyá'dí in húukhâysa'in ovâytu'an, "Háa idi wovâytu'an waa úví'amí."

6 Iwe sí p'onbay k'uudi napa'andi nasaa, t'owa dipówá'in díví'owídi-ídí in Hudíyoví khuu dínmuu waagi. Nä'i p'onbay eeye wétä háa powintä galôn dihay nasadi?.

7 Jesus-di in dâyhúukhâysaa'in ovâytu'an, "Nä'i p'onbay bînp'ide," hediho p'éedí taye dâyp'ide.

8 Hedáhá? ovâytu'an, "Häwedího wí binwhahó'gí, hedi unbí tsondiví'we bînhûu." Hediho háa ovâytu'an waa díví'an.

9 I p'oe dâyhó'i naméenapaa, hedi in húukhâysa'inbí tsondi idää, hebo wí'ûnhanginnáhpí wáygé dâyhógi'in. In wé'ge'in dâyhúukhâysande'inda'mân dínhanginná. Hediho' idi i soyingi óetukánnan,

10 hedi óetu'an, "Wây-á t'owa i shánkí híwó'di méena páadé dâyhâysande', hedi t'owa díví'ihay'an dihaydânho i shánkí nak'âagipi' dâyhâysande'. Hewänbo ʘ-á han wívi'anpí, ʘ-á bitsíkha'an i shánkí híwó'di tí'úugé ovâyhâysáa-ídi."

11 Nă'in Jesus ee Cana búu'ú'ay Galilee nange wăhăä i'annin in páadé'in pinnán t'oe ovâykeeyannin namuu, hedi indihó in t'owa ikeeyan i-ân hay'i namuu'in, hedi iví khăge'nin shánkí wänbo iví'piye' dívíwhäyü.

12 T'ăhkí nă'i naphade ihaydi Jesus-á iví yíyá-á iví tí'ûuwindá hedá iví khăge'nindádi Capernaum búu'ú'aypiye' dimää, hedi iweho wí hăyü thaa dívíwóyí'.

Jesus-di in dâyhăäwíku'ch'áade'in i méesate hay'i iwedi ovâyhăhpiye

13 In Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, Passover gin dâytü'o'i', hedi Jesus oe Jerusalem-piye' namää.

14 I méesate hay'i tehpaá búge in t'owa dâyhăäwênku'ch'áadedi ovâymû', wéyu-á k'úwá-á k'o'wee-á dâyku'ch'áade', hedá wá' in dâychă'egó'o'in inbí määsa eeye dikw'ôndi ovâymû'.

15 Wên púwhí' whihkannindi ipaa, hedi t'ăhkí i méesate hay'i iwedi ovâyhăhpiye inbí k'úwá-á inbí wéyu-á wóge, hedi in dâychă'egó'o'indá inbí chă' t'ămăpiye' ovâych'áa hedi inbí määsa ovâyánú.

16 Hedá in dâyk'o'weeku'ch'áade'indá ovâytü'an, "Binyâ'an nă'i hăäwí năwedi. Nă'i méesate-á naví Tádávi wháagé únná. Wí kuhte'i waagibá wíyá wíwînpáa-ípi'."

17 Hediho' iví khăge'nin dín'ánpówá háa to'wí Yôesi Tádávi tă'nin diwe natú'in kin:

Hânho uví wháagédí dí'âyîngimădi wí phaadi naa díphakhanukhâymaa waag-ibá ochanpo', hedi dâymû' Jesus hanbá nachă'in.

18 In Hudíyoví p'ó'dédí'in iwáygé diyí'indi Jesus óetsikáyin, "Háawin wên pinnán úkoedi dínkeeyamídi, hedânho gínhanginnánídi ʘ úk'óe'in nă'in t'owa ovâyhăhpiyé-ídi?"

19 Jesus-di ovâytü'an, "Nă'i méesate bînnayüdi poeye thaa iwebo naa wíyá dótege-í."

20 Indi óetu'an, "Yónăntă'di sí (46) paayo ovâyhó' nă'i méesate dâytege-ídi, hedi hádídan poeye thaa iwebo wíyá năatege-í?"

21 Hewänbo Jesus-á iví túu'ú' gedân ovâyhí'máa, i méesate hay'i i'gedá yoe.

22 Hediho' chuwa iwedi nawáywówápóe ihaydi, iví khăge'nin nă'in natú'in dín'ánpówá, hedi Yôesi Tádávi tă'nin diwe háa nată'muu'in hedá nă'i tuü Jesus ihée'andi-á dívíwhäyü.

Jesus ûnhanginná t'ăhkí t'owa háawin dimuu'in

23 Wa'di Jesus oe Jerusalem búu'ú' nayi' ihaydi, in Hudíyoví shánkí'di thaa Passover gin dâytü'o' naná' dihaydi, báyekí t'owa i pinnán ovâykeeyandi dâymû'di iví'piye' dívíwhäyü.

24-25 Hewänbo Jesus wí'ipimăgipi' inbí mange. I-á wí'ûntáypí wí to'wídi t'owaví'gedi óetu'âamídi, i-áho ûnhanginná háawin t'owa dimuu'in hedá háa inbí pí'ná khor'yé dí'ánshaamuu'indá.

3

Nicodemus Jesus-ví'piye' namää

1-2 Wí sen Nicodemus gin nakháwá'i Jesus-ví'piye' khu'déedí namää. I-á Pharisee t'owa namuu hedá in Hudíyoví tsonnin diwedí'ibá namuu. Idi Jesus óetu'an, "Háhkandi', gínhanginná Yôesi Tádádí wóesan na'in díhá'amídí. Wí to'wí Yôesi Tádádí óekhäge'máa'idá'mân ûnkoedi ikeeyamídí i pínán ùdi dínkeeyo waagibá."

3 Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumáa, in to'wên wíyídí."

4 Nicodemus-di óetsikáyin, "Hádídan wí to'wí nasówébo'wandi' wíyá nawáy'aypuyä-í? Wí'ûnkoedípi ívî yíyávi aymúu iwe nawáyts'únídí wíyá na'aypuyä-ídí."

5 Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumáa, in to'wên p'oe iwedi hedá i Yä'dâa'i P'oewaahâavi'wedá di'âyuyä'indá'mân dínkoedi makówápiye' dimú-ídí."

6 To'wên t'owavi'wedi di'âyuyä'in t'owada'mân dimuu, hewänbndi wítumáa, in to'wên wíyó to'wên i Yä'dâa'i P'oewaahâavi'wedi di'âyuyä'indá i Yä'dâa'i P'oewaahâa dâymáa.

7 Wíwóeháa'amípi naadi wítu'andi, wíyá í'âyuyä-í'in únkây'ä'.

8 Oepiyá nääpiyá iwaa'o', hedi i waa í't'o', hewänbo wí'úhanginnáhpí wáhâapha'gedi na'ä'in háa wáypiye' namännin. Hedi hanbá wí'íka'póya'pí hádídí wí to'wí i Yä'dâa'i P'oewaahâavi'wedi na'aypuyä'in."

9 Nicodemus-di óetsikáyin, "Ti nakoedí-í ná'i háäwí untû'di? napúwídí? Hândídan napúwí?"

10 Jesus-di óetu'an, "U-á wí Israel-'inbí háhkandi unmuu, hedi háadan ná'i háäwí í'gedi wí'unka'póya'pí?"

11 Ta'gendi wítumáa, ná'i dínhanginnân ní'gedi ívîhéé'o', hedá i háäwí aymû' í'gedá wáytu'o', hewänbo undá háa gitû'nin wídînséegí'opí.

12 Ná'i oepáa k'aydiwi háäwí í'gedi naadi wáytu'an, hedi un wí'úvíwhâyundepí, hediho hádídan úvíwhâyú-í makówáwi háäwí í'gedi wáytu'andi?"

13 Makówápiye' wíyá to'wí wänbo wínapeepí, i makówá iwedi nawhá'dida'mân, hedi naa-ân i omuu, t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i'.

14 Moses owáy ahkónu wáy i pääyü kwák'udi napa'andi' wên phé eedi iwíhí'k'û'di itege waagibá, naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' wá' phé eedi dítegé-í. Kin nakhây'ä' napúwí'in

15 hediho to'wên t'ähkí naví'piye' dívíwhâyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í.

16 Yôesi Tádádí t'ähkí t'owa hânho ovâyséegídí ívî wí' ayda' ûn'ándi' imági, hediho to'wên t'ähkí ívî ayví'piye' dívíwhâyü'in há'to dípedé-í hewänbo wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í.

17 Yôesi Tádá ívî ay isan náa oepáa k'aydipiye' in t'owa ovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovây'tuchänú-í'in ovây'tu'âamídá yoe.

18 To'wên t'ähkí Yôesi Tádávi ayví'piye' dívíwhâyunde'in há'to ovây'tu'amí ovây'tuchänú-í'in, hewänbo Yôesi Tádá ho natú in to'wên dívíwhâyupí'indá ovây'tuchänukhây'máa'in, gá ívî wí' ayda' ûn'ándi'piye' wídívíwhâyupídân.

19 Yôesi Tádávi ay náa oepáa k'aydipiye' na'ää wí kohthay waagibá namúnídí hedânho t'owa dínkeepúwídí, hewänbo t'owa yä'dâapí dívítsiyekanhondi khuu eeyebo diyèení'in shánkí ovâyhí'an i kohthay ipiye' dimú-íví'wedi. Hedânho Yôesi Tádádí ná'in t'owabá ovây'tuchänukhây'máa.

20 To'wên t'ähkí yä'dâapí dívítsiyekanhonnindá i kohthay dâyt'ay, hediho ipiye' wídímänpí, háa dívítsiyekanhonnin dínkeepúwí'in wídida'pídí.

21 Hewänbo to'wên in ta'gen dívíkanhonnin i kohthay ipiye' dimän, hedânho nakeepúwídí hääwí dívíkanhondi Yôesi Tádádí ovâykhäge'dodi díví'amídí."

John i p'ó'p'oekandi Jesus-ví'gedi ihí'máa

22 Hedáhá' Jesus-á iví khäge'nindádí oe Judea nangepiye' dimää, hedi iwáy wáhää diyi' ihaydi wên t'owa ovâyp'ó'p'oe'an.

23-24 In Hudíyo tsonnindi John i p'ó'p'oekandi wa' wí'óepansógepi, hedi idi wá' t'owa ovâyp'ó'p'oe'o'. Kin i'o' oe Aenon diwe, i-á Salim tso'wa naná, iwe báyékí p'oe nayidi, hedi t'owa iví'piye' dimä' ovâyp'ó'p'oe'amídí.

25 Ihaydá John-bí khäge'nin wí Hudíyo-ádí p'ó'p'oekan ni'gedi dívítuhänbo'.

26 Hediho John-bí'piye' dimäädi óetu'an, "Hähkandi', i to sen oe Jordan p'o' p'änä hánhay ɔ-ádí nayi'i hedá iví'gedi in t'owa ɔdi ovâytu'andi', nää báyékí t'owa iví'piye' dimän idi ovâyp'ó'p'oe'amídí."

27 John-di ovâytu'an, "Hääwí i to'wí oe makówá na'ändidi dímägi'ida'mân äyhónde'.

28 Häädankánbo naa otú i to Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí, hebo iví páadébo Yôesi Tádádí naa dísan, hedi undá háa otú waa ít'oe.

29 Häädi dínkhóhtsaaná' dihaydi i soyingi namuu'iví k'ema iví nú' nawin, hedi i soyingi ihí'máadi nat'oedi ná'k'ema báyékí nahíhchanpóe, hedi i sâa'i i soyingiví' ho namuu. Nää-á hanbá naa-á i soyingiví k'ema waagibá hânho ohíhcháa, gá in t'owa Jesus-ví'piye'bá dimändân iví'in ûnmúnídí.

30 Nakhây'ä' Jesus-á shánkí kw'áyepiye' óetegé-í'in, hedá naa-á hääbo omuupí waa opúwí.

31 "Jesus-á oe makówádí na'ää, hediho t'ähkiví shánkí hay'i namuu. Naa nää oepáa k'aydiwi' omuu, hediho wí näädíwi waagibá dáyhée'o' näädí'ida' omuudi, hewänbo i-á makówádí na'äädi t'ähkiví shánkí hay'i namuu.

32 Hääwí imû' i'gedi hedá nat'oe i'gedá ihée'o', hewänbo wên häyúhaydida' t'owa háa natû'nin ônséegí'o'.

33 Hewänbo to'wên iví hí' dâyséegí'odi handidi dâykeeyo' dívíwhâyunde'in Yôesi Tádá ta'ge ihée'o'in.

34 Yôesi Tádáví ay isandi-á Yôesi Tádáví hí' ihée'o', gá Yôesi Tádádá khâagipí i Yä'dâa'i P'oewaahâa ho óemägidân.

35 Yôesi Tádá iví ay iséegídí t'ähkí tsonkhuu óemägi hääwí t'ähkí i'gedi natsonyênídí.

36 To'wên t'ähkí Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhâyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymáa, hewänbo to'wên iví ay ónt'óyandepí'indá ná'in wówátsi wídâymá've-ípí, indá Yôesi Tádádí hánhay wänbo t'ähkí ovâyтуhänu'bé-í."

4

Jesus-ádí wí Samaria-wi kwee-ádí dänhé'an

1-3 In Pharisees dínhanginpóe shánkí báyékí t'owa Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in, hedá John i p'ó'p'oekandiví shánkí Jesus-di ovâyp'ó'p'oe'o'. (Hewänbo Jesus-ví khäge'nindida' t'owa ovâyp'ó'p'oe'o', idá yoe.) Hedi ná'i hääwí i'gedi in Pharisees dit'oe'in Jesus ûnhanginpóe ihaydi, i-ádí iví khäge'nindádí Judea nangedi dipee hedi oe Galilee nangepiye' dimää.

4 Galilee-piye' namän dihaydi oe Samaria nange i'gedi ûnpuhpo'.

5-6 Taage púnú' naná' dihaydi wí Samaria-wi búu'ú'ay Sychar gin dâytu'o' iwe napówá. Sychar-á kayi' wínanáhpí wí nava iwedi hân'oebo Jacob-di iví ay Joseph óemägi'i'. Ee dâyp'oewhahónde' iwe Jacob ishää'i naná,

hedí Jesus kayí? wăhăăđi na?ăăđiho nakaykhanmuudí ee hânge isóge ikaykhanwówá?amídí.

⁷ Wí Samaria-wi kwee ip'oewhahónídí napówá, hedí Jesus-di óetu'an, "Wí p'oe dí máă donsųwă-ídí."

⁸ Jesus-ví khăge?nin i búu?ú?aypiye? ho dikoeđi?kunmăă, hedího i-á wí?bo na?ăn.

⁹ Hudíyo-áđí Samaria-?indáđí wídívíwóndepí, hedího i kweedi óetu'an, "U-á Hudíyo unmuu, hedí naa-á Samaria-wi-á omuu. Hedí háadan ụđi díp'oesųwăđi?da?măă?"

¹⁰ Jesus-di óetu'an, "Wí?úhanginnáhpí hăăwí Yôesi Tăđá napăyi?in, hedá wá? to?wí naa i wíp'oeda?măă?i? omuu?in wí?úhanginnáhpí. Úhanginnândáho? ụđá naa díp'oesųwădaa?amíwăn, hedí naadá p'oe nawówátsipăyi?i wímăăníwăn."

¹¹ I kweedi óetu'an, "Mă?măă, hăăwí wănbo wínâmáapí p'oewhakhongí?in, hedí năwe dâyp'oewhahónde? iwá nawă?ăn. Hedí hândidan nă?i p'oe nawówátsipăyi?i năawhahóní?"

¹² Na?inbí hehăăwi thehtáy pahpăa Jacob-di năă dâyp'oewhahónde? iwe na?in dînyoe?an. I-áđí iví e?nûndáđí hedá iví hăăpan hăăwêndáđí i p'oe năwedi dâwhahógi?i dâysųwände?. Ti un?ánde? ụ-á Jacob-ví shánkí hay?i unmuu?in gáhân?"

¹³ Jesus-di óetu'an, "To?wên t'ăhkí năwedi dâyp'oesųwände?in wíyá dip'oesá?apúwí,

¹⁴ hewănbo nă?i p'oe naadi t'owa dovăymă?i-á dâysųwăđá, há?to wíyá dip'oesá?apúwí. I p'oe naadi dovăymă?i-á wí p'ohpee inbí pí?nă waagibá napúwí, hedí iwediho in wówátsi nahândepí?in dâykéyí."

¹⁵ I kweedi óetu'an, "Mă?măă, nă?i p'oe i?gedi bihí?măă?i dí máă, wíyá wí?op'oesá?apúwípídí, hedânho ihayđá? năwe wí?op'ohkhonnă?be-ípídí."

¹⁶ Jesus-di óetu'an, "Ya? ópûn, uví sedó mănkéyí hedá năăpiye? năamă?í." "Wídînsennăpí" gin i kweedi óetu'an.

¹⁷ Jesus-di óetu'an, "Ta?gendi untú wí?úsennăpí?in.

¹⁸ P'ánăn khóhtsa?i unmuu, hedí nă?i sen năă unthaa?i-áđí uví sedó ta?gendi wí?úmuupí."

¹⁹ I kweedi óetu'an, "Mă?măă, năă naa dînkeeyan wí Yôesi Tăđáví tukhê?bi? unmuu?in.

²⁰ Na?in Samaria-?in t'owa gimuu?inbí páadé kă?ăă?indi Yôesi Tăđá nă?i p'in kw'áye óe?a?ginmă?, hewănbo un Hudíyo-á ítú? oe Jerusalem búu?ú iwebo t'owa dínkhây?ă? Yôesi Tăđá óe?a?ginmăăní?in."

²¹ Jesus-di i kwee óetu'an, "Biwhăyú-í nă?in: Owáy wí thaa naná? diwe t'owadi Yôesi Tăđá óe?a?ginmăăní nă?i p'in diwedă?bá yoe háa oe Jerusalem diwedă?bá yoe.

²² Un Samaria-?in ta?gendi wí?úhanginnáhpí to?wí bîn?a?ginmă?in, hewănbo na?in Hudíyo-á gínhanginná to?wí ây?a?ginmă?in, gá Yôesi Tăđáđí na?in Hudíyo díde?mandân hedího i to?wí t'owa ovây?aywonkhăymăă?i-á Hudíyo-ân namuu.

²³ Hedí năă iwedi páadépiye?in to?wên Yôesi Tăđá dâyp'oewhahónde?in ta?gendá hedá pín ta?gehayđá óe?a?ginpăkhăymăă. Kí?min t'owa-áho i Tăđá nada? óe?a?ginmăăní?in.

²⁴ Yôesi Tăđá-á p'oewaahăđá? namuu, hedí in óe?a?ginmă?in dínkhây?ă? ta?gendá hedá pín ta?gehayđá óe?a?ginmăăní?in."

²⁵ I kweedi óetu'an, "Naa dínhanginná i to?wí Yôesi Tăđáđí óesogekhăymăă?i? t'owa ovây?aywoenídí na?ă?, Christ gin óetu?o?i?. Napówá ihayđi hăăwí t'ăhkí dínthaykankhăymăă na?in."

²⁶ Jesus-di óetu'an, "Naadi wíhí?măă?i-ân i omuu."

27 Ihaydibá Jesus-ví khäge'nin diwáypówá, hedi hânho ovâyháa'an wí kwee-áđí ihí'máadı, hewänbo to'wíđí wänbo i kwee wí'óetsikáyinpí, "Hää-an unda'?" hedi Jesus wänbo wá' wí'óetsikáyinpí, "Háadan i kwee-áđí bihi'máa?"

28-29 Ihaydiho' i kwee iví p'onbay iwe iyoe'andi i búu'ú'aypiye' namää, hedi in t'owa ovâytu'an, "Bikä've bînmúníđí wí sen t'ähkí háa naa dáy'annin dítu'andi'. Tigúbá i-á i to'wí namuu Yôesi Tádáđí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoeníđí."

30 Hediho' in t'owa i búu'ú'ay iwedi dipeedi iwáy Jesus nayi' iwepiye' dimää.

31 Wa'di in t'owa búu'úđí di'ädibá Jesus-ví khäge'nindi óetumáa, "Hähkandi', shánkí yänbedi nääbo bihúuyamí."

32 Idi ovâytu'an, "Naa piháawi koegi' dómáa, un i'gedi wí'únhanginnáhpí."

33 Iví khäge'nin wí'ná táye dívítsika'máa, "Ti wí to'wíđí ónkoegi'kán, gáhân?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i to'wí naa dísandi' nada' waagibo naa dáy'o', hedi in t'oe idi naa dikanyónnin dóbowakhâymaa. Ná'i hääwí dó'o'i' naví koegi' waagi'ba dînmuu.

35-36 Kin t'owa dítu'pí'an: Dâyko'yiko' iwedi dâyhääwíwé'ge'o pu'wahay yôenu p'oe naná. Hewänbo naadi wâytumáa, híwó'gí bînmú'đí in t'owa hää nava i'ge di'ä'in. Hä'in t'owa-á dikhâymuu ovâywé'ge'amíđí hääwí napaa'i waagibá, hedi undá hääwí wé'gekannin waagi'inbá-á imuudi hä'in t'owa-á bînwé'ge'amí Yôesi Tádáví'piye' bînhûuwíđí. Hedi kin úví'an dihaydá Yôesi Tádáđí wovâywá'âa-í, hedi in t'owa-á in wówátsi nahándepí'in dâykéyí. Wây-á wëndá ho Yôesi Tádáví hí' ovâykoe inbí pí'ná khó'yé, wí to'wí iko'yiko' waagibá, hedi in wé'ge'indáđí undáđí úvíhíhchannamí hä'in t'owa bînwé'ge'an dihaydi.

37 T'owa dítu'pí'an: Wí to'wí iko', wíyá to'wí-á ihääwé'ge'o'. Hedi háa dítu' waa nää ta'gendi napúwí.

38 Wáy úvít'oe'anpí'yepiye' naadi wâysangít'oe in t'owa Yôesi Tádágí' bînwé'ge'amíđí. Unbí páadébo wây-á to'wên dívít'oe'an, hedi in t'oe díví'annin namuudi undáho in t'owa bînwé'gekâymaa."

39 Oe Sychar búu'ú báyékí t'owa Jesus-ví'piye' ho dívíwhäyü gá i kweedi ovâytu'andân, "Jesus-di háa dáy'annin t'ähkí naa dítu'an."

40 Hediho ná'in t'owa Jesus-ví'we dipówá ihaydi óedaa'an indáđí nacha'níđí, hediho wíye thaa iwe iwóyí'.

41 Tí'úugéđí wây-á shánkí báyékí t'owa iwe'in Jesus-ví hí' dít'oedi iví'piye' dívíwhäyü,

42 hedi ná'in t'owadi i kwee óetu'an, "Nábáha' iví'piye' na'in ívíwhäyü, hewänbo u untúđíđá'ba yoe, na'in wí'bo iví hí' git'oe, hedá gínhanginná ta'gendi ná'i-ân t'ähkí t'owagi' i aywondi namuu'in."

Jesus-di wí sen hay'iví e'nú ónehkháa'an

43 In wíye thaa daphade ihaydi Jesus iwáygedí iyâa'odi oe Galilee nangepiye' namää.

44 I-á wí'bo ho natú, "Wí Yôesi Tádáví tukí'we dipówá ihaydi óedaa'anhe'bi' iví nangebo wíđây'a'ginpí,"

45 hewänbo oe Galilee nange Jesus napówá ihaydi in Galilee-windi óeséegíkê', gá oe Jerusalem dínshánkí'díná' dihaydi in wá' iwebá diyidân, hedi t'ähkí i'andi' óemû'.

46 Ee Galilee nange iwebá, i búu'ú'ay Cana gin dâytu'o iwepiye' Jesus nawáymää. Iwânkun naná händíđí p'oedi ho iméenapaa. Ee Cana wí sen hay'i nayi', hedi iví e'nú oe Capernaum búu'ú'ay iwe únhayk'oe.

47 Nǎ'i sendá ûnhanginpóe Jesus oe Judea nangedi na'äädí Galilee nange napówá'in, hediho Jesus na'ân diwepiye' namäädí óetsikáyin, "Ti navi'piye' unmú-í navi' ay dînhehkháamäänídí? I-á chuwa k'áygé nak'óe."

48 Jesus-di óetu'an, "Un t'owa t'ämägi' pinnán t'ôe bînmúndepídá há'to navi'piye' úvíwhäyú-í."

49 I sendi Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, naa-ádí ókã've navi' ay hehkháa dînmäänídí wídînchúu-ípídí."

50 Jesus-di óetu'an, "Uví'piye' ópûn, uví ay úwówaho'." I sen háa Jesus-di óetu'an waa iwhäyü, hediho' iwedi namäa.

51 Wa'di namän dihaydibo' iví t'ôe'indi óeyaydi óetu'an iví ay ûnwówa'in.

52 Idi ovâytsikáyin, "Häyü ihaydan naná ûnhehkháapóe ihaydi?" Óetu'an, "Tsá'di thé'êedi wí' iwe i tsáwäp'ide ûnhán."

53 I tádá ûn'ánpówá wí' ihaydíba naná'nin Jesus-di óetu'an dihaydi, "Uví ay úwówa," hediho' i-ádí iví k'aygi'indádí Jesus-ví'piye' dívíwhäyü.

54 Jesus Judea-di namäädí oe Galilee wa' nayi' ihaydi, nǎ'inho in wáygingí'in pinnán ovâykeeyannin namuu.

5

Jesus-di wí sen i p'obú'ay iwe óehhehkháamägi

1 Wíyá hǎädí naná' diwe in Hudíyo dínshánkí'diná, hedi Jesus oe Jerusalem-piye' nawáymäa.

2 Oe Jerusalem wí p'obú'ay nak'óe, i-á Hebrew tuudi "Bethesda" gin dâytü'o'. P'o kíngé p'áanú pohtâa'ây nawhaadikw'ó, hedi iwe nú' wên phódi nachá i búu'ú'in tehpa iwe, "K'úwágí'in Phódi" gin dâytü'o'.

3-5 Nǎ'i pohtâa phoe'o eeye báyéki t'owa dihaywhaakw'ó. Wáy wên ditsí't'aamuu, wáy wëndá pówhá'nin dimuu, hedá wây-á wídín'a'yákankoedipí. Iwe wí sen powintä'di khâave paayo nahay'i' nak'óe.

6 Jesus-di nǎ'i sen iwe nak'óedí óemû', hedi ûnhanginná báyéki paayo nahay'in, hediho' óetsikáyin, "Ti úhehkháapúwí'in unda'?"

7 I nahay'idi Jesus óetu'an, "Mǎ'mǎa, naa to'wí wänbo wídín'ánpí díp'osóge-ídí nap'o'a'yäpo' ihaydi. Wa'di ots'únídí dáysó'dinde' ihaydibo', wíyá to'wí-á navi' páadébo-á nats'úya'."

8 Jesus-di óetu'an, "Ówínú, uví whõhpá'ay mänke'di óyíyé."

9 Wesebo i sen nawówađi iwínú, hedi iví whõhpá'ay ikê'di natsiyedee.

I thaa nǎ'in napóe ihaydi Hudíyoví kaykhanwówá thaa-á naná.

10 In p'ó'dédí'in Hudíyodi i sen óetu'an, "Nǎa thaa kaykhanwówá thaa naná. Nakhâak'óe uví whõhpá'ay wóégé unyêenídí."

11 Idi ovâytu'an, "I sen dînhehkháa'andidân dítu'an, 'Uví whõhpá'ay mänke'di óyíyé.' "

12-13 Indi óetsikáyin, "To-an i sen namuu ha'wâa wóetu'andi'?" Hewänbo i sen nawówa'i' wí'ûnhanginnáhpí to'wí namuu'in, gá báyéki t'owa iwe diyidân, hedi Jesus-á óemû'pídibo iwedi iyâa'an.

14 Hây napóe ihaydi Jesus-di i sen i méesate hay'i iwe óeyay, hedi óetu'an, "Ót'óyan, úhehkháapóe, hediho nǎa-á wíyá wívit'aywó'nâamípi, hǎawí shánkí p'ándíkí' wí'úpúwípídí."

15 I sen iwáygedí namäädí in Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâytu'an Jesus-dânho hehkháa óemägi'in.

16 Hediho nǎ'indi Jesus óeyanäkímáa, gá kî'bi hǎawí ikanhondân kaykhanwówá thaa eeye wänbo'.

17 Jesus-di ovâytu'an, "Naví Tádá hãädi wänbo t'ähki it'ôemáa, hedi naa-á hanbá, hedânho ná'i hãäwí dókanhon."

18 Ná'in natú ihaydi in Hudíyoví p'ó'dédí'in shánkí wänbo dida' óedahéyí'in, i kaykhanwówá thaa i'a'ginhánúndedida' bá yoe, hewänbo wá' natú'dân Yôesi Tádá-á iví tádá ünmuu, hedi kindidího' hãäwí i-ádí Yôesi Tádá-ádí handa' damuu waagibá i'o'.

Yôesi Tádádí Jesus tsonkhuu óemägi

19 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i Tádá i'o'in naa dómunde', hedi inbá naa dáy'o'. Naa i ay omuu'i wí'dínkoedípí hãäwí wí'bo dáy'amídí. Hãäwí i Tádá i'o'i naa hanbá dáy'o'.

20 I Tádádí naa díseégí, hediho hãäwí t'ähki i'o'i dínkeeyo', hedi idá hãäwí shánkí he'endi-á dó'amí'i'in naa dínkeekankhâymáa, hedânho un wovâyháa'amídí.

21 I Tádádí t'owa dichuu'in ovâywáywówápa', hedi handidibá naa i ay omuu'idi in to'wên naa oda'in wówátsi dovây máäní.

22-23 I Tádá wänbo wínatúnípi t'owaví'gedi háa híwó' háa híwó'pí díví'annin. Idi naa i ay omuu'i dínk'ú' han dó'amídí, hedânho t'ähki t'owadi naa dí'a'geenídí, i Tádá óe'a'gin waabá. To'wêndi naa i ay omuu'i' wídí'a'ginpídí i Tádá naa dísandí' wänbo-á wí'dây'a'ginpí.

24 "Ta'gendi wâytumáa, to'wên naví hí' dín'tóyandedi hedá i naa dísandí'piye' dívíwhâyundedá wówátsi nahándepí'in dâymáa, hedi wí'ovây tuchänú-ípi. Chu'in waagi'inbá náa wídimuupí, gá wówátsi dâykê'dân.

25 Ta'gendi wâytumáa, náa iwedi páadépiye' in chu'in waagi'inbá dimuu'in naví tuu dit'óe-í, naa Yôesi Tádáví ay omuu'i', hedi in díví'tóyande'indá wówátsi dâykéyí.

26 I Tádá in wówátsi napäyi', hedi handidibá naa i ay omuu'i dínk'ú' t'owa dovâywówátsimáäní.

27 Hedá idá naa dínk'ú' t'owa dovâykeekw'ôenídí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, gá naa wá' t'owabá opóedân.

28 Ná'in naví hí' wâytumáa'indi wíwovâyháa'amípí. Owáy wí thaa naná' diwe in penípho eeye dikw'ó'nin naví tuu dit'óe-í,

29 hedi ee dikhã'kw'ó' deeyedi dipeegít'óe. In to'wên híwó' dívít'siye'annin chuwa iwedi ovâypiyegít'óe wówátsi dâykéyídí, hedi in to'wên yã'dâapí dívít'siye'annindá chuwa iwedi wá' ovâypiyekhâymáa inbí tuchänu dâykéyídí.

30 "Naa wí'bo háabo wí'dínkoedípí dáy'amídí, hewänbo naa t'owaví'gedi otú' háawin dimuu'in Yôesi Tádádí ditú'an waabá, hedânho háa otú' waa inbí'gedi ta'gen namuu, gá dáy'o'dân háa i Tádá naa dísandí' nada' waagi, háa naa owänpida' waagá yoe."

Hádídan gínhanginná to'wí Jesus namuu'in?

31 "Naa wí'bo naví'gedi dáy'hí'máadí ma'dân un ítúní naví hí' ta'gen wí'dínmuupí'in.

32 Hewänbo wíyá to'wí naví'gedi ihée'o'i nayí, hedi naa dínhanginná háa naví'gedi ihée'o'in ta'gen namuu'in.

33 Undá John i p'ó'p'oekandiví'piye' t'owa bînsan óehée'amídí, hedi i-á in ta'gen naví'gedi natú.

34 Háa t'owa naví'gedi ditú' waa naa-á wí'díntáypí, hewänbo John-bí hí' i'gedi wâytumáa hedânho háa natú'in úvíwhâyú-ídí hedá wovây'aywoenídí.

35 John-dá wên phakó nakomuudi nakohkeepäyi'in waagibá namú'de, hedi wí háy tãhki ho iví kohthaydi wovâyhíhchannan.

³⁶ Hewänbo wí hääwí shánkí hay'i namuu John-bí hí'víwedi, hedi ná'i hääwídá wovâykeeyo' to'wí omuu'in. Kinnân namuu: Haa i Tádádí díyôn waa dáykanhon, hedi ná'i hääwí dáykanhondi' bînmû'di wovâykeeyo' i Tádádí naa dísannin.

³⁷ Hedá i Tádá dísandi' wá' naví'gedi ihée'an. Hewänbo undá hânhay wänbo iví tuu wí'ít'oepí, hedi háawi i namuu'in wívînmû'pí,

³⁸ hedi iví hí' unbí pí'nä khó'yé wívînmáapí, gá naví'piye' wí'úvíwhäyundepídan, tobá idi dísan wänbo'.

³⁹ Yôesi Tádáví tã'nin áyîngidi bîntuu'o', gá í'ándedân iwe únhanginpúwí'in hádídi wówátsi nahánde'pí'in bînkéyí'in, hedi ná'in tã'nin diwebá naví'gedi natû'.

⁴⁰ Hewänbo naví'piyá wí'íkã'äädá'pí ná'in wówátsi bînkéyídi.

⁴¹ "T'owa naví'gedi híwó' dívíhée'amí'in naa wó'wänpit'oeda'pí.

⁴² Háawin un ímuu'in naa dînhanginná. Unbi pí'nä khó'yé Yôesi Tádá wívînséegípí.

⁴³ Naví Tádádí dísandibo o'ää hedi undi wídíséegíkê'pí. Hewänbo wíyá to'wí wí'bo nawänpi'äädá, i-á ma' bînséegíkéyí.

⁴⁴ Haa i wí'da' Yôesi na'ändi' unbí'gedi natû'nin áyîngi wíwovâymähpí, haa híwó'gí natû' haa yoe, hewänbo in t'owa híwó' unbí'gedi dívíhée'odá inbí tuu híhchandi bînhónde'. Hedânho wí'únkoedipí naví'piye' úvíwhäyú-ídi.

⁴⁵ Hewänbo wí'í'âní'pí naadân unbí t'aywó'di i'gedi i Tádá dót'ehpidekhâymáa'in. Í'ánde' ná'i hí' Moses itã'nandidi wovây'aywonkhâymáa'in, hewänbo iví hí'dí'ábá unbí t'aywó'di únkeepúwí, hediho idân wovây't'ehpidekhâymáa.

⁴⁶ Moses naví'gedi itã'nán, hediho iví hí' ta'gendi bînwhäyudáho naví'piye' wá' úvíwhäyú-íwän.

⁴⁷ Hewänbo haa itã'nannin wívînwhäyundepí, hedânho hádídan naví hí' dînwhäyú-í?" kin Jesus-di ovâytu'an.

6

Jesus-di in p'áanú maapaasôn senä'dá in wé'ge'in t'owa-á ovâyhúuyôn

¹ Wíyá häädi Jesus oe Galilee p'oekwí' p'änäpiye' namää. (Ná'i p'oekwínda Tiberias wá' gin dâytu'o'.)

² Báyéki t'owa'í iví pínnán ovâykeeyandi in dihay'in ovâyhekháamädi dâymû'di óeyuuhon.

³⁻⁴ In Hudíyoví shánkí'di Passover gin dâytu'o'í púnú' naná. Jesus-á iví khäge'nindá'dí oe p'in kw'áyepiye' dipee hedi iwe dívíkw'ódi.

⁵ Jesus ibéedí báyéki t'owa iví'piye' di'ädi ovây'âmú', hediho Philip óetsikáyin, "Wähää-an ihay koegi' áykumá-í t'ähki ná'in t'owa dâyk'óe-ígí'?"

⁶ Jesus-á wí'bo únhanginná haa ikhâymáa'in, hewänbo ná'in Philip óetsikáyin óetayi'nídi hânangúbá natúní'in.

⁷ Philip-di óetu'an, "Wáygín tãgintã (200) thaa t'ôe díví'andi wá'aa ihay wa' wí'nyapí ovâykoegi'kumá-ídi, tobá t'ähkí'díbo hí'índa' diyämu wänbo'."

⁸⁻⁹ Wíyá khäge'di' Andrew gin nakháwã'i', i-á Simon Peter-ví tí'ûu únmuu'ídi Jesus óetu'an, "Náwe wí enúkáy nayí', i-á p'áanú táhtá phó'í pává'ây hedá wíye paa-á imáa, hewänbo hä'i-á ihay wí'nyapí t'ähki ná'in t'owa ovâyhúuyóenídi."

¹⁰ Iwáygé báyéki nataasaa, hediho Jesus iví khäge'nin itú'an in t'owa nangebo' ovâykwoyóení, hedi han díví'an. In senä'dá'díbo p'áanú maapaasôn (5,000) ihay diyí'.

11 Jesus i pává ihógidi Yôesi Tádá óékú'daa'an, hedi iví khäge'nin ovây'andi ovâytu'an in t'owa iwáygé dikw'ó'nin wí'ínbo' ovâymäánídí, hedi hanbá in paa-á ovâymägi. Hâyú in t'owa dida' ihay dâyk'oe,

12 hedi dívíshu'an dihaydi Jesus iví khäge'nin itu'an, "Binwé'ge'an hä'i dínphade'i, hedânho hääwí wänbo wínapedée-ípídí."

13 Hediho t'ähki dâywé'ge'an dihaydi, tä'di wíye t'un dâyp'íde i naphade'i pává iwedi, in t'owa i p'áanú pává'ây dâyk'oe ihaydi.

14 In t'owa ná'in pínán ovâykeeyannin dâymú'di ditú, "Ta'gendi ná'i-ân i Yôesi Tádáví tukhe'bi' namuu, iví'gedi nata'muu náä oepáa k'aydipiye' na'ä'."

15 Jesus ûhanginná dida' óekaygikhâymáa'in inbí tsondi hay'i' óesóge-ídí, hediho' iwáygedí wíyá oe p'in kw'áeyiye'ba wí'bo namäa.

Jesus p'oe kw'áayé nayi'

16 Kindi napuwamän dihaydi Jesus-ví khäge'nin oe p'oekwíngépiye' diwhá.

17 Wí kophênbay iwe dívítógi, p'oekwí' p'änäpiye' oe Capernaum-piye' diwáymu-ídí. Wa' dimän dihaydibo' nakhuupóe, hedi Jesus inbí'we wa'di wínapówápi.

18 Ihaydi kaygi iwaa'an hedi hânho nap'oet'úkhúpóe.

19 I kophênbay i dâw'osande'i phédí dâysayde', hedi ma'di poeye háa yôenu míya dimäa ihaydi Jesus p'oe kw'áayé nayidi i kophênbay tso'wapiye' na'ädi óemú', hedi dikhuwôeda'póe.

20 Hebo idá ovâytu'an, "Naa Jesus-ân omuu, wí'íkhuwôeda'ípi."

21 Hediho híhchandi kophênbay iwe óetógi, hedi p'o kí'ge dimänninnäpiye' wesebo dipówa.

In t'owadi Jesus óetuwämäa

22 In báyéki t'owa wa'di oe p'o' p'änäbo diyi'indi Jesus-ví khäge'nin ho ovâymu' i kophênbay iwe wí'bo dívítógidi iwedi dimú-ídí, hediho dínhanginná Jesus indádi wínamäápi'in. Wí'da' wí kophênbay iwe na'änwän, hediho di'ân Jesus-á wa'di iwebo na'ännin.

23 Wíyá tháwändá wây-á kophênbay hí'innin oe Tiberias búu'údi di'ää, hedi iwáy Jesus i pávágí' ikú'daamágidi in t'owa dâyk'oe iwe tso'wa diwhi'kw'ó.

24 Hedi Jesus-á iví khäge'nindá iwe wídiyipi'in in t'owa dâymú' ihaydi, in kophênbay eeye dívítógikídí oe Capernaum búu'ú'aypiye' dimäa óenuwä-ídí.

Jesus natú i-á i pává nawówátsipäyi'i namuu'in

25 In t'owadi Jesus oe p'o' p'änä óeshaadi óetsikáyin, "Háhkandi', häädan unpówa náwe?"

26 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, i pínán naadi wâykeeyandibo nakeepo' naa Yôesi Tádáví'wedi o'ää'in, hewänbo hä'i bînmú'di naa ví khäge'nindá iwe wídiyiwídítuwämäapi, i pává bînk'oedi íshuhpóedíbo dítuwämäa.

27 I koegi' wówátsi nahánde'pí'in napäyi'ipiye' úvíkhä-í, i koegi' nahá'dänpo'ipiyeda'ba yoe. Naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'ídi kí'bi koegi' wâymäáni, gá Yôesi Tádáví kee'eedi dínk'ú'dân kin dáy'amídi" kin ovâytu'an.

28 Hediho óetsikáyin, "Hännan iví'amí Yôesi Tádá áyhíhchanmäánídí?"

29 Jesus-di ovâytu'an, "Gá kinnân: Naa i Yôesi Tádáví dísandivi'piye' úvíwhâyú-í. Ná'innân Yôesi Tádá nada' úví'amí'in."

30 Indi óetsikáyin, "Háawin pínánannan udi dínkeeyamí hedânho wínwhâyú-ídí? Hännan bikhâymäa?"

31 Na'inbí hehäwin thehtáy pahpá'in gínmuu'in owáy ahkónu iwéngé diyi' ihaydi ná'i koegi' manna gin dâytú'o'i dâyk'oe. Yôesi Tádáví tá'nin diwe kinnân nata'muu:

Pává makówádí ovâymägi dâyk'óe-ídí.

³² Ti hääwí ihaybá úkoedi?" Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytu máa, Moses-á hä'i pává wí'imägipí, naví Tádá-ân imägi. Hedi hä'i pává-á kodí'di makówáwi pává wínamuupí, hewänbo nää-á naví Tádádá ta'gendi makówáwi pává wovâymä'."

³³ Hedi nä'i pává Yôesi Tádá napäyi'i-á makówádí na'ä'ä'i namuu, hedi t'ähki t'owa wówátsi ovâymä'."

³⁴ Indi óetu'an, "Na'inbí Sedó, häädi wänbo t'ähki ki'bi pává dímä've-í."

³⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Naa-ân pává waagi'ba omuu, t'owa wówátsi napäyi'i'. To'wí naví'piye' na'ä'ä'i-á há'to naháhsení, hedi to'wí naví'piye' iwhäyü'i-á há'to nap'oesá'aapúwí.

³⁶ "Hewänbo ho wâytu'an waa, tobáháa dímü' wänbo', naa wíðnhäyundepí.

³⁷ To'wên naví Tádádí naa dímä'in naví'piye' di'ä'ä-í, hedi to'wí wänbo naví'piye' na'ä'ä'i-á naadi há'to dóyoegi'amí.

³⁸ Naa oe makówádí owhá dáy'amídí háa idi dísandi' nada' waagi, háa naa oda' waagá yoe.

³⁹ I dísandi' nada' in t'owa naa dímägi'in naadi dovây'áyíngi'amí'in hedänho wí' wänbo in diwedi wínapedéé-ípi, hewänbo i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadi in t'ähki wíyá dovâywáywówápaa-í.

⁴⁰ Kinho naví Tádá nada' dáy'amí'in, gá nada'dân t'ähki in dínhanginná'nin naa iví ay omuu'in, hedá naví'piye' dívíwhäyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í'in. Hedi i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadá wíyá dovâywáywówápaa-í" kin Jesus-di ovâytu'an.

⁴¹ In Hudíyoví p'ó'dédí'in iví'gedi dívít'ayhí'máa, gá natúðân, "Naa-á i pává makówádí owhá'di-ân omuu."

⁴² Kinnân ditû': "Nä'i-á Jesus namuu, i-á Joseph-ví ay namuupí'an. Iví tádá-á iví yíyá-á áytaa. Hedi háadan nää-á natû' makówádí nawhân gin?"

⁴³ Jesus-di ovâytu'an, "Ha'wâagi wí'úvít'ayhí'má've-ípi.

⁴⁴ To'wí wänbo wí'ünkoedipí naví'piye' na'ä'ä-ídí, naví Tádá i dísandídi naví'piye' óemaadida'mânho'. Hedi in naví'piye' di'ä'ä'indá dovâywáywówápaa-í i t'ä'gi thaa naná' dihaydi.

⁴⁵ Wí Yôesi Tádáví tukhe'bi' hân'oe kinnân itä'nan:

Yôesi Tádádân t'ähki t'owa ovâyhá'amí.

Hediho nää to'wên naví Tádá ônt'óyannindi iví'wedi diháhpóe'in naví'piye' di'ä'ä-í.

⁴⁶ Naa wó'tû'pí to'wídí i Tádá óemü'in. Naadida'mân Yôesi Tádá dómü', gá ee na'än diwedi o'äädân.

⁴⁷ "Ta'gendi wâytu máa, to'wí wänbo naví'piye' iwhäyunde'i wówátsi nahánde'pí'in imáa.

⁴⁸ Naa pává in t'owa nawówátsipäyi'i waagi'ba omuu.

⁴⁹ Tobá unbí hehäwin thehtáy pahpá'in oe ahkónu wéngé diyí' ihaydi i koegi' manna kin dâytü'o'ídi ovâykhóekhúumägi wänbo', tí'úugedí dit'ahán.

⁵⁰ Hewänbo nää naadá pává makówádí nawhân ni'gedi wâytu máa, hedi wí to'wí nä'ídi óekhóekhúumägi'i há'to naháani.

⁵¹ Naa-ân i pává makówádí na'ä'ädi wówátsi napäyi'i waagi'ba omuu. To'wên nä'i pávádi ovâykhóekhúumägi'in hánhay wänbo t'ähki dâywówátsimá've-í. Nä'i pává naví túu'ú dínmuu t'ähki t'owa dovâypägit'óe'i dâywówátsikéyídi" kin Jesus-di ovâytu'an.

⁵² Ihaydiho in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívítuhkannan. Wáy wên ditsikapóe, "Hândidan nä'i sendi iví túu'ú dípägit'óe díkhóekhúumäänídi?"

⁵³ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'ivi tûu ûnp'oedi wíwovâykhóekhúumägi'pídáho', wówátsi wänbo wíwínmáapi.

⁵⁴ To'wên t'ähkí naví tûu ûnp'oedi ovâykhóekhúumägi'indá wówátsi nahánde'pí'in dâymáa, hedá naadá i t'ä'gi thaa naná' dihaydi dovâywáywópaa-í.

⁵⁵ Naví tûu'ú ta'gendi koegi' waagi'ba namuu, hedá naví ûnp'oe-á ta'gendi suwägi' waagi'ba-á.

⁵⁶ To'wí naví tûu ûnp'oedi óekhóekhúumägi'i-á naa-ádi namuu hedá naa-á i-áda.

⁵⁷ Naví Tádádí naa dísendi-á i häädi wänbo t'ähkí nawówayi'i namuu, hedí i-á nawówayidi naa-á owówayi'. Handidibá to'wí naadi dókhóekhúumägi'i naví'wedi íwówátsikéyi.

⁵⁸ Hedího naa-ân i pává makówádi na'ä'ä'i' omuu, i pává unbí hehäwin thehtáy pahpá'in dâyk'oe'i' waagi'ba wí'omuupí. Hä'i pává dâyk'oe wänbo tí'úugé'í dit'ahán. Hewänbo to'wên i pává naa omuu'i' dâyk'oe'indá hánhay wänbo t'ähkí dâywówátsimá've-í."

⁵⁹ Jesus ná'in natú oe Capernaum búu'ú'ay, i Hudíyoví méesate'ay iwe in t'owa ovâyhá'o' ihaydi.

Wáy wên t'owadi Jesus óeyoe'an

⁶⁰ Báyéki i-ádi dimä'nin dit'oedi ditú, "Nä'i hí'-á nakâymmu äyhóní'í. To-an iséegi'amí?"

⁶¹ Hewänbo to'wí'í wänbo óetu'anpí'í Jesus ûnhanginná ná'i ovâytu'an ní'gedi dívít'ayhí'máa'in, hedího' ovâytsikáyin, "Ti ná'i naadi wâytu'andi' wíwovâyhi'anpí'í naa-ádi wíyá wí'ípunda'pí?"

⁶² Hân í'âaní undi naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i dímû'di kw'áyepiye owáypeedi páadé o'ân diwepiye'ba?

⁶³ I Yä'dâa'i P'oewaahâa nawówátsipäyi', t'owa-á wí'bo wí'ínkoedipí. I hí' naadi wâytumáa'i' i Yä'dâa'i P'oewaahâavi'wedi na'ä' hedí ná'i hí'-áho nawówátsipäyi'.

⁶⁴ Hewänbo wáy wên un wí'úvíwhäyundepí." Jesus-di ha'wâa ovâytu'an gá páadédíbo ho ûnhanginnândân to'wên iví'piye' wídívíwhäyukhâyamáapi'in dimuu'in, hedá ûnhanginnân wá' to'wí'í óekuhpegít'óe'i namuu'in.

⁶⁵ Hedá wá' ovâytu'an, "Kindidânkun wâytu'an, to'wí wänbo naví'piye' wí'ûnkä'ä'koedipí naví Tádádí óemägidida'mân."

⁶⁶ Iví hí' ûnmuudi báyéki in óeyuuhonnin i-ádi wíyá wí'ípunda'pí, hedího óeyoe'an.

⁶⁷ Hedí Jesus iví tã'di wíye khäge'nin itú'an, "Heyâa un, ti undi wá' díyoe'amí'in ída'?"

⁶⁸ Simon Peter-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, toví'piyanho gimú-í? U'dida'mân dítumáa hádídí ná'in wówátsi nahánde'pí'in äykéyi'in.

⁶⁹ Na'in ívíwhäyümägiho hedá gínhanginnânho u i shánki yä'dâa'i unmuu'in, i Yôesi Tádádí wóesandi'."

⁷⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wí'bo un tã'di wíye wâyde'manpí'an, hewänbo wí' unbí'wedi Penísendi waagi'ba namuu."

⁷¹ Simon Iscariot-ví ayví'gedi ihí'máa, i-á Judas gin nakháwä, hedí Penísendi waagi'ba namuu gin Jesus-di óetu'an gá tobá in tã'di wíye khäge'ninbí'wedi namuu wänbo Jesus óekuhpekhâyamáadân.

7

Jesus-ádi iví tí'úwindádi

1 Nǎʼi hǎǎwí naphade ihaydi Jesus oe Galilee nange iʼge t'ǎhki nayeʼ. Judea nangepiyeʼ wínamǎǎpí, in Hudíyoví p'óʼdédíʼin hádídídaʼmân dítumáa hádídí óehéyíʼin dǎytuwǎmǎadí.

2 In Hudíyoví shánkíʼdi púnúʼ naná, dáyʼóhkhũteʼáykwoʼéʼóʼi shánkíʼdi gin dǎytúʼoʼ.

3 Hediho Jesus-ví tíʼúuwindi óetuʼan, “Nǎwedi ópún hedi oe Judea nangepiyeʼ unmu-í, hedânho in t'owa uvíʼpiyeʼ dívíwhǎyundeʼin iwe diyíʼindi i pínán t'ôe biʼoʼin wóemúnídí.

4 Toʼwí in t'owađi keeʼeedi óetaa-íʼin nadaʼdi kaadibo háawên wíʼiʼopí. Hedânho kíʼbi hǎǎwí bikanhondi, úkhâyʼǎʼ toʼwên t'ǎhkíví páadépiyeʼ biʼǎmíʼin.”

5 Haʼwǎa óetuʼan, gá tobá iví tíʼúuwín dimuu wǎnboʼ ivíʼpiyeʼ wídívíwhǎyundepídân.

6 Jesus-di ovǎytúʼan, “Naagíʼ ihaydi waʼ wídínnáhpí, hewǎnbo ungiʼ-á hǎǎdi wǎnbo t'ǎhki híwóʼ dihaydi únna.

7 In t'owa Yôesi Tádá dǎytaapíʼin dimuuʼin háʼto wovâytʼáy-í, hewǎnbo naa-ân dítʼay, gá dovâytumǎadân inbí yǎʼdǎapí tsiyekan niʼgedi.

8 Unnân wáy dínshánkíʼdínáʼ diwepiyeʼ bípún. Naa-á waʼdi wóʼmǎnpí híwóʼ dihaydi naagiʼ wínanáhpídí” kin ovǎytúʼan.

9 Hedihoʼ oe Galilee nange iwebo iwóyíʼ.

Jesus Jerusalem búuʼúpiyeʼ namǎa

10 Iví tíʼúuwín oe dínshánkíʼdínáʼ diwepiyeʼ dimǎa ihaydi tíʼúugédí i wáʼ namǎa, hewǎnbo kaadibo-ân namǎa, keedibo-á yoe.

11 In Hudíyoví p'óʼdédíʼindi ee dínshánkíʼdínáʼ diwe óetuwǎmǎa, hedi dívítsikaʼmǎa, “Wáyho i toʼ?”

12 In báyékí t'owa iwe diyíʼin báyékí dívíkaahíʼmǎa ivíʼgedi. Wên ditúʼ, “Híwóʼdi sen namuu” gin. Wây-á ditúʼ, “Yoe, handá yoe. Idi báyékí t'owa in taʼgen namuu iwedi ovǎyyǎaʼoʼ.”

13 Hewǎnbo t'ǎhki in t'owa in Hudíyoví p'óʼdédíʼin dǎykhuwôedaʼmǎadí kaadibo ivíʼgedi dívíhíʼmǎa.

14 I shánkíʼdi píngé haydi naphade ihaydi Jesus i méesate hayʼi ee nats'ú hedi in t'owa ovǎyhǎʼoʼ.

15 In Hudíyoví p'óʼdédíʼin ovǎyhǎaʼandi ditú, “Hândidángú nǎʼi sen hânho ûhanginná, toʼwídí óehǎʼanpí wǎnboʼ?”

16 Jesus-di ovǎytúʼan, “Naví hǎhkan navíʼindaʼ wídínmuupí, hewǎnbo i dísandivíʼin wáʼ únmuu.

17 In toʼwên háa Yôesi Tádá natú waa dikandaʼindáho dínhanginpúwí naví hǎhkan niʼgedi, háa Yôesi Tádá natú waa dikandaʼindáho dínhanginpúwí naví hǎhkan niʼgedi, háa Yôesi Tádávíʼwedi dínʼǎʼin hediháa naví ánskaa iʼgedibo dǎypihíʼmǎaʼin.

18 In toʼwên inbí ánskaa dínmuuʼidaʼ dívíhéeʼoʼindá dívípitegé-íʼin didaʼ. Hewǎnbo toʼwên i ovǎysandiʼ kw'áye óetégé-íʼin didaʼindá in taʼgen dívíhéeʼoʼ, hedá inbí píʼná khóʼyé-á hôeyó wǎnbo wídǎymǎapí.

19 Moses-di Yôesi Tádáví tsonţu wovâytǎnanpíʼan, hewǎnbo wéná wí wǎnbo un iví tǎʼkan wívínʼaʼgindopí. Háadan naa díhéyíʼin ídaʼ?”

20 Toʼwídí in t'owa yáadı óetuʼan, “Háadan untú, toʼwí nadaʼ wóehéyíʼin? U-á wí yǎʼdǎapíʼ p'owewǎhǎadı wóemǎa, hedânho haʼwǎa untú.”

21 Jesus-di ovǎytúʼan, “Wên pínán t'ôe kaykhanwówá thaa iwe dáyʼandibo un t'ǎhki wovǎyhǎaʼan,

22 hewänbo undá unbí e'nün áyyä in Hudíyoví k'ewe' taadi bîntaa'o' inbí thaa dínná' dihaydi tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo', gá hân'oe Moses-di han wovâyýôndân. (Moses-á i páadé'i wínamuupí ná'in khuu i'andi', hewänbo in shánkí hân'oe'indáho hanho díví'an.)

23 Nää wí enúkáy ná'in k'ewe' taadi óetaa'o' kaykhanwówá thaa nanân wänbo', hedânho Moses-ví tsonṭu wíwín'a'ginhánú-ípídí. Hedí háadan handi naa-áđí í't'ay wí sen túu'ú t'äkhíbo dônhekháa'andi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?

24 Wí hääwí háa puwädi nakeet'óe'in bînwänpimû'dibo' wesebo wí'ítúnípi, 'Kinnân namuu,' hewänbo páadé áyîngidí bînnuwä'í-á háa namuu'in, hedânho únkoedí-í í'túnídí ta'gendi háa namuu'in."

T'owa ditsikapo', "Ti Jesus-ân i to'wí namuu Yôesi Táđáđí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí?"

25 Wên t'owa ee Jerusalem diwe'in ditú, "Ti ná'i sen i to'wí na'inbí tsonnindi óehéyí'in dida'i wínamuupí'an?

26 Bînmú'dí, hä'in t'owa t'äkhíví páadépiye' ihí'máa, hedí to'wí wänbo háabo wínatú'pí óewóyí'nídí. Tigú in tsonnin dívíwhäyunde ná'i-ân namuu i to'wí Yôesi Táđáđí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí.

27 Hewänbo kavêe i-á wínamuupí. I to'wí Yôesi Táđáđí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'ä ihaydá, to'wí wänbo wí'ünhanginnánípi wähhäwi namuu'in, hewänbo t'äkhíđíbo gínhanginná wähhäwi ná'i sen namuu'in."

28 Jesus-di i méesate hay'i iwe ovâyhá'o' ihaydi kaygi ovâyṭu'an, "Ítú' ünhanginná to'wí omuu'in hedá wähhäwi omuu'indá. Naa wí'bo opichanpóedíbo wó'äpí. I to'wí naa dísandí' ta'gendi nawówáyí', hedí undi wíwíntaapí,

29 hewänbo naadá dótaa, gá iví'wedí o'äädân, hedá idá dísan."

30 Jesus-ví hí' ünmuudi óepankéyí'in dida', hewänbo óekéyí ihaydi wa' wí'ünnáhpídí to'wídí wänbo wí'óeyä'pí.

31 Hewänbo báyéki t'owa iwe diyí'in iví'piye' dívíwhäyü. Kin ditú': "I-ânkun i namuu Yôesi Táđáđí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wíyá to'wí-á há'to na'ä-í shánkí báyéki pinnán ikeeyamídí ná'i senbí'wedí."

Jesus óepankéyí'in dida'

32 In Pharisees dit'oe in t'owa ná'i hääwí Jesus-ví'gedí dívíkaahí'máađí, hedího indáđí hedá in owha' p'ó'dedí'indáđí wên sundado i méesate hay'i dâý'áyí'do'in ovâysan óepankéyídí.

33 Jesus-di in t'owa ovâyṭu'an, "Hây täkhíđá' undáđí dáywóyí'ní, hedáhá' owáymän i dísandí'wepiye'.

34 Hedáhá' undá dínuwä-í, hewänbo há'to díshaa-í. Wáy naa omän diwepiye' wí'ünpuhkoedí-ípí."

35 In Hudíyo tsonnin dívítu'an, "Wáypíyan ná'i sen namän? Natú' há'to äysháa-í gin. Ti namän gáhân wáy in Hudíyo diwadekw'ó' deeyepiye', in Hudíyo dimuupí'in t'owaví yâa natháa-íđí, hä'in Hudíyo dimuupí'in ovâyhá'amídí?

36 Idí ditú'an, "Undi dínuwä-í hewänbo há'to díshaa-í. Wáy ochangít'óe iwepiye' wí'ünpuhkoedí-ípí. Hännangú iví hí' ûntu'da'?"

P'oe nawówátsipäyí' i'gedí Jesus-di ovâyṭumáa

37 I t'ä'gi shánkí'dí thaa-á shánkí hay'i thaa namuu, hedí Jesus iwe nawindi kaygi ovâyṭu'an, "To'wí nap'oesá'aadi naví'piye' na'ä-í isuwä-íđí.

38 Yôesi Tádáví tã'nin diwe kinnân nata'muu: To'wên naví'piye' dívíwhâyunde'inbí pí'nã khó'yé wí p'o'k'ay waagibá dâymáa, hedí i p'oe-á nawówátsipäyi'i namuu."

39 I p'oe i'gedi ihée'andi-á i Yã'dâa'i P'oewaahâa-ân namuu, hedí to'wên iví'piye' dívíwhâyunde'in i Yã'dâa'i P'oewaahâa dâykéyí. Hewänbo nã'i Yã'dâa'i P'oewaahâa-á wa'di wí'ovâymägipi, Jesus wa'di makówápiye' wínapépidí.

In t'owa wêege'in dipóe

40 In t'owa nã'in ovaytumáa'in dit'oe ihaydi wáy wên ditú, "Ta'gendi nã'i-á Yôesi Tádáví tukhe'bi' áytsíkha'máa'i namuu."

41 Hewänbo wây-á ditú, "I-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí." Hedá wá' wây-á ditú, "Hewänbo i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí Galilee-wi wínamúnípi.

42 Ti Yôesi Tádáví tã'nin diwe wínatúhpi'an, i to'wí idi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ây iwedi'ibá namúní, hedá oe Bethlehem-dá na'aypuyägít'óe, i búu'ú'ay David na'aypuyä iwebá."

43 Hedího in t'owa Jesus-ví'gedi handã' wídíví'ánshaamáapídí wêege'in dipóe.

44 Wáy wêendi óepankéyí'in dida', hewänbo to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí.

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídívíwhâyundepí

45 In méesate'in sundado diwáymáa in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Pharisees-á dikw'ó' diwepiye', hedí in sundado ovâytsikáyin, "Hedí háadan i sen wíwînmaapí?"

46 Indi in Pharisees ovâytu'an, "Hänhay wänbo wí to'wí wí'ihée'anpí hä'i sen ihée'o waagibá."

47 In Pharisees-di ovâytsikáyin, "Ti un wá' in ta'gen namuu iwedi idi wovâyya'an?"

48 Ti wí'úhanginnáhpí'an wí' wänbo na'in tsonnindá hedá na'in Pharisees-á iví'piye' wí'ívíwhâyundepí'in?"

49 Yôesi Tádádí nã'in t'owa iví'piye' dívíwhâyunde'in ovây'tuchänukhâymáa, indá i tsontu Moses ita'nandi wídâytaapí."

50 Wí sen in diwedi Nicodemus gin nakháwã'idi ovây'hée'an, i-á hänhaybo Jesus-ví'piye' namää'i' namuu.

51 Kinnân ovâytu'an: "Wíginkoedipí gitúnídí háa wí to'wí híwó' háa híwó'pí i'annin páadé iví tuu git'oepídíbo', hedá háawên i'annindá gínhanginpóepídíbo'. Na'inbí tsontu kí'min gínmuupí'an."

52 Indi óetu'an, "Háadan igí' bikhäge'hée'o'? Ti u wá' Galilee iwe'ibá unmuu gáhân? Áy'ingidi Yôesi Tádáví tã'nin mântu'ámí, hedân úhanginpúwí wí' wänbo wí Yôesi Tádáví tukhe'bi' Galilee-wi wínamuupí'in."

I kwee wíyá kweeví sendádí it'aywó'nandi'

53 T'ähkídíbo inbí'piye' dívíweho'.

8

1 Hewänbo Jesus-á oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye' namää.

2 Wíyá tháwän hé'díbo' i' méesate hay'i eepiye' nawáymää. Báyéki t'owa únpówádí indádí isóge hedí ovâyhá'an.

3 Hedí in Hudíyoví kuu dâyhá'o'indádí in Pharisees-ádí wí kwee Jesus na'än diwepiye' óeho'. Nã'i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó'dodi óeké'. In t'owaví páadépiye' óekwínu'an,

4 hedi indi Jesus óetu'an, "Háhkandi?, ná?i kwee-á wíyá kweeví sendádí dánt'aywó?dodibo? óekê?."

5 I tsontuü Moses ita?nan diwe kinnân díyôn: Wí kwee kin i'o?i? âyk'usäyuhéyí'in gínkhây?ä?. Heyâa ü, hân úchanpo??"

6 Ná?in Jesus óetu'an óetayi?nídí wên háawên híwó?pí?in natuhpée-ídí hedânho ônt'aywó?dichänú-ídí. Jesus it'äädí oe nange iví mankhúdí hääwí ita?nan.

7 Hewänbo ihayda? óetsikáyinde?, hediho? idaygi?andi ovâytu?an, "Wená wí unbí?wedi wí?it'aywó?nanpí?di, idân i kwee páadé óek'usäyü-í."

8-9 Hedi wíyá it'äädí oe nange iwáyta?nan. In senä? i kwee óets'úde?in ná?in dit'oedi wí?ingin t'ähkí iwedi dipee, in shánkí saydôe páadé, hedi Jesus-ádí i kwee-ádí wí?bo iwe dawindi oványoe?an.

10 Jesus wíyá idaygi?andi i kwee óetsikáyin, "Wáyho in ton? Ti wí? wänbo wínatúhpí?an wóetuchänú-í?in úkhây?ä??"

11 I kweedi óetu'an, "Mä?mää, to?wí wänbo háabo wínatúhpí." Jesus-di óetu'an, "Naa wänbo-á yoe. Hediho ópün, náä iwedi páadépiye? wíyá wívit'aywó?namípi."

Jesus natú wí kohthay waagi?bá namuu?in

12 Jesus wíyá ihée?andi in t'owa ovâytu?an, "Naa wí kohthay waagi?bá omuu t'owa t'ähkígi?. To?wí naa-ádí nayí?i há?to khuü i?ge nayêeni, hewänbo i kohthay nawówátsipäyí?i? imá?ve-í."

13 In Pharisees-di óetu'an, "Ü-á wí?bo uví?gedi bipihí?máa, hedânho háa untú?nin to?wí wänbo wí?únkhây?ähpí iwähäyü-í?in."

14 Jesus-di ovâytu?an, "Tobá wí?bo naví?gedi wâytu?an wänbo?, háa naadi wâytu?an waa ta?gen namuu, gá naa dínhanginnândân wähäädi o?ää?in hedá wähääpiye? omännindá. Hewänbo undá wähäädi o?ää?in háa wähääpiye? omännin wí?únhanginnáhpí.

15 Undi t'owa bînwänpimúndedibo bînt'aywó?dichänunde?. Naadá to?wí wänbo wí?dônchänunde?pi.

16 Hewänbo wí to?wí dônchänudáho?, híwó? dáy?ámí, gá wí?bo wí?dáy?opídân, hewänbo i dísandí-ádí naa-ádí handa? gatú?.

17 Unbí tsontuü ta?nin diwe wänbo kinnân nata?muu: Wí to?wí óetsondiwekán dihaydi wên wíyedi handa? iví?gedi datú?dáho?, úkhây?ä? úvíwähäyü-í?in háa datú waa ta?gen namuu?in.

18 Naa i wí? omuu naví?gedi dáypihée?o?i?, hedá naví Tádá dísandí? wá? naví?gedi ihée?o?."

19 Indi óetsikáyin, "Wáyho? uví tádá?" Jesus-di ovâytu?an, "Undidá naa wí?dítaapí, naví Tádá wänbo-á wí?dîntaapí. Naa dítaadáho?, naví Tádá wá? dîntáa-íwän."

20 T'ähkí ná?in Jesus natú i méesate hay?i ee ovâyhá?o ihaydi, i chá? nate?kw'ó?di íve nú? naná? diwe. Hedi to?wí? wí?dí wänbo wí?óepanké?pi, ihaydi wa?di wí?únpoepí?di óekéyí?di.

Jesus natú wáy namän dipiye? in t'owa wí?dínkoedí-ípi dimú-í?in

21 Jesus wíyá ovâyhée?andi ovâytu?an, "Naa năwedi omän, hedi undi dítuwähkhây?máa, hewänbo unbí t'aywó?di wa?di bînmáadíbo? íchuwagít'óe. Wáy omän diwepiye?bá wí?únkoedí-ípi ímu-í?in."

22 Hediho in Hudíyoví p'ó?dédí?in dívítu?an, "I natú wáy i namän deepiye?bá wí?gínkoedí-ípi gimú-í?in. Háadan kin natú? Ti wí?bo ikhe?khây?máa gáhân?"

23 Idi ovâytu?an, "Undá náä áagéwin ímuu, naa-á oe kw'áyewi-á. Undá náä oepáa k'aydiwinda? ímuu, naa-á yoe.

24 Hedânkun naadi wâytü'an, unbí t'aywó'di bînmáadîbo' íchuwagít'óe, hedi to'wí naa omuu'in úvíwhâyundepídáho ta'gendi unbí t'aywó'di bînmáadîbo' íchuwagít'óe'in únpúwí.

25 Hedi óetsikáyin, "To-an unmuu?" Jesus-di ovâytü'an, "Naadi páadédîbo wâytumáa to'wí omuu'in.

26 Wíyá báyéki háäwí unbí'gedi otúní'i naa dómáa, hedá báyéki híwó'pî' úví'andi namuudi naa dînkoedi wâyt'e'p'íde-ídí. Hewänbo háa i dísandiví'wedi ot'oe'indá' t'ähki t'owa dovâytü'o', hedi i-á in ta'genda' ihée'o'."

27 Hewänbo ná'in Húdíyoví p'ó'dédí'in wídika'pówápí i óesandi-á Yôesi Tádá namuu'in.

28 Hediho Jesus-di ovâytü'an, "Owáy naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' undi dít'óhtägetege ihaydáho' únhanginnáni to'wí naa omuu'in, hedá únhanginpúwí naa wí'bo háawên wídáy'opí'in, hewänbo háa naví Tádádí díhá'andida' dáyhée'o'."

29 I dísandi' naa-ádi nayi'. Wí'bo wídíyoe'anpí, gá naa-á háädi wänbo t'ähki i óehíhchando'ida' dáyo'dân."

30 Hedi kin ovâyhí'máa ihaydi báyéki t'owa iví'piye' dívíwhâyü.

To'innan ta'gendi Abraham-bí ây dimuu?

31-32 Jesus-di ná'in Hudíyo iví'piye' dívíts'anwhâyü'in ovâytü'an, "Naví hí' háädi waa dîn'a'ginhondáho', ta'gendi naví'wedi íháhpúwí'in ímuu, hedá únhanginnáni háäwí in ta'gen namuu'in, hedi pan waagi'inbá wíyá wí'ímúnípi'."

33 Hedi óetu'an, "Na'indá Abraham-bí ây iwedi'innân gimuu. Na'indá hânhay wänbo to'wênbí pan wíginuupí. Hedi háadan untü pan waagi'inbá wíyá wíginúnípi gin?"

34 Jesus-di ovâytü'an, "Ta'gendi wâytumáa, to'wên t'ähki dívít'aywó'kanhonnindá, t'aywó'didi ovây máadí pant'óe'in waagi'in dimuu.

35 Wí to'wí pant'óe'i namuu'i-á iví tsondiví k'aygi iwe háädi wänbo t'ähki wínachá'nípi, hewänbo i tsondiví ay únmuu'i-áho hânhay wänbo t'ähki k'aygiwi-ân namuu.

36 Hedi naa Yôesi Tádáví ay omuu'idi unbí t'aywó'di iwedi wâywhima'p'ädídáho', ihaydibâa ta'gendi íwhima'p'âní.

37 Naa dînhanginná un Abraham-bí ây iwedi'in ímuu'in, hewänbo undá ída' díhéyi'in, gá naví hí' unbí pí'ná khó'yé wívîn máapídân.

38 Háa naví Tádádí dînkeeyannin naadi wâytü'an, hewänbo undá háa unbí tádáví'wedi ít'oe waagibá úvíkanhon" kin Jesus-di ovâytü'an.

39 Hediho indi óetu'an, "Abraham-dá na'inbí hân'oe'i' tádá gínmuu." Jesus-dá ovâytü'an, "Abraham-bí ây ta'gendi ímuudáho', háa Abraham í'an waabá úví'âamíwän.

40 Hewänbo náä undidá díhéyi'in ída', tobáháa in ta'gen naví Tádáví'wedi ot'oe'indá' wâytü'an wänbo'. Abraham-dá ha'wâa wí'i'anpí.

41 Undá háa unbí tádá i'o waabá úví'o'." Hedi óetu'an, "Tádápi'in ây wíginuupí. Wí'dá' wí tádá gín'ân, i-á Yôesi Tádá namuu."

42 Jesus-di ovâytü'an, "Yôesi Tádá ta'gendi unbí tádá únmuudáho', naa díseégi-íwän, gá iví'wedi o'äädân, hedânho náä-á náwe oyi'. Naa opichanpóedíbo wó'ääpi, idân naa dísan.

43 Háadan wí'íka'póya'pí háa wâytumáa'in? Gá naví hí' wí'ít'óyanda'pídân.

44 Penísendi-ân unbí tádá únmuu, hedi undá íkanda' háa unbí tádá nada' waa. Páadédí waabo náä iwéhay Penísendi-á t'owa t'akhanu'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví pí'ná wí'ihonpídí iwedi ihänge'o'. Háädi wên hôeyó

natú ihaydá háawi namuu'in ipikeeyo', gá wí hôeyó'i namuudân, hedá in dihôeyó'inbí tádá-á dínmuu.

⁴⁵ Hewänbo naadá in ta'gen wâytu'o', hedânho wídînwhäyundepí.

⁴⁶ Wénä wí-an un ta'gendi ítúni naa dáy't'aywó'nannin? Tóebo yoe. Hewänbo naadi in ta'genda' wâytumáa, hediho háadan wídînwhäyundepí?

⁴⁷ Wí to'wí Yôesi Tádávî' ûnmuu'idá iví hí' ônt'óyande'. Hewänbo undá Yôesi Tádávî'in ímuupídkun wívînt'óyandepí" kin Jesus-di ovâytu'an.

Hän'oe Abraham-di Jesus óemû'

⁴⁸ In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "In ta'gen gitúhpí'an, u-á Samaria-wi waagi'ba unmuu, na'inbí khuu wínâa'a'ginpídí, hedá wí yä'dâapí' p'oewaahâadi wóemáa."

⁴⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Naa wí yä'dâapí' p'oewaahâadi wídímáapí. Naa naví Tádáví'gedi híwó'da' dáy'hée'o', hewänbo undá naví'gedi híwó'pí úvíhí'máa.

⁵⁰ Wí'bo wó'da'pí otúni'in naa hay'i omuu'in. Yôesi Tádá-ânho namuu i nada'i kin natúni'in, i-âho natû' háa undá in ta'gen bînmáa'in hediháa naa-á.

⁵¹ Naadi ta'gendi wâytumáa, wí to'wí naví hí' dîn'a'gindo'i-á chuwa iwe há'to napówa-í."

⁵² In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "Nábáha' gínhanginná wí yä'dâapí' p'oewaahâadi wóemáa'in. Abraham nachuu, hedá t'ähkí in Yôesi Tádáví hän'oe'in tukhe'mindá wá' dit'ahán. Hebo u-á untû' wí to'wí uví hí' i'a'gindo'i há'to hánhay wänbo chuwa iwe napówa-í.

⁵³ Ti na'inbí hehääwi thehtáy pahpâa Abraham-bí shánkí hay'i unmuu gáhân? I-á hedá Yôesi Tádáví tukhe'mindá dit'ahán. To-an u' unmuu gân un'ánde'?"

⁵⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Naa wí'bo hay'i dáypipaadáho' háagí' wänbo wínachä'muupí. Hewänbo naví Tádádân naa hay'i dípaa, hedi ítû' i-ân unbí Yôesi únmuu.

⁵⁵ Undidá hánhay wänbo wívîntaapí, hewänbo naadá i dótaa. Wídótaapí gin otúdáho naa wí hôeyó'i' omúni, un waagibá. Hewänbo naadá ta'gendi dótaa, hedi iví hí' dôn'a'gindo'.

⁵⁶ Unbí thehtáy pahpâa Abraham nahíhchaa gá i thaa o'ää'i' ipuwäkhây máadân, hedi imû' ihaydiho nahíhchanpóe."

⁵⁷ In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "P'ánántä paayo'i wänbo wa'di wú'muupí. Händidan Abraham nâamû'?"

⁵⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, wa' Abraham na'aypuyäpídíbo naa oyího'."

⁵⁹ Hediho dâyk'uuwóehógi óek'usäyuhéyídí, hewänbo i meesate ívedi kaadibo napee.

9

Jesus-di wí sen tsít'aa'i na'aypuyä'iví keetan óemägi

¹ Jesus oe p'óegé wáy namändi wí sen óemû', i-á tsít'aa'ibo na'aypuyä.

² Jesus-ví khäge'nindi óetsikáyin, "Hähkandi', ti ná'i sen wên t'aywó'nin i'andân, háa iví tádá'in dânt'aywó'nandi tsít'aa'i na'aypuyä?"

³ Jesus-di ovâytu'an, "Wên t'aywó'nin i'annin namuudi kin wí'ûnpóepí, háa iví tádá'in dânt'aywó'nandi wänbo-á yoe. Ná'indá ûnpóe hedânho Yôesi Tádádí wên háawên ôn'amídí, hedi kindidi nakeepúwídí Yôesi Tádá-á nakay'in.

4 Thaađi t'owa dívít'ôe'amígí' naná, khu'déedá yoe. Hedi hanbá nää-ân naná i naa dísandiví t'ôe ívít'amídí wa'di gínkoedidibo?, gá owáy wí thaa naná? diwe na'in wíyá há'to gínkoedí-í ívít'ôe'amídí. *

5 Wa' nää oepáa k'ayđi oyidibo naa wí kohthay t'ähkí t'owagí' waagi'ba omuu."

6 Kin natú ihayđi ee nange isóp'ohén, hedi iví só'p'oedi wí nap'o'ay ipaadi i sen natsí't'aamuu'i tsée eedi óe'äyü.

7 Hedáhá' óetu'an, "Ya' ópûn oe p'obú'ay iwepiye?, Siloam kin dâytu'o'i?, hedi uví tsée mán'owídi-í. (Ná'in kháwă Siloam-dá natu'da? "óesandí" gin.) Hediho i sen namäđi i'owăă, hedi iwáybun dihayđiho' iví keetan imáa.

8 In to'wên i senbí tso'wa dithaa'in hedá in to'wên ihăđda'sógéndeđi óemú'in dívítsika'máa, "Ti ná'i i to sen ihăđda'sógénde'i wínamuupí'an?"

9 Wên ditú, "I-ânkun namuu." Wáy-á wêndá ditú, "Yoe" gin, "i waagibá ûnwânpichaa." Hewânbo i sendá natú, "Naa-ânkun i omuu."

10 Hediho óetsikáyin, "Hândidan handi uví keetan mánkê'?"

11 Idi ovâytu'an, "Wí sen Jesus gin nakháwă'i wí nap'o'ay ipaa, hedi naví tsée eedi dí'äyü, hedi ditú'an oe p'obú'ay Siloam gin dâytu'o' iwe dáy'owídi-í. Hediho' omäđi dáy'owăă, hedi naví keetan donkê'."

12 Óetsikáyin, "Wáyho i'?" "Gáwáy" gin ovâytu'an.

In Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óehí'máa

13-14 I thaa Jesus i nap'o ipaadi i sen natsí't'aamú'de'iví keetan óemăgi ihaydá Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná. Hediho to'wêndi in Pharisees-ví'piye? i sen óeho' indi óehée'amídí.

15 In Pharisees-di wá' óetsikáyin háđidan iví keetan ikê'in. Idá ovâytu'an, "Wí sendi nää tsée eedi dínap'o'äyü, hedá dáy'owăă, hedi nää dínkeepóe."

16 Wáy wên in Pharisees ditú, "I sen kin i'andi-á Yôesi Tádáđi wí'ônku'pí, gá ná'i kaykhanwówá thaa wí'i'a'ginpídân." Hewânbo wáy-á wêndá ditú, "Wí to'wí t'aywó'to'i namuu'i kî'bi pínán há'to ikeeyamí." Hediho wêege'in dipóe.

17 Hedi wíyá in Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óetsikáyin, "Heyâa u, hân iví'gedi úchanpo'? U-ân unmuu uví keetan mánkê'i'." I sendi ovâytu'an, "I-á Yôesi Tádáví tukhe'bi namuu."

18 Hewânbo in Hudíyoví p'ó'déđi'in wídívíwhäyupí ná'i sen ta'gendi natsí't'aamuuwân hebo nää ûnkeepóe, hediho' iví tádá'in ovântukánnan iví'gedi oväntsikáyi'nídí.

19 Hedi oväntsikáyin, "Ti unbí ay ná'i dänmuu? Ti tsí't'aa'i na'aypuyä'in datúní? Háđidan handi nää ûnkeená'?"

20 I senbí tádá'indi ovâytu'an, "Gänhanginnândákun na'inbí ay gänmuu'in hedá tsí't'aa'i na'aypuyä'indá.

21 Hewânbo háadı nää ûnkeená'nin wígänhanginnáhpí, hedá wá' wígänhanginnáhpí to'wíđi óekeetanmăgi'in. Bintsikáyi'be i?. Senho namuu. Igí' wí'bo ipihée'amí."

22 I senbí tádá'in in Hudíyoví p'ó'déđi'in dänkhuwôeda'máa, gá dâywéhpê'andân i méesate ee ovâytsudekhă'amídí to'wên ditú'nin Jesus-á namuu i to'wí Yôesi Tádáđi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

23 Handidânkunho datú, "Senho namuu, hediho bintsikáyi'be i'."

* 9:4 Kin natú ihayđi Jesus natu'da?, wáyýéđi t'ôegí' naná, wáyýéđá wígínkoedipí ívít'ôe'amídí, hedi wa'di naná i-á it'ôe'amídí, gá óehéyi ihayđi wa'di wínanáhpídân.

24 Hediho wáygingí? i sen natsí't'aamú'de'i? óets'údedi óetu'an, "Yôesi Tádáví páadépiye' uvi tuu bimääní in ta'gen untúnídí. Gínhanginná ná'i sen ivi'gedi bihéé'andi-ân t'aywó'to'i namuu'in."

25 Idi ovâytu'an, "Naa wíđínhanginnáhpí háa t'aywó'to'i namuu'in háa yoe, hewänbo ná'in ta'gendi dínhanginná: Tobáháa hándídí otsí't'aamú'de wänbo?, náä-á dínkeená."

26 Hediho óetsikáyin, "Hännan wóe'an? Händidan wóekeetanmägi?"

27 Hedi ovâytu'an, "Wâytu'anho?, hewänbo wí'úvít'óyanpí. Háadan wiyá ít'oe-í'in ída'? Ti ída' gáhân un wá' idi wovâyhá'ámí'in hedânho ivi'piye' úvíwhäyú-ídi?"

28 Indi i sen háäwí nachä'muupí waagi óehéé'andi óetu'an, "U-ân há'i sendi wóehá'o'i? unmuu. Na'indá Moses-ví hí'dí díchá'anninnân gimuu.

29 Yôesi Tádádí Moses óehéé'annin gínhanginná. Hewänbo há'i sendá, wígínhanginnáhpí to'wíđí óesannin."

30 I sendi ovâytu'an, "Whäyupíwó'nin namuu. Tobáháa naví keetan idi dímägi wänbo' un wí'únhanginnáhpí to'wíđí óesannin.

31 Gínhanginná Yôesi Tádádí in t'aywó'to'in wí'ovâykhäge'dopí'in híwó' díví'amídí, hewänbo in to'wên óe'a'gindo'indá hedá to'wên háa natú waa díví'o'indá, innânho idi ovâykhäge'do'.

32 I nan oepáa nakhí'yen dihaydi waagibo náä pu'wahaydi to'wí wänbo wí'únkoedipí wí tsí't'aa'i na'aypuyä'ivi keetan óemäänídí.

33 Há'i sen Yôesi Tádádí óesanpídáho há'to ûnkoedí-í háawên wänbo i'amídí."

34 Indi óetu'an, "U-á t'aywó'to'ída' un'aypuyä. Ti un'ánde gáhân u úkoedí'in na'in díchá'ámídí?" Hedi iwáygedí óekhehpiyedi óekhâa'an i méesate ee wiyá nats'únídí.

In to'wên tsí't'aa'in waagi'inbá dimuu'inbí'gedi Jesus ihé'an

35 Jesus ûnhanginpóe i sen óekhehpiye'in, hedi óenuwädi óeshaa, hedi óetsikáyin, "Ti i to'wí t'ähkí t'owagi' na'aypuyä'ivi'piye' biwhäyunde?"

36 I sendi Jesus óetsikáyin, "Mä'mää, to-an ná'i to'wí namuu, t'ähkí t'owagi' na'aypuyä'i'? Dítu'an to'wí namuu'in, hedânho naa dínkoedí-í ivi'piye' dáywhäyú-ídi."

37 Jesus-di óetu'an, "Uđi nâamû'ho?. Naadi wíhí'máa'i-ân i omuu."

38 I sendi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naa uvi'piye' dáywhäyunde," hedi Jesus-ví páadépiye' idé'gendisóge.

39 Jesus natú, "Naa náä oepáa k'aydipiye' o'ää hedânho nakeepúwíđí to'wên híwó' dívíkanhonnin dimuu'in hedá to'wên híwó'pí dívíkanhonnin dimuu'indá. Naa o'ää in to'wên wíđây múndepí'in dínhanginná'nin dínkeepúwíđí, hedá in to'wên dínkeet'óe gin di'ánde'indá ditsí't'aamuu waagibá dipúwí."

40 Wên Pharisees iwe tso'wa diwinnindi óetsikáyin, "Ti un'ánde gáhân na'in wá' gitsí't'aamuu'in waagi'inbá gimuu?"

41 Jesus-di ovâytu'an, "Ítsí't'aamuu gin únhanginnândáho?, t'aywó'di wíwínmá've-ípi. Hewänbo náä ítû' únkeet'óe gin, hediho wa'di unbí t'aywó'di wíwovâyya'anpí."

10

I k'úwá áyí'di-áđí ivi k'úwá-áđí inbí'gedi Jesus-di ovâytu'an

1 "Naadi ta'gendi wâytu'máa, wí to'wí kw'áayéđí oe k'úwá phékhkaa búge nats'û'di i phékhkaa phóđi i'gedi nats'úníví'wedí, i-á wí sänbida' namuu.

2 Hewänbo i to'wí khaa phóđi i'gedi nats'úyá'di-á i k'úwá áyí'di namuu.

3 I to'wí in khaa phódi i'áyînmáa'ídi i k'úwá áyí'digi' ônhuude', hedí i k'úwá áyí'didi in k'úwá ovâykháyä'dedi iví tuu dit'oedi in khaa phódi i'gedá ovâypahpiyende'.

4 T'âhki iví k'úwá i khaa búgedi ovâypiye ihaydi inbí páadépiye' namä', hedí indá iví tuu ôntaadi ûnwóemä'.

5 Indá wíyá to'wí dâytaapî'ví'di há'to diwóemu-í, hewänbo iví'wedi dishání, gá wíyá pi'wívi tuu wí'ôntaapíðân."

6 Kin Jesus-di k'úwávi'gedi in Pharisees ovâyhée'an hääwí ovâyhá'amídi, hewänbo wíðika'póya'pí háa natu'da'in.

Jesus-á i híwó'di k'úwá áyí'di namuu

7 Hedího wíyá ovâyhée'andi kinnân ovâythayyan: "Ta'gendi wâytmáa, wên phékhkaa phódi waagi omuu in k'úwági'.

8 Báyéki in naví páadé di'ä'ä'in sänmin waagi'inbá dimuu, hewänbo in t'owa naví k'úwá waagi'inbá dimuu'indi wí'ovây'tóyanpí.

9 Naa wên khaa phódi waagi'inbá omuu, hedá in naví'piye' dívíwhâyunde'in wên k'úwá in phékhkaa búge dits'ú'nin waagi'inbá-á dimuu. Hedí k'úwá dipi' inbí koegi' dâysháa-ídi hedá wíyá dits'úya' waagibá, in naví'piye' dívíwhâyunde'in ovây'aywoeni hedá hääwí dintáy'i-á dâymá've-í.

10 Wí sänbi'-á na'ä' in k'úwá ovâysänhónídi hedá ovây't'ahánú-íðá, hedá ovâyhá'dännamíðá. Hewänbo naa-á o'ä'ä' t'owa dovâywówátsimäänídi, hedí ná'in wówátsi dovâymä'i-á shánki híwó'nin namuu.

11 "Naa-á híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Wí híwó'di k'úwá áyí'di-á nakhâymuu iví wówátsi iví k'úwági'in imäänídi.

12-13 Wí to'wí ik'úwá'áyí'namídi óewá'ánde'i-á i kodí'di k'úwá áyí'di wínamuupí, hedí in k'úwá-á iví'indá wí'ûnmuupí. Hedího wí khuuyó na'ä'di imúndedi nashánde', gá wá'âaðida' it'ôe'odân, hedího in k'úwádi ta'gendi wâhphade wí'óe'áyîngimähpi. Hedího i khuuyó na'ä'di in k'úwá ovâykhugihónde hedá ovâywadeyíyénde'.

14-15 Naa i híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Naví Tádádí naa dítaa, hedá naadá i-á dótaa, hedí hanbá in naví'in dînmuu'in dontaa, hedá indíðá naa-á dítaa, hedí in dimuudi naví wówátsi wänbo dáymääní.

16 Wây-á t'owa näwewin dimuupí'in diyí', indá wá' naví k'úwá waagi'inbá dimuu, hedí naa dínkhây'ä' in wá' dovâywé'ge'amí'in. Indá naví tuu dint'óyaani, hedí in wé'ge'indádí wí'da' dipúwí, hedá wí'da' wí áyí'di dínchä'ní.

17 "Naví wówátsi dáymääní hedá donwáykéyí. Handidânkun naví Tádádí naa díséegí.

18 To'wídi wänbo naví wówátsi wíðikwee-ípi. Naví wówátsi-á wí'bo dáypäkhâymaa. Naa dínk'óe naví wówátsi dáymäänídi hedá donwáykéyíðá, gá naví Tádádí díyôndân kin dá'y'amídi."

19 Jesus kin natú ihaydi in Hudíyo inbí ánshaa iwe wêege'in dipóe.

20 Báyéki kin ditú, "Wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa hedá bondoe'i-á namuu. Heháadan bînt'óyande'?"

21 Hewänbo wây-á wéndá ditú, "Wí to'wí wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa'i há'to ihée'amí ná'i sen ihée'o waagi. Hedá wá' ti wí yä'dâapí' p'oewaahâa ûnkoedi wí natsi't'aamuu'iví keetan óewáymäänídi? Hedân yoe."

In Hudíyodi Jesus óeyoegi'an

22 Te'núdi naná' dihaydi oe Jerusalem búu'ú dínshánkí'dipóe, háa i méesate hay'i hân'oe dâywáytege waa dín'ánshaa-ídi.

23 Jesus ná'i méesate iwe nayi', ee Solomon-bí pohtâa gin dâytü'o' i'ge.

24 In Hudíyoví p'ó'dédí'indi óebûukê'di óetu'an, "Häädi pu'wahay-an na'in dítikhakankhâymáa dítu'âamídí to'wí unmuu'in? I to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí unmuudáho', nääbo thay'eedi dítu'an."

25 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytu'anho', hewänbo wí'úvíwhäyundepí. T'ähki pinnán t'ôe dókanhondi-á naa dáy'o' gá naví Tádádí dínk'û'dân, hedího háa naa dáy'o'indibo wovâykeeyo' to'wí omuu'in.

26 Hewänbo naví k'úwá waagi'inbá wí'ímuupídího wí'úvíwhäyundepí.

27 In to'wên naví k'úwá waagi'inbá dimuu'indi naví tuu dînt'óyande', hedí naadá in dovâytaa, hedí naa díyuumá',

28 hedí wówátsi nahándepí'in dovâyma', hedí há'to hánhay wänbo diháani, hedá há'to-á to'wídí wänbo naví mangedí ovâyhóní.

29 Naví Tádádí in dímägi, hedí i-á t'ähkíwí shánki hay'i-ân namuu, hedí to'wí wänbo wí'ünkoedipí naví Tádáví mangedí ovâyhónídí.

30 Naa-ádí naví Tádá-ádí wí'dá' gamuu."

31 Wíyá in Hudíyoví p'ó'dédí'in dâyk'uuwóehógi óek'usäyuhéyídí.

32 Jesus-di ovâytu'an, "Báyékí híwó'di hääwí bînmúnígí' naa dó'an, naví Tádádí dítu'an waagi. Hedí wé'in hääwên dáy'annin namuudan nää naa dík'usäyukhâymáa?"

33 In Hudíyoví p'ó'dédí'indi óetu'an, "Na'indá wên háawên híwó'nin bí'annin namuudi wíwík'usäyukhâymáapí, hewänbo a'ginhâhpíwó'di Yôesiví'gedí bihí'maadânho wík'usäyukhâymáa. U-á t'owadâ'mân unmuu, hewänboänbo untú Yôesi unmuu gin."

34-35 Jesus-di ovâytu'an, "In ta'nin ungi' wovâyta'nannin diwe natú'pí'an, Yôesidi in tsonnin ovâytu'an i waagi'inbá dimuu. Hä'in t'owa Yôesidi hân'oe iví tuu ovâymägi'in han ovâytu'an, hedí iví hí' hánhay wänbo t'ähki ta'gen ünmuu,

36 hedí háadan handi nää ítú' naadi Yôesi Tádá dó'a'ginhánunde'in iví ay omuu'in otúdí? Naa-ânkun naví Tádádí díde'man iví t'ôe dôn'amídí, hedá nää oepáa k'aydîpiyá dísan.

37 Naa naví Tádáví t'ôe dáy'opídáho', wídnwhäyú-ípí.

38 Hewänbo naa iví t'ôe dáy'o-áakun, hedího in dáy'o'in namuudi únkhây'ä' naví'piye úvíwhäyú-i'in, tobáháa in otú'nin bînwhäyundepí wänbo'. Handidânho ta'gendí únhanginpúwí naví Tádá naa-ádí namuu'in hedá naa-á naví Tádá-ádá omuu'indá" kin Jesus-di ovâytu'an.

39 Ihaydi wíyá óepankéyí'in dida', hewänbo inbí'wedí namap'ä.

40 Jesus oe Jordan p'o'p'änäpiye' nawáymää, John-di páadédí in t'owa ovâyp'ó'p'oe'an diwepiye'bá, hedí iwebo iwóyí'.

41 Báyékí t'owa iví'piye' dimää. Dítú, "John hääwí wänbo pinnán wí'ikeeyanpí, hewänbo hääwí t'ähki ná'i senbí'gedí natú'i ta'gen namuu."

42 Hedí iwáygé báyékí t'owa iví'piye' dívíwhäyü.

11

Lazarus nachuu

1-2 Wí sen Lazarus gin nakháwä'i nahaypóe. I-ádí Mary-ádí hedá Martha-ádí dítí'úuwinnuu, hedí Bethany búu'ú'ay iwe'in dimuu. Mary-ânkunho i ká'p'o sawó' nasuu'i Jesus-ví ân deedi óekäyukhâymáa'i hedáhá' iví phódá óepidikhâymáa'i namuu.

3 Mary-ádí Martha-ádí Jesus ônt'ôesandi óetu'an, "Na'inbí Sedó, ót'óyan, i nâaséegí'i nahay."

4 Jesus nă'in nat'oe ihaydi natú, "Tobáháa nahay wänbo nawówayêeni, hedihó háa ûnpúwí'in namuudi in t'owa dâymû'di Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-í, hedá naa iví ay omuu'i wá' kw'áayébo díamá've-í."

5 Tobá Jesus-di Martha-á Mary-á hedá Lazarus-á ovâyséegí wänbo',

6 Lazarus nahay'in ûnhanginpóe ihaydi wíye thaa wa'di iwáygébo' itsíkha'andi wí'ûnpuwämäpí.

7 Ihaydáho' iví khäge'nin itu'an, "Yaho' oe Judea-piye' giwáymú-í."

8 Iví khäge'nindi óetu'an, "Háhkandi', hánhaybo' in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wóek'usäyuhéyí'in dida'pí'an. Hedí háadan eepiye' unwáypunda'?"

9 Jesus-di ovâytu'an, "Thaadi naná' dihaydi tá'di wíye óda nakeenáhpí'an. Wí to'wí thaadi iyíyéndé'i wínakanundepí, gá i ko nää oepáa k'aydigí' namuu'idi nakeenândân hedihó wáy namän ni'ge imúnde'.

10 Hewänbo wí to'wí khuudi iyíyéndé'i-á nakanunde wí'ûnkothaynáhpídi."

11 Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Na'inbí k'ema Lazarus nayókhá, hedí naa omän dóyóhsaanídi."

12 Iví khäge'nindi óetu'an, "Háhkandi', Lazarus nayókhândáho handidi nahewówa-í."

13 Indá di'ánde Jesus natú'da'in Lazarus ta'gendi nayókháwák'óe'in, hewänbo ho nachuu'in natú'da'-á.

14 Hedihó thay'eedi ovâytu'an, "Lazarus-á ho nachuu.

15 Hedí ungi' shánki híwó' namuu naa iwe wó'yipídí i nachuu ihaydi, gá bînpuwák'hây máadân háa dônk'hây máa'in, hedí handidi shánki naví'piye' úvíwhâyumääni. Nää yaho' iví'piye' gimú-í."

16 Thomas i kwâati gin dâyk'hây'á'de'idi in wé'ge'in khäge'nin ovâytu'an, "Yaho gimú-í, hedí Jesus óhaydáho' i-ádí'á gichúu-í."

Jesus natú i-ân t'owa ovâywáywówápa'i hedá wówátsi nahándepí'in ovâymä'i-á namuu

17 Jesus oe Bethany búu'ú'ay tso'wa napowa'ä' ihaydi óetu'an Lazarus óekhã'k'û' iwedi yôenu thaahonaphade'in.

18 Bethany-á Jerusalem diwedi kayi' wínanáhpí, wíye míya ihayhâyú,

19 hedí Mary-á Martha-á inbí'we báyéki Hudíyo dipówá ovânsíwówá'ámídi, inbí tí'ûu dânmädi.

20 Jesus na'ä'in Martha ûnhanginpóe ihaydi na'ayyaypee, hewänbo Mary-á oe k'aygibo iwóyí'.

21 Martha-di óeyaydi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'ûu nahay ihaydi hây nâwe unyidi há'to naháaniwän.

22 Hebo naa dînhanginná nääbo häawí Yôesi Tádá nâadaa'andi' idi wóemääni."

23 Jesus-di óetu'an, "Uví tí'ûu úwáywówápúwí."

24 Martha-di óetu'an, "Naa dînhanginná i t'ä'gi thaa naná' diwe t'ähki t'owa ovâywáywówápaa ihaydi nawáywówápuwagít'óe'in."

25 Jesus-di óetu'an, "Naa-ân i omuu t'owa dovâywáywówápa'i', naadi dovâywówátsimä'. To'wí naví'piye' iwhâyü'i' iwówátsimá've-í tobá nachuu wänbo'.

26 Hedí wí to'wí wa'di nawówáyí'i naví'piye' iwhâyüdi há'to nachúu-í. Ti biwhâyunde nă'in?"

27 Martha-di óetu'an, "Hedân haa, Na'inbí Sedó, naa dáywhâyunde' û-ân unmuu i Yôesi Tádádí wóesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, Yôesi Tádáví ay-ân unmuu. Ívítsíkha'máawän nää oepáa k'aydipiye' un'ää-ídi."

Jesus isíhtäqä

28 Kin natú ihaydiho Martha iweeho?, hedi iví tí'ûu Mary itu'an i'äähänge'amídí hedi óesäntu'an, "I háhkandi ho napówá hedi ɔ-ádí nahí'da'."

29 Mary ná'in nat'oe ihaydi wesebo? iwínú hedi ee Jesus nayi? iwepiye? namää.

30 Jesus i búu'ú'ay iwe wa? wínapówápí, hewänbo wa'di Martha-di óeyay iwáygébo nayi?.

31 In Hudíyo ee tewhá íve dikw'ó'nin Mary óesíwówá'o'indi óemû? wese iwínúdí yá'wépiye? napeedi, hedi di'ân Lazarus nakhä'k'óe iwepiye? namännin isihtä-ídí, hediho ûnwóemää.

32 Mary oe Jesus nayi? iwe napówá, hedi óemû? ihaydi iví páadépiye? idé'gendisógedi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'ûu nahay ihaydi háy näwe unyidi há'to naháaníwän."

33 Mary-á in Hudíyo ûnwóe'ää'indá dívísíhtu'wínúndedi Jesus-di ovâymu? ihaydi, iví pí'nä khó'yé hânho nataachanpóe hedi nathathapóe,

34 hedi ovâytsikáyin, "Wáygan Lazarus óekhä'k'û'?" Óetu'an, "Na'inbí Sedó, hêe na'indádí ókã'vedi nâamúnídí."

35 Jesus isihtä.

36 Hediho in Hudíyo ditú, "Binmú'dí, ta'gendi Lazarus óeséegí."

37 Hewänbo wáy wên ditú, "I to sen natsí't'aamuu'iví keetan óemägi. Ti wá? wí'ûnkoedipi'an Lazarus ônehkháa'amídí wa? nachuupídíbo hedânho wínachúu-ípídí?"

Lazarus óewáywówápaa

38 Jesus wíyá iví pí'nä khó'yé hânho nataachanpóe, hedi wí t'ovápho nachá? diwe i pení nak'óe iwe napówá. Wí k'uu pháagí? nakhaawin t'ovápho ee.

39 Jesus-di ovâytu'an, "Hä'i k'uu wéhánäpiye? binhänge'an." I nachuu'iví pá'dây Martha-di Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, nää-áho nasuhkay, nää-á yôenu thaa nahán diwedi ûnná."

40 Jesus-di óetu'an, "Naadi wítu'anpí'an, biwhäyundeda'ho nâamúní Yôesi Tádá hânho nakay'in."

41 Hedi i k'uu wéhánäpiye? dâyhänge'an, hedi Jesus oe makówápiye? ibeedí natú, "Tádá, naadi wíkú'daa'o naví yûusu dînt'óyandi.

42 Hedá dînhanginná hãädi wänbo t'ähkí dînt'óyande'in, hewänbo naa nä'i tuu otú ná'in t'owa näwe diyí'in dit'óe-ídí ɔdi naa dísannin dívíwhäyümäänídí."

43 Ihaydáhá? kaygi natú, "Lazarus, ópive."

44 Hedi i sen nachu'k'óe'i napee. Wa'di aa saygi'didi na'ánmuu, iví ândá mandá wänbo?, hedá iví ts'ay-á wá? aadi ûn'ánmuu. Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Bin'ánsuu hedânho iví'piye? namú-ídí."

In Hudíyoví p'ó'dédí'in dida? Jesus óehéyí'in

45 Báyéki in Hudíyo Mary-ví'piye? di'ádâapóya'nin háa Jesus i'annin dâymû?, hedi iví'piye? dívíwhäyü.

46 Hewänbo wây-á in Pharisees-ví'piye? dimää ovâytu'ä'amídí háa Jesus i'annin.

47 Hediho in owha? p'ó'dédí'indádí hedá in Pharisees-ádi in Hudíyoví tuyowa? ovâywé'ge'an, hedi ovâytsikáyin, "Hânnan ív'ámí? Ná'i sendá báyéki ípínnánt'óe'o'."

48 Kin ikanhondi âymägidáho?, to'wên t'ähkí iví'piye? dívíwhäyü-í, hedá in Rome-win sundado di'ä-í hedi na'inbí méesate hay'i dînnayü-í hedá na'inbí t'owa-á dînwáde-í."

49 Wí sen in diwedi ihay paayo na'owha'p'ó'dédí'än, i-á Caiaphas kin nakháwă, hedi idá ovâytu'an, "Undá hăăwí wänbo wí'úhanginnáhpí.

50 Tí wí'úhanginnáhpí'an shánkí yänbedi híwó' namúní'in ungi' wí'da' wí to'wí t'ähkí na'inbí t'owagí' iví wówátsi imăänídí, hedi handidi na'inbí t'owa t'ähkí wí'ovâyhánú-ípi."

51 I-á iví ánskaa iwedibo ná'i hí' wínatúhpí, hewänbo wí Yôesi Tádávi tukhe'bi namuu waagibá ihée'andânho háa napuwagít'óe'in natú, gá i paayo owha' p'ó'dédí' namuudân. Hedânkunho natú Jesus-á t'ähkí in Israel t'owagí' nachuwagít'óe'in.

52 Hewänbo ingí'da' wínachuwagít'óepí, in to'wên Yôesi Tádávi ây ûnmuu'in wéngé t'ähkí diwadekw'ó'ningí'-ân wá' nachuwagít'óe, hedânho ovâywé'ge'amídí, hedá wí'da' dipúwí.

53 I thaa iwedi páadépiye' in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívíhí'máa hádídí óhéyí i'gedi.

54 Hediho Jesus wíyá kee'eedi wí'iyíyéndepí, in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wí'óemúnípidí, hewänbo iwedi iyâatâädi oe ahkónu nú' naná' diwepiye' namáa, wí búu'ú'ay Ephraim gin dâytu'o' iwepiye', hedi iwáyge iví khäge'nindádi iwóyí'.

55 Ihayhăäbá in Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, Passover gin dâytu'o'i'. Wa' i shánkí'di thaa napówápídíbo báyékí t'owa Jerusalem búu'údí yá'wé dithaa'in iwepiye' dimáa dívípkhây'amídí in Hudíyoví khuu dínmuu waa.

56 Jesus óetu'wámáa, hedi iwáyge méesate hay'i íve diyidi dívítumáa, "Tigúba i nashánkí'di'ăă-i'?"

57 In owha' p'ó'dédí'indádi hedá in Pharisees-ádi in t'owa ovâyôn Jesus wáyge nayi'in dínhanginpóedí ovây't'óe'amí, hedânho óepankéyídí.

12

Wí kweedi Jesus-ví ân deedi wí kə'p'oe sa'wó' nasu'u'i' ôn'ewe

1 Wa'di sí thaa natáy ná'in Hudíyoví shánkí'di Passover gin dâytu'o'i' dínánídí, hedi Jesus oe Bethany búu'ú'ay iwepiye' nawáymáa. Iwänkun Lazarus na'än, i-á i sen Jesus-di óewáywówápa'ibá namuu.

2 Iweho Jesus ônkindihúukhây'an. Martha-di ovâysăäsande', hedi Lazarus wá' in wé'ge'indádi nahúu'än.

3 Hedi Mary wí kə'p'oe sa'wó' nasu'u'i' nard kin dâytu'o'i' imaa. I kə'p'oe-á wí' taa nakháa hedá hânho nachă'muu. Hedáhá' Jesus-ví ân deedi ôn'ewe, hedá iví phóda' Jesus-ví ân deedi óepídi. I kə'p'oe'di ee íve i'ge t'ähkí sa'wó' nasu'p'íde.

4-6 Hewänbo wí' iví khäge'ninbí'wedi natsikapóe, "Háadan ná'i kə'p'oe sa'wó' nasu'u'i' wí'iku'ch'áapí poewin tăgintă (300) thaa t'óe díví'andi wá'âadi, i chă' in sehkanăwó' diwówayi'in ovâyăänídí?" Ná'i sen kin natú'i-á nakháwă Judas Iscariot gin, i-á Jesus óekuhpekhây'máa'i-ân namuu, hedi ná'in natú sänbi' namuudi, in sehkanăwó' diwówayi'indi óe'âyîngimädá yoe. Idá in khäge'ninbí chă' ovây'âyînmáa, hedi iwedibo' isănhónde'.

7 Hewänbo Jesus-di Judas óetu'an, "I kwee ánpí ná'an. Tobá hă'i kə'p'oe imá've-í. I thaa díkhă'k'úwígí' namuu.

8 Hăädi wänbo t'ähkí in sehkanăwó' diwówayi'in t'owa undádi diyêeni bínhăäwímăänídí, hewänbo náwe naa-á hânhay wänbo t'ähkí há'to undádi ochă'ní."

In owha' p'ó'dédí'in dida' Lazarus óhéyí'in

9 Báyékí Hudíyo dínhanginpóe Jesus oe Bethany nayi'in, hediho iwepiye' dimää Jesus nayidida'ba yoe, hewänbo Lazarus i sen Jesus-di óewáywówápaai' óemúnídí wá'.

10-11 Jesus-di Lazarus óewáywówápaai haydi báyékí Hudíyodi inbí p'ó'dédí'in ovâyyoekanhondi Jesus-ví'piyeda' dívíwhäyuhon, hediho in owha' p'ó'dédí'in dâywéhpê'an Lazarus wá' óehéyídí.

Jesus wí búndu iwe na'í'ándí oe Jerusalem búu'ú nats'ú

12 Wíyá tháwän in báyékí t'owa in Passover shánkí'dipiye' dipówá'in dínhanginpóe Jesus oe Jerusalem-piye' na'ä'in,

13 hedi palm taykhóe dâyts'â'di ün'ayyaymää, hedi kinnân dívítuhkwínuhon: “Wíséegikénde’.” “Na'inbí Sedó Yôesi Tádádí wóesan, hediho híwó' wóe'âami.” “U-á Israel-ví tsondi hay'i unmuu.”

14-15 Jesus wí búndu'ay ho ónkê'di iwe na'í'än, hediho Yôesi Tádávi tá'nin diwe háa úntú' waagibá napóe. Kinnân nata'muu:

Un t'owa Zion-win wíyá wí'íkhuwóeda'ípi.

Binmú'dí, unbí tsondi hay'i wí búndu'ay k'léwédí ún'ä'. *

16 (Ihaydiho Jesus-ví khäge'nin ná'i háäwí napo'i' wídika'póya'pí, hewänbo tí'úgedí Jesus wíyá oe makówápiye' nawáypee ihaydänho ná'in iví'gedí nata'muu'in dín'ánpówá, hedá dínhanginná háa nata'muu waabá óe'annin.)

17 Háädankánbo báyékí t'owa Jesus-ádí diyí' i thaa idi Lazarus óewáywówápaadi penípho iwedi napée-í kin óetu'an, hedi náä ná'in t'owadibá in wé'ge'in t'owa ovâytumáa háa iwe i'annin.

18 Hediho ná'in wé'ge'in t'owa dínhanginpóe Jesus-á ná'in pínán t'ôe i'annin, hedánkunho ün'ayyaymää.

19 In Pharisees wí'ná táye dívíchänu'odi ditú', “Ti wíwínmúndepí'an háa ída' waagi wí'únpuwamänpí'in. Binmú'dí, báyékí t'owa i-ádída' dimän.”

Wên Greek t'owa Jesus-ádí dihí'da'

20 Wên Greeks dimuu'in in wé'ge'in t'owa-ádí diyí', in oe Jerusalem dínshánkí'diná' diwepiye' di'ää'in Yôesi Tádá óe'a'ginmäänidí.

21 Indá Philip-ví'piye' dimää (i-á Bethsaida búu'ú'ay oe Galilee nangewi namuu), hedi óetu'an, “K'ema, Jesus-ádí gihí'da'.”

22 Philip namää Andrew óetu'âamidí, hedáhá' Philip-á Andrew-áda' Jesus-ví'piye' damää óetu'âamidí háa ditú'in.

23 Jesus natú, “Thaydi púnú' nanänho nakeepúwídí hay'i omuu'in, naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i'.”

24 Hebo ta'gendi wâytumáa, wí táhtá ko'yi óekoedi iví wówátsi imä' waagibá ünpo' hedänho shánkí báyékí iwedi natáhpaa-ídí, hedi iví wówátsi imähpidá iwedi háäbo wínapa'pí, iwebo wí'bo nawänpik'óe. †

25 To'wên inbí wówátsi náä oepáa k'aydi ingí'da' dínmuu'indá inbí wówátsi dipedée-í, hewänbo to'wên inbí wówátsi náä oepáa k'aydi ingí'da' wídínmuupí'indá, inbí wówátsi hánhay wänbo t'ähkí dâymá've-í.

26 To'wên naagi' dívít'ôe'amí'in dida'di naa díyuumá've-í'in dínkhây'ä', hediho' iwáyge' naa oyi' iwe, naví t'ôe'in iwáygebá diyêeni. To'wên naagi' dívít'ôe'o'in naví Tádádí ovâytu'âami híwó' dívítsiye'annin.”

Jesus iví chuwa i'gedí ihé'an

* 12:14-15 Zion-dá Jerusalem búu'ú namuu. † 12:24 Jesus näwe wí'bo' iví'gedí ihí'máa. Natú'da', i ko'yi iví wówátsi imä' háäwí iwedi napáa-ídí waagibá, i-á wá' ünkhây'ä' iví wówátsi imääni'in hedänho t'owa in wówátsi nahändepí'in dâykéyídí.

27 “Näaho naví pí'nä khó'yé dínkháapóe. Ti naví Tádá dondaa'amí nã'in dínpuwagít'óe'in diwedi dín'aywoenídí? Hedân yoe, nã'in dínpuwagít'óe'in namuudânkun nãä oepáa k'aydipiye' o'ää.

28 Hedânho nã'in wída'máa naví Tádá, ovâykeeyamí u-á hay'i unmuu'in" kin Jesus natú. Ihaydi nã'i tuu makówádí nat'oet'óe: “Han dáý'anho?, hedá wa' wíyá hanbá dáýkhâymáa.”

29 In t'owa iwáyge diwinnin i tuu dit'oe, hedi wáy wên ditú, “Ikwahta'an gin, hedá wáy-á ditú, “Wí makówáwi t'ôepa'aa'ídi óehée'an.”

30 Jesus-di ovâytu'an, “Nã'i tuu-á naagí'da' wínamuupí, hewânbo ungi' wá' namuu.

31 Ihaydi púnú' naná Yôesi Tádádí in óetaapí'in ovâykeekw'ôenídí híwó'pí díví'annin, hedá Penísendi inbí tsondi dínmuu'i-á óet'aanídá.

32 Hewânbo naa nãä nangedi dít'óhtägek'úwídí dítege ihaydi naadi t'ähki t'owa dovâytukánnamí naví'piye' di'ää-ídi.”

33 Nã'in natú ovâythayyamídí háawin chuwa ûnpuwagít'óe'in.

34 Ee t'owa yâagedi to'wídí óetu'an, “Yôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu i to'wí idi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí hânhay wânbo tähki nawówayêeni'in. Heháadan untú' i to t'ähki t'owagi' na'aypuyä'i' óetegé-í óet'óhtägek'úwídí? To-an namuu nã'i to'wí t'ähki t'owagi' na'aypuyä'i'? Ti i-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí?”

35 Jesus-di ovâytu'an, “Wí kohthay waagi'ba' omuu, hewânbo undádí wí háy tähkída' ochangít'óe. Naa oyi' iwe nakeená, hediho wa'di nãä undádí oyidibo' unbí wówátsi naa-ádi binhûu, hedânho nakhuuná' ni'ge wí'iyêenípídí. To'wí khuu i'ge namändi-á wáy namän ni'ge wí'ûnhanginnáhpí.

36 Naa i kohthay omuu'iví'piye' bíwhâyú wa' undádí oyidibo', hedânho t'owa i kohthay iwe íthaa'in ípúwídí.”

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídívíwhâyundepí

Nã'in Jesus natú ihaydiho' iwáygedí namäädi ikaayan wí'óeshaa-ípídí.

37 Hewânbo tobá báyéki pínán inbí páadépiye' ikeyyan wânbo', wa'di iví'piye' wídívíwhâyundepí.

38 Hediho háa Yôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah ita'nan waagi napóe. I-á hân'oe natú,

Na'inbí Sedó, i hí' gitú'i' wídívíwhâyupí.

Hedi unkay'in wídínhanginnáhpí.

39-40 Hediho wídínkoedipí dívíwhâyú-ídi, gá dínpoedân háa wíyá wáyge Isaiah ita'nan waa:

Yôesi Tádádí inbí tsée ovâykhaayan, hedânho wídínkeepo'pí waagibá dínpúwídí, hedá inbí hangintandá ovâyya'an,

hedânho wídika'pówa-ípídí,

hedi naví'piye' wídí'ä'pí dovây'owóyé-ídi.

41 Isaiah nã'in ita'nan gá Jesus-á hay'i napuwagít'óe'in ho ûnkeepóedân, hedânkun iví'gedi ihée'an.

42 Hebo tobá Jesus-ví'piye' wáy wên wídívíwhâyupí wânbo', báyéki in Hudíyo p'ó'dédí'in wânbo iví'piye' dívíwhâyumági, hewânbo kee'eedi wídítúhpí dívíwhâyú'in gá in Pharisees-di i méesate eepiye' ovâytsudekhâ'a'amídí dikhuwôeda'dân,

43 hedi nã'in Hudíyo p'ó'dédí'in shánkí dida' t'owa híwó' inbí'gedi dívíhée'amí'in Yôesi Tádá híwó' inbí'gedi dívíhée'amí'wedi.

Jesus-ví hí' ovâytu'annin dâyyoegi'an, hedânho ovâytechänukhâymáa

44 Hedí Jesus-di kaygi ovâytu'an, "To'wí naví'piye' iwähäyunde'i-á naví'piyeda' wí'iwähäyundepí, hewänbo i naa dísandiví'piyân wá' iwähäyunde'.

45 Hedí to'wídí naa dímundedi i naa dísandí' wá' óemúnde'.

46 Naa nää oepáa k'aydipiye' o'ää wí kohthay waagi' bá omúnídí, hedânho to'wên naví'piye' díwíwähäyunde'in khuu i'ge wídiyêenípídí.

47 Naa wó'tû'pí in to'wên naví hí' dit'oedi hewänbo wídây'a'gindopídí dínkhây'ä' ovâytuchänú-í'in. Naa o'ää t'owa dovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâytuchänú-í'in otúnídá yoe.

48 I t'ä'gi thaa naná' diwe nää'i naví hí' ho dovâytu'andi' namuudânkun in to'wên naa díyoegi'annin hedá háa otú waa wídínséegi'anpí'in ovâytuchänukhây máa,

49 gá naa háa naví Tádádí dísandídá naa díyôn waagida' dáyhée'o', háa owänpida' waagá yoe.

50 Hedí dínhanginná i tsontuu naví Tádá imägi'i wówátsi nahándepí'in napäyi'in. Hedânho háa naví Tádádí dítu'anninda' naa otú' hedá ha'wáa dáyhée'o'."

13

Jesus-di iví khäge'ninbí ân ovây'owídí

1 Wí' thaa wa' natáy i Passover shánkí'dí thaagi'. Jesus ûnhanginná i thaa napowa'ä'in nää oepáa k'aydi iwedi iví Tádáví'piye' namú-ídí. Häädi wänbo t'ähkí in iví'in ûnmuu'in ovâyséegi wa' näädí nayi' ihaydi, hedí nää ovâykeekankhây máa hânho ovâyséegi'in.

2 Wé'ge dívíkindihúuyo' ihaydi, Penísendiđi Simon-bí ay Judas Iscariot i ánskaa ho óemägi Jesus óeku'p'âynídí.

3 Jesus ûnhanginná iví Tádádí t'ähkí kay óemägi'in, hedá ûnhanginná Yôesi Tádáví'wedi na'ää'in hedí iví'piye' bá nawáymännin,

4 hediho' ee nahúu'än diwedi iwínúdí iví k'éwé'in to ip'ädi, hedí wên p'oepidí'in aadi iseeba'áa'an.

5 Hedáhá' wên oewääbay iwe ip'oesaadi iví khäge'nin i'ân'owídíhon hedá in p'oepidí'in aa naseeba'áamuu'indídá ovây'ânpídí.

6 Peter-ví'we napówa ihaydi Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, ti uđi naa dí'ân'owídíkhây máa?"

7 Jesus-di óetu'an, "Nää wí'unhanginnáhpí háadı kin dáy'o'in, hewänbo wáy wí thaa ûhanginpúwí."

8 Peter-di óetu'an, "Há'to dí'ân'owídí-í'in wímääní." Jesus-di óetu'an, "Naadi wí'owídípídá naví' wú'muupího'."

9 Simon Peter-di óetu'an, "Hedáho', Na'inbí Sedó, naví man dîn'owidí hedá naví p'ônda, naví ânda' bá yoe."

10 Jesus-di óetu'an, "To'wí i'oe'iví túu'ú t'ähkí kháapí' ûnmuu, iví ânda' ûn'owídítáy. Hedí undá kháapí'in ímuu, hewänbo un t'ähkídíbo-á yoe."

11 Jesus ûnhanginná to'wídí óekuhpegit'óe'i namuu'in, hedânho natú, "T'ähkídíbo kháapí'in wí'ímuupí" gin. *

12 T'ähkí inbí ân ovây'owídíbowa ihaydi iví k'éwé'in to iwáytógi, hedí indádí iwáysóge. Ihaydi ovâytsikáyin, "Ti ûnhanginná háadı kin wây'annin?"

13 Undi naa dítu'o háhkandi-áđí p'ó'déđí-áđí, hedí híwó' kin ítú', ha'bi-ânkun omuudi.

* 13:11 Páadé ihaydi Jesus in hí' "kháq" kin natúdí inbí túu'ú i'gedi ihí'máa, hewänbo tí'úuge ihaydá Judas-ví t'aywó'dí i'gedân ihée'an.

14 Hedihó undá únkháy'ä? wí'ná táye bín'ân'owídi-í'in, gá naa unbí háhkandi? hedá p'ó'dédi? omuu'idi wáy'ân'owídidân.

15 Ná'i háa dáy'annin naadi wáykeeyan hedânho háa naadi wáy'an waagibá un wá? wí'ná táye úvíkanhúuwí.

16 Ta'gendi wáytumáa, wí t'ôe'i-á iví tsondiví shánki hay'i wínamuupí, hedá wí t'ôekhuwa'i-á i óeyôndiví shánki hay'i wínamuupí.

17 Háa wáytu'an waa íka'póya'dáho?, naví hí? bín'a'ginnamí hedihó íhíhchaa-í.

18 “Hewänbo naa wó'tû'pí un t'ähkídiibo háa wáytu'an waa úvíkhây'máa'in. Naa dínhanginná to'wên in dovâyde'mannin dimuu'in. Hewänbo ná'in háa Yôesi Tádávi tá'nin diwe natû' waa únkháy'ä? napúwí'in:

I to'wí naa-ádi ihúuyandi wänbo híwó'pí? naa díkhây'máa.

19 Náa wáytumáa háa napuwagít'óe'in wa? napóepídiibo?, hedânho napóe ihaydá úvíwhâyú-í naa i omuu hán'oedibo? oyi'i'?

20 Ta'gendi wáytumáa, to'wêndi wí naadi dósandi? óeséegí'odi, indi naa wá? díséegí'o waagibá díví'o?, hedí to'wêndi naa díséegí'odá, i naa dísandí? wá? óeséegí'o waagibá díví'o?.”

Jesus natú wí to'wídi óekuhpekhây'máa'in

21 Jesus-di ná'in ováytu'an dihaydiho? iví pí'ná únkháapóe, hedí thay'eedi ováytu'an, “Ta'gendi wáytumáa, un diwedí wí'di naa díkuhpekhây'máa.”

22 Iví khäge'nin dívíwänpipuwä'o?, to'wíwí'gedí ihí'máa'in wídínhanginnáhpídi.

23 I khäge'di Jesus-di óeséegí'i? iví nú'ba na'än.

24 Hedihó Simon Peter imannan ná'i khäge'didi óemúnídi, hedí óetu'an, “Jesus nátsikáyin toví'gedan ihí'máa'in.”

25 Hedihó i khäge'di Jesus-ví shánki nú? ihá'didi óetsikáyin, “Na'inbí Sedó, to-an i namuu wóekuhpekhây'máa'i'?”

26 Jesus-di óetu'an, “Naa wí pává i sää iwe dóp'ohtôení, hedí wí to'wí dópägít'óe. Iví'gedân dáyhí'máa.” Hedí wí pává iké'di ip'ohtógidi Judas óemägi, i-á Simon Iscariot-ví ay namuu.

27 Judas i pává iké? ihaydi wesebo? i Penísendi iví pí'ná ûnts'ú, hedí Jesus-di óetu'an, “Hääwí háa bikhây'máa'i wesebo ná'an.”

28 Hewänbo to'wí wänbo? in dihúukw'ó'nin diwedí wí'ûnhanginnáhpí háadí Jesus-di kin óetu'annin.

29 Judas-á i chä? múu imáa, hedihó wên di'ân Jesus-di óetu'an hääwí i shánki'digi? dínáy'i? ikumá-í'in, hedá wáy-á wéndá di'ân in sehkanäwó? diwówayí'in wí hääwí ovây'määní gân óetu'an.

30 Hedihó Judas i pává iké'di wesebo napee. Ihaydiho nakhuná.

Jesus iví khäge'nin wên ts'aamin tsontuu imägi

31 Judas napee ihaydi Jesus natú, “Ihaydi nanânho t'owa dínhanginpúwídi naa t'ähki t'owagí? o'aypuyä'i? hay'i? omuu'in, hedá háa naa dínpuwagít'óe'in namuudi dínhanginpúwí Yôesi Tádá wá? hay'i namuu'in.

32 Hedihó Yôesi Tádádi hay'i naa dípaa-í iví haybá omúnídi, hedá ná'in ikhây'máa wesebo?.

33 Naví áyyää, wí háyú thaada? undádi ochangít'óe, hedí náa in Hudíyoví p'ó'dédi'in dováytu'an waagibá un wá? wáytumáa, undi dituwäkhây'máa, hewänbo wáy omän diwepiye? wí'únkoedí-ípi náa ímu-í'in.

34 Naadi wên ts'aamin tsontuu náa wáy'pákhây'máa, hedí kinnân namuu: Wí'ná táye úvíséegíhúuwí. Naadi wáyséegí waagibá, hanbá wí'ná táye úvíséegíhúuwí.

35 Úvíséegíhondáho to'wên t'ähkí dínhanginnání naví khäge'nin ímuu'in."

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á poewin untúni naa wídítaapí'in"

36 Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, wépiyan unmán?" Jesus-di óetu'an, "Nää-á wí'úkoedipí wáy omán deepiye' díyuhúuwídí, hewänbo wáy wí thaa wáy omán diwepiye' bá unnú-í."

37 Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, háadan wídínkoedipí wíyuhúuwídí nää? Naa okhâyumu naví wówátsi ugi' dáymäänídí."

38 Jesus-di óetu'an, "Ti naa omuudi unkhâyumu uví wówátsi bimäänídí? Nă'in ta'gendi wítu'âamí: Wí dee sen wa' ikinpídíbo' u-á poewin untúni wídítaapí'in."

14

Yôesi Tádáví'piye' gipunda'dá, iví ay Jesus-ví'piye' páadé gimú-í'in gínkhây'ä'

1 Hedáhá? Jesus t'ähkí iví khäge'nin itu'an, "Ánshaa iwe wí'íkwó'nípi. Yôesi Tádáví'piye' úvíwhâyuhúuwí hedá naví'piyá."

2 Naví Tádáví k'aygi ûnná' diwe báyékí ûn'ívená. Nă'in ta'gen namuupídáho há'to wâytu'âamíwän ta'gen namuu'in. Hediho nää omán wí íve wí'ínbo wâykhây'amídí.

3 Hedi wí íve wâykhây'amídí omäädá wíyá owáy'ä-í un wâyhúuwídí naa-ádí, hedânho wáy o'ân diwebá un wá' íkwó'ní.

4 Un únhanginná wáypiye' omännin, hedá in p'ôe naa omán deepiye' wá' únhanginná."

5 Thomas-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, wígínhanginnáhpí wáypiye' unmännin wänbo'. Hedi hádídán in p'ôe unmán deepiye' gínhanginnání?"

6 Jesus-di óetu'an, "Naa-á in p'ôe omuu, hedá in ta'gendá, hedá in wówátsi-á. To'wí wänbo wúnkoedipí naví Tádáví'piye' namú-ídí, naví'piye' páadé na'äädída'mânho'."

7 To'wí naa omuu'in ta'gendi únhanginnândáho naví Tádá wá' dîntáa-íwän. Nää iwediho bîntaa hedá bînmú'."

8 Philip-di Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, i Tádá na'in dînkeeyamí. Hähayda' gíntáy."

9 Jesus-di óetu'an, "Philip, gáhânhay waabo' undádí oyího', hebo wa'di wí'úhanginnáhpí to'wí omuu'in. To'wên naa dímu'indá i Tádá wá' dâymú'." Hedi háadan dítumáa i Tádá wâykeeyamí gin?

10 Háadan wíviwhâyundepí i Tádá-ádí omuu'in hedi i Tádá-á naa-ádá omuu'indá? Nă'i hí' wâytu'o'i naví'da' wídínmuupí, hewänbo naa dáyhí'máa ihaydi naví Tádá naa-ádí namuu'i' iví t'ôe i'o'."

11 Nă'i naadi wâytumáa'i binwhâyú: Naa-á i Tádá-ádí omuu, hedá i Tádá-á naa-ádá namuu. Hewänbo naví hí' dînwhâyundepídáho', i hääwí dáyo'o'i namuudi bíwhâyú wé'ge gamuu'in.

12 Ta'gendi wâytumáa, to'wên naví'piye' díviwhâyunde'indá, naa dáyan waabá in wá' dívíkankhâyumáa, hedá wa'di shánkí he'endi hääwí-á dívíkankhâyumáa, gá naa naví Tádáví'piye' omändân.

13 Úvíwhâyundedáho naa dínk'óe'in wây'amídí i ída'po'i', naadi wây'amí-ákun, hedi hääwí naa Yôesi Tádáví ay omuu'i dó'o'ídi t'owa dínhanginnání i Tádá hay'i namuu'in.

14 Hääwí namúni wänbo ída'po'di, naa dínk'óe'in wây'amídí úvíwhâyundedá, naa dó'amí-ákun."

Jesus-di i Yä'dâa'i P'oewaahâa iví khäge'ninbí'piye' óesankhâyumáa

15 "Undi díseegídáho' i tsontu wâymagí'i dîn'a'ginnamí.

16 Hedi naadi navi Tádá dódaa'amí wiyá to'wí wovâykhäge'namí'i wovâysaanídí, hedi han i Tádá i'amí. Nă'i wovâykhäge'khâymaa'i-á hăđđi wänbo t'ăhki undáđi nayêeni, i-á i Yă'dâa'i P'oewaahâa namuu, hedi in ta'gen nahăhkanyi'.

17 In to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá nă'i Yă'dâa'i P'oewaahâa wí'óemúndepíđi hedá wí'óetaapíđi há'to daykéyí. Hewänbo undidân bîntaa, undáđi nayíđi, hedá unbí pí'nă khó'yé i bînmá've-í.

18 "Naadi wên tádápi'in yiyápi'in waagi'inbá wíwâyyoekankhâymaapi, naa-á unbí'piye' owáy'ă'.

19 Hây napóe ihayđi in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi naa wiya wíđímúnípi, hewänbo undáho dímúni, hedá íwówayêeni gá naa owówayidân.

20 Hedi i thaa napówa ihaydá úhanginnáni naa navi Tádá-áđi omuu'in, hedá undáđi naa-áđi wé'ge gimuu'indá wá' úhanginnáni.

21 "To'wên navi tsontuu dînhógi'in hedá dîn'a'gindo'indá, indânho naa díséegi, hedi to'wên naa díséegi'indá navi Tádáđi ovâyséegi, hedá naadi wá' dovâyséegi, hedi dovâykhäge'namí shánki híwó' dítáa-íđi" kin Jesus natú.

22 Wíkhäge'di' Judas gin nakháwă'i', hebo Judas Iscariot-dá yoe, idân Jesus óetsikáyin, "Nă'inbí Sedó, heháadan na'inda' dikhäge'khâymaa shánki híwó' wítáa-íđi, hedi hă'in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indá yoe?"

23 Jesus-di óetu'an, "To'wên naa díséegi'indá navi hí' dîn'a'gindo', hedi navi Tádáđáho ovâyséegímá've-í, hedi navi Tádá-áđi naa-áđi unbí pí'nă khó'yé anthayé-í.

24 To'wên naa díséegípi'indá navi hí' wíđîn'a'gindopí. Hedi i hí' naadi wâytu'andi-á navi'đá' wíđînmuupí, navi Tádáđi dísandiví hí'-ân únmuu.

25 "Nă'i hăawí naadi wâytumáa wa'di năa undáđi oyidibo'.

26 Hewänbo i to'wí wovâykhäge'namí'idá t'ăhki úntáy'i wovâyhá'amí, hedá t'ăhká naadi wâytu'andi-á wovây'ánshaakannamí. I-á i Yă'dâa'i P'oewaahâa-ân namuu, hedi navi Tádáđi i wovâysaaní gá han dódaa'andân.

27 "Naadi wâykhäge'namí hedânho ánskaa iwe wí'íkwó'nípíđi. Naada' dínkoedi han wây'amí'in, in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá wíđínkoedípi. Unbí pí'nă khó'yé wí'í'áyîngi-ípi hedá wí'íkhuwôeda'ípi.

28 Navi Tádáví'piye' omän hedá unbí'piyá owáy'ă' gin wâytu'andi ít'oe. Navi Tádá-á navi shánki hay'i namuu hedi ta'gendi undi naa díséegíđáho' íhíhchăa-í iví'piye' omändi.

29 Nă'i t'ăhki năa wâytumáa wa'di napóepíđi'bo', hedânho owáy napóe ihaydá undi navi hí' dînwhăyú-íđi.

30 Wiyá shánki naadi wíwâytu'amípi, gá i Penísendi na'ăđân, i-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí tsondi dínmuu. Idá naa wíđítsonmáapi.

31 Hewänbo năa navi Tádáđi naa díyôn waa dáykhâymaa, t'ăhki t'owa dínhanginnáníđi i-ân dóséegi'in.

"Bíwínú, yaho năwedí gimú-í."

15

Jesus wên úuva áaphăă waagi'ba namuu

1 "Naa wên híwó'nin úuva áaphăă waagi'ba omuu, hedi navi Tádá-á i áaphăă áyí'di waagi'ba-á namuu.

2 In t'owa navi'in dínmuu'in áaphăă wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu. T'ăhki wa'yáy khóe na'úuvapaapi' navi Tádá its'ándedi iyâa'o', hedá i wa'yáy khóe na'úuvapaa iwedá i hí'indi híwó'pí' namuu'i-á iyâa'o shánki báyékí híwó' napáa-íđi.

3 Undá i híwó'pí' ho únyâamuu i hí' naadi wâytu'andi bînt'óyandi.

4 Häädi wänbo t'ähki naa-ádi ímúni'in únkhây'ä?, hedi naa-á häädi wänbo t'ähká undádi omúni. Wên wa'yáy khóe wänbo wí'bo wínahääpa'pí, ná'in wa'yáy khóe in áaphää eedi nachândida'mân nahääpa', hedi hanbá un naa-ádi häädi wänbo t'ähki ímuupídáho?, há'to únkoedi-í híwó'di hääwí úví'amídí.

5 “To'wên häädi wänbo t'ähki naa-ádi dimuu'in hedá naa-á indádi omuudá, indá báyéki híwó' díví'amí. Naa-ádi ímuupídi hääwí wänbo há'to bîn'amí.

6 In to'wên naa-ádi häädi wänbo dimuupí'indá wa'yáy khóe t'owa dâyt's'â'i' waagibá dínpuwí. Kí'bi wa'yáy khóe-á dâych'áadi nat'a', hedi dâywé'ge'andi dâphamääde'.

7 Naa-ádi häädi wänbo t'ähki íkw'ondá naví hí'-á unbí pí'ná khó'yé bînmáadá, únkoedi hääwí wänbo ída'i Yôesi Tádá bîndaa'amídí, hedi idá wovâymääni,

8 hedânho t'owa dínhanginnáni naví Tádá hay'i namuu'in, hediho' undá báyéki híwó' úví'amí, hedi kindidiho ta'gendi naví khäge'nin ímúni.

9 “Naví Tádádí naa díséegí waagibá naadi wâyséegí. Naví séegí wóegé häädi wänbo t'ähki ímúni.

10 Naa naví Tádáví tsontu dôn'a'gindodi iví séegí wóegé häädi wänbo t'ähki omuu. Hedá undá hanbá naví tsontu dîn'a'ginhondáho?, naví séegí wóegé häädi wänbo t'ähki ímúni.

11 Ná'i t'ähki wâytu'an hedânho' i híhchan dómáa waagibá un wá' unbí pí'ná khó'yé bînmá've-ídí, hedá t'ähki híhchanda' bînmá've-í.

12 Ná'in tsontu naadi wâytmáa: Wí'ná táye úviséegíhúuwí naadi wâyséegí waagibá.

13 In to'wên inbí wówátsi inbí k'ema'ingí' dívimági'indá shánki hay'in séegí namúni'in dâymáa.

14 Hedi undá hääwí naadi wâyyon waagi bînkanhondáho naví k'ema'in ímuu.

15 Nää iwedi páadépiye' naví t'ôe'in ginda' naadi wíwâytukankhây máapi, gá wí tsondi-á iví t'ôe'in háa íkhây máa'in wí'itu'opídân, hewänbo naví k'ema'innân gin wâytu'âamí, gá hääwí naví Tádádí dítu'andi' naadi wâyhangin'annandân.

16 Undi naa wídíde'manpí, naadá un wâyde'man, hedá wovâykw'ódi báyéki híwó' úví'amídí, hedi i híwó' úví'o'i-á nakâypúwí. Naví Tádádí naa dínk'û' hääwí ída'póe'i' wây'amídí, hediho úvíwhâyundedáho' idi wovâymääni.

17 Kinnân naadi wâytsónmáa: Wí'ná táye úviséegíhúuwí.”

In Yôesi Tádá dâytaapí'indi Jesus-ví khäge'nin ovâyt'ây-í

18 “In t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovây't'aydáho wí'ún'óde-ípí unbí páadébo naa dít'ay'in.

19 In Yôesi Tádá dâytaapí'in t'owa waagi'inbá ímuudáho?, indi wovâyséegí-í, inbí'in dínmuu'in dâyséegí waagibá. Hewänbo in waagi'inbá wí'ímuupí. Naadi wâyde'man Yôesi Tádá bîntáa-ídí, hedânkun indihó wovây't'ay.

20 Wí'ún'óde-ípí háa wâytu'annin: Wí t'ôe'i-á iví tsondiví shánki hay'i wínamuupí. Hediho to'wên naa dít'ôephadekannannindi un wá' wovây't'ôephadekannamí, hedi to'wên naví hí' dîn'a'ginnannindi unbí' wá' wovây'a'ginnamí.

21 Naví'in ímuudibo t'ähki ná'i híwó'pí' hääwí t'owadi wovây'amí. Háadi? Gá i naa dísandí' wídâytaapídân.

22 Naadi naví hí' dovâytu'âamídí o'ääpídáho ná'i t'aywó'di wídínmuupíwän. Hewänbo o'ää-ákun, hedânho nää wí' wänbo wí'únkoedipí natúnídí, ‘Naa wídínhanginnáhpí dâyt'aywó'nannin.’

23 To'wên naa dít'ay'indá naví Tádá wá'ho dînt'ay.

24 Waʼdi indáđi oyiʼ ihayđi báyéki háäwí dáyʼan wíyá toʼwí wänbo hänhay wänbo iʼanpíʼ. Kiʼbi tʼöe dáyʼanpídáho náʼi tʼaywóʼdi wíđínmuupíwän. Hewänbo háa naa dáyʼannin dâymûʼ-ákun, heđi naa-áđi naví Tádá-áđi wíʼgíndíbo dítʼay.

25 Heđi kin dívíʼandi naa háa inbí tǎʼkan navíʼgedi nataʼmuu waa dînpöe, kinnân:
Wên híwóʼpíʼin wíđáyʼanpí wänbo naa dítʼay.

26 “Owáy naví Tádávíʼwe opówá ihayđi i toʼwí wovâykhägeʼkhâymaaʼi-á naadi wâysangítʼöe. Náʼi naví Tádávíʼwedi unbíʼpiyeʼ nakäʼäägítʼöeʼi-á i Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa namuu. Heđi napówá ihayđi navíʼgedi ihéeʼamí.

27 Heđá undá wáʼ tʼowa navíʼgedi bîntuʼâamí, gá páadé naví tʼöe dontsʼanʼan diwediboʼ un naa-áđi íyidân.

16

1 “Náʼi háäwí naadi wâytuʼan heđânho unbí whäyu wíʼúnháanípídí.

2 In Hudíyodi inbí méesate íve wovâytsudekhâaʼamí, heđá wáʼ shánki wänbo únpuwí, wáy wí thaa nanáʼ diwe wovâytaʼhânúđáho diʼâanı Yöesi Tádágíʼ dívítʼöemáaʼin.

3 Háadan kin dívikhâymaaʼ? Gá Yöesi naví Tádá dînmuuʼi wíđintaapídân, heđá naa wáʼ wänbo wíđítaapí.

4 Náʼi napuwagítʼöeʼi wâytumáa waʼ napóepídíboʼ, heđânho napöe ihaydá naadi wâytuʼan niʼgedi únʼánpowagítʼöe. Naadi náʼi háäwí wíwâytuʼanpí páadé naví tʼöe dontsʼanʼan dihayđi, gá waʼdi undáđi oyidân.”

Háa i Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa ikhâymaaʼin

5 “Nää tobá i naa dísandivíʼpiyeʼ omän wänboʼ, wénä wí wänbo undi wíđítsikaʼmáapí wâhääpiyeʼ omännin.

6 Náʼi háäwí wâytuʼandídihoʼ unbí píʼná khoróʼyé náä báyéki únkháapoʼ.

7 Hewänbo in taʼgen wâytumáa: Ungíʼ shánki yänbedi híwóʼ namuu naa omú-íđi, gá naa omääpídáhoʼ i toʼwí wovâykhägeʼkhâymaaʼi wínaʼää-ípídân, hewänbo omääđáhoʼ i dósani unbíʼpiyeʼ.

8 Heđi owáy napówá ihaydá tʼowa ovâythayyamí piháa diʼánshaamuudi wíđikaʼpóyaʼpíʼin inbí tʼaywóʼdi iʼgedi, heđá i híwóʼdi namuu iʼgedá, heđá Yöesi Tádáđi tʼowa ovâytaʼhânukhâymaaʼi iʼgedá.

9 Idi ovâythayyamí dívítʼaywóʼnannin, navíʼpiyeʼ wíđívíwhäyundepídí.

10 Naa híwóʼdiʼ omuu iʼgedi ovâythayyamí, gá naa i híwóʼdiʼ omuuʼi naví Tádávíʼpiyeʼ omändân, heđi wíyá wíđímúnípí.

11 Yöesi Tádáđi tʼowa ovâytaʼhânukhâymaaʼi iʼgedi ovâythayyamí, gá ho natúđân idi i Penísendi óetuchânukhâymaaʼi, i-á in tʼowa Yöesi Tádá dâytaapíʼinbí tsondi dînmuu.

12 “Naa waʼdi báyéki wâytuʼâamíʼin odaʼ, hewänbo náä wíʼúnkoedípí ihay bînhóníđi.

13 Hewänbo owáy i Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa napówá ihayđi, i-á in taʼgen tʼähki naháhkanyíʼi namuu, idi wovâykhägeʼkhâymaaʼi in taʼgen namuuʼin navíʼgedi taʼgendi únhanginpúwíđi, gá iví ánsaa únmuuʼíđáʼ wíʼihíʼkhâymaaʼipídân, hewänbo háa Yöesi Tádáđi óetuʼan waagi natúní, heđá háa napuwagítʼöeʼin wovâytuʼâamí.

14 Háa natúníʼin navíʼwedi ihóní heđi wovâytuʼâamí. Handídi wovâyhanginʼannamí naa hayʼi omuuʼin.

15 Naví Tádáví háhkan únmuuʼi-á navíʼ wáʼ dînmuu. Heđânho naa otú, i Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa háa wovâytuʼâamíʼin navíʼwedi ihóní.”

Jesus-ví khägeʼnin inbí píʼná khoróʼyé díkháapúwí, hewänbo wíyá díhíhchanpúwí

16 “Hanwaapíđíbo’ undi wídímúnípi, hedá iwedá hanwaapíđíbo-á undi naa wíyá díwáymúní.”

17 Wên iví khäge’nin wí’ná táye dívítu’an, “Hânnan hêe ná’in dítu’annin natu’da’? Natú, ‘Hanwaapíđíbo wídímúnípi’ gin, hedá ‘Iwedá hanwaapíđíbo-á wíyá naa díwáymúní’ gân. Hedá wá’ natú, ‘Kin napúwí gá naví Tádáví’piye’ omândân.’

18 Hedí hânnangú iví hí’ ‘hanwaapíđíbo’ ûntu’da’? Hääwí i’gedi ihí’máa’in wíginhanginnáhpí.”

19 Jesus ûnhanginná ditsikapúwí’in dida’, hedího’ ovâytsikáyin, “Ti úvítika’máa háa otu’da’in wâytu’andi, ‘Hanwaapíđíbo’ undi wídímúnípi, hebo iwedá hanwaapíđíbo-á wíyá díwáymúní’?”

20 Ta’gendi wâytumáa, undá iséeyêení hedá úvísíhtuwínú-í, hewânbo in t’owa Yôesi Tádá dâytaapí’indá dihíhchanpúwí. Hebo ík’áykháapoé wânbo ná’i-á únphadé-í hedí híhchan bînmá’ve-í.

21 Wí kwee na’eyekhâyi’i hânho nachanpo’, na’eyehaypúwí ihay nanândi. Hewânbo iví ay ûn’aypuyä ihaydá, iví hay i’gedi wíyá wí’ûn’ánpóya’pí, gá nahíhchanpóedân iví ay ûn’aypuyädi.

22 Hedí hanbá undá nää únpo’. Un ík’áykháapo’ naa wáypiye’ omândi, hewânbo owáy naa wíyá o’ää ihaydá unbí pí’ná khó’yé íhíhchaa-í, hedí to’wí wânbo wí’ûnkoedí-ípí unbí híhchan únmuu’in wovâykwée-ídí.

23 “Hedí ihaydi wí’úntâynípi hääwí wânbo ditsikáyí’nídí. Ta’gendi wâytumáa, hääwí naví Tádá bîndaa’andi’, naví’piye’ úvíwhâyundedi, idi wovâymaa’ní.

24 Nää pu’wahay wa’di hääwí wânbo wí’ída’póepí naví’piye’ úvíwhâyunde wânbo’. Nää bîndaa’an, hedânho bînhóní, hedá báyéki híhchan bînmá’ve-í.

25 Ná’i hääwí wâytu’andi wâyhá’amídí ûnthaykantáy, hewânbo owáy wí thaa naná’ diwe kindídi wíyá wíwâyhée’amípi, thay’eedân naví Tádáví’gedi wâytu’âamí.

26 Hedí ihaydi shánki híwó’ bîntaadi un íhääwída’púwí naví’piye’ úvíwhâyundedi, hedí wíyá wínatâynípi naa naví Tádáví’piye’ wâyúusu’amídí, hewânbo idi wovâyséegídí unnânho iví’piye’ úvíyúusu’amí.

27 Hedí idi wovâyséegí gá undi naa díséegídân hedá úvíwhâyundeda naa iví’wedi o’ää’in.

28 Nää oepáa k’aydipiye’ naví Tádáví’wedân o’ää-ákun. Hedí nää-á nâwedi naví Tádáví’piyebá ováymân.”

29 Iví khäge’nindi óetu’an, “Nábáha’ thay’eedi bihí’máa, nää-á uví hí’-á ûnthaykantáy’í’ wí’úmuupí.

30 Nää gínhanginpóe u hääwí t’ähki úhanginná’nin, hedá hääwí to’wídí wóetsikáyí’ní’in nada’i’ u úhanginnânho wa’ wóetsikáyí’pídíbo’. Hedânho ívíwhâyunde Yôesi Tádáví’wedi un’ää’in.”

31 Jesus-di ovâytu’an, “Nää-á ítû’ naví’piye’ úvíwhâyunde’in,

32 hewânbo nää iwedi un t’ähki íwadedée-í, hedí wí’ínbo’ unbí p’óegé bînkéyí hedí naa wí’bo díyoe’amí. Hewânbo naví Tádá naa-ádí nayídi ta’gendi wí’bo há’to oyêení.

33 Naadi t’ähki ná’i wâytu’an hedânho naa-ádí ímuudi ánshaa iwe wí’íkwó’nípidí. In Yôesi Tádá dâytaapí’inbí yáagé wa’ íyi’ ihaydibo bînt’ôephadékhâymáa, hewânbo kay’indi úvíwínú-í, naa i yä’dâapí’ nää oepáa k’aydiwi dót’an.”

17

Jesus iví khäge’ningí’ iyúusu’an

¹ Jesus iví khäge'nin nä'i t'ähki itu'an dihaydi makówápiye' ibéedí kinnân iyûusu'an: "Tádá, ihaydiho dinná. Nää ovâykeeyan naa uví ay omuu'i hay'i omuu'in, hedânho ʘ-á hay'i unmuu'in naadi dovâykeeyamí.

² Uđi dísóge t'ähki t'owaví tsondi omúnídí, hedânho naadi t'ähki in uđi dímägi'in in wówátsi nahándepe'in dovâymaa'nídí.

³ Uđa' i ta'gendi Yôesi unmuu, hedá naa-á Jesus omuu, i uđi dísandi' t'owa dovây'aywoenídí, hedi in to'wên ʘ-áđi naa-áđi dítaa'indáho wówátsi nahándepe'in dâymáa.

⁴ Wa'di nää oepáa k'aydi oyi' ihaydi in t'owa dovâykeeyan ʘ-á hay'i unmuu'in, gá in t'ôe uđi dikanyônnin t'ähki dóbowadân.

⁵ Tádá, naa hay'i omuu wa'di ʘ-áđi oyi' ihaydibo', wa' hääwí wänbo nakhí'yenpí ihaydibo'. Nää uví'piye' owáymän, hediho ovâykeeyamí naa hay'i omuu'in, háa omú'de waagibá.

⁶ "In to'wên nää oepáa k'aydi uđi naa dímägi'in dovâykeeyan háawi unmuu'in. Indá páadébo' uví'in úmuu, hedá uđa indá dímägi, hedi uví hí' wôn'a'ginnan.

⁷ Nää in dínhanginpóe hääwí t'ähki uđi dímägi'i ta'gendi uví'wedi na'ä'in,

⁸ gá hääwí uđi naa dítu'andi' naadi dovâytu'andân, hedi dâyséegí'an. In dínhanginná ta'gendi uví'wedi o'ä'ä'in, hedá dívíwhäyunde' uđi dísannin.

⁹ "Naadi ingí' dovâyüusu'o'. Nää t'ähki t'owagí'in wídáyyüusu'opí, hewänbo in uđi dímägi'ingí'inda'mân dáyyüusu'o', indá uví'in úmuudi.

¹⁰ T'ähki naví'in dínmuu'in uví'in wá' úmuu, hedi uví'in úmuu'indá naví'inbá dínmuu. Hedi háa inbí wówátsi dâyhon waagidibo nakeepo' naa hay'i omuu'in.

¹¹ Nää uví'piye' omän, hedi nää oepáa k'aydi wó'yêenípí, hewänbo ná'indá näädıbo wa'di diyi'. Naví Tádá, ʘ shánki yä'dâa'i unmuu'i', uví kay úmuu'idi áyíngidibo' ovâyamá've-í, i kay uđi dímägi'idibá, hedânho wí'da' waagibá dimúnídí, naa-áđi ʘ-áđi wí'da' gamuu waagibá.

¹² Wa'di indáđi oyi' ihaydi áyíngidi híwó' dovâymaa uví kay úmuu'idi, i kay dímägi'idibá, hedá dovây'áyíngimáadi wí'da'mân in diwedi napedee, i-á i hã'bi namuu napedeegít'óe'i', hediho háa uví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu waa ûnpóe.

¹³ "Hedi nää uví'piye' omän, hedi dáyyüusu'odi ná'i t'ähki otû' wa'di nää oepáa k'aydi oyidibo', hedânho inbí pí'ná khó'yé t'ähki híhchan dâymá've-í, naa dómáa waagibá.

¹⁴ Naadi uví hí' dovâymägi, hedi in t'owa wóetaapí'indi ovây't'ay, hã'in t'owa waagi'in wídímuupídí, naa wänbo wá' in waagi wó'muupí waagibá.

¹⁵ Naadi wíwída'máapí nää oepáa k'aydi iwedi ovâyâa'amídí, hewänbo wída'máa uđi áyíngidibo' ovâyamá've-ídân, hedânho i Penísendiđi wí'ovâyhónípídí.

¹⁶ In wóetaapí'in waagi'inbá wídímuupí, naa wänbo wá'-á yoe.

¹⁷ In ta'gen ovâyhá'amí hedânho ta'gendi uví'piye' dívímäänídí. Uví hí'-á in ta'gen namuu.

¹⁸ Uđi naa nää oepáa k'aydipiye' dísan waagibá, naadi ná'in naví'in dínmuu'in wá' t'ämäpiye' nää oepaa k'aydi dovâysankhâymáa.

¹⁹ In naví'in dínmuudi naa uví'piye' dáymä' hedânho in wá' ta'gendi uví'piye' dívímäänídí.

²⁰ "Naadi ná'ingí'inda' wídáyyüusu'opí, hewänbo wé'ge'in t'owagí' wá' dáyyüusu'o', in to'wên ná'inbí hí' dínmuu'idi naví'piye' dívíwhäyukhâymáa'in, hediho wí'da' waagibá dipúwídí.

21 Naví Tádá, ʉ-á naa-áđí unmuu, hedá naa-á ʉ-áđá omuu, hedi hanbá innân wá? na?indáđí dimúni?in naa oda?. Hedi kin naa dáyyûusu?o? hedânho t'ähki t'owa dívíwhäyü-íđí ʉđi naa dísannin.

22 Naadi he?ennin dovâypáa-í, ʉđi naa hay?i dípaá waagibá, hedânho wí?đá? dipúwíđí, ʉ-áđí naa-áđí wí?đá? gamuu waagibá.

23 Naa indáđí omuu, hedi ʉ-á naa-áđá unmuu, hediho ta?gendi wí?đá? dipúwí, hedi handiđi t'ähki t'owa dínhanginnání ʉđi naa dísannin, hedá dínhanginnání wá? ʉđi ná?in naa-áđí dimuu?in ovâyséegi?in, ʉđi naa díséegi waagibá.

24 “Naví Tádá, naa oda? in ʉđi dímägi?in naa-áđí dikwo?ní?in wáy naa ochangít'óe iwebá, hedânho ʉđi naa hay?i dípaá?in dâymúníđí. ʉđi naa hay?i dípaá gá ho wa?đi ná?i nan oepáa nâakhiyépidíbo naa díséegíđân.

25 Tádá, ʉ ta?gedá? bi?o?i? unmuu?i?, tobá báyéki t'owadi wíwóetaapí wänbo?, naadi wítaa, hedi ná?in naví?in dínmuu?in dínhanginná ʉđi naa dísannin.

26 Háawi unmuu?in naadi dovâhangin?ânnan, hedá shánki híwó? dovâhangin?ânkhâymáa, hedânho ʉđi naa díséegi waagibá ha?bi séegibá inbí pí'ná khó'yé dâymá?ve-íđí, hedá naa-á indáđá omúni.”

18

Jesus óepankê?

1 Jesus iyûsubowa ihayđi iví khäge?nindáđí iwedi dimää, hedi owáy Kidron kó? p'änäpiye? dimää. Iwáyge wí nava?ay na-olive-taysaa?i nak'óe, hedi Jesus-áđí iví khäge?nindáđí i nava?ay iwe dits'ü.

2 Judas i Jesus óeku?p'égi?i? ûnhanginná wáyge iwe naná?nin, häyän wänbo Jesus iví khäge?nindáđí iwepiye? namäadi.

3 Hediho Judas-di wên Rome-win sundado-á wên sundado i méesate hay?i dâý'áyí?do?indá hedá wên Pharisees-á ovâymaa, hedi phakó-á kohséephé naphaamuu?i-á inbí k'uuphé-á dínmahkänmuu?i wóege iwe dipówá.

4 Jesus ûnhanginná häawí t'ähki háa ûnpuwagít'óe?in, hediho i?ahtuyedi inbí páadépiye? iwínú, hedi ovâysikáyin, “To-an bîntuwämáa?”

5 “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân” kin óetu?an. Idá ovâytu?an, “Naa-ân i omuu.” Judas i óeku?p'égi?i? iwebá indáđí nayi?.

6 “Naa-ân i omuu” gin ovâytu?an dihayđi tí?ûupiye? dívíhädíđi dikanu.

7 Hedáhá? wíyá ovâysikáyin, “To-an bîntuwämáa?” Indi óetu?an, “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân.”

8 Jesus-di ovâytu?an, “Wâytu?anho naa-ân i omuu. Hediho naada? dítuwämáada, ná?in wé?ge?in binpunmäa.”

9 Ha?wäagi ovâytu?an dihayđi háa häädankánbo? iyûusu?an waa napóe. Kinnânho iyûusu?an: “Wí? wänbo in dímägi?in diwedi wíđinpedée-ípi.”

10 Simon Peter wí tsiyó phá? imáa, hedi iwhahkê?đi i owha? p'ó?dédí?ví t'óe?i Malchus gin nakháwä?i? óewhädíđi iví ko?díngeđí?in oeyay he?yinbo ônt'ó?ts'á?.

11 Jesus-di Peter óetu?an, “Uví tsiyó phá? hä?i súde iwebá mänwáyto?. Ná?in t'óephade naví Tádáđí naa dínsannindá dínkhây?ä? donphadé-í?in.”

Jesus oe Annas-ví?piye? óeho?

12 In sundado-áđí inbí tsondi-áđí in hay?i méesatewin áyí?nindáđí Jesus óepankê?đi óekhówhi?an.

13 Iwedi oe Annas-ví?piye? páadé óeho?. Ihay paayo-á Caiaphas na?owha?p'ó?dédí?án, hedi Annas-á Caiaphas-ví yahsédo-á ûnmuu.

14 Caiaphas-dá in Hudíyoví p'ó'dédí'in hãädankánbo ovâytumakhe'odi ovâytu'an, "Shánkí yänbedi híwó' namúni wí'dá' wí to'wí t'ähkí in t'owagí' nachúu-ídi."

Peter natú idá Jesus óetaapí'in

15-16 Simon Peter-ádí wíyá khäge'di-ádí Jesus-ví tí'úugé damän. I owha' p'ó'dédí'di ná'i khäge'di' óetaa, hedího i khäge'di' únkoedi nats'únídi i tewhá tehpaá búge i owha' p'ó'dédí' nathaa iwe. Peter-á oe tehpaá yá'wébo-á phódi nú' óeyoe'an, hedího i khäge'di nawáypee ná'i a'yú iphódi'áyînmáa'i' óehée'amídi, hedí Peter oe tehpaá búgepiye' óets'úde.

17 I a'yúdi Peter óetu'an, "Hä'i sen óepanké'ivi khäge'dibá unmuupí'an." Peter natú, "Naa-á yoe."

18 Nat'êediho in t'ôe'indá in hay'i méesatewin sundado-á phaa'uudi dâypa't'égi, hedí phaa nú' disúwáwin. Peter wá' iwebá iwínú.

I owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa ivi hâhkan ní'gedi

19 I tewhá íve i owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa ivi khäge'ninbí'gedi hedá iví hí' in t'owa ovâyhá'o' i'gedá.

20 Jesus-di óetu'an, "Naa t'owa t'ähkívi páadépiye' dáyhée'owän, hedí hãädi wänbo t'ähkí dovâyhá'owän inbí méesate hí'índi' eeye hedá inbí méesate hay'i' ee-á, wáyge t'ähkí in Hudíyo dívíwé'ge'o' eeye. Hãäwí wänbo kaadibo wó'túhpi.

21 Heháadan ná'i hãäwí naa dítsika'máa? In to'wên dîntóyannin ovâytsikáyi'ní háa dovâytu'annin. Indá dínhanginná háa otú'in."

22 Jesus ná'in natú ihaydi, wí méesatewi sundado iwe nú' nawindiđi Jesus óets'emapháve, hedí óetu'an, "Ha'wâagá i owha' p'ó'dédí' wíñâahée'amípi."

23 Jesus-di óetu'an, "Wên háawên híwó'pí'in naa otú'dáho', úkhây'ä' ovâytu'âamí'in hãäwí namuu'in. Hewänbo háa otú waa in ta'gen namuu-ákun, hedänho wí'úk'óepi díts'emapháve-í'in."

24 Hedáhá' Annas natsonpóe Jesus nakhówhimuudi i owha' p'ó'dédí' Caiaphas-ví'piye' óesaanídi.

Peter wíyá natú Jesus óetaapí'in

25 Oe yá'wé Peter wa'di nasúwáwin, hedí in wé'ge'in iwe diwinnindi óetsikáyin, "Ti ɯ wá' hä'i senbí khäge'dibá wí'unmuupí'an?" "Yoe," kin natú, "naa-á yoe."

26 Wí sen i owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'ibá namuu'i' iwe wá' nawin, i-á i sen Peter-di óe'oyets'â'ivi maatu'í' únmuu, hedí idi Peter óetsikáyin, "Ti Jesus-ádí oe na-olive-taysaa iwe wíwímú'pí'an?"

27 Peter wíyá natú "yoe" gin, hedí wesebo wí dee sen ikin.

Jesus oe Pilate-ví'piye' óeho'

28 Wa'déedíbo naná, hedí Jesus-á Caiaphas-ví'wedi óeho' i Rome-wi tųuyônbí tewhá hay'i iwepiye'. In Hudíyo ná'i Rome-wi tųuyônbí tewhá ee wídits'úhpi, gá inbí kuu dínmuudi dínkhâak'óedân dits'úní'in, hedího dits'úndáho' wídín'âhpi ná'i Passover shánkí'di koegi' dâyk'óe-í'in. *

29 Hedího Pilate oe yá'wépiye' napee, hedí in t'owa ovâytsikáyin, "Háawin t'ehpide-an ná'i senbí'gedi dínmá'?"

30 In Hudíyodi óetu'an, "Ná'i sen wên t'aywó'nin i'anpídá há'to uví'piye' âymá'íwän."

* 18:28 I tųuyôndá Hudíyo wínamuupí, hedí in Hudíyo-á dínkhâak'óe ná'in Hudíyo dimuupí'inbí hãäwí dâytâgé-ídi.

31 Pilate-di ovâytu'an, "Un wí'bo bínpihûu i', hedá bintuyó'nandi bin'an unbí tsonṭuṭú úntú' waagibá." In Hudíyodá óetu'an, "Hewänbo un Rome-índá na'in Hudíyo wídînk'úya'pí wí to'wí âyhéyí'in, yä'dâapí i'andi âyshaa wänbo?"

32 Nă'in ditú' dihaydi Jesus-ví hí' háa nachuwagít'óe i'gedi ta'gen napee. †

33 Pilate iví tuuyôn tewhá ee nawáyts'ú, hedí Jesus óetukánnandi óetsikáyin, "Ti ụ-á in Hudíyoví tsondi hay'i-ân unmuu?"

34 Jesus-di óetsikáyin, "Ti ụ-ân wí'bo unhangin'ânda', háa in Hudíyodi naví'gedi wóetu'andibo dítsika'máa?"

35 Pilate-di óetu'an, "Ti naa-ân Hudíyo omuu gin un'ánde gáhân? Uví t'owadibo hedá in owha' p'ó'dédí'indádí naví mange wóekán. Háawin t'aywó'ninnan bi'an?"

36 Jesus-di óetu'an, "Naa tsondi hay'i' omuu, hewänbo in năä oepáa k'aydiwin tsonnin waagá yoe. Hă'bi tsondi omuudáho' in to'wên dovâytsónmáa'in dívihánsaa-íwän naa in Hudíyoví mange wídíkáanípídí. Hewänbo otú waa, năädíwin tsonnin waagi wó'muupí."

37 Pilate-di óetsikáyin, "Hedáho', ti ta'gendi wí tsondi hay'i-ân unmuu?" Jesus-di óetu'an, "U'bo untú waa, hă'bi' omuu. Hedí năä oepáa k'aydipiye' o'ää hedá o'aypuyä, in ta'gen namuu i'gedi dáyhée'amídí. To'wên in ta'gen ho dínhanginná'nindá naa dînt'óyande?"

38 Pilate-di óetsikáyin, "Hândidan to'wí ûnhanginnání hăawí in ta'gen namuu'in?"

Jesus óekhe'khây máa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

Pilate nă'in natú ihaydi in Hudíyo ee diyí' iwepiye' nawáypeedi ovâytu'an, "Naadi wên t'aywó'nin nă'i sen i'annin wänbo wídônshaapí.

39 Hewänbo paayo p'óe waagi nă'i Passover shánkí'di naná' dihaydi undi dídaa'o' wí pan wâyma'p'ädi-ídi. Ti năä nă'i Hudíyoví tsondi hay'i dóma'p'ädi-í'in ída'?"

40 Dívítuwínú, "Hă'i-á yoe. Barabbas-ân gida' nâama'p'ädi-í'in." Barabbas-á sänbi namuu.

19

1 Hedího Pilate natsonpóe waa in sundadođi Jesus óepiye hedí púwhí'dí óewhăhwhă'nan.

2 In sundado wên wăăkhän dâ'y'ophidé'andi óep'óhtógi. Hedáhá' wên pí tsáawă'in k'éwé'in to-á óetógi, tsondi hay'iví aa waagi'inbá namuu'in,

3 hedí wí'ín wí'íngin in sundado iví páadépiye' diphademändi óeyanäkítumáa, "Hânnan un'ân, ụ Hudíyoví tsondi hay'i' unmuu'í'," hedá óets'emapháve.

4 Pilate wíyá oe yá'wépiye' napeedi in t'owa ovâytu'an, "Bít'óyan, naadi i dópiyegít'óe undi bînmúnídí, hedânho ûnhanginnánídí naadi wên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí'in."

5 Hedího Jesus oe yá'wépiye' óepiye. In wăăkhän ôn'ophidé'annin nap'óhto'on, hedá in pí tsáawă'in k'éwé'in to-á nato'on. Hedí Pilate-di in t'owa ovâytu'an, "Binmú'dí, năwe i sen nawin."

6 In owha' p'ó'dédí'indádí hedá in hay'i méesate'in sundado-áđi óemû' ihaydi hăyän wänbo dívítuwínú, "Wên phé'wan deedi nát'óhtägek'u'." Pilate-di ovâytu'an, "Unnân bínhûu bînt'óhtägek'úwídí. Naadá wên háawên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí."

7 In Hudíyodi Pilate óetu'an, "I-á natú Yôesi Tádáví ay namuu'in, hedí wên tsonṭuṭú gínk'óe'in natú', wí to'wí kin ihée'o'i-á nachúu-í'in ûnkhây'ă'."

† 18:32 Jesus ho natú wên phé'wan deedi nachuwagít'óe'in. Handídi in Rome-índi in yanäkíkanin ovâyhánunde', hewänbo in Hudíyodá nă'in yanäkíkanin dimuu'in ovâyk'usâyunde' ovâyhánú-ídi.

8 Pilate nã'i hí' nat'oe ihaydi shánkí wänbo nakhuwôeda'póe,

9 hedihó' iví tųuyôn tewhá ívepiye' nawáyts'ú, hedi Jesus óetsikáyin, "Ta'gendi wãhãwi-an unmuu?" Hewänbo Jesus-di háabo wí'óetu'anpí.

10 Pilate-di oetsikáyin, "Ti wídíhée'amípí'an? Ti wí'úhanginnáhpí'an naada'mân dínk'óe háa wíma'p'ãdi-í'in hediháa ı dovâymãäní'in phé'wan deedi wóet'óhtägek'úwídí?"

11 Jesus-di óetu'an, "Yôesi Tádádí wíwônku'pídáho há'to úku'níwän háa wänbo naa dí'amídí. Hedihó i sen uví mange naa dikándi-áho uví shánkí it'aywó'nan."

12 Pilate nã'in nat'oe ihaydi shánkí wänbo nada' Jesus óema'p'ãdi-í'in, hewänbo in Hudíyo dívítuwínú, "Nã'i sen nâama'p'ãdidá, ı i tsondi Caesar-ví'näpiye' wí'unmuupí. Wí to'wí wí tsondi hay'i namuu gin nat'ú'di-á Caesar-ví hãnbi' namuu."

13 Háa ditú waa Pilate nat'oe ihaydi Jesus oe yá'wépiye' óepiye, hedi in t'owa ovâytuyó'do' iwe Pilate isóge. Iwáho dâytú'o nak'uupháagikw'ó' diwe gin, hedi Hebrew tųudáho "Gabbatha" gin dâytú'o'.

14 Wa'di Passover shánkí'di yâadi naná. Ihay thaa-á dâyhãwíkhây'o wíyá tháwãngí, kaykhanwówá thaa nanání'i'. Nãa taage iwáypiye' naná. Pilate-di in Hudíyo ovâytú'an, "Binmú'dí, nãwe unbí tsondi hay'i únwin."

15 Dívítuwínú, "Nãwedi náyãa'an, phé'wan deedi nát'óhtägek'u'." Pilate-di ovâytsikáyin, "Ti unbí tsondi hay'i wáy't'óhtägek'úwí?" In owhá' p'ó'dédí'indi óetu'an, "I-á na'inbí tsondi hay'i wígínmuupí. Na'indá wí'da' tsondi hay'i gín'ãn, i-á Caesar-ãn namuu."

16 Hedihó Pilate-di Jesus inbí mange óeyoe'an phé'wan deedi óet'óhtägek'úwídí.

Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'ú'

17 Hedáhá' Jesus óeho'di iwedi napee wên phé'wan igí'in ipi'íhondi, hedi in okú "P'óhkhúbay" gin dâytú'o' iwe dipówá, Hebrew tųudá ditú' "Golgotha" gin.

18 Iweho in sundadodi Jesus in phé'wan deedi óet'óhtägek'ú', hedá wá' wây-á wíye senã'dá Jesus-ví wí'nã kíngédí hanbá ovã'n'an, hedi Jesus-ví phé'wan pinudi ónkídi.

19 Pilate natsonpóe wên phéphá' eedi nã'i tųu dâytá'namí gin: "Nã'i-á Jesus oe Nazareth-wi namuu, Hudíyoví tsondi hay'i'," hedi kin dâytá'nandi in phéphá'-á ee phé'wa' kw'áye dâyt'óhtägek'ú'.

20 Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'ú' iwe oe Jerusalem búu'ú tso'wa naná, hedihó báyéki Hudíyo iwe diyí', hedi in phéphá' ee háa nata'muu'in dâytú'an. Hebrew tųudá, Latin tųudá, hedá Greek tųudá nata'muu.

21 In Hudíyo owhá' p'ó'dédí'indi Pilate óetu'an, "Wí'úkhây'ãhpí nãata'namí'in nã'i hí' 'Hudíyoví tsondi hay'i' gin, hewänbo kinnân nãata'namí: 'Nã'i sennân natú, Naa in Hudíyoví tsondi hay'i omuu.' "

22 Pilate-di ovâytú'an, "Háa otsonpóe waa dâytá'namí'in wídó'egókhây máapí."

23 In yôenu sundadodi Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'ú' ihaydi iví aa dívíwiye, hedi pi'dinbo wí'íngí dâyhógi. Hewänbo iví k'éwé'in to he'yinbo namuudi wáygé wänbo wí'únpánye'enpí.

24 Hedihó ditú, "Hã'in k'éwé'in to-á wí'âysíve-ípí, hewänbo íví'áywamí âymúnídí to-angú in nat'anpúwí'in." Hedi han díví'andi nã'in Yôesi Tádáví tã'nin diwe ho nata'muu'in napóe:

Naví aa dívíwiyedi pi'dinbo wí'íngí dâyhógi,
hedá naví k'éwé'in togí'in díví'áywan.

25 Jesus-ví phéʼwan núʼ náʼin yôenu kwiyaʼ diwin: Jesus-ví yíyá-á, hedá Jesus-ví yíyáví tíʼúu-á, hedá Clopas-ví kwiyo Mary-á, hedá Mary Magdalene-dá.

26 Jesus iví yíyá iwe nawindi imûʼ, hedá iví khägeʼdiʼ iséegiʼi wáʼ imûʼ, hedího iví yíyá ituʼan, “Yíyá, náä iwedi häʼi sen uví ay waagiʼbá úmuúni.”

27 Hedáháʼ iví khägeʼdiʼ ituʼan, “Náʼi-á uví yíyá waagiʼbá úmuu náä.” Hedího i khägeʼdidi iví wháagépiyeʼ Mary óehoʼ óeʼáyíngiʼamídi.

Jesus nachuu

28 Jesus-áho ûnhanginná náʼi tʼähki iphadeʼin hedânho háa Yôesi Tádávi táʼnin diwe ivíʼgedi nataʼmuu waagibá napúwídi. Ihaydáháʼ natú, “Naa opʼoesáʼaa.”

29 Iwe núʼ wên säʼáwé whoegiʼin naméenaʼoyohayʼisaaʼin nachá, hedího wên hääwên napʼohsaadeeʼin i méena iwe dâypʼohtógi, hedí wên poesú hyssop kin dâytuʼoʼ eedi dâytʼiʼkʼûʼdi Jesus-ví sóe iwepiyeʼ ôntegedi,

30 i méena ipʼohún. Ihaydáháʼ natú, “Naví tʼôe dînboʼwanhoʼ,” hedí ipʼôhwhayediboʼ ipichuwamági.

Jesus oe waʼmääge óeyún

31 I thaa in Hudíyo dâyhäáwíkhâyʼoʼi kaykhanwówá thaagiʼ naná, hedí náʼi kaykhanwówá thaa naʼäʼi shánki hayʼi thaa dínmuudi wídidaʼpí in chuʼin ee phéʼwan deedi ovâyoeʼamíʼin. Hedího Pilate óedaaʼan natsonpúwídi in ditʼóhtägekʼwʼóʼnin ovâypothâaníʼin shánki aʼyuuʼgi dichúu-ídi, hedá phéʼwan deeyedá ovâywháve-í.

32 Hedíhoʼ in sundado dimäädi in senáʼ Jesus-ádíba phéʼwan deeyebá ovântʼóhtägekʼûʼin wíʼgíndíboʼ ovânpotháa.

33 Hewänbo Jesus-víʼwe dipówádi óemûʼ ho nachuuʼin, hedíhoʼ iví pó wíʼôntháapí.

34 Wí sundado iví yún phédi Jesus waʼmääge óeyún, hedí pʼoe-ádi ûndádi wónki ûnpee.

35 (Kin napóeʼin naa náʼin dótaʼdoʼi dómûʼ, hedího iʼgedího dótaʼdoʼ, hedânho un wáʼ náʼi hääwí úvíwhäyú-ídi. Háa otúʼ waa taʼgen namuu, naa dínhanginná in taʼgen otúʼin.)

36 Haʼwâa Jesus óeʼan dihaydi náʼi Yôesi Tádávi táʼnin diwe nataʼmuu waa napóe:

Wéhpê wänbo iví phékhúu wíʼônthâanípí.

37 Hedá wáʼ wíyá wáyge Yôesi Tádávi táʼnin diwe kinnân nataʼmuu:

In tʼowadi i toʼwí óeyúndiʼ óemúni.

Jesus óekhâʼkʼûʼ

38 Wí sen Joseph gin nakháwä oe Arimathea búuʼúʼaywi namuu, hedí Jesus-víʼpiyeʼ iwhâyundeʼ, hewänbo in Hudíyoví pʼóʼdédiʼin ovâykhuwóedaʼdi náähaydi wínadaʼpí tʼowa dínhanginnáníʼin iwhâyundeʼin. Jesus nachuu ihaydi Joseph-di Pilate óedaaʼan i pení óekhuʼwamäänídi, hedího Pilate-di óemägidi óehoʼ.

39 Hedá Nicodemus wáʼ napówá wí woe saʼwóʼ nasuuʼi tägintä (100) taa nakháaʼiʼ ikándi, náʼi woe-á myrrh-ádi aloe-ádi nawóemuu. (Nicodemus-á hânhay Jesus-víʼpiyeʼ khúʼdédi namääʼi-ân namuu.)

40 Joseph-ádi Nicodemus-ádi i pení óehoʼdi híwóʼdi aa tsʼäʼi iwe óeʼánnan i saʼwóʼ nasuuʼi woe wóege. Kindidân in Hudíyodi wí pení óekhâhkukhâymaaʼi óekhâyʼoʼ.

41 Jesus phé?wan deedi óet'óhtägek'û? iwáy tso?wa wáy wí nava?ay nataysaa?i nak'óe, hedi iwe wí khähkugí? t'ovápho ts'aabi nachá, iwe to?wí wänbo wa?di wí'óekhã?k'û?pí.

42 Hediho tso?wabo nanândi, hedá ihay tháwändá in Hudíyoví kaykhanwówá thaa dínândi dívíkhây?ámí'in dínkhây?ädi, Jesus iwe óekhã?k'û?.

20

Wáy Jesus óekhã?k'û? iwe wí'óeshaapí

1 Dumíngu naná? dihay thaa Mary Magdalene i t'ovápho Jesus óekhã?k'û? iwepiye? namää. Hé?déndí hé?dibo wa?di nakhunândibo namää. Napówádí i k'uu pháagí? dâyt'ídi?i wéhánäpiye? nahângewindi imû?.

2 Hediho Mary iwedi i'ädi Simon Peter-ádi i wí? khäge?di Jesus-di óeséegí?i-ádi ovänshaa, hedi ovântu?an, “Na?inbí Sedó Jesus i t'ovápho iwe óeyâa?an, hedi wáyge óewáy?k'û?in wígínhanginnáhpí.”

3 Hediho Peter-ádi i wí? khäge?di-ádi Jerusalem búu?údi dapeedi i t'ovápho iwepiye damää dänmúnídi háa iwe nak'óe?in háa yoe.

4 Wí'gíndíbo dän?äähon, hewänbo i wí? khäge?di shánkí nasháadi Peter-ví páadé i'äähondi páadébo napówá.

5 It'ää itsíhkênídi, hedi i aa Jesus óe?ánnandi? oe íve nange nakw'ôndi imû?, hewänbo? ee t'ovápho ee wínats'úhpí.

6 Iví tí?úugé Simon Peter napówá, hedi i-á ee t'ovápho ívepiye? nats'ú,

7 hedá i wá? i aa iwe nakw'ôndi imû?, hedá in aa Jesus nap'ó?ánmuu?indá wá? imû?. Ná?indá na?ihpa?andi oe wéhánäpiye? wí?bo nak'óe, i wé?ge?i aa-áda wínak'óepí.

8 Hediho? i wí? khäge?di páadé napówá?i wá? t'ovápho ee nats'ú, hedi ná?i aa nakw'ôndiho? imû?di Jesus nawáywówápóe?in iwhäyu.

9 (Yôesi Tádáví ta?nin diwe natû? Jesus nawáywówápuwagít'óe?in, hewänbo Jesus-ví khäge?nin wa?di ná?i hääwí i?gedi wídika?póya?pí.)

10 In wíye khäge?nindá inbí?wepiye? dänweeho?.

Jesus-á Mary Magdalene-ví?piye? ipikeeyan

11 Mary-á oe t'ovápho iwe napówádí yá?wébo naséewin, hedi wa?di naséeyidi it'äadi i t'ovápho ívepiye? itsíhkídi.

12 Hedi wíye makówáwin t'ôepa?aa?in da'aats'ä?imuu?in Jesus nak'óewän diwe da?ändí ovänmû?, i wí? iví p'ôn ûnk'óewän diwe na?än, hedi i wí?-á iví ân ûnk'óewän diwá.

13 Indi Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi??” Ovântu?an, “Gá naví tsondi dínpiyedân, hedi wáyge óek'û?in wídínhanginnáhpí.”

14 Kin natú ihaydibá ibée, hedi Jesus iwe nawindi óemû?, hewänbo ta?gendi Jesus namuu?in wí?ûnhanginnáhpí.

15 Jesus-di Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi? To-an nâatuwämäa?” Mary-á na?än Jesus-á i nava áyí?di namuu?in hediho? óetu?an, “Mä?mää, wáygepiye? nâaho?dáho?, dítu?äämí wáyge nâak'û?in hedânho? omú-í dókéyídi.”

16 Ihaydi Jesus-di óekháyä?, “Mary.” Mary-á wíyá ibéedi Jesus-ví?di itsaakídi hedi óetu?an, “Rabboni.” (Rabboni-á Hebrew tuudi natu?da? “hähkandi” gin.)

17 Jesus-di óetu?an, “Naví?di wívitsaakênípi, wa?di i Tádáví?piye? wó?peepídi. Hewänbo ópûn, in to?wên naví tí?úuwín páadé?in waagi?inbá dínmuu?in ovâytu?an naví Tádáví?piye? omän, i-á unbí Tádábáho? únmuu, i-á naví Yôesi dínmuu hedá unbí Yôesibá únmuu.”

18 Hediho Mary Magdalene iwedi namäädi in khäge?nin ovâytu?an, “Na?inbí Sedó Jesus dómû?,” hedi ovây?t'óe?an háa Jesus-di óetu?an waa.

Jesus iví khäge'ninbí'piye' ipikeeyan

19 Wa'di Dumingu naná, hedi nakin dihaydi Jesus-ví khäge'nin wí tewhá íve diwé'gekw'ó. In Hudíyoví p'ó'dé'dí'in ovâykhuwôeda'di t'ähki i phódi dínphéhti'din. Ihaydi Jesus inbí páadépiye' nakeepóedí ovâytu'an, "Ánsshaaginpídíbo' íkwó'ní."

20 Kin natú ihaydi iví mandá hedá iví wa'määgé-á háa ûnmuu'in ovâykeeyan hedânho óetaa-ídí. Iví khäge'nin báyéki dihíhchanpóe Na'inbí Sedó Jesus óemû'di.

21 Hedáhá' wiyá ovâyhée'andi ovâytu'an, "Ánsshaaginpídíbo' íkwó'ní. Naadi naví t'ôe dín'amídí wâysankhâymáa, naví Tádádí iví t'ôe dón'amídí dísan waag-ibá."

22 Kin natú ihaydi iví hâadi ovâysiphaydi, hedi ovâytu'an, "I Yä'dâa'i P'oewaahâa unbí pí'ná khó'yé únts'úni."

23 To'wênbí t'aywó'di dín'owó'yennin ítúdáho', ho dín'owó'yen. Hewänbo wídín'owó'yenpí gin ítúdáho', wa' wídín'owó'yenpí."

Jesus-di Thomas óehée'an

24 Hewänbo wí' in tä'di wíye iwedi in wé'ge'indádí wína'änpíwän Jesus dínpówa ihaydi. Ná'i khäge'di-á Thomas gin nakháwá, hedi Kwâati wá' gin óetu'o'.

25 Hedího' in wé'ge'in khäge'nindi Thomas óetumáa, "Na'indá Na'inbí Sedó Jesus âymû'." Hewänbo Thomas natú, "Naadá i kwák'u ônkhähkídi iwe dómû'pídá, hedi namanphohchân deedi naví mankhúdí dótägepídá, hedá oe wa'määgé ûnphohchân diwe wá' naví mandí dótägepídá, há'to dáyhäyü-í nawówayi'in."

26 Wí yâadi naphade ihaydi iví khäge'nin tewhá íve wiyá dikw'ó, hedi Thomas-á indádí náa na'än. T'ähki i phódi naphéhti'din, hewänbo Jesus inbí páadépiye' nakwinudeedi ovâytu'an, "Ánsshaaginpídíbo' íkwó'ní."

27 Hedi Jesus-di Thomas óetu'an, "Näwe uví mankhúdí dítägé-í. Naví man dínmú'dí. Ómanki' naví wa'määgé iwe. Whäyupí' wiyá wí'unmúnípi, hewänbo biwhäyü-í-á."

28 Thomas-di Jesus óetu'an, "U-ân naví tsondi dínmuu, naví Yôesi-á."

29 Jesus-di óetu'an, "Ti nábáha' biwhäyü dímú'di? Hewänbo in dívíwhäyunde'indá shánkí dihíhchâa tobá dímú'pí wänbo'."

Háadi nã'in tq'nin óeta'nannin

30 Jesus-ví khäge'nindi báyéki wiyá pínán t'ôe i'andi' óemû', hewänbo nã'in tq'nin deeda t'ähki i pínán t'ôe i'an ni'gedi wínata'muupí.

31 Hewänbo nã'i hí'-á nata'muu hedânho úvíwhäyü-ídí Jesus-áho namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedá wá' úvíwhäyü-ídí Yôesi Tádáví ay-á namuu, hedânho han úvíwhäyundedi in wówátsi nahánde'pí'in imã'in bínmá've-í.

21

Jesus-á tsé'di diyí'in khäge'ninbí'piye' ipikeeyan

1 Wí häyü thaa naphade ihaydi, Jesus iví khäge'ninbí'piye' wiyá ipikeeyan oe Tiberias p'oekwíngé. Kinnân napóe:

2 Ná'inho wé'ge diyí': Simon Peter-á, Thomas-á (i-á Kwâati gin óetu'o'), hedá Nathanael-á (i-á Galilee nangewi búu'ú'ay Cana gin dâytü'o iwe'i namuu), hedá Zebedee-ví e'nündá, hedá wây-á wíye Jesus-ví khäge'nindádí.

³ Simon Peter-di in wé'ge'in ovâytu'an, "Naa opaap'okumän," hedí óetu'an, "Na'in wá' u-ádí gimän." Hedího dimäädi wí kophênbay iwe dívítógi, hewänbo khuu t'ähki wídiséegípóepí.

⁴ Nathay'ä' ihaydi Jesus oe p'oekwí' k'áygé nawin, hewänbo iví khäge'nindá wídinhanginnáhpí i namuu'in.

⁵ Hedí Jesus-di ovâytsikáyin, "K'ema'in, ti háäbo wí'íséegípóepí'an?" Óetu'an "yoe" gin.

⁶ Idi ovâytu'an, "Unbí paap'oku'in hä'i kophênbay ko'dínäpiye' p'oe iwe bínchänú-í, hedí iwe bínhóní wên." Hedího háa natú waa díví'an, hedí báyéki in ton paa dâwhahógidi wídkoedipí in paap'oku'in dâytegé-ídí.

⁷ I khäge'di Jesus-di óeséegí'idi Peter óetu'an, "I-á Na'inbí Sedó Jesus namuu." Simon Peter iví k'éwé'in to napä'din it'óe'amídí, hedí ná'in óetu'annin nat'oe ihaydi iwáyto'gikídí ipip'ohke't'áve oe p'o' k'áygépiye ikohsáy-ídí.

⁸ I kophênbay p'o' k'áygédí kayí' diwe wína'ánpí, ma' hádí poewintä (30) kwí'óhpa taa iwehaydida', hedího' in wé'ge'in khäge'nindá i kophênbay iwedí eepiye dimää, in paap'oku'in napaapi'dendi dâytäähondi.

⁹ P'o' k'áygé dipówá ihaydi i kophênbay iwedí dipee, hedí wí phaa'uu phaa iwe dipaakho'kw'óni dâymú', hedá wí pává-á nakhâykw'ó.

¹⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Binmá' wên paa hä'in bínwhahógi'in diwedí."

¹¹ Simon Peter i kophênbay iwe itógi in paap'oku'in oe p'o' k'áygé iwhaapiye. Tägintädáhá' p'ánántä'di poeye (153) paa gáhä'ánnin dito'on, hewänbo tobá báyéki dipaato'on wänbo' in paap'oku'indá wáydi wänbo wínasi'venpi.

¹² Jesus-di ovâytu'an, "Bíkä've, bíhé'déndíhúuyan." T'ähkídíbo diwóeda' óetsikáyi'nídí "To-an unmuu" gin, i-á Na'inbí Sedó Jesus namuu'in dínhanginnáandi.

¹³ Hedí Jesus i húugi' nasaa iwepiye' namäädi i pává ihógi hedí ovâymági, hedá i paa wá' ovâymági.

¹⁴ (Nää poewingí' Jesus iví khäge'ninbí'piye' ipikeeyan nawáywówápóe iwedí.)

Jesus-di Peter óehé'an

¹⁵ Dívíhúubowa ihaydi Jesus-di Simon Peter óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti udi naa díseegi ná'in wé'ge'indiví shánkí?" Peter-di óetu'an, "Hoi, Na'inbí Sedó, u-ân úhanginná naadi wíseegi'in." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá'ây waagi'inbá dínmuu'in ovâyhúuyóení."

¹⁶ Wáygingí' óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti naa díseegi?" Peter-di óetu'an, "Hoi, Na'inbí Sedó, u-ân úhanginná wíseegi'in." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá' waagi'inbá dínmuu'in ovây'áyíngi'amí."

¹⁷ Poewingí'we Jesus-di Peter óehé'andi óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti naa díseegi?" Peter naháachanpóe nää poewingí' Jesus-di óetsikáyindi, "Ti naa díseegi" gin, hedího' óetu'an, "Na'inbí Sedó, háäwí t'ähki úhanginná, naadi wíseegi'in úhanginná." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá' waagi'inbá dínmuu'in ovâyhúuyóení."

¹⁸ Ta'gendi wítumáa, shánkí ts'aabi' unmuu ihaydi wí'bo bipi'awende' hedá biyiyénde' wéngé unda' i'ge t'ähki. Hewänbo owáy unsedópaa ihaydá bikhóhtäähâymaa hedí wíyá to'wídi wônwhi'amí hedá wóepahkekhâymaa hedá wáy unpunda'pí'wepiye' wóehúuwí."

¹⁹ Kin natúdiho Jesus-di ónthayk'ú' háawin chuwa ûnpuwagít'óe'in, hewänbo ná'in iví chuwa ûnmuu'indá t'owa dínhanginnání Yóesi Tádá hay'i namuu'in. Hedá Peter óetu'an, "Naa-áadí ókã've."

²⁰ Peter ibéedí i khägeʼdi Jesus-di óeséegíʼi dänwóeʼädi óemûʼ. Häädankánboʼ i khuu dívíkindihúuyoʼ ihaydi náʼi-ânkun namuu i khägeʼdi Jesus-ví núʼ naʼândí óetsikáyin, “Naʼinbí Sedó, wéʼi-an namuu i wóekuhpegítʼóeʼiʼ?”

²¹ Hedi náä Peter-di i óemûʼdi Jesus óetsikáyin, “Heyâa náʼi sen, Naʼinbí Sedó?”

²² Jesus-di Peter óetuʼan, “Owáy naa owáyʼää pihay i nawówayêeníʼin odaʼdáhoʼ, naví áyîngi-ân dînmuu, uvíʼ-á yoe. U-ân naa-ádí ókãʼve.”

²³ Hedi in Jesus-ví khägeʼnin ditûʼ náʼi khägeʼdi háʼto nachúu-íʼin. Hewänbo Jesus-á wínatúhpí i khägeʼdi wínachuwagítʼóepíʼin, hewänbo nawänpitú-á, “Owáy naa owáyʼää pihay i nawówayêeníʼin odaʼdáhoʼ, naví áyîngi-ân dînmuu, uvíʼ-á yoe.”

²⁴ Náʼi Jesus-ví khägeʼdi-ân namuu náʼi hääwí itaʼnandiʼ, hedi ibá natûʼ taʼgendi napóeʼin. Hedi naʼin gínhanginná háa i natúʼin in taʼgen namuuʼin.

²⁵ Jesus wíyá báyékí hääwí iʼan náʼin taʼnin diwe nataʼmuupîʼ, hedi hääwí tʼähkí iʼgedi nataʼmuudáhoʼ, oʼánde tʼähkí náä oepáa kʼaydi háʼto nayâanáníʼin i taʼdi dâytaʼnamíʼigíʼ.

Háa Jesus-ví T'òekhuwa'in Díví'annin

1-4 K'ema Theophilus, in páadé'in ta'nin wînta'nannin diwe wítu'anpí'an t'ähkí ná'i hääwí Jesus-di in t'owa ovâyhá'andi hedá i'andi-á páadé it'òe'an dihaydi waabo oe makówápiye napee píhay. Nachuudáhá' nawáywówápóe ihaydi, iví t'òekhuwa'in händídíbo ovâyde'manninbí'piye häyänbo ipikeeyan. Jónántä (40) thaa t'ähkí báyéki hääwí i'an ovâykeeyamídí ta'gendi wiyá nawáywówápóe'in, hedá Jòesi Tádávi kuu i'gedi ovâytumáa. Napeepídíbo?, wa'di indádi najidíbo? i' Yä'dâa'i P'oweahhâa óekaymägidi ovâytu'an, "Nää Jerusalem-di wí'ípee-ípi. Naadi ho wâytu'an naví makówáwi Tádá iví tun imägi wí to'wí wovâysangí'o'in. Hediho nää úvítíkhá'amí ná'i na'ää píhay.

5 John i' p'ó'p'oe'kandí dá ho wovâypp'óp'p'oe'an p'oe'dí dá, hewänbo nää iwedi báyéki thaa naphadepídíbo? i' Yä'dâa'i P'oweahhâa bínkáyji wí p'ó'p'oe'kan bínkê' waagibá."

Jesus makówápiye napee

6 In Jesus-ví t'òekhuwa'in i-ádi diwé'geji'indi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti nää-ân ihaydi naná untsondisogedee-i'in hedânho na'in Israel'in t'owa díma'p'äädi-ídi in Rome-'inbí'wedi?"

7 Jesus-di ovâytu'an, "Wíwovây mägipi ná'i hääwí i'gedi úhanginnáani'in. Naví Tádá dá'mân ûnk'óe úhanginnáani'in häädi háa wé'i thaa-á ná'i hääwí napuwagí'o'in.

8 Hewänbo ginnân undá únpuwagí'o: I' Yä'dâa'i P'oweahhâa únwáani hedi ihaydá in kay bínkaykhây máa, hedi t'owa t'ähkí naví'gedi bínpu'äämí nää Jerusalem bú?, hedá t'ähkí Judea nange i'ge Samaria nange i'gá, hedá t'ämápiye nää oepáa k'aydi i'ge t'ähká."

9 Jesus-di ovâyhí'bowá ihaydi, wa'di óemúndedíbo makówápiye Jòesi Tádá dí óepiye, hedi okhúwá jáa nats'úndi wiyá wí'óemú'pí.

10 Hewänbo wa'di kw'áyepiye napeemändi óemúnde' ihaydibo?, tsíkhagipi wíje senä? waagi'inbá dänchaa'in, ts'ä'i da'aamuu'in, inbí hänge dakwinudee.

11 Ná'in wíjedi ovâytu'an, "Un Galilee'in senä?, kw'áyepiye íbéesaadi wí'íweenípi. Tobá Jesus makówápiye napee wänbo?, i'bo háa nää namää'in bínmú' waagibá nawáy'ä?"

Matthias óede'man Judas-ví t'òe ón'amídí

12 Hediho Jesus-ví t'òekhuwa'in okú kw'áyedi diwândi oe Jerusalem bú'piye dimää. In okú-á "Olive okú" gin dâytu'o?, hedi Jerusalem tsowa naná, ma'di píngé míyadá? iwedi.

13 Oe Jerusalem dipówá ihaydi i' tewhá ee dithaa iwe oe wha'k'ay ívepiye dipee. Ginnân dikháwä: Peter-á, John-dá, James-á, Andrew-á, Philip-á, Thomas-á, Bartholomew-á, Matthew-á, wiyá James-á (i-á Alpheus-ví ay únmuu), Simon-dá (i-á páadédí Zealot t'owa iwe nato'onwän*), hedá Judas-á (i-á wiyá wêe James ginbá nakháwä'iví ay únmuu).

14 Ná'in senä'dá hedá wên kwiyä'dá hedá Jesus-ví jíyá Mary-á hedá Jesus-ví tí'úwindádi häyänbo díwíwé'ge'o? díwíjúsusu'amídí.

15 Wí thaa in Jesus-ví'piye díwíwâyunde'in diwé'gekw'ó, ma'di tágintädáhá? wétä (120) ihay diji?, hedi Peter iwínú ovâyhée'amídí.

* **1:13** In Zealot t'owa-á inbí nange hânho dâysígídí dida' in Rome-'in t'owa ovâykhepeeyé-i'in, hedi dikhâymuu indádi díwíhânmamídí.

16 Ovâytu'an, "Tí'ûuwin páadé'in, hân'oebó' i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi David óetu'an háa Judas Iscariot ûnpuwagi'o'in, hedi David háa óetu'an waa ita'nan. Hedi ná'in David ita'nannindá ûnkhây'ä' napúuwí'in. Judas-dân in t'owa ovâykeeyan wáyge Jesus naji'in, indi óepankáyjídí.

17 Judas-á nanbí'wedí'i'ba namuu, gá óede'mandân na'in íví'o'inbá i'amídí" gin Peter-di ovâytu'an.

18 (Ná'i Judas-á in Hudíyo p'ó'dédí'indi óewá'âa yä'dâapí hääwí i'amídí hedáhá' i' chä' ihógi'i'di wí nava ônkumä, hedi iwebá páadépiye nake't'ândi nange nawoe, hedi nasihpândi iví see t'ähki ünpee.

19 T'ähki in t'owa Jerusalem dithaa'in dínhanginpóe ná'in ûnpóe'in, hediho inbí tundi i' nava dâytu'o' "Akeldama" gin. Akeldama-á natunda' "nava na'ûnp'oecha'dee iwe" gin.)

Hedi gin wá' Peter natú,

20 "In ta'nin Psalms diwe Judas-ví'gedí gin nata'muu:

Iví wháagé ônjoe'amí,

hedi tóebo iwe há'to ithaayé-í.

Hedá ná'in wá' nata'muu:

Wíyá to'wídí iví t'ôe ôn'amí.

21-22 "Hedânkun gínkhây'ä' wíyá sen âysôege-í'in t'owa ovâytu'âamídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe'in, na'indi âytumáa waagibá. Nakhây'ä' ná'i âyde'mamí'i-á namúuní'in wí to'wí na'indádíba namää'i' t'ähki i' thaa wa'di Jesus na'indádí naji' ihaydibo', John i' p'ó'p'oekandídi in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' ihaydi waabo Jesus oe makówápiye napee píhay" gin Peter-di ovâytu'an.

23 Hediho' in iwe dikw'ó'nindi wíje senä' ovãnde'man. I' wêe Joseph Barsabbas gin nakháwä, Justus gin wá' óetu'o', hedá i' wêe-á Matthias-ân namuu.

24-25 Hedi ginnân dívíjûusu'an: "Nanbí Sedó Jôesi Táa, u-á úhanginná t'owa t'ähkíví pí'ná khó'jé háa dí'ánshaamuu'in. Judas uvi t'ôekhuwa'i' úmuuwän, hewänbo iví t'ôe ijoe'andi in tuhchänu ûn'ä'in ûnpóe. Náa na'in dínkeeyamí wé'i-an ná'in wíje iwedi âysôege-ídi Judas-ví t'ôe ôn'amídí."

26 Hedi wíje k'u'ây eedi in senä'bí kháwä ovãnta'k'ú', hedi wêe k'uu dâykê' Matthias-ví kháwä ûnk'óe'i'. Hediho Matthias-á wí Jesus-ví t'ôekhuwa'i-á napóedí in wé'gen t'ôekhuwa'indádíba iwón.

2

I' Yä'dâa'i P'oewaahâa napówá

1 In Hudíyoví shánkí'eedi thaa dínpówá, Pentecost gin dâytu'o', hedi t'ähki in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in oe Jerusalem bú' diji'in i' tewhá ee diwé'gekw'o.

2 Tsíkhagipí hääwí dit'oe wí wäa hânho kaygi waagibá makówádí nawândi, hedi i' wäa íve t'ähki naji'.

3 Hedi báyéki pha'ây waagibá nakeet'óe'i dâymû', hân'ây waagibá namuu'i', hedi ná'i nawadedeedí wí'inbo ovâytäge.

4 Hedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedí dâymáadi ovâykhäge?nan báyéki wíyá pí'wí tundi dínhí'koedí-ídi.

5 Oe Jerusalem báyéki Hudíyo t'owa dithaa, báyéki nange eejeedi dipówá'in, indá Jôesi Táda óe'a'ginmä'in dimuu.

6 Ná'in t'owa hääwí wí wäa waagi'ba namuu'i' dit'oe ihaydi, báyéki i' tewhá eepiye dimää. Wídínhanginnáhpí háa napoe'o'in, gá t'ähki inbí tundi wí'inbo dipit'oedân in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dívíhí'máadi.

7 Hediho dit'oedi hânho ovâyháa'an, hedi ditú, "Ná'in t'owa dívíhí'máa'indá, ti t'ähki Galilee nange'inda' wídimuupí'an?

8 Hedi háadan handi nanbí nange'i hí' dívíhí'máadi git'oe'o?

9-11 Na'indá Parthia-windá gimuu, hedá Media-windá, Elam-windá, Mesopotamia-windá, Judea-windá, Cappadocia-windá, Pontus-windá, Asia-windá, Phrygia-windá, Pamphylia-windá, Egypt-windá, Crete-windá, Arabia-windá, hedá Libya-windá oe Cyrene bú' tsowa, hedá wáy wên na'indá Rome bú'dá gi'adâapówá. Wáy wên na'in Hudíyo gimuu, hedá wáy wëndá Hudíyo gimuupí wânbo ná'in Hudíyoví kuu áyhon. Hewânbo tobá wâhâäwin gimuu wânbo', ná'in senä' nanbí tundi dívíhí'máadi git'oe'o, hedi ditumáa i' báyeki he'endi Jôesi Tádá i'an ni'gedi."

12 T'ähki in t'owa ovâyháa'andi wídinginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hediho wí'ná táye dívítsika'máa, "Hânangú napoe'o náwe?"

13 Hewânbo wáy wëndi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywânpip'âamáadi ditú, "Ná'indá báyeki diméenamuu."

Peter-di in t'owa Jôesi Tádávi tun ovâyt'ôe'o'

14 In tä'di wíje (12) Jesus-ví t'ôekhuwa'in in t'owaví páadépiye dimää, hedi Peter-di kaygi ovâytu'an, "Un t'owa na'in waagin Hudíyobá ímuu'in, un kayi' wâhâädi i'ää'in hedá náä Jerusalem íthaa'indá, ná'i hääwí wáytuhkankhây máa'in naa oda' únhanginpúuwí'in, hediho áyíngidi bitôeyanbe.

15 Un í'ánde na'in giháapoe'o, hewânbo wígipoe'opí, hédéndi whânu iwe nats'annâdi.

16 Ná'i hääwí náä bînmúnde'i-á Jôesi Tádávi tukhe'bi Joel hân'oe natú napuwagí'o'in. Ginnân ita'nan:

17 Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú,

I' t'ä'ge'i thaa púnú' napuwamân dihaydi gin naa dáykhây máa:

Náví Yä'dâa'i P'oewaahâa khâagipídíbo dovâymääni t'ähki nange'in t'owa.

Ihaydá unbí áy dívíhée'amí naví tukhe'min waagibá, in e'núnda hääwí dovâykeeyandi' dâymúuní waagibá dínpuuwí, hedá in saydôe-á inbí ää iwebo-á dovâyhée'amí.

18 Owáy i' thaa napówá ihaydi

t'ähki in naagí'in dívít'ôemáa'in naví P'oewaahâa khâagipídíbo dovâymääni,

kwiyä'dá senä'dá i' dovâymääni,

hedânho in wá' naví tukhe'min waagibá dívíhée'amí.

19 Hedi makówá-á hedá náä oepáa k'aydá i'ge t'ähki

wí taa wâykeeyamí wovâyhá'amí'i':

Ûnp'oe hääwí waagi'ba bînpuwâkhây máa,

hedá phaa-á, hedá eeyäâ khunwi-á.

20 I' than nakhunpúuwí,

hedá i' p'ôe-á p'í'-á napúuwí ûnp'oe waagibá.

Ná'i t'ähki napuwagí'o i' shánki hay'i thaa naa dóde'mandi' napówápídíbo'.

21 Hebo to'wên t'ähki naa díkhâyä'dedi díkhäge'daa'annin dovây'aywoeni, gin Jôesi Tádávi hí' ûnmuu Joel ita'nandi'."

22 Hedi Peter wa'di ihí'máadi natú, "Un t'owa Israel-win, bit'ôeyan háa wáytuhkankhây máa'in. Jesus Nazareth-wi t'ämäge'i pinnán t'ôe i'an. Jôesi Tádávi Jesus in kay óemägi ná'i hääwí i'amídi hedi handidi wovâykeeyan ta'gendi óesannin. Unbo únhanginná háa napóe'in, hääwí Jesus i'andi bînpimú'di.

23 Hăn'oebo Jôesi Tádá i'ánshaamägi hedá ûnhanginná háa ikhâymáa'in, hediho Jesus-áho unbí mange wovâyjoe'an, hedi undá in to'wên in tsontun dâý'a'ginpí'inbí mangá bînkán wên phé'win deedi óet'óhtäägé-ídí, hedânkun undi bînhay.

24 Hewänbo nã'i t'ôephade iphade'i' nachuu ihaydi Jôesi Tádádí ônjâa'an, hedá óewâywówápa, gá chuwa-á in kay wí'imáapídân i' óet'aanídí.

25 Hăn'oebo Jesus-ví'gedi David ita'nandi gin natú:

Nanbí Sedó, naa dînhanginná u-á hânhay wänbo t'ähkí naa-ádí unji'in,
naví páadépiyá naví ko'dínäpiyá naa-ádí unji',
hedânho kay'indi dáywínúnde' ánsaaginpídíbo'.

26 Hediho naví pí'nã khó'jé ohíhchan,
hedi naví híhchan ni'gedi dáyhée'amí.

Tobá naví tú' dînchuu wänbo',
naa dînhanginná hedá dótsíkha'máa owâywówápúuwí'in.

27 Jôesi Tádá, naa uví yä'dâa'i t'ôe'i omuudi u'di há'to naví hâa dînjoe'amí in chu'indádí,
owáy ochuu ihaydi há'to naví tú' dînsijemääni.

28 U'dá naa dînkeeyan in p'ôe i'ge dáy'ahuyehûuwí'in wówátsi donkáyjídí,
hedá naa-ádí unjidi u'di báyéki dîhíhchanmääni,
gin David ita'nan Jesus-ví'gedi."

29 Hedi Peter wa'di ihí'máadí natú, "Tí'ûuwín páadé'in, nää thay'eedi wâytuhkankhâymáa nanbí hehäwi thehtáy pahpâa David-ví'gedi háa ûnpóe'in. I-á nachuu hedá óekhã'k'û', hedi wa'di gínhanginná wáy nakhã'k'óe iwe, nãwáy wáydi tsowa naná.

30 David-á Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu, hedi David ûnhanginná Jôesi Tádá iví tun ta'gendi imägi'in iví thehtáy pahpá'ây iwedi wí wêe óntsondisogekhâymáa'in, David natsondi'än waagibá.

31 Háa napuwagi'o'in David ho imû' waagibá napóe, hedi ûnhanginná i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí nawâywówápuwagi'o'in, hediho David nã'i to'wí'gedi ihée'andi natú, in chu'indádí wí'óejojokankhâymáapí, iví tú' wänbo wí'ûnsijegí'opí.

32 I to'wí Jôesi Tádádí óewâywówápa'i-á Jesus-ân namuu, hedi na'in iví t'ôekhuwa'in gimuu'indiho âymû'di gínhanginná nawâywówápóe'in.

33 Jôesi Tádádí Jesus-á makówápiye óepiyedi iví ko'díngédí óesóge. Jôesi Tádá iví tun imägi i' Yä'dâa'i P'oweahã-á Jesus óemäänídí, hedi háa natú waa i'an. Hediho i' hääwi nää nãwe í't'oe'o'i' hedá bînmúnde'i-á i' Yä'dâa'i P'oweahã-ân i'o'.

34-35 David-á iví'gedi wí'bo wí'ihí'máapí makówápiye napee-í'in, hewänbo Jesus-ví'gedân ihí'máa. Ginnân David natú:

Naví tsondi hay'i' óetu'an Nanbí Sedó Jôesi Tádádí,

'Naví ko'díngédí ósoge,

hedi uví hânmindá dovây't'aaní hedá uví mangá wînmá'i.

36 "Un Israel t'owa t'ähkí únkhây'ä' nã'in ta'gendi ûnhanginnáan'in: Tobá Jôesi Tádá natú wänbo Jesus-ân namuu i' shánki natsonji'i-á hedá i' to'wí t'owa ovây'aywoenídí óesóge'i-á, undá ída'póe wên phé'win deedi óet'óhtägek'úuwí'in" gin Peter-di ovâytu'an.

37 In t'owa háa Peter-di ovâytu'an waa dit'oe ihaydi pí'nã khó'jé di-taachanpóe, hedi indi Peter-á hedá in wé'gen Jesus-ví t'ôekhuwa'indá ovâytsika'yan, "Tí'ûuwín páadé'in, hânnan nää gínkhây'ä' íví'amí'in?"

38 Peter-di ovâytu'an, "Un t'ähkí unbí t'aywó'di binjoe'an hedá íp'ó'p'oe'púuwí bînkeeyamídí Jesus Christ-ví'piye úvíwâyunde'in, hediho unbí

t'aywó'di wovây'owóejé-ídí, hedá Jôesi Tádádá nă'i wovâypägi'o'i bînkáyjî, i-á i' Yă'dâa'i P'oewaahâa namuu,

39 gá Jôesi Tádá iví tun imăgidân i' Yă'dâa'i P'oewaahâa-á ovâypâkhâymaa'in to'wên t'ăhki iví'piye ovâytuhkânkâymaa'in — undádí, unbí tí'úugé kă'ăă'indádí, hedá wé'gen t'owa owáy kayi' ni'gedi dithaa'indádí.”

40 Báyékí wíyá hă'bibá Peter-di kay'indi ovâytu'an, hedá háa díví'amí'in ovâytumakhe'andi ovâytu'an: “Úntáy wovây'aywoeni'in hedânho wíwovâytuhchăänú-ípídí nă'in híwôhpi'in t'owa năwe dithaa'in ovâytuhchănukhâymaa waagibá.”

In Jesus-ví'piye dívíwäyu'in háa dithaa waa

41 Nă'in t'owa Peter-ví hí' dâysígikê'in ovâyp'ó'p'oe'an, hedí i' thaa mađi poje maapaasôn (3,000) wây-á t'owa in wé'gen ho dívíwäyu'indádí dívíwón.

42 Hedí ginnân dívíkanhon: In Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí háhkan t'ăhki dâyt'ôeyandedá dâysígihónde?, hedá in wé'gen dívíwäyu'indádí híhchandi dívíwé'ge'o?, hedá wé'gá dívíhúujodá dívíjûusu'o?.

43 Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâykhăge'nan báyékí t'ămăge'i pinnân t'ôe dâyt'amídí, hedího in t'owa nă'i hăäwí dâymündedi ovâyhăa'an.

44 T'ăhki in Jesus-ví'piye dívíwäyu'in wêe k'aygi'indă' waagi'iná dimuu, hedá hăäwí t'ăhki dínkw'ó'di-á dívíwijende?.

45 Hăäđi inbí tewhá-á nava-á hedá wíyá hăäwí dínkw'ó'di-á dâykü'ch'áa ginhay-á, in dîntáy'indádí i' chă' dâyhógi'i dívíwijende?.

46 Thamu waa i' méesate hay'i' iwe dívíwé'ge'o?, hedí wí thaa wí to'wíví'we dívíhúujo?, wíyá thaa-á wíyá to'wíví'wá. Híhchandá khăagipídíbo-á wé'ge dívíhúujo?.

47 Ihayđă' ditû' Jôesi Tádá-á hânho híwó'di namuu, hedí t'ăhki in wé'gen t'owa inbí'piye híwó dichăa.

Thamu waa Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wây-á shánki báyékí t'owa ovây'aywonde?, hedânho shánki dit'owasômăn.

3

Wí sen ûntsi'kodipî' ônhėkhăa'an

1 Wí thaa Peter-ádí John-dádí i' Hudíyoví méesate hay'i eepiye damăa. Thamuwaa thí'êedi poje iwe in t'owa dívíjûusu'o?, hedí ihayđibá dapówá.

2 In méesate phóđi, “Sa'wó'nin Phóđi” gin dâytü'o' iwe wí sen na'ăn. Nă'i sendá iví wówátsi thaa t'ăhki na'aypuyă ihayđi waabo wûntsi'kodipí, hedí iví k'ema'indi in méesate phóđi eepiye thamuwaa óemáyă?, in t'owa ditsudemănnin ovâychă'daa'amídí.

3 Peter-á John-dá i' méesate eepiye datsudemăndi i' sendi ovănmû?, hedí ovănchă'daa'an.

4 Indi ta'gebo óemündedi Peter-di óetu'an, “Hîn na'in dímú'dí.”

5 I' sen inbí'piye ibéedí itsíkha'an hăäwí óemăänídí.

6 Hebo Peter-di óetu'an, “Chă' wănbo wídómăapí, hewănbo hăäwí dómăa'i'á wípăgi'o. Jesus Christ Nazareth-wíđi dínk'u' wítü'ăamídí, ówínúđi ójýé.”

7 Hedí Peter-di i' senbí ko'díngedí'in man ônyă'dí óekwînkhăge'nan. We-sebo iví ândá ânăpëndá ûnkaypôe.

8-9 Kw'áyepiye ichănuđi iwínú, hedí wesebo natsi'dee, hedí in wíje-ádí i' méesate eepiye dits'ú. Ee íve oepiyá năăpiyá naji? hedá ichănumăa, hedí natû' Jôesi Tádá-á hânho hay'i namuu'in. In t'owa t'ăhki ee diji'indi i' óemû?, hedá háa natû'nindá dit'oe.

10 Hed̄i óemûʔdi óetaa toʔ namuuʔin — nǎʔi-ânkun in saʔwóʔnin méesate phódi iwe ichǎʔdaʔsógéndeʔi namuu. Hed̄iho nǎä nawówaḍi hânho báyéki ovâyháaʔan.

Háa Peter-di in t'owa iʔ méesate hayʔiʔ ee ovâytüʔan waa

11 Iʔ sen Peter-ádí John-dádí inbîʔdi natsaächá owáy iʔ méesate pohtâa iwe diwin diwe. (Nǎʔi pohtâa-á “Solomon-bí pohtâa” gin dâytüʔoʔ.) In t'owa t'âhki hânho ovâyháaʔandi in poje senǎʔbíʔpiye dívíwǎnáhoʔ.

12 Háa dívíʔoʔin Peter imûʔ ihayḍi ovâytüʔan, “Un t'owa Israel-win, háaḍan wovâyháaʔan nǎʔi sen nawówaḍi, hed̄i háaḍan naʔin dídamúndeʔ? Ti íʔándeʔ nǎʔi sen ônehkháaʔannin naʔinnân kay ânmaáḍiboʔ, hed̄iháa Jôesi Tádá ânwânpiʔaʔgindiboʔ? Handá winapóepí.

13 Abraham-dá, Isaac-á, hedá Jacob-á, nanbí hehǎäwin thehtáy pahpáʔin gínmuuʔindi Jôesi Tádá óeʔaʔginmägi, hed̄i i-ânkun iví ay Jesus shánki kwʔáye isóge. Nǎʔi Jesus-bá undi in tsonninbí mange bínkán, hed̄i Pilate-di óemahpǎḍikhâymáawän, hebo undá wíʔihjepí.

14 Jesus-á yǎʔḍáaʔidǎʔ namuu hedá iví wówátsi taʔge ihon, hewänbo undi bínjoegiʔandi Pilate bîndaaʔan wí toʔwí t'owa t'akhǎnuʔi namuuʔiʔ óemaʔpʔǎḍi-ídí, hedá Jesus iʔ nawówátsipǎjiʔi namuuʔi-á bînhay.

15 Hewänbo Jôesi Tádádí iʔ óewáywówápaa, hed̄i naʔindiboʔ iʔ wíyá nawówájidi âypimûʔ.

16 Naʔin Jesus-víʔpiye ânwâyundeʔ, hed̄i iʔḍânkun nǎʔi sen nǎwe bînmúndeʔi hedá bîntaaʔiʔ óekaymägi. Jesus-di in wâyü dímägidi nǎʔi sen unbí páadépiye nahekhápóe.

17 “Hed̄iho nǎä gin wâytuhkankhâymáa, tíʔüwin páadéʔin: Naa dînhanginná undá hedá unbí tsonnindá úvíʔannin háa Jesus bînʔan waa wíʔúnhanginnáhpídi taʔgendi toʔwí namuuʔin.

18 Hǎnʔoebo Jôesi Tádá iví tukheʔmin itüʔan nǎʔi hǎäwí háa napuwagíʔoʔin, hed̄iho indá dâytaʔnan iʔ toʔwí iʔdi óesogekhâymáaʔi t'owa ovâyʔaywoenídí itʔôphadekhâymáaʔin. Háa Jôesi Tádá natú waa napóe.

19 Hed̄iho nǎä unbí tʔaywóʔdi binjoeʔandi Jôesi Tádávíʔpiye bípimää, ihayḍa iʔdi unbí tʔaywóʔdi únmuuʔi wovâyjáaʔamí, hed̄ânho shánki híwóʔdi híhchandi wówátsi thaa Nanbí Sedódí wovâymäáni,

20 hedá wáʔ Jesus unbíʔpiye wovâywáysaaní, i-ân iʔ namuu Jôesi Tádádí óedeʔmandiʔ t'owaví aywondiʔ óesôge-ídí.

21 Hewänbo Jesus-á oe makówa wǎhǎä nachangíʔo owáy Jôesi Tádá hǎäwí tʔâhki tsʔabiʔ iwáypaʔidí nakhâmuupíhay. Hǎnʔoebo Jôesi Tádádí iví yǎʔḍáaʔin tukheʔminbí sóphogedi dítüʔan gin ikhâymáaʔin.

22 Hed̄iho Moses-di nanbí hehǎäwin thehtáy pahpáʔin ginnân ovâytüʔan: Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí tukheʔbiʔ unbí t'owa iwediʔiʔbo namuuʔi wovâysangíʔo,

naa dísan waagibá,

Undá tʔâhki iʔdi wovâytuhkankhâymáaʔi bînʔaʔginnamí,

23 hed̄i wí toʔwí iví híʔ ôntʔôyanpídi,

i-áho iví t'owa iwedi óewejeʔ-í hedá óeháyjí.

24 “Samuel wáʔ, hedá tʔâhki in wéʔgen Jôesi Tádáví tukheʔmin Samuel-ví wówátsi thaa iwedi páadépiye diwówájíʔindá, indi dítʔôʔan háa nǎä nǎʔi thaa eeje napuwagíʔoʔin.

25 Hewänbo háa in Jôesi Tádáví tukheʔmin dítü waa ungiʔ-ânkun dítü, hedá háa Jôesi Tádá unbí páadé kǎʔǎäʔindádí iwéhpêeʔan waa, undádí wáʔ inbá iwéhpêeʔan. Ginnân Abraham óetuʔan:

Wí uví ây iwediʔi namuuʔiʔdi

t'owa t'ähkí nää oepáa k'aydi dikw'ó'nin ovâyhíwó'namí.
 26 Hediho Jôesi Tádádí Jesus-á óede'man iví t'ôe'i namúunídí, hedi unbí'piye páadé óesan wovâyhíwó'namídí unbí t'aywó'di únmuu iwedi wovâyjâa'amídí."

4

Peter-á John-dá ovântunjó'diwékán

1 Wa'di Peter-ádí John-dádí in t'owa dänhí'máa ihaydi, wên Hudíyo owha?-á Sadducee t'owa-á hedá i' méesate áyí'di sundado p'ó'dédí'-ádí in dawin diwepiye dimää.

2 Háa in wíjedi in t'owa ovâyhá'o'in wí'ovâyhí'anpí, gá Jesus nawáywówápóe i'gedi ovâytumáadân, hedi ná'i natunda' wé'gen t'owa ho dichuu'in wá' diwáywówápuwagí'o. *

3 Hediho ovânpansóge, hedi kindi nanândiho wíyá tháwän puwahaydi pan tewhá eebo' ovânjoe'an.

4 Hewänbo báyéki t'owa inbí hí' dit'oe'in Jesus-ví'piye dívíwäyü, hedi nää t'ähkí in t'owa dívíwäyü'in diwedibo hádée ma'p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dji' in senä'da'.

5 Wíyá tháwän in Hudíyo p'ó'dédí'indá in tsonnindá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá t'ähkídíbo ee Jerusalem dívíwé'ge'an.

6 Annas i' owha' p'ó'dédí' namuu'i' iwebá na'ân, hedá Caiaphas-á, hedá wíyá sen John ginbá nakháwä'i-á, Alexander-á, hedá wây-á Annas-ví maatu t'owa'indá dikw'ó.

7 Peter-á John-dá ovänts'úde in t'owaví páadépiye ovânwéenú-ídí, hedi oväntsika'yan, "To'dan in kay wovänmägi ná'i sen hehkháa dänmäänídí? To'dan wovänk'ú' han dän'amídí?"

8 Hedi Peter pín ta'gedi i' Yä'dáa'i P'oewaahâa imáadi ovâytü'an, "Un Hudíyo p'ó'dédí'indádí tsonnindádí,

9 nää thaa undi dítsika'máa wên háawin híwó'nin háa wí sen nahaywän ûnpóe i'gedi, hedá hádídí ûnhehkháapóe'indá.

10 Hedânho un t'owa t'ähkí hedá t'ähkí in wé'gen Israel-'indá únkhây'ä' ná'in únhanginpúuwí'in: Jesus Christ oe Nazareth-widi na'in dínk'ú' ná'i sen unbí páadépiye nawindi' anhehkháa'amídí. Hedi Jesus-bá phé'win deedi bînt'óhtägek'ú', hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápaa.

11 Jesus-ví'gedi ginnân nata'muu:

I-ânkun wí k'uu waagi'ba namuu

hedi undá tewhátehpaa'in waaginbá-á ímuu.

Hedi tobá bînjoegi'an wänbo?

i-á i' k'uu shánki natáy'i waagibá napóe tehpaá bé'dí.

12 I'da'mân ûnkođi t'owa ovây'aywoenídí. Nää oepáa k'aydi t'ähkí wíyá to'wí wänbo wí'ónk'ú'pí dín'aywoenídí, ná'i Jesus gin nakháwä'i'da'mân" gin Peter-di ovâytü'an.

13 In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâyháa'an Peter-ádí John-dádí wôeda'ginpídíbo dänhée'andi dit'oeđi, dínhanginnândi ná'in wíjedá t'owa he'ennin háa ta'dihá'in wídamuupí'in. Hedi ihaydi dín'ánpówá Jesus-ádí dänjíyende'in damuu'in.

14 Hedi i' sen ûnhehkháa'andi' iwebá nawindi dâymû'diho wíyá háa wänbo wídínk'óepí ovântü'â'amídí.

15 Hediho ovântü'an in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwedi já'wépiye dapee-í'in wí'bo dívíhée'amídí.

* 4:2 In Sadducee t'owa dívíwäyü in chu'indá há'to diwáywówápúuwí'in.

16 Hedi wí'ná táye dívítsika'yan, "Hânnan ná'in senä'ây'ámí? Báyéki in t'owa náä Jerusalem-'in dínhanginná ná'in pínán t'ôe hay'in dân'annin, hediho na'indá wí'ginkodipí gitúnídí wí'dân'anpí'in.

17 Náä ná'in wíje senä'ây'tu'â'ámí Jesus-ví'gedi wiyá dánhée'andáho âytuhchânukhâymaa, hedânho wây-á shánkí t'owa ná'i hääwí i'gedi wídit'oe-ípídí."

18 Hediho wiyá oväntsudejôndi ovântu'an wiyá wänbo Jesus-ví'gedi wí'dánhée'ámipí hedá wí'dânhá'ámipí.

19 Hewänbo Peter-ádí John-dádí ovâytu'an, "Wé'innan ä'n'ámí? Ti undi dítu'an waa háa Jôesi Tádádí dítu'an waa na'in ä'n'a'ginnamí? Undá únkây'ä' úv'ánshaa'ámí'in wé'innan Jôesi Tádá natúuní'in shánkí híwó'nin namuu'in.

20 Hebo na'indá wí'gänkodipí hânda'dibo gachanídí. Gänkhây'ä' t'owa äntu'â'ámí'in háa änmú'indá gat'oe'indá."

21-22 Hedáhá' in Hudíyo p'ó'dédí'indi shánkí kay'indi ovântu'an ovântuhchânukhâymaa'in, hewänbo ovänma'p'ädi. Wên t'aywó'nin wänbo ovântuhchânnú-í'in wí'ovänshaapí, hedi ovântuhchânudáho in t'owa há'to ovâyhí'ámí. In t'owadi Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, iví pínándí ná'i sen ûnehkhâapóedí. I' sendá jónäntä (40) paayo'ivi shánkí' namuu.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dívíjûusu'o' shánkí kay'in dimúunídí

23 Ovänma'p'ädi ihaydi wesebo Peter-á John-dá inbí k'ema'inbí'piye damáa, hedi ovâytu'an háa in Hudíyo owhá' p'ó'dédí'in hedá in tsonnin dítu'in t'ähki.

24 Inbí k'ema'in ná'in dit'oe ihaydi Jôesi Tádáví'piye t'ähkídíbo ginnân dívíjûusu'an: "Nanbí Sedó Jôesi Táa, u-ân hääwí t'ähki nâakhíjé. Makówá-á, náä oepáa k'aydi i'gá, mâap'oe-á, hedá hää t'ähki iwe nasaa'i-á nakw'ó'di-á diji'i-á nâakhíjé.

25-26 Hân'oebo' i' Yä'dâa'i P'oewaahâädi na'in dîhée'an nanbí hehäwi thehtáy pahpâa David-ví sóphogedi. I-á uví t'ôe'i úmuu, hedi ginnân ita'nän: Háadan in Hudíyo dimuupí'in dívít'ayjaa'o'?

Háadan in Hudíyo dimuu'in hääwí nachä'muupí i'gedi díví'ánshaamáa? In tsonnin t'ähki nangewin dívít'aywínú,

hedi dívíwé'ge'an dívíhânsa'ídí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye

hedá i' to'wíwí'piyá i'dí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

27 Hediho ta'gendi han napóe. Ná'i bú' iwe Herod-á Pontius Pilate-á in Hudíyo dimuupí'indá hedá in Hudíyo-ádí t'ähki dívíwé'ge'an uví yä'dâa'i t'ôe'i Jesus óhänmamídí, i-á u'dí nâasóge t'owa ovây'aywoenídí.

28 U-á báyéki hangintandá kay-á mänmáadi untú ná'i t'ähki ûnkây'ä' napúuwí'in, hedi t'ähki háa untú waa napóe.

29 Nanbí Sedó Jôesi Táa, náä-á inbí hí' háa dítu'nin ót'ôeyanbe. Dítu' indi jänáki na'in díkhâymaa'in, hewänbo na'in uví t'ôe'in gimuudí u'dá kay dímäáni uví hí' khunwôeda'ginpídíbo wínhée'ámídí.

30 Wída'máa t'owa ovâykeeyamí'in in kay úk'óe'in ovâyhekháa'ámídí, hedá ovâykeeyamí uví yä'dâa'i t'ôe'i Jesus-ví kaydi t'ämäge'i pínán t'ôe-á nakodí'in."

31 Dívíjûusubowa ihaydi ee diwé'gekw'ó' diwe t'ähki na'a'yäpóe, pín ta'gedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâä dâymáa, hedi khunwôeda'ginpídíbo Jôesi Tádáví tun t'owa ovây't'ôe'o'.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in inbí hääwí wí'ná táye dívíyämúnde'

32 T'ähki in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in handá' di'ánshaapóe, hedá wêeda' dimuu waa dichäa inbí pí'ná khó'jé. To'wí wänbo wínatúhpi,

“Ná’i naa dómáa’i’ navî’da’ dînmuu,” hewänbo t’ähkídîbo inbí hääwí t’ähkí dívíyämúnde’.

³³ Jôesi Tádádí in Jesus-ví t’ôekhuwa’in báyékí ovâykaymägi in t’owa ovâytu’âamídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe i’gedí, hedá Jôesi Tádá-á t’ähkí indádá hânho híwó’di-á namuu.

³⁴⁻³⁵ Hedího tóebo hääwí wänbo wí’üntáypí. To’wí wänbo wí nava háa wí tewhá ûnmuu’i’ iku’p’égidá, i’ chä’ ihógi’i-á in Jesus-ví t’ôekhuwa’inbí’piye ihúja’ ovây’âanídí, hedá indá in shánki dîntáy’inbí’piye ovâywijende’.

³⁶⁻³⁷ Wí sen Joseph gin nakháwä’i ginbá i’an. Wí nava iví’ ûnmuu’i’ iku’p’égi, hedí i’ chä’ in Jesus-ví t’ôekhuwa’inbí’piye iho’di ovây’an. Ná’i sendá wí Levi-ví ây iwedi’i’bá namuu, oe Cyprus na’aypuyä’i’, hedí in t’ôekhuwa’indi óekháyä’ “Barnabas” gin. (Ná’in kháwä-á Hudíyoví tundi natunda’ “Wí to’wí t’owa ovâykhäge’do’i’ kwee waa sen waa di’âanídí” gin.)

5

Ananias-ádí Sapphira-ádí háa dänpóe’in

¹ Wí sen Ananias gin nakháwä’i-á iví kwee Sapphira-ádí inbí nava dänku’p’égi,

² hedí i’ chä’ dänhógi iwedi wí häyú Ananias ikaakw’ódi ingí’, hedí i’ naphade’i chä’ in Jesus-ví t’ôekhuwa’inbí’piye iho’ ovây’âanídí. Iví kwee ûnhanginná háa i’annin t’ähkí.

³ Peter-di óetu’an, “Ananias, Satan i’ Penísendi uví pí’nä khó’jépiye nâatsudemägipí’an. I’dá wóetu’an i’ Yä’dâa’i P’oewaahâavi’piye bihójo’amí’in, hedího t’ähkí i’ chä’ i’ nava dänku’p’égi iwedi’i’ winâamaapí.

⁴ I’ nava mänku’p’égipídîbo’, ti uví’ wí’úmuupí’an? Hedá mänku’p’égi ihaydá, ti háa unda’ waagi i’ chä’ di bi’amí’in wí’úkodipí’an? Hebo ná’in yä’dâapi’in ánsaadí wóekê’dí Jôesi Tádávi’piye bihójo’an, t’owavi’piyeda’bá joe.”

⁵ Ananias ná’in hí’ nat’oe ihaydi nachuhkanu, hedí in t’owa háa napóe’in dínhanginpóe ihaydi báyékí dikhunwôeda’póe.

⁶ In e’nûn iwe diji’in i’ pení wên aa iwe dây’ánk’û’, hedí iwedi óepiyedi óekhä’k’û’.

⁷ Mađi poje óda naphade ihaydi Ananias-ví kwee ûnpówá, hewänbo wa’di wí’ûnhanginnáhpí háa iví sen ûnpóe’in.

⁸ Peter-di óetu’an, “Dítu’an, ti nâhayda’mân i’ chä’ wovänwá’âa i’ nava dänku’p’égi ihaydi?” I-á natú, “Hedí haä, hähayda’mänkun.”

⁹ Peter-di óetsika’yan, “Háadan wí’gíndîbo dänwéhpe’an Nanbí Sedóví P’oewaahâa dântayi’nídí dänshaa-ídí tigúba wovântuhchäänú-í iví’piye dänhójo’andi? Ót’óeyan, hää phódi já’wé in uví sen óets’ankhä’k’û’in dín’ahsaatû’, hedí indibá chu’i wóepiyegí’o.”

¹⁰ Wesebo i’ kwee Peter-ví ân nú’ nachuhkanu. In e’nûn dits’ûndi óechuhshaadá iwedi óepiye, hedí iví senbí nú’bá óekhä’k’û’.

¹¹ T’ähkí in méesate’in t’owa hedá t’ähká in wé’gen t’owa ná’in háa napóe’in dínhanginpóedí khunwôeda’di ovâyhógi.

Jesus-ví t’ôekhuwa’in dívípínnánt’ôe’o’

¹² In Jesus-ví t’ôekhuwa’in báyékí t’ämäge’i pínnán t’ôe dây’o’ in t’owa dâymúunídí. T’ähkí in Jesus-ví’piye dívíwâyunde’in dívíwé’ge’o’ i’ méesate hay’iwi pohtâa iwe, “Solomon-bí pohtâa” gin dâytu’o’i’.

¹³ In wé’gen t’owa híwó dívíhé’e’an in Jesus-ví’in dimuu’inbí’gedí, tobá indádí dívíwé’ge’ámídí dikhunwôeda’ wänbo’.

14 Hewänbo shánkí wänbo t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyu, senä'dádí kwiyä'dádí, hedi in wé'gen ho dívíwäyu'indádí dívíwón.

15 Háa napoe'o'in in t'owa dâymû'di báyéki in dihay'in oe p'óegépiye ovâyho', hedi inbí whohpa' eeje ahkhây eejá ovâykw'ódi, hedânho madân Peter naphademändi iví ókhundi wänbo ovâynáani, hedi handidi wáy wên ovâyhekkháa'amí.

16 Hedá in t'owadá i bú'ây oe Jerusalem tsowa iwéngé nakw'ó' deejedá in dihay'in ovâymáyä', hedá in to'wên in yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovâyt'ôephadekando'in wá' ovâymáyä', hedi t'ähki ovâyhekkháa'an.

Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâyt'ôephadekando'

17 Hediho' i' Hudíyo owha' p'ó'dédí' hedá in i-ádi diji'indá, Sadducee t'owa dimuu'in, hânho dithúupóe.

18 Hediho in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye dikhenmäädi in yä'dâapí tsiyekanin dipankw'ó' diwebá ovâypankw'ódi.

19 Hewänbo i' khun Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa'aa'i' óesan i' pan tewhá phódi ihuu-ídi, hedi i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâypiyedi ovâytu'an,

20 “Jaho bípûn oe méesate hay'i eepiye, hedi owe úvíwéénú-í, hedi in t'owa ná'in wówátsi ts'aamin ní'gedi bînt'ôe'amí.” Hediho háa ovâytu'an waa díví'an.

21 Nathay'ä' ihaydi i' méesate hay'i eepiye dits'ú, hedi in t'owa ovâyhâhkanhon. Wa' han díví'odibo' i' owha' p'ó'dédí' hedá in i-ádi diji'indá inbí'we dívíwé'ge'andi in se'daa in Israel tunjowa' dimuu'in ovâytuhkânnan, hedi wên sundaço oe pan tewhá eepiye dâysan in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâymá'ídi.

22 Hewänbo i' pan tewhá iwe dipówá ihaydi wí'ovâyshaapí, hediho dívíwáybundi inbí tsonnin ovâyt'ôe'an i'gedi.

23 Ovâytu'an, “Na'in âymû' i' pan tewhá phódi téegít'aa nati'dinnin, hedá in pan áyi'nin ee phódi nú'-á diwinnindá. Hebo in phódi âyhuudi gits'ú' dihaydi wéná wí wänbo in senä' wí'âyshaapí.”

24 I' méesate áyi'di p'ó'dédí' hedá in owha' p'ó'dédí'indá ná'in dit'oe ihaydi wídnhanginnáhpí háa díví'amí'in. Wí'ná táye dívíwânpitsika'máa, “Hânnangú dînpóe? Hânnan wíyá napuwagí'o?”

25 Ihaydi wí to'wí nats'ûndi ovâytu'an, “Bít'ôeyan, in senä' bînpankw'ódi'in oe méesate hay'i' íve diwindi in t'owa ovâyhá'o’.”

26 Hediho i' méesatewin sundaçoví p'ó'dédí' iví khâge'nin wóegé i' méesate hay'i' iwepiye dimää, hedi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywáymaa, hewänbo wí'ovâywa'anpí, gá han díví'andá dikhunwôeda'dân in t'owadi ovâyk'uhsäyú-í'in.

27 Hedi in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwepiye ná'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâyt's'údedi in tunjowa'ví páadépiye ovâywínú, hedi i' owha' p'ó'dédí'di ovâyt'e'p'íde gin:

28 “Na'indi kay'indi ho wâytu'an in t'owa wívnhá'âamípi ná'i Jesus gin nakháwä'iví'gedi, hebo náa-á undá náa Jerusalem i'ge t'ähki in t'owa shánki wänbo bînhá'o', hedá wá' Jesus-ví chuwa ûnmuudi ná'in dîncháänú-í'in ída'.”

29 Peter-ádi in wé'gen Jesus-ví t'ôekhuwa'indádí óetu'an, “Shánki gínkhây'ä' Jôesi Tádá háa dítu'an waa ây'a'ginnâamí'in t'owaví tun ây'a'ginnamí'wedi.

30 Undi Jesus phé'win deedi bînt'óhtägedi bînhay, hewänbo Jôesi Tádá, i' to'wí nanbí páadé kâ'ä'ä'indi óe'a'ginmä'i'dibá óewâywówápaa.

31 Jesus-ân Jôesi Táadí iví ko'đingéđí óesóge, tsondi-á aywondi-á namúunídí, ná'in Israel t'owa ovâykhäge'namídí inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí hedânho ovây'owóejé-ídí.

32 Na'in gínhanginná ná'i t'âhkí napóe'in, hedânho i'gedi wâytumáa, hedá i' Yâ'dâa'i P'oewaahâadâ hanbá wovâytumáa, ná'i P'oewaahâa-á Jôesi Táadí in to'wên óe'a'ginmä'in ovâymägi."

33 In Hudíyo p'ó'déđí'in ná'i hí' dit'oe ihayđi hânho dit'ayyaapóe, hedí in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâyt'ahâanú-í'in dida'.

34 Hewânbo wí Pharisee sen Gamaliel gin nakháwă'i' iwínú in tunjowa' ovâyhée'amídí. I-á Hudíyoví kuu háhkandi namuu, hedí t'âhkí in t'owadi óe'a'gin. I'dá wên senâ' ovâytu'an in Jesus-ví t'ôekhuwa'in oe já'wépiye ovâypeeyé-í'in, iwe wí hây tâhkí dívítsíkha'amídí.

35 Hedí Gamaliel-di in tunjowa' ovâytu'an, "Naví t'owa Israel-win, híwó bí'ánshaa'an wa'di ná'in senâ' háawên bîn'anpídíbo'.

36 Ti wí'ún'ánshaapí'an wí sen Theudas gin nakháwă'i' wí háyú paayo phade nängé naji', hedí ná'i Theudas-á natú, 'Naa-ân hay'i omuu,' hedí madi jónân tãgintã (400) senâ' i-adí dívíwón. Hewânbo wên sundadodi óehay, hedáhá' in óeyumáa'in t'âmäpiye diwijedee, hedí hääwí t'âhkí dâ'y'andi' háagi' wânbo wídínchã'póepí.

37 Hedáhá' wíyá háyú paayo naphade ihayđi, t'owa ovâykháwăhónde'i paayo naná' dihayđi, Judas i' Galilee-wi sen na'ää, hedí báyéki t'owa ovâyhée'andi i-adí dívíwón. Hedí háa Theudas ûnpóe waabá Judas wá' ûnpóe. I-á óehaydá t'âhkí in óeyumáa'in diwijedee.

38 "Hedânho náa wâytumáa, háa ná'in senâ' bîn'o'in úvíwóyí'ní. Ánpí bin'an. Háa dikanda'in hedá inbí t'ôe-á inbí ánshaadâ' dínpuudáho', háa Theudas-á Judas-á dânpóe waagibá dínpuuwí, hedího há'to háa díví'o waa dínkáypúuwí.

39 Hewânbo Jôesi Táadânho inbí t'ôe iwe ovâykhäge'máadáho', ná'in senâ'dá há'to bint'aaní, hedá wá' madi Jôesi Táadávi'piyedã' úvíwânpihãnsa'í."

40 Hedího in Hudíyo p'ó'déđí'indi Gamaliel-ví tumakhe ônt'ôeyan. In Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywâytudejôn, hedí ditsonpóe in sundadodi púwhí'dí ovâywhãäní'in, hedí Jesus-ví'gedi wíyá wídívihée'amípi gin ovâytu'andiho ovâyma'p'ãdi.

41 Hedího tunjówháagédí dipee. Hânho dihíhchanpóe, gá Jôesi Táadá indádí báyéki nahíhchandi i'đi ovâymägidân ná'in wôeda' iwehay ovâykáanídí Jesus namuudi.

42 Hedí thamuwaagi i' méesate hay'i ee hedá tewhá i'ge t'âhká dívíjýéndedã t'owa Jesus-ví'gedi ovâyt'ôekanhon, hedí ovâyhá'o' Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Táadí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

6

In tsédí diji'in méesate'in khäge'nin ovâyde'man

1 Ihayhãábá shánki wânbo t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde', hedí in Israel nangedi já'wédí di'ää'in Hudíyo in kodi Israel-'inbí'piye' dit'ayyaapóe. Ditú' in kwiyã' inbí senâ' dín'tahánnin thamuwaagi ovâykoegi'hääwímã' dihayđi ná'in já'wédí di'ää'in kwiyã' shánki hí'indã' ovâykoegi'mã' in kodi Hudíyo kwiyã'ví'wedi.

2 Hedího in tã'di wíje Jesus-ví t'ôekhuwa'indi in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in t'âhkí ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "Na'indá gínwó'ná Jôesi Táadávi hí' âyt'ôe'odi, hedího híwó wínamúunípi nanbí t'ôe âyjoe'amídí âywânpikoegi'phaadé-ídí.

³ Hedânho tí'ûuwîn páadé'in, tsédí wên senä' unbí'wedí binde'man âykw'ôenídí nã'i koegi' ovâymäänídí. Nã'in senä' gi'min dimúuní'in dínkhây'ä': T'owa ditû' híwó'nin senä' dimuu'in, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedí dâymáa'indá híwó'di hangintan dâymáa'indá dimúuní.

⁴ Hedí na'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in gimuu'indáho ívíjûusu'ámí hedá Jôesi Tádáví hí' âyhá'ámí, hedí nã'indáho nanbí t'ôe-á gínmúuní."

⁵ T'âhkí in méesate ee dikw'ó'nin háa in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ditû'in ovâyhí'an, hedího Stephen óede'man, i-á báyéki wäyü imáa'i' namuu, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedí imáa'i-á. Nã'in wé'gen senä' wá' ovâyde'man: Philip-á, Prochorus-á, Nicanor-á, Timon-dá, Parmenas-á, hedá Nicholas oe Antioch-wi-á (i-á Hudíyo namuupí wänbo in waagibá iwäyunde'i' namuu).

⁶ Hedí nã'in senä' ovâyde'mannin in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye ovâykán, hedí inbí'di in t'ôekhuwa'in dívímankw'ódidi ingí' ovâyjûusu'an.

⁷ Shánki wänbo t'owa Jôesi Tádáví hí' dit'oe, hedí oe Jerusalem in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in disôemän. Báyéki in Hudíyo owha' wänbo nã'i hí' dâya'a'gindi dívíwäyü.

Stephen óepankê'

⁸ Stephen báyéki Jôesi Tádáví sígísehkanä imáa, hedí Jôesi Tádádí kay óemägi, hedího t'ämäge'i pinnán t'ôe he'endi i'o' in t'owa dâymúunídí.

⁹ Hewänbo wên senä' Stephen-dádí dívítuhkando'. Indá nã'i Hudíyoví méesatewin dimuu, "Ovâyma'p'ä'di'in Pant'ôe'inbí Méesate" gin dâytü'o', hedí Cyrene-windá Alexandria-windá Cilicia-windá hedá Asia-windá dimuu.

¹⁰ Hewänbo i' Yä'dâa'i P'oewaahâa'di Stephen báyéki híwó'di hangintan óemägi ihée'ámídí, hedího in senä' wídínkodipí óet'aanídí.

¹¹ Hedího indi wên senä' ovâywá'âa íví'gedí dívíhójo'ámídí, hedí nã'in ditû, "Na'in git'oe a'ginpí waagi ihée'andi Moses-ví'gedí hedá Jôesi Tádáví'gedá."

¹² Gindidiho in t'owa hedá in Hudíyo tsonnin hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá t'âhkí ovâyte'ya'nan, hedího Stephen-bí'piye dikhenmäädí óeyâ', hedí khóhkaydi in tunjowa'ví'piye óeho'.

¹³ Hedí wên senä' ovâyts'úde íví'gedí dívíhójo'ámídí. Ginnân ditû: "Nã'i sendá hãä'di wänbo t'âhkí híwóhpí ihée'o nã'i Jôesi Tádáví méesate í'gedí hedá i' tsonnun Moses ita'nan ni'gedá.

¹⁴ Hedí git'oe natúdí, nã'i sen Jesus oe Nazareth-wi nã'i méesate hay'i' inayukhâymaa'in hedá nã'i khuu Moses-di dímägi'i-á t'âhkí i'egókhâymaa'in."

¹⁵ T'âhkí in tunjowa'di tsíhtáye Stephen óemúnde', hedí íví ts'ay wí makówáwi t'ôepä'äa'íví'in waagibá ünkeepóe'in dâymû'.

7

Stephen-di in Hudíyo tsonnin ovâyhí'máa

¹ I' owha' p'ó'dédí'di Stephen óetsika'yan, "Ti nã'i ditû'di t'âhkí ta'gen namuu?"

² Stephen-di ovâytu'an, "Mä'mää'indá tí'ûuwîn páadé'indá, naa dînt'ôeyan. Jôesi Tádá i' sa'wó'di kohthay eedi nathaa'i nanbí páadé'i thehtáy pahpâa Abraham-bí'piye ipikeeyan, wa'di Abraham owáy Mesopotamia nange wãhãã nathaa ihaydibo', oe Haran bú'piye wa' namääpídibo',

³ hedí Jôesi Tádádí óetu'an,

'Uví maatu t'owa mänjoe'ámí hedá uví nangá,

hedí unmú-í nã'i nange wínkeekankhâymaa iwepiye.'

4 Hediho in Chaldean-bí nangedi napeedi oe Haran wăhăäpiye ithayegiho?. Ivi tádá ûnchuu ihaydá Jôesi Tádádí óetu'an iwedá namú-i'in, hedi náa nange náa githaa iwe napówá.

5 Jôesi Tádádí Abraham hăäwí wänbo ná'i nange iwe wí'óemăgipí ivi' ûnmúunídí, wí nan i'ăhkêení'i wänbo joe. Hewänbo Jôesi Tádá ivi tun imăgi wáy wí thaa ná'i nan óepăhkhâymaa'in ivi' ûnmúunídí, hedá owáy nachuu ihaydá ivi tí'úugé kă'ăä'indá inbî' dínpuwagí'o. Hedi ná'i t'ăhki Jôesi Tádádí Abraham óetu'an wa'di ivi páadé'i ay ûnpuyăpidíbo?.

6 Óetu'an wá' ivi tí'úugé kă'ăä'in wiyá nange inbî' dínmuupí'we dívíthayekhâymaa'in, hedi ee nange'in t'owadi jónán tăgintă (400) paayo t'ăhki ovăypankhonkhâymaađá ovăyt'ôephadekankhâymaa.

7 Hebo óetu'an wá', 'Naadá in t'owa uví tí'úugé kă'ăä'in ovăypanhógi'in dovăytuhchănukhâymaa, hedá hă'in t'owaví nangedi uví tí'úugé kă'ăä'in dipeegi'o, hedi ná'i nangepiye di'ăä-i, hedi náwe naa dí'a'ginmăáni.'

8 Hediho Jôesi Tádá gin iwéhpê'andi Abraham óetu'an wên k'ewe taadi óetaa'amí'in, Abraham ikeeyamidí nahíje'in. Hedi Abraham wí e'nú ûnpuyă, i-á Isaac gin nakhăwă, hedi khăve thaa naphade ihaydi ná'in k'ewe taadibá óetaa'an. Hedá Isaac wá' ivi e'nú Jacob hanbá i'an, hedá Jacob-á ivi tă'di wíje (12) e'nún hanbá-á, indá nanbí hehăäwin thehtáy pahpá'in gínmuu.

9 "Nă'indá inbí tí'ûu Joseph-ví'piye dithúupóedí óeku'p'égi, hedi wây-á senă' oe Egypt-piye dimännindi óekumădi indádí óeho?.

10 Hewänbo Jôesi Tádá wá' i-ádi namăä, hedi t'ăhki ivi t'ôephade iwedi óejăa'an. Jôesi Tádádí Joseph óekhăge'nandiho i' Egypt-wi tsondi p'ó'dédí' Pharaoh gin óetu'o'i'di báyékí óehí, hedá óemú' híwó'di hangintan imăa'in, hediho i'di Joseph óesóge in Egypt'inbí tunjó dínmúunídí hedá ivi hăäwí t'ăhki ôn'ăyîngi'amídá.

11 "Ihayhăäbá oe Egypt nange hedá Canaan nangá wéngé t'ăhki dihaapóe, hediho báyékí t'owa dăyt'ôephadende?. Nanbí thehtáy pahpá'in wänbo wídăykoegi'shaadepí.

12 Hedi oe Egypt dínkoegi'bá'yennin Jacob ûnhanginpóe, hediho ivi e'nún nanbí thehtáy pahpá'in gínmuu'in iwepiye isan dăykoegi'kumă-ídí. Ihaydá páadé iwepiye dits'anmăä.

13 Hedi wiyá dimăä ihaydi Joseph-di ovăykeeyan i-á inbí tí'ûu dínmuu'in, hedá Pharaoh-á ûnts'anginpóe to'wên Joseph-ví t'owa ûnmuu'in.

14 Hedi Joseph-di ivi maatu t'owa-á hedá ivi tádá Jacob-á ovăyt'ôesan ivi'piye oe Egypt di'ăä-i'in. Indá tségintă'di p'anú (75) ihay diji?.

15 Hediho gindidi Jacob-ádi nanbí wé'gen thehtáy pahpá'indádí oe Egypt-piye dimăä, hedi iwe dívíthaye dichuu píhay.

16 Tíúugédí i' pení phékhún Egypt-di oe Shechem-piye dăyho' hedi iwe wí t'owápho iwe wiyá dăywăykhă'kw'ódi. Báyékí paayo phade ná'i hăäwí napóepídíbo ná'i t'owápho-á Abraham wí chă'di ho ikumă Hamor-ví e'núnbí'wedi.

17 "Iwedi báyékí paayo naphade, hedi nanbí t'owa oe Egypt nange wăhăä báyékí di'ăyt'owasôe, hedi i' thaa tsowa na'ă' Jôesi Tádá i'amídí háa i'di Abraham óetu'an waa óekhâymaa'in.

18 Hedi ihaydi wiyá tsondi p'ó'dédí' ts'aabi' Egypt nange nasogedee, i-á hăäwí wänbo Joseph-ví'gedi ûnhanginnăhpí' namuu.

19 I-á wên háawên jănăkí'in nanbí t'owaví'piye i'an, i'dá nanbí thehtáy pahpá'in ovăykaygi'an inbí ây hí'innin já'wébo dăyjo'e'amídí dínchuu-ídí.

20 "Ihaydibá Moses na'aypuyă, hedi hânho sa'wó'di-á na'aymuu. Ivi jiyá-ádi ivi tádá-ádi poje p'óe t'ăhki inbí k'aygibo óe'ăyîngi'an.

21 Ihaydáhá? oe já?wépiye óepiye óejoe?amídí, hebo Pharaoh-ví a?yú ûn?äädí óeshaadi iví?piye óeho?, hedi iví? ûnmuu waabá óesówé.

22 Moses-á ná?in Egypt-winbí háhkan t'ähki naháhpóe, hedi iví hí?-á hedá t'ähki i?annindá ûnkay.

23 “Moses-á jónántä (40) paayo?i napuwamän dihaydi i?ánshaamägi iví t'owa in Israel-?in napuwämú-ídí.

24 Hedi namää ihaydi wí Egypt-wi sendi wí Israel-?i? sen óewa?odi óemû?, hediho Moses-di ná?i Israel-?i? ôn?aywoenídí namää, hedi háa i? Egypt-widi i? Israel-?i? óe?an waabá Moses-di i? Egypt-wi óe?an óedahay píhay.

25 Moses na?ánde? iví t'owa dínhanginnáani?in Jôesi Tádádí óesóge?in inbí t'ôephade iwedí ovâyma?p'äädí-ídí, hewänbo indá wídnhanginnáhpí.

26 “Wíyá tháwän nawáy?ää ihaydi wíje Israel-?in dányandedí ovänmû?, hedi ovänk'emakannamídí ikhää. Ovântu?an, ‘Bát'ôeyanbe un senä?, undá tí?ûuw in waaginbá damuu, hedi háadan wí?ná táye dänwá?o?’

27 Hewänbo i? sendi i? wêe sen óewa?o?i?di Moses óewänpichänudi óetu?an, ‘To?dan wônk'û? na?in dítsonmá?ve-ídí háa dítu?âamídí híwóhpí äñ?o?in?’

28 Ti naa wá? díháji?in unda?, tsá?di i? Egypt-wi náa?an waabá?’

29 Moses ná?in nat'oedi Egypt-di nashavepee, hedi oe Midian nangepiye namäädi iwe wí já?wédí?i waagibá ithaye. Iwáy wáhäähó wíje e?nün ûnpuyä.

30 “Wíyá jónántä (40) paayo naphade ihaydi wí thaa oe Sinai p'in nú? ahkónu wáy naji? ihaydi, wí makówáwi t'ôepa?aa?i wên wää?i phé?yávi nakoje?nin jáage nawindi óemû?.

31 Moses ná?i imû?di óeháa?an, hedi shánki nú?piye ihádi híwó imúunídí, hedi Nanbí Sedó Jôesi Táa ihée?andi nat'oe. Gin Moses óetu?an:

32 ‘Naa-á Jôesi Tádá omuu, uví thehtáy pahpá?in Abraham-dá Isaac-á hedá Jacob-á indi dí?a?ginmägi?i?.’ Moses nakhunwôeda?póedí nathathapóe, hedi wíyá imúuní?in wínada?pí.

33 Hebo Nanbí Sedó Jôesi Táadí óetu?an, ‘Ó?antop'ädi, hä?i nan unwin diwe báyékí na?a?ginmuu, naví? dínmuudi.

34 Ta?gendi naa dómû? háa in Egypt-windi naví t'owa ovây t'ôephadekando?in, hedá inbí haytuhkwíndá ot'oe, hediho dovâyma?p'äädí-ídí owá. Nää-á u-á bikhây?amí, oe Egypt-piye wíwáysankhây máa ovâykhäge?namídí.

35 “Hediho Jôesi Tádádí Moses óesan in Israel t'owaví tsondi dínmuunídí hedá ovâyma?p'äädí-ídá, tobá händídí indi óejoegi?andi óetu?an wänbo?, ‘To?dan wônk'û? nanbí tsondi gínmuunídí hedá dítu?âamídá háa híwó háa híwóhpí iví?o?in?’ Hedi Moses in Israel t'owaví?piye namää ihaydi i? makówáwi t'ôepa?aa?i? in wää?i phé?yávi nakoje?nin jáagé nawindi óehée?andi?bá i-áadí namää óekhäge?namídí.

36 Ná?i Moses-á t'ämäge ipínnánt'ôe?an oe Egypt nange wáhääh, hedá i? p'í? mâap'oe gin dâytu?o? iwe tsowa-á, hedá i? ahkónu iwá jónántä (40) paayo diji? ihaydi. Handidího i?di in Israel t'owa Egypt nagedí ovâypiye.

37 Ná?i Moses-dânkun in Israel t'owa ginnân ovâytu?an: ‘Jôesi Tádádí wí tukhe?bi? unbí t'owa iwedí?ibo namuu?i wovâysangi?o, naa dísan waagibá.’

38 Ná?i Moses-á in Israel-?indádí naji? oe ahkónu i?ge. Oe Sinai p'in nú? nanbí thehtáy pahpá?indádí naji?, i? makówáwi t'ôepa?aa?i?di wíyá óehée?an dihaydi, hedi i? t'ôepa?aa?i?di óehée?andi wí hí? nahándepí? ihógi na?in dítu?âamídí.

39 “Hebo nanbí thehtáy pahpá?in wídida?pí Moses ônt'ôeyaaní?in, hediho óewänpíjoegi?an, hedá oe Egypt-piye diwáypunda?di dibo?aakw'ó. Hediho Aaron dâytu?an,

40 ‘Wí hääwí ay’a’ginmäänígi’ hedá dînpáadéhúuwígi’-á dînpa’í. Nă’i sen Moses oe Egypt-di dípiye’i-á, wíginhanginnáhpí háa ûnpóe’in.’

41 Ihayhäädi wí hääwí wí wáasi’ay waa ûnchaa’i dâypaa, i-á inbí jôesi dînmuu waa dâychaa, hedá dâya’animâat’ahánú inbí a’gin dívímäänídí, hedí nă’i hääwí inbí mandibo dâypaa’i’đi báyéki ovâyihhchanmăgi.

42 “Hediho Jôesi Tádádí ovâyjoe’an hedânho i’ thandá p’óe-á hedá in agóyó oe makówá disaa’indá dâya’ginmäänídí. Hăn’oebo wí Jôesi Tádávi tukhe’bi ita’nan háa Jôesi Tádá natú’in, ginnân:

Un Israel t’owa, oe ahkónu jónántă (40) paayo íji’ ihayđi,
bîn’animâat’ahánúndedi unbí a’gin bînmäänídí,
ta’gendi naagi’ wí’úví’anpí.

43 Naa dí’a’ginmääníví’wedi
wí híyää’i te’aa’ay pho’ Moloch bînsóge bînhúuwídí,
hedá wí hääwí wí agóyó waabá ûnchaa’i’ Rephan gin dâytu’o’i-á bînhon.
Nă’in wíjedi mandibo bînpaa’in bîn’a’ginmăgi.

Hedânho wên t’owa dovâysankhâymaa wovâyhúuwídí kayi’ wăhääpiye oe Babylon-ví shánki onăđi.

44 “Jôesi Tádádí Moses óhéee’an nanbí thehtáy pahpá’in ovâytu’amídí wí te’aa gáhâyú’i dâypa’i’in, hedí Moses ônkeeyan háa nakeet’ôeni waa. Nă’i te’aa gáhâyú’i-á íve i’ k’uu pháagîn dak’óe Jôesi Tádávi tsontun eedi nata’muu’i’, hedí i’ te’aa dâykée’i oe ahkónu i’ge diji’ ihayđi.

45 Hedí nanbí thehtáy pahpá’indá i’ te’aa gáhâyú’i-á inbí ây ovâyjoe’an, hedáhá’ inbí ây-á i’ te’aa dâymaa Joshua-di năa nange ovâyts’úde ihayđi. Ihayđibá in t’owa nă’i nan diwewin dimú’de’in Jôesi Tádádí ovâykhehpiye. Hedí nă’i te’aa dínk’óe inbí tsondi hay’i David-ví thaa puwahay.

46 David-dá Jôesi Tádá óehihchannan, hedí gin ijûusu’an: ‘Nanbí Sedó Jôesi Tăa, u Jacob-di hăn’oe wóe’a’ginmă’i’, wí wháagé ugí’ wînk’úuwí’in naa dímăa.’

47 Hebo David-ví ay Solomon-dân Jôesi Tádági’ ôntewhák’û’, David-dá joe.

48 “Hewânbo Jôesi Tádá i’ shánki kw’áyewi namuu’i’ i’ tewhá t’owa inbí mandi dâyk’w’óđi eejedă’bá wínathaapí, i-á t’âmăpiye nathaa. Hăn’oe wí iví tukhe’bi’ gin ita’nan:

49 Jôesi Tăa natú,
‘Makówá t’ăhki navi soge’i waagi’bá dînmuu,
hedá năa oepăa k’ayđá wí ân kaykhanwówákandi waagibá-á naagi’ namuu.

Wí wháagé dítôeníđi wânbo wí’únkodipí bînk’úuwídí,
hedí wáyge dâykaykhanwówá’amí’in wíđîntáypí.

50 Ti navi mandibo hăă t’ăhki wíđókhíjepí’an?’ gin Jôesi Tăa natú.

51 “Un t’owa p’óhkây’inda’ ímuu, hedí wâyupí’in ímuuđi Jôesi Tádávi hí’ pí’nă khó’jé wí’únts’úya’pí hedá wí’ít’oe’opí. I’ Yă’đăa’i P’oewăahăa hăăđi wânbo t’ăhki bînjoegimăa. Háa unbí hehăăwin thehtáy pahpá’in díví’an waagibá úvíkanhon.

52 Indá Jôesi Tádávi tukhe’min t’ăhki ovây’t’ôephadekannanpí’an. Ovây’t’ahánú in t’ôepa’ăa’in hăn’oe ditú’in nă’i to’wí iví wówátsi ta’ge ihondi namuu’i nakă’ăăgi’o’in. Hedí i’ napówá ihayđá undidá tunjówăagé bînmangekán, hedí handidí undibo bînhay.

53 Tobá Jôesi Tádádí in makówáwin t’ôepa’ăa’in ovâysan wânbo iví tsontun wovâymäßigí, nă’i tsontundá wíwîn’a’ginnanpí.”

Stephen óek’usăyu

⁵⁴ Wa'di Stephen-di ovâyhí'máadí in Hudíyo p'ó'dédí'in hânho dit'ayyaapóedí ôndawä'ts'inde'.

⁵⁵ Hewänbo Stephen-dá i' Yä'dâa'i P'oewaaḥḥa pín ta'gedi imáadí oe kw'áyepiye ibée, hedi oe makówá Jôesi Tádávi sa'wó'di kohthay ônmû', hedá Jesus-á Jôesi Tádávi ko'díngédí nawindi óemû'.

⁵⁶ Hedi Stephen natú, "Binmú'dí, makówá nakhuudeedi dómúnde', hedá i' t'owa t'âhkígí' na'aypuyä'i-á Jôesi Tádávi ko'díngédá nawin."

⁵⁷ In iwe diwinnin díví'ojemankw'ódidí dívítuwinú, hedá t'âhkídibo wé'ge ivi'piye dikhenmää.

⁵⁸ Hedi khóhkaydi oe bú' já'wépiye óeho', hedi in ônt'e'p'ide'in inbí k'éwé'i to díví'âdidí wí e'nú Saul gin nakháwä'ivi nú' dâyjo'e'an i'âyîngi'amídí, hedáhá' Stephen óek'usäyü óeháyídí.

⁵⁹ Wa'di óek'usäyunde' ihaydibo ijûusu'an gin: "Nanbí Sedó Jesus, naví hâä dînke'."

⁶⁰ Hedi idége'disógedi gin kaygi natú, "Nanbí Sedó Jôesi Táa, in t'aywó'nin ná'in t'owa díví'o'in wí'ovâychäñú-ípi." Gin natúdího' iví wówátsi ibowa ijó'k'û' waagibá.

8

Saul-di in méesate'in t'owa ovâyt'ôephadekando'

¹⁻² Stephen óehaydi Saul-dá óehí'an. Hebo wây-á senä' Jôesi Tádá óe'a'gindo'indidá báyékí dívíshtäädí Stephen óekhä'k'û'. I' thaa iwedi páadépiye t'âhkí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in oe Jerusalem dikw'ó'nin báyékí ovâyt'ôephadekando', hedi in t'âhkí dijândi t'âmäpiye diwadédee oe Judea nange Samaria nangá i'ge t'âhkí. In Jesus-ví t'ôekhuwa'indá' Jerusalem-bo dívíwóyí'.

³ Saul-di in méesate'in t'owa báyékí ovâyjänäkí'o'. Tewhá ee t'âhkí ijíyéndedi kwiyä'dá senä'dá inbí'jedibo ovâywhaapiyende', hedá ovâypankw'óe'ó.

Oe Samaria nange Jôesi Tádávi híwó'di tun ovâyt'ôe'o'

⁴ Hediho in t'âmäpiye dishavepee'in wéngé t'âhkí dívíjyéndedi Jôesi Tádávi hí' ônt'ôekanhon.

⁵ Philip wí Samaria-wi bú'piye namäädí Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'o'. Ovâytumáa Jesus-á namuu i' to'wí Jôesi Tádávi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

⁶ Báyékí t'owa dívíwé'ge'an hedá háa Philip-di ovâytumáa'in áyîngidí dívít'ôeyande', i' pínán t'ôe i'andi dâymû'di.

⁷ Báyékí yä'dâapi'in p'oewaaḥḥa dívítuwinúndedi in t'owa ovâymaa'in diwedi dipee, hedá báyékí in dín'a'yâkankodipi'indá dipóhay'indá ovâyhekháa'an.

⁸ Hedânho in bú'win hânho dihíhchanpóe.

⁹⁻¹¹ Ee bú' wí sen Simon gin nakháwä'i wí'bo natû' i-á hay'i namuu'in, hedi ichuget'ôe'odi báyékí paayo in Samaria nange'in t'owa ovâyháa'o'. Hediho gin i'odi t'âhkí t'owa he'ennin dimuu'indá he'ennin dimuupí'indá ônt'ôeyande', hedi ditû', "Nä'i sendá i' namuu Jôesi Tádávi óepínnánkaymăgi'i'."

¹² Hebo Philip-á i' híwó'di tun Jôesi Tádávi khuu i'gedi ovâyt'ôe'o' hedá ovâytumáa Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádávi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi in t'owa dívíwâyudi ovây'p'ó'p'oe'an, kwiyä'dá senä'dá.

¹³ Simon wänbo wá' iwäyü, hedi óep'ó'p'oe'an dihaydi Philip-ádi wé'ge dänjyénde', hedi hânho óeháa'o' t'âmäge'i' pínán t'ôe Philip i'o'i' imû'di.

¹⁴ Oe Jerusalem in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dit'oe in Samaria-'in t'owa Jôesi Tádávi tun ônkê'in, hediho Peter-á John-dá inbí'piye ovânsan.

15-16 Nǎ'in wíje dapówá ihaydi in dívíts'anwäyü'ingí' ovâyjûusu'an i' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa dâykáydí, gá i' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa wa'di inbí'piye wídín'ääpídân. Ovâywänpip'ó'p'oe'an Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyüdi.

17 Hedáhá' inbí'di wí'ingin dänmank'û'di i' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa dâykê'.

18 Hedi nǎ'in Jesus-ví t'ôekhuwa'in in t'owaví'di dänmank'û'di i' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa dâykê'in Simon imû'di ovânchä'määni'in nada',

19 hedi ovântu'an, "Naa wá' dínk'u' hedânho t'ähkí naa inbí'di dáymank'û'in i' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa dâykáydí."

20 Hebo Peter-di óetu'an, "Uví chä' wóegébo péyégepiye unmu-í, gá un'ándedân i' hääwí Jôesi Tádá imä'i chä'di nâakuumä-í'in.

21 Jôesi Tádádí wóemunde pí'nǎ khó'jé ta'ge wí'unmuupi'in hediho nǎ'in t'ôe há'to úkoedí-í bí'amídí.

22 Nää-á nǎ'i yǎ'dâapíkan unkanda'i náJoe'an, hedi pín ta'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye bijûusu'amí hádeebá nakodídi nǎ'i gin un'ánshaamuu'í' wón'owóejé-í.

23 Naa-á dínhanginná hânho unthúut'ôe'in, hedá uví t'aywó'didi wóewhimáa waagibá úpóe."

24 Simon-di ovântu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye dínjûusu'amí hedânho nǎ'i dítu'andi naa wídínpuuwípídí."

25 Hedi Peter-ádí John-dádí hääwí Jesus-ví'gedi dänhanginná'di' in t'owa ovâytu'an dihaydi, hedá Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun ovây't'ôe'an dihaydi, Jerusalem-piye dawáymää. Dänweehon dihaydi báyéki Samaria nangewi bú'ây i'gedi daphade, hedi Jôesi Tádáví híwó'di tun ovây't'ôekanhon.

Philip-ádí i' Ethiopia nangewi tsondi-ádí

26 Ihayhäädibá wí makówáwi t'ôepa'aa'í'di Philip óetu'an, "Ókhây'andi nǎ'in aakonpiye'in p'ôe i'ge unmu-í, indá Jerusalem-di Gaza-piye namän." (Iwe wí ahkónu naná.)

27 Hediho ikhây'andi namää. P'óegé iwéngé namän dihaydi wí sen óemû'. Nǎ'i sendá Ethiopia-wi tsondi namuu, in Ethiopia-winbí tsondi p'ó'dédí' kweeví chä' t'ähkí ôn'áyînmáa'i namuu, i' kwee-á Candace gin nakháwǎ. Nǎ'i sen oe Jerusalem-dá najiwän Jôesi Tádá óe'a'ginmäänidí,

28 hedi nää iví'piye iweehon dihaydi iví te phoge na'ándí in ta'nin Jôesi Tádáví tukhe'bi Isaiah ita'nannin itundo'.

29 I' Yǎ'dâa'i P'oewaahâa'di Philip óetu'an, "Ja' unmu-í hä'i te nâakâanídí."

30 Hediho Philip iwänäkídídi óekáa, hedi i' sen itundodi nat'oe, hedi óetsika'yan, "Ti unka'póya' hä'i nâatundo'í'?"

31 Óetu'an Philip, "Hândidan oka'póewí wí to'wídí wídínthayyohpídí? Han unchanpóedí ti nää te phoge bitôení naa-ádí bisôege-ídí?"

32 Jôesi Tádáví ta'nin diwe itundo'í ginnân natû':

Wí k'úwá óekhe'gí'o'í dâyhúja' waagibá óeho',

hedi wí k'úwá'ay óephó'k'owandedi sígínpidíbo hânda'dibo nawänpik'óe waagibá,

i'ba wá' háabo wínatúhpí.

33 Óewôeda'iwekán, hedá híwó'dá wí'öntunjó'nanpí.

To'wí wänbo háabo wí'ünkodipí natúunídí iví tí'úugé kǎ'ää'inbí'gedi gá iví wówátsi nää oepáa k'aydi únbowadeedân.

34 Hedi i' Ethiopia-wi tsondidi Philip óetsika'yan, "Toví'gedan Isaiah ihí'máa? Ti wí'bo iví'gedi háa wíyá to'wíví'gedi ita'nán? Ti u'di dítu'amí?"

35 Hediho Philip-di ónthayyan nǎ'i hí' Isaiah ita'nandi-á Jesus-ví'gedân namuu'in, hedáhá' i' híwó'di tun Jesus-ví'gedi shánká ónthayyan.

³⁶ Iwáy p'óegé wáy damändi nap'o'k'óe iwe dapówá, heḍi i' tsondidi Philip óetu'an, "Hín námú'dí, häwe nap'o'k'óe. Ti wínakoḍipí'an díp'ó'p'oe'amídí?"

³⁷ Philip-di óetu'an, "Híwó namuu-ákun un'p'ó'p'oe'púuwídí, pín ta'gedi biwäyundedi." Heḍi óetu'an Philip "Naa dáywäyunde-ákun Jesus Christ-á Jôesi Tádávi ay namuu'in."

³⁸ Heḍiho' i' tsondidi i' sen isanhondi' óetu'an i' te iwóyí'ní gin, heḍi Philip-ádi i' tsondi-ádi ee nap'o'k'óe iwe dawá, heḍi Philip-di óep'ó'p'oe'an.

³⁹ P'oe iweḍi dapee ihayḍi Nanbí Sedó Jôesi Táavi P'oe'wāhāḍi tsíkhagipí Philip iweḍi óeho', heḍi i' tsondidi wíyá wí'óemû'pí, hebo iví'piye namän dihayḍi báyéki nahíhchanpóe.

⁴⁰ Philip-á oe Azotus bú' óekán, heḍi iweḍiho' i' bú'ây i'ge t'ähki Jôesi Tádávi híwó'di tun ovâyt'óekanhon oe Caesarea bú' napówá píhay.

9

Jesus-ví'piye Saul ipimägi

¹ Ihayhääbá Saul íwiwo jänäki in Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'gedi ihí'máa. Natû' i'di ovâyt'akhanukhâymáa'in.

² Heḍiho in Hudíyoví ow'ha' p'ó'dédí'ví'piye namää wí ta'di óedaa'amídí. Nã'i ta'di ihondiho in ta'ge óemägi i' Hudíyoví méesate oe Damascus bú' eeje'piye namú-ídí, heḍiho wên t'owa, háa kwiyä' háa senä' dimuu'in Jesus-ví p'oe i'ge dimännin ovâyshaadá, oe Jerusalem-piye ovâypanmá'í ovâypankw'óenídí.

³ In p'óegé Damascus-piye namän dihayḍi, tsowa napowamändi, tsíkhagipí wí ko makówádí nawá, heḍi óe'ánkê'.

⁴ Heḍi nange nakanu, heḍi wí to'wídí óehée'andi nat'oe. Óetsika'yan, "Saul, Saul, háaḍan u'di naa dí't'óephadekando'?"

⁵ Saul natsikapóe, "Nanbí Sedó, to-an unmuu?" Heḍi óetu'an, "Naa Jesus-ân omuu, u'di naa dí't'óephadekando'?"

⁶ Ówínú, heḍi i' bú'piye unmu-í. Iwânho wóetu'amí háa bí'amí'in."

⁷ In senä' i-ádi dimännin diwänpikwínudeedi háabo wíditundee'pí. Diwänpit'oe hewänbo hääbo wíḍây'pí.

⁸ Saul iwínú, hewänbo itsíwaa ihayḍá hääbo wí'ünkeet'óepí, heḍiho Damascus-piye óepaho'.

⁹ Poje thaa iví keetan wí'imáapí heḍá wá' húukan wänbo suwä wänbo wí'í'ohpí.

¹⁰ Nã'i bú' Damascus iwáho wí sen Jesus-ví'piye iwäyunde'i' Ananias gin nakháwã'i nathaa. Nanbí Sedó Jesus-di óekháyã'dedi waagibá ûnt'oe'póe, heḍi Ananias natú, "Nanbí Sedó, hää-an unda'?"

¹¹ Heḍi Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Wesebo Judas-ví tewhá ee'piye unmu-í. Iví tewhá-á nää bú'win p'oe iwe na'än, Ta'ge'in P'oe gin dâyt'ó'o'. Eedi wí sen Saul gin nakháwã'iví'gedi untsikapúuwí, Tarsus bú'wi-ân i' namuu.

¹² Nääbo ijûusu'o', heḍi i' tewhá ee na'än diwe untsudemändi wóemünde waagibá nääho ûnts'anpuwamän, heḍá wá' wóemünde' uví mandá nâatãgedá iví keetan wíyá ikáyjídí."

¹³ Hewänbo Ananias natú, "Nanbí Sedó, báyéki t'owadi nã'i senbí'gedi dí't'oe'an. Dí'tú uví t'owa Jerusalem-windá i'di hânho ovâyjänäki'an.

¹⁴ Heḍá in Hudíyoví ow'ha' p'ó'dédí'indi ônk'û' nãwe wá' in t'owa t'ähki wóekháyã'de'in dívíjûusu'odi ovâypankw'óenídí."

15 Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Ópûn, naadân wí'bo dóde?man naví t'ôe dîn'amídí. I'dá in Israel t'owa-á hedá in wé?gen t'owa wá? inbí tsonnin wóegé ovâyt'ôe'amí to?wí omuu'in naa.

16 Naadân wí'bo dônthayyamí báyéki it'ôephadekhâymáa'in naví t'ôe dîn'amídí."

17 Hediho Ananias i? tewhá óetu'an deepiye namää, hedi nats'ú. Hedi iví mandi Saul óetägedi óetu'an, "Tí'ûu páadé?i Saul, hä'in p'óegé nää Damascus bú?piye un?ä? ihaydi Nanbí Sedó Jesus uvi?piye ipikeeyan. Hedi i?dibá naa dísan wíyá ûkeepúuwídí, hedá i? Yä'dâa?i P'oewaqhâa pín ta?gedi mänmä've-ídí."

18 Wesebo wí hääwí paa okhowa waagi?bá namuu?i? Saul-ví tsée iwedi ûnjâapóe, hedi wíyá ûnkeepóedí iwínú.

19 Ihaydiho óep'ó?p'oe'an, hedi ihúuyandi iví kay iwáyké?.

Oe Damascus Saul-di Jesus-ví?gedi ovâyt'ôe'o?

Saul wí hâyú thaa oe Damascus-bo iwóyí? in t'owa Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indádí.

20 Hedi wesebo i? Hudíyoví méesate eeje namää, hedi ovâythayjo? Jesus-á Jôesi Táaví ay-ân ûnmuu?in.

21 In t'owa iví hí? dit'oe?in t'ähki ovâyháa?andi dívípitumáa, "Ti nää'i-ân wínamuupí'an i? to?wídí oe Jerusalem ovâyhanúnde?i? t'ähki in Jesus óekháyä?de?in dívíjûusu?odi? Ti nääpiye wína?äapí'an ha?min t'owa ovâywänpipanhóenídí, in Hudíyoví owha? p'ó?dédí?inbí?piye ovâyhúuwídí?"

22 Hebo Saul-ví hí?-á shánki wänbo ûnkaypuwamändi ovâythayyan Jesus-áho ta?gendi namuu i? to?wí Jôesi Táadádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, hediho in Damascus-?in Hudíyo hääbo wídayshaapí óetu?âamídí.

23 Báyéki thaa naphade ihaydi in Hudíyo dívíwé?ge?an háawin wên ánshaa dâyk'úuwídí hádídí Saul óeháyjídí waagi.

24 Khuu-á thaa-á i? bú? tehpaá phódi iwe óetsíkha?máa óeháyjídí. Hewänbo Saul ûnhanginpóe háa óekhâymáa'in,

25 hedi wí khun wên iví hí? iwe dívíwâyunde?indi i? bú?wi tehpaá iwepiye óeho?, hedi naphohchá? diwe wên t'únbay hay?in diwedi óewáve.

Saul oe Jerusalem bú? naji?

26 Saul Damascus-di oe Jerusalem-piye namää, hedi in wé?gen Jesus-ví?piye dívíwâyunde?indádí iwóení?in nada?. Hewänbo t'ähkídíbo i? dâykhunwôeda?, wídí?ânpídí ta?gendi Jesus-ví?piye iwâyunde?in.

27 Hewänbo Barnabas-di in Jesus-ví t'ôekhuwa?inbí?piye óeho? indi óetaa-ídí, hedi ovâytu?an háa Saul ûnpóe?in in p'óegé oe Damascus-piye namändi. Háa Saul-di Nanbí Sedó Jesus óemû? waagi hedá Jesus-dá óehé?an waagá ovâytu?an. Ovâytu?an wá? háa Saul khunwôeda?ginpídíbo? in t'owa oe Damascus Jesus-ví?gedi ovâyt'ôe?annin.

28 Hediho in Jesus-ví t'ôekhuwa?indi Saul óesígíkê?, hedi i-á oe Jerusalem i?ge t'ähki indádí naji?. Iwe wá? khunwôeda?ginpídíbo? in t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví?gedi ovâyt'ôe?an.

29 Wên t'owa iwe diji?, Hudíyobá dimuu hebo Israel nange já?wédí di?ää. Indádí wá? ihí?máadáhá? ituhkannan, hedi dit'aypóedí hádídí óeháyjí?in dâytuwämáa.

30 Hewänbo in tí?ûuwin páadé?in háa óekhâymáa?in dínhanginpóe ihaydi, oe Caesarea bú?piye óeshaveho?, hedá iwedáhá? wíyá bú? Tarsus-piye óesan.

31 Nää'i naphade ihayhää in méesate?in t'owa dívíwé?ge?o?in i? nange Judea-á Galilee-á Samaria-á to?wídí wänbo wí'ovâyjänäki?ohpi, hedi shánki dikaypóe.

Hedi Nanbí Sedó Jôesi Tâa báyéki dâya?ginmä? hedá i? Yä?dâa?i P'oewaahâadi ovâykhäge?máa, hedânkun shánki wânbo dit'owasôe.

Peter ipínnánt'ôe'o' in bú' Lydda-á Joppa-á eeje

³² Ihaydibá Peter t'ämäpiye namändi Jôesi Tádávi t'owa oe Lydda bú' dikw'ó'nin napuwápówa.

³³ Iwe wí sen Aeneas gin nakháwä?i? óejay. Nã?i sendá wí?ún?ä?yâkankodipídi kháve paayo wí?únkodipí ishaa-ídi.

³⁴ Peter-di óetu'an, "Aeneas, nã-á Jesus Christ-di wóehekhámägi. Óshaa, mänpa?shâa." Hedi wesebo han i'an.

³⁵ In t'owa Lydda bú' dithaa'in t'ähki hedá o?ge oe Sharon nange dithaa'indá háa únpo'e'in dâymû?, hedi báyéki in diwedi Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwâyunde'in dipóe.

³⁶ Ihaydibá wí kwee Tabitha gin nakháwä?i?, Jesus-ví?piye iwâyunde'i?, ee Joppa bú' nathaa. (Ivi kháwä-á Greek tundi "Dorcas" únmuu, hedi ná?in hí? Dorcas-á "Pää" gin natunda?) Nã?i kweedá hãädi wânbo t'ähki t'owa híwó ovây?o?, hedá in sehkanáwó diwówáji?indá ovâykhäge?máa.

³⁷ I-á nahaypóedi nachuu, hedi i? pení óe?owídi inbí khuu dínmuu waagibá, hedi oe wha?k'ay íve óek'û?

³⁸ Lydda iwedi Joppa-á kayi? wínanáhpí, hedi ee Joppa in Jesus-ví?piye dívíwâyunde'in dínhanginpóe Peter-á oe Lydda naji'in, hedi wíje sená? iví?piye ovãnsan óetu?ãmídi, "Tí wesebo na?indádi wí?un?ää-ípi'an, hedi ä?yuugi giwáymú-í."

³⁹ Hediho Peter wesebo ikhây?andi indádi namää. I? tewhá ee dipówa ihaydi oe wha?k'ay ívepiye óepiye. T'ähki in kwiyä? dikw'ó'nin inbí sená? dín't'ahánnin Peter-ví nú? diwindi diséji?, hedi ónkeejo? i? báyéki to-á k'éwé?i aa-á Dorcas ipaa?i? wa? nawówáji? ihaydibo?

⁴⁰ Peter-di t'ähki ovâypeejôndi idége?disóge ijûusu?ámídi, hedi ibeedi i? pení óemúndedi natú, "Tabitha, óshaa." I? kwee itsíwaadi Peter óemú?di ishaasóge.

⁴¹ Peter-di óemanyâ?di óekwínukhäge?nandá in kwiyä?dádí in wé?gen Jôesivi t'owa-ádi ovâyttuhkánnan dits'úúnídi, hedi i? kwee wíyá nawówápóe'in ovâykeeyan.

⁴² In Joppa-win t'owa dínhanginpóe háa napóe'in hedi báyéki Nanbí Sedó Jesus-ví?piye dívíwâyü.

⁴³ Peter ee Joppa ná?i sen Simon gin nakháwä?ivi?webo híwó hay thaa iwóyí?. Simon-dá púje távikandi?-ân namuu.

10

Cornelius-di Peter óetuhkánnan iví?piye na?ää-í'in

¹ Oe Caesarea bú' wí sen Cornelius gin nakháwä?i nathaa. I-á tägintä (10) sundaḡoví tsondi namuu, hedi iví sundaḡo-á "Italy-win" gin ovâyttu'o'in diwedi'in dimuu.

² I-ádi iví k'aygi?indádi hãädi wânbo Jôesi Tádá óe?a?ginmä? tobá Hudíyo dimuupí wânbo?, hedi in sehkanáwó diwówáji'in Hudíyo t'owa háyü-anho ovâychä?mä? ovâykhäge?namídi, hedá hãädi waa Jôesi Tádávi?piye ijûusu'o?.

³ Wí thaa thí?eedi poje iwáypiyee nanândi, wí makówáwi t'ôepa?aa?i? Cornelius únpowádi kee?eedi óemú? waagibá únpo'e, hedi óekháyã?

⁴ Cornelius hânho óepíhää, hedi i? makówáwi t'ôepa?aa?i? óedamúndedi óetu'an, "Nanbí Sedó, háaḡan un?ää?"

Hedi i' t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá wóemû' in sehkanäwó diwówáji'in t'owa ovâyçhä'mägi'in hedihó háa bi'annin wí'ün'ôede-ípi.

⁵ Nää-á wên senä' Joppa bú'piye u'di ovâysaaní, indá wí sen Simon gin nakháwä'i' óenuuwä-í nâwepiye óemá'ídí, i' sendá Peter gin wá' nakháwä.

⁶ I-á iwóyinde' wí púje tävikandi' Simon ginbá nakháwä'ívi tewhá ee, nã'i tewhá-á mâap'oe nú' nak'óe."

⁷ I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di Cornelius óehí'bowa ihaydi ijâa'an, hedí Cornelius-di wíje iví tewhá'in t'ôe'indá hedá wí sundado-á ovâythkännan, nã'i sundadodá häädi waa Cornelius óekhäge'do hedá Jôesi Tádá óe'a'ginmä'.

⁸ Háa i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa Cornelius-di ovâythayyan, hedáhá' Joppa-piye ovâysan.

⁹ Wíyá tháwán taagepiye wa'di in senä' p'óegé dimändi, i' bú' tsowa dipowamán dihaydibo', Peter oe wha'k'aypiye napee ijûusu'amídí.

¹⁰⁻¹¹ Nahséhpoedí ihúuyami'in nada', hebo wa' dâyhäháa'odibo na'ääk'óe waagibá ûnpóe, hedi makówá nakhuudee'in ûnkeepóe, hedí wí hääwí nangepiye nawhawe'ädi imû', i-á wên aa pháagí'in waagi'inbá namuu, hedí jónu wéegé eeje nawhimuu.

¹² In aa iwe t'ämäge'in animâa hääwên dikw'ôn, hääpandá p'oekanu-á pääyu-á hedá tsídé-á.

¹³ Hedi to'wídí óehí'máadi nat'oe ginnân: "Peter, ówínú, ovâyhánú hä'in hedá ovâyk'óe."

¹⁴ Hebo Peter natú, "Joe, há'to, Nanbí Sedó. Naa hãnhay wãbo wídók'oe pí hääwí nanbí khuu gínmuudi gínkhâak'óe'i', gi'bi hääwí khâa'i gin âytumáa'i'."

¹⁵ Hedá wíyá i' hí' nat'oe ginnân: "Wí'úkhây'ähpí untúuni'in nakhâak'óe'in hääwí Jôesi Tádá natú'i híwó'di namuu'in."

¹⁶ Powin gin napóe, hedi ihaydi in aa pháagí'in wesebo makówápiye óetege.

¹⁷ Peter i'ánshaamáa hää-angú i' hääwí ûnkeepóe'i' namuu'in, hedí ihaydíbá in senä' Cornelius-di ovâysannin wáy Simon-ví tewhá ûnk'óe'in dâyshaa, hedí oe tehpaá phódi dipówá.

¹⁸ Hedi dituhkwínpóedí ditsikapóe, "Ti nãwe Simon Peter iwóyí'?"

¹⁹ Wa'di Peter i' hääwí ûnkeepóe i'gedí i'ánshaamáadi i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi óetu'an, "Ót'ôeyanbe, poje senä'di wóetuwämäa. Nää-áho ówhanbe, hedí ánshaaginpidíbo' indádí ópûn.

²⁰ Naadân dovâytu'an nãäpiye di'ää-í'in."

²¹ Hedi Peter in senä' diji' iwepiye nawân hedí ovâytu'an, "Naa-ân i' omuu undi dítuwämäa'i'. Háadan í'ää'?"

²² In senä'di óetu'an, "Cornelius-dáho na'in dísan, i-á sundádoví tsondi namuu. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, Jôesi Tádá óe'a'gin, hedí iví'gedí in Hudíyo t'ähkí híwó dívíhée'o'. Wí makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an u wóetu'âamídí iví tewhá eepiye unmú-ídí, hedânho wí hí' uví'wedí nat'oe-ídí."

²³ Hediho Peter-di ovâytu'an dits'úuni gin, iwebo dívíwho'kw'ôenídí i' khun.

Hedi i' tháwándá hé'díbo Peter ishaadi ipikhây'an, hedí indádí namää, hedá wên Joppa-win Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indá wá' dimää.

²⁴ Wíyá tháwándá oe Caesarea dipówá. Cornelius-áho iví'we natsíkha'än, iví ây-á maatu'indá k'ema'indá ovâywé'ge'annin wóegé.

²⁵ In Peter-'in t'ähkí i' tewhá ee dipówá ihaydi Cornelius-di óesengitú'an, hedí Peter-ví páadépiye idége'disóge óe'a'geenídí.

²⁶ Hebo Peter-di óekwínukhäge'nan, hedí óetu'an, "Ówínú, u' waagibá naa wí t'owada'mân omuu."

27 Hedí dānhí'hondi i' tewhá íve dats'ú. Peter-di in báyéki t'owa iwe diwé'gekw'ó'nin ovâymû',

28 hedí ovâytu'an, "Ti wí'únhanginnáhpí'an wí Hudíyo ûnkhâak'óe'in iví khuu ûnmuudi pí'wên t'owa-ádi iwóení'in hedá inbí'piye na'ádâamú-í'indá? Hebo Jôesidi naa ná'in díhá'an: Naa wíđínkhây'âhpí otúuní'in wây-á t'owa híwó'nin wídimuupí'in háa naa dínkhâak'óe'in indádi dáywóenídí.

29 Hedânkun nâwepiye o'âä-ídi dídaa'andi naa 'joe' gin wó'túhpí. Hedí nää-á dítu'âamí háadi u'di dítuhkännannin."

30 Cornelius-di óetu'an, "Poje thaa phade poje iwe thí'êedi, nää waabá naná, hedí naví tewhá ee dáyjûusu'odi o'ân, hedí tsíkhagipí wí sen ots'á'i aa nato'ondi dínkeepóe, hedí naví hânge nakwinudee.

31 I'di naa dítu'an, 'Cornelius, Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá i' hääwí u'di in sehkanâwó diwówáji'in ovâymägi'i' imû', hedí háa bí'o'in há'to ûn'óede-í.

32 Nää-á wí to'wí oe Joppa-piye násân, Simon óetu'âamídi uví'piye na'âä-ídi, i-á Peter gin wá' nakháwä. Wí púje tävikandi'ví'we na'ân, i-á Simon ginbá nakháwä, hedí mâap'oe nú' nathaa.'

33 Hedího wesebo wên senä' dovâysan wóetuhkännamídi, hedí u-á wesebo un'âädi híwó bí'an. Nää-á nâwe t'âhkí gikw'ó, hedá Jôesi Tádá-á wá' nâwe na'indáđíba na'ân. Nää gikw'ó ívít'ôeyaanídi hääwí t'âhkí háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá wóetu'an waa na'in dít'ôe'amídi."

Peter-di in Cornelius-'in Jôesi Tádáví hí' ovâyt'ôe'o'

34 Hedí ginnân Peter natú: "Nää naa dínhanginná ta'gendi Jôesi Tádádi t'owa t'âhkí handa' ovâymáa'in.

35 T'âhkí to'wên i' dâya'a'ginnin hedá híwó díví'o'indá i'di ovâysígíhónde', tobá wâhääwin dimuu wänbo'.

36 I'di iví tun in Israel t'owa ovâymägi, hedí ovâytu'an dínkodi i-ádi dívíwóenídí Jesus Christ i'andi namuudi, i-á t'owa t'âhkígi' shánki natsonji'i-ân namuu.

37 Un únhanginná háa tí'úugéđi napóe'in oe Galilee nange hedá háyú Judea nange naná' t'âhká, John i' p'ó'p'oeokandi'di in t'owa dip'ó'p'oe'púuwí'in ovâytu'an dihaydi.

38 Únhanginná Jôesi Tádádi iví Yä'dâa'i P'oe'wâhâa ônsannin Jesus Nazareth-wi', hedânho Jesus-áho óesóge'in ikeeyamídi hedá in pinnándá óemäänídi, hedí Jôesi Tádá i-ádi najídi Jesus-di híwó in t'owa ovây'o' wáy namää wänbo', hedá háyú i' Penísendídi ovâyt'ôephadekannannin hehkháa ovâymägi.

39 "Hääwí Jesus-ví'gedi gínhanginná'di na'indi t'owa âyt'ôe'o', háa i'an waa ee Jerusalem bú' hedá i' wé'ge'i bú'ây in Hudíyoví nange t'âhká naná'di'. I-á óet'óhtägek'ú'di óehay.

40 I-ânkun i' namuu Jôesi Tádádi óewáywówápaa'i', hedí dínkeeyan i' powage'i thaa nachuu iwedí wíyá nawówápóe'in.

41 T'âhkí t'owadá wí'óemû'pí, hebo na'in iví'gedi ívíhée'amídi páadébo díde'mannindânho i' âymû'. Wíyá nawówápóe ihaydi i-ádi ívíhúuyan.

42 Hedí i'di na'in díjôn Jôesi Tádávi tun in t'owa âytunphaadé-ídi, hedá âytu'âamídi ta'gendi i-ânkun namuu Jôesi Tádádi óesóge'i' t'âhkí t'owa ovâykeekw'óenídí háa híwó háa híwóhpí díví'annin, wí'gíngí in ho dichuu'indá in wa' diwówáji'indá.

43 T'âhkí Jôesi Tádávi tukhe'mindi dítu'an, t'âhkí to'wên Jesus-ví'piye dívíwâyunde'inbí t'aywó'di dín'owó'jen. Jesus-ânkun ônk'ú' gin dín'amídi."

In Hudíyo dimuupí'in i' Yä'dâa'i P'oe'wâhâa dáykê'

44 Wa[?]di Peter-di gin ovâytumáadí i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâa nawá t'ähki in iví hí[?] ônt[?]ôeyande[?]inbí[?]wepiye.

45 Hedí in Hudíyo Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]in Peter-ádi di[?]äá[?]in hânho ovâyháa[?]an, i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâa in Hudíyo dimuupí[?]in wá[?] báyéki[?]bo ovâymägi[?].

46 Dínhanginpóe ovâymägi[?]in inbí hí[?] ho dit[?]oedi, gá pi[?]wí tundi dívíhéé[?]odân, hedá Jôesi Tádá ívíwo hay[?]i namuu gin dit[?]ú[?]dá.

47 Hedí Peter-di in i-ádi di[?]äá[?]in ovâytu[?]an, “Nä[?]in t'owa-á i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâa dâykê[?], na[?]in i[?] âykê[?] waabá. Hedânkun tóebo wí[?]ûnk[?]óepí ovâykhâa[?]amí[?]dí p'oedi ovây[?]p'ó[?]p'oe[?]amí[?]in, hewä.”

48 Hedího in Cornelius[?]in ovâytu[?]an dínkhây[?]ä[?] dip[?]ó[?]p'oe[?]púuwí[?]in, dâykeeyamí[?]dí Jesus Christ-ví[?]in dimuu[?]in. Hedáhá[?] indi óedaa[?]an wí háyú[?] thaa indá[?]dí iwóyí[?]ní[?]dí.

11

Peter-di ovâytumáa in Jerusalem[?]in méesate[?]in háa napóe[?]in

1 In Jesus-ví t'ôekhuwa[?]indá hedá in wé[?]gen Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]in oe Judea t'ähki dikw[?]ó[?]nindá dínhanginpóe in Hudíyo dimuupí[?]in t'owa wá[?] Jôesi Tádá ví hí[?] iwe dívíwâyú[?]in.

2-3 Hebo wáy wên t'owa Jerusalem bú[?]win dichanpóe t'ähki t'owa Jesus-ví[?]piye dívíwâyunde[?]in dínkhây[?]ä[?] in Hudíyoví khuu wá[?] dâyhúuwí[?]in. Hedího Peter Jerusalem-piye namää ihaydi indi óetu[?]an, “Häáwí gínkhâak[?]óe[?]i bí[?]an. Heháadan in Hudíyoví k'ewe taa dâymáapí[?]in t'owaví[?]we unji[?], hedá indá[?]dá bihúuyan[?]?”

4 Hedí Peter-di ovâythayyan t'ähki háa páadé iwedíbo napóe[?]in.

5 Ginnân natú: “Oe Joppa bú[?] o[?]án dihaydi naa dáyjûusu[?]o[?], hedí o[?]äák[?]óe waagibá dînpóedí wí háäwí dînkeepóe. Wên aa pháagin waaginbá namuu[?]in makówádí nawândi dînkeepóe, jónu wéegé eeje nawhimuu[?]in, hedá naví nú[?] dînpówá.

6 Hedí híwó in aa phoge dómú[?], hedí t'ämäge[?]in hääpandá p'oekanu-á pääyu-á tsidé-á dovâymú[?].

7 Hedí to[?]wí[?]dí díhí[?]máadí ot[?]oe. Ginnân dítu[?]an: ‘Peter, ówínú[?]dí ovâyhánú há[?]in hedá ovâyk[?]óe.’

8 “Hebo naa-á otú, ‘Joe, há[?]to Nanbí Sedó. Hânhay wänbo naví sóphoge wídótógipí wí háäwí nanbí khuu gínmuudí gínkhâak[?]óe[?]i, gi[?]bi háäwí kháq[?]i gin âytumáa[?]i.’”

9 “Hebo oe makówádí wíyá i[?] hí[?] ot[?]oe, gin: ‘Wí[?]úkhây[?]ähpí untúuní[?]in nakhâak[?]óe[?]in háäwí Jôesi Tádá natú[?]i híwó[?]di namuu[?]in.’”

10 Powin gin napóe, hedá háä t'ähki makówápiye óewáytege.

11 “Ihaydibáho poje senä[?] Caesarea bú[?] iwedí ovâysannin i[?] tewhá ee o[?]án diwe dipówá.

12 Hedí i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâadi dítu[?]an, ‘Ánshaaginpidíbo[?] indá[?]dí ópûn.’ Wên sí tí[?]úuwín páadé[?]indá wá[?] naa-ádi dimää, hedí i[?] sen dítuhkánndiví tewhá ee gits[?]ú.

13 I[?]dân na[?]in dítu[?]an wí makówáwi t'ôepa[?]aa[?]i[?] iví tewhá íve nawindi óemú[?], hedí i[?] t'ôepa[?]aa[?]i[?]dí ginnân óetu[?]an: ‘Wên senä[?] oe Joppa-piye ovâysân ná[?]i Simon náwe óemá[?]í[?]dí, i-á Peter gin wá[?] nakháwä.

14 I[?]dibá wovây[?]t'ôekankhâymáa hádí[?]dí ụ-á hedá háyú[?] uví k'aygi[?]indá wovây[?]aywoení[?]in.’”

15 “Cornelius-di naa díhí’bowa ihaydáhá’ naadá dovâyhée’an. Wa’di báyéki otúhpídibo i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa inbí’wepiye nawân, páadé na’in gínpoé waagibá.

16 Hedi dîn’ánpówá i’ to hí’ Nanbí Sedó Jesus häädi wänbo natú’di’, gin: ‘John-di t’owa p’oedida’ ovâyp’ó’p’oe’an, hebo undá i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa-á bínkáyí wí p’ó’p’oekan waagibá.’

17 Jôesi Tádádí i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa ovâymägi, hedá hanbá na’in dímägi, Nanbí Sedó Jesus Christ-ví’piye ívíwäyü ihaydi. Hediho hää-an naa omuu, ti naa dínk’óe Jôesi Tádá dówóyí’nídí? Naa-á joe.”

18 Hediho in t’owa háa Peter-di ovâytu’annin dit’oe ihaydi wíyá wíditúhpi híwóhpi i’annin. Ditú, “Jôesi Tádá hânho hay’i namuu. I’di in Hudíyo dimuupí’in t’owa wá’ ovâykhäge’nan inbí t’aywó’di dâyjoe’amídí, wówátsi nahánde’pí’in dâymá’ve-ídí.”

Oe Antioch bú’ Jôesi Tádáví tun dâywäyunde’

19 Stephen óehay ihaydi phaapiyedi in Jesus-ví’piye dívíwäyunde’in ovâjânáki’o’ hediho t’ámäpiye dishavemää. Wáy wên oe Phoenicia nangepiye dimää, wây-á oe Cyprus nangepiyá, hedá wây-á oe Antioch bú’piyá. Eeje indi in Hudíyo t’owada’mânho Jesus-ví’gedi ovâytu’an, in Hudíyo dimuupí’in t’owa-á joe.

20 Hewänbo wáy wên in dijá’nin sená’dáho oe Antioch bú’piyebá dimää’indá in Hudíyo dimuupí’in wá’ Nanbí Sedó Jesus-ví’gedi ovâyt’óe’o’. Ná’in sená’dá Cyprus-windá hedá Cyrene-windá dimuu.

21 Hedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí ná’in sená’ ívíwo ovâykaymägidi híwóhay t’owa Nanbí Sedó Jesus-ví’piye dívíwäyüdi iví’piyá dívímägi.

22 Oe Jerusalem in méesate’in t’owa háa oe Antioch napóe’in dínhanginpóe, hediho iwepiye Barnabas óesan.

23-24 Barnabas-á híwó’di sen namuu, hedi pín ta’gedi i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa-á imáa, hedi ívíwo Jesus-ví’piye iwäyü. Hedi oe Antioch napówá ihaydi imû’ hânho híwó’di Jôesi Tádádí ovâyo’o’in, hediho nahíhchanpóe, hedi ovâytumakhe’an pín ta’gedi Nanbí Sedó Jesus-á’dí dimúunídí. Báyéki t’owa Nanbí Sedó Jesus-ví’piye dívíts’anwäyü.

25-26 Ihaydáhá’ Barnabas-á Antioch iwedi oe Tarsus bú’ naná’ diwepiye namää Saul óenuuwä-ídí, hedi óeshaa ihaydi oe Antioch eepiyebá óemaa. Iwânho indá hedá in wé’gen méesate’in t’owa-á wí paayo t’ähki dívíwé’ge’o’, hedi in wíjedi báyéki t’owa ovâyhá’an. Ee Antioch in Jesus-ví’piye dívíwäyunde’in páadé ovâyts’ankháyä’ “Christian” gin.

27 Ihaydibá wên Jôesi Tádáví tukhe’min Jerusalem diwedi oe Antioch-piye dimää.

28 Wí wêe in diwedi Agabus gin nakháwä’i’ iwínú, hedi in méesate’in t’owa ovâytu’an, “I’ Yä’dâa’i P’oewaahâadi naa dínhangin’ánnan dihaapuwa’gi’o’in wáhää t’ähki.” Háa Agabus natú waa ta’gendi napóe Claudius natsondimuu ihaydi.

29 Hediho in Antioch-win Jesus-ví’piye dívíwäyunde’in t’ähki dâywéhpê’an háyü dínkodi ihay inbí chä’ dâywé’ge’amí’in, in tí’úwin páadé’in oe Judea dithaa’inbí’wepiye ovâysaanídí.

30 Hediho han díví’andi Barnabas-á’dí Saul-á’dí i’ chä’ ovân’an, hedi indá in Jerusalem méesate’in tsonninbí’wepiye dänho’.

12

In Jesus-ví’piye’ dívíwäyunde’in wíyá ovâyt’ôephadekannan

1 Ihayhãä han napoe' o iwáydí i' nangewi tsondi Herod wên méesate'in t'owa ovâyjänäkí'amídí natsonpóe.

2 Hedá wá' natsonpóe James wí tsijó phá'dí óeháyjídí, i-á John-bí pá'dây ûnmuu.

3 Herod ûnhanginpóe háa i'annindi in Hudíyo ovâyhíhchannannin, hedího Peter wá' óepankáyjídí natsonpóe. Gin i'an ná'i Hudíyoví shánkí'eedí dínna' dihaydi, "Oewáaseepí' pává koe shánkí'eedí" gin dâytú'o'.

4 Peter óeyâ'dí óepansóge, hedí tã'dí sí (16) sundadodi óe'âyînmáa, jó'nängin díví'egó'o'. Iwedânho i' Hudíyoví shánkí'eedí Passover gin dâytú'o' naphade ihaydi, Herod-di Peter óepiyekhâymáawän in t'owaví páadépiye ôntunjó'namídí.

5 Hebo wa'dí Peter napannän dihaydi, in méesate'indi ihayda' ônjûusu'o' Jôesi Tádádí óekhãge'namídí.

Peter i' pan tewhá iwedi óema'p'âûnwhihssuu.

6 Khu'déedí naná, hedí wiyá tháwän hédénpiye Herod-di Peter óepiyekhâymáawän. Perer-á nakadénawhimuu wíje sundadoví jáagé, hedí handídi najó'k'óe. In wây-á wíje sundado-á oe pan tewhá já'wé'in phódi iwe da'âyînwîn.

7 Tsíkhagipí wí makówáwi t'ôepã'ãã'i' iwe nakwînudee, hedí pan tewhá íve nakohkeepóe. I' makówási t'ôepã'ã'ídi Peter k'uwoe eedí óewádá'andi óekhehshaa, hedí óetú'an, "Ówänäkí', óshaa." Hedí i' kadéna khóe eeje nawhimuu'i' ûnwhihssuu.

8 Hedí Peter óetú'an, "Uví siba'áa-ádí uví anto-ádí óto'." Hedího Peter han i'an. Hedáhá' óetú'an, "Nää-á uví k'éwé'in to-á wá' óto', hedí naví tí'úuge unwóe'ãã-í."

9 Hedího Peter pan tewhá iwedi i-ádí napee, hebo wí'ûnhanginnáhpí háa i' makówáwi t'ôepã'ãã'i' i'o'in ta'gendi napoe'o'in háa hádéewáy iví ánshaa iwe waagi ná'i háäwí imúnde'in.

10 Wêe sundado na'âyînwîn diwe daphade, hedá wiyá wêe-á, hedáhá' in kwãk'u phódi iwe dapówá, i' bú' p'óegé iwe nachá'nin. In phódi wí'bo napikhuudee. Hedí dapee, hedí wéhpêe p'ôe daphade, ihaydáhá' i' makówáwi t'ôepã'ãã'i' wáypiye napóedí Peter wí'bo óejoe'an.

11 Nää-á Peter ûnhanginpóe ná'i háäwí ta'gendi ûnpóe'in, ääda' wínamuupí, hedí ginnân i'ánshaa'an: "Nábâa dînhanginná ta'gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví t'ôepã'ãã'i' isan naa Herod-ví mangedí hedá in Hudíyo t'owaví'wedá dîn'aywoenídí, hedânho háawên jänäkí'in dikanda'in wídí'amípídí."

12 Ihaydáhá' John Mark-ví jiyá Mary-ví'piye namää. Ee-á háyú-anho t'owa dívíjûusu'odi dikw'ó.

13 Napówá ihaydi in já'wé'in tehpa phódi iwe ipópó'an, hedí wí tewhá t'ôe'i a'yú, Rhoda gin nakháwã'i namää imúunídí to-angú namuu.

14 Peter ihée'andi nat'oedí i' a'yú wese ûnhanginná to'wí namuu'in. Hânho nahíhchanpóedí in phódi ihuu-íví'wedí oe ívepiye i'ãäts'úde in t'owa ovây't'ôe'amídí, "Peter oe já'wé tehpa phódi iwe nawîn."

15 Indi óetú'an, "U-ân unbondoemuu." Hebo i' a'yú-á ihe'jidida' natú', "Háa wâytú'an waa ta'gennânkun namuu." Indi óetú'an, "Hádéewáy wí makówáwi t'ôepã'ãã'i' namuu, Peter óe'âyînmáa'i'."

16 Wa'dí dívíhí'máadibo Peter-á ihe'jidida' ipópó'o', hedí in phódi dâyhhu ihaydi to'wí namuu'in dâymû'dí ovâyháa'an.

17 Peter imannan dituháanídí, hedí ovây't'ôe'an háa Nanbí Sedó Jôesi Tää iví makówáwi t'ôepã'ãã'i' isan waa i' pan tewhá iwedi óepeeyé-ídí. Hedáhá'

ovâytu'an, "James-á hedá in wé'gen tí'ûuwin páadé'indá bint'ôe'an háa dînpóe'in." Hedi iwedi wíyá wáypiye namää.

¹⁸ Nahé'dénpóe ihaydi in sundado hânho dîntû'.

¹⁹ "Wáyo Peter?" gin dívítsika'máa. Herod natsonpóe dâynuuwä-ídi, hebo wí'óeshaapí. Hediho Herod-di in áyí'nin ovâytsika'yan háa napóe'in, hedi in wídínhanginnáhpídi natsonpóe ovâyhãanú-ídi.

Ihaydáhá' Herod-dá Judea nange iwedi oe Caesarea bú'piye namää, hedi wí'hâyú thaa iwe iwóyí'.

I' tsondi Herod nachuu

²⁰ Herod hânho nat'ay in t'owa Tyre-á Sidon-dá dithaa'inbí'piye. In t'owa ná'in wíje bú'win Herod-ví nange iwedi inbí húugi' dín'ää'ä, hedânho dívíwé'ge'an dívíhée'amídi, hedáhá' wên senä' iví'piye ovâysan. Indá Herod-ví tewhá ee p'ó'dédí' t'ôe'i-ádi dívík'ema'an, i-á Blastus gin nakháwä, hedi i' óetu'an Herod óedaa'amídi wíyá indádi wínat'ay-ípídi.

²¹ Herod wí thaa ovâyhée'amídi ide'man. Iví tsondiwi aa i'awe, hedáhá' i' tsondi púwédé eedi isóge, hedi thaa t'ähki in t'owa ovâyhée'an.

²² Ihí'máa ihaydi in t'owa ginnân dívítuwínunde', "Jôesidân dîhí'máa waag-ibá nat'oet'óe, wí sendida' bá joe."

²³ Wesebo Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa'aa'i' óesan Herod óehay'amídi, hedi pubádi iví see ônk'oediho nachuu. Han ûnpóe idi in t'owa wí'ovâytu'anpídi Jôesi Tádáda'mân hay'i namuu'in.

²⁴ Hewänbo báyéki t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun shánki wänbo dit'oe'o, hedá báyéki ônsíghónde'.

²⁵ Ihayhãábá Barnabas-á Saul-ádi inbí t'ôe oe Jerusalem dänbowa, i' chä' in méesate'in tsonnin ovâymägi, hedi iwedi oe Antioch-piye dawáymää. John wá' indádi dänho', i-á Mark gin wá' nakháwä.

13

Barnabas-á Saul-á ovände'mandá ovãnsan Jôesi Tádávi hí' t'owa ovâyt'ôe'amídi

¹ Oe Antioch bú' iwe in wé'gen méesate'indádi wên Jôesi Tádávi tukhe'mindá hedá wên iví hí' ovâyhá'o'indá diji'. Ginnân dikháwä: Barnabas-á, Saul-á, Simeon-dá (i-á "Phéndi Sen" gin óetu'o'), Lucius-á (i-á Cyrene nange'i namuu), Manaen-dá (i-ádi hedá i' tsondi Herod-ádi wé'ge dasôe).

² Wí thaa diwé'gekw'ó Nanbí Sedó Jôesi Tádá óe'a'ginmäänídi hedá dívíhãädä'amídi, hedi i' Yä'dâa'i P'oweahãädi ovâytu'an, "Naadi Barnabas-á Saul-ádi dovände'man wí t'ôe hãäwí dín'amídi. Nää-á undá in wíjebá bînsôege-í han dän'amídi."

³ Hediho wíyá dívíhãädä'an, hedi in wíjeví'di dívímankw'ódiidi ovãnjûusu'an, hedi ovãnsan.

Barnabas-á Saul-á oe Cyprus daji'

⁴⁻⁵ Hediho Barnabas-á Saul-ádi damää, i' Yä'dâa'i P'oweahãädi ovãntu'an waa. John Mark wá' indádi naji' ovãnkhäge'namídi. Oe Seleucia bú'piye dimää, iwedáhá' kophé iwedi wí p'ojãadi Cyprus gin dâytu'o' iwepiye dimää. Hedi Salamis bú'-á dipówá, hedi iwe Jôesi Tádávi tun in Hudíyoví méesate eje ovâyt'ôe'o'.

⁶ In poje senä' ná'i p'ojãadi i'ge t'ähki diji', ihaydáhá' oe Paphos bú' dipówá. Iwe wí Hudíyo sen óemû', Bar-Jesus gin nakháwä'i' (Greek tundi "Elymas" gin

nakháwă). I-á pínnándi namuu hedî natû? i-á Jôesi Tádávî tukhe?bi-ân namuu, hewânbo ihójomáa.

⁷ Nă?i sendá i? nangewi tsondi Sergius Paulus-ví k'ema ûnmuu. Sergius Paulus-á hânho há?i sen namuu, hedî Jôesi Tádávî hí? nat'ôeyanda?đi Barnabas-á Saul-á ovântuhkánnan.

⁸ Hebo nă?i pínnándi nada? ovânkhâ?amídí, hedânho i? tsondi? óetumáa, “Wíviwäyü-ípí háa wóetumáa?in.”

⁹ Hedî Saul (năa Paul gin wá? óekháyă?de?) i? Yă?đâa?i P'oewaahâ? pín ta?gedî imáa, hedî tsíhtáye Elymas óedamúnde?

¹⁰ hedî óetu?an, “U-á Penísendiví ay-ân kavêe unmuu, u-á wí hójo?ida? unmuu, háäwíbi?o?i-á yă?đâapí?đá? namuu, háäwí híwó?di namuu?i-á nâat'ay, u-á Jôesi Tádávî ta?ge?in p'ôe mânmäagi?amí?in unda?.

¹¹ Năa-á ót'ôeyanbe, Nanbí Sedó Jôesi Tádádá wóetuhchänukhây máa, hedânho untsí?taapúuwí, hedá ívíwo hay thaa i? than wânbo wí híyăä wânbo wínâamúunípi.”

Paul ihí?bowa ihayđi wesebo Elymas-ví tsée iwe ûnkaadeedi t'âhkí ûnkhunpóe, hedî oepiyá năapiyá najidí wí to?wí óetuwämáa óepaamá?ve-ídí.

¹² Háa Elymas ûnpóe?in i? tsondidi óemû? ihayđi Jôesi Tádávî tun iwäyü. I? háäwí Nanbí Sedó Jôesi Tádávî?gedî nahâhpóe?i?đi óeháa?an.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú? Pisidia nange naná? diwe daji?

¹³ Paul-ádí iví k'ema?indádí Paphos-di kophé iwedi dimáa, hedî oe Pamphylia nange iwe Perga bú? dipówá. Iwe John Mark-di Paul-á Barnabas-á ovânjoe?an hedáhá? i-á Jerusalem-piye nawáymáa.

¹⁴ Perga iwedi in wíje damáa, hedáhá? Antioch bú? oe Pisidia nange dapówá. Hedî kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate?ay ee dats'ú Jôesi dân?a?ginmäänidí.

¹⁵ Wí to?wí wí háyü háa Moses ita?nan diwedi itunnan, hedá wíyá to?wí-á háyü-á in Jôesi Tádávî hân?oe?in tukhe?min dâyta?nan diwedá itunnan. Dântunkanbowa ihayđi in méesate p'ó?dédí?indi to?wí óetu?an Barnabas-á Saul-ádí ovântu?amídí, “Tí?úuwín páadé?in, ti wên tumakhe wânbo nă?in t'owa ovây máani? Dada?đáho năa ovâyhée?amí.”

¹⁶ Hedího Paul iwínúdí imannan dívít'ôeyaanídí, hedî ginnân ovâytu?an:

“Un Israel t'owa, hedá un wé?gen t'owa Jôesi bîn?a?ginmä?indá, bít'ôeyanbe.

¹⁷ Na?in Israel t'owa Jôesi Tádávî?piye ívíwäyunde?, hedî hân?oebo? i?đân nanbí thehtáy pahpá?in dînde?man, hedá oe Egypt nange dithaa ihayđi ovâykhäge?nan dívít'ây'towasôewé-ídí, tobá iwewin wídimuupí wânbo?, hedáhá? iví kayđi há?i nange iwedi ovâypiye.

¹⁸ Hedî jónántä paayo ahkon ni?ge diji? ihayđi ovây?áyîngi?an.

¹⁹ Hedî Jôesi Tádádí ovâykhäge?nan tsé ihay háäge?in t'owa nă?i nange Canaan gin dâytu?an diwe ovâyhâanú-ídí, hedáhá? i?đi in Israel t'owa Canaan ovâywije.

²⁰ Jónân tägintädáhá? p'ánántä (450) paayo óeho? nă?i t'âhkí napúuwídí.

“Iwedáho Jôesi Tádádí ovâytsomninkw'óe?ó, iví tukhe?bi Samuel óesóge puwahay.

²¹ Hedî in t'owadi Samuel óedaa?an wí kw'áye?i tsondi ovâysôege-ídí, i? wé?ge?i nange?in t'owa dín?ân waagibá, hedího Jôesi Tádádí Saul ovây mági, i-á Kish-ví ay unmuu, hedî in Benjamin-bí ay iwedi?i?báho namuu. Saul-á jónántä (40) paayo inbí kw'áye?i tsondi dínmuu.

²² Ihayđiho híwóhpí i?andi Jôesi Tádádí óejâa?an, hedî David óesóge inbí kw'áye?i tsondi dínmuunídí, i-á Jesse-ví ay unmuu. Jôesi Tádá natü, ‘Naa

dínhanginná David-ví ánskaa-á naví? waagibá ûnmuu?in, hedá i-á hääwí t'ähkí háa naa otú waa ikanhûuwí.

²³ Jôesi Tádá iví tun imägi David-ví thehtáy pahpá?ây iwedi wí na?ä?in ná?in Israel-win t'owa ovây?aywoenídí, hedí i-áho náä napówá, i-á Jesus-ânho namuu.

²⁴ “Hewänbo wa?di Jesus iví t'ôe its'an?anpídíbo?, John i? p'ó?p'oekandi?di in Israel-win t'owa t'ähkí ovây?tumáa, ‘Unbí t'aywó?di binjoe?an, ihaydânho wâyp'ó?p'oe?amí.’

²⁵ Hedí John iví t'ôe ibowakhây?o? ihaydi, ihayda? ovây?tumáa, ‘Ti naa-ân i? bîntsíkha?máa?i? omuu gin i?ánde??. Naa-á joe. Bít'ôeyanbe, naví shánkí tí?úugá wíyá to?wí napowagí?o, i-á naví shánkí itsonmáa?i? namuu. Naa ihay híwó?di wó?muupí iví anto wänbo dônp'äädí-idí,? ginnânho John natú.

²⁶ “Tí?úuwín páadé?in, un Abraham-bí ây iwedi?in ímuu?indá hedá un wé?gen t'owa Jôesi Tádá bîn?a?ginnmä?indá, undádí na?indádí Jôesi Tádádí dítu?an hádídí in t'owa ovây?aywonde?in.

²⁷ Hewänbo in t'owa Jerusalem dithaa?in hedá inbí tsonnindá ta?gendi wídínhanginnáhpí to? Jesus namuu?in, hedá i? hí? Jôesi Tádáví tukhe?min Jesus-ví?gedí dâyta?nandi wídika?póya?pí. Tobá inbí méesate eeje kaykhanwówá thaa waa ná?i hí? dâytundo wänbo?, híwó wídika?póya?pí. Hedânho dítu? Jesus óháyjí?in ûnkây?ä?, hedího háa in Jôesi Tádáví hân?oe?in tukhe?min dâyta?nan waa ta?gendi napóe.

²⁸⁻²⁹ Hääwí t'ähkí Jesus óe?andi Jôesi Tádáví ta?nin diwe ho nata?muu. Ná?in t'owadi Pilate óedaa?an natsonpúuwídí Jesus óháyjídí, tobá wên t'aywó?nin wí?ônshaapí wänbo?. Hedí han óe?andá nachuudá in phé?win diwedi óewáve, hedá wí t'owápho ee óek'ú?.

³⁰⁻³¹ “Hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápaa. Häyän wänbo wên t'owaví?piye Jesus ipikeeyan, indá dimuu in to?wên óeyuuhonnin Galilee iwedi Jerusalem iwehay wa? nachuupídíbo?. Hedí ná?in t'owadá wé?gen t'owa ovây?tumáa nawáywówápóe?in dâymû?.

³²⁻³³ “Hedí náä-á na?indá wá? ná?i? híwó?di tun wâyt'ôe?o?: Jôesi Tádá nanbí hehäwi thehtáy pahpá?in iví tun imägi Jesus óewáywówápakhây?máa?in, hedí háa ovây?tu?an waa na?in inbí ây iwedi?in gimuu?ingí? i?an. In eedi?in Psalm diwebo háa Jôesi Tádádí Jesus óetu?an waa ginnân nata?muu:

Nää thaa dovâykeeyan naa uví Tádáho omuu?in.

³⁴ Wíyá wáygé Jôesi Tádá gin wá? natú:

Naadi David dótu?an ta?gendi hânho híwó dókhây?máa?in,

hedí un wá? hanbá wâykhây?máa.

Hedí ná?i hí?-á ginnân natunda?: Jesus-ví tú?-á wí?ûnseejé-ípí gá óewáywówápakhây?máadân, hedí há?to wíyá nachuu-í.

³⁵ Hedânho David-di wây-á wéhpêe Psalm ita?nan diwe Jôesi Tádá gin óetu?an: Uví yä?dâa?i ayví tú? wínâasijepäkhây?máapí.

³⁶ David-á wí?bo iví?gedí wí?ihí?máapí. Iví thaa wa? nawówáji? ihaydi háa Jôesi Tádádí óetu?an waa iví t'owagí? i?an, ihaydáhá? nachuu, hedí iví páadé kâ?ä?in ovâykhâ?kw'ódi iwebá óekhâ?k'ú?, hedího iví tú?ho ûnsije.

³⁷ Hewänbo Jesus-ví tú?-á wí?ûnsijepí, i-á i? Jôesi Tádádí óewáywówápaa?i namuu.

³⁸⁻³⁹ “Tí?úuwín páadé?in, naa oda? íkapóewí?in ná?in náä wây?tuhkankhây?máa?in: Háa Jesus i?annin namuudi unbí t'aywó?di wovây?owóje-í. Tobá i? tsontun Moses ita?nandi bîn?a?ginnamídí úvíkhä?äde wänbo?, há?to unbí t'aywó?di wovây?jâa?amí, hewänbo Jesus-ví?piye úvíwây?undedáho wovây?jâa?amí-âkun.

40 Nää undá bí'áyîngi'an hedânho ná'in Jôesi Tádáví hí' iví tukhe'min dâyta'nannin wí'únpúuwípídí:

41 Un ítú'in naví hí' wí'dînchä'muupí'in bít'ôeyan.

Unbí thaa eeje wí hääwí wäyupíwó'di namuu'i hânho hay'i namuudi naa dáykhâymáa,

hedí wí'úvíwäyukhâymáapí tobá wí to'wídí wovâythayjo wänbo'.

Hediho wovâyháa'amí, hewänbo wí'úvíwäyü-ípi, hedânho íchuuwí."

42 Paul ihí'bowa, hedí i-ádí Barnabas-ádí i' Hudíyoví méesate iwedi dapeemän dihaydi in t'owa dida'ji' owáy wíyá kaykhanwówá thaa ná'i hääwí dit'oe i'gedíba shánki ovâyhée'amí'in,

43 hedí dínwé'gek'ewe' dihaydi, báyéki in t'owa Paul-ádí Barnabas-ádí dimää, hedí in wíjedi ovâytumakhe'an Jôesi Tádáví sígísehkanä iwe dívíwäyuhúuwídí. Wáy wên ná'in t'owa-á Hudíyo dimuu, wây-á wëndá Hudíyo dimuupí wänbo in Hudíyoví khuubá dâyhon.

44 Wíyá jáadi i' kaykhanwówá thaa naná' diwe, t'ähki waa in bú'win t'owa dívíwé'ge'an ná'i Jôesi Tádáví tun Paul-ádí Barnabas-ádí dânt'ôe'odi dit'oe-ídí.

45 In Hudíyoví p'ó'dédí'indi ná'in báyéki t'owa in wíjeví'piye dimändi ovâymu' ihaydi, íviwo dithúupóe, hedí ovâytumáa Paul-ví hí'-á ta'gen wí'únmuupí, hedá iví'gedá híwóhpi dívíhée'an.

46 Hebo Paul-ádí Barnabas-ádí khunwôeda'ginpídíbo' ovâyhée'an. Ginnân datú: "Nakhây'ä' Jôesi Tádáví hí' un Hudíyo páadé wây't'ôe'amí'in, hedího han än'an. Hebo bînjoegi'andi úvíkejo' undá in wówátsi nahánde'pí'in bînkáyjí'in wí'ímuupí'in, hedânho nää ná'indi wâyjoekankhâymáa, hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piye gamän,

47 gá Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví ta'nin diwe ná'in ginnân dítu'andân: Naadi u' wíde'man wí ko waagi'ba unmuunídí,

in Hudíyo dimuupí'inbí'piye unmu-ídí,

in t'owa t'ähki nää oepáa k'aydi hádídí ovây'aywoení'in ovâytu'âamídí."

48 In Hudíyo dimuupí'in iwebá diji'in ná'i hí' dit'oe'di hânho dihíhchanpóe, hedí dítú, "Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí' híwó'di únmuu." Hedí t'ähki in to'wên Jôesi Tádádí ovâyde'mannin ná'in wówátsi nahánde'pí'in dâykáyjídí iví'piye dívíwäyü.

49 Hedí shánki wänbo t'owa i' nange t'ähki dikw'ó'nin Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun dit'oemän.

50 Hewänbo in Hudíyodi in bú'win kwiyä' kodit'owa dimuu'in Jôesi Tádá óe'a'ginnin ovây't'e'ya'nan, hedá in senä' kw'áye'in dimuu'in wá', hediho ná'indá Paul-á Barnabas-á ovänjänäki'an hedá inbí nan diwedi ovänkhepiye.

51 Hediho inbí anto iwedi dänna'jeepídi in t'owa ovâykeeyamídí kodí wídví'ánpi'in, hedáhá' ná'i wêe bú' Iconium eepiye damää.

52 Hedí in Antioch bú' dithaa'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in hânho dihíhchanpóe, hedá pín ta'gedá i' Yä'dâa'i P'owäahâa-á dâymáa.

14

Paul-ádí Barnabas-ádí Jôesi Tádáví tun oe Iconium bú' ovây't'ôe'o'

1 Hää Paul-á Barnabas-á oe Antioch dänpóe waabá oe Iconium wá' dänpóe. I' Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú, hedí hânho híwó ovâyhée'andi báyéki t'owa Hudíyo dimuu'indá Hudíyo dimuupí'indá Jesus-ví'piye dívíwäyü.

2 Hewänbo wên Hudíyo inbí hí' dívíwäyunde'indá wây-á Hudíyo dimuupí'in ovây't'e'ya'nan, hediho ná'in Hudíyo dimuupí'in in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'piye háa dichäa.

3 Hebo Paul-á Barnabas-á híwó hay jáadi iwebo dānwóyíʔ, hedí khunwōedaʔginpídíbo Nanbí Sedó Jesus-víʔgedí dānhíʔmáa. Hedí iʔdá ovānkaymāgi pinnán tʔoe dānʔamídí, hedānho in tʔowa ovāykeeyamídí iʔ híʔ iví sígísehkanā ūnmuu iʔgedá taʔgen namuuʔin.

4 Hebo in tʔowa iʔ búʔwindá ditʔoedi handaʔ wídiʔánshaamuupí. Wēndá in Hudíyo-ádi dipóe, wēndá in wíje Jesus-ví tʔoekhuwaʔindáda.

5 Hedího wēn Hudíyo-ádi wēn Hudíyo dimuupíʔindáda in búʔwin pʔóʔdédíʔin wóegé dívíʔánshaamāgi ovānwaʔamídí hedá ovānkʔusāyū-ídá.

6-7 Hebo háa ovānkhāymáaʔin Paul-á Barnabas-á dānhanginpóe, hedího oe Lycaonia nangepiye dajān, hedí wíje búʔ Lystra-á Derbe-á iwe hedá iʔge tʔāhká Jōesi Tádávi híwóʔdi tun in tʔowa ovāytʔōekanhon.

Paul oe Lystra búʔ óekʔusāyū

8 Nāʔi búʔ Lystra iwe wí sen natsiʔdeeʔipíʔ naʔān. Naʔaypuyādibo haʔbi namuu, hedího wáymūu wānbo wíʔijíyepí.

9 Paul ihíʔmáadi náʔi sendá natʔōeyannān. Paul-dá taʔgebo óemūʔdi ūnhanginná iʔ sen in wāyū ūnhekhāapúuwídí imáaʔin,

10 hedího kaygi óetuʔan, “Ótaʔgewínú.” Hedí iʔ sen ichānuwínúdí natsiʔdee.

11 In báyéki tʔowa iwe dijiʔin háa Paul iʔannin dāymūʔdi diʔānde wēn wíje inbí jōesi damuuʔin, hedího kaygi ditú inbí tundi, “Wēn jōesi damuuʔin makówáda nanbíʔwepiye dawān hedí naʔin tʔowa waaginbá dapaa.”

12 Ditú Barnabas-á Zeus-ān namuu, hedí Paul-á Hermes gân óekháyǎʔ, gá Paul shánki ihíʔmáadān.*

13 Wí méesate hayʔi oe búʔdí jáʔwé nakʔoe, iwe in tʔowa Zeus dāyʔaʔginmāʔ. Iʔ méesatewi owhaʔ wēn tōedo-á hedá póvi ophídéʔi-á iʔ búʔ tehpaá phódi iwepiye imaa, hedí i-ádi in tʔowa-ádi in tōedo dāytʔahāanú-íʔin didaʔ ovānʔaʔginmāānídí.

14 Hebo Paul-á Barnabas-á háa in tʔowa dívíkhāymáaʔin dānhanginpóe ihaydi inbí kʔéwéʔin to dānwhééʔan ovāykeeyamídí háa dívíʔo waa wíʔovānhíʔanpíʔin, hedá in tʔowavi jáa dānʔāatsʔúdedí dāntuwínú,

15 “Hāadān gin úvíʔoʔ? Naʔindá tʔowadaʔ gamuu un waaginbá. Naʔindá gaʔā Jōesi Tádávi híwóʔdi tun wāytʔōeʔamídí, hedānho náʔi hāāwí nachāʔmuupíʔ úvíʔoʔi bīnjoeʔamídí, hedá iʔ nawówájiʔi Jōesivíʔpiye úvíwāyū-ídá. I-ān makówá-á nandá māapʔoe-á hedá hāāwí tʔāhki eeje nakwʔóʔdi-á ikhíjé.

16 Hedí tobá hānʔoebo nāā puwahay wáyjé tʔāhkiʔin tʔowa háa dívíʔamíʔin didaʔ waa Jōesi Tádávi ovāykanmāgi wānboʔ,

17 thayʔeedí ovāykeeyan háawi iʔ namuuʔin hānho híwó ovāyʔandi. Iʔdān in kwan makówáda wovāyjemu, iʔdibá hāāwí iʔ nan diwedí napaaʔi wovāypaye. Iʔdān koegiʔ wovāymāʔ hedá wíyá hāāwí unbí píʔná wovāyhíhchannamígíʔ-á,” gin Paul-di ovāytūʔan.

18 Hebo tobá tʔāhki náʔi ovāytūmáa wānboʔ, báyéki tʔoe dānpóe in tʔowa ovāywóyíʔnídí in tōedo wídaytʔahāanú-ípídí in ovānʔaʔginmāānídí.

19 Ihaydibá wēn Hudíyo Antioch búʔwin hedá Iconium búʔwindá dipówa, hedí Paul-á Barnabas-á ovāntunsúumáadi in Lystra-win tʔowa háa náʔin dipówaʔin ditú waagidaʔ dívíwāyū. Hedího Paul óekʔusāyū hedí óehay gin dichanpóedí ee búʔdí jáʔwépiye óewhaapiye.

* 14:12 In Lycaonia-win tʔowa-á in wéʔgen Greek tʔowa waaginbá dimuudi báyéki jōesi dínkwʔó. Iʔ shánki pʔóʔdédíʔ-á “Zeus” gin óekháyāndeʔ, hedá wí tʔoekhuwaʔi-á “Hermes” gân nakhāwǎ.

20 Hewänbo wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in Paul-ví'wepiye di'ää, hedi wa'di ivi'ge dibûuwîn dihaydi iwínú, hedá wíyá i' bú' iwebá nawáyts'ú. Wíyá tháwändá i-ádí Barnabas-ádí oe Derbe bú'piye damää.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú'piye dawáymää

21 Oe Derbe bú' Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'an, hedi báyéki t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyü. Ihaydiho oe Lystra-á Iconium-dá i'gepiye hedá Pisidia nangewi bú' Antioch-piyá dawáymää.

22 Nä'i bú' eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâykhäge'nän shánki kay'indi dívíwäyü-ídi, hedá dântumakhe'an ta'gendi dívíwäyühûuwí'in. Ovâytu'an, "T'ähki na'in âyt'ôephaadé-í'in gínpuwí oe makówá gipówápídíbo'."

23 Hedi t'ähki i' méesate eeje tsonnin ovâykw'ódi, hedáhá' dänjûusu'andá dänhaädá'andá t'ähki in dívíwäyü'in ovâytu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádáví wovâypahûuwí."

24 Nää-á Pisidia nange i'ge daphademää, hedá Pamphylia nange iwá dapówá.

25 Iwe in Perga bú'win t'owa Jôesi Tádáví tun ovâyt'ôe'an, hedá iwedá wíyá wêe bú' Attalia-piye damää.

26 Iwedáhá' kophé iwedá i' wêe Antioch bú' iwepiye dawáymää. Iwedânho hân páadédí wáypiye damää hedi damääpídíbo in méesate iwe'in t'owadi ovänjûusu'an Jôesi Tádáví sígísehkanädi ovän'âyîngi'ámídi, ivi t'ôe dän'ámídi. Hedi nää-á inbí t'ôe-á dänbowadi dawáy'ää.

27 Oe Antioch dapówá ihaydi t'ähki in méesate'in t'owa ovâywé'ge'an, hedi ovâytu'an háa Jôesi Tádáví ovänkhäge'nannin i' t'ôe dän'andi t'ähki, hedá ovâythayyan háa in Hudíyo dimuupí'in wá' Jôesi Tádáví ovâymägi'in dívíwäyü-ídi.

28 Báyéki thaa oe Antioch in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádi dänwóyí'.

15

Oe Jerusalem in méesate'in tsonnin dínwé'gepóe

1 Wên senä' oe Antioch dipówá Judea nange iwedi, hedi indi in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyhá'o'. Gin ovâytu'an: "In Hudíyo waaginbá ík'ewetaamuupídá Moses natsónpóe waa, undá há'to' oe makówápiye ímú-í."

2 Paul-á Barnabas-á íwiwo wí'ovänhí'anpí háa in senä' dipówá'in ditû'nin, hedi indádi báyéki dívítuhkannan. Hediho Paul-á Barnabas-á hedá wây-á wên Antioch-win senä'dá ovâyde'man Jerusalem-piye dimú-ídi, iwe ovâyhéé'ámídi in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá in méesate'in tsonnindádi ná'i hääwí napóe i'gedi.

3 Hediho ná'in senä' Antioch iwedi ovâysandi ná'in wíje nange Phoenicia-á Samaria-á i'ge diphade. Eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâytu'an hääwí t'ähki háa in Hudíyo dimuupí'in dínpóe'in, inbi khuu dâyjoe'andi Jesus-ví'piye dívímägi. Hedi ná'i hí' dit'oedi hânho dihíhchanpóe.

4 Jerusalem bú' in senä' dipówá ihaydi, in méesate'in t'owa-ádi in Jesus-ví t'ôekhuwa'indádi hedá in méesate iwe'in tsonnindádi in ovâysígíhógi. Ihaydiho Paul-ádi Barnabas-ádi ovâytu'an t'ähki i' hääwí Jôesi Tádáví ovâykhäge'nandi díví'ámídi i'gedi.

5 Hebo wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indá Pharisee t'owa-ân dimuu, hedi dívíwínúdí ginnân ditú, "In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dínkhây'ä' in Hudíyoví k'ewe taadi ovâytaa'ámí'in, hedá wá' nakhây'ä' ovâytu'âami'in t'ähki i' tsontun Moses ita'nandi' dâya'a'ginnamí."

⁶ Hediho indáđí in Jesus-ví t'òekhuwa'indáđí in méesate iwe'in tsonnindáđí dívíwé'ge'an ná'í háäwí i'gedi dívíhée'amíđí.

⁷ Híwó hayho dívíhée'an, ihayđiho Peter iwínúđí ovâytu'an, "Tí'úuwin páadé'in, únhanginná háyú hay paayo phade Jôesi Tádáđí naa díde'mannin in Hudíyo dimuupí'in dovâyhée'amíđí iví híwó'di tun dit'oe-íđí hedá i'piye dívíwäyú-íđí.

⁸ Jôesi Tádá t'owa t'ähkíví ánskaa ûnhanginná, hedí na'in dínkeeyan i'dá in Hudíyo dimuupí'in wá' ovâysígíhógi'in i' Yä'dâa'i P'oweahhâa ovâymägiđí. Na'in dímägi waabá in ovâymägi.

⁹ Hedá ikeeyan t'ähkí indáđí na'indáđí handa' dímáa'in, gá indi iví hí' ònwäyüđi i'dá inbí t'aywó'di inbí pí'náđí ovâyjâa'andân.

¹⁰ Heháađanho náa un ída' Jôesi Tádá bînt'ayjaa'amí'in? Undá ítsonpoe'o in Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye dívíwäyü'in wên háäwên kây'in díví'amí'in, hewânbo háa bîntsonmáa'indá na'in wígínkodipí iví'amíđí, nanbí thehtáy pahpá'in wá' wânbo wídínkodipí. Wí háäwí kháa'i inbí t'ú'k'eegi bînt'í'k'úya' waagibá úví'o'. Ha'wâa wí'úví'amípí.

¹¹ Na'indá ívíwäyunde Nanbí Sedó Jesus-ví sígísehkanä ûnmuuđibo dîn'aywoeníđí, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' handidibá ovây'aywoení."

¹² Ihaydáhá' Barnabas-áđí Paul-áđí ovâyhée'an. In t'owa t'ähkí diwé'gekw'ó'nin hánda' dikwođee ovânt'òeyandedi in wíjedi ovâyümáađí háa Jôesi Tádáđí ovâñkhäge'nannin t'ämäge'i pínnán t'òe dãn'amíđí in Hudíyo dimuupí'in t'owa-áđí daji' ihayđi.

¹³ Dänhí'bowa, ihaydáhá' James-dá ginnân ihée'an: "Tí'úuwin páadé'in, náa-á naa-áhá' dînt'òeyan.

¹⁴ Simon Peter-di na'in dítü'an Jôesi Tádáđí in Hudíyo dimuupí'in t'owa wá' ovây'âyíngimáa'in, hedí handidí dínkeeyan wên in diwedi ovây'hógi'in iví'in ûnmúuníđí.

¹⁵ In Jôesi Tádáví tukhe'min hân'oebo hanbá dítü, hedí háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú'in ginnân dâyta'nan:

¹⁶⁻¹⁸ 'T' tsondi David-ví ây iwedi'inbí tsonkhuu dínhandí wí tewhá nakanu'í waagi'inbá dipóe,

hewânbo wáy wí thaa naa owáy'ä' hedá inbí tsonkhuu dovâywáymääni.

Háa dimú'de waagibá dovâywáykwohkhâymaa.

Naa han dâyk'hâymaa hedânho t'ähkí in wé'gen t'owa dida'íđí dítaa-í'in, háyú in Hudíyo dimuupí'in dovây'hógi'in naví'in dínmúuníđí.

Ginho Nanbí Sedó Jôesi natú, i'dá hân'oe ná'í háäwí t'owa ovâyhangin'ánnan."

¹⁹ Hedá James gin wá' natú, "Ná'í hí' Jôesi Tádá natú'í namuudi, ginnân naa dínchanpoe'o: Wígínkhây'ähpi in Hudíyo dimuupí'in Jôesiví'piye dívíts'anwäyü'in âytu'âamí'in háawin kây'in dây'amíđí.

²⁰ Han íví'amíví'wedi, âyta'namí ginnân âytu'âamíđí: Wídâyk'o'ípi i' koegi' nakoekhâak'óe'i gá in wé'gen t'owa inbí jôesi dâymägidân, * hedá wíyá to'wíví kwee-áđí háa sendáđí wídívíwho'kw'ôenípi, hedá in animâa ovâyk'éwhihánú'inbí píví i' ûnp'oe napeepí'-á wídâyk'o'ípi, hedá i' ûnp'oe wânbo-á wídâyk'o'ípi. †

* **15:20** 15:20 In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dâyhäwíkhíjé inbí jôesi dínmúuníđí, hedí koegi'-áđí wíyá háäwí-áđí ná'í jôesiví'piye dâyhúja' dây'a'ginmääniđí, hedáhá' i' koegi'ba dâykü'ch'áade' in t'owa dâyk'o'íđí. In Hudíyo dínchanpoe'o ná'í koegi' dâyk'oeđá, in wé'gen t'owaví jôesi dây'a'ginmä' waagibá díví'amí. † **15:20** In Hudíyo dínkhâak'óe ná'í píví na'ûnp'oepeepí' dâyk'o'íđí, hedího in Jesus-ví t'òekhuwa'in wídida'pí in Hudíyo dimuupí'in gi'bi píví dâyk'o'í'in in Hudíyo dimuupí'in wí'ovâyháachannamíđí.

21 Gin naa otû? gá ná?i háäwí i?gedi Moses ita?nandân, hedí kaykhanwówá thaa waagi Hudíyoví méesate eeje báyéki paayo phade waabo ná?in Moses ita?nannin t'owa dâytundo?, hedá iví hí?á t'ähki bú? naná? deeje ônt'ôe'o?."

In Hudíyo dimuupí?in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in wên ta?nin ovâysan

22 Hedího in Jesus-ví t'ôekhuwa?indá in méesate?in tsonnindá hedá t'ähki in wé?gen méesate?indá ginnân ditú, "Wên sená? na?inbí?wedibá dimuu?in âyde?mamí, hedí Antioch-piye âysaaní Paul-á Barnabas-á indádí." Hedího Silas-á Judas-á ovänkê?, ná?i Judas-áho Barsabbas gin wá? nakháwă. In méesate?in t'owadi ná?in sená? báyéki ovân?a?gin.

23 Hedí wên ta?nin indádí dâyho? ginnân nata?muu?in:

"Un Hudíyo ímuupí?in hebo nanbí tí?úuwín páadé?in ímuu?in, un oe Antioch bú? hedá in nange Syria-á Cilicia-á íthaa?in, na?in Jesus-ví t'ôekhuwa?indá hedá in méesate?in tsonnindá unbí tí?úuwín páadé?in gimuu?indi wâysengitumáa.

24 Na?in gínhanginpóe wên t'owa náwedi dimää?indi piháawi háäwí wovâytu?annin, hedího inbí hí? dínmuudi wí?únhanginnáhpí háa úví?amí?in, hedá t'ähki únbéede. Hebo na?indá há?in t'owa wí?âytu?anpí há?wâa díví?amí?in.

25-26 Hedânho ívíwé?ge?an hedí âywéhpê?andi gitú híwó namúuní?in Paul-á Barnabas-á unbí?piye wâysaaní. Indá sená? âysígí?in damuu, hedá dakhâymuu inbí wówátsi Nanbí Sedó Jesus Christ-gí? dänmääní. Hedá wá? gitú híwó namúuní?in wây-á wên sená? âyde?mamí?indádí damú-í.í.

27 hedího Judas-á Silas-á âysan. Háa ná?in ta?nin diwe âyta?nan waa indibo hanbá wovâytu?hkanháymáa.

28-29 I? Yä?dâa?i P'oewaahâa natú híwó wínamuupí?in wí háäwí kâyi wâytu?âamí?í úví?amí?í hedá na?in wá? hanbá gichâa. Hebo ná?i hí?áho únkây?â? bîn?a?ginnamí?in: Wíwînk'o?ípí i? koegí? in wé?gen t'owa inbí jôesi dâymägi?i?, hedá wíwînk'o?ípí, hedá in animáa ovâyk'éwhihánú?inbí píví i? únp'oe napeepí? wíwînk'o?ípí, hedá wíyá to?wíwí kwee-ádí háa sendádí wí?úvíwho?kw'ôenípí. Ná?i háäwí wí?úví?anpí?í híwó únpúuwí. Sndgidího?."

30 Hedího Judas-á Silas-á Barnabas-á hada Paul-á Antioch-piye ovâysan. Dipówá ihaydi in méesate?in t'owa t'ähki ovâywé?ge?an hedí in ta?nin ovâymagí.

31 In t'owa dâytunnan dihaydi hânho dihíhchanpóe in híwó?nin tumakhe dit'oedi.

32 Judas-ádí Silas-ádí Jôesi Tádávi tukhe?min damuudi in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in báyéki ovâyhée?andi ovâytu?an kwee waa sen waa dí?âaní.í. hedí inbí hí?dí ovâykhäge?nan shánki kay?indi dívíwäyú-í.í.

33-34 Ihay háyú thaa iwe da?ân, ihaydáhá? datú Jerusalem-piye dawáymú-í?in, iwedibáho páadé ovânpunjôn. In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in Antioch-?in dimuu?indi ovântu?an, "Jôesi Tádávi wovân?âyîngihúuwí háä p'óegé damändí," hedí damää.

35 Hebo Paul-á Barnabas-ádí oe Antioch-bo dänwóyí?. Eewân indá hedá báyéki wây-á dikw'ó?nindádí Nanbí Sedó Jôesi Tádávi hí? in t'owa ovâyto?ôe'o?."

Paul-ádí Barnabas-ádí dänwije

36 Wí háyú thaa naphade ihaydi Paul-di Barnabas óetu?an, "Jaho gawáymú-í t'ähki bú? eeje, háä Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun äntunphade eeje, hedá há?in méesate?in tí?úuwín páadé?in änmúuní, gánhanginpúuwí?í tigú híwó?gí dimän."

37 Barnabas-á nada? John Mark indádí?í dänhúuwí?in.

³⁸ Hebo Paul-á wínahíjepí. Ihe[?]jidida[?] natû[?] Mark-á indádí wí[?]dánhúuwí[?]pí, gá oe Pamphylia nange diji[?] ihaydi ovânjoe[?]andân, hedí iwe Mark wíyá wínada[?]pí indádí in t'ôe i[?]ámí[?]in.

³⁹ Hedí ívíwo dântuhkannandi dänwije. Barnabas-di Mark óekê[?] i-á[?]dí damú-ídí, hedí kophé iwedi oe Cyprus-piye damää. Hewänbo Paul-dá Silas-á óede[?]man.

⁴⁰ In Jesus-ví[?]piye dívíwäyunde[?]in dívíjûusu[?]an Jôesi Tádádí ovânsí[?]gí[?]âyínhúuwí[?]in, hedí damää.

⁴¹ In nange Syria-á Cilicia-á i[?]ge damää, hedí in méesate[?]in t'owa ovâykhäge[?]nan shánkí kay[?]indi dívíwäyü-ídí.

16

Paul-á[?]dí Silas-á[?]dí Timothy namää ovânkhäge[?]namí[?]dí

¹ Cilicia nange iwedi Paul-á Silas-á ná[?]i bú[?] Derbe-piye damää, hedá wíyá bú[?] Lystra-á. Iwe wí sen Timothy gin nakháwä[?]i[?] nathaa, i-á Jesus-ví[?]piye iwäyunde[?]i namuu. Iví jíyá Hudíyo-ân únmuu, hedí i[?] wá[?] Jesus-ví[?]piye iwäyü, hebo iví tádá-á Greek-ân únmuu.

² In Jesus-ví[?]piye dívíwäyunde[?]in oe Lystra-á Iconium-dá dithaa[?]in ditû[?] Timothy-á híwó[?]di sen namuu[?]in.

³ Paul nada[?] Timothy-di oványuuhúuwí[?]in, hewänbo páadé óeho[?] i[?] Hudíyoví k'ewe taadi óetaa[?]ámí[?]dí, gá ee dimän ni[?]ge báyéki Hudíyo dithaadân, hedí indá t'âhkí dínhanginná Timothy-ví tádá Greek únmuu[?]in.

⁴ Iwáy bú[?] iwéngé dimän dihaydi in méesate[?]in t'owa ovâyhangin[?]ânnan háa in Jesus-ví t'ôekhuwa[?]indá hedá in méesate[?]in tsonnindá oe Jerusalem ditú[?]in, hedá ovâytu[?]an ná[?]i hí[?] dâ[?]y[?]a[?]ginnamí[?]in.

⁵ Hedí in méesate[?]in t'owa shánkí kay[?]indi dívíwäyü, hedá shánkí wänbo t'owa-á dívíwäyuhon.

Háa Paul oe Troas imû[?]in

⁶ Oe Asia i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâadi Jôesi Tádáví hí[?] i[?]gedi wí[?]ovâyhi[?]mägipi, hedího in nange Phrygia-á Galatia-á i[?]ge diphade.

⁷ Oe Mysia nange nantaa dipówá ihaydi ná[?]i nange Bythinia ditsudeda[?], hewänbo i[?] Yä[?]dâa[?]i P'oewaahâadi ovâykhâa[?]an.

⁸ Hedího Mysia nange i[?]ge wá[?] daphade, hedí Troas bú[?] iwá dapówá.

⁹ I[?] khun Paul wí hääwí ünkeepóedí imû[?] waagibá ûnpóe. Wí sen Macedonia-wi iví páadépiye nawindi kay[?]indi óeda[?]máa, “Nää Macedonia-piye óká[?]ve na[?]in díkhäge[?]namí[?]dí.”

¹⁰ Hedí Paul ná[?]i ünkeepóe i[?]gedi dítu[?]an dihaydi wesebo na[?]in ívíkhây[?]an Macedonia-piye gimú-ídí, gínhanginnândi ta[?]gendi Jôesi Tádá nada[?] iví híwó[?]di tun in t'owa iwe[?]in âyt'ôe[?]ámí[?]in. *

Oe Philippi bú[?] Lydia-á Jesus-ví[?]piye iwäyü

¹¹ Troas-di kophé iwedi gimäädi i[?] p'ojâadi Samothrace-piye gipówá, hedá wíyá tháwändá iwedáhá[?] ná[?]i bú[?] Neapolis-piyá gimää.

¹² Iwe i[?] kophé iwedi giwá, hedí nangedibo oe Philippi-piye gimää. Philippi-á hay[?]i bú[?] namuu Macedonia nange iwe, hedí báyéki Rome[?]in t'owa iwe dithaa. Häyü thaa iwebo ívíwóyí[?].

¹³ I[?] kaykhanwówá thaa-á i[?] bú[?] tehpaá phódi já[?]wépiye gipee, ihaydáhá[?] p'o[?]k'áygépiyá gimää, gá gichanpóedân in Hudíyo t'owa iwepiye dimää[?]ä dívíjûusu[?]ámí[?]dí. Iwá wên kwiyä[?] diwé[?]gekwó, hedí nange ívíkw'ódidí âyhée[?]an.

* **16:10** Luke náa indádí naji[?], i[?] to ná[?]i hääwí ita[?]nandi[?].

14 Wí kwee in diwedi nakháwä Lydia gin. I-á Thyatira bú'wi-ân namuu, hedi i' aa p'í tsáawä'í' ívíwo nachä'muu'í kuhcha'í namuu. I'dá Jôesi Tádá óe'a'ginmä', hedi Paul-ví hí' ônt'ôeyandedi Nanbí Sedó Jôesidi óekhäge'nán háa natú'in isígikáyjídi.

15 Lydia-á hedá iví k'aygi'indá dívíwäyüdi ovâyp'ó'p'oe'an. Ihaydiho i'di na'in dítu'an, "Nä-á únhanginpóe naa ta'gendi Nanbí Sedóví'piye dáywäyunde'in. Hedáho naví tewhá eepiye bíkã've, hedi iwebo úvíwóyí'ni." Hânho kay'indi dítumáadiho gimää.

Paul-á Silas-á ovânpansóge

16 Wí thaa ee dívíjûusu'o' ipiye gimän dihaydi, wí a'yúdí díjay. Nä'i a'yú-á wên t'owadi óekumä, hedi wí yä'dâapí' p'oewâahâadi óemää. Nä'i p'oewâahâadi háä t'ähkí hí' óetu'o' natúunídi háa t'owa dínpuwagi'o'in. Iví tsonnin háyü-anho dâychä'hónde' i' i'o'í'di.

17 Hedi Paul-á na'indá i' a'yú gínwóejí'di ituwínunde' ginnân: "Nä'in senä'dá Jôesigi' dívít'óemää, i-á i' shánkí kw'áyewi namuu. Indá wovâytu'âmí hádídi wovây'aywoení'in."

18 Háyü thaa ginho i'o' Paul nat'ayjaapóe píhay, hediho ibéedí i' yä'dâapí' p'oewâahâa óetu'an, "Jesus Christ-di naa dínk'ú' wíjôenídi, há'i a'yúví'wedi ópeeve." Hedi i' p'oewâahâa wesebo únpee.

19 I' a'yúví tsonnin dínhanginná i' a'yúdí wíyá wí'ovâychä't'ankhâyamáapí'in, hediho indi Paul-á Silas-á ovânyâ'di ovânkhóhkay'an i' bú'win p'ó'dédf'in dikw'ó' diwepiye i' bú' pinge,

20 hedá ovâytu'an, "Nä'in Hudíyo senä'dá nanbí bú' iwe in t'owa ovâyte'ya'do'.

21 Indá inbí khuu nanbí t'owa ovâyhá'o', hedi na'in gínkhâak'óe ná'in khuu âykáyjí'in háa ây'a'ginnamí'in, na'indá Rome t'owa gimuu'di."

22 Hediho in wé'gen t'owa iwe diji'indi Paul-á Silas-á ovânyâ', hedi in bú'win tsonnindi inbí aa ovânwhé'an, hedi ditsonpóe ovânwhäñí'in.

23 Báyéki ovânwhädi ihaydáhá' ovânpansóge, hedi i' pan tewhá áyí'di óetu'an híwó ovân'áyíngi'amí'in.

24 Gin óetu'an dihaydi i'dá pan tewhá pinge ovânsóge, hedi ovânpó't'äak'ú'.

25 Khun pinudi háädi Paul-á Silas-á dänjûusu'o' hedá dänkha'wo' Jôesi Tádá óekú'daa'amídi. In wé'gen pan dikw'ó'nindi ovânt'ôeyande'.

26 Ihaydi tsíkhagipí i' nan hânho na'a'yápóe, hedi i' pan tewhá tepú wänbo na'a'yápóe. Wesebo i' pan tewhá phódi nakhuudee, hedi i' kadéna in pan ovâywhi'kw'ódi'i dínwhisuudee.

27 I' pan tewhá áyí'di najósa'wo hedi i' pan tewhá phódi nakhu'undi imú', hediho na'ân t'ähkí in pan dishavepee'in, hediho iví tsijó phá' iwahakê' hedi ipikhe'khâyamáawän.

28 Hebo Paul ituwínú, "Wí'bo wíwiwã'amípí. Na'indá t'ähkí wa'di náäbo gikw'ôn."

29 I' pan tewhá áyí'didi wí to'wí óetu'an, "Wên phakó dínmä'," hedi ônmaadi i' pan tewhá ee iwänäts'úde. Hânho nathathapoe'o nakhunwóeda'di, hedi wesebo Paul-ádi Silas-ádi inbí páadépiye idége'disóge.

30 Hedi iwínúdi oe já'wépiye ovânpíye hedi ovântu'an, "Naví sedó'in, hânna dáy'amí naa dín'aywoenídi?"

31 Indi óetu'an, "Nanbí Sedó Jesus-ví'piye bíwäyü, ü-ádi uví k'aygi'indádi, handidânho wovây'aywoení."

32 Hedi Paul-ádi Silas-ádi Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí' i' pan áyí'di-á hedá t'ähkí iví k'aygi'indá ovâytu'an,

³³ hedí wese i' khun i' pan áyí'didi ovãho' ovã'owêedi-ídí ee datsa'an deejje, hedá wesebo-á i-á hedá in wé'gen iví k'aygi'indá ovâyp'ó'p'oe'an.

³⁴ Hedáhá' Paul-á Silas-ádí iví tewhá eepiye ovãpiye hedá ovãnhúujôn. I-á iví k'aygi'indá t'ãhkí ívíwo dihíhchanpóe, nãä-áho Jôesi Tádáví'piye dívíwäyudi.

³⁵ Wíyá tháwãn hédéndí in bú'win tsonnindi wên áyí'nin senä' ovâysan i' pan áyí'di óetu'âamídí Paul-á Silas-á ovãnma'p'ãädi-í'in.

³⁶ I' pan áyí'didi Paul óetu'an, "In bú'win tsonnindi naa dítu'an wãnma'p'ãädi-í'in. Nãä-áho damú-í. Jôesi Táadáho wovãn'áyíngihúuwí."

³⁷ Hebo Paul-dá in áyí'nin senä' dipówá'in ovâytu'an, "Tobá wí t'aywó'di wídínshaapí wãnbo', hedá tobá oe Rome gãnkhwãta'k'óe wãnbo', in bú'win tsonnin dítsonpóe na'in díwhãäni'in in t'owa t'ãhkí dímúuní iwe, hedáhá' dípansóge. Hedá nãä-á kaadibo wáypiye dísaaní'in dida'. Hebo há'to han dí'amí. Ja' ovâytu'an nãwe wí'bo dí'ãä-í hedí indân dípeemãäni'."

³⁸ Hedího in áyí'nin senä'di in bú'win tsonnin ovâyt'ôe'an háa Paul natú'in. In wíje Rome'in damuu'in in tsonnin dínhanginpóe ihaydi hãnho dikhunwôeda'póe,

³⁹ hedího i' pan tewhá eepiye dimää hedí kay'indi ovãntu'an, "Dín'owójé undi." Hedáhá' iwedi ovãpiye hedí ovãndaa'an i' bú'dí dapee-í'in.

⁴⁰ Hedího pan tewhá eedi dapeedi Lydia-ví'piye damää. Iwe in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâykweewaaasenwaatu'andi ee bú'dí dapee.

17

Oe Thessalonica bú' Paul-á iví k'ema'indá ovâyt'ôephadekannan

¹ Paul-á Silas-á nã'in wíje bú' Amphipolis-á Apollonia-á i'ge daphade, ihaydáhá' Thessalonica bú' dapówá. Iwe wí Hudíyoví méesate'ay dínk'óe.

² Hedí Paul i' Hudíyoví méesate eepiye namää, ihayda' i'o waabá wãhãä namää wãnbo'. Eewá poje jáadi kaykhanwówá thaa eeje Jôesi Tádáví ta'nin ovâytundo', hedí i-ádí indádí dívíhée'an itunnan ni'gedí.

³ Háa Jôesi Tádáví ta'nin natunda'in ovâythayyan, hedá ovâykeeyan nã'in ta'nin ta'gendi natú'nin i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhãymáadáhá' nachuwagí'o, hebo wíyá nawáywówápuwagí'o. Hedá ovâytu'an wá', "Nã'i Jesus, iví'gedí naadi wãytumáa'i', i-ãn i' namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí."

⁴ Wên Hudíyo iwe diji'indá hedá báyéki Hudíyo dimuupí'in Jôesi Tádá dáy'a'ginmä'indá, hedá báyéki p'ó'dédí'in kwiyã' wá', indá dívíwäyü ta'gen namuu'in háa Paul natú'nin, hedí Paul-ádí Silas-ádí dívíwón.

⁵ Hewãnbo in wé'gen Hudíyo-á dithúupóe báyéki t'owa dívíwäyudi, hedího wên senä' dichã'muupí'in hãädi waa ee bú' pinge dívíkwínumáa'in ovâyhógidáhá' báyéki wã-á t'owa ovâywé'ge'an, hedí ovâyt'e'ya'nandi ee bú' t'ãhkí dínwãnpitú. Ihaydáhá' in Hudíyo-ádí in senä'dádí wí sen Jason gin nakhãwã'iví tewhá eepiye dimää, i-á Jesus-ví'piye iwäyunde'i' namuu, hedí in phódi ònthãani'in dívíkhãäde'. Paul-á Silas-á ovãntuwãmáa oe já'wé ovãnpeeyé-ídí in t'owaví páadépiye.

⁶ Hebo in wíje wí'ovãnshaapí, hedího in senä'di ovâypiye Jason-dá hedá in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádí. Khóhkaydi in bú' tsonninbí'piye ovâyho', hedí dívítuwínúndedi dítú, "Nã'in senä'di wãhãä dimää wãnbo t'owa ovâyt'e'ya'do', hedí nãä-á nãäwá dipówá.

⁷ Hedí nã'i Jason-dá ovâysígíhógi. T'ãhkí nã'in t'owa i' tsondi Caesar-ví tsontun dáy'a'ginhãnúnde'. Dítú' wí to'wí Jesus gin nakhãwã'i' i' kodi tsondi namuu."

8 Hediho in t'owa t'ähkí hedá in bú'win tsonnindá dit'oe ihaydi dit'ayyaapóe.

9 Ihaydiho in tsonnindi Jason-dá in i-ádi diji'indádi ovâychä'wá'âakannan ovâyma'p'âädi-ídi.

Oe Berea bú' báyékí t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyu

10 Wesebo i' khun in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi Paul-á Barnabas-á wiyá bú'piye ovânsan, Berea gin dâytü'o'i'. Iwe dapówá ihaydi i' Hudíyoví méesate'ay eepiye damää.

11 In t'owa iwe'indá in Thessalonica-winbí shánkí dikhâymuu ovânt'ôeyaanídi. Háa datú'in dit'ôeyanda', hedi thamuwaaagi Jôesi Tádávi ta'nin dâytundo' dínhanginpúuwídi tigúba háa ovâytu'an waa ta'gen namuu'in.

12 Báyékí t'owa inbí hí' ovânwäyu, in diwedi wên p'ó'édéi'in Greek sená'dá kwiyä'dá diji'.

13 Hewänbo wên Thessalonica-win Hudíyo dínhanginpóe Paul-dá Jôesi Tádávi hí' oe Berea wá' ovây't'ôe'o', hediho iwepiye dimäädi báyékí t'owa hânho ovây't'e'ya'nan.

14 Wesebo in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi Paul oe mâap'oe k'áygépiye óesan, hebo Silas-á Timothy-á Berea-bo dänwóyí'.

15 Wên t'owa-ádi Paul namää, hedi indi Athens bú'piye óeho'. Iwe i'di ovâytu'an oe Berea-piye diwáymú-i'in, Silas-á Timothy-ádi ovântü'âamídi häädi dänkodi ihaydi ivi'piye da'ä-i'in. Hediho han díví'an.

Paul-di in Athens-'in t'owa ovâyhé'an

16 Wa'di Paul-di Silas-á Timothy-á oe Athens ovântsíkhá'máadíbo kodi wínachanpóepí imúndedi báyékí hääwí dínkw'ó'di' in t'owa dâykhi'édi inbí jôesi dínmuu waa dâychä'i'.

17 Hediho in Hudíyoví méesate'ay ee báyékí ovâyhé'an Hudíyo-á Hudíyo dimuupi'indá, to'wên Jôesi Tádá dâ'y'a'ginmä'in. Hedá wá' thamuwaa-á bú' pingé dâyhääwíku'ch'áade' iwe in to'wên diphademännindá ovâyhé'o'.

18 Hedá wëndá sená' wá' iwe diji', indá in Epicurean t'owa-á Stoic t'owa-á inbí háhkan dínmuu'in dívíhá'o'. * Nă'in sená' Paul-ádi dívítuhkandodi wên ditsikapóe, "Hânnan nă'i hâhsó'yó natunji'?" Hedá wëndá ditú, "Hádéewáy pi'wên t'owaví jôesiví'gedi ihí'máa." Gin ditú' gá Paul-di Jesus-ví'gedi ovây't'ôe'odân, hedi ovây'tumáa nachuu'in hedá nawáywówápóe'indá.

19 Hediho in tunjowa'ví'piye óeho', ee okú eedi Areopagus gin dâytü'o'i', hedi óetu'an, "Na'indá gihangin'ânda' nă'i ts'aabi' hääwí i'gedi u'di t'owa ovâyhá'o'i'. Ti na'in dít'ôe'amí i'gedi?"

20 Báyékí hääwí năwe bihé'e'andi wémûu wänbo wígit'oe'pí, hedânho háa natunda'in gínhanginnáani'in gida'."

21 (In Athens-windádi hedá in já'wé'in t'owa iwe dithaa'indádi häädi wänbo t'ähkí hääwí wänbo ts'aabi' namuu i'gedida' dívíhí'máa hedá dit'oe'o'. Hedânkun han óetu'an Paul.)

22 Hediho Paul in tunjowa'ví páadépiye iwínú hedi ovâytu'an, "Un Athens-'in t'owa, naadi wáymúnde' un báyékí ún'hääwíkw'ó'nin bîn'a'ginmä'in.

23 Unbí bú' i'ge ojiđi wáyjé unbí jôesi bîn'a'ginmä'i dómû', hedá wá' wí antâa-á dómû', iwe bîn'hääwíkw'óe'ó i' bîn'a'ginmä'igi', hedi eedi gin nata'muu: Wí jôesigí' nă'i antâa âypaa, tobá i' âytaapí wänbo'. Nă'i

* **17:18** In Epicureans dívíwäyunde' i' shánkí híwó'di hääwí in t'owagi' namuu dihíhchaanídí năa oepáa k'aydi. In Stoics-á diháhkanji' ta'gendi gihíhchaanídí wígínkhây'âhpi hääwí wänbo gida'i-in hedíháa wáydi wänbo wíghaytaachaanípi.

maḍi bîn'a'ginmä' tobá bîntaapí wänbo', hediho nää-á iví'gedá naaḍá wâyt'ôekankhâymáa.

24 “I-á Jôesi Tádá namuu, i-á nã'i nan oepáa-á hedá i' hääwí t'ähkí iwe nakw'ó'di-á ikhíjé, hedi i-á oe makówá-á nää nangá shánkí natsonji'. Hedânkun i' méesate t'owa dâykwo'di eejeḍá'mân wínathaapí.

25 Hediho t'owaví'wedi khäge' wänbo wí'üntáypí, gá hääwí wänbo t'owa dâypa'i wí'üntáypíḍân. I'ḍânkun t'owa t'ähkí inbí wówátsi-á inbí hâ-á hedá hääwí dîntáy'i t'ähká ovâymä'.

26 Jôesi Tádádí wêe sen ikhíjé, hedi iwediho t'ähkí nange'in t'owa dipuyä nää oepáa k'aydi t'ähkí dívíthaayé-íḍí. Hewänbo in dipuyäpíḍibo' Jôesi Tádá i'ánshaa'an hääḍi hedá wéngé dívíthaayé-í'in.

27 Jôesi Tádádí in t'owa ovâykhíjé indi óenuuwä-íḍí, hedi hádéebá óeshaa-í óetuwämäḍí. Hewänbo ta'gendi na'in t'owaví'wedi kayí' wínajihpí, wêeví'wedi wänbo-á joe.

28 Jôesi Tádá namuudânkun na'in giwówáji', hedá íví'a'yänmáa, hedá t'owa-á gimuu. Wáy wên unbí ta'kannin wänbo ditú, 'Na'in wänbo iví äy gimuu.'

29 Hediho Jôesi Tádáví äy gimuudi wíginkhây'ähpí gi'âani'in i-á wí hääwí waagi'bá namuu'in t'owa i'gedi diwänpi'ánshaapóeḍí inbí mandibo dâypaa'i' óeḍodi háa kwák'u ts'ä'i'ḍi háa k'uudi.

30 Jôesiví'gedi t'owa híwó wídika'póya'pí ihaydi, i'ḍi wí'ovâytu'anpí ihaydiho naná ovâyguhchäänú-í'in, hewänbo nää t'owa t'ähkí wéngé t'ähkí diji'in ovâytumáa inbí t'aywó'di dâyjoe'amíḍí wí'ovâyguhchäänú-íḍí,

31 gá owáy wí thaa ide'mandi' naná diwe ovâyta'gekeekw'ôení t'ähkí t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin, hedi wí senho óesóge gin ovâytu'amíḍí, hedi nã'i sen óewáywówápaaḍi thay'eedi dînkeeyan óesóge'in” gin Paul-di ovâytu'an.

32 Wí to'wí nachuu'i nawáywówápóe i'gedi dit'oe ihaydi, wên dip'âajidi t'ämäge Paul óetumáa, hewänbo wây-á wëndá ditú, “Owáy wíyá hääḍi nã'i bihée'andi' wíyá git'oe-í'in gida'.”

33 Hedi Paul iwediho namää.

34 Wên senä' iví hí' ónwâyuydi i-áḍí dívíwón. Wí sen in diwedi Dionysius gin nakháwä, i-á Areopagus-wi tunjowa' diwedi'i'bá namuu. Wí kwee wá' iwâyü, Damaris gin nakháwä'i'. Hedá wáy wây-á t'owa iwe diji'in wá' dívíwâyü.

18

Paul-di Jôesi Tádáví híwó'di tun oe Corinth bú' ovây't'ôe'an

1 Nã'i naphade ihaydi Paul Athens-di namää, hedi Corinth bú' napówá.

2 Iwe wí Hudíyo sen Aquila gin nakháwä'i' óets'antaa, i-á oe Pontus nange na'aypuyä. Iví kwijó Priscilla-áḍí Italy nange wähääḍi dats'anpówá, gá i' Rome-wi tsondi p'ó'déḍí' Claudius-di t'ähkí in Hudíyo oe Rome-di ovâykhehpiyedân.

3 Paul-á nã'in wíje'inbí'piye namää hedi indáḍí iwóyí'. I-áḍí indáḍí te'aapa'in dimuudi wé'ge dívít'ôe'an.

4 Kaykhanwówá thaa eeje Hudíyoví méesate'ay eepiye Paul namää'ä, hedi kay'indi ovâyhée'o'. Ikhääḍe Hudíyo dimuu'in hedá Hudíyo dimuupí'indá iví hí' ónsígí'amíḍí.

5 Silas-áḍí Timothy-áḍí Macedonia-di dapówá ihaydiho Paul wíyá wí'ite'aapaapí, hebo thaa t'ähkí Jôesi Tádáví hí' in t'owa ovây't'ôe'o', hedi thay'eedi in Hudíyo ovâyhá'o' Jesus-áho namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoeníḍí.

6 Hewänbo wí'önsígí'ánpídí iví'piye dit'ayjaapóe, hedá híwóhpí'dá' iví'gedí dívíhée'an. Hediho iví aa iwedi ina'jeepídí ovâykeeyamídí ovâyjoekankhâymáa'in. Ovâytu'an, "Jôesi Tádáví'wedi ípedeedá, unbí'innân únmuu, naa wíđínchäänú-ípi. Nää iwedi páadépiye in Hudíyo dimuupí'innân ná'i hí' dovây't'ôekankhâymáa."

7 Hediho ovâyjoe'andi wí sen Justus gin nakháwä'iví'piye namää. Justus-á i Hudíyoví méesate'ay nú' nathaa, hedi Jôesi Tádá báyéki óe'a'gin.

8 I' Hudíyo méesate p'ó'dédí' nakháwä Crispus gin. I-ádí iví k'aygi'indádí t'ähki Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyu, hedá báyéki wäy-á ná'in Corinth-wín t'owa wá' Jôesi Tádáví tun dit'oedi dívíwäyudáhá' ovây'p'oe'an.

9 Wí khun Paul-di Nanbí Sedó Jesus óemü' waagibá ûnpóe, hedi Paul óetu'an, "Wí'unkhunwóeda'ípi ovây't'ôe'âamídí naví'gedí, wíwíwóyí'nípi.

10 Naadi wí'âyîngimáa, hediho wí to'wídi wóeyâ'dá há'to wóewa'amí, gá nää bú' báyéki t'owa naví'in dînpúuwí'in dithaadân."

11 Hediho Paul wí paayodá píngé ee bú' iwóyí' Jôesi Tádáví hí' ovâyhá'odi.

12 Oe Achaia nange wâhâä Gallio óep'ó'dédí'sóge ihayhâädibá, in Hudíyo dívíwé'ge'andi Paul ûnkenmää, hedi oe tunjó wháagépiye óeho'di Gallio óetu'an,

13 "Ná'i sendá t'owa ovâyhá'o' Jôesi Tádá piháa óe'a'ginmäänídí, nanbí khuu gínmuu waagá yoe."

14 Paul ihí'khâyamáawän hebo Gallio-di in Hudíyo ovâytu'an, "Ná'i sen wên háawin t'aywó'nin hediháa wên háawin wâhphade yä'dâapí'in namuu'in i'andáho', ihaydânho híwó namúuní naa dáytsíkha'amí unbí t'ehpide tun iví'piye wây't'ôeyaanídí.

15 Hewänbo nää úvíwänpituhanbo wáy wí tun namuu i'gedí, wáy wí kháwä namuu i'gedá, hedá unbí khuu i'gedá. Hedáho unnânho únpikhây'ä' ná'i hääwí bînkodi'amí'in. Naa wó'da'pí otúuní'in gi'bi hääwí háa híwó'di háa híwóhpí' namuu'in."

16 Gin Gallio-di ovâytu'an dihaydi i' tunjó wháagé iwedi ovâykhehpiye.

17 Ihaydi in t'owadi ná'i Hudíyoví méesate p'ó'dédí' óeyâ', i-á Sosthenes gin nakháwä, hedi Gallio-ví páadépiyebo óewhá', hewänbo háa díví'o'indi Gallio wí'óe'âyîngimägipi.

Paul oe Antioch bú'piye nawáymää

18 Paul oe Corinth bú'bo wíyá háyú thaa iwóyí', hedáhá' in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyjoe'andi i-ádí Priscilla-ádí hedá Priscilla-ví sen Aquila-ádí oe Cenchrea bú'piye dimää. Cenchrea iwe Paul óek'owa, t'owa ovâykeeyamídí i'annin háa Jôesi Tádáví'piye iví tun imägi waa. * Iwedáhá' kophé iwedá oe Syria nangepiyá dimän.

19 Hebo iwe dipówápídíbo' oe Ephesus bú'piye dimää, hedi Aquila-ádí Priscilla-ádí ee bú'bo dänwóyí'. Paul-dá ovânjoe'andi in Hudíyoví méesate'ay eepiyá namää, hedi iwe in Hudíyo-ádí báyéki ihée'an.

20 Wëndi óedaa'an báyéki thaa indádí iwóyí'nídí, hewänbo Paul wínahíjepí.

21 Ovâysegitu'andi ovâytu'an, "Jôesi Tádá natúdáho naa wíyá unbí'piye owáy'ä-í." Hedi iwedi kophé iwedi namää.

22 Oe Caesarea bú' napówá, iwedáhá' oe Jerusalem-piye namää in iwe'in méesate'in t'owa ovâysegitu'âamídí. Iwedáhá' oe Antioch-piyá namää.

23 Iwáy wâhâä báyéki thaa na'an, hedi iwedi oe Galatia nange i'ge t'ähki hedá Phrygia nange i'gá namää in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâykhäge'namídí shánki kay'indi dívíwäyú-ídí.

* 18:18 Wáyjédi in Hudíyo sená' inbí tun dívímá' Jôesigi' dívít'ôe'amídí, hedi inbí phó dâysôemä' inbí t'ôe dâybowa píhay.

Apollos-di Jôesi Tádávi híwó'di hí' oe Ephesus-á Corinth-á ovây't'ôe'an

²⁴ Ihayhãädibá wí Hudíyo sen Alexandria bú' iwe na'aypuyä'i' Apollos gin nakháwã'i' oe Ephesus-bá napówá. Nã'i sendá nahí'magan, hedá Jôesi Tádávi ta'nindá híwó'dá ôntaa.

²⁵ I-á Nanbí Sedó Jesus-ví khuu i'gedi ûnhanginná, hediho pín ta'gedi wây-á t'owa i'gedi ovâyhí'máa, hedá áyîngidá Jesus-ví'gedi ovâyhá'o', tobá John i' p'ó'p'oekandiví háhkan ni'gedida' ûnhanginnân wänbo'.

²⁶ Khunwôeda'ginpídibo' in Hudíyoví méesate'ay ee Apollos-di ovâyhée'an. Priscilla-ádí Aquila-ádí dat'oe ihaydi inbí'piye óeho', hedi Jôesi Tádávi khuu shánkí thay'eedi ônthayyan.

²⁷ Hedáhá' Apollos-á Achaia nangepiye napunda', hedi in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indi óetu'an híwó namuu'in namú-ídí, hediho indi in Achaia-win Jesus-ví'inbá ûnmuu'in ovâyta'nán Apollos óesígíkáyj'i'in. Apollos-á oe Achaia napówá ihaydi báyéki ovâykhãge'nán in to'wên Jôesi Tádávi sígísehkaná ûnmuudi Jesus-ví'piye dívíwâyü'in.

²⁸ Iví tun ûnkay, hedi in t'owa t'âhkiví páadépiye in Hudíyo ovâytu'an piháa dívíwâyunde'in, hedi Jôesi Tádávi ta'nin ovây'tundodi ovâythayyan Jesus-á namuu i' to'wí Jôesi Tádávi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

19

Oe Ephesus bú' Paul-di Jesus-ví'gedi ovâyhée'an

¹ Wa'di Apollos oe Corinth bú' wáy naji' ihaydi, Paul i' nange i'gedi na'ãädi Ephesus bú' napówá, hedi wên t'owa John i' p'ó'p'oekandiví hí' ônwâyü'in ovây'mú'.

² Paul-di ovâytsika'yan, "Ti nã'i Yã'dâa'i p'oewaahãa bînkê' úvíwâyü ihaydi?" Indi óetu'an, "Na'in wíginhanginnáhpí wí Yã'dâa'i P'oewaahãa wänbo naji'in."

³ Paul-di ovâytsika'yan, "Háadan handi wovâyp'ó'p'oe'an?" Indi óetu'an, "Gá John i' p'ó'p'oekandiví háhkan áywâyüdan."

⁴ Paul-di ovâytu'an, "John-di in t'owa ovây'p'ó'p'oe'an gá inbí t'aywó'di dâyjoe'andân, hedi ovây'tumáa, 'Naví tí'úugé wí napowagi'o'iví'piye úvíwâyü-i'. Hedi há'i-á Jesus-ân namuu."

⁵ Paul-ví hí' dit'oe ihaydi ovây'p'ó'p'oe'an dâykeeyamídí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyü'in.

⁶ Hedi Paul iví'di imank'û'di i' Yã'dâa'i P'oewaahãa dínwân, hedi wíyá pí'wí tundi dívíhí'máa, hedá Jôesi Tádávi tukhe'min waabá dívíhée'an.

⁷ Mađi tã'di wíje senã' iwe diji'.

⁸ Poje p'oe t'âhkí Paul in Hudíyoví méesate eepiye namää'ä, hedi khunwôeda'ginpídibo' in t'owa ovâyhí'máa. Ovâythayjo' Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádávi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi ikhãäde' iví hí' ônsígí'amídí.

⁹ Hebo wáy wên díví'p'óhkây'andi wídívíwâyüpí, hedá Jesus-ví p'oe i'gedá híwóhpí-á in iwe dikw'ó'nin ovâyhée'an. Hedânho Paul-di nã'in ovâyjoe'andi in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in i-ádí ovâyho', hedi wí tewhá eepiye dimää, wí sen Tyrannus gin nakháwã'i'di t'owa ovâyhá'o' iwe. Iwá Paul-di thamuwaađi Jôesi Tádávi hí' ovâythayjo'.

¹⁰ Wíje paayo t'âhkí Paul gin i'an, hedi handidi in t'owa Asia iwéngé dithaa'in Na'inbí Sedó Jesus-ví'gedi dit'oe, Hudíyo dimuu'indáđi Hudíyo dimuupi'indáđi.

Sceva-ví e'nûn dida' in yã'dâapí'in p'oewaahãa ovaykhehpeeyé-i'in

11-12 Jôesi Tádádí Paul óekhäge'nan pinnán t'ôe i'amídí, gi'bi hääwí in t'owa wémûu wänbo dâymû'pí', hediho aa'ây hääwí dedantâa hääwí itäge'i' in dihaykw'ó'ninbí'piye ovâyho', hedi dihehkháapóe, hedá yä'dâapí'in p'oweahhâa-á in t'owa ovâymâa'in dínpee.

13 Ihayhääbá wên Hudíyo wá' wéngé t'ähkí dívíjýénde ná'in yä'dâapí'in p'oweahhâa t'owaví'wedi ovâykehpeeyé-ídí. Nää-á indá dívíkhääde hanbá díví'amídí Jesus-ví kháwä ônkháyá'dedi. Ginnân ovâytumâa in p'oweahhâa: "Nä'i Jesus-ví kháwä dônkháyá'de', iví'gedi Paul-di in t'owa ovâyt'ôe'ó', hediho naadi wítsonmâa nääbo ópeeve ná'i t'owaví'wedi."

14 Wí Hudíyo owha' p'ó'dédi' Sceva gin nakháwä'i tsé ihay e'nûn gin díví'o'in ûnk'w'ó.

15 Hewänbo han ditú ihaydi, i' yä'dâapí' p'oweahhâadi ovâytu'an, "Jesus dótaa, hedá to'wí Paul namuu'indá dínhanginná. Hebo undá – to'innan ímuu?"

16 Hedi i' sen i' yä'dâapí' p'oweahhâadi óemâa'i'di ovâytsaachänudi hânho ovâymahpúu ovâyt'an píhay, hedi aawhéé buugi'nin diwahkanmuu'in i' tewhá iwedi dishavepee.

17 In Ephesus bú' dithaa'in Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá dínhanginpóe háa dínpóe'in, hediho dikhunwôeda'póe, hedi ditú' Nanbí Sedó Jesus hânho hay'i namuu'in.

18 Hedi báyéki in Jesus-ví'piye dívíwäyu'in Paul-ví'we dipówá, hedi dívít'aywó'dihäätsi'andá dâykeekw'ódi háa dívít'siyekanhonnin.

19 Wáy wên dichugekanhá'indá inbí chuge háhkan ta'di dâykán, hedi dâyphahánú in t'owa t'ähkí dâymúunídí. I' ta'di háyú nachä'muu'in dâymaapaa ihaydi p'anántä maapaasôn (50,000) kwäk'u ts'ä'i chä' napóe.

20 Handidiho shánki wänbo t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádávi hí' dit'oe'ó hedá i'piyá dívíwäyunde'.

Háa Paul nakanda' waa

21 Ná'i hääwí napóe'i naphade ihaydi, Paul i'ánshaamägi namú-ídí oe Macedonia nangepiye hedá Achaia nangepiyá hedáhá' oe Jerusalem bú'piyá. Natú, "Owáy eepiye omää ihaydáhá' dínkhây'ä' oe Rome-piye wá' omú-í'in."

22 Oe Macedonia-piye wíje iví khäge'nin isan, Timothy-á Erastus-á damuu, hebo i-á shánki háy tähkí oe Asia nangebo iwóyí'.

Demetrius-di in t'owa ovâyt'e'ya'nan hedânho híwóhpi díví'amídí

23 Ihayhäädi oe Ephesus báyéki t'owa dit'ayyaapóe in Jesus-ví p'ôe i'ge dimänninbí'wepiye.

24 Wí sen Demetrius gin nakháwä'i' iwe na'än, i-á kwäk'u ts'ä'i'di ihääwípa'i namuu, hedi méesate hí'índi ipa', ná'i méesate-á i' kwee Diana dây'a'ginmä' iwe'i méesate hay'i waagibá nakeet'óe'i'. Demetrius-á hedá in wé'gen i-ádí dívít'ôemâa'indá híwó hay chä' dínst'úya' inbí t'ôe iwedi.

25 Hediho Demetrius-di iví t'ôe'in hedá wây-á wéndá há'bi t'ôebá díví'o'indá ovâywé'ge'an, hedi ovâytu'an, "K'ema'in, únhanginná báyéki chä' nanbí t'ôe iwedi gínts'úya'nin.

26 Unbo bînmû' hedá ít'oe háa ná'i sen Paul ikanhonnin. I' natú' in jôesi t'owa dâypa'in dây'a'ginmäänídí ta'gennin jôesi wídimuupí, hedi wí'gíngí nää Ephesus-á hedá ná'i Asia nange t'ähká t'owa iví hí' ovâywäyukannan, hedá iví hí' ûnmuudi báyéki t'owa Diana-ví'wedi dívíjâa'an.

27 Hádée nanbí t'ôe i'gedi t'owa híwóhpi díví'ánshaa'amí'in napúuwí. Hedá iwedá madi wá' napúuwí t'owa di'âani'in i' hay'i kwee Diana i' to'wí na'indi äy'a'ginmä'iví méesate wí'ûnchä'muupí'in. Hedá tobáháa t'ähkí t'owa nää

Asia-windádí hedá in wé'gen häwéngé t'ähki dithaa'indádí nää óe'a'ginmä' wänbo', mađi nää iwedi páadépiye di'âní hay'i wínamuupi'in."

28 In t'owa háa Demetrius natú'in dit'oe ihayđi hânho dit'ayyaapóe, hedí dívítuwinúnde gin, "Diana nää Ephesus-wi namuu'i báyekí hay'i namuu."

29 Hedí shánki báyekí t'owa diwé'gepóe, hedí dívít'ehtuwinúnde', hedí wên wíje senä' oványâ'di ovänkhóhkay'an oe bú'pinge t'owa dívíwé'ge'o' iwepiye. In senä'dá Gaius-á Aristarchus-á gin dakháwá, indá Macedonia nangewin damuu, hedí Paul-áđi wéngé t'ähki dänjýende'.

30 Paul in t'owa dikw'ó' diwepiye natsudeda' ovâyhée'amídí, hewänbo in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi óekhâ'an.

31 Hedá wên Asia-win p'ó'dédí'in senä' Paul-ví k'ema'in ûnmuu'indi Paul ônt'ôesan óetu'âamídí in t'owavi páadépiye wí'ikeehúuwípi'in.

32 In t'owa t'ähki wé'ge shánki dínthkwintû'. Wênho wên háawên dívítuwinúnde', hedá wây-á shánki piháa wänbo-á. Wên häyúhayđida' t'owa dínhanginná háadı diwé'gepóe'in.

33 Hedí in Hudíyodi wí sen Alexander gin nakháwá'i' oe páadépiye óewínúđi óetu'an háa natúuní'in. Hedího Alexander imannan in t'owa dívít'ôeyaaníđi. Nada' in t'owa ovâytu'âamí'in in Hudíyo wí'ovâyhíwóhpíchâänú-ípíđi nã'i napuwamän ni'gedi.

34 Hebo Alexander-á Hudíyo namuu'in in t'owa dínhanginpóe ihayđi t'ähkíđibo mađi wíje ôeda t'ähki shánki kaygi wänbo dívítuwinúnde', "Nã'i Ephesus-winbí Diana hânho hay'i namuu" gin.

35 T'ôediwän i' bú'wi ta'kandidi hânda' ovâykannan in t'owa, hedí ovâytu'an, "Un Ephesus-win ímuu'in, t'ähki t'owa wéngé t'ähki dikw'ó'nin dínhanginnáhpí'an na'in Ephesus bú'win t'owa nã'i hay'i Diana-ví méesate ûnmuu'i'ây'âyîngimáa'in, hedá i' k'uu Diana waagibá ûncháa'i' oe makówáđi ûnke't'á'di-á wá'ây'a'gindo'.

36 Tóebo wûnkodipí natúuníđi nã'i hääwí ta'gen wínamuupi'in. Hedânho ánpí íkwo'ní, hedí wíyá háawên wí'úví'amípí híwó úví'ánshaapíđibo'.

37 Undi nã'in wíje senä' nãäpiye bínmaa tobá hääwí wänbo méesate iwedi wíđänsä'manpí wänbo', hedíháa nanbí Dianaây'a'ginmä'iví'gedi háawin t'aywó'nin wídatúhpí wänbo'.

38 Hedího Demetrius-áđi in i-áđi dívít'ôemáa'indádí wí to'wí ônt'e'p'êede-í'in dida'dá, dínkhây'ä' óetsondiwekáani'in. In tsonnin dívíwé'gekw'óe'ó t'owa ovâytonjó'namídí, hedí in t'owavi t'ehpide tun ovây't'ôeyande'.

39 Hebo wíyá hääwí i'gedi íhéeda'dá, hedân úntsíkhakanpoe'o in bú'win p'ó'dédí'indi in t'owa t'ähki ovâywé'ge'an píhay.

40 Nã'i gin otú, gá mađi in Rome-win tsonnin ditúuníđân un nãwewin t'owa unbí p'ó'dédí'indádíbo úvípíhänmáa'in. Háa nää thaa napóe waa wínakhây'áhpí napúuwí'in, hedí tóebo wí'ûnkodipí ovâytu'âamídí háadı un t'owa úvít'aywé'ge'andi."

41 Hedí han natú ihayđi ovâytu'an t'ähkíđibo' inbí'piye dimú-í'in.

20

Paul-á iví k'ema'indádí oe Macedonia-piye hedá Greece-piyá dimää

1 T'ähki hânda' napóe ihayđi Paul-di in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâywé'ge'an, hedí ovâytu'an kwee waa sen waa di'á'be-íđi. Hedáhá' ovâysengitú'andi ovâyjoe'an oe Macedonia nangepiye namú-íđi.

2 Ee Macedonia iwéngé t'ähki ijýéndedi in dívíwäyunde'in iwe dikw'ó'nin wá' hanbá ovâyhée'an, hedáhá' oe Greece-piyá namää.

³ Iwáy wăhăä poje p'oe na'än. Ihaydáhá' ikhây'an oe Syria nangepiye kophé iwedi namú-ídí, hewänbo ûnhanginpóe in Hudíyo óeháyí i'gedi dívíhí'máadí, hediho iví ánsaa i'egó'andi oe Macedonia nange i'ge nawáymää.

⁴ Nă'in senä' i-ádí dimää: Sopater oe Berea bú'wi', i-á Pyrrhus-ví e'nú ûnmuu; Aristarchus-á hedá Secundus-á oe Thessalonica bú'win damuu'indá; Gaius oe Derbe bú'wi-á; Tychicus-ádí Trophimus-ádí oe Asia nangewindá; hedá Timothy-á.

⁵⁻⁶ Nă'in senä' oe Troas bú'piye dipáadémää, hedi Paul-ádí naa-ádí oe Philippi bú'bo änwóyí', in Hudíyoví shánkí'eedi dínphade píhay, nă'i shánkí'eedi dâytü'o' "Owáaseepí' Pává Dâyk'o'i Thaa" gin. * Ihaydá iwedá kophé iwedi gamää, hedi p'ánú thaa naphade ihaydi oe Troas gapówá, in wé'gendi nă'in dítsíkha'máa iwe, hedi wí jâadi iwe gikw'ó.

Oe Troas i' e'nú Eutychus nachuudi óewáywówápa

⁷ Dumíngu iwe íwíwé'ge'an i' méesa buwá âyk'o'ídí, hedi Paul-di díhí'máa. Khunpinu puwahaydi ihée'an gá wíyá tháwän iwedi ijâakankhâyamáadân.

⁸ T'ăhkídíbo oe wha'k'ay íve giwé'gekw'ó, hedi báyéki naphakókohsaa.

⁹ Wí e'nú Eutychus gin nakháwă'i nawhápódikhuuchá' deedi na'än, hedi hânho najôeda'puwamän Paul thaa t'ăhki ihí'máadí. Téegîndi najókhândi, na'än diwedi oe já'wépiye najóke't'á, hedi óedaygi'an dihaydi chu'i óesaa.

¹⁰ Paul wha'k'aydi nawá, hedi idége'disógedi i' e'nú óeba'aaké', hedi ovâytü'an, "Íwíwo'gi wí'ítaachanpúuwípí. Nă'i-á năa nawówámuu."

¹¹ Hediho wíyá oe wha'k'aypiye napee, hedi indáí ipáváhávedi ihúuyan, hedá shánkí ovâyhée'an nathay píhay. Ihaydá ovâyjoe'an.

¹² I' e'nú iví'piye indi wówá'i óeho', hedi báyéki dihíhchan.

Paul oe Miletus bú'piye namää

¹³⁻¹⁴ Paul-di ho dítu'an kophé iwedi gipáadémú-í oe Assos bú'piye i' âytsíkha'amídí, hebo i-á nangedíbo namú-í hedi iwe i' wá' i' kophé itokhây máa. Hediho han ív'an, hedáhá' Assos iwedá Mitylene bú'piyá gimää.

¹⁵ Iwedá wa'di kophé iwedi Chios-piye gimää, i-á p'ojâadi namuu, hedá wíyá tháwändá wíyá p'ojâadi Samos-á gipówá. Oe Trogyllium bú' íwíwóyí', hedá wíyá tháwändá oe Miletus bú' gipówá.

¹⁶ Paul i'ánshaamăgi oe Ephesus wí'iwóyí'nípídí, báyéki thaa oe Asia nange i'ge wínayêenípídí. I-á nawó'on oe Jerusalem napóewídí híwó' dihaydibo', in Hudíyoví shánkí'eedi thaa Pentecost gin dâytü'o dinnáhpídíbo', hádeho ûnkodídi.

Paul-di in Ephesus bú'in méesate'in p'ó'dédí'in ovâytumakhe'an

¹⁷ Wa'di Miletus wáy naji' ihaydibo', oe Ephesus bú'piye it'ôesan, in méesate'in tsonnin ovâytü'amídí iví'piye di'ää-ídí.

¹⁸ In dipówá ihaydi ovâytü'an, "Un t'ăhki ûnhanginná háawi sen omuu'in i' páadé'i thaa Asia opówá ihaydi waabo năa puwahay.

¹⁹ Naa Nanbí Sedó Jesus-gí' dâyt'ôe'andi wídáypitegendepí. Hăyän wänbo dáysíhtăä in t'owaví'gedi o'âyîngipóedí. Báyéki t'ôephade dînpówá in Hudíyodi dí'annin namuudi.

²⁰ Un ûnhanginná naa wídáywóyí'pí'in hăäwí wänbo úntáy'i wâytü'odi wâykăge'namídí, hedá íwé'gekw'ó' deejá unbí wháage i'gá wâyhá'o'.

²¹ Kay'indi naadi wâytü'an wí'gín Hudíyo-á Hudíyo ímuupí'indá unbí t'aywó'di bînjoe'amí'in hedá Jôesi Tádáví'piye úvívée-í'indá, hedá Nanbí Sedó Jesus Christ-ví'piye úvívăäyú-í.

* 20:5-6 Luke wíyá Paul-ádí naji'.

22 “Nää-á Jerusalem-piye omän, ginho i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi dítu'andi. Naa wíðinhanginnáhpí háa owáy wăhăä dînpuwagi'o'in, hewänbo nă'indáho dînhanginná:

23 Nää bú' i'ge ots'ú eeje t'ăhki, i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi dînthayyan ta'gendi dîpansogekhâymáa'in hedá dont'ôephadekhâymáa'indá.

24 Hewänbo háa dînpóe wänbo hăäbo wíðinmuupí, tobáháa dîháyjí háa owówápee-í wänbo?. Naa owänpida' dóboewá-í'in in t'ôe Nanbí Sedó Jesus-di dítu'an dó'amí'in. Hedí nă'in t'ôe-á ginnân namuu: I' híwó'di tun Jôesi Tádáví sígísehkană i'gedi pín ta'gedi in t'owa dovây't'ôe'amí.

25 “Undádí naa oji' Jôesi Tádáví khuu i'gedi wây't'ôe'odi. Hewänbo năä dînhanginná wêedi wänbo un diwedi há'to wíyá dímúuní'in.

26 Hedânho năä-á naadi ta'gendi wâytu'âamí nă'in: Wí to'wí Jôesi Tádáví'wedi napedeedáho?, tóebo wí'únkodipí naa dînhăänú-ídí,

27 gá wó'khunwôeda'pidân wâytu'âamídí hăäwí t'ăhki Jôesi Tádá ikhâymáa'in.

28 Wí'bo bípi'âyîngi'an, hedá t'ăhki hă'in t'owa Jôesi Tádáví'in ûnmuu'indá bin'âyîngi'an, wí k'úwá âyí'di' iví k'úwá i'âyí'do waagibá. I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi un wovây'tsonninkw'odi, wên k'úwá âyí'nin waaginbá ímuunídí. In t'owa Jôesi Tádáví méesate eeje'in dimuu'in iví'in ûnmuu, ingí' iví ay imăgidi iví ûnp'oe ich'âanídí.

29 Naa dînhanginná owáy naadi wâyjoe'an dihaydáho?, wây-á wên t'owa unbí'ye dipowagi'o, wên t'ayjaa'in khunjó in k'úwá dâyhăänú-ídí di'ăă'ă waagibá,

30 hedí wáy wên unbí jâa diji'indi wänbo in Jesus-ví'piye dívíwäyu'in ovâyhójo'amí, indádí dâypuhkannamídí.

31 Hedânho bí'âyîngi'an ha'min t'owadi, hedá wí'ún'ôede-ípí naadi poje paayo t'ăhki khuu-á thaa-á wâyhá'annin, hedá un ímuudího naví tsí'p'oe donch'áa.

32 “Nää wây'tumáa, Jôesi Tádádí wovây'âyîngi'amí hedá wovâysígísehkană'o'in wovâyhangin'ânnamí. I' ûnkodi wovâykhăge'namídí kay'in ípaa-ídí hedânho shánki iví'piye úvíwäyú-ídí, hedá wá' ûnkodi i' kă'ăä únmuu'i wovâydenkw'odi'i wovây'măäní'in. Hedá to'wên t'ăhki i'di ovâyde'mannin wá' nă'i híwó'di hăäwí'á diyămu-í.

33 Wíyá to'wíví chă'dá aa-á naagí' wó'da'pí.

34 Naví mandi dáy't'ôe'andi i' dîntáy'i donhógi, hedá hanbá in to'wên naa-ádí diji'in dîntáy'i wá' ingí' dovâyhógi. Un t'ăhki nă'in únhanginná.

35 Naa hăädi wänbo t'ăhki ha'wâa dáy'an wâykeeyamídí háa únkhây'ă'in úví'amí'in. Hânho úvíkhăä-í to'wên dîntáy'in bînhăge'namídí. Wí'ún'ôede-ípí nă'i tun Nanbí Sedó Jesus-ân wí'bo natú'in: “To'wí imă'i-á shánki nahíhchan to'wí ihónde'iví'wedi.”

36 Paul ihí'bowa ihaydi idége'disóge hedí t'ăhki in wé'gendádí dívíjûusu'an.

37 T'ăhkídíbo hânho dívísíhtăädi Paul óeba'aakê' hedí hânho óesígísengitú'an.

38 Dik'âykhăapóe i'di ovây'tu'andi, “Undi wíyá há'to dímúuní” gin. Hedáhá' t'ăhkídíbo na'indádí i' kophé iwepiye dimăä dísengitú'âamídí.

21

Paul Jerusalem-piye namăä

1 Na'indi in t'owa âyjoe'an dihaydi i' p'ojâadi Cos gin dâytú'o' iwepiye ta'gebo gimăä. Wíyá tháwän oe p'ojâadi Rhodes gin dâytú'o' iwepiye gimăä, iwedáhá' oe Patara bú'piyá.

² Iwe wíyá kophé oe Phoenicia nangepiye namändi naʼän, hedí ívítógi*di* iwedi gimää.

³ Cyprus p'ojáadi nanbí yǎʼmǎngédí nak'óe, hedí iʼ giphademändi áymûʼ. Iwedá oe Syria nangepiye gimää, hedí Tyre búʼ gipówá. Wí hé iwepiye dâyhondiʼ dâydaykhâymáa.

⁴ Waʼ gin dívíʼodi wên Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼin âynuwa, hedí âyshaadi wí jáadi indádí ívívóyíʼ. Indi Paul óetuʼan Jerusalem-piye wínamú-ípi gin, gá iʼ Yǎʼdâaʼi P'oweahhâadi ovâytuʼandân háa ûnpuwagíʼoʼin.

⁵ Naʼin kophépiye wíyá gimú-ídí napóe ihaydi, t'ǎhki in senáʼ inbí kwiyáʼ hedá inbí áyyǎá wóegé oe búʼ jáʼwépiye dípahoʼ, hedí máap'oe kíngéwi okháʼ deedi ívidégeʼdikw'ódidi ívíjûusuʼan.

⁶ Ívisengituhkanbowa ihaydi naʼin gimännin iʼ kophé iwe ívítógi, hedí in Tyre-windá dívíweehoʼ.

⁷ Tyre iwedi gimää hedí oe Ptolmais búʼ gipówá. In Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼin iwe dithaaʼin âysengituʼan, hedí wí thaa indádí ívívóyíʼ.

⁸ Wíyá tháwǎn iwedi gipee, hedí oe Caesarea búʼ gipówá. Wí sen Philip gin nakháwǎʼivíʼpiye gimää, i-á Jôesi Tádáví híwóʼdi tun ovâyt'óeʼoʼi namuu, hedí i-ádí ívívóyíʼ. I-á wêe namuu in tsédí dijiʼin senáʼ diwedi, in oe Jerusalem ovâydeʼmannin in Jesus-víʼ t'óekhuwaʼin ovâykhâgeʼnamídí.

⁹ Philip-á jónu aʼyûn kóhótsaapiʼin ûnkw'ó, indá Jôesi Tádáví tukheʼminnân ûnmuu.

¹⁰ Hǎyú thaa iwe gikw'ôn dihaydi wí sen Agabus gin nakháwǎʼiʼ oe Judea nangedí napówá. I-á wáʼ Jôesi Tádáví tukheʼbibá namuu.

¹¹ Iʼ sen nanbíʼpiye naʼǎá, hedí Paul-ví baʼáa ónkêʼdi wíʼbo iví ándádí iví mandádí ipiwhiʼan, hedí natú, “Iʼ Yǎʼdâaʼi P'oweahhâa natú, ginbá in Jerusalem-win Hudíyodi óewhikhankhâymáa toʼwí náʼin baʼáa ivíʼin ûnmuuʼiʼ, hedá in Hudíyo dimuupiʼinbí mange óekánkhâymáa.”

¹² Náʼin git'oe ihaydi in wéʼgen t'owa-ádí kayʼindi Paul áytumáa oe Jerusalem-piye wínamú-ípi gin.

¹³ Hebo Paul natú, “Hânnan úvíʼoʼʼ? Háadan íséejiʼʼ? Háadan dík'áykháaʼoʼʼ? Naa okhâymuu t'owadi díwhiʼamídidaʼbá joe, okhâymuu wáʼ oe Jerusalem Nanbí Sedó Jesus-gíʼ ochuu-ídí.”

¹⁴ Wígínkodipí áyhíjekannamídí, hedího giwǎnpitú, “Háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú waa napúuwí,” hedí wíyá wíʼâytuʼanpí.

¹⁵ Wíyá hǎyú thaa naphade ihaydi nanbí háǎwí áykhâyʼan hedí Jerusalem-piye gimää.

¹⁶ Wên Caesarea-win Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼin naʼindádí dimää. Oe Jerusalem gipówádí Mnason-bí tewhá eepiye díhoʼ iwe gikwonídí. Náʼi sendá Cyprus-wi namuu, hedí wí in páadéʼin Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼinbíʼwediʼiʼbá namuu.

Paul-di James-á in méesateʼin tsonnindá ovâytuʼan háa ûnpóeʼin

¹⁷ In Jerusalem-win Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼindi híhchandi dísigíhógi.

¹⁸ Wíyá tháwǎn Paul-ádí naʼindádí James-víʼpiye gipuwámää. T'ǎhki in méesateʼin tsonnin wáʼ iwe dikw'ó.

¹⁹ Paul-di ovâysengituʼan, hedáháʼ t'ǎhki háa napóe waabá ovâytuʼan, háa Jôesi Tádádí in Hudíyo dimuupiʼin ovâyʼan waa in t'óe Paul iʼannin namuudi.

²⁰ Ovâyt'óeʼandi dit'oe ihaydi Jôesi Tádá kw'áayébo dâymáa.

Hedáháʼ Paul-á óetuʼan, “Tíʼûu páadéʼiʼ, úhanginná báyéki maapaasôn in Hudíyo wáʼ Jesus-víʼpiye dívíwâyumágiʼin, hedí indá iʼ tsonnun Moses itaʼnan deepiye hânho dívíkayʼoʼʼ.”

21 Nǎʼin Hudíyo uvíʼgedi ginnân ovâytuʼan: Uʼdi t'ǎhki Hudíyo in Hudíyo dimuupíʼinbí nange eeje dithaaʼin ovâyháʼoʼ Moses-ví híʼ dâýʼaʼginnamíʼin, hedá inbí áyyǎä in Hudíyoví k'ewe taadi wíʼovâytaaʼamíʼin, hedá in Hudíyoví khuu-á wídâyʼáyíngiʼamíʼin dá.

22 Nǎʼin Hudíyo dimuuʼin Jesus-víʼpiye dívíwäyuʼin taʼgendi dínhanginpúuwí u nǎwe unpówáʼin. Hediho ívitsikaʼyan háa gínkhâyʼǎʼ ívíʼamíʼin.

23 Gá ginnân: U-á nǎʼin wítuhkankhâymáaʼin óʼan. Nanbí jáa jónu senáʼ dijiʼ, inbí tun Jôesi Tádá dâymägiʼin háa igíʼ dívíkhâymáaʼin.

24 Indádí ópûn, hedi háa ditú waa dívíbowaʼin dâýkeeyan dihaydi, u-á háa dívíʼo waa hanbá biʼamí, hedá ingíʼ ovâywáʼâa-í t'ǎhki ovâyk'oewá-ídí. * Gin biʼandáho t'ǎhki t'owa dínhanginnâani nǎʼi Moses-ví tsontun mânʼaʼgindoʼin, hediho hääwí uvíʼgedi ditúʼdi-á taʼgen wínamuupíʼin.

25 Hewänbo in Hudíyo dimuupíʼin Jesus-víʼpiye dívíwäyundeʼin naʼindi âytaʼnan âytuʼâamíʼí nǎʼin naʼin âywéhpêʼannin: Wídâyk'oʼípí iʼ koegiʼ in wéʼgen t'owa inbí jôesi dâymägiʼiʼ, † hedá wídâyʼûnp'oek'oʼípí, hedá in animâa ovâyk'éwhihánúʼinbí píví iʼ ûnp'oe napeepíʼ wáʼ wídâyk'oʼípí, hedá wíyá toʼwíwí kwee-ádí háa sendádí wídívíwhoʼkw'ôenípíʼ.

26 Hediho Paul-di in jónu senáʼ i-ádí ovâyhoʼ, hedi wíyá tháwän indádí háa dínkhâyʼǎʼ waa dívíʼan inbí khuu dâýʼaʼginnamíʼí, hedi iʼ méesate hayʼi ee dits'ú in owhaʼ ovâytuʼâamíʼí háyú thaa ovâyhûuwíʼin nǎʼi t'ǎhki dâýboewá-ídí. Ihaydânho dâýk'úwákhanugíʼo wíʼíngíʼ Jôesi Tádá óemääníʼí.

Paul iʼ méesate hayʼi iwe óepankêʼ

27 Hedi iʼ jáadi naphademän dihaydi wên Hudíyo Asia-windi Paul ee méesate hayʼi iwe óemûʼ, hedi indi in t'owa iwáyge dijiʼin Paul-víʼpiye ovâyt'ayjaaʼandáháʼ óeyâʼ.

28 Ginnân dívítuwínundeʼ: “Un t'owa Israel-win, díkhägeʼnan. Nǎʼi-ân namuu iʼ sen wéngé t'ǎhki t'owa ovâytumáaʼi nanbí khuu gínmuuʼi hedá nanbí t'owa-á hedá nǎʼi méesate hayʼi-á háagiʼ wänbo wígincháʼmuupíʼin, hedá wáʼ nǎʼin Hudíyo dimuupíʼin wänbo nǎʼi méesate ee iʼdi ovâyts'úde, hedânho nǎʼi tewhá Jôesi Tádávíʼ ûnmuuʼiʼ ónʼaʼginhánúʼ.”

29 Gin ditú gá Trophimus oe Ephesus-wi óemûʼdân Paul-ádí oe búʼ iʼge dajidi, hediho diʼân Paul-di iʼ méesate ee óets'údeʼin.

30 In t'owa ee búʼ iʼge t'ǎhki dit'ayjaapóe, hedi wáy Paul nawin diwepiye dívíwänhöʼdi óeyâʼdi iʼ méesate eedi jáʼwépiye khóhkaydi óehoʼ, hedi in phódi dâyt'ídi.

31 Paul óehájíʼin didaʼ, hediho toʼwí iʼ Rome-win sundadóvi p'óʼdédíʼ tsondivíʼpiye namää óet'ôeʼmíʼí in Jerusalem-win t'owa t'ǎhki báyéki dit'ayjaapóeʼin.

32 Wesebo iʼdi wên sundádo inbí tsonnin wógege ovâywéʼgeʼan, hedi indá owáy in t'owa dijiʼ iwepiye dívíʼǎähoʼ. Iví sundádo wógege dipówádí in t'owadi ovâymûʼ ihaydi wesebo Paul óewhädidi dívíwóyíʼ.

33 Iʼ sundadóvi p'óʼdédíʼ Paul-víʼpiye namäädi iví khóe ónyâʼ, hedi in sundádo ovâytuʼan kadénadi óewhiʼamí gin, hedá in t'owa ovâytsikaʼyan, “To-an nǎʼi sen namuu? Hännan iʼan?”

34 Wên t'owa wí hääwí dívítuwínundeʼ, wây-á wëndá hääwí piháa-á, hedânho hânho dínthkwíntúʼdi wíʼûnkodipí ûnhanginpúuwíʼin taʼgendi háa napóeʼin. Hediho in sundádo ovâytuʼan, “Nanbí sundádo tewhá iwepiyebo bînts'úude-í” gin.

* 21:24 Waʼ in senáʼ ovâyk'owapíʼíbo dínkhâyʼǎʼ wên animâa dâýkuumä-íʼin dâyháanú-ídí Jôesi Tádá óemääníʼí. † 21:25 Námúʼdí 15:20.

³⁵ In sundadodi iwáy she'áy iwepiye óeho', hedi iwedáhá' óetegekê'di kw'áepiye óepiye, gá in t'owa hânho dívít'ayyaa'odân,

³⁶ hedi Paul únwóemändi dívítuwínunde? "Ja' áyhájí" gin.

Paul-di wí'bo iví'gedi in Hudíyo ovâyhé'an

³⁷ In sundadodi Paul inbí'piye óetsudehon dihaydi, Paul-di Greek tundi i' sundado p'ó'dédí' óetu'an, "Ti wên háawên wítu'âamí?" I'di Paul óetu'an, "Naa wídnhanginnáhpíwän Greek tundi bihé'e'o'in.

³⁸ Hedího u-á wí'unmuupí i' to Egypt-wi', wên t'owa i' nangewin tsonnindadí ovâyhánkannandi', hedáhá' i'di in jónu maapaasôn (4,000) senä' oe ahkónupiye ovâyho', t'owa t'akhānu'in gin ovâytu'o'in."

³⁹ "Joe" gin Paul natú, "Naa Hudíyo-ân omuu. Tarsus bú'wibá omuu, hä'i-á wí bú' hay'i' oe Cilicia nange iwe'i namuu, hedi iwe othá'de. Ti nã'in t'owa naa díhí'määni?"

⁴⁰ Hedího in t'owa ovâyhé'amídí óemägidi Paul she'áy kw'áye wáy iwínú, hedi imannan dívít'óeyaanídí. Dituhān dihaydi inbí Hebrew tundi ovâyhé'an. Ginnān ovâytu'an:

22

¹ "Mä'mää'indá tí'úuwīn páadé'indá, bít'óeyan. Naadi wâytuḥkankhāymāa naa háawēn wānbo híwóhpi'in wídáy'ānpí'in."

² Hebrew tundi ovâyhí'máadi dit'oe ihaydi shánkí wānbo hānda' dīnpóe.

³ Hedáhá' ovâytu'an, "Naa Hudíyo-ân omuu. Oe Tarsus bú' Cilicia nange iwe o'aypyä, hewānbo nää Jerusalem osōe. Gamaliel naví háhkandi dīnmuu, hedi i'di áyīngidi nanbí thehtáy pahpá'inbí khuu naa díhá'an. Háa Jōesi Tádá nada' waagi naa pín ta'gedi oda' dáy'amí'in, nää thaa un íkanda' waagibá,

⁴ hedānho naa osōedi o'ān híwó namúuní'in hä'in Jesus-ví p'óegé di'ahsaa'in báyéki t'ōephade iwe dovâykánídí ovây'tahānū-ídí, hedi naa otsonpóedí kwiyä'dá senä'dá ovâywhi'ankídáhá' ovâypankw'ódi.

⁵ I' owha' p'ó'dédí-ádí hedá in tunjowa-ádí dínkodi wovâytu'āamídí naadi in ta'gen wâytuḥmāa'in. Indá wí ta'di naa dímägi nanbí Hudíyo t'owa oe Damascus bú' dovây'määnídí, hedi naa omää in t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in owáy wāhāä dikw'ó'nin dovâypanhóenídí hedá nää Jerusalem-piye dovâywáymá'ídí ovây'tuhchānū-ídí."

Paul-di ovâytu'an hádídi Jesus-ví'piye iwäyu'in

⁶ "Naa p'óegé omändi oe Damascus bú' opowamān dihaydi taage púnú'dí naná. Tsíkhagipí wí ko makówádí nawá hedi dí'ánkê'.

⁷ Nangepiye okanu, hedi wí to'wídí naa díhí'máadi ot'oe. Ginnān natú: 'Saul, Saul, háadan u'di naa dí't'ōephadekando?'

⁸ Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?'. I'dá dítu'an, 'Naa Jesus Nazareth-wi omuu. Naa i' u'di dí't'ōephadekando'i-ân omuu.'

⁹ In to'wên naa-ádí diji'in i' ko dāymū', hebo i' to'wídí díhí'māa'iví tun wídika'pówápí.

¹⁰ Naa otú, 'Nanbí Sedó, hānna dáy'amí?' I'di dítu'an, 'Ówínúdí oe Damascus-piye ópūn, hedi iwe wóetu'amí háa úkhây'ä' bi'amí'in.'

¹¹ I' ko hānho nakaydi naa otsí't'aapóe, hedího in naa-ádí diji'indi naa dípahtsāakê', hedi handídi oe Damascus opówá.

¹² "Wí sen Ananias gin nakhāwä'i' iwe nathaa. Nã'i sendá ta'gendi Jōesi Tádá óe'a'gin, hedá in Hudíyoví khuu-á t'āhkí ihon, hedi t'āhkí in Hudíyo Damascus dithaa'in dítu' híwó'di sen namuu'in.

13 Navi⁷piye na⁷äädi navi nú⁷ iwínú, hedi dítu⁷an, ‘Tí⁷úu páadé⁷i Saul, uvi keetan mänke⁷.’ Wesebo navi keetan donké⁷di i⁷ dómú⁷.

14 I⁷di naa ginnân dítu⁷an: ‘Jôesi Tádá nanbí thehtáy pahpá⁷indi óe⁷a⁷ginmä⁷i⁷dân wóede⁷man háa nakanda⁷in úhanginnáanídí, hedá Jesus i to⁷wí iví wówátsi ta⁷ge ihondi namuu⁷i nâamúunídá, hedá i⁷ tun wóetu⁷hkhâymáa⁷i⁷ unt⁷oe-ídá.

15 Ta⁷gendân u⁷ i⁷gí⁷ bihéé⁷amí, hedi u⁷di t⁷owa t⁷ähkí hääwí nâamú⁷i hedá unt⁷oe⁷i-á ovâytu⁷âamí.

16 Hediho náa wíyá shánkí wívitsíkha⁷amípí. Ópûn, un⁷p⁷ó⁷p⁷oepúuwí, hedá Jesus nádaa⁷an uvi t⁷aywó⁷di wônjáa⁷amídí, gin Ananias-di dítu⁷an.”

Paul-di ovâythayyan Jôesi Tádádí óetu⁷annin in Hudíyo dimuupí⁷inbí⁷wepiye namú-í⁷in

17 “Jerusalem-piye owáymää ihaydi i⁷ méesate hay⁷i ee ots⁷ú⁷di o⁷äji⁷ waabá dînpóe.

18 I⁷ ää iwe Nanbí Sedó Jesus dómú⁷, hedi dítu⁷an, ‘Oe Jerusalem hääwí navi⁷gedí ovâytu⁷hkhâymáa⁷i há⁷to wónsí⁷amí, hediho ówânáki⁷, iwedi ópeeve.’

19 Hedi naa otú, ‘Hewänbo Nanbí Sedó, indá dínhanginnân naa wéngé t⁷ähkí i⁷ Hudíyoví méesate eeje dáyjíyéndewän in uvi⁷piye dívíwäyunde⁷in dovâypanhóenídí hedá dovâywhäänídá.

20 Hedi Stephen i⁷ uvi⁷gedí ovây⁷t⁷ôe⁷andiví ûnp⁷oe ônch⁷áa ihaydi, naa wá⁷ ok⁷aawin ee nú⁷. In to⁷wëndi óhéyi⁷ninbí k⁷éwé⁷i aa dovây⁷áyînmáa, hedi híwó díví⁷o⁷ gin naa o⁷ân.’

21 Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di dítu⁷an, ‘Ópûn, naadi kayí⁷ wähhäpiye wísankhâymáa, in Hudíyo dimuupí⁷inbí⁷wepiye.’ ”

22 In t⁷owadi Paul ônt⁷ôeyande⁷, hewänbo ná⁷i hí⁷ in Hudíyo dimuupí⁷inbí⁷gedí natú ihaydi dívít⁷ehtuwínú, “Binhe⁷, wínachä⁷muupí nawówayêenídí.”

23 Wídituhándepídí shánkí dívítuwínúnde⁷, hedi inbí k⁷éwé⁷i aa dâythathä⁷o⁷ hedá kw⁷áyepiye dâynahchänunde dâyekeyamídí dit⁷ay⁷in.

24 I⁷ Rome sundado p⁷ó⁷dédí⁷di in sundado ovây⁷tu⁷an Paul inbí⁷piye óets⁷úude-í⁷in óewhähwhä⁷namídí hedânho ûnhanginpúuwídí háadí in t⁷owa Paul-ví⁷piye dívít⁷ehtuwínúnde⁷.

25 Hediho óewhiwínú púwhí⁷dí óewhäänídí, hebo Paul-di óetu⁷an in tägintä (100) sundadoví tsondi iwe tsowa nawíndí, “Ti i⁷ tson⁷tun natú⁷ úk⁷óe⁷in naa díwhäänídí? Naa-á oe Rome dínkháwäta⁷k⁷óe, hedi wa⁷di wívînkeek⁷ú⁷pí háa naa híwóhpí dá⁷annin háa joe.”

26 Ná⁷in nat⁷oe ihaydi in sundadoví shánkí p⁷ó⁷dédí⁷ví⁷piye namää hedi óetu⁷an, “Ti úhanginná háa bitsiyekhây⁷o⁷in? Ná⁷i sendá oe Rome ûnkháwäta⁷k⁷óe.”

27 I⁷ sundadoví shánkí p⁷ó⁷dédí⁷ Paul-ví⁷piye namäädi óetu⁷an, “Dítu⁷an, ti oe Rome úkháwäta⁷k⁷óe?” “Hedân hoi” gin Paul natú.

28 Óetu⁷an Paul, “Naa oe Rome dínkháwäta⁷k⁷úwídí báyéki⁷ chä⁷ dá⁷ywá⁷âa.” Paul-di óetu⁷an, “Navi tádá⁷in Rome-win t⁷owa damuudího naa wá⁷ Rome-wibá omuu.”

29 Wesebo in to⁷wên Paul óetsikakhâymáa⁷in iví⁷wedi dívíjâatä⁷. I⁷ sundado tsondi p⁷ó⁷dédí⁷ wänbo nakhunwôeda⁷póe ûnhanginpóedí Paul-á Rome-wi t⁷owabá namuu⁷in, gá i⁷báho natsonpóedân kadéna⁷di Paul óewhi⁷amí⁷in.

Paul-di in Hudíyo tunjowa⁷ ovâyhi⁷máa

30 I' sundado tsondi p'ó'dédí' nahangin'ânda' ta'gendi háawin híwóhpi'in in Hudíyodi Paul ônchänunde'in, hedího wíyá tháwän óewhihsuu hedí in Hudíyo owha' p'ó'dédí'in hedá in wé'gen Hudíyo p'ó'dédí'indá dívíwé'ge'amí'in ovâytu'an. Ihaydiho Paul óets'úde inbí páadépiye óewéenú-ídí.

23

1 Paul-di in tunjowa' ta'ge ovâymúndedi ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, Jôesi Tádáví páadépiye ná'in naadi wâytu'âami: Naví pí'ná khó'jé dínhanginná naví wówátsi thaa t'âhkí híwó'nin wówátsi donhonnin."

2 Ná'in nat'oedi Ananias i' owha' p'ó'dédí' namuu'i'di in Paul-ví nú' diwinnin ovâytu'an sóe eedi óemaphâave-í'in.

3 Paul-di óetu'an, "U-ân Jôesi Tádádí wóemaphavekhâymaa. Wí paa ijánúmáa'i waagi'ba unmuu. Úkhây'ä' úhanginpúuwi'in háa wên t'aywó'nin dáy'annin háa joe, ná'i tsontun namuu'i natú' waagi, hewänbo u wí'bo hä'i tsontunbá wínaa'a'ginpí, ná'in t'owa dísómaphâave-í'in ovâytu'andi."

4 In iwe diwinnindi Paul óetu'an, "Háadan Jôesi Tádáví owha' p'ó'dédí' uví hí'dí mân'a'ginhánunde'?"

5 Paul-di ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, naa wídínhanginnáhpí owha' p'ó'dédí' namuu'in. Dínhanginnándáho há'to han otúuníwän, gá Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân nata'muudân: Wígínkhây'âhpí wên háawên t'aywó'nin nanbí t'owaví tsonninbí'gedi gitúuní'in."

6 Hedí Paul-di ovâymú' wáy wên in iwe diji'in Sadducee t'owa dimuu'in hedá wéndá Pharisee t'owa-á. Hedího kaygi in tunjowa' ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, naa Pharisee t'owa-ân omuu, naví tádá Pharisee-bá dínmuu. Náwe dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwi'in dáywâyundedân."

7 Han ovâytu'an dihaydi in Pharisees-ádi in Sadducees-ádi dívítuhkannan, hedí diwijedeedi wêege'in dipóe.

8 Gin díví'an gá in Sadducee t'owa wídívíwâyundepídân in dichuu'in wíyá diwáywówápúuwi'in, hedá p'oweaahâa-á makówáwin t'ôepa'aa'indá diji'in wídívíwâyundepí; hewänbo in Pharisee t'owa-á dívíwâyunde diji-áakun.

9 In t'owa t'âhkí shánkí kaygi dívítúwínúnde', hedí wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in, Pharisee t'owabá dimuu'in, dívíwínúdí kay'indi ditú, "Ná'i sendá wên háawin t'aywó'nin i'annin wänbo wí'âyshaadepí. Mađi hádéewáy wí p'oweaahâa'adi háa wí makówáwi t'ôepa'aa'i'di ta'gendi óehée'an."

10 Hânho dívítuhkandodi dívítsaakhây'o', hedího i' sundado tsondi p'ó'dédí' nakhunwôeda'póe. Na'ánde Paul hânho óewa'amí'in, hedího in sundado ovâyjôn, "Ja' bípün, Paul bínkê'di hä'in Hudíyoví'wedí bínjáa'amí, hedí unbí'piyebo bints'ude."

11 I' khun Paul-ví hânge Nanbí Sedó Jesus nakwinudeedi óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípí. U' oe Jerusalem naví'gedi ho bihée'an, hedá oe Rome hanbá bikhâymaa."

Paul óeháyjí'in dida'

12-13 Wíyá tháwän hédéndí wên Hudíyo dívíwé'ge'an dívíhée'amídí wên ánskaa dâyk'úuwídí. Ditú, "Ívíhaadâkhâymaa, hedí wí'ívíhúukankhâymaaapí Paul âyhay píhay. Han íví'anpídá, tobá Jôesi Tádádí dítuhchäänú-í." Ná'in gin ditú'in jónántä'díví (40) shánkí diji'.

14 Hedí dimää in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyo tsonnindá inbí'wepiye, hedí háa dáywéhépê'annin ovâytu'an. Háa dikanda' i'gedi ovâythayyan dihaydiho ovâytu'an,

15 "Nää undádí hedá in tunjowa'dádá i' sundadoví tsondi p'ó'dédí' bint'ôesân. Bintú'an Paul náä unbí'piye óemá'í'in. Bintú'an shánkí

ihangin'ânda? háa Paul i'annin. Na'indáho gikhâymúuní âyháyíjídí nää tsowa napówápídíbo?."

¹⁶ Hebo Paul-ví määmä'ay nat'oe dívíkhakwogí'o'in óeháyíjídí, hedího in sundadóví'piye nats'úndi i'gedi Paul óetu'an.

¹⁷ Paul-di wí tágintä (100) sundadóví tsondi óetuhkännandi óetu'an, "Nä'i e'nú i' sundadó tsondi p'ó'dédí'ví'piye náhúu. I' e'núdí wên háawên óetu'ámí'in nada?."

¹⁸ Hedího i' e'nú i' sundadóví tsondi p'ó'dédí'ví'piye óeho?, hedí óetu'an, "Paul i' to gínpannándi'di naa dítu'hkännandi dítu'an ná'i e'nú uví'piye dómá'í gin, wên háawên wóetu'âámí'in nada'di."

¹⁹ I' sundadóví tsondi p'ó'dédí'di i' e'nú oe hângepiye óepahtsaakê' wí'bo dayêenídí, hedí óetsika'yan, "Hää-an naa dí't'ôe'ámí'in unda??"

²⁰ I' e'núdí óetu'an, "In Hudíyo dâywéhpê'an wóedaa'ámídí tha'di Paul tunjówháagépiye óehúuwídí, háa i'annin shánkí dihangin'ânda? waagibá.

²¹ Hebo wíwóewâyukannamípi. Jónántä'diví (40) shánkí senä' dívíkhakw'ó óeháyíjídí. Jôesi Tádávi páadépiye dívítunmägi wídívíhúuyamípi'in wídây'oesuuwá-ípi'in Paul óehay píhay. Nää dikhâymuu hedí ditsíkha u' untúnídí i' nâasaaní'in."

²² Óetu'an i' e'nú, "To'wí wänbo wínâatu'âámípi ná'i dí't'ôe'andi?." Hedí iwáygedí óesan.

Paul i' tunjó Felix-ví'piye óeho?

²³ Hedí i' sundadóví tsondi p'ó'dédí'di wây-á wíje senä' ovântuhkännan, indá tágintä (100) sundadó dântsonmáa'in damuu, hedí ovântu'an, "Wíje tágintä (200) sundadó nangedí'indá, hedá tségintä (70) kwääjêe k'éwédí'in sundadó-á, hedá wây-á wíje tágintä (200) júnphé wóegé'in sundadó-á ovâytu'an dívíkhây'ámí'in, nää khun whânu iwáypíye oe Caesarea-píye dimú-ídí.

²⁴ Hedá wíje wên kwääjêe Paul i'íhsôege-ígí' bínputesoge, hedí oe Felix i' tunjóví'wepíye bín'áyínhúu."

²⁵ Hedí wên ta'nin ita'nandi gin natú:

²⁶ "Naví tunjó Felix hânho wí'a'gíndí', naa Claudius Lysias-di wísengítu'an.

²⁷ Wên Hudíyodi wí sen Paul gin nakháwá'i' óeyâ'di óekhe'khâymáawän, hewänbo naa dínhanginpóe i-á oe Rome ûnkháwâta'k'oe'in, hedího in sundadó-ádí omää inbí mangedí dójâa'ámídí.

²⁸ Háawin híwóhpi'in ónchänunde'in naa ohangin'ânda?, hedího inbí tunjówháagépiye naadi dóho?.

²⁹ Naa dínhanginpóe in híwóhpi'in ónt'e'p'ídénde'indá wên háawin kây'in wänbo óepansôege-ídí háa óeháyíjídí wínamuupí'in. In Hudíyo wên háawên inbí khuu i'gedída' dívíwänpihí'máa.

³⁰ Ihaydáhá' to'wídí naa dí't'ôe'an dâywéhpê'annin ná'i sen óekhegí'o'in, hedího wesebo uví'piye i' dósan, hedí in to'wên in híwóhpi'in ónt'e'p'ídénde'in dovâytu'an uví'piyân dimú-í'in wóetu'âámídí háadí iví'piye dí't'ay'in" gin ita'nan.

³¹ Hedího in sundadó háa ovâyjôn waagi díví'an. Khu'déedí oe Antipatris bú'piye Paul óeho?.

³² Wíyá tháwän in sundadó kwääjêe k'éwédí'indída' Paul óehon, hedí in wé'gen sundadó inbí'wepíye dívíweho?.

³³ Oe Caesarea bú' in Paul-'in dipówá ihaydi i' tunjó in ta'nin ón'an hedí Paul iwebo óejoe'an.

³⁴ In ta'nin i' tunjó itunkanbowa ihaydi Paul óetsika'yan, "Wé'i nangewi-an unmuu?" "Oe Cilicia-wi-ân" gin Paul-di óetu'an.

³⁵ I⁷ tunjó ná⁷in nat'oedi Paul óetu⁷an, “Owáy in to⁷wên wônt'e⁷p'idénde⁷in dipówá ihaydânho naadi wîntunjó⁷namí.” Ihaydá in áyí⁷nin ovâyjôn Paul híwó óe⁷áyíngi⁷amí⁷in i⁷ tewhá hay⁷i Herod ik'û⁷ iwe.

24

In Hudíyodi Paul ônt'e⁷p'idénde⁷

¹ P'ánú thaa naphade ihaydi, Ananias i⁷ owha⁷ p'ó⁷dédí⁷ namuu⁷i-á hedá wên Hudíyo tsonnindá dipówá. Wí sen Tertullus gin nakháwá⁷i⁷ hânho nahí⁷há⁷i namuu⁷i⁷ indádí dâykán, hedí i⁷ tunjóví⁷piye dimää i⁷ tunjó óetu⁷âamídí háa Paul i⁷annin.

²⁻³ Paul óets'úde, hedí Tertullus-di i⁷ tunjó óehée⁷an Paul ônt'e⁷p'êede-ídí. Ginnân natú:

“Nanbí tunjó Felix, u⁷ báyékí wí⁷a⁷gindi⁷, báyékí gikú⁷daapóe t'ähkí na⁷ingí⁷ wéngé t'ähkí bí⁷andi namuudi. U⁷ unmuudânkunho hânpídíbo báyékí paayo githaa, hedá uví hangintandi báyékí híwóhpí⁷ nanbí nan diwedi dínjâa⁷an.

⁴ Nää naa wó⁷da⁷pí hânho wíjâap'íde⁷amí⁷in, hedího unsehkanät'óedí wí hây t'ähkíwän dînt'ôeyaani, han unchanpóedí.

⁵ Ginnân hîn napóe: Na⁷indi ná⁷i sen ovây⁷t'owat'e⁷ya⁷dođi âymû⁷. Ná⁷in Hudíyo wéngé t'ähkí ovây⁷pitsaakando⁷, hedá i-á p'ó⁷dédí⁷ namuu in to⁷wên i⁷ Nazareth-wi senbí hâhkan deepiye dívíwäyunde⁷ingí⁷.

⁶⁻⁸ Nanbí méesate hay⁷i wänbo i⁷a⁷ginhánú, hedânkun âypankê⁷. Gida⁷wän âytunjó⁷namí⁷in âynuuwá-ídí háa ta⁷gendi nanbí khuu i⁷a⁷ginnanpídí háa joe. Hebo Lysias i⁷ sundadóví tsondi p'ó⁷dédí⁷ napówá, hedí kay⁷indi nanbí man diwedi óejâa⁷an, hedáhá⁷ ovâyjôn in to⁷wên ônt'e⁷p'íde⁷in uví páadépiye di⁷ää-ídí. U⁷di wí⁷bo híwó ná⁷i sen nâatsika⁷yandáho úhanginpúuwí t'ähkí ná⁷i iví⁷gedí wít'e⁷p'idénde⁷i ta⁷gen namuu⁷in” gin ovây⁷tu⁷an.

⁹ T'ähkí ná⁷i Tertullus Paul-ví⁷gedí natú⁷di⁷ in Hudíyo hanbá ditú, hedá ditú i⁷ t'ehpiđe tun Tertullus ihí⁷máa⁷i ta⁷gen namuu⁷in.

Paul wí⁷bo iví⁷gedí ihí⁷máa⁷i i⁷ tunjó Felix óetu⁷an híwóhpí wí⁷i⁷anpí⁷in

¹⁰ I⁷ tunjó imannan Paul óehí⁷määnídí, hedího ginnân Paul-di óetu⁷an: “Naa dínhanginná báyékí paayo ná⁷in t'owagí⁷in tunjówháagé un⁷annin, hedânho báyékí ohíhchan dáyhée⁷amídí wí⁷bo dáy⁷aywoenídí.

¹¹ Mađi tă⁷đi wíje (12) thaa phade ihaydi naa Jerusalem-piye omää Jôesi Tádá dó⁷a⁷ginmäänídí.

¹² T'ôepídíbo úhanginpúuwí ná⁷i ta⁷gendi namuu⁷in. Naa to⁷wí-áđí wíđáytuhánbopí, hedá wíđovây⁷t'owat'e⁷ya⁷nanpí i⁷ Hudíyo méesate hay⁷i⁷ iwe, háa inbí méesate hí⁷índi eeje wänbo joe, hedíháa i⁷ bú⁷i⁷ge wänbo joe.

¹³ Indá wíđínkeekankodípí ná⁷i naví⁷gedí dînt'e⁷p'idénde⁷i ta⁷gen namuu⁷in.

¹⁴ “Hebo ná⁷innân naa otúuní: In p'óegé iwe naa dáy⁷ahtuyende⁷indá ná⁷in t'owa ditú⁷ pí⁷wên p'óegé namuu⁷in, hewänbo i⁷ge dáy⁷ahtuyendedí Jôesi Tádáđí⁷ dáyt'ôemáa, i-á nanbí thehtáy pahpá⁷indi óe⁷a⁷ginmä⁷. T'ähkí ná⁷i khuu Moses ita⁷nandi⁷ hedá in Jôesi Tádáví tukhe⁷min dâyta⁷nandi-á naa dáywäyunde⁷.

¹⁵ Háa ná⁷in t'owa dívíwäyunde⁷in napuwagí⁷o⁷inbá naa wá⁷ dáywäyunde⁷, hedí ginnân namuu: Jôesi Tádáđí t'ähkí in dichuu⁷in ovâywówápkhây⁷máa, híwó⁷nindá híwóhpí⁷indá.

¹⁶ Hedí gin dáywäyundedí, hääđi wänbo t'ähkí dáykhääde Jôesi Tádáví páadépiye hedá t'owaví páadépiyá híwó dáytsiye⁷amídí, hedânho naví pí⁷ná khó⁷jé dínhanginnáanídí híwó dáykanhonnin.

17 “Báyékí paayo Jerusalem bú’ iwe wó’ánpíwän, hedáhá’ dáywáybun wí chä’ in naví t’owa dikäkw’ó’nin dovâymäänídí, hedá wí naví hääwí dînmúuní’i-á Jôesi Tádá-á dómäänídá.

18 I’ méesate hay’i ee gin dáy’o’ ihaydi in t’owadi naa dímû’. Naa dáykhây’anho’ Jôesi Tádá dó’a’ginmäänídí, nanbí khuu gínmuu waabá. Báyékí t’owa iwe wídijihpí, hedi t’ähkí hânda’ naná.

19 Wên Asia-win Hudíyo wá’ iwe diji’. Indáho dínkhây’ä’ wóetu’âamí’in háawin wên t’aywó’nin naa dáy’annin, naví’gedi wóet’e’p’êede-í’in dida’dí.

20 Hewänbo nää náwe wídijihpídí, tobá ná’in diji’indân wóetu’âamí háawin t’aywó’nin dáy’annin dínhanginpóe’in in Hudíyoví tunjówháagépiye dikán dihaydi.

21 Ná’in wéhpêeda’ mân dáy’an iwe owin dihaydi: Dáytuwínúdí dovâytu’an, ‘Naa dítsondiwekán gá in dichuu’in diwáywówápúuwí’in dáywâyundedân’ ” gin Paul-di óetu’an.

22 Felix Jesus-ví p’ôe i’gedi híwó ûnhanginná, hediho in iwe diji’in ovâytu’an, “Nää-á wíyá wí’ívíhée’ámípi. Owáy Lysias i’ sundadóví tsondi p’ó’dédí’ napówá ihaydânho naadi wâytu’âamí háa unbí hí’ i’gedi o’ánde’in.”

23 Hediho wí sundadóví tsondi gin óetu’an, “Ná’i sen ná’áyîngi’an, hewänbo napannän waagidá joe. Iví k’ema’in i’ ovâypuwämääní, i’ hääwí ûntáy’i’ ônkáanídí.”

Felix-ádi Drusilla-ádi Paul ônt’ôeyan

24 Wí háyú thaa naphade ihaydi Felix nawáy’ää iví kwee Drusilla wóegé, i-á Hudíyo kwee-ân namuu. Paul óets’údedí dânt’ôeyansóge, hedi Paul-di ovánthayk’û’ hádídí to’wí Christ Jesus-ví’piye iwäyú-í’in.

25 I’dí ovânhi’ máa hádídí inbí wówátsi ta’ge dänhûuwí i’gedi, hedá háa dawänpida’ waa dänkanhûuwí’in wídänkhây’âhpí i’gedá, hedá i’ thaa Jôesidi t’owa ovâykeekw’ôení háa híwó háa híwóhpí díví’an ní’gedá. Han ihí’máadí Felix nakhunwôeda’póedí óetu’an, “Náwedí ópeeve wíyá wítuhkánnan píhay, häädi naa dînpóe ihaydi.”

26 Hebo Felix natsíkha Paul-di óechä’määnídí, hedânho óewá’âadá óema’p’äädi-í, hediho ihayda’ óetuhkándó’ i-ádi ihée’ámídí.

27 Wíje paayo daphade ihaydi Felix óetunjóâa’an hedi Porcius Festus natunjósogedee. Felix-di Paul oe pan diwebo óejoe’an, in Hudíyo-ádi nak’emamúuní’in nada’dí.

25

Paul nada’ Caesar-di ôntsonnamí’in

1 Festus i’ tunjó ts’aabi namuu’i’ oe Caesarea bú’ napówá, hedi poje thaa naphade ihaydá iwedá oe Jerusalem bú’piyá namää.

2-3 Oe Jerusalem napówá ihaydi in owha’ p’ó’dédí’indádí hedá in wé’gen Hudíyo senä’ he’ennindádí Paul wíyá ônt’e’p’íde, hedi kay’indi Festus dida’póe wên hääwên ovây’ámídí. Dida’ Paul oe Jerusalem-piye óemá’í’in, gá dínwéhpêemuudân dívíkhakw’ôení’in óháyjídí wa’ p’óegé namändibo’.

4-5 Felix-di ovâytu’an, “Paul-á oe Caesarea napannän. Naa wí háyú thaa iwe oepiye owáymän. Hedáho wên unbí senä’ he’ennin bîntu’âamí naa-ádi dimú-í, hedi wên híwóhpí’in Paul i’andáho’, indi óetunjó’diwekáaní.”

6 Festus mađi wíyá kháve háa tä thaa iwebo iwóyí’, hedáhá’ Caesarea-piye nawáymää. Wíyá tháwän ovâytsionnamídí isóge, hedi in sundado ovâytu’an Paul dikenmú-í’in.

7 Paul óekán, hedí nats'ú' dihaydi in Hudíyo oe Jerusalem-di di'ää'in iví nú' iwéngé diwindi ònt'e'p'ídénde' ditû' báyéki kâ'y'i hääwí híwóhpi' i'andi, hewänbo wídkodipí ta'gendi dâythayyamídi ná'i ditû'di ta'gen namuu'in.

8 Paul wí'bo i'aywoenídí ihée'andi gin natú: “Naadi in Hudíyoví kuu wídvây'a'ginhánúpi, hedá ná'i Hudíyoví méesate hay'i ee a'ginkhanugí' wó'ts'úhpi, hedá wên háawin t'aywó'nin wänbo in Rome-'inbí tsondi Caesar-ví'piye wídvây'anpí.”

9 Hebo Festus in Hudíyo ovâyhíwó'namí'in nada', hedího Paul óetsika'yan, “Ti oe Jerusalem-piye unpunda' iwe naví páadépiye wíntsonnamídi ná'i wònt'e'p'ídénde' i'gedi?”

10 Paul-di óetu'an, “Joe, náwebânkun dîntsonnamí'in oda'. Náä uví páadépiye owindi i' tsondi Caesar-ví páadépiye owin dîntsonnamídi waagibá namuu. Hedá wá' u-á wí'bo híwó úhanginná wên háawên t'aywó'nin wänbo in Hudíyoví'piye wídvây'anpí'in.

11 Wáy wên háawên t'aywó'nin dáy'andáho', hedí ná'in t'aywó'nin namuudi ochuu-i'in dînkây'ädáho', há'to otúní wídhájipí'in. Hebo náä hääwí ná'in t'owadi dînt'e'p'ídénde'i ta'gen namuupídi, to'wí wänbo wí'únk'óepí inbí mangepiye díkáaní'in. Hedího oe Rome diwe Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó'namí'in oda'” gin Paul-di óetu'an.

12 Festus-di in óetumakhemáa'in ovâyhée'an, ihaydáhá' Paul-ví'piyá ibéedí óetu'an, “Caesar-ví tunjówháagé iwe wòntunjó'namí'in unda'diho iví'piye wísaaní.”

Paul-di Agrippa-ádi Bernice-ádi ovänhée'an

13 Hâyú thaa naphade ihaydi i' tsondi Agrippa iví kwee Bernice-ádi oe Caesarea dapówá Festus óesengitú'amídi.

14 Wí hâyú thaa da'án dihaydi Festus-di Paul-ví'gedi Agrippa óet'óe'an. Ginnân óetu'an:

“Nää pan diwe wí sen na'án Felix i' tunjó phade'i'di óejoe'andi'.

15 Naa oe Jerusalem oji' ihaydi in Hudíyo owáha' p'ó'dédí'indi hedá in tsonnindá há'iví'gedi dít'e'p'íde, hedí in dida' otúní'in há'i t'ehpide tun ta'gen namuu'in.

16 Hewänbo dovâytu'an, ‘In Rome-windi hánhay wänbo wí to'wí wí'óekádepí in to'wên ònt'e'p'ídénde'inbí mange. Páadé nakhây'ä' in to'wên ònt'e'p'ídénde'inbí páadépiye iwéenu-i'in, hedân wí'bo i'aywoenídí ihée'amí ná'i hääwí ònt'e'p'ídénde' i'gedi.’

17 “Hedího náwe diwé'gepóe ihaydi wídváysíkha'anpí. Wiyá tháwänho dovâytsónnamídi dáysóge, hedí in sundado dovâytu'an i' sen óets'úude-i'in.

18 Iví'gedi dít'e'p'íede-ídi dívíwínú ihaydi, naa o'án wên háawin kây'in i'annin dítuhkankhâymaa'in, hebo han wídví'anpí.

19 Ná'i sen Paul gin nakháwä'i-ádi dívíwänpítuhkando' inbí wäyü dínmuu i'gedi hedá wí sen Jesus gin nakháwä'iví'gedá, i-á nachuu wänbo Paul natú nawówáji' gin.

20 Naa wídvíhanginnáhpí hádídi dóshaa-i'in ná'i hääwí háawin namuu'in, hedího dótsika'yan, ‘Ti oe Jerusalem-piye unpunda', iwe ná'i hääwí wònt'e'p'ídénde' i'gedi wíntunjó'namídi?'

21 Hebo Paul nada'póe náä pan diwebo nachaní'in hedá iwedá Caesar-ví tunjówháagépiye namú-i Caesar-di òntunjó'namídi. Hedího in sundado dovâytu'an óe'áyí'namí'in Caesar-ví'piye dósan píhay” gin Festus-di Agrippa óetu'an.

22 Hedí Agrippa natú, “Naa wá' ná'i sen háa natú'nin ot'oe-i'in oda'.” Festus-di óetu'an, “Tha'dibo unt'oe-i-áhay.”

²³ Wíyá tháwǎn Agrippa-áđí Bernice-áđí ná'i íve hay'i dats'ú, wên sundađo tsonnin he'ennin wóegé hedá wây-á bú'win tsonnin wóegá. Sa'wó da'aamuu, hedá háäwí t'ǎhkí hânho sa'wó nakeet'óe. Festus natsonpóe Paul óets'úude-í'in.

²⁴ Hedí Festus-di ovâytu'an, "Tsondi Agrippa hedá un t'owa náwe íji'in t'ǎhkí, binmú'dí ná'i sen. Iví'gedí t'ǎhkí in Hudíyodi oe Jerusalem-windáđí hedá náwe diji'indáđí naa díhee'an. Dívítuwínúndedi naa dítu'an ná'i sen óeháyjí'in únkhây'ǎ'.

²⁵ Naadi wên háawin wânbo wídônshaapí óeháyjídí. Hebo i-á wí'bo nada'póe Caesar-di óntunjó'namí'in, hedího naa dáy'ánshaamági Caesar-ví'piye dósaaní'in.

²⁶ Hebo háäwí wânbo wídínhanginnáhpí ná'i senbí'gedí naví tsondi p'ó'déđí' Caesar dón'ta'namí'in. Hedánho un t'ǎhkíví páadépiye dómaa bínhée'amídí, hedí shánkídí uví páadépiye, naví tsondi Agrippa. Hedí bîntsikabowa ihayđi shánkí dínhanginpúuwí háäwí í'gedí Caesar dón'ta'namí'in.

²⁷ Han dáy'an, gá dínchanpóedân bondoe'i namúuní'in wí pan dósaaníđí páadé wídovâythayyanpídí háä í'gedí ónt'e'p'ídénde'in."

26

Paul wí'bo í'aywoeníđí ihí'máađí Agrippa óetu'an híwóhpí wí'i'anpí'in

¹ Agrippa-đi Paul óetu'an, "Naadi wínk'úya' uví'gedí bipihée'amídí." Hedí Paul imannandi ihée'an wí'bo í'aywoeníđí. Gin natú:

² "Tsondi Agrippa, náä naadi wítuhkankhây máa naví'gedí hedá ná'i háäwí ná'in Hudíyodi naa dînt'e'p'ídénde' í'gedá, hedí naa ohíhchan ụ-ân í' unmuu'in uví páadépiye owindi.

³ Hedí shánkídí ohíhchan ụ-á ta'gendi ná'i Hudíyoví khuu dínmuu í'gedí úhanginnândi, hedá úhanginná wáygéhá handá' wídíví'ánshaa'opí'in. Hedího pín ta'gedí wída'máa dînt'óeyaani'in.

⁴ "T'ǎhkí in Hudíyo dínhanginná háa naví wówátsi donphade'in o'e'núji' ihayđi waagibo', wí'gín oe naví nangá hedá oe Jerusalem bú' iwá.

⁵ Hedí in dida'dáho wóetu'âamí ná'in: Báyéki paayo dínhanginná naa páadéđíbo Pharisee omuu'in, hedí ná'in Pharisee t'owa-á nanbí khuu shánkí kay'in dâyhúja' ná'in wé'gen Hudíyo t'owaví'wedi.

⁶ Náä naa dítunjó'diwékán gá dáywâyundedân Jôesi Tádá í'amí'in iví tun nanbí thehtáy pahpá'in ovây mági'in.

⁷ T'ǎhkí in tǎ'đi wíje Israel-ví e'núnbí ây iwedi'in wá' ná'in in Jôesi Tádá natú'in ikhây máa'inbá dívíwâyunde', hedího khuu-á thaa-á í' óe'a'ginmá'. Hedí náä, naví tsondi unmuu'í', naa wá' hanbá dáywâyundedíbo' in Hudíyodi naa dînt'e'p'ídénde'.

⁸ Heháđan un Hudíyo wí'únkodípí úvíwäyú-ídí Jôesi Tádáđí in dichuu'in ovâywâywówápa'in?

⁹ "Naa-ân o'ánwân báyéki dínjânákíkanpoe'o'in ná'i Jesus oe Nazareth-wi gin nakháwǎ'ívi'piye.

¹⁰ Hedího oe Jerusalem han dáy'an. In owá' p'ó'déđí'indi naa dínk'ú' báyéki t'owa Jesus-ví'in únmuu'in dovâypankw'ôení'in, hedá ovây t'akhánukhây máa ihayđi naví tun wá' eepiyebá dáy mági.

¹¹ Háýánbo naa omáa in Hudíyoví méesate eejepiye otsonpúuwíđí ovâywhǎhwhǎ'namídí, hedá dáykhǎa dovây kaygi'amídí dítúnídí Jesus-ví'piye wídívíwâyundepí'in. Naa hânho inbí'piye ot'ayyaapóedí Hudíyo namuupí'wi bú' í'ge dáykhenjíyénde dovâyhóeníđí."

Paul-di Agrippa óetu'an háa únpo'e'in hedího Jesus-ví'piye iwâyunde'in

12 “Hediho han dáy'amídí naa oe Damascus bú'piye omänwän. In owha' p'ó'dé'dí'indi wên ta'nin ho dîn'an dóhûuwídí dínk'úuwídí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dovâypanhóenídí.

13 Naví tsondi unmuu'i', taagedi oe p'óegé omän dihaydi wí ko oe makówádí nawândi dómû', i' thanbí shánkí nakohkay'i namuu, hedí ná'i kodí na'in gimännin t'ähkí dí'ánhógi.

14 T'ähkídíbo nange gikanu. Ihaydi wí to'wídí Hebrew tundi díhéé'andi ot'oe. Dítu'an, ‘Saul, Saul, háadan naa dít'ôephadekando?’ U wí'bo biwänpiwá'o', wí búdu in phék'e'indi ósanhonnin i'á'ts'ádíndedi ípiwá'o' waagibá'.

15 Naa otsikapóe, ‘Nanbí Sedó, to-an unmuu?’ I'di dítu'an, ‘Jesus-ân omuu, u'di dít'ôephadekando'i'.

16 Nää ówínú. Naa uví'piye dáykeeyan gá wíde'mandân naví t'ôe dîn'amídí, hedí u'di t'owa ovây't'ôekankhâymaa nää thaa dímu'in, hewänbo ná'ida'ba' joe, owáy wiyá uví'piye dáykeeyandi háäwí wítuhkangi'o'i wá' ovây't'ôekankhâymaa.

17 Naadi wísankhâymaa wí'gín in Hudíyo dimuu'inbí'piye hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piyá, hedí inbí'wedí naadi wín'aywoení.

18 Dínkhunná waagibá dikw'ó, hewänbo u'di ovâykhäge'khâymaa dínkeepúuwídí hedá Jôesi Tádáví ko i'ge dívíhûuwídí. Hedá Satan i' Penísendiví mangedi ovâyjâa'andi Jôesi Tádáví mange ovâykwohkhâymaa. Hediho naví'piye dívíwâyundedi inbí t'aywó'di ovây'owóejé-í, hedá in wé'gen naví'piye dívíwâyundedi naví'in dínmuu'indádí dívíwóení' gin Jesus-di dítu'an.”

Paul-di Agrippa óetu'an iví t'ôe i'gedi

19 “Hediho tsondi Agrippa, háa Jesus-di dítu'an waa makówádí dínkeepóedí díhéé'andi naa dáy'a'ginnan.

20 Páadé in Damascus bú'win dovâyhée'an, iwedá in Jerusalem-indá, hedá oe Judea nange i'ge'in t'ähká, hedá in Hudíyo dimuupí'in wänbo-á. Dovâytu'an inbí t'aywó'di dáyjoe'andi Jôesi Tádáví'piye dívíhâadi-í, hedá híwó dívítsiye'amí dáykeeyamídí ta'gendi inbí t'aywó'di dáyjoe'annin.

21 Gin dáy'odího wên Hudíyodi i' méesate hay'i khó'jé díyâ' hedí díháyjí'in dívíkhäde'.

22 Hewänbo Jôesi Tádádí háädi wänbo t'ähkí naa díkhäge'do', hediho nää näwe owindi in ta'gen namuu'in t'ähkí t'owa dovâytmáa, tobáháa he'ennin dimuu háa he'ennin dimuupí wänbo'. Háäwí t'ähkí ná'in t'owa dovâytmáa'i-á, Moses-ádi in Jôesi Tádáví tukhe'mindádí ditú'in napuwagi'o'inbá namuu, hedí wiyá háäwí wänbo wó'tú'pí.

23 Indá ditú i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhâymaa'in nachuu píhay, hedí i-á i' páadé'i namúuní chuwa iwedi nawáywówápúuwídí, hedânho i'di wí'gín Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá Jôesi Tádáví p'óegé ovâykeekankhâymaa.”

24 Wa'di Paul ná'i háäwí ithaykw'óe'ó ihaydi Festus tsíkhagipí ituwínú, “Paul, u-á bondoe'i-ân unmuu. Báyéki bihá'an, hedânkun unbondoeputwamän.”

25 Hebo Paul-di óetu'an, “A'gindi Festus, naa bondoe'i wó'muupí. Naa híwó donhangintanmáadí in ta'gen namuu'indá' dáyhí'máa.

26 I' tsondi Agrippa näwe na'ándi' ûnhanginná ná'i háäwí t'ähkí i'gedi. Hedânkun iví páadépiye dáyhí'máadí háäwí wänbo wídókaayohpí. Naa híwó dínhanginná t'ähkí ná'i háäwí napóe i'gedi Agrippa-á nat'oe'in, gá kaadi wínapóepídan.

27 Tsondi Agrippa, ti biwäyunde⁷ háa in Jôesi Tádáví tukhe⁷min ditú⁷in? Dínhanginnân biwäyunde⁷in” gin Paul natú.

28 Agrippa-di Paul óetu⁷an, “Ti un⁷ân gáhân u⁷di wesebo wí Christian dípa⁷i⁷in?”

29 Paul-di óetu⁷an, “Hádéebá wesebo háa wíyá shánkí díhúuwí. Hebo naa Jôesi Tádáví⁷piye dáyjûusu⁷o⁷ u-ádí hedá t'ähkí nã⁷in nãa thaa dit⁷ôeyankw⁷ó⁷nindá⁷í naa waagibá ípúuwí⁷in. Hewänbo naa wó⁷da⁷pí kadénadi íwhimúuni⁷in, naa owhimuu waagibá.”

30-31 Paul ihí⁷bowa ihaydi i⁷ tsondi Agrippa hedá i⁷ tunjó Festus-á, Bernice-á, hedá in wé⁷gen iwe dikw⁷ó⁷nindá dívíwínú, hedí oe já⁷wépiye dipeedi dívíhé⁷an. Ditú, “Nã⁷i sendá háawin wên wänbo wí⁷i⁷anpí óeháyjídí háa napanchanídí wänbo⁷.”

32 Hedí Agrippa-di Festus óetu⁷an, “Nã⁷i sen dóma⁷p'äädí-i⁷in dínkodiwän, hewänbo nãa wídínkodipí, gá Caesar-di ôntunjó⁷namí⁷in nada⁷póedân.”

27

Paul wí kophé óetógi Rome-piye namú-ídí

1 Hedího in tsonnin dí⁷ánshaapóe na⁷in kophé iwedi oe Italy-piye dísaanídí, * hedího Paul hedá wây-á pandá⁷dí ovâyjoe⁷an wí tãgintã (100) sundado ovâytsónmáa⁷iví mange. Nã⁷i sendá Julius gin nakháwã, hedí in sundado i⁷ Rome-wi tsondi p⁷ó⁷dédí⁷ví⁷in gin ovâykháyã⁷de⁷in diwedi⁷i-ân namuu.

2 Wí sen Aristarchus gin nakháwã⁷i wá⁷ na⁷indá⁷dí nají⁷, i-á Macedonia nangewi bú⁷ Thessalonica iwedi⁷i namuu. Hedí wí kophé Adramyttium bú⁷ iwedi⁷i⁷ ívítógi. Nã⁷i kophé-á nakhâymmu i⁷ bú⁷ây eeje oe Asia nange p⁷o kíngé i⁷gepiye namú-ídí.

3 Wíyá tháwän oe Sidon bú⁷ iwe ívíwóyí⁷. Julius-di Paul híwó óe⁷andi iví k'ema⁷in óepuwãmãgi, indi háäwí ûntáy⁷i⁷ óemãänídí.

4 Iwedá i⁷ kophé iwedi gimää, hewänbo i⁷ wãädi tí⁷ûupiye díchänuhúja⁷, hedího oe Cyprus p⁷o⁷jäädí shánkí nawaakaypí i⁷gedí gimää.

5 Oe p⁷o⁷ p⁷änäpiye giphade, hedí Cilicia nange hedá Pamphylia nangá p⁷o kíngé i⁷ge gimää, hedáhá⁷ oe Lycia nange wí bú⁷ Myra gin dâytú⁷o⁷ iwe gipówá.

6 Iwe i⁷ sundadoví tsondi wíyá pí⁷wí kophé Alexandria-wi namuu⁷i⁷ ishaa. Nã⁷i kophé-á Italy-piye namän, hedího ditú⁷an iwe ívítôení⁷in.

7 I⁷ wãä hânho nakaydi jóngí⁷dã⁷ wí háyú thaa gipundee, hedá báyéká ívít⁷ôe⁷andi Cnidus bú⁷ tsowa gipówá. I⁷ wãä kay⁷i namuudi ee gimän diwepiye wíyá wíginpùhkodipí, hedího Crete k'áygé i⁷gedí giphade, Salmone gin dâytú⁷o⁷ iwe, hedá nawaakaypí⁷we i⁷gedá gimän.

8 Jóngí⁷dã⁷ p⁷o kíngé i⁷ge gipundee, hedí wí bú⁷ Lasea gin dâytú⁷o⁷i tsowa gipówá. Nãwe naná⁷ diwá dâytú⁷o⁷ “Híwó naná i⁷ kophé dívíwóyí⁷nígí⁷” gin.

9 Iwebá híwó hay thaa gikw⁷ó. Ihaydi nate⁷núpuwamändi híwó wínamuupí wíyá shánkí gimú-ídí, hedänho Paul-di ginnân ovâytsómakhe⁷an:

10 “K'ema⁷in, naa ochanpoe⁷o wíyá shánkí nãwedi gimäädá âyt⁷ôephadekhâymaa. Nã⁷i kophé-á hé wóegébo gipedéé-í, hedá wây wên wá⁷ dívíp⁷ot'ahããnú-í.”

11 Hebo i⁷ sundadoví tsondi Paul-ví hí⁷ ônt⁷ôeyaaníví⁷wedi i⁷ sen i⁷ kophé iví⁷ ûnmuu⁷i hedá i⁷ sen isanhondi-á inbí hí⁷-á shánkí ovãnt⁷ôeyan.

12 Nã⁷i kophé nawhi⁷än diwe wãhphade híwó⁷ diwe wínanáhpí dâyte⁷núphaadé-ídí, hedího t'ähkí waa díví⁷ánshaamãgi i⁷ kophé iwedi wíyá bú⁷ay Phoenix gin dâytú⁷o⁷i⁷ oe Crete nangebá naná⁷ diwepiye dimú-ídí,

* 27:1 Luke wíyá Paul-á⁷dí nají⁷.

iwe dâyte'núphaadé-ídí. Oe Phoenix dâykophéwhikw'óe'ó, hedi aakonpiye thanpiye jáadi hedá p'inpiye thanpiye jáadá óewaa'ahkhánde'.

Hânho iwaa'andá ikwa'nan

13 Hediho aakonpha'gedi híyää iwaa'an dihaydi di'an háa ditú waagi díví'amí'in, hediho iwedi gimäädi ná'i Crete p'ojâadi tsowa p'o kینگé i'gedi gimän.

14 Hebo háy napóe ihaydi wí waa hânho kay'i ná'i Crete nange i'ge iwaa'an, i' waa-á p'inpiye thanpiye jáadi i' waa gin dâytu'o'.

15 I' waa hânho nakaydi i' kophé óenándi wíyá páadépiye wí'ûnpukodipi, hediho i' kophé dâybée, hedi wáy i' waa dihon diwepiyeda' gimää.

16 Wí p'ojâadi'ay Cauda gin dâytu'o'i tsowa giphade, i' waa wâhphade wínakaypi iwe, hedi báyéki ívit'óe'an i' kophé'ay âywhimáa'i ná'i kophé gáhâyú'i' iwe kw'áye âytaygé-ídí.

17 I' kophé'ay dâywhisóge ihaydá i' kophé gáhâyú'i' whihkannin kay'indi dâywhibuugi'an wínatha'dee-ípí. Hedá i' te'aa i' waa i' kophé óechänunde'i-á dâywáve, gá dikhunwôeda'dân oe Syrtis gin dâytu'o' iwe dikhâkwodee-í'in, i' p'oe iwe wâhphade wínawâ'ânpí. Hediho iwedi díwânpip'omáa.

18 Wíyá tháwán wá' i' waa hânho nakay, hediho in kophé'in sená' wí hé i' kophé iwe naku'undi p'oe iwepiye dâychänu, i' kophé wâhphade wínakháa-ípí.

19 Hedá wíyá tháwándá inbo i' kophé'i háäwí wá' p'oe iwe dâychänu.

20 Báyéki thaa agóyó wänbo than wänbo wí'âyümü'pi, hedi i' waa nahánpídi kay'i iwaa'o'. Hediho gi'an há'to wówá'in gipee-í'in.

21 Báyéki thaa wí'ívíhúuyanpi. Hedi Paul inbí páadépiye nawindi ovâytu'an, "K'ema'in, shánki híwó namúuníwän naví tun dînt'óeyanídí Crete diwedi wígepe-ípí'in otú waa. Háy úvit'óeyandáho há'to ná'i kây iwe gipóewíwän hedá i' háäwí há'to gipedée-íwän.

22 Hebo náä wí'úví'âyîngimäänpí. Tobáháa ná'i kophé natha'dee wänbo há'to to'wí wänbo óep'oháyí.

23 Naa Jôesi Tádáví' omuu, hedá iví t'óe-á dôn'o', hedi khu'di wêe iví makówáwi t'óepa'aa'i dînpówá,

24 i-á naví nú' nawindi ginnân dítu'an: 'Paul, wí'unkhunwôeda'ípí. U' ta'gendi Caesar-ví páadépiye bikwînu'gi'o, hedi u' unmuudi ná'in u-ádí diji'in há'to wêe wänbo nachuu-í.'

25 Hedânho k'ema'in, wí'íkhunwôeda'ípí. Naa dâywâyunde ná'in Jôesi Tádá natú'inbo napuwagi'o'in.

26 Hewänbo wí p'ojâadi eedi gikhâkwodee-í."

27 Wíje jáadi daphade, hedi wa'di i' waa i' mâap'oe Adriatic gin dâytu'o' i'ge díchänuhon. Khun pinudi háädi naná' dihaydi in kophé'in sená' ditú nan tsowa nú' gipowamännin.

28 Dâywä'ântaayan, hedi wétä'di jónu (24) kwí'óhpa taa nawä'än gin dâysha. Wíyá shánki háy dimäädá wíyá dâywä'ântaayan dihaydá tä'di kháve (18) kwí'óhpa taa-á nawä'än.

29 Dikhunwôeda' i' kophé k'uu eedi óechänukhâymaa'in, hediho i' kophé tí'ûupha'gedi jónu kháa'i kwâk'u maayää'i dâywaje whihkannin eeje, hedá diwówáyêenídí nathay píhay dívíjûusu'an.

30 Ná'in kophé'in t'óe'in i' kophé iwedi diwhaveda' dijáanídí, hediho i' kophé'ay p'oe iwe dâywáve. Hedáhá' i' kophé gáhâyú'i' páadépiyedi wíyá maayää'i dâywajekhâymaa waagibá díví'o'.

31 Hebo Paul-di in sundado hedá inbí tsondi-á ovâytu'an, "Nă'in kophé'in t'ôe'in nă'i kophé iwe dívíwóyí'pídá, undá há'to wówá'in ípee-í."

32 Hediho in sundado i kophé'ay nawhi'ándiví whihkannin dâyts'â', hedi i kophé'ay nama'p'â.

33 Nathaypuwamän dihaydi Paul-di ovâytu'an dívíhúuyamí gin. Ovâytu'an, "Wíje jáadi t'âhkí hânho úví'ánshaamáadi húukanpí'inbo íji'."

34 Hediho nää naadi kay'indi wâytumáa, háawin wên híwóhpi'in wänbo wí'ünpuwagí'opí, hedânho bíhúuyan, wí koegí' úntáy íchuu-ípídí."

35 Ihí'bowa ihaydi wí pává ikê'di Jôesi Táa ikú'daa'an, hedi wí ihávedi ik'oe.

36 Indi gin i'annin óemû'di shánkí híwó dichanpóedí in wá' dívíhúuyan.

37 Wégín tãgintãdáhá' tségintã'di sí (276) t'owa i' kophé iwe gito'on.

38 T'âhkí dívíshu'an dihaydi, i' táhtân p'oe iwe dâychãnu, i' kophé ihay wínakhaa-ípídí.

I' kophé natha'dee

39 Nathanpee ihaydi, in kophé'in t'ôe'in i' nan dâymû'i' wídâytaapí. Hewänbo na'okhänná hedá nap'oehánginá' diwe dâymû', hediho díví'ánshaamãgi dínkodidáho i' kophé dâypuhkannamídí iwepiye, hedânho i' okhân deedi dâywóyí'nídí.

40 I' kwãk'u maayãã'i nawhi'wa'jendiví whihkannin dâyts'â', hedi i' p'oe iwebo dâyjoe'an. Hedi ihaydibá i' kophé óebéede'i phéphá' nawhimuu'i whihkannin dâywhihsuu. Hedáhá' in páadépiye'in te'aa dâytege, i' wãadi i' kophé ee na'okhänná' diwepiye óechãnuts'úude-ídí.

41 Hebo wí'nãpha'gedi nap'ohkayji' iwe na'okhãnbóedí'än, hedi iwe i' kophé páadépiye ichãnudi nakhãhsogedeedi wínajãapóepí. Ihaydá i' kophé tí'úupiye'i' i' p'oe oepiyá nãäpiyá kaygindi na'ã'yãpoe'odi óewhéekanhon.

42 In sundado díví'ánshaamáa in pan ovâyhãanú-ídí, hedânho nan diwepiye wídívíkohsáy-ípídí dijãanídí.

43 Hewänbo Paul-ví wówátsi ôn'aywoení'in i' sundadoví tsondi nada'di to'wí wänbo wí'ovâykhe'mãgipí. In to'wên dikohsayhá'in ovâyjôn p'oe iwe dívíjajmú-í nan diwepiye dívíkohsáy-ídí.

44 Ihaydáhá' in wé'gendá ovâytu'an i' phéphá' háa i' kophéwi phéhwhée óep'omáa'i'di dívítsãhsaa-i'in. Handidânho t'âhkídíbo nan diwe wówá'in gipówá.

28

Oe Malta diji'

1 T'âhkídíbo nan deedi wówá'in gipówá ihaydi, nă'i p'ojãadi Malta gin dâytu'o'in gínhanginpóe.

2 In t'owa iwe'indi híwó dísígí'an. Ikwã'dodi nat'êe, hediho dâypha't'égi, hedi dítu'an i' phaa nú'piye ívíhãadi-ídí ívísúwá'amídí.

3 Paul iphé'âywé'ge'an ipha'kw'ôenídí, hedi ipha'kw'óe'ó ihaydi wí pãäyu phaadi óesúwãandi phé jáadi napee, hedi Paul-ví man deedi ikhuugee-whi'k'û'.

4 In t'owa i' nange'indi i' pãäyu Paul-ví man deedi nawhi'k'óe'in óemû', hedi dívítu'an, "Nă'i sendá mađi ta'gendi t'owa t'akhãnu'i' namuu, hedi tobá óep'ohaypí wänbo', nanbí jôesi 'Ovâyt'owatuhchãnunde'i' gin gínkhãwã'i'di há'to óewówãpeemãäní."

5 Hewänbo Paul iví man iwádãa'andi i' pãäyu i' phaa iwe nake't'á, hedi háabo Paul wí'ünpóepí.

6 In t'owa di'ánde' i' p'äyüdi óekhuugee ee ûntee-í'in, háa mađi wesebo nachuhkaanú-í. Hewänbo thaa t'ähki dívítsíkha'andi Paul háabo wí'ûnpóepí, hediho inbí ánshaa dâý'egó'andi dívítu'an, "Ta'gendi ná'i sendá Jôesi waagi'ba namuu."

7 I' sen ná'i p'ojâadi ee natsonnâdi' Publius gin nakháwä. Ívísúwá'o' iwe tsowa ûnnavakw'ó, hedi sigídí na'in dîhógidi iví tewhá ûnná' diwe poje thaa díwóyí'mägi hedá híwó'dá dí'âyîngi'an.

8 Publius-ví tádá whohte eedi ûnhayk'óe. Natsáwäp'íde' hedá nasihayđi óe'ääde'. Ee nahayk'óe eepiye Paul nats'ú, hedi iví mandi óetägedi ónjúusu'andi hekháa óemägi.

9 Ná'in napóe ihayđi báýekí in wé'gen nangewin dihay'in Paul-ví'piye di'ää, hedi in wá' hekháa ovâymägi.

10 Indi báýekí dîhääwímägi na'in, hedi poje p'óe naphade ihayđi iwedi gimän dihayđi i' gíntáy'i' t'ähki dímägi.

11 Wí kophé Alexandria-wi namuu'i' i' p'ojâadi iwebá ite'núphade'i' iwe ívítógi. I' kophé-á Castor-ádi Pollux-ádi gin dâytu'o'. *

12-13 Oe Syracuse bú' gipówá, hedi poje thaa iwe ívívóyí'. Iwedi p'o kíngé i'geda' gimää, hedi Rhegium bú' iwe gipówá. Wíyá tháwän aakonpha'gedi iwaa'an, hediho wíyá tháwändá Puteoli bú' gipówá.

14-15 Iwe wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in âyshaa, hedi indi kay'indi dítu'an indádi wêe jáadi ívívóyí'ni'in. Iwedi wíyá gimändi oe Rome-piye wây-á tí'ûuwín páadé'in Rome-wín dimuu'in nanbí'gedi dínhanginpóe, hediho gín'ayjay'ää. Dâyhääwíku'kw'óe'ó iwe Appius gin dâytu'o' iwehay wáy wên di'ää, wây-á wëndá wâhphade kayi' wídi'âhpídí oe "Poje Kaykhanwówá Tewhá" gin dâytu'o' iwe díjay. Paul-di ovâymu' ihayđi Jôesi Tádá óékú'daa'an, hedá iví pí'ná khó'jé-á shánkí nakaypóe. Han âyphade, ihaydáhá' wí háyú thaa iwe oe Rome gipówá.

Oe Rome Paul napannän diwe in Hudíyo ovâyhí'máa

16 Oe Rome gipówá ihayđi Paul wí'bo óethayemägi, hewänbo wí sundadodi óe'âyîngimáa.

17 Poje thaa naphade ihayđi Paul-di in Hudíyo p'ó'dédí'in oe Rome dithaa'in iví'we ovâywé'getu'an. Dipówá ihayđi ovâytu'an, "Tí'ûuwín páadé'in, tobá nanbí thehtáy pahpá'inbí khuu a'ginkhanu naa wíday'anpí wänbo', hedá nanbí t'owaví'piye wên yä'dâapi'in wänbo wíday'anpí, in Jerusalem-wín p'ó'dédí'indi dípankê', hedi ná'in Rome-wínbí mange díkán.

18 In Rome-wíndi háawin t'aywó'nin naa dáý'annin dínnuwä, hewänbo indá dínhanginpóe háawin dîháýj'i'n wänbo wíday'anpídí, hediho díma'p'äädi-í'in dida'wän.

19 Hewänbo in Hudíyo wídida'pí in Rome-wíndi díma'p'äädi-í'in, hediho shánkí híwó dînpóe otúunídí Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó'namí'in. Naa gin dáý'an tobá wên t'ehpide tun wídomáapí wänbo naví t'owa in Hudíyo dimuu'in dovâyt'e'p'êede-ídí.

20 Hedânkun naadi wâytuhkánnan ná'i hääwí i'gedi wâyhée'amídí. I' to'wí in Israel-wín t'owadi óetsíkha'máa'iví'piyebá naa dáýwäyundedânho ná'i kadénađi owhimuu."

21 Indi Paul óetu'an, "Na'in wên ta'nin wänbo uví'gedi natû'nin oe Judea-di wí'âyké'pí, háa wí Hudíyo tí'ûu páadé'i owedi na'ää'i wänbo wên híwóhpí'in nat'oe'in uví'gedi wínatúhpí.

* 28:11 Ná'i kophé páadépiye wíje p'ónbay waagi dakeet'óe'in dachá, indá in Alexandria t'owaví jôesi dímmuu, Castor-ádi Pollux-ádi gin dakháwä.

22 Hebo na'in gínhanginná to'wên t'ähkí híwóhpí dívíhí'máa'in ná'in ts'aamin háhkan ni'gedi. Hedânho gida' u'di dítu'âami'in háawi uví wäyü úmuu'in."

23 Hediho in Hudíyo wí thaa dâyde'man wíyá di'ää-ígí', hedi i' thaa napówa ihaydi báyéki di'ää. Hédéndí hé'dibo iwedi nakin diwehay báyéki háäwí Paul-di ovâyhéé'an. Háa Jôesi Tádávi t'ähkí t'owa ovâysíghóeni'in nada' waa ovâythayyan, hedi Moses-ví tun ni'gedi hedá Jôesi Tádávi tukhe'minbí tun ni'gedá ovâyt'ôe'andi ikháäde Jesus-ví'piye ovâywäyukannamídi.

24 Paul-ví hí' dâysígi'andi dívíwäyü wáy wên, wáy wëndá joe.

25 Hedi in Hudíyo handa' wídín'ánshaamuupídi iwedi dívíjâa'an, hewänbo wa' dipeepídi Paul-di ná'i t'ä'ge hí' ovâytu'an: "I' Yä'dâa'i P'owäähâädi hân'oe Isaiah óetu'an unbí thetáy pahpá'inbí'piye namú-ídi ná'i Jôesi Tádávi hí' ovâytu'âamídi:

26 Ihayda' ít'ó've-í, hewänbo há'to íka'póewí,
ihayda' bînmú'be-í, hewänbo há'to únkeepúuwí.

27 Íp'óhkâymuudi wí'íka'póya'pí.

Úví'ojemankw'ódidáhá' úvítíkhämu.

Gin úví'anpídi unbí tséedí bînmúuní

hedá unbí ojedá ít'oe-í

hedá ta'gendi íka'póewí,

hedá naví'piye í'ää-í yä'dâa'in wâypa'ídi, gin Jôesi Tádá natú.

Ná'i hí' natú'i-á ta'gen namuu.

28 Hedânho náä ná'in únkhây'ä' únhanginnáani'in: Jôesi Tádávi hí' in Hudíyo dimuupí'in ovâysan ovây'aywoenídi. Innânkun dívít'ôeyaaní."

29 Paul ihí'bowa ihaydi in Hudíyo dívítuhânbođi dipee.

30 Paul wíje paayo iwe na'án, hedi iwá'âa i' tewhá ee nachanídi. To'wên ûnpuwäpówá'in t'ähkí ovâysíghógi.

31 I'di Jôesi Tádávi khuu i'gedi ovâyt'ôe'an, hedá Jesus Christ i' shánki natsonji'iví'gedá ovâyhá'an. Khunwôeda'ginpídi i' ihée'an, hedi to'wídi wänbo wí'óekhâa'anpí.

In Ta'nin Paul-di In Rome Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâyta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i?, Jesus Christ-gi' dáy't'ôe'o'idi ná'in ta'nin wâysande' un Rome búu'ú iwe íthaa'in. Yôesi Tádádí naa díde'man hedá dísaanígi' dísođe iví híwó'di tuu t'owa dovây't'ôe'amídí.

² Hăn'oebo Yôesi natú ná'i híwó'di tuu na'in dímmańi'in, hedí iví tukhe'min iví ta'nin diwe i dáyta'nan.

³⁻⁴ Iví ay Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'iví'gedí dáyta'nan. Na'aypuyá ihaydi nat'owasenpaa, hedí iví thehtáy pahpaa David i hăn'oe'i tsondi namuu'iví tí'úugé ká'ää'inbí'wedího na'aypuyá. Hedí Jesus nachuudi nawáywówápóe ihaydi i Yă'dâa'i P'oewaahâadi dínkeeyan ta'gendi Yôesi Tádáví ay wá' ûnmuu'in.

⁵ Háa Jesus i'an waa namuudi Yôesi Tádá naví'piye' híwó'di namuu, hedího in Hudíyo dimuupí'in t'owa wéngé t'ähki dithaa'inbí'piyeho naa dísan dovâykhäge'namídí iví tuu ipiye' dívíwhäyü-ídí hedá ôn'a'ginnamídá. Kin dáy'o' hedânho t'owadi óetegé-ídí.

⁶ Hedá un wá' Yôesi Tádádí wovây'tukánnan Jesus Christ-ví'in ímúnídí.

⁷ Hedího un t'ähki oe Rome íkw'ó'nin wâysengitumáa. Yôesi Tádádí wovâyséegí hedá wovâyde'man iví t'owa ímúnídí. Idá hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-dídá séegísehkaná wovây'määńi hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpídíbo' íkwó'nídí.

Paul oe Rome-piye' napunda'

⁸ Hedí náa-á häädi Jesus Christ dóhé'e'an ginhay-á Yôesi naví Tádá dókú'daa'o' un t'ähki ímuudi, gá wéngé t'ähki t'owa dívíhí'maadân unbí whäyü i'gedí.

⁹⁻¹⁰ Yôesi Tádá-áho ûnhanginná ná'i naa otú'di ta'gen namuu'in. Igi' pín ta'ge haydi dáy't'ôemáa t'owa dovâytu'odi i híwó'di tuu iví ay Jesus-ví'gedí, hedí häädi wänbo t'ähki wâyüusu'o'. Yôesi dóda'máa i-á natúdáho hanwaapídíbo unbí'piye' dípunmääńi,

¹¹ gá hânho o'ádâapunda'dân. Naa oda' hääwí i Yă'dâa'i P'oewaahâadi naa díhá'andi' wâyphadé-í'in, hedânho unbí whäyü shánkího únkay-ídí.

¹² Kinnân otú'da': Undádí naa-ádí wé'ge ívíkhäge'namí kwee waa sen waa gi'âanídí, handá' ívíwhäyundedí.

¹³ Tí'úuwín páadé'in, oda' ûnhanginnání'in háyän wänbo dáy'ánshaamáa omú-ídí unbí'piye', hewänbo häädi waa hääwídí dí'ahkhánde'. Hânho oda' báyéki'dí unbí búu'úwín Jesus-ví'piye' dovâywhäyü'amí'in, in wé'ge'in Hudíyo dimuupí'in t'owa dovâywhäyü'an waagibá.

¹⁴⁻¹⁵ Naa t'ähki t'owa hääwí ophaamuu waagibá ochaa, tobá háawín dimúní wänbo', in Greek tuudi dívíhée'o'indá in pi'wí tuudi dívíhée'o'indá, in hânho díhá'indá in díháhpí'indá, gá Yôesidi naa dísođedân iví híwó'di tuu t'ähki t'owa dovây't'ôe'amídí. Hedânho shánkí oda' un oe Rome diwe íkw'ó'nin wá' wáy't'ôe'amí'in.

Yôesi Tádáví híwó'di tuu-á únkay

¹⁶ Yôesi Tádáví híwó'di tuudi naa wídíwôeda'mähpí. Ná'i tuu-ân nakay, hedí i'gedí Yôesidi t'ähki t'owa in ipiye' dívíwhäyunde'in ovây'aywonde', páadé in Hudíyo dimuu'indá, hedá in Hudíyo dimuupí'indá wá'.

17 Nǎ'i híwó'di tʉudi díhá'andi gínhanginná háa Yôesi Tádádí t'owa ovâyçhamáa'in t'aywó'di dâymáapí waagi. Hewänbo inbí whäyü dínmuu'idida? kin i'o', hääwí híwó'di díví'o'i namuudá yoe, iví tǎ'nin diwe ûntǎ'muu waagi:

Wí to'wí Yôesiví'piye' ta'gendi iwhäyundedáho', iví whäyü ûnmuudibo Yôesidi óeçhamáa t'aywó'di imáapí waagi, hedi wówátsi óemǎáni.

Yôesi Tádádí wên t'owa ovâytuchänukhâymáa

18 Yôesi Tádá oe makówá na'ándidi dínkeeyo' ovâytuchänukhâymáa'in in to'wên óe'a'ginpí'indá hedá in yǎ'dâapí' díví'o'indá, háa díví'o'in namuudi nat'aydi. Hedi híwó'pí díví'odibo Yôesiví ta'gen ûnmuu'in ónkaayo hedânho wé'ge'in t'owa wídâytáa-ípídí.

19 Dínkoedi híwó' dínhanginnánidí Yôesiví'gedi, gá idi ovâyhangin'ánnandân.

20 Yôesi Tádá pinnán kay imáa hânhay wänbo nahánde'pí'in, hedi ida? Yôesi namu hânhay nanân wänbo'. Tobá tséedí Yôesi âymúnde'pí wänbo', nǎ'i nan oepáa ikhíyé ihaydi waabo' thay'eedi nǎ'i hääwí gínhanginná iví'gedi i hääwí ipaa'idi. Hedânkun t'owa wídínkoedipí ditúnidí wídínhanginnáhpi'in.

21 Hewänbo tobá Yôesiví'gedi t'owa dínhanginnân wänbo', óe'a'ginnamíví'wedi hediháa óekú'daa'amíví'wedi dínkhây'ǎ' waagi, inbí ánskaa wídínchǎ'muupí hedá inbí hangintandá dâymáapídí khüü i'gebo diyi'.

22 Báyéki díhá kin dí'ánde', hewänbo hanginta'hpí'inda? dimuu.

23 Tobá Yôesi-á t'ǎhkíví kw'áye namu wänbo', hedá iví wówátsi-á hânhay wänbo wí'ûnhánde'pí, nǎ'in t'owadáho wiyá wí'óe'a'ginmähpi; hedi tobá Yôesi nachu'pí wänbo hedá t'owa-á dit'ahánde wänbo', báyéki hääwí t'owa waabá dínchǎa'in dâykhiyé inbí yôesi dínmúnidí, hedá báyéki wiyá hääwí-á dâypaa, tsidé-á p'oekanu-á hääpandá pǎäyü-á waagá dínchǎa'i', hedi nǎ'i hääwí dâypaa'i wá' dâya'a'ginmä'.

24 Hediho Yôesidi ovâyoye'o' díví'amídí nǎ'i yǎ'dâapí' inbí pí'nǎ kó'yé'edí dikanda'i', hedi wôeda'ginpídí yǎ'dâapí' hääwí wí'nǎ táyedi inbí túu'údí dívítsiye'o'.

25 Wiyá wídívít'óyandepí in ta'gen namu'in Yôesiví'gedi, hedi i hôeyó namu'ida? dívíwhäyunde'. I hääwí Yôesi ikhíyé'ida? dâya'a'ginmä' hedá ipiye' dívíyûusu'o', Yôesiví'piyá yoe, i-á nǎ'i hääwí ikhíyé'i namu. Ida'mân hay'i namu kin t'owa dínkhây'ǎ' häädi wänbo t'ǎhki ditúní'in. Hamân.

26 Hedi in t'owa nǎ'i yǎ'dâapí'kan díví'o'indá Yôesidi ovâyoye'o' i wôeda'wó'gí hääwí hânho dikanda'i wiyá díví'âamídí. In kwiya' wänbo háa inbí wówátsi thaa dínmúní waagi wídithaapí, hedá wây-á kwiya'dádí inbí túu'údí dívít'aywó'kanmáa.

27 Hedi in sená' wá' han waagibá dívíkanhon. Inbí kweeyôe-á'dí dívítháye'bé-íví'wedi dínkhây'ǎ' waagi, shánkidí dida' wây-á sená'dádí inbí túu'údí dívít'aywó'kanmá've-i'in. Hedi nǎ'in sená' wôeda'wó'gí wí'nǎ táyedi dívítsiye'odi i tuchänu dín'ǎ'i ovâymá', hedi inbí t'aywó'di dínmuudi inbí túu'ú dâype'ede'o'.

28 Dichanpo' wínachǎ'muupí'in Yôesiví'gedi ta'ge díví'ánskaa'âamídí, hediho Yôesidi ovâyoye'o' inbí yǎ'dâapí' ánskaa-á'dí, i hääwí dínkankhây'ǎhpi' díví'amídí.

29 Yǎ'dâapí'-á'dí híwó'pí'-á'dida? inbí pí'nǎ kó'yé dinto'on; hânho díhá't'aa; wây-á to'wëndádá háa'wänbo-á dimuu; hânho dithúut'óe; häädi wänbo t'ǎhki dit'owat'akhanuda'; hânho dívít'aymáa; häädi wänbo t'ǎhki dívíhóeyómáa; wây-á t'owaví'gedi yanákí díví'ánskaamáa hedá dívíhí'máa;

30 t'owa dâytũsúu'o?; Yôesi dâyt'ay; t'owa t'ämägi? dâytumáa; dívíyengi; dívípihuude?; wíyá shánkí t'aywó?di ts'aabi i'gedi díví'ánshaamáa díví'amídí; inbí tádá-á yíyá-á wídyat'óyandepí;

31 inbí ánskaa-á wídínchä?muupí; háa dívítu'an waa wídíví'opí; inbí maatu'indá wídyáséegípí; wây-á to'wênbí'piye? wídi'iyapo'pí.

32 Yôesi natsonpóe in to'wên ha'wâa díví'o?indá dínkhây'ä? diháani'in, hewänbo ná'i dínhanginnân wänbo handa? dívíkanhon, hedá hä'ida?bá yoe, ovâyhí'an wây-á to'wên hanbá díví'amídí.

2

Na'indá wígin'óepí gitúnídí t'owaví'gedi háa dín'ä'in

1 Hediho wí to'wídí wây-á t'owa ovâytũsúu'odi natú? t'aywó?to'in dimuu'in, i-á há?to únkoedí-í natúní'in wí'bo wí'it'aywó?nanpí'in, tobá to'wí namúní wänbo?. In wé'ge?inbí'gedi kin waagi ihée?odi, wí'bo iví t'aywó?di ipikeekw'óe'ó, gá in waagibá it'aywó?dodân.

2 Hedi gínhanginná Yôesi híwó? i'o?in in t'owa kin díví'o?in ovâytuchänudi, gá i-á únhanginnândân ta'gendi háawin dimuu'in.

3 Ná'i to'wídí wây-á to'wên ovâytũsúu'odi hewänbo in waagibá it'aywó?dodi ma'di na'ánde Yôesidi há?to óetuchänú-í'in.

4 Hedá wá? tobá Yôesi na'inbí'piye? híwó?di namuu wänbo hedá hânho nabo?atä wänbo-á, ma'di ná'i to'wí na'ánde hääbo wínamuupí'in. Ti wí'únhanginnáhpí'an Yôesi i-ádí híwó?di namuu'in, gá Yôesi nada'dân ná'i to'wí iví t'aywó?di iyoe'amí'in?

5 Hewanbo t'óyanpí'da? namuudi hedá iví t'aywó?di iyoe'anpídí, iví tuchänu shánkí pín'aywó?nin únmuúni owáy Yôesidi t'owa ovâytuchänu ihaydi, inbí t'aywó?di dínmuudi nat'aydi. Ihaydá Yôesi in t'owa ovâyta'gekeekw'ôeni háa híwó? háa híwó?pí díví'annin.

6 Wëndá híwó? ív'í'o?, hedá wëndá híwó?pí ív'í'o?, hedi Yôesidi na'in wí'ínbo dímäáni hääwí gín'ä'i?.

7 Wáy wên t'owa-á häädi wänbo t'ähki híwó? dívíkanhon, hedi dida? Yôesidi ovâytege-í'in hedá híwó? ovâyamá've-í'in, hedá dida? hánhay wänbo t'ähki diwówáyëni'in. Ná'in t'owa-á Yôesidi wówátsi nahánde'pí'in ovâymäáni.

8 Wây-á t'owa-á dihäähkhäädá ingí'da? hääwí t'ähki dikanda?, hedi Yôesiví ta'gen únmuu'in wí'ón'a?ginpí, hewänbo shánkídí in yä'däapí'in namuu'in dívíkanhon. Kí'min t'owa-áho Yôesidi ovâytuchänukhâyamá, indadí nat'aydi.

9 To'wên t'ähki dívíyä'däapísiye?annindá wí'ínbo báyéki t'ôephade dínpuwí, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá? in Hudíyo dimuupí'indá.

10 Hewänbo in t'owa híwó? díví'annindá Yôesidi ovâytege-í hedá híwó? ovâyamá've-í, hedá híhchan ánskaa-á ovâymäáni, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá? in Hudíyo dimuupí'indá,

11 gá Yôesidá t'ähki t'owa handa? ovâyamáadân.

Yôesi Táááqá'mân únk'óe natúnídí t'owaví'gedi háa dín'ä'in

12 In Hudíyo dimuupí'in wídyataapí i tsontu Moses ita'nandi?, hewänbo dívít'aywó?dodibo? ovâytuchänú-í tobá i tsontu dâymáapí wänbo?. Hedá in Hudíyo-á ná'i tsontu-á dâytaa wänbo?, dívít'aywó?dodibo i tsontu'dá inbí t'aywó?di dínmuu'i ovâykeekw'ôeni.

13 In to'wên Yôesiví tsontu dâya'a?ginnannindáho Yôesidi ovâychämáa t'aywó?di wídyamáapí waagi, in to'wên diwänpit'o?indá?bá yoe.

14 Tobá in Hudíyo dimuupí'in Moses-ví tsontuü dâymáapí wänbo?, háa ná'i tsontuü natû? waagi wí'bo díví'odá, kindidi nakeepo' ho dínhanginná'nin háa híwó'di namuu'in hedá háa híwó'di namuupí'indá,

15 hedihó háa díví'o'in namuudi nakeepo' i tsontuü Moses ita'nandibá inbí ánskaa iwebo dâymáa'in, hedí inbí pí'ná khó'yé wá' ditaachanpo' háa híwó' díví'o'in háa yoe.

16 Hedihó i thaa napówá-í Yôesi Tádádí t'ähkí t'owa ovâykeekw'ôenídí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, tobá kaadi díví'an wänbo?. Hedí Christ Jesus-áho i namuu óesóge'i kin ovaytu'amidí. Kindá ihaydä? t'owa dovâytu'o', Yôesiví híwó'di tuü dovây't'ôe'odi.

In Hudíyo-ádi Yôesiví tsontuü ûnmuu'i-ádi

17 Ma'dí wí to'wí wí'bo iví'gedí ihí'máadí natû? wí kodí'di Hudíyo namuu'in, hedí na'ánde Moses-ví tsontuü itaadíbo? ôn'aywoeni'in, hedí iyêngihée'odi natû? Yôesi óe'a'ginmä'in.

18 I-á ûnhanginná háa Yôesi nada'in i'amí'in, hedá ûnhanginná wá' wé'i wí yä'dâa'i namuu'in wé'i wí yä'dâapí? namuu'indá gá Yôesiví tsontuü iwedi naháhpóedân,

19 hedihó na'ánde? ovâypahûuwí'in in to'wên tsí't'aa'in waagi'inbá dimuu'in, Yôesiví'gedí wídínhanginnáhpídí, hedá in to'wên phahkuü ee dikw'ó'ningí'-á wí kohthay waagibá namuu gin na'ánde?

20 Hedá wá' nada' in to'wên Yôesiví'gedí háäbo wídínhanginnáhpí'in ovâyháawithayyamí'in, hedá in to'wên áyyäá waagi'inbá dimuu'in ovâyhá'amí, gá ná'i tsontuü imáa'in diwedi ûnhanginnândân t'ähkí in ta'gen namuu'in.

21 Idi pí'wên t'owa ovâyhá'o?, hedí háadan i-á wí'bo wí'ipihá'opí? Idi ovâytumakhe'o wídívísä'mamípidí, hedí háadan i isä'bo'?

22 Wây-á t'owa ovâytu'o wíyá to'wíwí sedó-ádi háa kwiyó-ádi wídívíwhokwomá've-ípi gin, hedí háadan i-á wí'bo kinbá it'aywó'do'? I natû? it'ay'in i háäwí t'owa dâykhiyé'i' inbí yôesi dínmuu waa dâychaa'i', hedí háadan i-á ná'i háäwíwí isä'bo' i tewhá wáyyé nakw'ó' deeye?

23 Iphuudedí natû? Yôesiví tsontuü itaa'in, hedí háadan ná'i tsontuü i'a'gindopídí Yôesi wôeda' iwe óesógende'?

24 Háa Yôesiví ta'nin diwe nata'muu waa napo', kinnân natû'di: Háa un Hudíyo ímuu'in úví'o'in namuudi ná'in Hudíyo dimuupí'in Yôesiví'gedí yanákí dívíhée'o'.

In Hudíyoví k'ewe' taadibo há'to in ovây'aywoeni

25 Wí Hudíyo Yôesiví tsontuü i'a'gindodáho?, in Hudíyoví k'ewe' taa imáa'indá ûnchá'muu; hewänbo ná'i tsontuü i'a'gindopídá, tobá nataamuu wänbo' iví taa wí'ûnchá'muupí.

26 Hedí wí Hudíyo namuupí? Yôesiví tsontuü i'a'gindodi tobá in Hudíyoví k'ewe' taa imáapí wänbo?, Yôesidi óeçaa nataamuu waagibá.

27 Wí to'wí iví túu'ú ûnk'ewe'taamuupídí hewänbo i tsontuü i'a'gindodá un Hudíyo ímuu'in wovâykeekw'óe'ó híwó' wí'úví'opídí, gá i tsontuü wíwín'a'gindopídân, tobá ná'i tsontuü-á únta'muu wänbo hedá tobá ík'ewe'taamuu wänbo'.

28-29 To'wí wänbo wí Hudíyo waa nawänpi'aypuyädibo ta'gendi Hudíyo wínamuupí. Hedí wí to'wí in ta'gennin k'ewe' taa wí'imáapí wên k'ewe' taadi iví túu'ú eedi óewänpitaa'andibo?. Hewänbo nakhây'ä? wí to'wí iví pí'ná khó'yé-áho kodí'di Hudíyo namúní'in hedânho ta'gendi há'bi namúnídí, hedá in ta'gennin k'ewe' taa-á pí'ná khó'yébá imá've-í'indá ûnkhây'ä?. Hedí

kin waagi ûnpo? i tsontuü iwänpi? a'gindodida? bá yoe, hewänbo i Yä?dâa?i P'oewaahâadi óetaa?an waagibá nakhây?ä?. Wí to?wí hâ?bivi?gedi Yôesi-ân híwó? ihée?o?, t'owada?bá yoe.

3

¹ Ma?di to?wí na?âani, “Häâ-an in Hudíyo dâymáa in wé?ge?in t'owa dâymáapi? Hedi háagi?innan nachä?muu há?in Hudíyoví k'ewe? taa?”

² Gá báyéki?innân. Páadé iweho Yôesidi in Hudíyo iví tsontuü ovây mági dâ?áyîngi?amídí.

³ Hedi tobá wáy wên in háa dínkhây?ä? waagi wídívi?opí wänbo?, ti Yôesi wá? ûn?óde-í i?amídí háa itü?an waagi?

⁴ Yoe, há?to ûn?óde-í. Gínkhây?ä? gitúni?in Yôesi-á wí?ihôeyó?opí?in tobá t'âhkí t'owa dihôeyó wänbo?. Yôesivi tã?nin diwe iví?gedi ûntü? waa:

Ihée?andá t'owa dínhanginnání ta?ge ihí?máa?in.

Hedi t'owadi ônt'e?p'ídénde wänbo dínhanginpúwí hânhay wänbo híwó?pi wí?i?opí?in.

⁵ Hewänbo ma?di wí to?wí t'owada? namuudibo kin na?ánde?: “Naa dáyhíwó?pi?andá, Yôesi-á shánki híwó?dá i?o?in nakeepo?; hedânkun híwó? wínamuupi Yôesidi dítuchänú-í?in.”

⁶ Hewänbo wígínkhây?âhpi? kin waagi ívihée?amí?in. Yôesi wí?bo híwó? i?opí?dá, hândidan i-á ûnkoedí-í ta?ge natúni?in in t'owa dívít'aywó?nannin?

⁷⁻⁸ Hedi ma?di to?wí kinnân natúni: “Naa dáyhôeyó?andáho?, iwedi nakeepo? Yôesi-á shánki hay?i namuu?in, gá i-á wínahôeyópí?dân. Hediho kin napo?di Yôesi wí?ûnk'óepí dítü?âamídí t'aywó?to?i omuu?in.” Hewänbo to?wí kin ihée?andivi hí? ûntü?da? gínkhây?ä? ívít'aywó?nâamí?in, hedânho na?inbí t'aywó?di iwedi háäwí híwó?di napúwí. Wên t'owa yanäki naví?gedi dívíhôeyóhí?máadi dítü? kin waagi naa ohâhkanyi?in. Hâ?min t'owa-áho i tuchänu dín?ä?i? dâyhóní-áhe?.

T'âhkídíbo dívít'aywó?nan

⁹ Nää otsikapúwí, ti na?in Hudíyo shánki híwó?nin gimuu in wé?ge?in t'owavi?wedi? Hedân yoe. Naadi ho wâykeekw'ódi t'âhkídíbo t'aywó?to?indá? gimuu?in, na?in Hudíyo-á hedá in Hudíyo dimuupi?indá.

¹⁰ Yôesivi tã?nin diwe kinnân ûntã?muu:

To?wí wänbo iví wówátsi ta?ge wí?ihonpi, wí? wänbo yoe.

¹¹ To?wí wänbo wínaka?póya?pi háa in yä?dâa?in namuu?in, to?wí wänbo wínada?pi Yôesi óetaa-í?in.

¹² T'âhkídíbo Yôesivi?wedi dívíhânge?an, inbí wówátsi-á háäbo wídínchä?muupi, wí? wänbo wína?ânpí híwó? i?o?i?.

¹³ Wí penípho óehuüdi nasuü waagibá inbí hí?-á tay?i dínmuu, hôeyóda? inbí hân diwe dínkw'ó, háa dítü? waa whânpüvi só?p'oe waagi?bá dínmuu,

¹⁴ hedi inbí sóphogedi t'aywó?di hí?-á hedá hí? nawhâhkant'óe?i-á báyékiho dínpi?.

¹⁵ Häädí wänbo t'âhkí dikhâymuu dâyt'owat'âhánú-ídí,

¹⁶ wâhâä dimää wänbo háäwí dâypede?o?, hedá t'owa-á ovâydaháachando?.

¹⁷ Háa inbí wówátsi tsâaginpídíbo dâyhûuwi?in wídínkoedihanginnáhpí,

¹⁸ hedi Yôesi-á háy wänbo-á wídây?a?ginpi.

Yôesidi in t'owa ovâyçhaamáa t'aywó'di wíðâyamáapí waa inbí whäyu dínmuudibo', háa díví'o'in namuudá yoe

¹⁹ Gínhanginná t'ähkí Yôesiví tsontuü natû'di-á in to'wên dâý'a'ginnamídí dívísó'dêe'ingí'in namuu'in, hedânho wíðitúnípidí wíðívít'aywó'nanpí'in, hediho t'ähkí t'owa dínhanginnání Yôesiví'piye' dívít'aywó'nannin.

²⁰ Yôesi há'to natúní wí to'wí t'aywó'di imáapí' waagi namuu iví tsontuü ôn'a'ginnamídí iwänpisó'díndedibo', gá ná'i tsontuüdá in t'owa ovâykeekw'óe'ódân dívít'aywó'do'in.

²¹⁻²² Hediho náä-áho ná'in nathaypóe háa t'ähkí Yôesiví ta'nin diwe ûntû' waa: Yôesidi in t'owa ovâyçhaamáa t'aywó'di wíðâyamáapí waagibá inbí whäyu Jesus Christ-ví'piye' dínmuudi, i tsontuü dâý'a'ginnamídí dívísó'díndedida' bá yoe. Ná'i tuü-á t'ähkí t'owagi' namuu, t'ähkí t'owa ha'minda' gimuudi,

²³ gá t'ähkídibo ivít'aywó'nandân, hediho to'wí wänbo yä'dâa'ida' wínamuupí Yôesi t'ähkí yä'dâa'i namuu waagibá.

²⁴ Gínt'anmuupí wänbo Christ Jesus iví ûnp'oedi iwá'âa na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ádi-ídí, hedi ná'i namuudiho Yôesi Tádádí iví séegísehkaná ûnmuudi díçhaamáa t'aywó'di wí'âyamáapí waagibá.

²⁵⁻²⁶ Hännwänbo Yôesi Tádá i'ánshaamági Jesus óesaanídí, iví ûnp'oe ich'âanídí, hedânho iví'piye' ívíwhäyundedáho na'inbí t'aywó'di dínyâa'amí. Hännhay waabo t'owa dívít'aywó'nan wänbo Yôesi Tádá nabo'atádi itsíkha'andi we-sebo wí'ovâytechänupí dín'ä waagi. I-á wí'bo t'aywó'di wí'imáapí kin i'an wänbo', gá Jesus-dáho in t'owaví t'aywó'di ovâyâyâakankhâyamáadân. Hediho náä-á híwó'da' i'o'in na'in dínkeeyo', to'wên Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in ovâyçhaamáadi t'aywó'di wíðâyamáapí waagibá.

²⁷ Hediho Yôesi Tádádí ha'wâa na'ingí' i'andi, ti gínk'óe ívíyêngihée'amídí? Hedân yoe. Háadí? Gá Yôesi Tádádí díçhaamáadân t'aywó'di wí'âyamáapí waagi hääwí híwó'di íví'andi namuudá yoe, hewänbo Jesus-ví'piye' ívíwänpiwhäyundedân.

²⁸ Hedânho gínhanginná Yôesi Tádádí t'owa ovâyçhaamáa t'aywó'di wíðâyamáapí waagi inbí whäyu dínmuudibo', i tsontuü dâý'a'ginnamídí dívíkhädededida' bá yoe.

²⁹ Hedi ti gi'âani Yôesi-á in Hudíyoví'da' namuu'in, in Hudíyo dimuupí'inbí-á yoe? Hedân yoe. Yôesi-á in Hudíyo dimuupí'inbí' wá' namuu,

³⁰ gá wí'da' wí Yôesi na'ändân, hedi idáho ovâyçhaamáa in Hudíyo dimuu'in Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in t'aywó'di wíðâyamáapí waagibá, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' hanbá.

³¹ Hedânho na'inbí whäyu gínmuudibo ti ná'i tsontuü-á äyyoegi'o'? Hedân yoe. Náä-á shánkí gínkoedi äy'a'ginnamídí háa natû' waa.

4

Abraham-bí whäyu háawin ûnmuu'in

¹ Náä wäyhí'khâyamáa Abraham-bí'gedi háa ûnpóe'in, i-á na'in Hudíyo gimuu'inbí páadé'i thehtáy pahpâa gínmuu.

² Yôesi natúdáho idá Abraham-dá óeçhaamáa'in t'aywó'di imáapí waagi híwó' i'odibo', hedânho Abraham ûnkoedi-íwän iví híwó'di tsiyekan ní'gedi iyêngihée'amídí. Hewänbo Yôesi wínatúhpí Abraham-dá ûnkoedi iyêngihée'amí'in.

³ Yôesiví ta'nin diwe kinnân nata'muupí'an: Abraham Yôesiví'piye' iwähäyudânkun Yôesidi óeçhaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

4 Kin waagi namuupi'an: To'wí it'ôe'andi-á óewá'ánde', hedi iví wá'áa ûnt'anmuu háyú it'ôe'an waagidi, wí'óewänpidamähpí.

5 Hewänbo to'wí wänbo híwó'di hääwí i'andi nawänpimuudibo há'to ûnkoedi-í natúnídi t'aywó'di wí'imáapí waagi'ba namuu. Yôesida'mân ûnk'ôe wí to'wí óechaamá've-ídi t'aywó'di wí'imáapí waagi, ná'i to'wí t'aywó'to'i namuu wänbo', hedi kin óechaamáa iví whäyü ûnmuudibo', híwó' i'amídi iwänpikhäädeditá yoe.

6 Hedânkun David hân'oe natú in to'wên Yôesidi ovâychaamáa'in t'aywó'di wí'dây máapí waagi dihíhchaa-í, hewänbo híwó' díví'amídi dívíkhääde'in namuudá yoe.

7 Kinnân ita'nan:

In to'wên inbí yä'dâapí tsiyekan ovây'owóyé'indádi
in to'wên inbí t'aywó'di ovây yâ'annindádi dihíhchaa.

8 I to'wí Yôesidi wíyá wí'óetu'opí t'aywó'kandi gin nahíhchaa.

9 Hedi to'gí'an ná'i híhchan namúni? Ti in Hudíyogí'da? Yoe, in Hudíyo dimuupí'ingí' wá' namuupí'an. Gínhanginnáhpí'an Yôesi natú'in idi Abraham óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi.

10 Hewänbo ti Abraham in Hudíyo-ví k'ewe' taadi ho nataamuu ihaydân kin Yôesi iví'gedi natú? Yoe, wa'di óetaa'anpídiibo-ân.

11 Tí'úugédân Yôesi natú Abraham in taa ikéyí'in nathaypúwídi Yôesidi ho óechaamáa'in t'aywó'di wí'imáapí waagi. Hewänbo kin Yôesi ho i'an Abraham-bí whäyü ûnmuudibo wa' in taa imáapídiibo'. Hedânkun Abraham-dá t'ähkí in to'wên ta'gendi Yôesiví'piye' dívíwhäyunde'inbí tádá waagi'ba dínmúni, tobá ná'in Hudíyoví k'ewe' taa dâymáapí wänbo', hedi in wá' Yôesidi ovâychaamáa t'aywó'di wí'dây máapí waagi.

12 Hedá in to'wên kin ditaamuu'indá wá' Abraham-dá inbí tádá waagi'ba dínmuu, hewänbo in t'ähkí'á yoe. Abraham-bí ây waagi'in ta'gendi díwúnídi, indá dínáy iví ahta eeye díví'ahuyé-ídi, i waagibá whäyü dâymá've-ídi, in taada'ba yoe, gá ná'i whäyü-áho Abraham imaadân wa' in taa iké'pídiibo'.

13 Yôesidi iví tuu Abraham óemägi idi Abraham-dádi iví ây iwedi'indádi ovây mááni'in hääwí t'ähkí náa oepáa k'aydiwi', hewänbo kin natú gá Abraham óechaamáadân t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi, i tsontuu i'a'ginnamídi ikhäädeditá yoe.

14 Yôesidi i hääwí ipäkhây máa'i' in to'wên i tsontuu dâya'ginnamídi dívisó'dinde'in ovây mááni'dáho', in whäyü iví'piye' wínatâynípi, hedi i tuu Yôesi imägi'i-á hääbo wí'ûnmúnípi.

15 Hewänbo wí to'wí i tsontuu i'a'ginhánúdá Yôesidi óetuchänunde'. Tsontuu wänbo nayipída há'to nakoedi-í wí to'wí i'a'ginhánú-ídi, hewänbo nayi-ákun ná'i tsontuu.

16 Hedânkun hääwí híwó'di iví'anpídiibo Yôesi iví tuu imägi t'ähkí in Abraham-bí ây iwedi'in díwúnídi in dínkoedi iví séegísehkanä dâykéyí'in inbí whäyü dínmuudi. Hedi kin Yôesidi ovây'âamí in to'wên i tsontuu dâymáa'indá'ba yoe, hewänbo t'ähkí in to'wên dívíwhäyunde'in Abraham iwhäyü waagibá. Abraham-dá tádá waagi'ba gínmuu t'ähkí na'in ta'gendi Yôesiví'piye' ívíwhäyunde'ingí'.

17 Yôesiví ta'nin diwe ûnk'w'ó háa Yôesi natú waagi:

Abraham, wí tádá waagi wísóge báyéki t'owagí' wéngé dithaa wänbo'.

Abraham-dá Yôesivípiye' iwhäyunde', hediho Yôesidi i-á ho óeçaa hä'in t'owaví tádá dínmuu waagi. Yôesi-á ûnkoedi chu'in wänbo ovâywówápaa-ídí, hedá tobáháa hääwí wa' wínapóepí wänbo', napúwí gin Yôesi natúdáho', napúwí-ákun.

Háa Abraham Yôesiví'piye' iwhäyü waa na'in wá' gínkhây'ä' ívíwhäyü-í'in

18 Hediho tobá whäyupíwó' waa namuu wänbo' Abraham-dá iwhäyü báyéki t'owa wéngé t'ähki dithaa'inbí tádá dínpuwagít'óe'in, gá Yôesidi óetu'andân báyéki tí'úugé kã'ää'in ûnkwo'gít'óe'in, hedi han ûnpóe.

19 Iví túu'ú i'gedi i'ánshaamáadí, há'to i'âykw'ôení waa nachaa, ma'di tägintä (100) paayo'i ho namuudi, hedá iví kwiyó Sarah-á wähpahde kwiyó nää ûnmuudiho', há'to nasáhpúwí i'gedi wá' i'ánshaa'an. Hewänbo tobá kin namuu wänbo iví whäyü wa'di ûnkay.

20 Yôesiví tuu óemägi'in ônwhäyü, hedi iví whäyü ûnháániví'wedi shánki ûnkaypóe, hediho Yôesi-áho kw'áayébo' óemáa.

21 Iví pí'ná khó'yého' ûnhanginná Yôesi ûnkoedi'in hääwí t'ähki natú'i' i'amídi.

22 Hedânkun Yôesi natú idi Abraham óeçaa máa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi.

23 Hewänbo ná'i hí' Abraham-bí'gedi Yôesi natú'i' Abraham-gí'da' wínatá'muupí,

24 hewänbo na'ingí'-ân wá' nata'muu, gá Yôesi-á natúdan na'in wá' díçaa t'aywó'di wí'ây máapí waagi iví'piye' ívíwhäyundedi, idá Jesus na'inbí tsondi shánki hay'i gínmuu'i' óewâywówápaa.

25 Yôesi Tádádí Jesus óemägi na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachúu-ídí, hedá óewâywówápaa nakeepúwídi díçaa máa'in t'aywó'di wí'ây máapí waagi. Jesus-ví'piye' ívíwhäyundedáho Yôesi Tádádí díçaa máa t'aywó'di wí'ây máapí waagi.

5

1 Hediho nää Na'inbí Sedó Jesus Christ-di na'indádí Yôesi Tádá-ádí díwón, gá Yôesi Tádádá díçaa máadân t'aywó'di wí'ây máapí waagi na'inbí whäyü gínmuudi.

2 Hedi na'inbí whäyü gínmuudibá Jesus-di Yôesi Tádáví'piye' díkán, iví séegísehkaná âytáa-ídí, hedi häädi wänbo t'ähki ná'i séegísehkaná-á âymá've-í. Hedi hânho ívíhíhchando', gá gínhanginnândân wáy wí thaa-á Yôesiví sa'wó'di kohthay iwe i-ádí gikwo'gít'óe'in.

3 Hewänbo hähaydi'da'ba wíghíhchanpí. Gíhíhchan wá' âyt'ôephadende wänbo', gá tobáháa gínpóe wänbo ná'i t'ôephade namuu'idi gíháhpo'dân ívíää'amídi.

4 Hedá ívíää'andá shánki gikweesenpa', hedi gikweesenpaa iwedáho shánki gínhanginná ho napúwí'in háa Yôesi natú waa dípägít'óe'in.

5 Hedi kin ívíwhäyundedá há'to gichanpúwí híwó'pí'piye' ívíwhäyunde'in, gá i Yä'dáa'i P'oewaahäa Yôesidi dímägi'i na'inbí pí'ná khó'yé âymaadân, hedi idá dínthayyo Yôesi Tádádí hânho na'in díséegí'in.

6 Wa'di wí'bo ívípikhäge'namídi yä'dáa'in gimúnídi gínkoedipídíbo', híwó' naná' dihaydân Christ nachuu na'in gimuudi, in Yôesi ây'a'gínpi'in gimuu wänbo'.

7 Nabâpu'wan óeshaa-ídí wí to'wí nahíye-í'í wíyá to'wígí' nachúu-ídí, tobáháa i wíyá to'wí i tsontuu i'a'gindo wänbo'. Ma'dân wí to'wí nahíye-í wíyá to'wí iví wówátsi ta'ge ihondi namuu'igí' nachúu-ídí.

8 Hewänbo wa'di na'inbí wówátsi thaa t'aywó'diwe gikw'ó' dihaydibo Christ na'ingí' nachuu. Kindidân Yôesi Tádádí dínkeeyan na'in hânho díséegí'in.

9 Hedânkun ta'gendi gínhanginná Jesus-di dîn'aywoení'in Yôesi Tádádí wídítuchänú-ípídí, gá na'ingí' ho nachuudi iví ûnp'oe ich'áadân, hedânho Yôesi Tádádí díçhaamá've-ídí t'aywó'di wí'âyamáapí waagi.

10 Yôesi Tádáví hânmin gimú'dewän, hewänbo nää-á i-ádí ívíwón iví ay na'ingí' nachuudi. Hedího nää Yôesi Tádá-ádí ívíwóndí gínhanginná ta'gendi dîn'aywoení'in gá iví ay wíyá ûnwówápóedân.

11 Hewänbo hähayda'ba wínamuupí, nää-á gihíhchan wá' gá Jesus Christ, i shánkí natsonyi'i namuu'i hedá i Yôesi Tádá-ádí díwóndí-á, idiho dínkeeyan háawi Yôesi Tádá namuu'in.

Háa Adam i'annin namuudi in chuwa na'in dínkán, hewänbo háa Christ i'annin namuudá wówátsi âymáa

12 Wí wí' to'wí Adam gin nakháwä'i' it'aywó'nán, hedí i-á it'aywó'nandi t'ähkí t'owa t'aywó'di giyámu. Adam-dá it'aywó'nandi nachuu, hedí na'in wá' ívit'aywó'nandibo t'ähkídíbo git'aháani.

13 Wí tsontuü wänbo nayipídáho Yôesi há'to natúní t'owa wídâytsontuü'a'ginmäapí'in hedího wínatúní'pí dívít'aywó'nannin. Hewänbo nää oepáa k'aydi in t'owa-á dívít'aywó'doho wa'di Moses i tsontuü ita'nanpídíbo'.

14 Ná'in gínhanginná gá Adam-bí thaa iwedí Moses-ví thaa iwehay chuwa-á t'ähkí t'owa dínpówádân, tobá inbí t'aywó'di dínmuu'i Adam-bí t'aywó'di waagi wídínmuupí wänbo'.

15 Háa Adam ûnpóe'indi díhá'o Jesus-ví'gedí, i-á Adam-bí wówátsi thaa ihaydi wa' nää oepáa k'aydi wínapówápí. Hewänbo háa Adam i'annindá hedá háa Jesus i'annindá handa' wídänmuupí. Hääwí Yôesidi khäagipí dímä'i-á Adam-bí t'aywó'dí'vít' shánkí nakay. Wí' wí sen Adam namuu'i Yôesiví p'óegédí ihänge'andibo t'ähkí t'owa dit'ahán. Hewänbo Yôesiví séegísehkanä-á hedá hääwí dímä'i-á shánkí gähäyú'i ûnmuu Adam-bí t'aywó'di ûnmuu'iví'wedí, hedí t'ähkí t'owa dínkoedi ná'i Yôesi imä'i dâyhónídí, wí' wí sen Jesus Christ namuu'iví séegísehkanä ûnmuudi.

16 Hedí háa napóe'in i Yôesi Tádádí dímä' iwedí hedá háa napóe'in Adam-bí t'aywó'di iwedá handa' wídänmuupí. Ná'in wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudá Yôesi Tádá natú tuchänu-á na'ää-í, hewänbo tobá báyéki wây-á t'owa báyéki t'aywó' dívít' wänbo', Yôesidi wí híwó'di hääwí wá'âapídíbo na'in dímä' waagibá idi díçhaamáa t'aywó'di wí'âyamáapí waagi.

17 Hedânkun wí wí' sen it'aywó'nandibo chuwa'di na'in t'ähkí díhógi. Hewänbo háa ná'i wíyá wí sen Jesus Christ namuu'i' i'annindá shánkí hay'in namuu. Idá hânho báyéki séegísehkanä-á dímä', hedí kinnân dítumáa: Tobá gínt'anmuupí wänbo', i-á natú' idi díçhaamáa t'aywó'di wí'âyamáapí waagi, hedí wówátsi nahándepí'in âymá've-í, hedá iwe tsonnin waagi'inbá githáa-í.

18 Hedího ha'wâagi napóe. Wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudiho tuchänu napówá t'ähkí t'owagí', hedá han waagibá wí wí' ta'geda' hääwí Jesus i'annin namuudi nakoedi t'ähkí t'owa ovâytu'amídí t'aywó'di dâymáapí'in waagi'in dimuu, hedá wówátsi nahándepí'indá ovâymäáni.

19 Wí wí' to'wí Adam namuu'i háa Yôesi Tádádí óetu'an waa wí'i'a'ginpídího t'ähkí t'owa dit'aywó'to'inpaa. Hanbá i wíyá wí' to'wí Jesus namuu'i' i'a'ginnandibo t'ähkí t'owa dínkoedí dipúwí'in in Yôesidi ovâyçhaamáa'in t'aywó'di wídâymäapí waagi.

20 Yôesi iví tsontuu imăgi t'owa ovâythayyamíđi hăyú hânho dívít'aywó'nannin. Hewänbo i t'aywó'di gínkeepóe ihayđá Yôesiví séegísehkană-á shánkí wänbo-á ûnkeepóe.

21 Hedího i t'aywó'di kay'i namuudibo t'owa ovâyt'andânho chuwahe dínk'óe, hewänbo Yôesi Tádávi séegísehkană-á t'aywó'diví shánkí ûnkay, hedího na'in díçhaamáa t'aywó'di wí'âymaapí waagi hedânho wówátsi nahándepí'in âykéyíđi, háa Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'i na'ingí' i'annin namuudi.

6

Háa Christ i'annin namuudiho ta'gendi giwówáyêeni

1 Báyéki t'aywó'di dîn'owóyéndediho Yôesiví séegísehkană shánkí ûnkeepóe. Hedího hân gínkhây'ă' íví'amí'in? Ti in ta'gen gínk'óe ívít'aywó'kanhúuwíđi wíyá shánkí iví séegísehkană ûnkeepúwíđibo'?

2 Hedân yoe. T'owa chu'in dimuu'indá wídívít'aywó'dopí, hedího t'owa chu'in waagi'inbá gínkhây'ă' gimúní'in hedânho t'aywó'di eeye wí'ívihúuwípíđi.

3 Na'in díp'ó'p'oe'an âykeeyamíđi Christ Jesus-áđi wí'đá' gimuu'in. Ti wí'únhanginnáhpí'an díp'ó'p'oe'an dihayđi i-áđi gichuu waagibá âykeeyan.

4 Hedânkun díp'ó'p'oe'an dihayđi, i-áđi gichuudáhá' díkhă'kw'óđi waagibá napóe, hedânho Yôesi Tádávi pinnán kayđi Christ nawáywówápóe waagibá, na'indá wá' wówátsi ts'aamin âymá've-í.

5 I-áđi gichuu waagibá gipóe, hedího kindíđi i-áđi wí'đá' waagibá gipóe. Hedânkun i nawáywówápóe waagibá na'in wá' díwáywówápaa-í.

6 Gínhanginná nă'in: T'aywó'to'in t'owa gimuuwän, hewänbo Jesus-áđi phé'wan deedi gichuu waagibá gínpóe hedânho háa gimú'de waagi'in wíyá wí'gimúní'píđi, hedá iwedá i t'aywó'di iwedí díma'p'ăđi-í,

7 gá to'wên dichuu'indá t'aywó' diwedí díma'p'ăndân.

8 Nă'in ívíwhâyunde': Christ-áđi gichuudá i-áđibá giwówáyêeni,

9 hedí gínhanginná Christ nawáywówápóedí hânhay wänbo wíyá wínachúu-ípí. Chuwađi há'to wíyá óet'aaní.

10 Christ nachuudiho t'aywó'diđi há'to wíyá óekéyí, hedí năa wíyá nawáywówápóedá hânhay wänbo t'ăhki nawówáyêeni i Tádá óehíhchanmăäníđi.

11 Hedí un wá' chu'in ímuu waagi kin únhây'ă' í'âaní'in hedânho wí'úvít'aywó'kanhúuwípíđi. Năa-á Jesus Christ-áđi ímuuđi unbí wówátsi bîn'amí Yôesi Tádá bîn'híhchannamíđi.

12 Hedânkun wí'úvímăäní'pí i t'aywó'diđi wovâyt'aaníđi, hedí unbí túu'ú iwe háa íwänpichaa waagi wí'úvíkanhúuwípí, nă'i túu'ú-á wáy wí thaa únhangít'óe.

13 Wáy wí wänbo' unbí túu'úđi t'aywó'kan wänbo yă'dâapíkan wänbo wí'vínkanmăäní'pí. Shánkíđi kinnân úví'amí: Unbí wówátsi-á Yôesi Tádá bîn'măäni gá idân chuwa iwedí wovâywhahógiđi wówátsi ts'aamin wovâymagíđân, hedá unbí túu'ú t'ăhkiđá híwó'diđá' Yôesi Tádági' bîn'amí.

14 Năa iwedí t'aywó'diđi wíyá wíwovâyt'ankhâymaapí gá wí'úvívânpisó'díndepíđân híwó'nin ípúwíđi i tsontuu bîn'a'gindodibo', hewänbo Yôesiví séegísehkanăđân wovâykhăge'do híwó' úvíkanhúuwíđi.

Gínkhây'ă' híwó'di ívíkanhúuwí'in

15 Hedího kin napó'di hânnan năa íví'amí? Ti gínk'óe i tsontuu ây'a'gínhánú-íđi hedí kin ívít'aywó'nâamí? Hedân yoe.

16 Únpihanginnáhpí'an wí to'wíwí'piye' úvímägidá igí'da' úvít'ôe'amídí hedá idá' bîn'a'ginnamídá, hedân ná'i to'wíwí pant'ôe'in waagi'inbá ímuu. Hediho hanbá úvívänpit'aywó'kanhondá kindidi t'aywó'diví panho ímuu, hedá íchúu-í. Hewänbo Yôesiví'piye' úvímägidá bîn'a'ginnamídí, iví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi idá wovâyçhamáa t'aywó'di wívinmáapí waagi.

17 Naadi Yôesi dókú'daa'o', gá tobá úvít'aywó'dodi ná'i t'aywó'diví pant'ôe'in waagi'in ímú'de wänbo', nää-á pín ta'ge haydi in ta'gen háhkan wovâymagi'in bîn'a'gindodân.

18 Nää-áho t'aywó'di iwedi íma'p'ä, hedi unbí wówátsi thaa úvímägi híwó'dida' úvít'âamídí.

19 Yä'dâakan ni'gedá t'ôedi íka'póya', hedânho ná'in pant'ôe'inbí'gedi naadi wâyhí'máa wâythayyamídí shánki íka'pówá-ídí. Wáymûu-áho úvít'aywó'dodi wên pant'ôe'in waagi'inbá ímuuwän, hediho unbí túu'ú t'âhkídí úvít'aywó'dowän, hedá háädi wänbo t'âhki híwó'pí' úvít'owän. Hewänbo nää-á Yôesiví'piye' úvípimääni iví pant'ôe'in waagi'in ímúnídí, unbí wówátsi ta'ge bînhûwídí, hedânho yä'dâa'inda' ímúnídí háa Yôesi nada' waagi.

20 T'aywó'diví pant'ôe'in ímuu ihaydi wí'ída'píwän unbí wówátsi ta'ge bînhûwídí.

21 I t'aywó'di háäwí úvít'andidi nää wovâywôeda'mä', hedi hándidan ná'i t'aywó'didi wovâykhäge'nan? Wéngédí wänbo yoe. I t'aywó'di úvít'o'i namuudi chuwa iwe ípowagít'óewän.

22 Hewänbo t'aywó'di iwedi íma'p'ändi nää-á Yôesiví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi idi wovâykhäge'do' yä'dâa'in ípúwídí. Hedi Yôesiví'piye' úvímägidího wówátsi nahánde'pí'in bînkéyí.

23 T'aywó'digí' ívít'ôe'andá chuwa-ân na'inbí wá'âa-á gínmúní. Hewänbo Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i-ví'in gimuudá, in wówátsi nahánde'pí'in Yôesi Tádádí dímä'.

7

Paul kóhótsaa í'gedi ita'do' hedânho wíyá háäwí giháhpúwídí

1 Tí'úuwín páadé'in, tsontuú í'gedi únhanginná'nin ímuu, hediho wâyhí'khâymaa kinnân: Únhanginnáhpí'an únkhây'ä' ná'i tsontuú bîn'a'ginnamí'in háyú wówátsi úntä'ân diwe pu'wahayda'.

2 Gá kinnân: Wí kwee nakhótsaa'ándi-á únkhây'ä' iví sedó-ádída' natháa-í'in háyú wówátsi thaa iví sedó úntä'ân diwehay. Hewänbo iví sedó únchuu ihaydáho iví sedó-ádí wíyá wínawhí'ânpi. Hannânho natû' in kóhótsaa tsontuú.

3 Hedi wíyá pí'wí sendádí ithayedá wa'di iví sedó únwówayidibo', iví sedoví'piye' it'aywó'do'. Hewänbo iví sedó únchuudáho in kóhótsaa tsontuú iwedi nawhima'p'ä, hediho wíyá pí'wí sendádí íkhó'yä'dáho t'aywó'to'i wínamúnípi.

4 Un wá' kin waagibá únpo', naví tí'úuwín páadé'in. Christ-ví túu'ú únchuu ihaydá un wá' íchuu waagibá únpo'e hedi kindidi ná'i tsontuú Moses ita'nan diwedi wovâywiye. * Hediho nää-á únkoedi wíyá to'wíwí' ímúní'in, i to'wí nawáywówápóe'í-ân i namuu. Hediho nää-á iví' gimuudi gínkoedi híwó'di háäwí Yôesi Tádágí' ívít'âamí'in.

* 7:4 Ná'i hí' wínatu'da'pí wígínkhây'áhpí i tsontuú äy'a'ginnamí'in, hewänbo natu'da'-á, wígintáypí i äy'a'ginnamí'in hedânho Yôesidi díçhamá've-ídí t'aywó'di wí'âyamápi waagi, gá Jesus-ví'piye' ívívâywówápóe'í han díçhamáadân.

⁵ Haa giwãnpida? waagi ívít'aywó'dodi na'inbí wówátsi áyhonwãhó?, hedi ihaydá wíyá shánkí ívít'aywó'nami'in gida'po? ná'i tsontuü git'o'di, hedi chuwa iwe gipóya'wã nã'i t'aywó'didi na'inbí túu'ú dîntsonmáadibo?.

⁶ Hewãbo nã-á i tsontuü iwedi gima'p'ã. Nã-á Christ-ádí gichuu waagibá gínpo'di i tsontuüdi wídítsonmáapí. Nã-á wíyá ts'aabi giháhpóe Yôesi ây'a'ginmãánidí i Yã'dãa'i P'oewaahãadi díhá'o waagi, haa íví'owã waagá yoe i tsontuü nata'muu'i? ây'a'ginnamídí ívísó'dinde ihaydi.

Wáyedí shánkí i tsontuü gínhanginnãndi shánká ívít'aywó'do?

⁷ Hedi ti gitúní ná'i tsontuü-á t'aywó'di namuu gin? Hedãn yoe. I tsontuüdidã'mãhó dînkeeyan hããwí ta'gendi t'aywó'di namuu'in. Gá kinnã: I tsontuü-á natû?

Hããwí wíyá to'wí ûnk'w'ó'di? wí'ída'ípí.

Han natúnípidá há'to naa dínhanginnãníwã wíyá to'wíwí hããwí odada'di dáyt'aywó'do'in.

⁸ Hewãbo hã'in tsontuü i'gedi oháhpóe ihaydá shánkí dáyt'aywó'nami'indá oda'póe, hediho wíyá i hããwí naví? namuupí? shánkí owãnpida?. Hewãbo i tsontuü nak'óepídá há'to ta'gendi dínhanginnãníwã dáyt'aywó'nannin.

⁹⁻¹⁰ Naa o'ân owówãmuu'in wa? Yôesiví tsontuü oka'pówápí ihaydibo?. Hewãbo ná'in tsontuü natú'in wídínkhây'ãhpí wíyá to'wíwí hããwí oda'í'in ta'gendi oka'pówá ihaydá, shánká dáyt'aywó'nami'indá oda?, hedi ochuu waagibá dínhanginpóe. Hediho tobá na'in wówátsi áykéyídí Yôesidi íví tsontuü dímgá wãbo?, naa-á in chuwaãdã? dínkã.

¹¹ I tsontuü i'gedi oháhpóe ihaydá, i t'aywó'didá in ta'gen ná'i tsontuü i'gedi namuu'in dínkaayan, hedi ná'i t'aywó'didibá díhay waagibá dínpoe.

¹² I tsontuü Moses itã'nandi-á Yôesiví'wedi na'ãã, hedi t'ãhkí i hí? iwe nata'muu'i yã'dãa'i-á ta'gendi-á híwó'di-á namuu.

¹³ Ti ná'i híwó'di tsontuüdi wí'bo in chuwa dínkã? Hedãn yoe. Naví t'aywó'didã in chuwa dínkã. Hewãbo tobá ná'i tsontuü-á híwó'di namuu wãbo?, naa dáyt'aywó'nandãhó i tsontuü natú chuwa iwe díkãan'in. Hediho dínhanginpóe ta'gendi háawi i t'aywó'di namuu'in. I tsontuüdã dínthayyan t'aywó'di-á hãhó yã'dãapí? namuu'in.

Hããwídi na'inbí pí'nã khó'yé dínhãbo waagibá gínpo?

¹⁴ Gínhanginná Yôesiví P'oewaahãadi ná'i tsontuü dímgá'in. Hewãbo naa-á wí to'wí haa okanda? waagi dáywãnpí'o'i omuu, gá t'aywó'diví pant'ôe'i waagibá omuudã.

¹⁵ Naa wídínhanginnãhpí háadí kin waagi dáyo'in. Tobá híwó? okanda? wãbo?, híwó? wídáy'opí, hewãbo i híwó'pí? dót'ay'i-á ihaydá? dáyo?.

¹⁶ Hedi híwó'pí? ta'gendi wó'kanda'pí wãbo dáyo'odá, iwedi nakeepo? naa ochanpo'in i tsontuü-á híwó'di-ãnkun namuu'in.

¹⁷ Hediho nã-á naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wãagi dáyo'i?, hewãbo i t'aywó'di naví pí'nã dínkw'õndidã kin waagi díkãdo?.

¹⁸ T'owa-ãn omuüdi hããbo híwó'di naví pí'nã khó'yé wídínkw'õhpí. Ná'i-á dínhanginná gá tobá híwó? okanda? wãbo wídínkoedípídã.

¹⁹ Wíyá otúní: I híwó'di okanda'i-á wídáy'opí, hewãbo i híwó'pí?-áho dáyo?, oda'pí wãbo?.

²⁰ Hedi i okanda'pí?-á dáy'andãhó?, naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wãagi dáyo'i?, hewãbo i t'aywó'di naví pí'nã dínkw'õndidã kin waagi díkãdo?.

²¹ Hedãnkun kin waagi hããdi wãbo t'ãhkí dínpo? naa: Híwó? okanda? wãbo?, shánkí wídínbãapu'wanpí dáyt'aywó'namidí.

²² Naví pí'nã khó'yé-á ochanpo? Yôesiví tsontuü-á híwó'didã? namuu'in.

²³ Hewänbo dînhanginná häädi wänbo t'ähki naví túu'ú t'ähki iwe wíyá pí'wí hääwí nayí', i-á naví híwó'di ánskaa-ádí ihänbo waagibá, hedi naví túu'ú iwedi owänpit'aywó'dikanda'di wí pant'ôe'i waagi opo'.

²⁴⁻²⁵ Hedi kindidiho naví pí'ná khó'yé-á ta'gendi Yôesigî'da' ot'ôeda'. Hewänbo naa t'owada' omuudi dáyt'aywó'do'. Áhki'yowän, to'dan díkhäge'namí naa, hedänho ná'i túu'údi chuwa iwe wídikáanípídi? Naadi Yôesi Tádá dókú'daa'o' gá Jesus Christ i shánki natsonyi'i namuu'idáho díkhäge'dodän.

8

I Yä'dâa'i P'oweahâadi na'in díkhä'ge'máa na'inbí wówátsi yä'dâa'i âyhúuwídi

¹ Hediho náa-á in to'wên Christ Jesus-ádí dimuu'indá Yôesi Tádádí wí'ovâyutchanú-ípi,

² gá Christ Jesus-ádí wí'da' waagibá gimuudi i Yä'dâa'i P'oweahâa i wówátsi napäyi'i' ünkoedidän díma'p'ädi-ídi t'aywó'diwedi hedá chuwa iwedá.

³ Na'indá t'owada' gimuudi wígakypí, hediho Yôesiví tsontu ihay wí'ây'a'gindopí hedänho t'aywó'diwedi dîn'aywoenídi. Hewänbo Yôesi Tádâ-änho ünkoedi dîn'aywoenídi. Kin i'amídi iví ay dînsan wí t'owa napáa-ídi, na'in kypí'in t'aywó'to'in t'owa waagibá napóe, hedi tobá t'aywó'di wí'i'aní wänbo na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachuu. Handidiho ná'i t'aywó'di-á óet'an, hedänho t'aywó'didi na'in wíyá wídit'aanípídi.

⁴ Hedi kin i'an hedänho Yôesiví tsontu natú waa na'inbí wówátsi ta'ge âyhúuwí. Hedi náa-á háa giwänpida' waagida' wí'ívikanhonpi, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oweahâa natú iví'amí waagân.

⁵ In to'wên háa diwänpida' waagi dívi'o'indá häädi wänbo t'ähki dívi'ánshaa'o hääwí dikanda' i'gedida', hewänbo in to'wên háa i Yä'dâa'i P'oweahâa nada' waagi dívi'o'indá häädi wänbo t'ähki dívi'ánshaa'o' i hääwí i Yä'dâa'i P'oweahâa nada'póe'i'.

⁶ Hedi háa giwänpida' waagi iví'amí'in ní'gedida' iví'ánshaamáada' chuwa iwe gipówa-í, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oweahâadi dítu'an waagi i'gedi iví'ánshaamáada' ta'gennin wówátsi-á híhchan ánskaa-á gín'ä-í.

⁷ Hedänkun wí to'wí háa nawänpida' waagi i'amí'inda' i'ánshaa'odi Yôesiví hánbi' waagi'ba' namuu, gá Yôesiví tsontu wí'i'a'gindopídan, hedi wí'ünkoedipi'ôn'a'ginnamídi.

⁸ Hedi kí'min t'owada' há'to Yôesi óehíhchannamí.

⁹ Hewänbo Yôesiví P'oweahâa ta'gendi unbí pí'ná khó'yé ünthaada' háa i natú' waagi úvikanhúuwí, háa íwänpida' waagida'ba' yoe. Wí to'wí iví pí'ná khó'yé i Yä'dâa'i P'oweahâa Christ-di ônsandi' imáapída' Christ-ví' wínamuupí.

¹⁰ Hewänbo tobá unbí t'aywó'di ünmuudi unbí túu'ú únchúwí wänbo', Christ unbí pí'ná khó'yébo bînmáada' i Yä'dâa'i P'oweahâadi wówátsi nahánde'pí'in wovâyma', gá Yôesi Tádádí wovâycháamáadan t'aywó'di wívinmáapí waagibá.

¹¹ Yôesi Tádádí Jesus óewáywówapaa, hedi iví Yä'dâa'i P'oweahâa unbí pí'ná khó'yé ünthaada', i Tádádíba' undá wíyá wovâywówapaa-í, Christ Jesus óewáywówapaa waagibá. Tobá unbí túu'ú únchuu wänbo', Yôesiví P'oweahâa unbí pí'ná khó'yé ünthaadi Yôesidi wówátsi wovâyma'áni.

¹² Hediho tí'úuwín páadé'in, náa-á hääwí gíphaamuu waagibá hääwí híwó'di gínkhây'ä' iví'amí'in, háa giwänpida' waagida'ba' yoe.

13 Haa íwãnpida' waagida' unbí wówátsi bínhondá íchuu-í. Hewãbo i Yã'dâa'i P'oewaahâa úvímãgidáho wovâykhãge'namídí i t'aywó'di unbí túu'údí úví'o'i binyâa'amídí, kindidânho in ta'gennin wówátsi bínkéyí.

14 T'ãhki in to'wên Yôesiví P'oewaahâadi ovâypahonnindá Yôesiví ây dimuu.

15 Yôesiví P'oewaahâa bínké' ihaydá pant'ôe'in dikhuwôeda'in waagi'in wí'ímuupí, páadédí ícháa waagibá. Hewãbo i Yã'dâa'i P'oewaahâadi wovâyséegíhógi Yôesi Tádáví ây ímúnídí, hedânho Yôesiví'piye' úvíyûusu'o' ihaydá wí'inbo bínkháyã'ní "Naví Tádá" gin.

16 I Yã'dâa'i P'oewaahâadânho na'inbí pí'ná khó'yé díhangin'ândo' Yôesi Tádáví ây gimuu gin.

17 Hedí iví âyho gimuuđi i hãäwí iví âygi' iwiyekw'ódi'i' âyhóní. Christ-áđí wé'ge ná'i hãäwí âyhóní. Christ-ví'in gimuuđibo âyt'ôephadende' i it'ôephade waagibá, hedího i-áđíbá Yôesi Tádáđí he'ennin dípa-í.

Tobá nãä t'ôephade iwe gikw'ôn wãbo, wáy wí thaa-á hãä t'ãhki híwó' gínpuwí

18 Nã'i sa'wó'di hãäwí Yôesidi dínkhâymáa i'gedi dáy'ánshaamáadi, naa ochanpo' nãä oepáa k'ayđiwi t'ôephade-á hãäbo wínamuupí waagibá.

19 Hãä t'ãhki nakhí'yendi-á nawó'onpo'di natsíkha Yôesi Tádá ikeekw'ôeníđí na'in ta'gendi iví ây gimuu'in.

20-21 Yôesi Táa i'ánshaamági hãäwí t'ãhki nakhí'yendi' nachã'muupí waagibá napúwí'in. Nã'i hãäwí wí'bo kin waagi wínapuwagít'óepí, hebo Yôesi-ân natú kin napúwí'in. Hewãbo wá' natú ná'i hãäwí nakhí'yendibá wíyá híwó'di napúwí hedânho wínakhanmú-ípídí. Kindidi owáy Yôesi Tádáví ây chuwa iwedi dima'p'ãndi hãä t'ãhki sa'wó' ingí' dínpóedí, ná'i hãäwí nakhí'yendi-á wá' hanbá napúwí.

22 Nã'i gínhanginná, wí kwee na'eyehayđi ûnhaytû' waagibá, ná'i hãäwí t'ãhki nakhí'yendi-á wá' han waagibá napo', wa'di wíyá ts'aabi wínakhí'yenpídí.

23 Hedí kin waagi wí'ûnpo'pí ná'i hãäwí nakhí'yendida'. Na'in wãbo gínhaytû' waagibá gínpo', giwó'onpo'di gitsíkhakw'ôndi Yôesi Tádá ikeeyamídí na'in iví ây gípúwídí díséegíhógi'in, hedá na'inbí túu'ú ts'aabi dínpáa-íđí wá' gitsíkhakw'ó. Hedí dínkeeyamídí han dínkhâymáa'in, idi i Yã'dâa'i P'oewaahâa na'in dímgí.

24 Yôesidi dín'aywon dihayđi waabo ná'i napúwídí ívítíkhahon. Wí to'wí wí hãäwí itsíkha'máa'i ho ikê'dáho', hedáho wa'di wínatsíkhapí. Háadan wí to'wí wíyá itsíkha'amí wí hãäwí ho ikê'di?

25 Hewãbo hãäwí âykê'pí' wa'di âytsíkha'máadáho', nakhây'ã' gibo'atã-í'in tobá wó'ondi âytsíkha'máa wãbo'.

I Yã'dâa'i P'oewaahâadi díkhãge'máa

26 Hedá wá' kay gíntáyđí i Yã'dâa'i P'oewaahâadá díkhãge'do'. Kaypí'in gimuuđi wáyyedí wígyiûsuhãpí, hedí i hí' wí'âyshaadepídí gínwãnpíhaytû'. Hewãbo kin gínpo'di, na'inbí haytuu iwedibo' i Yã'dâa'i P'oewaahâadá na'ingí' Yôesi Tádá óehé'o'.

27 Yôesi Tádá-á ûnhanginná hãäwí na'inbí pí'ná khó'yé gínkw'ó'di', hedího ûnhanginná háa i Yã'dâa'i P'oewaahâa natu'da'in, gá Yôesi Tádá nada' waagi i Yã'dâa'i P'oewaahâa-á Yôesi Tádáví t'owagí' iyûusu'odân.

Yôesidi na'in díséegíđího hãäwídí wãbo há'to díwiyé-í iví'wedí

28 Nã'i wá' gínhanginná: Tobáháa napo' wãbo', ná'i hãäwí napo'idiho Yôesi-á híwó' íkhâymáa in to'wên i óeséegí'ingí', innânkun iví'in ûnmúnídí ovâytukánnan, i'ánshaamági waagi.

29 Hân'oebo ûnhanginná to'wên dimúní'in in iví'in ûnpuwagít'óe'in, hedí iwéhpê'an indá iví ay Jesus ûnmuu'i waagibá dipúwí'in. Kindidiho Jesus wí pá'dây waagibá namúní hedá na'indá báyéki tí'ûuwín waagi'inbá-á.

30 In to'wên ha'min dipúwí'in Yôesi Tádá iwéhpê'an dimuu'indá idi ovâytukánnan iví'in ûnmúnídí, hedí iví'in ûnmúnídí ovâytukánnandá natú t'aywó'di wídâymáapí'in waagi'in dimuu, hedí ná'in t'aywó'di wídâymáapí'in waagi'in dimuu'in ovâytu'annindá he'ennin ovâypáa-í, háa Jesus namuu waagibá.

31 Hedânkun, ná'i háäwí t'âhki i'gedi gínhanginnândi, náa-á ta'gendi ná'in gínkoedi gitúnídí: Yôesi Tádá-á na'inbí'näpiye' namuudiho to'wídi wänbo há'to dít'aaní.

32 Yôesi Tádá-á wínakhâapóepídí iví ay Jesus imägi na'in t'owa t'âhkígí' nachúu-ídí. Hedí kin i'andânkun, nakhâapídí t'âhki wé'ge'i híwó'di háäwí wá' ta'gendi dímäni.

33 Yôesi Tádá-ân namuu i natú'di' in to'wên ovâyde'mannindá t'aywó'di wídâymáapí'in waagi'in dimuu, hedânho to'wí wänbo wí'ûnkoedipi ta'gendi dít'aywó'dichänú-í'in.

34 Hedího to'wí wänbo wí'ûnk'óepí natúnídí na'inbí t'aywó'di gínmuudi gínkhây'ä' dítuchänú-í'in, gá Christ na'in gimuudi nachuudân, hedá wíyá shánká háäwí-á i'an, i-á nawáywówápóe-á, hedí náa-á Yôesi Tádávi ko'dínädá na'ân, hedí iwedi na'ingí' dínyûusu'odiho Yôesi Tádá dînda'máa.

35 Christ-di diséegídí to'wídi wänbo há'to díwiyé-í iví'wedi, tobá âyt'ôephadende wänbo', háa sehkanäwó' na'inbí thaa gínmuu wänbo', háa na'inbí whäyu gínmuudi t'owadi díyanákí'o wänbo', háa koegi'-á awegi'-á gíntáy wänbo', háa díwhä'amí'indá dít'âhänú-í'indá t'owa dida' wänbo'.

36 Kin gínpo' háa Yôesiví tã'nin diwe nata'muu waagi:

Na'inbí Sedó Yôesi, uví'in gimuudibo na'indá háädi wänbo t'âhki dít'âkhanukhây'o'.

Wên k'úwá ovây't'âhänú-í'in gimuu waagi t'owadi dímäa.

37 Hewänbo tobáháa ná'i t'âhki gínpo' wänbo', wéngedí wänbo wídit'aanípi, hewänbo na'indáho git'anpo', gá Christ i diséegí'i namuudân, hedí díkhäge'do'.

38-39 Naa dáykoediwhäyunde háäwídi wänbo há'to díwiyé-í Yôesi Tádávi séegi iwedi, ná'i séegi-á Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'idi dímägi. Tobá giwówayidi háa gichuu wänbo', há'to iwedi giwiyedé-í. Makówáwin t'ôepa'aa'indi wänbo há'to iwedi díwiyé-í, háa p'oewaahâavi tsonnindi hediháa wáy wíyá to'wí tsonkhuu imáa'ídi. Tobáháa napóe wänbo náa háa páadépiye' gimän diwe, háa háäwí oepáa kw'áye hediháa nansoge núuge na'ándidi, háa wáy wíyá háäwí nakhi'yendidi há'to iví séegi iwedi díwiyé-í.

9

Háa Yôesi Tádádí in Israel t'owagí' ovây'an waa

1 Naa háa otugít'óe'indá ta'gen namuu, naa wídáyhôeyómáapí, gá Christ-ví' omuudân, hedá i Yä'dâa'i P'oewaahâadá naví pí'ná khó'yé donmáadi díhangin'ândo ta'ge dáyhí'máa'in.

2-3 Naa hânho ok'áykháa, hedá naví pí'ná khó'yé háädi wänbo t'âhki otaachanpo' dáý'ánshaamáadi naví t'owaví'gedi, indá náa oepáa k'aydi naví maatu'in dimuu. Híhchangidi Christ-ví'wedá owiyedé-í, kin naa dînpóe'indi ovâykhäge'namídáho'.

4 Indá Israel-ví ây iwedi'inbá dimuu, hedí Yôesi Tádádí ovâyhógi iví sówé'ây waagi'inbá dimúnídí, hedá idá iví sa'wó'di kohthay iví'wedi ún'ä'i'

ovâykeeyan. Háa iwéhpêe'annin in Israel-'inbá ovâytu'an, hedá iví tsontuú-á ovâymägi. Ovâyýeye háa óe'a'ginmäänídí, hedá háa ovâykhâymaa'in ovâytu'an.

⁵ In hân'oe'in se'daa-á ná'in Israel-'inbí thehtáy pahpá'in dínmuu, hedí Christ nat'owapaa ihaydi inbí'wedí'ibá namuu. I-á Yôesi namuu, i-á t'ähkí itsonmáa, hedí t'owa dínkhây'ä' hânhay wänbo t'ähkí óetége'bé-í'in. Hamân.

Háa Yôesi Tádá in Israel-'in t'owa ovâytu'an waaho i'an

⁶ Hewänbo naa ok'áykháa gá tobá ná'i t'ähkí dâymáa wänbo', Yôesi-ádí wídimuupídân. Naa wó'tú'pí Yôesi Tádá-á wí'i'a'ginpí'in iví tuu imägi'in, hewänbo kinnân napo': Báýékí in Israel-ví ây iwedí'indá kodí'nin Israel-'in wídimuupí,*

⁷ hedá wá' t'ähkí in Hudíyo iwedí'indá Abraham-bí kodí'nin ây iwedí'in wídimuupí iví tûu ûnp'oe diwänpimuudibo', hewänbo kinnân Yôesi Tádádí óetu'an Abraham:

Uví ay Isaac úmuu'iví ây iwedí'indá'mânho ta'gendi uví tí'úuge kã'ää'in kin ovâytu'ääamí.

⁸ Ná'i hí' kinnân natu'da': T'ähkí Abraham-bí tûu ûnp'oe-á Yôesi Tádáví ây wídimuupí, hewänbo in to'wên háa Yôesi Tádá iví tuu imägi waa di'äpuyä'in, inbí'gedída'mân gitúní ta'gendi Abraham-bí ây iwedí'in dimuu.

⁹ Kinnânho Yôesi Tádádí iví tuu Abraham óemägi háa ônkhâymaa'in:

Wí paayo náa iwedí uví'piye' owáy'ää-í, hedí ihaydá uví kwiyó Sarah wí enúkáy ho i'äpuyäkhâymaa.

¹⁰⁻¹² Hebo Yôesi wíyá shánkí natú. Rebecca-di wên kwâati ovân'ayyan, hedí in áyyää-á wí'da' tádá dänmuu, i-á na'inbí thehtáy pahpáa Isaac namuu, Abraham-bí e'nú. Hewänbo wa'di in áyyää da'äpuyäpídibo', wa'di háawên dän'anpídibo', háa híwó'di háa híwó'pí', Yôesidi Rebecca kinnân óetu'an:

I páadé'i-á i tí'úuge'igí' it'ôe'amí.

Hedí Yôesi-á kin i'an nahanginpúwídí i-ân namuu t'owa ovâyde'bo'i', háawên díví'annin namuudída'ba' yoe, hewänbo idânho to'wên napida'in ovâyde'bodân.

¹³ Yôesi Tádá-á iví ta'nin diwe kinnân natú':

Jacob-á dóde'man, hewänbo iví pá'dây Esau-á dóyoegi'an.

Wíginkhây'ähpi gitúní'in Yôesi-á híwó'pí i'o'in háa nada' waa i'odi

¹⁴⁻¹⁵ Hedân ti gitúní Yôesi Tádá-á ta'ge wí'i'opí wí to'wí óede'bodi hedá wíyá to'wí óeyoegi'odá? Hedân yoe. I-áho ûnkoedi kin i'amídí, hedího Moses óetu'an,

To'wíwí'piye' naa oda'i-áho o'iyapúwí,

to'wíwí'piye' osehkanäkanda'i-áho dósehkanä'amí.

¹⁶ Hedânkun Yôesiví iya ûnmuudibo wí to'wí ide'bo', ná'i to'wí óede'mamí'in nawänpida'dibo-á yoe, háa isó'díndedibo-á yoe.

¹⁷ Yôesi Tádáví ta'nin diwá ûnta'muu háa idi i Egypt-wi tsondi hay'i óetu'an waa, kinnân:

Naadi wînk'ú' untsonchã'nídí

hedânho háa wíkhâymaa'in namuudi naví kay dínmuu'in donkeeyamídí,

hedá náa oepáa k'aydi t'ähkí t'owa háawi naa omuu'in dínhanginnání.

¹⁸ Hedânkun Yôesi háa nada' waa i'odi wáy wênbí'piye' na'iyapo', hedá wây-á wëndá t'óyanpí'in dimúní gin ovâykannan.

* **9:6** Wí to'wí kodí'di Israel-'i namúnídí ûnkhây'ä' ta'gendi Yôesiví'piye' iwhâyú-í'in.

19 Ma[?]di wí to[?]wídí dítsikáyi[?]ní naa, “Ha[?]wâagi Yôesi i[?]odá háadan idi in t'owa ovâyt'e[?]p'íde[?]de[?]? Tóebo wí[?]ûnkoedipí Yôesi óekhâ[?]amí[?]di i[?]amí[?]di háa nada[?] waagi.”

20 Hewänbo naadá i kin natú[?]di kinnân dótu[?]amí: “To-an unmuu Yôesi náatuwhännamí[?]di, t'owa[?]ayda[?] unmuudi? Ti wí nat'ú[?]di ûnk'óe i nat'úpa[?]i[?] óetu[?]amí[?]di, ‘Wí[?]úkhây[?]âhpí háa omuu waagi naa dípa[?]-í[?]in[?]? Hedân yoe.

21 I nat'úpa[?]i-á ûnk'óepí[?]an i pí[?]îndi háäwí nada[?]i[?] ipáa-í[?]di. Nã[?]i pí[?]îndi diwedibo[?] ûnkoedi wên nat'ú sa[?]wó[?]gi[?]inda[?] ipáa-í[?]di, hedá wây-á háäháakangí[?]inda[?].”

22 Hedânho Yôesi Tádá wá[?] ûnk'óe kinnân i[?]amí[?]di: Tobáháa nada[?] wänbo ikeeyamí[?]in hânho nat'ay[?]in t'owaví t'aywó[?]di dínmuudi, hedá iví kay ûnmuu[?]in âytáa-í[?]in nada[?] wänbo-á, owáy oedi i-á nabo[?]atá[?]di itsíkha[?]o[?] ovâytuchänú-í[?]di in to[?]wên inbí t'aywó[?]di dínmuudi nat'ay[?]di, inbáho[?] ovâyhänú-í[?]in dínkhây[?]ä[?].

23 Hedá wá[?] nada[?] in to[?]wên iví iya ônhógi[?]in ovâyhangin[?]ânnamí[?]in háa hay[?]i i namuu[?]in, inbá páadédíbo[?] ovâyde[?]man báyéki híwó[?]di háäwí dâyhóní[?]di.

24 Hedí na[?]innân gimuu in Yôesi Tádá[?]di dítukánnannin iví iya âyhóní[?]di. Wáy wênda Hudíyo gimuu, hewänbo wây-á wí[?]gimupí.

25 Kinnân Yôesi Tádá natú, hedí Hosea-á hân[?]oe ita[?]nan:

In to[?]wên naví t'owa dínmuupí[?]indáho
naadi dovây[?]tu[?]amí naví t'owa gin.

In to[?]wên naadi wí[?]dovâyséegí[?]iwän,
indá nää-á in to[?]wên dovâyséegí gin dovây[?]tu[?]amí.

26 Hedí wáy Yôesidi wáymûu ovây[?]tu[?]an diwe, “Undá naví t'owa wí[?]ímuupí” gin,
iwebáho nää-á ovây[?]tu[?]amí “Yôesi i nawówáy[?]i[?]iví ây” gin.

27 Hedá hân[?]oe Isaiah-á in Israel t'owaví[?]gedi kaygi[?]di natú:

Tobáháa in Israel-win t'owa hânho báyéki diyi wänbo[?], háyú okhá i mâap[?]oe
k'áyge i[?]ge nakw'ó[?] dihaybá,
wên háyú[?]dí[?]da[?] ovây[?]aywoeni,

28 gá Na[?]inbí Sedó Yôesi-á wínahayyêepúwípí[?]di iví tuchänu ibowá-í[?]di nää oepáa
k'ay[?]di, háa natú waagi.

29 Isaiah wá[?] natú kinnân napúwí gin:

Na[?]inbí Sedó i háäwí t'âhkí itsonmáa[?]i namuu[?]idi wên tí[?]úuge kã[?]ä[?]in
dínyoe[?]anpí[?]da[?],
giháaniwän in t'owa Sodom búu[?]úwindá[?]di Gomorrah-windá[?]di t'âhkí
dihán waagibá.

In Hudíyo Yôesiví[?]wedi dipede[?]

30 Hedího háa ots'antú waa kinnân natú[?]da[?]: In t'owa Hudíyo dimuupí[?]in dívíwhâyundedi dipóe in to[?]wên Yôesi Tádá[?]di ovâycha[?]amá[?]in t'aywó[?]di wí[?]dây[?]máapí waagi, tobáháa há[?]dí[?]di kí[?]min dipúwí[?]in dâytuwámáapí wänbo[?].

31 Hewänbo in Israel-[?]inda[?] dâynuwände há[?]dí[?]di t'aywó[?]di wí[?]dây[?]máapí[?]in waagi[?]in dipúwí[?]in, hewänbo wí[?]dâyshaadepí.

32-33 Hedí háadan wí[?]dâyshaadepí? Gá dívíwänpiwhâyú-í[?]vi[?]wedi dívíkhädedân híwó[?] díví[?]amí[?]di hedânho Yôesidi ovâycha[?]amá[?]ve-í[?]di t'aywó[?]di wí[?]dây[?]máapí waagi. Wí k'uu Yôesi Tádá[?]di ta[?]nin diwe i[?]gedi nata[?]muu[?]i[?] iwe dip'í[?]dedi dikanu waagibá dínpóe. Kinnân natú[?]:

Bít'óyan, oe Zion búu[?]ú iwe wí dósóge.

I-á wí k'uu waagi[?]bá namuu, t'owa iwe dip'í[?]dedi dikanunde[?],

hewänbo to'wên iví'piye' dívíwhäyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye'
dívíwhäyunde'in. †

10

¹ Tí'úuwín páadé'in, pín ta'ge haydi Yôesi Tádá dóda'máa naví t'owa in Israel-
in dimuu'in ovây'aywoenídí.

² Ta'gendi wâyümáa, indá hânho dida' Yôesi óehíhchanmäáni'in, hewänbo
piháa dívísó'dinde díví'amídí.

³ Ho wídínhanginnáhpí háa Yôesi i'o'in hedânho idi t'owa ovâyçhaamá've-ídí
t'aywó'di wídây máapí waagi, hedího indá dâytuwämáa hádídí há'min wí'bo
dívípipáa-ídí, hedího háa Yôesidi kin ovây'amí'in wídâyhóndepí.

⁴ Nääho t'ähkí in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhäyunde'indá wíyá ho
wídíntáypí dívísó'dêe-ídí i tsontuü dâ'y'a'ginnamídí hedânho dipúwídí in
to'wên Yôesi Tádádí ovâyçhaamá'in t'aywó'di wídây máapí waagi.

⁵ In t'owa dívísó'dinde'in Yôesiví tsontuü dâ'y'a'ginnamídí hedânho Yôesidi
ovâyçhaamá've-ídí t'aywó'di wídây máapí waagi, inbí'gedi Moses kinnân
ita'nan:

Wí to'wí t'ähkí Yôesiví tsontuü i'a'gindo'i-á wówátsi imá've-í.

⁶ Hewänbo kinnân nata'muu in to'wên inbí'gedi inbí whäyü dínmuudi Yôesidi
ovâyçha'in t'aywó'di wídây máapí waagi:

Wí'ítúní, "To'wí ûnkây'ä' makówápiye' napée-í'in."

(Nä'indá natu'da', Christ óedaa'amídí makówádí nawhawe'ä-ídí.) Hedá wá'
nata'muu:

⁷ Wí'ítúní, "To'wí ûnkây'ä' in chu'in dikw'ó' diwepiye' nawhání'in."

(Nä'indá natu'da', in chuwa'inbí'wedí Christ óetegé-ídí óewówápaa-ídí.)

⁸ Hewänbo kinnân nata'muu:

Yôesiví tuü-á undádího nayi',

unbí sóedí ítúní hedí unbí pí'nä khó'yé-á bînmáa.

Hedí ná'i tuü whäyü i'gedi namuu'i-á t'owa äyt'ôe'o'.

⁹ Hedânkun t'owaví páadépiye' ítúdí Jesus-á i shánkí natsonyi'i namuu'in,
hedá Yôesi Tádádí wíyá óewáywówápaa'indá unbí pí'nä khó'yé-á
úvíwhäyundedi, wovây'aywoení,

¹⁰ gá na'inbí pí'nä khó'yé Jesus-ví'piye' ívíwhäyundeda' Yôesi Tádádí
díçhaamáa t'aywó'di wí'ây máapí waagi, hedí iví'piye' ívíwhäyunde'in gitúdá,
dín'aywoení.

¹¹ Yôesiví ta'nin diwá ûntü',

In to'wên iví'piye' dívíwhäyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye'
dívíwhäyunde'in.

¹² T'ähkí t'owagí' handa' napo', in Hudíyogí'indá, in Hudíyo
dimuupí'ingí'indá wá', gá t'ähkí t'owagí' wí'da' wí shánkí natsonyi'i
na'ándân, hedí idá báyéki híwó'di ovây máa' in to'wên iví'piye' dívíyûusu'annin
ovâykhäge'namídí.

¹³ Yôesiví ta'nin diwá ûntü' waagi:

To'wên i shánkí natsonyi'iví'piye' dívíyûusu'andi di'aywonda'póedí
idá ovây'aywoení-ákun.

¹⁴ Hewänbo hádídan iví'piye' kin dívíyûusu'amí iví'piye'
wídívíwhäyundepídí, hedá hádídan dívíwhäyü-í iví'gedi wídínhanginnáhpídí,
hedá hádídan dínhanginpúwí to'wídí iví tuü wí'ovây't'ôe'anpídí,

¹⁵ hedá hádídan wí to'wídí ovây't'ôe'amí Yôesidi wí'óesanpídí? Kinnân Yôesiví
ta'nin diwe nata'muu:

† 9:32-33 Christ-á i k'uu namuu, hedí iví'piye' wídívíwhäyundepídí dikanunde waagibá dínpóe.

In to'wên wí híwó'di tuu dâymáyä'inbí ahta-á sa'wó' dínkeet'óe.

¹⁶ Hewänbo Isaiah natú waagibá, t'ähki in Hudíyo Yôesiví híwó'di tuu wíðâséegi'anpí. Kinnân ita'nan:

Na'inbí Sedó Yôesi, wên háyúhaydida' t'owa i háäwí naví'wedi dit'oe'i' dívihäyü.

¹⁷ Hedânkun Yôesiví'piye' ívihäyü-ídi, gíntáy iví tuu git'óe-ídi, hedá ná'i tuu-á git'o' wí to'wídi Christ-ví'gedi dit'oe'odi.

¹⁸ Héyâa in Israel-'in, ti Yôesiví tuu wídit'oe'pí'an? Dit'oe-á kun, Yôesiví ta'nin diwe ûntü' waa:

Yôesiví tuu-á náä oepáa k'aydi t'ähki ûntuümää,

hedího t'owa t'ähki wáyýe' t'ähki dikw'ó'nin ná'i tuu dínpówá.

¹⁹ Hedânkun in Israel-'in dínhanginnândákun háa Yôesi ikhâymaa'in. Kin Moses páadé ita'nan háa Yôesidi ovâytu'an waa:

Wây-á pí'wên t'owa dimuu'in naadi dovây'aywondibo wâythúukannamí,

Háa há'in t'owa hangintan dâymáapí'ingí' dovâykhâymaa'in namuudi wáyt'e'ya'namí.

²⁰ Hedá Isaiah-á shánki kay'indá ihí'máadi ná'i Yôesiví hí' ûntü:

In to'wên naa wídituwämäapí'indi naa díshaa.

Inbí'piye' dáýkeeyan, naví'gedi ditsikayipí wänbo'.

²¹ Hewänbo in Israel t'owaví'gedi Yôesi kinnân ihí'máa:

Häädí wänbo t'ähki okhóewaa'än ná'in t'owa dovâyséegi'amídi,

tobá wídi'a'ginmáapí wänbo'

hedá naví tuu dínyoegi'o wänbo-á.

11

Yôesidi in Israel-'in ovâyséegísehkanä'andiho wáy wên in ovâyde'man

¹ Hedího ti gi'âaní Yôesi Tádá iví Israel-'in t'owa iyoegi'annin? Hedân yoe. Naa wá' Israel-wibá omuu, naa-á Abraham-bí ây iwedi'ibá omuu, hedá Benjamin-bí t'owa iwedi'ibá omuu.

² Hedího Yôesi-á iví t'owa wí'iyoe'pí'anpí, indá hân'oebo ûnhanginná iví'in ûnmúni'in. Ta'gendi un ûnhanginnáhpí'an háa iví ta'nin diwe Elijah-ví'gedi ûntü'nin. Elijah-di in Israel-'inbí'gedi Yôesi óehí'máadi kinnân ovây't'e'p'íde:

³ Na'inbí Sedó, t'ähki in wé'ge'in uví tukhe'min wônt'ahánú,

hedá t'ähki uví antâa-á wônnayü.

Naada'mân ote'dee, hedí t'owa hádídi naa díhéyí'in dituwäyí'.

⁴ Hedí kinnân Yôesidi óetu'anpí'an:

Tsé maapaasôn (7,000) ihay sená' dovây'âyíngimáa hedí wa'di naví'näpiyebo dimuu,

indá Baal-ví páadépiye' wídivíde'gendikw'ódipí óe'a'ginmäänídi. *

⁵ Náä wa'di hanbo napo'. Yôesi-á naséegísehkanät'óedí wa'di wên háyü haydi Israel-'in Yôesidi ovâyde'mannin dikw'ôn.

⁶ Hewänbo iví séegísehkanä ûnwänpimuudibo Yôesidi ovâyde'man, háäwí híwó'di díví'andídida'ba yoe. Hedí háäwí híwó'di indá díví'andídibo idi ovâyde'mandáho', há'to iví séegísehkanä ûnmuu'idídida' ovâyde'mamíwän.

⁷ Hedího kinnân napóe: T'ähki in Israel-win t'owa wídínhanginpóepí hádídi dipúwí'in in to'wên Yôesidi ovâyçhaamáa'in t'aywó'di wíðâymáapí waagi, hewänbo in to'wên Yôesi Tádádí ovâyde'mannindáho dínhanginpóe, hedí in wé'ge'indá t'óyanpí'indá' dipóe.

⁸ Yôesi Tádáví ta'nin diwá ná'in wé'ge'in t'owaví'gedi kinnân nata'muu:

* **11:4** Baal-á wí háäwí wí sen waagibá ûnçaa'i namuu, i-á in wé'ge'in t'owa dâykhiyé inbí yôesi dínmúni'dí.

Yôesidi inbí hangintan ovâypedee'an,
 hedí tsée nakeet'óepî'-á, oeyay nat'o'pî'-á ovâymägi,
 hedí nää thaa pu'wahay kinbo dínpo'.

⁹ David wá' hân'oe inbí'gedibá natú,

Báyékí hääwí dínkw'ó'dibo di'ánde híwó' dínpo'in, hewänbo Yôesi dóda'máa
 ná'i hääwí dínkw'ó'dibá wên phay iwe diwhêe'in waagibá dínpuwídí,
 háa hääwí iwe dip'ídedí waagibá dínpuwí iwe dikanú-ídí,
 hedá iwebo inbí tuchänu dín'ä'i-á dâyhóní.

¹⁰ Ditsíkhämugi't'óe waagibá dínpuwí hedânho wídínkeet'ôenípídí,

hedá häädi wänbo t'ähká inbí túu'ú-á dínbé'gayní dínhékháadí waagibá.

¹¹ Hedího hânnan natú'da' ná'i otú'i'? Ti natú'da' ná'in Israel-'in t'owa
 dikanu'in wíyá há'to dikwinudée-í waagibá dínpoé? Hedân yoe. In Is-
 rael t'owaví t'aywó'di dínmuudího Yôesidi in Israel-'in dimuupí'in t'owa-
 áho ovây'aywon, hedí iwedího' in Israel-'in t'owa wá' hânho didá'í hanbá
 dínpuwí'in.

¹² In Israel-'in t'owa pedee iwe dipówádí Yôesiví'wedí dívihänge'an, hebo
 iwedí t'ähkí in wé'ge'in t'owa Israel-'in dimuupí'in Yôesiví tuu dâyhógi, hedí
 handidân dikodít'owapaa waagi'inbá dipóe. Hedího owáy in Israel-wín
 dívíwhâyunde'in shánkí báyékí dipóe ihaydá, in wé'ge'in t'owa-á wá' wíyá
 shánká híwó' dínpuwí.

In t'owa Hudíyo dimuupí'in ovây'aywoení

¹³ Un Hudíyo ímuupí'in, nää-á undá wâyhí'khây máa: Yôesi Tádádí naa
 unbí'piye' dísan, hedího naa ochanpo' naví t'ôe-á báyékí dín'a'ginmuu'in.

¹⁴ Hääwên naadi wây'o'in namuudí, ma'dí in to'wên naa waagibá Israel-
 'in dimuu'in wá' hânho didá'í i tuu un wây má'i dâyhónídí, hedí kindídi wáy
 wên in wá' ovây'aywoení.

¹⁵ Yôesi Tádádí in Hudíyo ovâyyoegi'an dihaydi idi in wé'ge'in t'owa
 t'ämäpiye' nää oepáa k'aydi dithaa'in ovâyk'emahógi. Hedânkun owáy idi in
 Hudíyo ovâywáyséegí'an dihaydá, shánkí wänbo híwó' namúní, ihaydá indá
 chu'in diwáywówápóe'in waagi'inbá dimúní.

¹⁶ Ipáadé'i pává dâyhahkê'i Yôesi óemägidá, t'ähkí i wé'ge'i pává wá' iví'da'
 ûnmuu. Hedá i taypúu Yôesi óemägidá, i wa'yáy khóe wá' iví'ba' ûnmuu. †

¹⁷ In Hudíyo wên olive tay óekhähkídi'in waagi'inbá dimuu, hewänbo wáy
 wên in diwedí wa'yáy khóe dâys'tâ'i waagi'inbá dimuu, hedí un Hudíyo
 ímuupí'indá wên olive tay nawänpisôe'inbí wa'yáy khóe waagi'inbá-á ímuu,
 ná'i wa'yáy dâys'tâ'i-á i wé'ge'i wa'yáy-ádí dâywänpit'ihśaa, hedího i taypúu
 iwedíwi tayp'oedi i wa'yáy khóe dâys'tâ'i híwó' nasôemän waagibá, nää-á
 hanbá hääwí in Hudíyo iwedí na'ä'ä'idi híwó' undá wá' únpo'.

¹⁸ Hedího nää-á wí'í'âanípí i wé'ge'i wa'yáyví shánkí híwó'nin ímuu'in.
 Wí'úvíyêngihée'amípí, undá wa'yáy khóe waagi'indá' ímuudí, hedího ná'i
 tayp'oe wíwînähpí i taypúu nawówámúnídí, i taypúudân un unbí wówátsi
 khóekhúu-á wovây má'.

¹⁹ Hewänbo ma'dí wí Hudíyo namuupí'-á kin natúní, "I wé'ge'i wa'yáy
 khóe-á óets'â' hedânho na'in dít'ihśaa-ídí."

²⁰ Ná'indá ta'gen namuu. In Hudíyo ovâyts'â' gá Christ-ví'piye'
 wídívíwhâyupídân, hedí undá unbí whâyü únmuudí wovây't'ihśaa. Hewänbo
 úvíyêngihí'má've-íví'wedí únkhây'ä' hânho úví'áyíngi'amí'in.

† 11:16 I páadé'i pává-á in taypúu-á in Hudíyoví páadé kâ'ä'ä'in t'owa Yôesidi ovâyde'mannin waagi'ba' namuu, hedí i wé'ge'i pává-á wa'yáy khóe-á in shánkí tí'úgé kâ'ä'ä'in Hudíyo waagi'ba'-á namuu.

21 Yôesidi in Hudíyo ovâytuchânu, tobá in tayví kodi'di wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu wânbo', hediho háa dívi'an waagibá úvi'odáho hanwaagibá un wá' wovâytuchânú-í.

22 Hediho iwedi nakeepo' Yôesi-á t'owavi'piye' hânho híwó'di namuu'in, hewânbo wáy wênbí'piyá kháa'i namuu. In to'wên ivi'wedi dívíhânge'annindá ovâytuchânunde', hewânbo unbi'piyá híwó'di namuu, hedi ná'i híwó'di wovây'o'i bînséegikéndedá kin waagibá wa'di ikanhúuwí. Hewânbo bînséegihógipídá un wá' wí wa'yáy khóe waagibá wovâyts'âa-í.

23 Hedi in Hudíyo ovâyts'â'in dívi'egó'andáhá' wiyá dívíwhâyudá, Yôesi Tádádí ovâywáy't'ihśáa-í, gá i-á ûnkoedidân han i'amídí.

24 Hedânkun un t'owa Hudíyo ímuupí'in wên olive tay napisôe'inbí wa'yáy khóe waagi'inbá ímuu, hedi iwedi wovâyts'â'di wây-á olive tay óekoe'in deedi wovây't'ihśaa, tobá páadédí iwedi'in ímuupí wânbo'. Hediho shánkí wínabâapu'wanpí in Hudíyo in tay eedibá ovâywáy't'ihśáa-ídí, gá indá in tayví kodi'di wa'yáy khóe waagi'inbá-á dimuudân.

Yôesi-á t'âhki t'owavi'piye' nasehkanäpo'

25 Tí'ûuwin páadé'in, naa oda' un Hudíyo ímuupí'in wên ta'gen ni'gedi íka'pówá-í'in, hedânho únhanginnândi wí'úvíchaa'âamípi. Nâwehaydi ná'in ta'gen wa'di wínaka'powamuupí, hedi kinnân in namuu: Tâhki in Israel-win t'owa há'to hâädi wânbo t'âhki yoegikannin dimúni, hewânbo báyékí in Hudíyo dimuupí'in t'owa Yôesiví'piye' dívíwhâyü iwēhaydâ'mân ha'min dimúni.

26 Hedi owáy ná'in wé'ge'in t'owa Yôesiví'piye' di'ää ihaydânho t'âhki in Israel-'in wá' ovây'aywoeni. Yôesi Tádáví tã'nin diwe ûntã'muu háa i natú'in: I aywondi-á Zion diwedi nakä'äägít'óe,

hedi in Israel-'inbí yã'dâapíkan ovâyya'ámí.

27 Hedi owáy inbí t'aywó'di dovây'owóyé ihaydáho

háa ingí' dovây'amídí dówéhpê'an waa napúwí.

28 Yôesiví híwó'di tuu in Hudíyo dâyyoegi'andi nää-á Yôesiví hânmin dipóe. Hewânbo háa dívi'annin namuu'indi un Hudíyo ímuupí'in wovâykhäge'nan Yôesi bîntáa-ídí. Hewânbo Yôesidi ná'in Hudíyo t'owa ovâyśéegí gá ivi hehääwin thehtáy pahpá'in ovâyde'mandân.

29 Yôesidá in to'wên ovâyde'mannin wí'ovâyyoegi'opí, hedá i hääwí híwó'di ovâymägi'i wí'ovâykweedepí.

30 Wáymûu un Hudíyo ímuupí'indá Yôesi Tádá wíwîn'a'ginmáapí, hewânbo nää in Hudíyodi óe'a'gindopídího' unbi'piye' na'iyapo'.

31 Hanwaagibá in Hudíyodi nää Yôesi wí'óe'a'gindopí, hewânbo unbi'piye' na'iyapo'di inbí'piye' wá' na'iyapúwí.

32 Yôesi-á natú t'âhki t'owadi wí'óe'a'gindopídí inbí t'aywó'di dínmuu'idiho pan waagi'inbá dipaa, hedi kindidi t'âhki t'owa handã' ovâymäädí t'âhkívi'piye' na'iyapúwí.

Gínkhây'ä' Yôesi Tádá äytegé-í'in

33 Yôesi-á hânho hay'i namuu. Iví hangintandá há'i-á hânho báyékí ûnmuudi há'to äytaayámí, hedi há'to gínhanginnáni háadí háa hândidi i'o' háa ikanhon-nin.

34-35 Iví tã'nin diwe ûntã'muu waa:

To'wí wânbo wí'ûnhanginnáhpí háa Yôesi Tádá na'ánshaamuu'in,

to'wí wânbo wí'ûnkoedipí óetumakhemäänídí.

To'wí wânbo wí'ûnkoedipí natúnídí, "Naadi hääwí Yôesi dómägi,

hedânho i-á ûnkhây'ä' díwáywá'âa-í'in."

36 Yôesi-áho hääwí t'ähkí ikhíyé. Hää t'ähkí wa'di namän Yôesiví mange imáadí, hedá hää t'ähká iví'-á ûnmuu. Hedího hânhay wänbo t'ähkí kw'áayébo' âymá've-í. Hamän.

12

Yôesiví'piye' pín ta'ge haydi ívímääni

1 Tí'úuwín páadé'in, Yôesidi iví séegísehkanä wovâykeekw'ódi, hedího ná'in namuudi kaygí'di kinnân wâytumáa: T'owadi in animáa dâyt'ahánú'in Yôesi óemä', hedi han waagibá unho unbí túu'ú úvímääni, hewänbo wówá'innân, hedá wá'yä'dâa'inda' ímúni hedânho bínhíhchanmäänidí. Kindidân unbí pí'nä khó'yé Yôesi bín'a'ginmääni.

2 Hää in t'owa Yôesi dâytaapí'in díví'o waagibá wí'úvíkanhúuwípi, hewänbo binmää Yôesidi ánshaa ts'aabi wovâymaänidí, hedi handidího unbí wówátsi wovây'egó'amidí. Kindidânho únhanginpúwí háa Yôesi nada'in úví'amí'indá híwó'ninda' namuu'in, hedá óehíhchando'indá, hedá t'ähkí ta'gennindá.

3 Hedí Yôesidi naa dínk'ú' un wí'inbo ná'in wâytumakhe'amidí: Wí'í'âanípí he'ennin ímuu'in ha'min ímuupidí, hewänbo ta'gendi unbí'gedi úví'ánshaa'amí, hedânho únhanginnánidí háa únkoedi úví'amidí i whäyü Yôesidi wovâymagí'idi.

4-5 Na'inbí túu'ú-á háyúdíbo gínpa'an, hewänbo ná'i hääwí-á handa' wí'it'ôe'opí. Hanwaagi'inbá na'in gimuu. Tobáháa báyékidí giyi wänbo wí'da' waagibá gimuu, gá Christ-ádí wí'da' gimuudân, hedá giwhi'kw'ó wéhpêe túu'ú gimúnidí waagibá.

6 Yôesidi pí'dinbo magan dímagi, hewänbo t'ähkí ha'bidá' wígínmuupí. Wí to'wí únkoedidi wí Yôesiví tukhe'bi waagibá ihée'amidí, i-á únkhây'ä' kin i'amí'in háyü iví whäyü ûnmuu ihay iwedi.

7 To'wí méesatewi khäge'di' namúni'in únkoedi'i-á únkhây'ä' híwó i'amí'in. To'wí Yôesiví tuu ovâyhá'amí'i namuu'i-á únkhây'ä' híwó' ovâyhá'amí'in.

8 To'wí natumakhehá'i-á únkhây'ä' iví tumakhe imääni'in. To'wí iví hääwí únkw'ó'di iwiyendedi wé'ge'indádí, i-á pín ta'ge haydi ovâymaäní. To'wí óetsondisóge'i namuu'i-á únkhây'ä' hânho it'ôe'amí'in. To'wí in sehkanäwó' diwówayi'in ovâykhäge'do'i-á únkhây'ä' híhchangidi kin i'amí'in.

9 Un Únkhây'ä' ta'gendi bín'towaséegíhúuwí'in, wänpidida' bá yoe. I hääwí t'aywó'di namuu'i-á bín'yoe'amí hedá hääwí yä'dâa'i namuu eedá téegí t'aagá úvít'saasáa-í.

10 Wí'nä táye úvíséegíhúuwí tí'úuwín páadé'in dínkhây'ä' waagi, hedá úví'a'ginmá've-í häädi wänbo t'ähkí.

11 Wí'í'bâa-ípi, hewänbo pín ta'ge haydi Na'inbí Sedó Yôesigí' úvít'ôe'amí.

12 Yôesiví híwó'di hääwí wovâypägit'ôe'i bín'tsíkhá'máadíbo' íhíhchaa-í. Bín'tôephadende wänbo bíyää'an. Häädi wänbo t'ähkí úvíyúusu'â'amí.

13 Yôesiví t'owa hääwí dín'táy'indádí i hääwí únkw'ó'di bínwiyé-í, hedá unbí k'aygipiyá bín'séegí'amí.

14 Yôesi bín'daa'amí idi híwó'da' ovây'â'amidí in to'wên wovây'tôephadekando'in. Híwó' gin otú, híwó'pí-á yoe.

15 Wí to'wí nahíhchaa'i-ádí bá íhíhchaa-í. Wí to'wí naséeyidá i-ádí bá úvísíhtää-í.

16 T'ähkídi handa' úvímá've-í. Wí'úvíyêngi'ánshaamá've-ípi, hewänbo in wähpade kw'áye'in dimuupí'indádí úvívóeni. Wí'í'âanípí hää t'ähkí íhá'in.

17 Wí to'wídi yanákí wovây'odá yanákídí bá wívínwá'âa-ípi. I hääwí t'owa t'ähkí dínhanginná'di híwó'di namuu'indá bín'â'amí.

18 Unnânho únk'óe úvíkhää-ídí hedânho nakoedidáho t'ähkí t'owa-ádí tsaaginpidíbo unbí wówátsi bînûuwí.

19 Un wâyséegí'in, nã'in wâytu'amí. In t'owa un wovâywha'o'in wívînwha'amípí, hewânbo Yôesiví'we binyoe'an nã'i tuchânu, gá Yôesiví ta'nin diwe kinnân ûnta'muudân:

“Naa-ân dînk'óe t'owa dovâytuchânú-ídí,
naa-ân dînk'óe dovâymäänídí hääwí dín'ä'i'’,”
kin Na'inbí Sedó Yôesi natú.

20 Kin wá' nata'muu:

Uví hânbi nahâhsêndi nákoegí'mää,
hedí nap'oesá'aadâ náp'oemää.

Kin úví'odá i-á hânho nawôeda'póedí iví wôeda'di óephahânúnde waagibá nachanpúwí.

21 Wívînmäßánípí hääwí yä'dâapí' namuu'idí wovây'taanídí, hewânbo híwó' úví'odibo yä'dâapí' hääwí namuu'i' bînt'aaní.

13

Gínkhây'ä' in tsonnin ây'a'geen'in

1 Na'in t'ähkí gínkhây'ä' in to'wên dítsonmáa'inbí khómapho' ívíkw'ôení'in, gá Yôesi natúdího gíntsonninkw'ôndân, hedího Yôesidânho inbí tsonkhuu ovây'mä'.

2 Hedânkun to'wídí in to'wên dâytsonkhuumáa'in ovây'a'gindopídí, hääwí Yôesi ik'û'i' wânbo wí'i'a'ginpí, hedí wí to'wí kin i'o'i-áho óetuchânú-í.

3 In to'wên híwó' díví'o'indá in tsonnin wídâykhuwôeda'ípí, hewânbo in yanákí díví'o'indáho dikhuwôeda'í. Hedího i to'wí natsonnándí' wívínkhuwôeda'ípí'in ída'dáho', híwó'dá' úvíkanhûuwí, hedí unbí'gedí híwó'dá' ihée'amí.

4 I-á Yôesiví t'ôe'i waagi'báná namuu, i-á unbí híwó'gí'da' i'o'. Hewânbo úvíyä'dâapí'odá, íkhuwôeda'í, nã'i tsondi-á wên ta'gen únk'óedí wovây'tuchânú-ídí, gá Yôesiví t'ôe'i waagi'báná namuudího tuchânu imáyä'dân in to'wên dívíyä'dâapí'o'ingí'.

5 Hedího un únkhây'ä' in tsonnin dimuu'in bîn'a'ginnamí'in, hewânbo i tuchânu bínkhuwôeda'dída'báná yoe. Shánkídí bîn'a'ginnamí gá unbí pí'nã khó'yé un únhanginnândân nã'indá in ta'ge'in namuu'in.

6 Hedího i tax chá' in tsonnindi wovâyphahsande'i-á úvíwá'ánde', gá indá inbí t'ôe dâyo'díbo Yôesigí' waagibá dívít'ôemáadân.

7 Hedího in t'ähkí bînmäßání hääwí dín'ä'i'. Hääwí in tsonnindi wovâyphahsande'i t'ähkí úvíwá'áa-í, hedá in to'wên in tsonkhuu dâymáa'indá hânho-á bînpí'a'geení.

T'owa âyséegíhûuwí hedá híwó'dá íví'amí

8 Únkhây'ä' unbí séegí wí'nã táye häädi wânbo t'ähkí íphaamúní'in, hewânbo wíyá hääwí wânbo-á yoe. Wí to'wídí t'owa ovâyséegíhondáho', kindídi t'ähkí Yôesiví tsontuú on'a'gindo'.

9 I tsontuú kinnân namuu:

Wíyá to'wíví sedó-ádí háa kwiyó-ádí wí'úvíwhqhwomá've-ípí,
wívînt'owat'ahânú-ípí,

wí'úvísä'mâamípí,

thúudí wíyá to'wíví hääwí wí'ída'ípí,

hedá wíyá ha'bi tsontuú wá' nakw'ó. Hewânbo t'ähkí nã'i tsontuú wé'ge wên wéhpêedá' tsontuú waagi'báná namuu, kinnân:

Háa un wí'bo úvípiséegí waagibá, wé'ge'in t'owa wá' bînséegíhûuwí.

¹⁰ Wí to'wí t'owa t'ähkí iséegí'i-á há'to wíyá to'wí yanáki óe'amí. Hedího ta'gendi bînt'owaséegídá, kindidi t'ähkí i tsontu bîn'a'gindo'.

¹¹ Nă'i wâytu'andi-á úví'âamí, gá únhanginnândân hăđđi naná'nin. Năă-á shánkí tso'wa naná Jesus nawáypówá-ídí dîn'aywoenídí páadé iví'piye' ívít'sanwhăyü ihayđivi'wedí, hedího năă-á ihayđiho nanân íyósa'wó-ídí waagibá namuu.

¹² Năă-á wa' nawáypówápídíbo gínkhũuná waagibá gínpuwamân, hewânbo i khũu naphademân hedí nathay'ă' kin waagibá napo', hedího i t'aywó'di in t'owa nakhũuná' dihayđi díví'o'i' áyyoe'amí, hedí sundado inbí kwăk'u hân aadi di'aamuu'in waagi'inbá gimúní, nathayná' diwe ívíyíé-ídí.

¹³ Năă-á t'owa thaadi dínkhây'ă' waagibá, híwó' na'inbí wówátsi âyhûuwí. Wáy dínshánkí'đipo'di dívít'aywó'do' eeye wí'ívímá've-ípí, wígisuwátsit'ôenípí, tsé waagi'inbá wígiyêenípí, wí'ívít'aymá've-ípí, hedá wí'ívíthúumá've-ípí.

¹⁴ Hewânbo wí kwăk'u hân aadi wovây'áyîngi'o waagibá, Na'inbí Sedó Jesus Christ-dân wí'bo wovây'áyîngi'amí, hedí i t'aywó'di kaygi'di íkanda' i'gedi wí'úví'ánshaamá've-ípí.

14

Wí'nă táye wí'ívítuúsúumá've-ípí

¹ Wí to'wí iví whăyü kay'in wí'ûnmuupí wânbo bînséegíke', hewânbo hăăwí híwó' naka'póya'pí i'gedida' i-áđí úvítuhânâmáídá yoe.

² Gá kinnân: Ma'di wí to'wí iwhăyunde' hăăwí koegi' namuu wânbo ik'oedi wí't'aywó'dopí'in, hewânbo wíyá to'wí iví whăyü kaypí'in ûnmuu'i-á wí'ipívík'ohpí. *

³ I to'wí koegi' t'ähkí ik'o'i-á wí'ûnkhây'ăhpí na'âanı'in i to'wí ipívík'ohpí'ví hânho shánkí híwó'di namuu'in, hedí i to'wí ipívík'ohpí' wá' wínatúnípi ipívík'o'i-á yă'đâapi i'o'in, gá Yôesidi i wá' óeséegímáadân.

⁴ U-á wí'úk'óepí wíyá to'wíwí t'ôe'i mântuúsú'amídí. I t'ôe'iví tsondida'mân ûnk'óe óetu'amídí háa híwó' háa híwó'pí i'o'in. Hedí ta'gendi Na'inbí Sedóví t'ôe'i híwó' i'amí, gá Na'inbí Sedó ûnkoedidân óekhăge'namídí.

⁵ Hedá wá' ma'di wí to'wí nachanpo' wí thaa shánkí na'a'ginmuu wé'ge'i thaavi'wedí, hewânbo wíyá to'wí-á nachanpo' t'ähkí thaa hă'bi thaada' naná'nin. Gínkhây'ă' wí'inbo ívípi'ánshaamááni'in nă'in ní'gedi.

⁶ I to'wí wí thaa wíyá thaavi' shánkí i'a'gindo'i-á Na'inbí Sedó óe'a'ginnamídân i'o'. Hedí i to'wí t'âmăgi' koegi' ik'o'i-á wá' Na'inbí Sedó óe'a'geenídí kin i'o', gá i koegi' óemăgidi Yôesi óekú'daa'odân, hedí i to'wí wí hăăwí ik'ohpí'-á Na'inbí Sedó óe'a'geenídí kin i'o', i wá' nakú'daapóedí kinbá i'o'.

⁷⁻⁸ Tobá giwówáyidi háa gichuu wânbo', wí' wânbo na'ingí'da'mân kin wí'íví'opí, gá giwówáyidá Na'inbí Sedógi'-ân giwówáyí', hedí gichuudá Na'inbí Sedógi' bá gichu'. Hedího tobá giwówáyidi háa gichuu wânbo Na'inbí Sedóví'indá' gimuu.

⁹ Christ nachuu hedá nawáywówápóe hedânho t'owa t'ähkígi' i shánkí p'ó'déđí' namúnídí, in ho dichuu'ingí'-á hedá in wa'di diwówáyí'ingí'-áđí.

¹⁰ Hedího wí' wânbo wí'únk'óepí unbí tí'úuwín páadé'in bîntuúsú'amí'in, hedí wí'únk'óepí íchanpúwí'in undá inbí shánkí híwó'nin ímuu'in. Wáy wí thaa wânbo na'in t'ähkí Yôesiví páadépiye' gikwînudée-í, hedí ihayđi i-ânho natúní ta'gendi háawin gimuu'in.

* **14:2** Nă'i pívi i'gedi íhí'máa'i-á t'owa inbí yôesi dăymăgi.

- 11 Kinnân Yôesiví tã'nin diwe nata'muu:
 "Ta'gendi naa owówayi" kin natú Na'inbí Sedó,
 "hedí ta'gendibá t'ähki t'owa navi páadépiye' dívidé'gendikwokhâymáa,
 hedá t'ähkídíbo-á ditugít'óe naa-ânkun ta'gendi Yôesi omuu'in."
- 12 Hedí ná'i hí' natu'da' na'in t'ähki gínkhây'ä' Yôesi âytu'amí'in háa íví'annin
 hedá háadi íví'annindá.
- 13 Hedânkun wíyá ívítuusúu'âamíví'wedí, íví'ánshaamääni háäwí wänbo
 wí'íví'amípi'in na'inbí tí'ûu páadé'i' óet'aywó'kannamí'i'.
- 14 Na'inbí Sedó Jesus-ádi omuudiho naa dînta'gendihanginná háäbo
 wí'bo wígínkhâak'óepí'in, hewänbo wí to'wí wí háäwí igí' ûnkhâak'óe'in
 nachanpóedáho', hedân ta'gendi há'i háäwí-áho ûnkhâak'óe-âkun.
- 15 Gá kinnân: Háäwí bînk'oe'i namuudi unbí tí'ûu páadé'i
 bînháachanmáadiho', háa úví'o'indáho nakeepuwagít'óe ta'gendi
 wívînséegíhonpí'in. I háäwí bînk'o'idân wíyá to'wíwí wówátsi
 wívînpedee'amípi, igí' Christ nachuudi.
- 16 Tobáháa híwó'gí úví'o kin íchanpo' wänbo', háäwí úví'o'i yanáki namuu
 gin t'owa ditúdáho', wíyá wí'úví'âamípi.
- 17 Yôesigí' na'inbí wówátsi âyhondáho háäwí koegí'-á suwägi'-á namuu
 i'gedida' wí'íví'ánshaamáapi, hewänbo ná'i' i'gedân: I Yä'dâa'i P'oewaahâadi
 na'in díkhäge'máa in ta'ge'in p'óegé i'ge gimú-ídí, hedá tsaaginpidíbo-á
 na'inbí wówátsi-á âyhon, hedá híhchandá âymáa.
- 18 To'wí kí'bi namuu'i Christ-gí' it'óe'o'idá Yôesi óehíhchanmä' hedí t'owa-á
 wá' ditúní híwó' i'o'in.
- 19 Hedânkun náa-á ívísó'dêe-í íví'amídí i háäwí díkhäge'do'i na'inbí wówátsi
 wé'ge sa'wó'gí âyhúuwídí, ná'i háäwídíba díkhäge'namí wí'ná táye na'inbí
 whäyu ívíkay'amídí.
- 20 Háäwí íwânpikoeda'dibo wívînpedee'amípi háa Yôesi wí to'wígí' i'annin.
 Háäwí koegí' wänbo wínakhâak'óepí óek'oe-ídí, hewänbo híwó' wínamuupí wí
 háäwí to'wí ik'oe-ídí, han i'odá wíyá to'wí-á in ta'ge'in p'óegédí óehänge'odi.
- 21 Shánki híwó' namúni wívînpívík'oe-ípi háa wívînméenasuwä-ípi háa wíyá
 háäwí unbí tí'ûu páadé'i' in ta'ge'in p'óegé iwedi óehänge'o'i wí'úví'amípi.
- 22 Tobáháa háa ná'i háäwí i'gedí wí to'wí nachaa wänbo', i-ádi Yôesi-ádidá'
 dänkhây'ä' dänhanginnáni'in. Wí to'wí híwó' i'o gin ûnchanpo'di, hedá
 tí'úugédá híwó'pí i'annin wínachanpóepídí, i-á nahíhchaa.
- 23 Hewänbo wí to'wí wí háäwí ik'oe'dáho', hewänbo wí'ûnkoedihanginnáhpí
 híwó' namuu'in ik'oe-ídí, Yôesi-á natúní híwó'pí i'annin, gá ná'i to'wí-á
 ta'gendi wí'ûnhanginnáhpídân háa híwó' i'annin háa yoe, hedí wí háäwí
 íví'odá hewänbo ta'gendi wígichanpo'pí híwó' namuu'in kin íví'amídí, há'indá
 t'aywó'nin namuu na'ingí'.

15

Wé'ge'in t'owa bînhíhchanmääni, unda'ba'yoe

- 1 Na'inbí whäyu kay'in gínmuudá gínkhây'ä' in to'wên inbí whäyu kay'in
 dínmuupí'in âykhäge'nâamí'in, wí to'wídí wíyá to'wíwí hé ôntegende waagibá,
 hedí háa giwânpida' waagida' wí'íví'âamípi.
- 2 Gínkhây'ä' na'inbí tí'ûuwîn páadé'inbí'gedí íví'ánshaa'âamí'in hedá ingí'
 híwó'dá íví'âamí hedânho inbí whäyu dínke'ennídí,
- 3 gá Christ wänbo-á wí'bo íví'gedida' wí'í'ánshaa'anpídân. Yôesi Tádávi
 tã'nin diwe kinnân nata'muupí'an háa Christ-di óetu'annin Yôesi Tádá:
 I yanáki hí' uví'gedí dívíhé'e'andi-á
 navi'webá dînpówá.

4 Hedí ná'i hääwí Yôesi Tádáví ta'nin diwe hăn'oe dâyta'nandi-á nata'muu hedânho na'in díhá'amídí âytsíkha'amídí i hääwí híwó'di Yôesidi ná'ingí' dínkhâymaa'i', gá i hääwí iwe nata'muu'idá na'in dikweeaaasenwaatumáadân hedá díkhäge'do' ívíyää'amídí.

5-6 Yôesidânho dikweeaaasenwaatumáa, hedí tobá háa gínpo' wânbo díkhäge'do' ívíyää'amídí, hedí idá wovâykhäge'namí wá' wí'da' waagi unbí pí'ná khó'yé ímúnídí. Kindidího úví'âamí háa Christ i'an waagibá, hedânho t'âhkídíbo wé'ge Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-ídí, i-á Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá únmuu.

In t'owa Hudíyo dimuupí'in wá' Yôesi Tádáví tuu dit'óe-í

7 Wí'ná táye bíséegíhó'gí. Christ-di un wovâyséegíhógi waagibá, un wá' wí'ná táye úvíséegíhúuwí, hedânho t'owa Yôesi Tádá dâytegé-ídí.

8 Wí'ún'óde-ípí ná'in: Christ wí khäge'di waagi in Hudíyoví'we napówá, t'owa ovâykeekw'ôenídí Yôesi Tádá-á ta'gendi i'o'in háa na'inbí hehääwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa íkhâymaa'in,

9 hedá wá' Christ wí khäge'di waagi napóe hedânho in Hudíyo dimuupí'inbí'piye' na'iyapo'dí indá Yôesi Tádá kw'áayébo' âymá've-ídí. Kinnân Yôesiví ta'nin diwe ûnta'muu:

In Hudíyo dimuupí'indádí oyidí naadi wítegé-í,
hedá iwebá dókha'wodi uví kháwă wínkháyă'ní.

10 Wíyá wáygá kinnân nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'in Yôesiví t'owa-ádí bíhíhchanpuwave.

11 Hedá wíyá wáygá wá' nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'indi Na'inbí Sedó bintégé,
un t'owa t'âmäpiye' ówíngé'indi báyéki bintégé.

12 Isaiah wá' kinnân ita'nan:

Wí Jesse-ví ây iwedi'i na'aypuyä'i-á
in Hudíyo dimuupí'ingí' ôntsondisogekhâymaa,
hedí i-ân namuu i dâytsíkha'máa'i' híwó' ingí' ovây'amídí.

13 Yôesi Tádá na'in díhangin'ândo' híwó'di dínkhâymaa'in, hedího' iví'piye' úvíwhâyundedi idíba báyéki wovâyhíhchanmääní hedá wovâykhäge'namí ánskaa iwe wí'íkwo'nípídí, hedânho i Yä'dâa'i P'oewaahâadi kay wovâymaa'ní hääwí Yôesi Tádádí na'in dínkhâymaa'i' häädi wânbo t'âhki ítsíkhakwo'nídí.

Paul-di ovâythayyo' háadí ná'i hääwí i'gedi idi ovâyta'do'

14 Naví tí'úuwín páadé'in, naa-á ta'gendi dáywhâyunde' undá hânho híwó'nin ímuu'in, undá Yôesiví kuu i'gedi báyéki únhanginná, undá únkoedi wí'ná táye úvítumakhe'amídí.

15-16 Hewânbo wáy wí hääwí i'gedi wó'yoegipídí wâyta'nan hedânho ún'ánpówá-ídí. Kin waagi wâyta'nan gá Yôesi Tádá naví'piye' híwó'dí namuudi wên t'ôe dímagidân dáy'amídí, hedího náa Christ Jesus-gí' dáy'tôemáa un t'owa Hudíyo ímuupí'in wâykhäge'namídí. Wí owá' hääwí Yôesi Tádá'piye' ihúya' waagibá, naadá Yôesiví híwó'di tuu in Hudíyo dimuupí'in dovây'tôe'o' hedânho indá Yôesi Tádá'piye' dovâyhúuwídí, hedí idá ovâyséegíhónde gá i Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâykhäge'nandân iví'in dimúnídí.

17 Hedího Christ Jesus-ádí wé'ge gamuudi naa dínkoedi naví t'ôe Yôesigí' i'gedi híwó' dáyhéé'amídí.

18-19 Hewânbo hääwí Christ-di díkhäge'nán dáy'amí i'gedida'mânho wôeda'gínpidíbo dáyhéé'amí. Háa otú waagidá háa dáy'an waagidá, hedá i t'âmägi' pínán t'ôe i Yä'dâa'i P'oewaahâadi díkhäge'nandi dó'amídí

namuudá, in Hudíyo dimuupí'in t'owadi Yôesi óe'a'gindo'. Hedího Jerusalem búu'ú iwedi oe Illyricum nangepiye' t'ãmäpiye' omändi ná'i híwó'di tuu Christ-ví'gedi dovâyt'ôekanhon.

²⁰ Hãädi wänbo t'ähki wáy Christ-ví'gedi wídit'oepí eeyeda' naa dáysó'dinde ná'i Yôesiví híwó'di tuu t'owa dovâyt'ôe'amídí. Wáy wíyá to'wí naví páadébo ipúupaa iwebá naa wó'da'pí wí hãäwí dópaa-í'in,

²¹ hewänbo háa Yôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu waa oda' napúwí'in, kinnân:

To'wên wa'di to'wídí wänbo Yôesiví'gedi ovâyt'ôe'anpí'indá dínthaypúwí, in to'wên wa'di iví'gedi dit'oepí'indá dika'pówí.

Paul oe Rome-piye' napunda'

²² Hedího kin dáyo'di hânho dínwó'nândi wa'di wíðínkoedipí unbí'piye' omú-ídí.

²³⁻²⁴ Hewänbo nää-á naví t'ôe t'ähki nängé donbowa, hedí báyéki paayo wâymúni'in oda'di nää-á ma'di unbí'piye' omú-í. Oe Spain-piye' ophademändibo' oda' wâymúni'in, hedá wí háyú yâadi undádí o'ádâacha'ni hedí ihaydi naa oda' undi díkhäge'namí'in eepiye' omú-ídí.

²⁵ Hewänbo nää-á oe Jerusalem-piye' omän wí hãäwí in Yôesiví t'owa iwe'in dovâyhûuwídí,

²⁶ gá in Macedonia-ádi Greece-ádiwin méesate'in t'owa wí chã' dâywé'ge'amídí díví'ánshaamägidân, in to'wên Yôesiví t'owa sehkanäwó' diwówayi'in oe Jerusalem dimuu'in ovâymäänídí.

²⁷ In Macedonia-windá in Greece-'indádí wí'bo ditú híwó' namúni kin díví'amídí, hewänbo ta'gendi hãäwí in Jerusalem-'in dínphaamuu'i' ovâywaywá'ánde waagibá díví'o', gá in Hudíyo dimuu'indi páadé in Hudíyo dimuupí'in ovâyymúdân i híwó'di hãäwí Yôesi Tádávi inbí hãagí' ovâyymägi'i', hedí nää-á in Hudíyo dimuupí'indá dínkhây'ä' ovâyymú-í'in i hãäwí in Hudíyo dimuu'in dínáy'i híwó' ovâykhóekhúumäänídí.

²⁸ Ná'i t'ôe dínbowadee ihaydi i chã' in Jerusalem-'inbí mange dovâykándí, iwedi oe Spain-piye' omän, hedí ihaydá dáywóyí'ni wâymúni'dí.

²⁹ Naa dínhanginná owáy unbí'we opówá ihaydá báyéki híwó'di hãäwí Christ-ví'wedi wâyyo'e'amí.

³⁰ Tí'ûuwin páadé'in, unbí whäyü Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'piye' únmuudi hedá in séegi i Yä'dâa'i P'oweahâadi na'in dímägi'in namuudá, kaygi'di naadi wâyda'máa Yôesi Tádávi'piye' pín ta'ge haydi dínýûusu'amídí, naa wí'bo wâyýûusu'o waagibá.

³¹ Úvíýûusu'amí hedânho in Judea nangewin t'owa Yôesi óe'a'gindopí'indi bahpíbo naa díphademääni, hedá Yôesi Tádávi t'owa oe Jerusalem-windá in khäge' dovâyhonnin híhchandi dâyséegi'amí.

³² Hedího Yôesi Tádá natúdáho unbí'we híhchandibo opówá-í, hedá undádí o'ân dihaydi dínkoedí-í dáykaykhanwówá'amídí.

³³ Yôesi Tádávi na'in díkhäge'do' ánshaaginpidíbo gikwó'nídí, ibá un t'ähki-ádi nacha'ni. Hamân.

16

Paul-di in méesate'in t'owa ovâysengitumáa

¹ Naa oda' na'inbí tí'ûu páadé'i Phoebe bîntáa-í'in, I-á i Cenchrea búu'úwi méesate'i khäge'di namuu.

² I-á Na'inbí Sedóví' únmuudi binséegí'an, Yôesiví t'owa dínkhây'ä' waagibá, hedá hääwí i ûntáydá, hä'i únk'w'ó' diwedi bînyãmú-í, gá idá báyékí t'owa ovâykhäge'nandân, hedá naa wá' díkhäge'nan.

³ Priscilla-ádí Aquila-ádí naví sengitu-á dovãnsan, indá naa-ádí Christ Jesus-gí' ívít'ôe'an.

⁴ Indá dakhâymuu inbí wówátsi dänmäänídí naa bahpíbo opúwídí. Hedího dovãnkú'daa'o', hewänbo naadida'ba yoe, t'ähkí in Hudíyo dimuupí'in méesate'indi wá' ovãnkú'daa'o'.

⁵ Hedá in t'owa inbí tewhá ee dívíwé'ge'o'in Yôesi óe'a'ginmäänídí, in wá' bînsengitu'âamí.

Hedá nã'in wé'ge'in t'owa wá' dînsengitu'âamí: Epanetus, naadi dóséegí'i, i-á oe Asia nange i páadé'i Christ-ví'piye' iwähäyü'i namuu,

⁶ hedá Mary-á, hânho ungí' it'ôe'o'i namuu,

⁷ hedá Andronicus-ádí Junius-ádí naví t'owa dînmuu'indá. Naa-ádí indádí wé'ge gipankw'ônwän, hedí Yôesiví t'ôekhuwa'indi híwó' ovãntaa. Indá naví páadébo Christ-ví'piye' dänwhäyü.

⁸ Hedá Ampliatus-á wá' dînsengitu'âamí, i-á dóséegí hedí i wá' Na'inbí Sedóví'piye' iwähäyunde',

⁹ hedá Urbanus-á, i-á na'indádí Christ-gí' it'ôe'an, hedá Stachys-á, i-á dóséegí,

¹⁰ hedá Apelles-á, nakeepo' i-á ta'gendi Christ-ví' únmuu'in, hedá Aristobulus-ví k'aygi'indá,

¹¹ hedá Herodion-dá, i-á naví t'owabá dînmuu, hedá in to'wên Narcissus-ví k'aygi'in diwedi Na'inbí Sedóví'piye' dívíwhäyunde'indá.

¹² Hedá wá' dînsêngitu'âamí Tryphena-ádí Tryphosa-ádí, indá Na'inbí Sedógi' hânho dânt'ôe'o', hedá Persis-á, i-á dóséegí, hedá i wá' Na'inbí Sedógi' hânho it'ôe'an.

¹³ Rufus-á wá' dînsengitu'âamí, i-á Yôesidi óede'mandi' namuu, hedá iví yíyá-á, naví yíyá waagibá dóchaa.

¹⁴ Dînsengitu'âamí Asyncritus-á, Phlegon-dá, Hermes-á, Patrobus-á, Hermas-á hedá in tí'ûuwin páadé'in indádí diyí'indá.

¹⁵ Hedá wá' dînsengitu'âamí Philologus-ádí Julia-ádí, hedá Nereus-ádí hedá i kwee iví tí'ûu únmuu'i-ádí, hedá Olympas-á, hedá t'ähkí in wé'ge'in Yôesiví t'owa indádí diyí'indá.

¹⁶ Wí'nã táye úvíséegí'sengitu'âamí. T'ähkí Christ-ví méesate eeyewin t'owa t'ãmäpiye' dikw'ó'nindi wovâysengitu'o'.

Paul-di ovâyütumáa dívípi'áyîngi'ami'in

¹⁷ Tí'ûuwin páadé'in kaygi'di wâytumakhemáa, in to'wên wovâywiyé-í'in hedá in ta'ge'in p'ôe iwedi wovâyhänge'amí'in dida'inbí'gedi úví'áyîngi'ami, indáho hääwí ihâhpóe'iví'wedi wíyá piháawi wovâyhá'o'. Inbí'wedi úvíyá'amí.

¹⁸ Kí'min t'owa-á Na'inbí Sedó Christ-gí' wídívít'ôe'opí, hewänbo ingí'da' háa dida' waagi dívíwãmpi'o'. T'owaví'gedi dívíhí'máadí inbí hí' sa'wó' dînt'oet'ôe, hewänbo kindidi in to'wên ihay ka'powa dâymáapí'in ovâyhôeyó'o'.

¹⁹ T'ähkí t'owa dínhanginná undi Yôesi bîn'a'gindo'in, hedího naa ohíhchaa han úví'odi. Hewänbo naa oda' in hangintan bînmá've-í'in hedânho únhanginnánídí wé'i wí híwó'di namuu'in hedí iwediho t'aywó'kanhá'in ímúnípidí.

²⁰ Yôesi Tádádí na'in díkhäge?do? ánsaaginpídíbo gikwo?nídí, hedí idibáho háy napóe ihaydi Penísendiví kay ônhánú-í hedânho undi bînt'áanídí. Christ-ví séegísehkanä-á bînmá?ve-í.

²¹ Timothy naa-ádí Yôesigî? it'ôe?o?idi wovâysengitü?an, hedá Lucius-á Jason-dá hedá Sopater-á naví t'owa dînmuu?indi wá? wovâysengitü?an.

²² (Naa Tertius omuu?i? dótá?do háa Paul natü?in, hedá naadi wá? Na?inbí Sedóví? omuudi wâysengitümáa.)

²³ Gaius-di wá? wovâysengitü?an. Naa iví k'aygi o?än, iwebá t'ähkí in Jesus-ví?piye? dívíwhâyunde?in ná?i búu?úwin dimuu?in dívíwé?ge?o?. Hedá Erastus-á ná?i búu?úwi chä? i'áyí?do?idi wá? wovâysengitü?an, hedá na?inbí tí?úu páadé?i Quartus-di wá?.

²⁴ Na?inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä bînmá?ve-í t'ähkídíbo?. Hamân.

In Ta'nin Paul-di In Philippi Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâyta'nannin

¹ Na'in Paul-ádí Timothy-ádí Christ Jesus-gí' änt'ôemáa. Ná'in ta'nin wâyta'do' un méesate'in p'ó'dédí'indádí in khäge'nindádí hää Philippi búu'ú íthaa'in, hedá t'ähká un wé'ge'in Yôesi Tádáví t'owa Christ Jesus-ádí ímuu'in wá' wâyta'do'.

² Yôesi Tádá na'inbí Tádá gínmuu'i-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkaná wovâymaßní hedá wovâykhäge'namí ánsshaaginpídíbo' íkwó'nídí.

Paul-di in méesate'in t'owa oe Philippi búu'ú dikw'ó'nin ovâyûusu'o'

³ Häädi unbí'gedi dáy'ánshaa'an ginhay naadi navi Yôesi donkú'daa'o' un ímuudi,

⁴ hedí häädi wänbo un t'ähkígí' dáyûusu'an ginhay-á hihchandi kin dáy'o',

⁵ gá i páadé'i thaa úvíwhäyü iwedíbo náä pu'wahaydi na'in díkhäge'nandân i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa äyt'ôe'amídí. Páadé úvít'sanwhäyü ihaydi Yôesi Tádá unbí pí'ná khó'yé wí hääwí híwó'di i'an,

⁶ hedí naa ta'gendi dínhanginná Yôesi Tádábá namuu ná'i ikhâymaa'i' náä iwedi páadépiye', hedí owáy i thaa Christ Jesus nawáypówa ihaydá ná'i híwó' wovây'o'i-á únbowadée-í.

⁷ Hedí híwó' namuu kin ocháa-ídí unbí'piye', häädi wänbo t'ähkí navi pí'ná khó'yé hihchandi unbí'gedi dáy'ánshaaamádí. Yôesi Tádá navi'piye' híwó' nachaadi wí t'ôe dímägi dôn'amídí, hedí undidá naa díkhäge'máa ná'i t'ôe dáy'amídí. Ná'in khäge' undi dímä' tobá opannän wänbo háa hä'in tsonninbí páadépiye' owin wänbo Yôesi Tádáví híwó'di tuu dôn'âyínmá've-ídí hedá dovâythayyamídí ta'gen namuu'in.

⁸ Yôesi Tádá ûnhanginná in ta'gen naa otû'nin, unbí'piye' báyékí otaachanpo'. Háa Christ Jesus iví pí'ná khó'yé naséegímuu waagibá naa wá' hanbá unbí'piye' ochaa.

⁹ Hedího ná'in namuudi naadi wâyûusu'o' kin únpúwídí: Shánkí wänbo unbí séegí únsôe-í, hedí iwedá wíyá shánkí híwó'di hangintandá ka'powa-á wovâymaßní.

¹⁰ Kindidânho ûnhanginnání wé'i wí híwó'di namuu'in hedá wé'i wí híwó'pí' namuu'indá, hedânho i híwó'pí' namuu iwedi úvíyâa'amí, hedího owáy i thaa Christ nawáypówa ihaydi yä'dâa'inda' ímúni hedá to'wídí wänbo-á há'to wovâyte'p'íde-í.

¹¹ Jesus Christ-dânho wovâykhäge'namí báyékí híwó'di hääwí úví'âamídí, hedânho t'owadi Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-í, hedá ditúní hay'i namuu'in.

Paul napannän wänbo Yôesiví tuu t'owa ovâyt'ôe'o'

¹² Tí'ûuwín páadé'in, naa oda' ná'in ûnhanginnání'in: Háa naa dînpóe waagidi shánkí báyékí t'owa i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi dit'oe,

¹³ hedího t'ähkí in äyi'nin sundado ná'i tsondiví tewhá iwe'in dimuu'indá hedá in wé'ge'in t'owa náwe dithaa'indá dínhanginpóe naa Christ-gí' dáywänpit'ôemáadíbo' opannännin.

¹⁴ Hedá naa opannännin dínhanginnândiho t'ähkí waa in tí'ûuwín páadé'in náä Rome dithaa'inbí whäyü Na'inbí Sedó Yôesiví'piye' shánkí dínkaymân, hedá náä inbí khuwôeda' dínhandedi Yôesi Tádáví tuu in t'owa shánkí ovâyt'ôe'o'.

15-17 Wáy wên inbí ánskaa híwó'di dínmuudiho Christ-ví'gedá t'owa ovâyt'ôe'o', hedí indá naa díseegídí kin díví'o', dínhanginnândi Yôesi Tádádí naa dísoge'in i híwó'di tuj Jesus-ví'gedi dó'áyíngi'amídí. Hewänbo wây-á wëndá naa díwänpithúumáadi hedá dituhánt'óedá in t'owa Christ-ví'gedi ovâyt'ôe'o', hedího pín ta'ge haydi wídíví'opí, indá ingí'da'mân díví'o'. Dí'ánde naa wa' náa pan dee o'ándí shánkí wänbo t'ôephade iwe dítôení'in.

18 Hewänbo háa indi dí'o wänbo wídí'áyíngimähpí. Háa híwó' háa híwó'pí diví'ánshamaa wänbo', Christ-ví'gedi in t'owa ovâyt'ôe'odá híwó'di namuu, hedího shánkí wänbo naa díhíhchando'.

19 Hedí wa'di híhchandibo' omúní. Un t'ähkídíbo naa dínýúusu'odi, hedá i Yä'dâa'i P'oewaahâa Jesus Christ-di dímä'ídi naa díkhäge'dodá, handídi dínhanginná t'ähkí híwó' naa dínpuwagít'ôe'in.

20 Hânho wên häawên oda', hedí dáyhäyunde ná'in oda'in dínpuwagít'ôe'in, hedí ná'innân in namuu: Há'to häawídí díwôeda'määni'i dáy'amí. Náa pu'wahay khuwôeda'ginpídíbo' oyi', hedí náa ha'bibo omúní'in oda', hedânho háa naví wówátsi donhon waagídi t'owa dítúnídi Christ hay'i namuu'in, tobáháa owówáyí' háa díhay wänbo'.

21 Kinnân naagi' namuu: Christ-ân naví wówátsi waagi'ba' dínmuu, hedí ochuudáho shánkí wänbo i-ádi ochá'ní.

22 Hewänbo wa'di náa oepáa k'aydibo naví wówátsi dîntä'ándáho', shánkí wänbo híwó'di häawí naví t'ôe iwedí dînpée-í, hedího naa wídínhanginnáhpí wé'i wí dóde'mamí'in, háa owówáyêení'in háa ochúu-í'in.

23 Naa wêege'in ánskaa-á donmáa. Náa oepáa k'aydi'in wówátsi dóyoe'amí'in oda' Christ-ádi ochá'nídí, gá han dínpóedáho shánkí híwó' naagi' namúnídan.

24 Hewänbo ungi'-áho shánkí natáy wa'di náadi dáywóyí'nídí.

25 Naa dínhanginná ná'in wáytumáa'in ta'gen namuu'in, hedího wá' dínhanginná náadi'bo dáywóyí'ní'in undadí owówáyêenídí, hedânho unbi whäyü únmuu'i shánkí únkay-ídi hedá iwedá shánká íhíhchaa-í,

26 hedá owáy unbi'we wíyá opówá ihaydá Christ-di shánkí báyéki wovâyhíhchanmääni naa omuudi.

27 Hewänbo tobáháa napóe wänbo híwó'nin wówátsi bínhúuwí, i híwó'di tuj Christ-ví'gedi natû' waabá íthaa-ídi. Kin únkhây'ä' úví'amí'in hedânho tobá unbi'piye' opuwämää wänbo háa omääpí wänbo', naa dínhanginnáni kay'indi íwinnin, hedá unbi ánskaa-á unbi taachandá wa'di wêeda' únmuu'indá, hedá i híwó'di tuj Jesus-ví'gedi t'owa dívíwhäyü-ídi un wé'ge úvisó'dinde'indá.

28 To'wên unbi'piye' híwó' dichäpí'in háy wänbo wíwínkhuwôeda'ípi. Íkhuwôeda'pí'in wovây múndedi bínkeekw'ôení indá dipedeemuu'in, hewänbo undá Yôesi Tádádânho wovây'aywoení'in.

29 Yôesi Tádádí wovâymä' Christ namuudi bînt'ôephadé-ídi, iví'piye' úvíwhäyü-ídi'ba' yoe.

30 Undidá naa ho dímu' háa wí Yôesi Tádáví sundado waagibá dáyhänbo'in, hedá náa-á únhanginpóe wa'di hanbo dáyo'in. Hedá un wá' náa hanbá bínphadende'.

2

Háa Christ í'an waabá na'in wá' gínkhây'ä' íví'amí'in

1 Christ-ádi gimuudi gínkoedi wí'ná táye ívíkweewaasenwaatu'âamídí. Idi díseegídí gínkoedi wí'ná táye ívíbo'aawówá'amídí. I Yä'dâa'i P'oewaahâadi díwóndedi gínkoedi wí'da' gimuu waabá gíchää-ídi. Na'inbí pí'ná khó'yé gitaachanpo'di gínkoedi wí'ná táye ívísehkanähúuwídí.

2 Hedihō únkhây'ä? wêhpêda? í'ánshaamúní'in hedá wí'ná táye-á úvíséegíhúuwí'in hedá t'ähki unbí hâa-á unbí taachandá handa? únúní'indá. Handidihō shánki wänbo naa díhíhchanmääní.

3 Wên háawên wänbo ungi'da?, háa úvípitégē-ídida? wí'úví'âamípi, hewänbo áagé úvípikw'ôení hedá in wê'ge'in t'owa-á unbí shánki híwó'nin dimuu waagibá íchanpúwí.

4 Wây-á wê'ge'in t'owaví wówátsi bîn'áyîngimá've-í, unbí'da'ba yoe.

5 Háa Christ Jesus í'ánshaa'an waabá un wá? únkhây'ä? hanbá úví'ánshaa'amí'in.

6 Tobá háa Yôesi Tádá namuu waagi'ba Christ wá? häädi wänbo t'ähki ha'bibá namuu wänbo?, wínachanpóepí únkhây'ä'in wa'di ha'bibó namúni'in,

7 hedihō napida'di iví hääwí t'ähki iyoe'an wí pant'ôe'i waagibá napáa-ídi. Wí t'owa waagibá na'aypuyä hedá wí t'owa waagibá-á iví wówátsi iho'.

8 Hedáhá? Yôesi Tádá óe'a'ginnandi iví wówátsi imägidi wên phé'wan deedi nachuu.

9 Hedí han í'andi Yôesi Tádádí shánki kw'áye óesóge, hedá natú i-á to'wên t'ähkívi shánki hay'i namuu'in,

10 hedihō t'ähkídi'bo dívidé'gendikw'ôení Jesus óe'a'ginmäänídi, t'ähki oe makówa dikw'ó'nindá, náa oepáa k'aydi i'ge diyí'indá, hedá nan sogē núugē dikw'ó'nindádi,

11 hedá t'ähkídi'bo-á ditúni Jesus Christ i shánki p'ó'dédí? namuu'in, hedí kindidi nakeepúwí Yôesi Tádá hay'i namuu'in.

Gínkhây'ä? ívísó'dêe-í'in Yôesigí? githáa-ídi

12 K'ema'in, undádí oyi? ihaydi häädi wänbo t'ähki naví hí? dînt'óyande?, hedihō náa-á wá? tobá undádí wó'yipi wänbo shánki dînt'óyaaní. Yôesi Tádádí wovây'aywon, hedihō ihayda? úvísó'dí'be-í hääwí únkhây'ä'i? úvíkanhúuwídi, hedânho t'owa bînkeeyamídi in wovây'aywonnin ímuu'in.

13 Yôesi Tádá-ân unbí pí'ná khó'yé ún'ándí iwebá it'ôemáa, hedá idáho wovâykhäge'máa hedânho ída'ídi háa i natsonpóe waa úvíkanhúuwí'in, hedá wá? wovâykhäge'do? kin úví'âamídi.

14 Tut'ayginpídi'bo tūwhänpídi'bo hääwí t'ähki bîn'amí.

15 Handidi t'owadi wíwovâytuusúu'amípi, hedí unbí pí'ná khó'yé-á yä'dáa'indá? ímúni, hedânho úvípíkeekw'ôení Yôesi Tádáví ay ta'gendi ímuu'in, hedá yä'dáa'indá unbí wówátsi-á bîn'úuwí tobá in híwó'pí'in t'owaví yâ íthaa wänbo?, indá in ta'ge'in p'óegé namuupí i'geda? dimän. Oe makówa in agóyódi dínko'o? waagibá nakhây'ä? náa oepáa k'aydibo un wá? wí ko waagi'inbá ímúni'in,

16 i tuu nawówátsipäyi'i? in t'owa ovâyhondi. Kin úví'andá, owáy i thaa Christ nawáypówa ihaydi naa dínkoedí-í híhchandi otúni'ídi híwó? dáy'annin, hedá wí ää'i? ikhääde waagibá naa wá? ochanpúwí hânho dáykhää'in, hedihō hääwí dáy'andi? wídinpedeepí.

17 T'owadi animáa dâyt'ahánú'in Yôesi Tádá óemä? waagibá, undá iví'piye? úvíwhâyundedi unbí wówátsi-á iví'piye? úvímägi hedá igí? úvít'ôemáa. Ma'di naví ún'p'oe donch'áani hedânho unbí t'ôe Yôesigí? únbowadée-ídi, hebo tobá han dínpóe wänbo naa ohíhchanpo?, hedá un wá? kí'min híhchan bín'má've-í'in oda'.

18 Naa ohíhchaa waagibá un wá? únkhây'ä? íhíhchaa-í'in, hedihō unbí híhchan oyämu-í.

Timothy-ví'gedi Epaphroditus-ví'gedá Paul itq'nan

19 Na'inbí Sedó Jesus natúdáho hanwaapídi'bo Timothy unbí'piye? dósaani hedânho háa íkw'ó'nin dínhanginpúwídi hedí kindidi naa obo'aawówapúwí.

20 Wíyá to'wí wänbo i waagi naa-áđí wína'ánpí. Iđá'mân na'áyîngidí ta'gendi unbí'gedí i'ánshaa'o'.

21 T'ähkí in wé'ge'in inbí wówátsi i'gedíđá' d'íví'ánshaamáa, Christ Jesus-ví t'ôe i'gedá yoe.

22 Unbo únpihanginná Timothy-đá dînkeeyannin i-á ta'gendi báyékí nachä'po'in. Wí ay iví tádá ikhäge'do waagibá, iđá naa báyékí díkhäge'nan i híwó'di tųu Jesus-ví'gedí änt'ôe'amídí.

23 Hedího owáy háa naa dînpuwagít'ôe'in dînhanginpóe ihayđi, wesebo unbí'piye' i dósaańí,

24 hedí navi pí'ná khó'yé ochaa Na'inbí Sedó Yôesíđi hanwaapíđibo naa wá' unbí'piye'ba dípuhpägít'ôe'in.

25 Hewänbo naa ochanpo' nakhây'ä'in Epaphroditus unbí'piye' wesebo dówáysaaníđí. Dínkhäge'táy ihayđi undá navi'piye' i dînsan, hedí naagí' wí tí'úu waagí'ba namuu, naa-áđá wé'gá änt'ôe'an, hedá wíye sundado wé'ge änhänbođi waagí'inbá gamuu.

26 Nää hânho un napuwäda', hedá nat'oe un únhanginpóe'in i-á nahay'in, hedí hä'indá óe'áyîngimägi hedího unbí'piye' dówáysaaní.

27 Ta'gendi hânho nahaywän, chuwa k'áygého na'änwän. Hewänbo Yôesi Tádá ún'iyapóedí óehekhääamägi. Hedí han i'andi navi'piye' wá' na'iyapóe, hedänho wíyá shánkí wänbo wó'k'áykhaapúwípíđí.

28 Hedího wíyá shánkí wó'tsikhada'pí unbí'piye' dówáysaaníđí, hedänho i bînmúníđí hedá íhíhchanpúwíđí, hedí handíđi naa-á ánskaa iwe wó'chä'nípí.

29 I-á Na'inbí Sedó Jesus-ví' namuđi híwó' híhchandi bînséegíkéyí. I-áđí hedá to'wên i waagí'ba dimuu'indáđí bîn'a'ginnamí,

30 gá Christ-ví t'ôe ôn'odí chuwa k'áygéhay napówádân, hedá hääwí naagí' i'andi i-á nakhâymuu iví wówátsi imääńíđí. Ná'i hääwí undá wí'únkoedípí dîn'amídí navi'wedí kayí' diwe íkw'ôndi.

3

Háa in ta'ge'in wówátsi ívîhúuwí'in.

1 Tí'úuwín páadé'in, nää ná'i wâytu'âamí: Na'inbí Sedó Jesus-ví'in ímuuđiho' úvîhíhchanmá've-í. Tobá ná'i hääwí i'gedí wâyta'nan wänbo', kaykhan wíđínpo'pí inho wâyta'nanninbá nää wíyá wâyta'namíđí, hedí ná'i hí' wâyta'do'idá wovây'aywoení.

2 Úví'áyîngi'âamí hä'in hôeyó'in háhkannin dimuu'inbí'wedí, indá yä'dâapí'đá' d'íví'o', indá in Hudíyoví k'ewe' taadı ovâytaa'an wänbo ná'in taa-á wên tsaa nachä'muupí'indá'mân inbí túu'ú dînmuu.

3 Na'innân in ta'gen k'ewe' taa waagí'inbá âymáa'in gimuu, gá Yôesiví P'oewaahâadi na'in díkhäge'dodân Yôesi Tádá ây'a'ginmääńíđí, hedá na'indá híhchandi gítú' Christ Jesus-ví'in gimuu'in, hedá wí'ívíwhâyundepí hääwí wí'bo íví'o'idíbo na'in dîn'owóyé-í'in.

4 Ma'di wí to'wí nachanpo' híwó'di hääwí i'odíbo' ôn'owóyé-í'in, hewänbo kinho nachanpóedáho naa-á dînkoedí-í iví shánkí ochanpúwí'in i hääwí naa dáy'andíbo dîn'owóyé-í'in.

5 Naa-á khâave thaa ihay'i omuđi in Hudíyoví k'ewe' taadı dítaa'an; navi tádá-á yíyá-á Israel-'in dînmuu; wí Benjamin-bí ây iwedí'i-ân omuu, hedänho wí kodí'di Hebrew omuu, hedí Pharisee t'owabá omuđi in waagibá Moses-ví khuu t'ähkí dônnon;

6 hedí pín ta'ge hayđi navi whäyü khuu donhondi in Jesus-ví'piye' d'ívíwhâyunde'in t'owa t'ôephade iwe dovâykw'óđi. I tsontųu Moses ita'nandí' t'ähkí dó'a'gindodí to'wí wänbo wí'únkoedípí dînt'e'p'íde-íđí.

7 Nǎ'i hǎäwí namuudi naa dáyyêngi'owän, hewänbo nǎä Christ dóséegídí nǎ'i hǎäwí nachǎ'muupí waabá dínchanpo'.

8 Hedí nǎ'i hǎäwída'ba yoe, hǎäwí t'ǎhkân nachǎ'muupí waagibá dínchanpo', gá nǎä-á Christ Jesus naví p'ó'dédí' dínmuu'i dontaadân, hedí i-á shánkí híwó'di namuu hǎäwí t'ǎhkíwí'wedí. Hedí nǎä Jesus dótaadi nǎ'i wé'ge'i hǎäwí dínpedee waagibá dóchaa, hedí nǎ'i hǎäwí-á phé'yävi whée ócha'gít'óe'idǎ' waagi'ba namuu gin otúní hedânho Christ shánkí híwó' dótaa-ídí.

9 Naa oda' Christ-ádí wí'dǎ' gamúní'in hedânho Yôesi Tádádí díchaa'má've-ídí t'aywó'di wídómáapí waagi. Hewänbo há'to kin díchaa-í i tsontuu Moses itǎ'nandi' dó'a'ginnamídí dáykǎäde'dibo', hewänbo Christ-ví'piye' dáywhäyundedân, gá Yôesi Tádá natú'dân in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhäyunde'innân idi ovâychaa'máa t'aywó'di wídây'máapí waagi.

10 Naa oda' ta'gendi Christ dótaa-í'in. I-á nawáywówápóedí in kay imáa'in napäyi', hedí naa oda' nǎ'in kaybá dí'mǎäní'in dómá've-ídí. Hedá i-á it'óephade waagibá naa wá' hanbá dont'óephade-í'indá oda', hedá háa i namuu waagibá nachuu ihaydi, naa wá' hanbá omúní'indá oda',

11 hedânho tobáháa napóe wänbo' owáy naa ochuu ihaydi owáywówápúwí.

Páadépiyedǎ' ívíkhǎä-í

12 Naa wó'tú'pí Christ ho dótaa'in háa dínkhây'ǎ' waa, hedí naa wó'tú'pí ho opóe'in háa dínkhây'ǎ' omúní waagi, hewänbo ha'bi opúwídí ihaydǎ' dáykǎäde' i dîntáy'i donhónídí, gá hangí'-ân Christ Jesus-dídá ho naa díké'dân.

13 Tí'úuwín páadé'in, wí'ochanpo'pí t'ǎhkí hǎ'i dîntáy'i ho donhógi'in, hewänbo nǎ'indǎ' dáyo'o': Háa ho dînpóe'indá dáyo'annindá i'gedí wídáy'ánshaa'opí, hewänbo shánkídí háa dáykǎäymáa i'gedân dáyo'ánshaakanhon.

14 Wí ää'i' páadébo napówa-ídí ikhǎäde waabá naa wá' dáykǎäde hedânho hǎäwí Yôesi Tádádí dí'mǎäní'in ot'anpúwídí. Hedí kinnân idi dínkhây'máa: Christ Jesus naagi' i'annin namuudi Yôesi Tádádí makówápiye' dítukánkhây'máa.

15 T'ǎhkídíbo hangintan dâymáadi ta'gendi dikweesenpaa'indá dínkhây'ǎ' díví'ánshaamǎäní'in nǎ'i otú'i híwó'di namuu'in. Hedí wí to'wí hây piháa i'ánshaamáada, Yôesi Tádádí nǎ'in wänbo ónthayk'úwí.

16 Hedího in nǎhaydi gihǎhpóe'inbá ívíkanhondi, hanbá na'inbí wówátsi áyhúuwí.

17 Tí'úuwín páadé'in, háa naa naví wówátsi donhon waabá un wá' t'ǎhkí hanbá unbí wówátsi bínhúuwí. In to'wên yä'dǎa'in wówátsi dâyhonnin háa wâykeeyan waagibá híwó' bînmúní, hedí háa díví'o waa un wá' hanbá úví'âamí.

18 Hǎyǎn wänbo wâytu'an hedí nǎä-á sée'indídá wíyá wâytumáa, báyéki t'owa háa inbí wówátsi dâyhon diwedí nakeepo' dâyyoegimáa'in háa Christ-di na'ingí' dîn'an waa phé'wan deedi nachuu ihaydi.

19 Indáho péyégepiyeho dimän. Yôesi dâya'ginmǎäníwí'wedí húukandá suwǎ-á i'gedí shánkí díví'ánshaa'o'. Hǎäwí wóeda'wó'di díví'o' i'gedá dívíyêngihée'o'. Indá i hǎäwí nǎä oepáa k'aydiwi i'gedídǎ' díví'ánshaa'máa.

20 Hewänbo na'indáho makówa i'gedá íví'ánshaa'o', gá iwá na'inbí úwǎnä waagibá gínnândân, hedího pín ta'ge haydi âytsíkha'máa na'inbí aywondi gínmuu'i' iwedi gínwáy'ǎä-ídí, i-á Na'inbí Sedó Jesus Christ namuu,

21 hedi i-áho in kay imáadí na'inbí túu'ú kaypí' gínmuu'i gínchuwagít'óe wänbo dîn'egókhây máadáhá' ts'aabi dînpakhây máa, háa iví' ûnmuu waagibá nawówápóe waabo'. I-áho háäwí t'ähkí i'gedi natsonyidi ûnkoedi kin i'ámídi.

4

1 Hediho naví tí'ûuwin páadé'in, Na'inbí Sedó Yôesiví'piye' kay'indi úvíwhâyuhûuwí. Naadá un báyéki wâyséegídí wâymúni'in oda'. Undidá naa díhíhchando', hedi háäwí dáy'andi ot'anpóe'i waagi'inbá ímuu gin wâyçaaq.

2 Euodia-ádí Syntyche-ádí kaygi'di dovântumáa dänwóeni hedi wí' dänpáa-í, indáho Na'inbí Sedó Jesus-ví'in wí'gín damuudi.

3 Hedá u ta'gendi naa-ádí bit'óe'o'i' unmuudi, wída'máa ná'in kwiya' ovänkhäge'namídi wí' dapúwídi, indá dânt'óe'o' i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa dânt'óe'ámídi. Hedá Clement-dádí wây-á wé'ge'indádi hanbá dívít'óe'o', inbí kháwä-áho in ta'nin diwe dínat'muu, iwe natú' to'wên dimuu in wówátsi nahándepe'in dâymáa'in.

4 Na'inbí Sedó Jesus-ví'in ímuudi háädi wänbo t'ähkí úvíhíhchanmá've-í, hedá wíyá hanbá wâytu'âamí, úvíhíhchanmá've-í.

5 T'ähkí t'owa-ádí híwó'da' ímúni, Na'inbí Sedó Jesus-áho hanwaapídíbo na'ädi.

6 Báyéki ánskaa iwe wí'íkwo'nípi, hewänbo háäwí t'ähkí i'gedi úvíúusu'âamí-á, hedá Yôesi Tádá-á háäwí úntáy'i bîndaa'amí, hedi kin úví'odi bînkú'daa'âamí wá'.

7 Yôesi Tádádí díkhäge'do' ánsaaaginpídíbo gikwo'nídi, tobá na'in t'owada' gimuudi wíginhanginnáhpí wänbo háa kin dîn'o'in. Hedi kin wovây'odi t'ähkí unbí pí'ná khó'yé bînmáa'i-á unbí hangintandá wovây'âyînmá've-í, Christ Jesus wé'ge ímuudi.

8 Tí'ûuwin páadé'in, ná'i-á naví t'ägídi hí' unbí'piye dînmuu: Háädi wänbo t'ähkí ná'i háäwí i'gedi úví'ánskaa'âamí: háäwí ta'gen namuu'indá na'a'ginmuu'i-á, in ta'ge'in p'óege i'ge wovâyhondi-á, i yä'dâa'i namuu'i-á, naséegímuu'i-á, t'owa t'ähkí ovâyhí'andi-á, i shánki híwó'di namuu'i-á, hedá i'gedi t'owa híwó' dívíhée'o'i-á.

9 Naví hí' ít'oe hedá naví tsiyekan dînmû', hediho t'ähkí naví'wedí íháhpóe'i-ádí i háhkan naví'wedí bînhógi'i-ádí ihayda' úvíkanhûuwí, hedi kin úví'odá Yôesi Tádá undádí nayêeni, idá díkhäge'do' ánsaaaginpídíbo gikwo'nídi.

10 Tobá híwó' hay thaa naphade wänbo náä undi wíyá naa dí'ánsaaamáa díkhäge'namídi, hedi handidân Na'inbí Sedódi báyéki híhchan naa dímägi. Naa dînhanginná ta'gendi naví'gedí ho úví'ánskaa'o'in, hebo náä pu'wahaydi wí'únkoedípi háa íçaaq'in dînkeeyámídi.

11 Naa dînhäwítáy'in wó'tú'pí. Oháhpóe ohíhçaa-ídí tobá háyú dînk'ôn wänbo'.

12 Naa dînhanginná naví wówátsi donhûuwí'in wí sehkanäwó' nawówáyi'i waagibá háa wí kodit'owa namuu'i waagibá. Naa oháhpóe hádídi ohíhchanpúwí'in, tobá híwó' dáyhúuyo háa oháhsên wänbo', tobá báyéki dînk'ôn háa háäwí dîntáy wänbo'.

13 Christ-di in kay dímädiho ná'i háäwí t'ähkí dînkoedi dáy'amí'in.

14 Hewänbo tobá háäwí t'ähkí dîntáy'i dómáa waabá ochaaq wänbo', undá naví'piye' híwó'nin ímuu díkhäge'nandi wa' náwe dont'ôephadededíbo'.

15 Un Philippians, unbo nã'i úhnginná: Oe Macedonia nange iwedi opáadépee ihaydi i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa dovâyt'ôe'amídí, undida'mân háäwí naa díyãmú, wây-á méesate iwe'indida yoe, undida'mân dínchã'san.

16 Oe Thessalonica búu'ú wãnbo o'ändí dínkhäge'táy ihaydi undi wáymûuví shánkí háäwí dînsan.

17 Wí'í'ãanípí nää wâyda'máa'in wíyá háäwí dímmãnídí, hewãnbo oda' unnânho báyéki híwó'di bínhóní'in Yôesiví'wedi, wí to'wí iví t'ôe iwedi báyéki wá'ãa ihónde waagibá.

18 Nää-á háäwí dîntáy'i-á hedá shánkí wãnbo dîntáy'iví'wedi dómáa. Nã'i báyéki háäwí-á dómáa gá Epaphroditus-di háäwí undi dînsandi' dínkándân. T'owadi háäwí sa'wó' nasuu'i-ádí hedá animãa dâyhánú'indadí Yôesi Tádá ônhon óemãánídí, hedí i-á iséegíhógidi nahíhchanpo'. Hedí hanbá nã'i háäwí undi naa dînsandida wá' Yôesi Tádá óehíhchando'.

19 Hedího Christ Jesus-ví'in ímuudi naví Yôesidiho háäwí un úntáy'i wovâymãáni iví báyéki híwó'di háäwí ûnk'w'ó' diwedi.

20 Hãnhay wãnbo t'ãhkí na'inbí Yôesi kw'áayébo' âymá've-í, i-á na'inbí Tádá gínmuu. Hamân.

Paul-di ovâysengitu'an

21-22 Yôesi Tádáví t'owa t'ãhkí ovâysengitu'ãmí, indá Christ Jesus-ví'in dimuudi. In tí'ûuwin páadé'in naa-ádí diyí'indá hedá t'ãhkí in wé'ge'in Yôesi Tádáví t'owa nää dikw'ó'nindá wovâysengitu'an, i tsondi Caesar-ví tewhá ee dikw'ó'nindi shánkí wãnbo'.

23 Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä unbí pí'nã khó'yé bînmá've-í.

In PáadÉ'IN Ta'nin Paul-di In Thessalonica Búu'úwi Méesate'in T'owa ovâyta'nannin

¹ Na'in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'in wâyta'do', undá Yôesi na'inbí Tádávi'in hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-vi'indá ímuu. Yôesiví séegísehkanä bînmá've-í, hedí idi wovâykhâge'namí ánsaaginpidíbo' íkwô'nídí.

Háa Yôesiví t'owa oe Thessalonica búu'ú dithaa'in dívíwhâyunde waa hedá háa inbí wówátsi dâyhon waa

² Hãädi waa ívívîusu'o' ihaydi Yôesi Tádá áykú'daa'o' un ímuudi,

³ hedí Yôesi na'inbí Tádávi'piye' ívívîdîndedi ívívîusu'amídí hãädi wânbo t'âhkí ívívî'ánshaa'o' háa úvívî'o'in Jesus-vi'piye' úvívîwhâyundedi, hedá háa báyéki úvívî'ôemáa'indá Jesus bînséegídí, hedá háa úvívî'â'ô'indá Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'âä-ídí úvívîsíkhá'máadí.

⁴ Tí'úuwîn páadé'in, un Yôesi Tádádí wovâyséegí'in, gínhanginná idi wovâyde'mannin ívívî'ín ímúnídí.

⁵ Yôesi Tádávi híwó'di tuj na'indi wâymági'i tujda' wínamuupí, hewânbo hãäwí kay'i namuu, hedí wâyt'ôe'odi i Yã'dâa'i P'oewaahâa na'indádí nayi', hedí gínhanginná nã'i tuj-á ta'gen namuu'in. Undá únhanginná háawin wówátsi áyhonnin undádí giyi' ihaydi, hedí t'âhkí ívívî'andi-á ungi'da' namuu.

⁶ Hedí ihaydi úvívî'ô'dêe na'in waagi'inbá hedá Na'inbí Sedó Jesus waagi'bá-á ímúnídí, hedí tobáháa báyéki t'ôephade únpówa wânbo', i Yã'dâa'i P'oewaahâadi híhchan wovây mági na'inbí tuj dînhógi ihaydi.

⁷ Hedího t'âhkí in wé'ge'in Jesus-vi'piye' dívíwhâyunde'in oe Macedonia nange hedá Greece nangá dikw'ô'nin undá bînkeeyan háawin wówátsi in dínkhây'â' dâyhúuwí'in.

⁸ I tuj Na'inbí Sedó Jesus-vi'gedi thay'eedi unbí'wedi napeedi oe Macedonia-piye' hedá Greece-piyá nawadedee, hewânbo iwepiyeda'ba yoe, wéngé t'âhkí t'owa ho dit'oe háa Yôesiví'piye' úvívîwhâyunde'in, hedího wínatáypi wíyá háawên unbí whâyü i'gedi áytü'âamídí.

⁹ Hã'in t'owabo unbí'gedi ditü' háa undi na'in díséegí'annin, hedá háa hãäwí bínkhíyédí unbí yôesi waa bínchaa'i bînyoe'annin Yôesiví'piye' úvívîwhâyü-ídí, hedá háa nãä-á i kodí'di Yôesi bîn'a'ginmä'in, i-á i ta'gendi nawówayi'i namuu,

¹⁰ hedá wá' dit'oe háa nãä ívívî ay únmuu'i bîntsíkha'máa makówádí nawáy'âä-ídí, i-á Jesus namuu, i Yôesi Tádádí óewâywówápaa'i', hedí idibá dîn'aywonkhâymáa owáy ihay thaa Yôesi Tádádí t'owa ovâytuchânu iwe, inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi.

2

Háa Paul oe Thessalonica búu'ú Yôesigí' it'ôe'an waa

¹ Tí'úuwîn páadé'in, únhanginná unbí'we giyi' ihaydi háa ívívî'an waa wínapedeepí.

² Undá únhanginná unbí'we gipówápídíbo báyéki dít'ôephadekannannin hedá báyéki híwó'pí' na'in díhé'e'annindá oe Philippi búu'ú. Hewânbo tobáháa báyéki t'owadi dí'ahkhâ'amí'in dida' wânbo na'inbí Yôesidi khuwôeda' dînyâ'an ívívî híwó'di tuj wâytü'âamídí.

3 Na'indi wâywhäyü'amídí ívísó'dінде? ihaydi, in ta'gen namuu iwedi wí'ívhänge'anpí, hedá na'inbí ánskaa-á yä'dâapí? wíginmuupí, hedi hääwí wänbo unbí'wedi wí'âykaayanpí.

4 Yôesi Tádádí na'in dítayi?, hedá dímu? ihay híwó'nin gimuu'in iví híwó'di tuu áyt'ôe'amídí. Hediho ívíhí'máadí wí'ívísó'dindepí t'owa áywänpihíhchannamídí, hewänbo Yôesi Tádá-ân áyhíhchannamídân. I-áho hääwí t'ähkí na'inbí pí'ná khó'yé âymáa'i? imúnde?

5 Un únhanginná sa'wó'gí unbí'gedi wí'ívwänpihée'anpí, hedá wá' wí'ívhôeyó'anpí undi hääwí dímäänídí. Yôesi Tádá únhanginná ná'indá in ta'gen namuu'in.

6 Hedá undádí giyi? ihaydá wí'ívísó'dindepí t'owa na'inbí'gedi híwó' dívíhée'amídí, un wänbo-á háa wây-á to'wên wänbo-á yoe, tobáháa Christ-ví t'ôekhuwa'in gimuu'di gínk'ôe wänbo he'ennin dípaa-ídí.

7 Hewänbo na'in undádí giyi? ihaydi, wí yíyá iví áyyää itsää'odi ovây'âyínmáa waagibá wâysehkaná'an.

8 Na'indi báyéki wâyda?, hedi na'inbí séegi unbí'piye? gínmuudânkun gikhâymuu Yôesi Tádáví híwó'di tuu wâymäänídída'ba yoe, hewänbo na'inbí wówátsi wá'.

9 Tí'úuwín páadé'in, ti wí'ún'ánshaapí'an, undádí gikw'ó' dihaydi báyéki ívít'ôe'an. Yôesi Tádáví híwó'di tuu wâytuuphadende? ihaydibá khuu-á thaa-á ívít'ôe'an wá' áychä't'aanídí, hedânho un wí'bo wí'úntâynípí hääwí gíntáy'i dímäänídí.

10 Un Christ-ví'piye? úvíwhäyunde?indádí na'in gikw'ó' dihaydi, háa na'inbí wówátsi áyhon waagi yä'dâa'indá ta'ge'indá gínmuu, hedá to'wí wänbo-á wí'únkoe'dípí wên háawên wänbo na'inbí'piye? dínt'e'p'íde-ídí. Un únhanginná hedá Yôesi Tádá wá' únhanginná ná'in in ta'gen namuu'in.

11-12 Hedá wá' un únhanginná wí'ínbo wâyhée'annin, hedi na'indi wâytumakhe'an wí tádá iví áyyää ihée'o waagibá, hedá wâykweewaasenwaatu'an, hedá kaygi'didá wâyhée'an unbí wówátsi híwó' bínhúuwídí hedânho Yôesi Tádá nahíhchaa-ídí. Idânho wówâytukánnan iví'piye? í'ä-ídí makówápiye? ímu-ídí hedá iwá he'ennin ípúwídí.

13 Hedi wíyá hääwí namuudi wá' Yôesi Tádá häädi wänbo t'ähkí âykú'daa'o?. Ná'i tuu wâytumáa'i? un ít'oedi hedá bínséegi'andá Yôesiví'wedi na'ää'in úvíwhäyü, t'owaví'wedída'ba yoe. Hedi ta'gendi Yôesiví tuu-ân únmuu, hedi ná'i tuubá un ipiye? úvíwhäyunde?inbí pí'ná khó'yé it'ôemáa.

14 Tí'úuwín páadé'in, háa in Judea nangewin méesate'in t'owa Yôesi Tádá óe'a'ginmä'in hedá Christ Jesus-ví'piyá dívíwhäyunde'in dínpóe waagibá un hanbá únpoé. Unbí ówíng'e'in t'owadibo wovây't'ôephadekannan in Hudíyodi inbí t'owa oe Judea ovây't'ôephadekannan waagibá.

15 In Hudíyodânkun hân'oe Yôesi Tádáví tukhe'min ovâyhánú, hedá indibá Na'inbí Sedó Jesus óehay, hedá na'indá wá' díkhe'piye. Indidá Yôesi Tádá háy wänbo wí'óehíhchandopí, hedá to'wên t'ähkí dáyyoegi'o?.

16 Dívísó'dée dí'ahkhâa-ídí in Hudíyo dimuupí'in t'owa hádídí ovây'aywoeni'in wí'ây't'ôe'âamípídí, hedi handidi ná'in Hudíyoví t'aywó'di dínsômän, hediho Yôesi Tádá inbí'piye? nat'aydi náä inbí tuchänu ho dínpówá.

Paul hânho nada' in Thessalonica-win méesate'in t'owa ovâymuní'in

17-18 Tí'úuwín páadé'in, unbí'wedi wí háy tähkí giwiyedee, hewänbo tobá undádí wígw'ó'hpí wänbo wa'di na'inbí pí'ná khó'yé unbí'gedi wây'ánshamáa, hediho hânho wíyá wâymuní'in gida?, hedi unbí'piye?

gimú-ídí ívísó'dinde? Naa Paul háyänbo dáysó'dêe wâymúnídí, hewänbo i Penísendi dí'ahkhánde?.

19 Owáy Na'inbí Sedó Jesus nawáy'äãdi iví páadépiye' giwin dihaydi, gitsíkha unnân iwebá wâymúnídí, hedá un ímuudá gihíhchangít'óe, hedá unbí'gedá ívíyêngihée'amí, wí háäwí git'anpóe'i' ímuu waagibá.

20 Un ímuudânkun na'in hânho híwó' gichanpo' hedá ívíhíhchando?.

3

1-3 Na'in hânho gihangin'ânda' háa un únpo'in, hedí báyéki gitaachanpóedí wígitíkhakanda'pí gínhanginpúwí'in, hedânho gi'ân shánki híwó' namúni kinnân íví'amí'in: Naa oe Athens o'ân dihaydi iwebo dáywóyí', hedí iwedi na'inbí tí'úu páadé'i Timothy unbí'piye' âysan, i-á na'indadí it'ôe'o' t'owa ovâyt'ôe'amídi Yôesi Tádávi híwó'di tuu Christ-ví'gedí. Hedího unbí'piye' i wâysan wovâykweweawaatu'âamídi hedá wovâykhäge'namídi shánki kay'indi Christ-ví'piye' úvíwhäyú-ídí, hedânho i t'ôephade únpo'e'i' namuudi wí'úvíyâ'amípidí unbí whäyú iwedi. Unbo únpihanginná Yôesi Tádádi ná'i t'ôephade dînpúwí'in imä?.

4 Wa'di undadí giyi' ihaydibo wa' napóepídibo' ihayda' wâytu'o' âyt'ôephadegít'óe'in, hedí únhanginná hanho napóe'in.

Timothy-di Paul óetu'an in Thessalonica-win méesate'in t'owa híwó' dimännin

5 Hedânkun báyéki otaachanpóedí wídwíntíkhakoedípi Timothy unbí'piye' dósanídí. Naa hânho ohangin'ânda' unbí whäyú i'gedí háa kay'in únmuu'in háa yoe. Áyíngi iwe o'ânwän gá o'ândân hádíwáy i Penísendi wovâyt'annin, hedí wovâyt'andá háäwí t'ähki ungi' íví'andi pedee'in gínpuwí.

6 Hewänbo nää-á Timothy na'inbí'we nawáypówá, hedí wí híwó'di tuu úvíkanhon ní'gedí dínkán. Idi dítu'an unbí whäyú wa'di únkay'in hedá séegí-á bînmáa'in, hedá háädi wänbo t'ähki na'inbí'gedí híwó'da' úví'ánshaamáa'in, hedá ta'gendá ída'in wíyá díwáymúní'in, na'indi wâymúní'in gida' waagibá.

7 Hedânho tí'úuwín páadé'in, wa'di híwó'bo úvíwhäyunde'in gínhanginpóe ihaydi báyéki gihíhchanpóe, tobáháa báyéki kâyi t'ôephade iwe gikw'ôn wänbo?.

8 Nää gínhanginná unbí whäyú Na'inbí Sedó Jesus-ví'piye' kay'in únmuu'in, hedího hânho sa'wó' na'inbí wówátsi áyhon.

9 Na'indi Yôesivi'piye' wâyúusu'odi hânho gihíhchanpo', hedího un ímuudi tobáháa háyú Yôesi Tádá áykú'daa'o wänbo, ihay kú'daa wänbo wa' wí'ây'ohpi.

10 Khuu-á thaa-á pín ta'ge haydi Yôesi Tádávi'piye' ívíúusu'o' idi dípunmäänídí unbí'piye', hedânho wíyá wâyhá'amídi, hedí handídi wíyá háäwí úntáy'i' íháhpúwí shánki híwó' úvíwhäyú-ídí.

11 Yôesi na'inbí Tádá hedá Jesus na'inbí tsondi hay'i-á áyda'máa unbí'piye' díhúuwídi.

12 Gida'po' Na'inbí Sedó Jesus-di wovâykhäge'namídi hedânho shánki wänbo wí'ná táye úvíséegíhúuwí, hedá wé'ge'in t'owa-á wá' hanbá bînséegíhúuwí.

13 Handíânho Na'inbí Sedó Jesus-di unbí pí'ná khor'yé shánki wovâykaymäáni, hedího owáy i nawáypówá ihaydi t'ähki in wé'ge'in t'owa iví'in únmuu'in wóegé, undá yä'dâa'inbo Yôesi Tádávi páadépiye' úvíwínú-í, hedá wên háawin wên wänbo wovâyt'e'p'íde-í'in wíwînmá've-ípi unbí pí'ná khor'yé.

4

Gínkhây'ä' híwó' na'inbí wówátsi âyhûuwí'in Yôesi âyhíhchannamídí

¹ Tí'ûuwín páadé'in, náä ná'i wâytu'âamí: Háa unbí wówátsi bínhûuwí'in Yôesi Tádá bínhíhchannamídí wâyhá'anho', hewänbo Na'inbí Sedó Jesus-di dínk'û' wâydaa'amídí hedá wâytumakhe'amídí shánkí wänbo úvísó'dêe-í'in kin úví'âamídí.

² I tsontu wâytu'andi' un úhanginnânho', hedi ná'i tsontu-á Na'inbí Sedó Jesus-ví'wedân na'ä.

³ Kinnân Yôesi Tádá nada' úvíkanhûuwí'in: Yä'dâ'inda' unbí wówátsi bínhûuwí, hediho to'wí unbí sedó háa kwiyo' wí'únmuupí-ádí wí'úvíwhokwomá've-ípi.

⁴⁻⁵ Yôesi Tádá nada' un úhanginnání'in háa unbí túu'ú bínsonmá've-í'in, hedânho yä'dâ'in ímúní hedá t'owadá wovây'a'geení, hedi unbí túu'údí háa íwänpichaa waagida' wí'úví'âamípi, hedânho in wé'ge'in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in dívíkanhon waagi wí'úví'âamípi.

⁶ To'wí wänbo wí'únkhây'âhpi wiyá to'wí Jesus-ví'piye' iwähâyunde'i híwó'pí óemá've-í'in háa iví kwee háa sen óekwee-í'in. Thay'eedi hedá kay'indá ho wâytu'an, Na'inbí Sedó Yôesidi in to'wên han díví'o'indá ovâytechänukhâymaa.

⁷ Yôesi Tádádí na'in dívíkánnan iví'in gimúnídí hedânho yä'dâ'inda' gipúwídí, tsé waagi'inbá giyëenidá yoe.

⁸ Hediho to'wên ná'i híwó'di háhkan dâyyoegimáadáho wí hí' t'owaví'da' wí'ovâyyoegi'opí, hewänbo Yôesi Tádáví hí'-ân ônyoegi'o'. Yôesi Tádádânho iví P'oweahâa' dímâgi, hedi ná'i P'oweahâa-á yä'dâ'i namuu.

⁹ Wínatáypí naadi wâyta'nami'in háa únkhây'ä' in wé'ge'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in bínséegíhûuwí'in. Yôesi Tádádí ho wovâyhá'an kin úvíkanhûuwí'in.

¹⁰ Hedi ta'gendi undi t'âhkí in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in hää Macedonia nange dikw'o'nin bínséegí, hewänbo kaygi'di wâytumáa wiyá shánkí wänbo bínséegíhûuwí.

¹¹ Úvísó'dí'be-í unbí wówátsi hanginpi híwó' bínhûuwídí, hedá ún'âyíngiwó'náhpí i'ge wí'úvítomá've-ípi, hedá unbí wówátsi únmuu'igí' úvít'ôe'âamí bínpichä't'aanídí, háa na'indi wâytu'an waagibá.

¹² Kin úvíkanhondi t'owaví khäge' wí'úntâynípi, hedá háa unbí wówátsi bínhon waagidi t'owa Yôesiví'piye' dívíwhâyundepí'in dimuu'indá wovây'a'ginhûuwí.

Háa napuwagít'óe'in Jesus nawáy'ää ihaydi

¹³ Tí'ûuwín páadé'in, gida' un úhanginnání'in háa in to'wên unbí wówátsi dâybowa'in dínpuwagít'óe'in. Wáy wên t'owa-á i'gedi wídínhanginnáhpí, hedânkun to'wí nachuu ihaydi dik'âykháapo'. Naa wó'da'pí íchanpúwí'in háa in dichaa waagibá.

¹⁴ Ívíwhâyunde Jesus nachuu'in hedá nawáywówápóe'indá, hedânkun kin wá' ívíwhâyunde': To'wên Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in unbí wówátsi dâybowa wänbo', Yôesi Tádádí ovâywáywówápaa-í Jesus-ádí dikwó'nídí owáy nawáy'ää ihaydi.

¹⁵ Ná'in wâytukankhâymaa'in Na'inbí Sedó Jesus-ví hí' únmuu: I nawáy'ää ihaydi in to'wên unbí wówátsi dâybowa'inbí páadébo na'in wa'dí giwówáyí'in iví'piye' wíginánpí.

¹⁶ Kinnân napúwí: T'owa dit'óe-í wên tsontu kaygi nakeetú'nin waagi'inbá, hedá i p'ó'dédí' makówáwi t'ôepa'âq'iví tuu waagibá-á, hedá

Yôesi Tádávi tenphé waagibá-á. Ihaydáhá? Na'inbí Sedó Jesus-á makówáda nawhání. Ihaydibá in to'wên dihánnin Jesus-vi'piye? dívíwhäyü?indá diwáywówápúwí,

17 hedáhá? na'in wa'di giwówáyí?indá wé?ge in dihánnindádí oe okhúwá nakw'ó? diwepiye? dípiyegít'óe, hedi iwe Na'inbí Sedó Jesus äyyáy-í, hediho i-ádí hánhay wänbo t'ähki gikwó?ní.

18 Hediho únkhây'ä? ná'i hääwí i'gedi wí'ná táye úvíhí'má've-í'in hedânho wí'ík'áykháa-ípídí.

5

Gínkhây'ä? gikhâyümü?in Jesus nawáy'ä-í-dí

1 Tí'úuwín páadé'in, häädi háa wé'i thaa Jesus nawáy'ä? i'gedi wáyta?namí'in wínatáypí.

2 Unbo ta'gendi únpihanginná Na'inbí Sedó Jesus nawáy'ä?in, hewänbo wíhanginnáhpí häädi i thaa nanání'in. Wí sänbi tsíkhagipí khu'déedí na'ää waagibá, Jesus wá? tsíkhagipí napowagít'óe.

3 T'owa ditú?be-í, "Hääwí t'ähki áyngipídíbo híwó? gínmän, hediho há'to hääwí wänbo híwó?pí? gínpúwí." Hewänbo wa'di há'wáa dívíhí'maadíbo t'ôephade dínpúwí, hedi há'to iwedi bahpíbo dipée-í. Tsíkhagipí ná'i dínpuwagít'óe, wí kwee nats'an'eyehaypo? waagibá.

4 Hewänbo tí'úuwín páadé'in, undá wên t'owa khuu ee dithaa'in waagi'in wí'ímuupí, undá híwó? únkeet'óe, hediho Jesus nawáy'ä?i thaadi áyngipídíbo wíwovâyhónípí, wí sänbidi wovâyhóní waagibá.

5 Undá t'owa hääwí t'ähki thaadida? úví'o?in hedá nakohthayná? ní?ge ímännin waagi'inbá ímuu, in t'owa hääwí t'ähki khuudi nakohkeet'óepí ee díví'o?in waagi'inbá wígimuupí.

6 Hedânho wíngkhây'ähpi t'owa yó'in dimuu'in waagi'inbá gimúni'in, hewänbo giyósa?wo waagi gikwó?ní, hedá na'inbí tsiyekandá híwó?dá äy'áyngihúuwí.

7 Khu'déedân t'owa diyókhâyä? hedá dívísuwäyíyéndé?.

8 Hewänbo na'in thaadi'in gimuu, hediho na'inbí tsiyekan gínkhây'ä? äy'áyngi'äämí'in. Yôesivípiye? ívíwhäyü-í hedá t'owa-á äyséegíhúuwí, hedi kin íví'odá wên sundado dikhâywinnin waagi'inbá gimúni, inbí píhkhú iwe?i kwäk'u aa dívípitógidi inbí túu'ú dây'áyngi'amídí. Hedá pín ta'gedi gitsíkha-í Yôesidi dîn'aywoenídí, hedi handida in sundado inbí kwäk'u p'ôhkhándá inbí p'ôn dây'áyngi'o?in waagi'inbá gimúni.

9 Na'inbí Sedó Jesus na'ingí? i'annin namuudi Yôesi Tádádí díde?man dîn'aywoenídí, t'aydi dituchänú-í-dá yoe.

10 Jesus na'ingí? nachuu, hedi owáy nawáy'ää ihaydi tobáháa na'inbí wówátsi äybowa wänbo háa wa? giwówáyí wänbo? hánhay wänbo t'ähki i-ádí gikwó?ní.

11 Hediho wí'ná táye úvíkay'äämí hedá úvíkweewaaenwaatu'äämí, háa nää úvíkanhon waagibá.

Báyékí hääwí i'gedi ovâyutumakhe'an

12 Tí'úuwín páadé'in, ná'in na'indi wáyda'máa: Bîn'a'ginnamí in to'wên unbí?ge diyí'in Na'inbí Sedó Yôesidi ovâykw'ódi'in wovâyphúuwídí hedá wovâyhá'amídí. Indá kin dây'amídí báyékí dívít'ôemáa.

13 Hediho ná'i hääwí wovây'o?i namuudi báyékí bîn'a'ginhúuwí hedá bínséegíhúuwí. Hedi t'ähkídíbo tsäaginpídíbo wé?ge íthaa-í.

14 Tí'úuwín páadé'in, ná'in tumakhe wá' wâymääni: In dit'ôeda'pí'in bîntu'âami ha'min wídimúní. In dikhuwôeda'in dimuu'in ovâykhäge'namí wídkhuwôeda'-ípí. In kay'indi dívíwínúndepí'indá wá' ovâykhäge'namí. T'ähki t'owa-ádi úvíbo'atä'amí.

15 Wí to'wídi wíyá to'wí híwó'pí óe'andáho', wíwínkanmäänípí i wí'di híwó'píba ónwáybuunídí, hewänbo undá únkhây'ä' häädi wänbo t'ähki úvisó'dêe-í'in wí'ná táye híwó'da' úvíkanhúuwídi, hedá wé'ge'in t'owa t'ähká wá' hanbá bînhúuwí.

16 Häädi wänbo t'ähki íhíhchaa-í.

17 Häädi wänbo t'ähki íkhâymuní úvíyúusu'amí.

18 Íkú'daapúwí tobáháa háa napóe wänbo'. Kinnânkun Yôesi Tádá nada' úví'âami'in, gá Christ Jesus-ví'in ímuudân.

19 Í Yä'dâa'í P'oweahhâavi t'ôe wíwín'ahkhâa-ípí.

20 Yôesi Tádávi tukhe'min dimuu'inbí hí' hääwí dínchä'muupí waagibá wíwínchánhúuwí.

21 Hewänbo hääwí t'ähki híwó' bîntayí'ní, hedá i híwó'di namuu'idá' bînkxonhúuwí.

22 T'ähki yä'dâapi' namuu iwedi úviyâa'amí, tobáháa hääwí namúní wänbo'.

23 Yôesi Tádádi díkhäge'do' ánsaaginpídíbo gikwo'nídí, hedí idânho wovâykhäge'namí wá' yä'dâa'inda' ímúnídí, hedí idá unbí wówátsi thaa t'ähki wovây'áyíngi'amí, unbí p'oweahhâa-á unbí hâa-á hedá unbí túu'ú-á, hedânho owáy Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ä' ihaydi hääwídi wänbo wíwovây't'e'p'íde-ípí.

24 Hedí Yôesi Tádádi ta'gendi wovây'áyíngikhâymaa. Idá wovây'tukánnan iví'in ímúnídí, hedí háa natú' waa ta'gendi i'o'.

25 Tí'úuwín páadé'in, dînyúusu'âami.

26 T'ähki in wé'ge'in méesate'in tí'úuwín páadé'in iwe dikw'ó'nin bînséegísengitü'âami.

27 Naadi wâytsónmaa, ná'in ta'nin t'ähki in wé'ge'in méesate'in tí'úuwín páadé'in dit'ôe-ídi bîntu'amí, gá Na'inbí Sedó Jesus kin nada'dân.

28 Na'inbí Sedó Jesus Christ-di iví séegísehkanä wovâymaa.

In Eedi'in Ta'nin Paul-di In Thessalonica Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâyta'nannin

¹ Na'in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi ná'in ta'nin wâyta'do' un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'in, Yôesi na'inbí Tádáví'in hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'indá ímuu.

² Yôesi Tádá-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkanä wovâymaßní hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpidíbo' íkwô'nídí.

Paul-di ovâyûusu'o' t'ôephade dínpóedí

³ Tí'úuwín páadé'in, un ímuudi gínkhây'ä' häädi wänbo t'ähkí Yôesi Tádá áykú'daa'amí'in, hedá híwó'dá namuu han íví'amí'in, gá unbí whäyü Jesus-ví'piye' shánkí kay'in únpuwamändân, hedá shánkí wänbo-á wí'ná táye-á úvíséegíkanhondá.

⁴ Hedânkun wähää wänbo t'ähkí Yôesi óe'a'ginmä' eeye híhchandi unbí'gedí ívíhée'o', gá úvíyää'odân hedá úvíwhäyühondá tobáháa unbí whäyü únmuudiho t'owadi wovâywha'o hedá wovây t'ôephadekando wänbo'.

⁵ Yôesi Tádáví'in ímuudíbo nääho un bînt'ôephadende', hedího i-ânho natúní un ihay híwó'nin ímuu'in makówápiye' ímu-ídí. Hedí handídi ídi na'in dínkeeyo híwó'da' i'o'in, i híwó'di ún'ä'i' wovâymaßí.

⁶ Gínhanginná Yôesi Tádá-á ta'ge i'o', hedího in to'wêndi wovây t'ôephadekando'inbá ídá hanbá ovây t'ôephadekankhây máa,

⁷ hewänbo un nää bînt'ôephadende'indá unbí t'ôephade iwedi wovây yâakankhây máa, hedá na'indá wá' hanbá díkhây máa. Ná'indáho napúwí owáy Na'inbí Sedó Jesus nawáypówá ihaydi. Owáy makówádí nawáy'ädi nakeepuwagít'óe íví kay'in makówáwin t'ôepa'aa'in wógegé hedá wí phaa kop'í'áade'i nakeet'óe'i waagi'ba' wógegá.

⁸ Ihaydíba' in to'wên i híwó'di tuu namuu'i' íví'gedí wídyá'a'gínhonpí'indádí hedá in Yôesi Tádá óetaa'i'in wídida'pí'indádí ídi ovây tuchänukhây máa.

⁹ Hedí kinnân inbí tuchänu dínmúní: Hânhay wänbo t'ähkí dipedeeyêení, gá Na'inbí Sedó Jesus-ví'wedi ovây wiyekhây máadân, hedá íví kay báyéki únmuu'indá há'to dâymúní.

¹⁰ Ná'i napuwagít'óe owáy i thaa Jesus nawáypówá ihaydi. Ihay thaa in to'wên íví'piye' dívímägi'in he'ennin ovây páa-í, hedí ná'in íví'piye' dívíwhâyunde'indíba' óetegek hây máa. Hedá undá wá' na'inbí hí' wâyphade'andi' dínwhâyunde'indádíba' íkwô'ní.

¹¹ Hedí ná'i gínhanginnândího', häädi wänbo t'ähkí wâyûusu'o'. Na'inbí Yôesídi wovây tükánnan íví'in ímúnídí, hedího áyda'máa ídi wovâykhäge'namídí híwó' unbí wówátsi bínhúuwídí hedânho i-á natúnídí ta'gendi íví'in ímuu waagi íthaa'in. Áyda'máa wá' in kay wovâymaßnídí hedânho háa ída' waagíba' híwó'nin ímúní, hedá íví kaydí wá' wovâykhäge'namí bînbowá-ídí hääwí t'ähkí úví'o'i Jesus-ví'piye' úvíwhâyunde'indí.

¹² Hedí owáy ná'i ívíûusu'o'i napóe ihaydi unbí híwó'di wówátsi únmuudi t'owa ditúní Na'inbí Sedó Jesus hay'i namuu'in, hedá undá he'ennindá ípúwí íví'in ímuudi. Ná'i-á napuwagít'óe gá Yôesi Tádá-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí inbí séegísehkanä wovâymaßígdân.

2

Háa napúwí'in Jesus nawáy'äápídíbo'

¹ Tí'úuwin páadé'in, Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ä', hedí i na'än diwe díwé'gekhâymáa, hedí náä i'gedi wâyhí'khâymáa.

² Ma'di wí to'wídí wovâytu'âamí Jesus-ví thaa ho ûnpówá hedího nawáy'ää gin. Hedá wá' ma'di wovâytu'âamí ná'i háäwí i'gedi ûnhanginná'nin gá wí p'oewaahâadi óetu'andân, háa wí hí' i'gedi nat'oedá, háa wên ta'nin dônta'nannin diwá kin nata'muudá. Hewänbo kin to'wídí wovâytu'andáho naadi kay'indi wâyümáa wesebo wí'yashapúwípí háa báyéki áyíngi-á wíwovâyäänípí.

³ Wíwínmäänípí to'wídí wänbo wovâyýâa'amídí in ta'gen namuu iwedi, tobáháa dívíkhäädé wänbo'. Wa' Jesus nawáy'äápídíbo ná'i wâyütukangít'óe'i napuwagít'óe: Báyéki t'owa Yôesi Tádáví'wedí dívíyâakankhâymáa hedá i to'wí yä'dâapíkan t'ähkí ikhâymáa'i nakeesogegít'óe, i-á ha'bi namuu napedeegít'óe'i'.

⁴ Ná'i to'wí yä'dâapíkan t'ähkí ikhâymáa'i-á háäwí wänbo t'ähkí t'owa inbí yôesi dínmuu waa kin dâychaa'i hedá dâya'ginmä'i-á iyoegikhâymáadáhá' i-áho ná'i háäwí t'ähkí shánkí kw'áye ipitegekhâymáa, hedá Yôesi Tádáví méesate hay'i ûnmuu iwe wänbo wí'bo ipisogekhâymáa hedí natúní "Naa-áho Yôesi omuu."

⁵ Ti wí'ún'ánshaapí'an wa' undádí oyi' ihaydibo ná'i háäwí t'ähkí i'gedi naadi wâyütü'annin?

⁶ Owáy ná'i yä'dâapíkan t'ähkí ikhâymáa namuu'iví thaa ûnpóe ihaydáho i-á nats'ankeepúwí, hewänbo náä háäwídí óe'ahkhánde', hedí unbo ûnhanginná háäwí namuu'in.

⁷ Náäbo báyéki yä'dâapíkan kaadibo dâykanmáa, hewänbo wí to'wí náä ná'i yä'dâapíkan i'ahkhánde' hedí kin wa' ikanhúuwí óeyâ'an píhay.

⁸ Hedí owáy óeyâ'an dihaydânho i to'wí yä'dâapíkan t'ähkí ikhâymáa'i namuu'i nakeepúwí. Hewänbo owáy Na'inbí Sedó Jesus napówá ihaydi ná'i yä'dâapíkan diví wówátsi óekwee-í óewänpisiphaydeedibo', Jesus-ví kohthay ûnmuu'idibo óehéyí.

⁹ Hewänbo óehaypídíbo' i Penísendi di kay óemääní t'ämägí' pínán t'óe i'amídí t'owa ovâyhóeyówhâyü'amídí,

¹⁰ hedí t'ämägí' yä'dâapí' namuu'i wóegé wá' nayëëní in dipedeegít'óe'in dimuu'in ovâyhóeyó'amídí. Indá dipedeegít'óe gá in ta'gen namuu'in ovây'aywoení'in wídâyséegíkhâymáapídân.

¹¹ Hedího Yôesi Tádáví in ta'gen namuu'in diwedí dívíyâa'amídí ovâyääní, hedího hôeyóda' dívíwhâyükhâymáa.

¹² Hedí ná'in namuudi to'wên t'ähkí in ta'gen namuupí'in dívíwhâyüundedí híhchandi dívíyä'dâapítsiye'o'indáho Yôesi Tádáví ovâyütüchänukhâymáa.

Nakhây'ä' inbí whâyü kay'in dínmúni'in

¹³ Tí'úuwin páadé'in, un Na'inbí Sedó Yôesidi wovâyyséegí'in, un ímuudá háädi wänbo t'ähkí Yôesi Tádá äykú'daa'o', gá hán'oe naná' dihaydibo idi wovâyde'mandân wovây'aywoenídí. Hedí i Yä'dâa'i P'oewaahâadi wovâykhäge'máadi Yôesi Tádáví'in ípúwídí hedá in ta'gen namuu'in bínwhâyüundedí idi wovây'aywon.

¹⁴ Yôesiví híwó'di tütü na'indi wây't'óe'andi' í't'oe ihaydi idi wovâyütükánnan iví'in ímúnídí, hedânho Na'inbí Sedó Jesus Christ hay'i namuu waagibá un wá' he'enniná ímúnídí.

15 Hedihó tí'úuwín páadé'in, to'wí wänbo wíwínmäänípi wovây'egó'amídí háa úvíwhâyunde waagi, hedá in khuu na'indi na'inbí hí'dá hedá ta'nindá wâyhá'annin wíwínyoe'amípi.

16-17 Yôesi na'inbí Tádá gínmuu'idi dínkeeyan idi na'in díséegí'in, hedi iví séegísehkaná ûnmuudibo na'in díkhäge'nän häädi wänbo t'ähki kwee waa sen waa gi'á'be-ídi hedá ta'gendi gínhanginnánídi hääwí natú'i dímmääní'in áyhóní'in. Hedihó Yôesi Tádá-á hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-á áyda'máa shánki wovâykhäge'namídi un wá'kwee waa sen waa í'âanídi, hedá áyda'máa in kay wovâymmäänídi hedânho t'ähki híwó'di namuu'ida' úví'âamídi hedá híwó'di i'gedida' úvíhée'amídi.

3

Paul-di ovâyda'máa ônyúusu'amídi

1 Tí'úuwín páadé'in, náä ná'i wâytu'âamí: Na'in dínyuusu'amí, hedânho háa unbí'ge napóe waagibá Na'inbí Sedó Jesus-ví tuu ûnmuu'i' wesebo t'âmäpiye' t'owa dínhanginpúwídi, hedá t'owadi Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-ídi.

2 Hewänbo to'wên t'ähki Jesus-ví'piye' wídíwíwhâyundepí, hediho úvíyúusu'amí wá' Yôesi Tádádi hä'in t'owa hânho yä'dâapí'in dimuu'in ovây'ahkhâa-ídi hedânho na'in wídíwóyí'nípidí.

3 Na'inbí Sedó Jesus háa iví tuu imägi waagi i'o', hedi idân in kay wovâypâkhâymaa hedá i yä'dâapí' namuu'ivi'wedi wovây'âyíngikhâymaa.

4 Hedá wá' Na'inbí Sedódi naa díkhäge'máa ná'i dáywhâyú-ídi: Undá t'ähki háa wâyýôn waa úvíkanhon, hedá hanbo-á úvíkankhu'wakhâymaa.

5 Na'inbí Sedó Jesus-di wovâypahúuwí hedânho Yôesi Tádávi séegí ûnmuu'in unbí pí'ná khó'yé bínmá've-ídi, hedá wá' háa Christ i'an waagibá un wá' hääwí t'ähki i'gedi úvíyää'amídi.

Dínkhây'ä' wí'inbo híwó' dívít'ôe'amídi

6 Tí'úuwín páadé'in, ná'in tsontuu Na'inbí Sedó Jesus Christ-di dínk'ú' wâymmäänídi: Wí to'wí na'inbí tí'úu páadé'ibá namuu'i bâa'in wówátsi ihondáho hedá na'indi wâyhá'an waagi wínathaapídi, undá wí to'wí kí'bi namuu'ivi'wedi úvíyâa'amí.

7 Unbo únpíhanginná háawin wówátsi áyhonnin undádi giyi' ihaydi, hediho háa na'in íví'o waagibá un wá' únkây'ä' hanbá úví'amí'in.

8 Undádi giyi' ihaydi na'in wígibâakw'ôhpi na'inbí wówátsi áy'amídi, hedá wá' wáymúu wänbo-á wá'âapídi wí'íwíhúuyánpi, hewänbo khüu-á thaa-á shánki ívít'ôe'an hedânho un wí'úntâyínípidí unbí chä' bínhanú-ídi hääwí dímmäänídi.

9 Ha'wâa íví'an hedânho únkeepúwídi háa un wá' únkây'ä' waa unbí wówátsi bínhúuwí'in, hedi kin íví'an tobá wâydaa'amí'in díhääwímmäänídi gínk'óe wänbo'.

10 Wa'di undádi giyi' ihaydibo ná'in tsontuu wâymagi: To'wí nat'ôeda'pí-á wíwínhúuyôenípi.

11 Kin wâyhí'máa gínhanginpóedí wây wên un diwedi úvibâawhaakwomáa'in. Báyéki dínwó'nän waagibá díví'o', hewänbo dín'âyíngiwó'náhpí i'geda'män dívít'ôe'amídi.

12 Na'inbí Sedó Jesus Christ-di na'in dínk'ú' kí'min t'owa ná'in tsontuu áymmäänídi hedá kaygi'di áytú'âamídi: Hanginpi híwó' inbí wówátsi dáyhúuwí, hedá dívít'ôe'amí inbí wówátsigí' dáychä't'âanídi.

13 Hewänbo tí'úuwín páadé'in, undá ihayda' híwó'da' úvíkanhúuwí, wí'úvíwóyí'nípidí.

14 Wí to'wí nǎ'i hí' nǎ'in ɬá'nin diwe wâɬɬá'nannin i'a'ginnanpídí, to'wí namuu'in bîn'áyîngi'ámí, hedá i-ádá wí'íyêenípí hedânho nawôeda'púwídí.

15 Naa wó'tu'da'pí to'wí hǎ'bi' namuu'i' unbí hǎnbi' únmuu waagibá bînchaamá've-i'in, hewânbo shánkídí unbí tí'ûu bîntumakhe'o waagibá nǎ'i to'wí bîntumakhe'ámí hedânho i-á ûnhanginpúwídí híwó' wí'ikanhonpí'in.

I t'ǎ'gi hí' Paul-di ovâɬɬá'nandi'

16 Na'inbí Sedó Jesus-dân díkhäge'do' ánsaaginpídíbo gikwɔ'nídí, hedí tobáháa napóe wânbo'idáho hǎädi wânbo t'ǎhkí han wovâykhâymáa, hedá ibá undádá namú-í.

17 Hedí nǎa naa Paul omuu'idi naví mandibo wâysengitɬá'do', kinbá t'ǎhkí ɬá'di dósan deeye dáy'o'. Kinhêe dóta'do hedânho ûnhanginnánídí ta'gendi naví'wedí na'ǎ'i namuu'in.

18 Na'inbí Sedó Jesus Christ-di un t'ǎhkídí iví séegísehkanä wovâymääni.

In Páadé'in Ta'nin Paul-di Timothy Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i ná'in ta'nin dóta'do'. Naa Christ Jesus-ví t'ôekhuwa'i omuu, Yôesi Tádá na'inbí aywondi gínmuu'idi hedá Christ Jesus i pín ta'ge haydi áytsíkha'máa'idá dítu'andi kí'bi t'ôe'i omúni'in.

² Naadi u Timothy ná'in wînta'do'. U-á navi kodi'di ay waagi'ba unmuu, naa waagiba Christ-ví'piye' biwhâyundedi. Yôesi Tádá-ádi hedá Na'inbí Sedó Christ Jesus-ádi séegísehkaná wóemááni hedá uvi'piye' da'iyapúwí hedá wóekhäge'namí ánsahaaginpidíbo' uncha'nidí.

Paul-di ovâytumakhe'an díví'áyîngi'ámídí in hôeyó'in háhkanninbí'wedí.

³ Naa oe Macedonia nangepiye' omääpidíbo wítumakhe'an, hedí náá-á inbí wítumakhekhâymaa: Oe Ephesus búu'úbo biwóyí'ní, gá iwe wên t'owa piháa dâyhá'odân, hedí udi ovâyôeni ha'wâa wídíví'âamípi'in.

⁴ Ovâytu'âamí wídívíhí'má've-ípi ná'i háäwí pehtsiyeda' waagi'ba namuu i'gedi hedá inbí hehâäwin thehtáy pahpá'inbí kháwá háädibo hânho báyéki dinta'muu i'gedá. * T'owa ná'i háäwí i'gedida' dívíhí'máadáho dívíwânpit'aymaa, hedího kin díví'odá inbí hí'dí há'to ovâykhäge'namí díví'amídí háa Yôesi Tádá natsonpóe waa, hewânbo iví'piye' ívíwhâyundedá gínhanginná háa natsonpóe'in íví'amídí.

⁵ Hedího oda' udi kin ovâyôeni'in hedânho in séegi dâymá've-í'in. Hedí híwó'dida' inbí ánsaa dínmuudáho', hedá háäwí híwó'di namuu'in dínhanginná'dida' díví'odá, hedá Yôesi Tádá'píyá pín ta'ge haydi dívíwhâyundedá, handidânho ná'in séegi dâymá've-í.

⁶ Hewânbo wên t'owa-áho han wídíví'opí, hewânbo háäwí nachá'muupí i'gedida' dívíhée'odi Yôesiví ta'ge'in p'óegedí dívíhänge'an.

⁷ Dida' háhkannin dipimúni'in hedânho t'owa Yôesi Tádá'ví tsontu'u in t'owa ovâyhá'amídí, hebo inbo wídika'póya'pí háa dítu'nin, hedí tobá di'ánde' wânbo dínhanginná'nin háa dívíhí'máa i'gedi, ta'gendi wídínhanginnáhpí.

⁸ Gínhanginná Yôesi Tádá'ví tsontu-u-á híwó'dida' únmuu'in, hewânbo ta'ge ovâyhá'amí'in nakhây'ä'.

⁹ Ná'i-áho gínkhây'ä' gínhanginnáni'in: Yôesi Tádá-á iví tsontu'u wí'imägipí in t'owa inbí wówátsi ta'ge dâyhonningí', hewânbo t'owa kinnân díví'o'ingí'-ân: Tsontu'u dâya'gínhanúnde', t'óyanpí'indá dimuu, Yôesi Tádá-á wí'óe'a'gínmähpí, díví'taywó'do', Yôesi Tádá-á wídikw'óhpí, Yôesi Tádá'ví háäwí-á únchá'muupí waagá dâyo', inbí yíyá-á tádá-á báyéki ovâywhá'o', dâyt'owahanúnde',

¹⁰ tsé waagi'inbá diyi', sená'dá wây-á sená'dádíbo dívíwhqkwomáa, t'owa-á ovâyhónde' ovâyku'ch'âanídí, hôeyó'indá dimuu, ovâytyó'dodá dívíwânpíhóeyó'o', hedá wíyá háäwí ha'wâagi namuu'idá'ba dívíkanhondibo in ta'gen háhkan namuu'in dâyyoegimáa.

¹¹ Yôesi Tádá i áytegende'idá naa dísóge t'owa dovây't'ôe'amídí háa iví hânho híwó'di tuu úntú' waa ná'in háhkan ní'gedi.

Paul-di Yôesi Tádá óekú'daa'an

* **1:4** In Huđíyo inbí hân'oe'in thehtáy pahpá'inbí kháwá dâyta'kw'ódi inbí'gedi wídín'óde-ípídí, hewânbo wá' inbí'gedi dâyo'ógédípaadi dívítu'hkando ná'i ógédí i'gedi háa ta'gen namuu'in háa yoe.

12 Na'inbí Sedó Christ Jesus dókú'daa'o' gá nachanpóedân naa híwó' dó'amí'in háa dítu'an waa, hediho naa dísóge iví t'òe dôn'amídí, hedá dókú'daa'o wá' in kay dímgídi kin dáykanhúuwídí.

13 Hedi idá kin naagí' dín'an tobá a'ginhápí waagi iví'gedi dáyhí'máawän wänbo', hedá yanáká dó'an, hedá iví t'owa-á dovâywha'an. Hewänbo Yôesi Tádá navi'piye' nasehkanápóe wídínhanginnáhpídí ta'gendi háa dáy'o'in. Nă'i hăäwí dáykanmáa wa'di Christ-ví'piye' dáywhâyundepídíbo'.

14 Hewänbo Na'inbí Sedódá hânho báyéki séegísehkaná dímgí. Nă-áho Christ Jesus-ví'piye' dáywhâyunde hedá dóséegí wá'.

15 Nă'i tų naadi wáytukankhây máa'i-áho whâyuwó'di namuu, hediho t'owa dínhây'ă' t'ăhki dâyséegí'amí'in: Christ Jesus-á năa oepáa k'aydipiye' na'ăa na'in t'aywó'to'in gimuu'in dín'owóyé-ídí. Hedi náaho i shánki p'ândíkí' omuu.

16 Hewänbo Yôesi Tádá navi'piye' na'iyapóe, hedânho in to'wên dívíwhâyukhây máadi in wówátsi nahánde'pí'in dáykéyí'indáho naa i shánki p'ândíkí' omuu'i dímuní háa dín'póe waa, hediho indá dínhanginpúwí Christ Jesus hânho nabo'atá'in.

17 Hăädi wänbo t'ăhki Yôesi Tádá ây'a'ginhúuwí, hedá kw'áayébo' âymá've-í. I-ân i tsondi shánki hay'i namuu, i-ân wínachu'pí, i-ân wínakee'ănpi, i-ân i wí'da' Yôesi namuu. Hamân.

Háa Timothy ûnkhây'ă' i'amí'in

18 Timothy, u navi ay waagi'ba unmuu'i', nă'i wítumáa'i-á oda' áyngídi năa'amí'in, i-á háa in Yôesi Tádáví tukhe'mindi ho wóetu'an waa bi'amí'inbá namuu, hedi inbí hí'diho wóekhăge'namí Yôesi Tádáví t'òe híwó' mân'amídí, wí híwó'di sundado híwó' ihänbo waagi'ba unmúnídi.

19 Biwhâyü'bé-í nă'in ta'gen hăhkan, hedá hăäwí úhanginná'di híwó'di namuu'indá bikanhúuwí. Wáy wên t'owa-áho nă'i híwó'di hăäwí dáywoegi'an, hediho năa-á piháawi hăhkan dívíwhâyunde'.

20 Hymenaeus-ádi Alexander-ádi ho ha'min damuu. Indáho Satan i Penísendiví mange naadi doványoe'an hedânho dahăhpúwídí Yôesi Tádáví'gedi wídănyanăkíhí'má've-ípídí.

2

Háa in méesate'in t'owa dínhây'ă' díví'amí'in dívíwé'ge'o' ihaydi

1 Páadé kaygi'di wítumáa, u-ádi hedá uví méesate'in t'owa-ádi úvíyûusu'amí t'owa t'ăhki'gi', hedá ingí'-á Yôesi Tádá-á bínhée'amí, hedá i-á bîndaa'amí hăäwí dîntáy'i' ovây măänídi, hedá bînkú'daa'ă'amí.

2 Úvíyûusu'amí i nangewi tsondi hay'igí' hedá t'ăhki in wé'ge'in tsonningí'-á, hedânho khuwôeda'ginpídíbo githáa-í hedá t'owadá t'ămgá wídí'ăamípi, hedá hăädi wänbo Yôesi Tádá-á hedá t'owa t'ăhka'ăy'a'géeni.

3 Híwó' namuu kin ívíyûusu'amídí, hedi kin íví'odi Yôesi Tádá na'inbí aywondi gínmuu'i' áyhíhchando'.

4 Yôesi Tádá-á nada' t'ăhki t'owa ovây'aywoeni'in hedá háa in ta'gen hăhkan namuu'in dihăhpúwí'indá. Hedi i-á t'ăhki t'owagi' namuu,

5 gá wí'da' wí Yôesi na'ândân, hedi i-ádi hedá na'in t'owa-ádi na'inbí pinudi wí'da' wí to'wí gínwin díwóenídi, i-á Christ Jesus-ân namuu, hedi t'owabá napóe.

6 I-á ipimăgídi iví wówátsídi iwá'âa hedânho t'ăhki t'owa wówátsi ovây măänídi. Hedi Yôesi Tádá ide'man i thaa hăädi kin Jesus i'amí'in, na'in dínkeek'úwídí nada'in t'ăhki t'owa ovây'aywoeni'in.

7 Hedí Yôesidi naaho dísóge igí? dáyhée'amídí hedá iví t'òekhuwa'i-á omúnídí, t'owa dovây't'òe'amídí nǎ'i hǎäwí i'gedí. In ta'gen wây'tumáa, wídáyh'òeyómáapí, naaho dísóge'i-ân omuu nǎ'in Hudíyo dimuupí'in t'owa dovây'há'amídí háa dívíwhäyú-i'in hedá hǎäwí ta'gen namuu'i-á.

8 Naa oda' t'ähkí i méesate eeye in senä' inbí man dáytege-ídí dívíyúusu'amídí, hewänbo wídínkhây'ähpí nǎ'i mandibá dívít'aywó'nâamí'in, hedá wé'ge'in t'owa-ádí wídít'áy-ípí, hedá wídívítukannâamípí.

9 Hedá in kwiyä' wá' oda' hǎ'minbá dimúní'in. Indá dínkhây'ä' hówó'da' díví'áwe'bé-i'in, dívíyengi'amígí'da'ba yoe, hewänbo dívípi'a'gindo waa dínchaa-ídí díví'awé-í. Wídívíwänpiphóhkoedi'âamípí hedá wídívíwänpitôenípí báyéki óedo-á, sa'wó'di k'uu-á, aa hânho nachä'muu'i-á, dívíwänpichaa'âamídí.

10 Han díví'âamíví'wedi in kwiyä' dínkhây'ä' sa'wó'nin dívípipáa-i'in hǎäwí hówó'di díví'o'ídi. Nǎ'i-ânho i hǎäwí hówó'di namuu in kwiyä'gí', in Yôesi Tádá dáy'a'gin gin ditú'nin.

11 Kwiyä'dáho hânda'dibo-á a'gindi-á ee méesate dikwo'ní Yôesiví tuu diháhpúwídí.

12 Naa wó'da'pí kwiyä'di in senä' ovây'há'amí'in háa ovây'tsonmá've-i'in, hewänbo hânda'dibo dikwo'ní.

13 Háadan kin otú'? Gá i sen Adam páadé óekhíyédân, ihaydáhá' i kwee Eve-á óekhíyé,

14 hedá wá' i kwee Eve-á i Penísendidi iví hôeyó t'ähkí óedawhâyü'an, i sen Adam-dá yoe, hediho i kweedi Yôesi Tádáví tuu ôn'a'ginhánú.

15 Yôesi Tádádáho kwiyä' ovây'áyíngi'amí díví'ayyo' ihaydi iví'piye' dívíwhâyundedi, hedá t'owa-á dâyséegídá, hedá yä'dâa'in wówátsi-á dâyhondá hedá dívípi'a'gindodá.

3

In méesate'in tsonnin háawin dínkhây'ä' dimúní'in

1 Nǎ'i tuu t'owa ditú'di-á ta'ge'ida' namuu: Wí sen méesatewi tsondi namúní'in nada'dáho', nǎ'i t'òe i'amí'in nada'i-á hówó'di-ânkun namuu.

2 Hediho wí méesate'i tsondi-áho kí'bi namúní'in ûnkhây'ä': Hówó' iví wówátsi ihúuwí hedânho to'wí wänbo há'to ûnkoedí-í iví'gedí natúnídí hówó' wí'i'opí'in, wí'da' kwiyó ûnchá'ní, háa i'ò wänbo-á áyíngídá i'amí, hówó'nin nap'ônbaymúní, t'owa-ádá hówó'di-á namúní, iví k'aygi ee-á in t'owa-á ovây'héegí'amí, t'owagí'-á hówó'di háhkandi namúní,

3 wí suwäto'i-á tsaa'i-á wínamúnípí, hewänbo ûnp'oe kháapí' namúní, wí t'aytūwä'i wínamúnípí, hedí chá' ní'gedá wáhphadá wí'i'ánshaamá've-ípí,

4 iví k'aygidá hówó'di tsondi-á namúní hedá iví áyyä-á háa díví'o wänbo t'óyannindá a'ginhá'indá dimúní.

5 I-á ûnkhây'ä' kí'bi sen namúní'in iví tewhá ee, gá wí sen iví k'aygidí hówó'di tsondi namuupídá Yôesi Tádáví méesate'in t'owa wänbo-á há'to hówó' ovây'áyíngi'amí.

6 Hedí i-áho Jesus-ví'piye' its'anwhâyü'i wínamúnípí, gá kí'bi namuudáho ma'di iyengi-í hedí kin i'andáho Yôesi Tádá iví'gedí natúní it'aywó'nan gin, háa Yôesi Tádá i Penísendiví'gedí natú waabá, iyéngimáadí it'aywó'nan.

7 Hedí nakhây'ä' wá' in t'owa méesate'in dimuupí'indi nǎ'i méesatewi tsondi óe'a'geen'in, hedânho yä'dâapí iví'gedí wídívíhí'máve-ípí hedí Penísendidáho ônphayk'ú' iwá wínowhêe-ípí.

In méesate'in khäge'nin háawin dínkhây'ä' dimúní'in

8 In senä' méesate'in khäge'nin dimuu'in wá' ha'minbá dimúní, hedânho ovây'a'ginhûuwídí, inbí hí' wídây'egó'âamípí, báyékí méena wídâysúwä'bé-ípí, chä' ha't'aa'in wídimúnípí,

9 hewänbo pín ta'ge haydi in háhkan Yôesi Tádádí na'in dínthayannin dívíwhäyü-i.

10 Wa' méesate khäge'gí'in ovâykw'ódipídíbo nakhây'ä' ovâytaiy'ní'in, hedí híwó'nin dipeedáho' ovâyde'mamí.

11 Nakhây'ä' t'owadi ná'in méesate'in khäge'ninbí kwiyä' wá' ovây'a'geení'in, hedá ná'in kwiyä'dá pi'wênbí'gedí yanákí wídívíhí'má've-ípí, hedá sūwāto'indá wídimúnípí, hedá häädi wänbo t'ähkí dívíkanhûuwí hääwí dínkankhây'ä'i'.

12 Wí sen méesate khäge'di namuu'i-á ûnkhây'ä' wí'da' ûnkweecha'nídí, hedá híwó'di tsondi-á namúní iví k'aygidi iví áyyä-ádi hedá in wé'ge'in ûnk'ó'nindádá.

13 Méesate khäge'nindá híwó' inbí t'ôe dâyo'dá t'owadi kw'áye ovâykw'ôení, hedí dínkoedí-í khuwôeda'ginpídíbo dívíhée'amídí Christ Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde' i'gedí.

I hääwí Jesus-ví'gedí ívíwhäyunde'i'

14 Tobá o'ände wänbo hanwaapídíbo uví'piye' omú-i'in ná'i hääwí-áho nääbo wínta'do',

15 hedího ohayyêepóedáho' ûhanginnání háa t'owa dínkhây'ä' dívíkanhûuwí'in in wé'ge'in Yôesi Tádáví k'aygi'indádí dívíwé'ge'an dihaydi. Ná'in t'owa-áho i nawówayi'i Yôesiví kođi'nin méesate'in dimuu, hedí in ta'ge'in háhkan dâykeeyo' hedá dâyo'áymáa.

16 Hedí t'ähkídíbo dínkhây'ä' ditúni'in i hääwí Yôesiví'gedí ívíwhäyunde'i-á ta'gendi he'endi namuu, ná'i hääwí wígínhanginnáhpí ídi na'in dínthayyan píhay. Hedí kinnân namuu:

I-á wí t'owabáho napaadi náa oepáa k'aydi napówa.

Hedá iví wówátsi ta'ge ihonnin i Yä'dâa'i P'oewaahâädi dínkeeyan.

In makówáwin t'ôepa'aa'indídá óemû'.

In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á iví'gedá ovây't'ôe'an.

T'owa-á iví'piyá dívíwhäyü wa' náa oepáa k'aydi nayi' ihaydibo'.

Hedá oe kw'áye sa'wó' naná' deepiyá napee.

4

Wên hôeyó'in háhkannin dipowagít'óe

1 I Yä'dâa'i P'oewaahâäho thay'eedí natú i t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi wên t'owa inbí whäyü Yôesiví'piye dâyyoegikankhây'máa hedí kin díví'andiho ovây't'óyankhây'máa in t'owa in dihôeyó'in p'oewaahâädi ovây'máa'in, hedá ná'in yä'dâapí'in p'oewaahâäví háhkanho dâyséegí'amí.

2 Ná'i háhkandá wên hôeyó'in t'owa paa waagi'inbá dívíánúmáa'in dimuu'indí wé'ge'in t'owa ovây'há'amí. Ná'in yä'dâapí'in háhkannindá wí to'wí iphahánúdí na'ôepóedí háabo nataachanpo'pí' waagi'inbá dimúní, indá yä'dâapí díví'o wänbo wíditaachanpúwípí.

3 Gá kinnân: T'owa ovâykhâakankhây'máa dívíkhó'yâa-ídí, hedá ovâytu'âamí wáy wí koegí'-á wídâyk'ôe-ípí. Hewänbo Yôesi Tádá-áho ná'i hääwí imägi hedânho in to'wên iví'piye' dívíwhäyunde'indáho in ta'gen dínhanginná'nindí ná'i hääwígí' óekú'daa'amí hedá dâyk'ôe-í.

4 Hääwí t'ähkí Yôesi Tádádí dímägi'i-áho híwó'di namuu, hedí äyyoegi'amíví'wedí äyhóní, igí' Yôesi Tádá äykú'daa'andi.

5 Hedi ná'i hääwí-á híwó'di namuu gá Yôesi Tádá han natúđân, hedá âyhónde' ihaydi ívíyûusu'o'.

Wí Jesus-ví híwó'di t'ôe'i háa unkhây'ä' i'amí'in

6 Ná'i hääwí uđi in méesate'in t'owa ovâyhá'amí, hedi handidi Christ Jesus-gí' híwó' bit'ôe'amí, hedi ná'i Yôesi Tádáví hí' ívíwhâyunde'i-á hedá ná'i híwó'di háhkan náa'a'ginnandi-á koegí' waagi'ba namúni wóekaymäänidí.

7 Hewänbo ná'i hí' pehtsiye waagi'ba namuu'i-á wínâa'áyíngi'amípí, ná'i hí'dá t'owa-á Yôesi Tádáví'wedá ovâywänpiyâa'o'. U-á shánkídí úkhây'ä' bikhä-í'in uví wówátsi mänhúuwídí Yôesi Tádá nada' waabá.

8 Na'inbí túu'ú âykay'amídí ívíkhäädédáho', hâyda' gínchä'púwí, hewänbo háa Yôesi Tádá natsonpöe waa na'inbí wówátsi âyhondáho hääwí t'âhkígí' gínchä'muu, hedi gínhanginná ta'gendi na'inbí wówátsi náa náa oepáa k'aydi hedá in wówátsi na'ä'indá wá' híwó' gínpúwí'in.

9 Ná'i tuu wítumáa'i-áho ta'gen namuu, hediho t'âhki náaséegí'amí.

10 Hedânkun hânho ívít'ôemáa hedá ívíkhääde', gínhanginnândi Yôesi nawówayi'i-áho ikhâymaa'in háa natú waa. I-á i aywondi namuu t'âhki t'owagi', hedi in Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'indáho' ovây'aywonde'.

11 Nakhây'ä' uđi t'owa ná'i hääwí i'gedi ovâyhá'amí'in, hedá ovayyôeni kin dâ'y'amídí.

12 Tobáháa ts'aabibo' unmuu wänbo híwó' uví wówátsi mänhúuwí hedânho t'owadi wíwóe'a'gínhanú-ípídí, hediho uví wówátsi híwó'di úmuuđiho in Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'in ovâykeeyamí háawin dínkhây'ä' dimúní'in. Háa dívíhée'amí waa ovâykeeyamí, hedá háa dívíkanhúuwí waagá, hedá háa t'owa ovâyséegíhúuwí'indá, háa Yôesi Tádáví'piye' dívíwhâyü'bé-í'indá, hedá háa yä'dâa'indá' dimúní'indá.

13 Hedi uví'we opówá píhay nakhây'ä' in t'owa i méesate ee diwé'gekw'ó'nin Yôesi Tádáví ta'nin diwedi ovâytu'ä'amí'in, hedá ovâytumakhemá've-í'in, hedá ovâyhá'amí'in.

14 In Yôesi Tádáví tukhe'mindi wóehée'andi in méesate'in tsonnindá uví'di dívimankw'óđidi Yôesi Tádádí háawên híwó'nin wóemägi hedânho iví t'ôe mân'amídí, hediho náa-á ná'in wóemägi'indá úkhây'ä' híwó' mân'áyíngi'ä'amí'in.

15 Ná'i hääwí ipiye' bikhä-í, hedá bipimääni kin náa'amídí, hedânho t'owadi wóemúnídí háa thamuwaa u shánki híwó' nâakanhondi.

16 Nakhây'ä' bi'áyíngi'amí'in háa uví wówátsi mänhon waa hedá hääwí ovâyhá'o'i-á. Kin bi'ä'amí hedânho wí'bo bi'aywoenídí hedá in to'wên wônt'óyande'indá wá' ovây'aywoeni.

5

Háa Timothy-di in méesate'in t'owa ovâyamá've-í waa

1 In senä' uví shánki saydôe dimuu'in uđi ovâytumakhemáadá t'aygidi wí'ovâyhée'amípí, hewänbo shánkídí ovâyhée'amí uví tádá mänhée'o waag-ibá. Hedá in shánki ts'aamin senä'dá uví tí'úuwín mänhée'o waabá ovâyhée'amí.

2 Hedi kweeyôe ovâyhí'máadá uví yíyá mänhée'o waabá ovâyhée'amí, hedi shánki ts'aamin kwiya' unbí tí'úuwín mänhée'o waabá ovâyhée'amí, hedi ovâyhí'máadá yä'dâa'i' ánsaada' mänmá've-í.

3 In kwiya' inbí senä' dínhännin wíyá tóebo wídín'änpídí ovây'áyíngi'amí.

4 Hebo wí kwee iví sen ûnhândi' ûn'âykw'ôndi háa ûnsa'yâa'âykw'ôndi, ná'in ây-á dínkhây'ä' páadé inbí k'aygi dithaa'in ovây'áyíngi'amí'in hedi handidiho

diháhpúwí Yôesi Tádá óe'a'ginhúwídí. Kindidiho' inbí yíyá'indá sa'yâa'indá ovâywáywá'ánde waabá díví'âamí, hedá wá' Yôesi Tádá-á óehíhchannamí.

⁵ Wí kwee iví sen ûnhândi', tóebo wí'ûn'ânpídí óe'áyîngi'amídí, hediho wí'bo namuu, i-áho pín ta'ge haydi natsíkha Yôesi Tádádí óekhâge'namídí hedi khuu-á thaa-á iyûusu'o Yôesi Tádá óekhâge'da'máadí.

⁶ Hewânbo i kwee iví sen ûnhândi-á igí'da' ipihíhchanmãänídí iví wówátsi ihondáho', i-á ho nachuu waagi'ba namuu tobá wa'di nawówáyi wânbo'.

⁷ Nã'i hãäwí díví'amídí ovâyöeni hedânho to'wí wânbo há'to ûnkoedí-ídí natúnídí híwó' wídíví'opí'in.

⁸ T'âhkídíbo dínkhây'ä' inbí t'owa ovây'áyîngi'amí'in, shánki wânbo inbí k'aygiwin. Wí to'wí kin i'opídá iví whäyü Christ-ví'piye' iyoegi'an waagibá i'o', hedá wí to'wí hânhay wânbo iwhâyundepí'ví shankí p'ândíkí'-á namuu.

⁹ In kwiyä' inbí senä' dínhännin diwedi wáy wênda' inbí kháwä ovâyta'kw'öeni hedânho khâge' dâyhónídí, indá kí'minnânho dimúni: Sígintä (60) paayo iwedi diphademuu'in, hedá wa'di inbí senä' dínwówáyi' ihaydibo' indá híwó' dithá'de'in,

¹⁰ hedá inbí'gedá t'owa-á dínhanginná hãäwí híwó'di díví'annin, kin waabá: Inbí áyyäá híwó'gí dâysówé; inbí k'aygi ee-á t'owa-á híwó'dá dâyséegí'an; tobá hãäwí namúni wânbo-á Yôesi Tádávi t'owagi'-á ovây'an; in t'ôephade iwe dikw'ó'nindá ovâykhâge'nan; hedá hãädi wânbo dívísó'dêe t'âmägi' híwó'di wé'ge'i hãäwí díví'amídí.

¹¹⁻¹² Hewânbo in shánki ts'aamin kwiyä' inbí senä' dínchuu'indá wí'ovâykháwäta'kw'öenípí, indá wáy kay'i taachan inbí túu'ú dínmuu iwe dâymá've-í hedi wíyá dikhóhtsaada'púuwí, hediho háa Christ-gí' páadé dívítuu'an waa wídíví'opídí t'owa inbí'gedi ditúni híwó' wídíví'opí gin.

¹³ Háa ma'di wá' baa'in dipúwí, hedá oepiyá nãäpiyá diwãnpiyëeni. Hedá iwedá ma'di shánki p'ândíkí'indá dipúwí, t'owavi'gedi t'âmägi dihí'yëeni, hedá wídín'áyîngiwó'náhpí i'gá dívítomá've-í hedá hãäwí dínkhây'âhpí' ditú'be-í.

¹⁴ Hedânho otû' shánki híwó' namúni'in in shánki ts'aamin kwiyä' inbí senä' dínchuu'indá dívíkhó'yâa-ídí hedá dâ'yákw'öeni, hedá inbí k'aygi dâ'yáîngi'amí, hedânho in to'wên na'inbí'piye' háa dichäa'in háabo yanáki tuu namuu'i wídâymá've-ípí na'inbí'gedi ditúnídí.

¹⁵ Wáy wên nã'in shánki ts'aamin kwiyä' inbí senä' dínchuu'indá Yôesi Tádávi p'óegedí dívíyâa'an, hediho i Penísendi Satan-bí p'óegé i'gá dimän.

¹⁶ Hewânbo wí kwee Christ-ví'piye' iwhâyundedi hedá ûnmaatut'owakw'ôndá wí'bo diyoeandee'in, i-á ûnkhây'ä' ovây'áyîngi'amí'in. Kindidi in wé'ge'in méesate'in t'owa báyéki t'ôe wídínpúwípí ovâykhâge'namídí, hedá shánki dínkoedí-í ovâykhâge'namídí in wé'ge'in kwiyä' inbí senä' dínchuu'in wíyá tóebo wídín'ânpí'in ovây'áyîngi'amídí.

Háa in méesate'in t'owadi inbí tsonnin ovâyamá've-í waa

¹⁷ In méesate'in tsonnin dimuu'indá híwó' inbí t'ôe dívíkanmáadí híwó' ovâywá'âa-í'in nakhây'ä', hedi in hânho dívít'ôe'o'in Yôesivi hí' ont'ôe'amídá ônhá'amídá shánká ovâywá'âa-í.

¹⁸ Yôesi Tádávi ta'nin diwe hanbá natû'. Kinnân nata'muu: Wí wéyu itá'a'ts'áđinde'i-á wívínsowhi'amípí hebo bínhúumãäni. Hedá wá' natû', nakhây'ä' wí to'wídí it'ôe'o'i-áho óewá'âa-í'in.

¹⁹ Wí'da' wí to'wídí wên háawên híwó'pí'in wí méesate'i tsondi ônchãnundedi wínãat'óyaanípí. Hebo wên wíye háa poeye t'owa híwó'pí i'annin ditú'dída'mânho ovây't'óyaaní.

20 Hewänbo ta'gendi wí méesate'i tsondi' it'aywó'kanhondáho?, in méesate'in t'owa t'ähkíví páadépiyebo iví t'aywó'di nâatu'âamí, hedânho in wé'ge'in méesate'in tsonnin dikhuwôeda'idí dívít'aywó'namídí.

21 Yôesi Tádáví páadépiyebo?, hedá Christ Jesus-ví páadépiyá, hedá in makówáwin t'ôepa'aa'in Yôesi Tádádí ovâyde'manninbí páadépiyá, kay'indi wítumáa, ná'i ho wítu'andi' nâa'a'ginnamí, hedi wí'bo wí'untúnípi wí to'wí'gedi háa híwó' háa híwó'pí i'annin úta'gendihanginnáhpídíbo?, hedi wí'untúnípi wí to'wí híwó'di namuu'in nâawänpihídíbo?.

22 Wíwíwó'onnamípi wí to'wí'wí'di bimank'úwídi méesate'i tsondigí' nâasóge-ídí. Kin bi'andi heyâa i-á t'aywó'to'i-ân namuudá, u-áho' iví t'aywó' iwebá bitóe'ó waagibá bi'o'. Bipi'áyíngi'amí hedânho yä'dâa'ibo unmunídí.

23 Hâyännanho unhaypóe, hediho nää p'oeđá' wínâasúwä'bé-ípi, hewänbo wí hýäá méena'ây wá' nâawóeni hedânho wí'unsihaypúya'bé-ípidí. *

24 Wáy wên t'owa-áho kee'eediho dívít'aywó'do?, hediho ná'i hääwí díví'o'i-á nahanginpo' wa'di ovâytyó'diwekánpidíbo?. Hewänbo wây-á wên t'owavi t'aywó'di-á tí'úgedânho nats'anhanginpo?.

25 Hedi híwó'di hääwí t'owa díví'odá hanbá napo?, wesebo nahanginpo?, hewänbo tobá nää wesebo híwó' wínahanginnáhpí wänbo?, wáy wí thaa-ânho nahanginpuwí.

6

Háa in pant'ôe'in dínkhây'ä' díví'amí'in

1 In to'wên pant'ôe'in dimuu'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'indá häädi wänbo t'ähkí dínkhây'ä' inbí tsonnin dâya'ginhúuwí'in, hedânho t'owa yanáki wídívihí'má've-ípidí Yôesi Tádávi'gedi hedá iví háhkan tuu ûnmuu i'gedá.

2 Hedi inbí tsonnin Jesus-ví'piye' dívíwhâyundedáho?, in pant'ôe'in wídínkhây'áhpí ovây'a'ginhánú-i'in tí'úuwín páadé'in diwänpimuudíbo?, hewänbo dínkhây'ä' ingí' shánki híwó' wänbo dívít'ôe'amí'in, gá ná'in tsonnin in panbí t'ôe iwedi híwó'di dâyhónde'indá Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'in wá' dimuudân, hedá Yôesidá ovâyséegí.

I chä' wähpfade wí'âyséegí-ípi

3 Nakhây'ä' udi in t'owa ovâyhá'amí'in hedá ovâyýôeni'in ná'i hääwí dívíkanhúuwídi. Ma'di wáy wíyá to'widá piháa ovâyhá'o', hedá i ta'gen tuu Na'inbí Sedó Jesus Christ natú'i-á wí'ovâyhá'opí, hedá wá' wí'ovâyhá'opí háa Yôesi nada' waagi dívíkanhúuwídi.

4 Kí'min t'owa-á dívíwänpiphuude?, hedá hääwí wänbo-á wídínta'gendihanginnáhpí. Inbí ánskaa-á híwó'di wídínmuupídi t'ámägí' hääwí i'gedi ditsikayi' hedá tuu i'gedida'ba dituhányi'. Iwediho dithúupo' hedá t'ayda' dívímáa, hedá wí'ná táyeví'gedi yanáki dívíhí'máa, hedá di'ánde' in wé'ge'in t'owa-á yä'dâapí' ánskaađá' dínmuu'in.

5 Inbí ánskaa dínpedeemuudi hedá in ta'gen namuu'in dínyâapóedí dívíwänpit'aymáa. Indá di'ánshaapo' Yôesivi kuu ipiye' dívíwänpiwhâyundedíbo dikodit'owapáa-í.

6 Hewänbo in to'wên Yôesivi kuu ipiye' dívíwhâyunde'indáho dihíhchaa i hääwí dínkw'ó'didíbo?, hediho kodit'owa waagi'inbá ho dimuu.

7 Gi'âypuýä ihaydi hääwí wänbo wí'âymaapí nää oepáa k'aydipiye?, hedi gichuu ihaydi wänbo-á nää oepáa k'aydi iwedi hääbo wí'âykhuwakhâymaapí.

8 Hediho koegi'-á awegi'-á gínkw'ó'dá gínkhây'ä' gichanpuwí'in híwó' hay gínkw'ó'nin.

* 5:23 Inbí p'oe-á wáyýedí suwägi' híwó'di wídínmuupí, hediho' iwe dâyméenawónde woegi' namúnídi.

9 Hewänbo in to'wên dikodit'owapáa-i'in diwänpida'in dimuu'indá yä'dâapída' dívíkanhûuwí'in dichanpo', i hääwí dida'i dâyhónídí. Inbí t'aywó'di dínmúni'idi wên phay ovâykh'û' waabá dínpoé, hedi iwe diwhêe. Indá díví'ánshaa'apídi'bo' i hääwí ovâywänpiwahkangít'óe'i dida', hedi ná'i hääwídá áagépiye' ovâywháve-i hedá pedee iwe ovâytoeni.

10 T'owa-á dâychä'séegídí hääwí t'ähkí híwó'pí'da' dívítsiye'o'. Wáy wëndáho' hânho dichä'da'diho' inbí whäyü Yôesivi'piye' dínmuu iwedi dívíhânge'an, hediho wí'bo báyéki dívípiwha'an.

Paul-di Timothy óetumakhe'an híwó' i'amídí

11 Hewänbo Timothy, u-á Yôesi Tádáví' unmuu, hediho ná'i híwó'pí' hääwí namuu iwedi biyâatää-í. Shánkídí bikhää-í uví wówátsi ta'ge mänhûuwídí hedá háa Yôesi nada' waagá úvíkanhûuwí, hedá Yôesivi'piyá biwhäyuhûuwí, t'owa-á ovâyséegíhûuwí, biyää'amí tobá úkháamän wänbo', hedá t'ayyaa'i-á wí'unmúnípi.

12 Wí ää'i háa wí tsaa'i' ikhääde' waabá u wá' kay'indi bikhää-í híwó' uví wówátsi mänhûuwídí. Yôesi Tádádí wóetukánnan in wówátsi nahändepí'in mänkéyídí, hedi báyéki t'owavi páadépiye'bo untú Jesus-ví'piye' biwhäyunde'in, hediho in wówátsi nahändepí'in iweho bitsaakêeni.

13 Nää hääwí Yôesi Tádáví páadépiye'bo wíyôeni, i-á hääwí t'ähkí nawówámuu'i' nawówátsipäyi', hedá Christ Jesus-ví páadépiye'bo-á, idá Pontius Pilate in ta'gen óetu'an Pilate-ví páadépiye' nawin dihaydi. Kinnân úkhây'ä' bitsiye'amí'in:

14 I tsontuu wóetu'andi' nâ'a'ginnamí, hedânho uví wówátsi híwó'ninda' úmúní hedá to'wídí wänbo-á hääwí i'gedá há'to wônchänú-í. Kin bikanhûuwí Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ää píhay.

15 Häädi'i thaa ide'man dihaydiho Yôesi Tádádí Christ óekeesogekhâymaa. Yôesi Tádádáho namuu i na'indi äy'a'ginmäni'i', ibá t'ähkíwí shánkí kay-á imáa, ibá-á shánkí natsonyi' t'ähkí wé'ge'in tsonnin dimuu'inbí'wedi, hedá ibá-á in kw'áye dimuu'inbí'wedá shánkí kw'áye'i-á namuu.

16 Idá'mân hânhay wänbo há'to nachúu-í, idá' wí'bo nakothayná' diwá na'án, ná'i ko-á hânho nakaydi tóebo há'to ee nú' iwepiye' ihádi-í. To'wídí wänbo wáymüu wänbo wí'óemü'pí, hedá to'wídí wänbo-á hânhay wänbo-á há'to ûnkoedí-í óemúní'in. Yahoo kw'áye äytegé-í hedá häädi wänbo-á na'inbí tsondi-á gínmúní. Hamân.

In kodit'owa dimuu'in háa dínkhây'ä' díví'amí'in

17 In to'wên kodit'owa dimuu'in báyéki nää oepáa k'aydiwi hääwí dínkw'ó'nin ovâytu'âamí wídívíyengi'âamípi'in, hedá wídí'âanípi inbí chä'dá hääwí t'ähkí i'gedá ovâykhäge'nâamí'in, gá inbí chä'dáho häädi nanân wänbo dínháanídân. Hewänbo shánkí dínkhây'ä' dívíwhäyü-i'in Yôesi Tádádânho ovâykhäge'namí'in. Idânho ná'i báyéki hääwí na'in t'owa díma' díhíhchannamídí.

18 Ná'in kodit'owa dimuu'in ovâytu'âamí híwó'gí dívíkanhûuwí'in. Indá báyéki hääwí híwó'di dínkw'ó, hediho dínkhây'ä' báyéki híwó'di-á díví'âamí'in, hedá inbí hääwí iwedá wídihäakhâ-ípi, hedá wé'ge'in t'owa-á dá dívíwiyé-í.

19 Kin dívíkanhondáho inbí híwó'di tsiyekan dínmuu'i-á wên kay'in tepú waagi'ba namúní inbí wówátsigí', hedi hääwí shánkí nachä'muu'i dâyte'kw'óe'ó waagibá díví'amí, gá handidi in kodí'nin wówátsi namúní'in dâykéyídân.

I t'ä'gi hí' Paul-di Timothy ónta'nandi'

20-21 Timothy, hä'in hähkan Yôesi Tádádí uvi mange wônyoe'annin nâa'áyîngi'amí. In to'wên Yôesi óe'a'ginpí waa dívíhée'o'in wí'ovâyt'óyaanípí. Inbí hí' dínmuu'i wídínchä'muupí. Hedá in to'wên háa dívíhée'o'in ihayda' dâý'egó'o'in wänbo-á wí'ovâyt'óyaanípí. Indá di'ánde' hääwí dínhanginná'nin, hewänbo ta'gendi wídínhanginnáhpí. Wáy wên hâ'min t'owa-á in ta'gen whäyü namuu'in diwedí dívíyâa'an.

Yôesi Tádádí iví séegísehkanä-áho wovâymääní.

In Eedi'in Ta'nin Paul-di Timothy Ônta'nannin

¹ Naa Paul-á Jesus Christ-ví t'ôekhuwa'i-ân omuu, Yôesi Tádá natsonpóedí ki'bi' omúni'in, hedânho t'owa dovâyt'ôe'âamídi Yôesi Tádá iví tuu imâgi'in to'wên Christ Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'indáho in wówátsi nahánde'pí'in ovâymâáni.

² Nă'in ta'nin naadi u Timothy wînta'do', u-á naví ay waagibá wíchaa hedi wíséegí. Yôesi na'inbí Tádá-ádi hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádi séegísehkană wóemâáni, hedá uvi'piye' nasehkanăpúwí, hedá wóekhăge'namí ánsahaaginpidíbo' unchă'nídí.

Timothy-ví'gedi Paul í'ánshaamáadi Yôesi Tádá óeku'daa'o'

³ Naa Yôesi Tádá dókú'daa'o', i-á namuu iví t'ôe dônkanmáa'i', hedi dîhanginná pín ta'ge haydi kin dáy'o'in, naví thehtáy pahpá'in díví'an waabá. I dókú'daa'o' u' unmuudi, khuu-á thaa-á ugí' dáyúusu'odi.

⁴ Naa hânho oda' wíyá wímúni'in hedânho ohíhchanpúwídí, uvi'gedi báyéki ánsaha dînpóya'di háa bisíhtăă'in ânwiye ihaydi.

⁵ Hedi dáy'ánshaa'o' háa Jesus-ví'piye' ta'gendi biwhâyunde'in. Páadé uvi sa'yâa Lois hedáhá' uvi yíyá Eunice-á inbí pí'nă khó'yé-á dănwhăyu, hedá naa dîhanginná u-á wá' hanbá biwhâyunde'.

Paul-di Timothy óetu'an Yôesiví tuu t'owa híwó' ovâyt'ôe'amídi

⁶ Hedânkun u wí'ánshaakannamí, naa uvi p'ó'dé dáyman'k'ú' ihaydi Yôesi Tádádí wí hăawí wóeyôn mân'amídi. Năa wíyá bipimâáni hă'i t'ôe híwó' mân'âamídi, páadé ihaydi bitsiye'o waagibá.

⁷ Yôesi Tádádí na'in khuwôeda' wídímăgipi na'inbí pí'nă khó'yé, hewânbo kay-áho dímă', hedá díkhăge'do t'owa âyséegímă've-ídi, hedá hangintandá dímă' na'inbí wówátsi híwó' âyhúuwídí.

⁸ Hediho wí'unwôeda'ípí Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi t'owa ovâyt'ôe'amídi, hedá wídíwôeda'ípí tobá iví t'ôe dôn'odíbo dípansóge wânbo', hewânbo shánkídí naa t'ôephade iwe o'án waagibá un wá' unkhâyímúni mânt'ôephade-ídi Yôesi Tádáví híwó'di tuu t'owa ovâyt'ôe'amídi, hedi Yôesi Tádádáho kay wóemâáni kin bi'amídi.

⁹ Idânkunho na'in dîn'aywon hedá ív'inda' gimúnídí dítukánnan. Hedi kin i'an wên háawên ív'annin namuudída'ba yoe, hewânbo báyéki séegísehkană imáadân. Hăn'oebo wa' hăawí nakhí'yenpidíbo wí'bo í'ánshaamăgi kin i'amídi, Christ Jesus-di dínkhâyímăa'in namuudi.

¹⁰ Hedi năaho Yôesi Tádádí nă'i séegísehkană na'in dínkeeyan Christ Jesus-á napówá ihaydi dîn'aywoenídí. Christ-dáho in chuwa namuu'in na'inbí'wedá dínyâa'an, hedá handidá dínkeekw'odi hádídi Yôesi Tádáví híwó'di tuu âywhâyundedi nă'in wówátsi nahánde'pí'in âykéyídi.

¹¹ Hedi Yôesi Tádádáho naa díso'ge t'ôekhuwa'i-á hedá háhkandi-á omúnídí, iví híwó'di tuu ûnmuu i'gedi t'owa dovâyt'ôe'âamídi.

¹² Hedi nă'i t'ôe dáy'o'i namuudi naa t'ôephade iwe năa o'án. Hewânbo tobáháa kin dînpó' wânbo wó'wôeda'pí, dîhanginnândi to'wíví'piye' naa dáywhâyunde'in, hedá híwó'dá dîhanginná i-á ûnkoedi'in i hăawí iví mange dónyoe'andi' dîn'âyíngi'amídi i t'ă'gi thaa napówá píhay.

¹³ Naadi wînthayyan háawin in ta'gen háhkan namuu'in, hediho u-á úkhây'ă' nă'in háhkan diwebá bitsăakêeni'in. Hedi kin bi'odi in whăyu-á in séegí-á Christ Jesus napăyi'i năahúwí.

14 Nǎ'i híwó'di háäwí Yôesi Tádádí uvi mange wônyoe'andi' män'áyîngihûuwí. I Yä'dâa'i P'oewaahâa na'inbí pí'nǎ khó'yé gínthaa'idáho wóekhâge'namí kin bí'amídí.

Wáy wêndi Paul óeyoe'an hewänbo Onesiphorus-dá yoe

15 Úhanginná t'ähkí in Asia nangewin t'owadi naa díyoe'an, Phygelus-áđí Hermogenes-áđí indi wänbo díyoe'an.

16 Na'inbí Sedóví'piye' dáyyúusu'o' in Onesiphorus-ví k'aygi'inbí'piye' nasehkanápúwídí, idá naa háyánnanho díbo'aawówá'an, hedá tobá nǎa pan tewhá ee owhi'án wänbo wídíwóeda'pí.

17 Nawóeda'ívi'wedí nǎa Rome-piye' na'ää, hedí napówá ihaydá ihe'yidibo naa dítuwámáa díshaa píhay.

18 Naa dáyyúusu'o' owáy i t'ä'gi thaa napówá ihaydi Na'inbí Sedó iví'piye' nasehkanápúwí. Ubo híwó' úhanginná, oe Ephesus búu'ú iwe i-áđí naa-áđí gayí' ihaydi idi báyéki díkhâge'nannin.

2

Timothy ûnkây'ä' híwó' Yôesig' it'ôe'amí'in

1 Naví ay, Christ Jesus-di iví séegísehkaná ûnmuu'in dímägi, hedí nǎ'indibá wóekay'amí.

2 I háäwí naadi báyéki t'owa dovâyhá'andi' unt'oe, hedí nǎa nǎ'i unt'oe'ibá wây-á t'owa ovâyháhphadé-í, indá dínkhây'ä' háädi wänbo t'ähkí háa dínwó'nân waa dívíkanhûuwí'indá dimúní'in, hedáhá' indá wá' dínkoedí-í wé'ge'in t'owa-á ovâyhá'amídí.

3 U-á wí sundado Jesus Christ-ví' waagi'ba unmuu, hedího naa dont'ôephadende waagibá u wá' úkhây'ä' unkhây'múní'in igí' mänt'ôephadé-í.

4 Wí sundado namuu'i-á wa'di háa óeyôn waa i'odibo há'to iwedi iyâa'amí i'amídí háa in sundado dimuupí'in díví'o waagibá, gá iví p'ó'dédí' ihíhchannamí'in nada'dân.

5 Hedá to'wí i'ádâamáa'i-á háa ûnkây'ä' waa i'ádâa'opídá há'to háäwí in dit'anpo'in ovâymä'i' óemääní.

6 Hedá wí to'wí nava iwe báyéki it'ôe'andi-á ûnkây'ä' i páadé'i namúní'in i háäwí napaa iwedi ihónídí.

7 Híwó' bí'ánshaa'amí nǎ'i wítumáa i'gedí, hedânho Na'inbí Sedóđí híwó'di ka'powa wóemääní háäwí t'ähkí útáy'i' unka'pówa-í.

8 Jesus Christ-ví'gedí bí'ánshaa'amí. I-á nachuu wänbo nawáywówápóe, i-á David-ví äy iwedi'ibá namuu. Nǎ'i-ân namuu i híwó'di tuu iví'gedí t'owa dovâyt'ôe'o'.

9 Nǎ'i tuubá namuudi t'ôephade iwe o'án, hedí wí yanäkíkandi waagibá nǎa pan tewhá iwe owhi'án, hewänbo Yôesi Tádádí tuu-á ûnkaydi wí'ûnwhimupí.

10 Tobá háa naa dînpó' wänbo dáyyä'a'o' in Yôesi Tádádí ovâyde'mannin dimuu'in dovâykâge'namídí hedânho in wá' Christ Jesus-di ovây'aywoenídí, hedího hânhay wänbo t'ähkí sa'wó'da' naná' diwe ditháa-í.

11 Nǎ'i hí' nǎa otúní'i-á ta'gendá' namuu: Christ-áđí gichuudá i-áđibá wáy na'án diwebá giwówákwo'ní.

12 Ívit'ôephadeyää'andáho', i-áđí wé'ge gitsonyëení. Hewänbo i wí'âytaapí gin gitúdáho', i wá' natúní na'in wänbo-á wídítaapí'in.

13 Tobáháa na'in háa gínkhây'ä' waa wí'ívi'anpí wänbo', i-áho háädi wänbo t'ähkí háa ûnkây'ä' waa i'o', gá wí'ûnkoedípídân i'egó'amídí iví hí' natú'in.

Timothy in ta'gen namuu'in ihûuwí'in ûnkhây'ä', hedí in ta'gen namuupí'indá iyoe'amí

14 U-á úkhây'ä' in méesate'in t'owa ná'i hääwí wítu'an ni'gedi ovây'ánshaakannamí'in, hedá Yôesi Tádávi páadépiye' kay'indidá ovâytu'âamí tuu i'gedida' wídívítuhánmá've-ípí. Han dívítuhkanmáadáho' wídínchä'muupí, hedí in to'wên dívít'óyande'inbí ánshaa-á ovâywänpipedee'o'.

15 Häädi wänbo uví t'ôe áyîngidi män'âamí hedânho Yôesi Tádá natúnídí híwó' bí'annin, hedá háa bí'o'in namuudi wí'unwôeda'ípí, hedá Yôesi Tádávi ta'gen tuu ûnmuu'i t'owa ta'ge ovây't'ôe'âamí.

16 In t'owa Yôesi dâya'gínpí waa dívíhée'o'inbí'wedi hedá to'wên inbí hí' dínchä'muupí'inbí'wedi biyâa'amí. Ha'wâa'i hí'dí t'owa Yôesiví'wedi shánkí ovâyâa'o'.

17 Wí phée nawówa'pí' nawadedi'dá i khowa óehá'dândo waagibá, ná'in t'owaví hí'-áho t'âmäpiye' dínwadedí', hedí handídi t'owa ovâyhá'dândo'. Hymenaeus-ádí Philetus-ádí wên wíye senä' damuu in ha'wâa dívíhée'o'in diwedi.

18 Indáho in ta'gen namuu'in diwedi dányâa'an. Kinnân datû': Christ-ví'piye' ívíwhäyü ihaydiho giwáywówápóe waabá ho gínpóe, hedího owáy gichuu ihaydáho na'inbí túu'ú wígiwáywówápúwípí. Inbí tuudiho báyéki t'owa inbí whäyü iwedi ovâyâakanhon.

19 Hewänbo Yôesi Tádávi tuu ûnmuu'i-áho wên kay'in tepú na'ingí' dínk'û' waagi'inbá namuu, hedí iví tã'nin diwe kinnân ûntã'muu:

Na'inbí Sedó-áho ûnhanginná wé'in iví t'owa ûnmuu'in.

Hedá kindá wá' nata'muu:

To'wên t'ähkí ditû'nin Na'inbí Sedóví'in dimuu'indáho dívít'aywó'kanwóyí'ni'in dínkhây'ä'.

20 Wí kodit'owa namuu'iví tewhá ee wí sä'äwé ûnsaa óedodi háa kwä' ts'ä'idi napa'andí', hedí ná'i sä'äwé-áho i hääwí shánkí híwó'di namuu'i' óesaa'ígí' namuu. Hewänbo wá' wíyá sä'äwé-áho phédá nap'odá napa'andí' nasaa, hedí i-áho i wähpahde híwó' namuupí' hääwí óesaa-ígí'-á namuu.

21 Hääwí yä'däapí' namuu'iví'wedi ívíyâa'andá, handídi i sä'äwé hääwí híwó'di óesandi waagi'ba gimúní, hedá Na'inbí Sedóví'indáho ta'gendá gipúwí, hedí idiho wí t'ôe dímääní igí' íví'amídí, hangí' ívíkhây'odi, hedí ná'i t'ôe dímä'i-á híwó' íví'amí.

22 Ná'i híwó'pí' taachan wáy wên e'nûn dâymâa'iví'wedi óyâa'an. Shánkídí bikhää-í uví wówátsi ta'ge mánhûuwídí, hedá Yôesiví'piye' biwhäyü'bé-ídí, hedá t'owa-á ovâyséegíhûuwídí, hedá indáda tsaaginpidíbo-á untháa-ídí. Kin bí'andá in to'wên yä'dâa'in inbí pí'nä khó'yé dimuudi Yôesiví'piye' dívíyûusukanmâa'in waagi'inbá unmuní.

23 T'owa ánshaapí'in dimuu'in hedá hääwí wänbo wídínhanginnáhpí'in dimuu'indá dívítuhkandodi wí'ovây't'óyaanípí. Ha'wâa'i hí' dâypiyemâa'in dimuu'indá wí'nä táye dívíwänpit'ayyaa'o'.

24 Hebo to'wên Na'inbí Sedógi' dívít'ôe'o'indá wídínkhây'ähpi t'aytuhkannin dimúní'in, hewänbo shánkídí t'ähkí t'owa-ádí híwó'nin dimúní, hedá híwó'nin háhkannindá bo'atã'indá dimúní.

25 Dínkhây'ä' in to'wên Yôesiví hí' ónséegí'opí'in ovâythayyamí'in piháa díví'o'in, hewänbo kin ovâythayyodi t'ayginpidíbo' ovâyhée'âamí, hedí ma'dânho Yôesi Tádávi ovâykhäge'namí inbí t'aywó'di dâyyoe'amídí, hedânho in ta'gen namuu'in diháhpúwídí,

26 hedí kindidáho inbí hangintan dâwáykéyí, hedá Penísendiví'wedáho dívíyâa'amí. Idá wên phay ovâyk'û' waagibá i'andi iwe diwhêe, hedího iví pan waagi'inbá dipóedí háa natú waa ho díví'o'.

3

Háa napúwí'in i t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi

1 Naa oda' ná'in wítukankhâymáa'in úhanginnání'in: I t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi báyéki kây'in napuwagít'óe.

2 T'owa-áho wí'bo dívípiséegikhâymáa hedá inbí chä' ni'gedida' díví'ánshaakhâymáa. Indá dívíyêngikhâymáa, kw'áye-á dívípitegekhâymáa, t'owa-á t'ämägi-á ovâytukankhâymáa, inbí yíyá'indá tádá'indá wí'ovây'a'geenípí, kú'daa-á wídívímäänípí, Yôesiví hääwí-á wí'ôn'a'geenípí.

3 Inbí k'aygi'in wänbo wí'ovâyséegi-ípí, häädi wänbo t'ähki dívíyá'be-i'in didá'í, pí'wên t'owaví'gedá yanáki-á dihí'yêeni, háa diwänpichaa waagá dívíkhâymáa, háa'wänbo dimúni, hedá i híwó'di hääwí namuu'i-á dâyt'áy-í,

4 inbí k'ema'indá inbí maatu t'owa'indá ná'inbí hânmin dínmuu'inbí mangá ovâykáani, díví'ánshaa'anpídíbo hääwí t'ähki dívíkhâymáa, dívípihúu-í, Yôesi Tádá dâyséegímá've-ívi'wedí indá'ba dívípihíhchannamí'indá didá'í,

5 indáho Yôesiví'näpiye' dimuu waabá dívíkanhúuwí, hewänbo háawin iví kay ünmuu wänbo wídínhanginnánípí. Ha'wâa'in t'owaví'wedí biyâatää-í.

6 Wáy wên ha'wâa'in inbí hôeyó wóegé tewhá eeye dits'úya', wáy kwiyä' ánschaapí'in dimuu'in dithaa eeye, kwiyä' báyéki t'aywó'di dâymáa'in hedá t'ämägi' híwó'pí' taachandi ovâykaygimáa'in, hedí ná'in kí'min kwiyä' in dihôeyó'indá dívísó'dinde' inbí háhkan ovâywhäyu'amídí inbí'näpiye' ovâyamá'ídí.

7 Ná'in kwiyä'didá in hôeyó'in háhkannin ovây't'óyandedí häädi wänbo t'ähki wíyá shánki dida' diháhpúwí'in, hewänbo há'to in ta'gen namuu'in diháhpúwí.

8 Há'min háhkannindá in ta'gen namuu'in dâyyoegi'o', hân'oe Jannes-ádi Jambres-ádi Moses-ví hí' dânyoegi'an waabá. Ná'in háhkanninbí ánschaapí' dâapí'da' dínmuudi inbí whäyu Yôesiví'piyeho wídínchä'muupí.

9 Hewänbo háa dívíkanhon waa há'to híwó' dínpuwí. Iwebo nakeepúwí ánschaapí'in dimuu'in, in wíye senä' Jannes-ádi Jambres-ádi dânpóe waagibá.

Timothy in ta'gen namuu'in ûnhanginnândi híwó' ikanhúuwí

10 Hewänbo udá áyîngidi ho naa dímú' háa dáykanhon waa, hedího úhanginná hääwí in t'owa dovâyhá'o'í', hedá háa naví wówátsi donhon waagidá, hedá hääwí ipiye' dáykhääde'indá, hedá háa dáywhäyunde'indá, hedá háa dáybo'atä'o'indá, hedá háa t'owa dovâyséegi'indá, hedá háa dáyää'o'indá.

11 Hedá dímú' háa t'owadi naví whäyu dínmuudi díyanáki'annindá, hedá háa indi dít'ôephadekannannindá. I búu'ú Antioch-á Iconium-dá hedá Lystra-á eeye kin naa dînpóe. Hebo tobá díyanáki'an wänbo', Na'inbí Sedodí ná'i hääwí t'ähki iwedi dîn'aywon.

12 Hedá to'wên t'ähki dida'in inbí wówátsi dâyhúuwí'in Yôesi Tádá óehíhchanmäänídí, in wá' Christ Jesus-ví'in dimuudíbo ovâyyanákíkhâymáa.

13 Hedí ná'in yä'dâapí'in t'owa dimuu'indá hedá in t'owa dâyhôeyóhá'o'indáho shánki p'ändíkí'inho dipuwagít'óe. Ná'indá wây-á t'owa-á in ta'gen namuu'in diwedá ovâyâyâakankhâymáa, hedá in wá' in ta'gen namuu iwedíba dívípiyâakankhâymáa.

14 Hewänbo u-á úhanginná to'wídi wóehá'annin. hediho téegi t'aagi háa unháhpóe'in diwe hedá háa biwhäyunde'in diwá bitsaakêni.

15 Híyää'i unmuu ihaydi waabo ná'i ta'kan Yôesi Tádávi'wedi na'ää'i' úhanginná, hedi ná'i ta'kan namuu'idibá wóehá'o' háa Christ Jesus-vi'piye' biwhäyunde'i wôn'aywoeni'in.

16 Hääwi t'ähki Yôesi Tádávi ta'nin diwe nata'muu'i-á i Yä'dâa'i P'oewaahâavi'wedi na'äädida' namuu, hediho báyéki nachä'muu díkhäge'namídi in ta'gen namuu'in giháhpúwídi, hedá háa híwó'pí' ívi'o'in dínthayyamída, hedá in ta'ge'in p'ôe namúni'in dínkeeyamída, hedá háa i'ge ívihuúwi'in díhá'amída.

17 Hediho ná'in háhkan gihádiho na'in Yôesi Tádági' ívit'ôe'o'indáho hääwi t'ähki gíntáy'i' áymáa hedânho híwó' igi' ívit'ôe'amídi, hedi hangí' wiyá hääbo wígínte'dée-ípi.

4

1-2 Yôesi Tádávi páadépiye' hedá Na'nbí Sedó Jesus Christ-vi páadépiyá wítumáa kinnân bí'amídi: Yôesivi tuu t'owa ovâytuuphadé-í hedá häädi nanân wänbo unkhâymuní kin bí'amídi. Híwó'pí in t'owa dívi'odá ovâythayyamí, hedi ovâytu'âamí ha'wâa wídívi'âamípi'in, hewänbo i híwó'di namuu'ida' dívikanhuúwi. Häädi waa kin ovâyhá'odi indádi bibo'atä'âamí. Ná'i kin wâytumáa gá Na'nbí Sedó Jesus-di t'ähki t'owa ovâykeekw'ôenidân háa híwó' háa híwó'pí dívi'annin, in diwówayi'indá in ho dichuu'indádi, hedi kin ikhâymaa owáy nawáypówádi nap'ó'dédí'sogedee ihaydi.

3 Hediho náä úkhây'ä' Yôesi Tádávi tuu t'owa ovâyit'ôe'âamí'in, gá wáy wí thaa naná' diwáho in t'owa in ta'gen háhkan namuu'in há'to dit'óyandá'i, hewänbo shánkídi báyéki hôeyó'in háhkannin ovâytuwákhâymaa, hedi díviwänpihíhchannamídi didá'í ná'in háhkannindi ovâytu'âamí'in hääwi dit'oeda'ida'.

4 Hedá in ta'gen namuu'in wídit'ôe-ípidí dívi'oyephohtidikhâymaa, hewänbo i hí' ta'gen namuupí' pehtsiye waagi'ba' namuu'i' dit'ôe-ídi dívi'oyepohkhuukhâymaa.

5 Hewänbo u-á úkhây'ä' ta'geda' bí'ánshaa'amí'in, hedá mänt'ôephadendedá biyää'âamí, hedá t'amäpiye' unyëeni Yôesivi híwó'di tuu in t'owa ovâyit'ôe'âamídi, hedá in t'ôe Yôesidi wóeyönnin híwó'dá bikanhuúwi.

6 Ná'i hääwi wítu'an gá náäho Yôesigi' naví ûnp'oe donts'anchar'khâymaadân, naví wówátsi dáypäkhâymaa, ihaydiho naná náä oepáa k'aydidi dáyyâa'amídi.

7 Wí tsaa'i háa wí ää'i hânho isó'dinde waagibá naa wá' dáysó'dêe Yôesivi híwó'di t'ôe dôn'amídi, hedá háa díyon waagá dônbowa, hedá i hääwi ívihuüyunde'i-á dó'áyíngi'an.

8 Hediho in to'wên dívi'äädedi páadé dipówá'in wí hääwi dit'anpo' waabá, naa wá' hääwi naagi' dinte'kw'ódi'i' donkekhâymaa, gá naví wówátsi ta'ge donhondân. Na'nbí Sedó Jesus-á namuu i to'wí t'owa ta'ge ovâytukankhâymaa'i háa híwó' háa híwó'pí dívi'annin, hedi idáho ná'i dinte'kw'ódi'i' naa dímäni, hewänbo naada'ba' yoe, in wé'ge'in t'owa pín ta'ge haydi óetsíkha'máa'in nawáy'ää-ídi, innân wá' hanbá ovâymäni.

Wên t'owaví'gedi Paul ita'nan

9 Bisó'dêe-í hanwaapídi'bo naví'piye' un'ää-ídi.

10 Demas-didáho díyoe'an, i-á ná'i oepáa k'aydiwi hääwi shánkí iséegídiho', hediho oe Thessalonica búu'úpiye' namää. Crescens-á oe Galatia nangepiyá namää, hedá Titus-á oe Dalmatia nangepiyá.

¹¹ Nää-á Luke-da'mân naa-áđi na'än. Mark-á nâamá'í, i-á ûnkoedi naví t'ôe iwe díkhäge'namí'in.

¹² Tychicus-á oe Ephesus búu'úpiye' dósan.

¹³ Hedi un'ädi naví k'éwé'in aa oe Troas búu'ú Carpus-ví'we donyoe'annin dînmá'í, hedá naví ta'di-á wá' dînmá'í, hewänbo shánkídá i púye eedi nata'muu'i ta'di-á.

¹⁴ Alexander i kwäk'udi ihäawípa'idá naa báyekí díyanäkí'an, hediho i híwó'pí' dí'andi namuudi Na'inbí Sedódáho báyekí óetuchänukhâymáa.

¹⁵ U-áho hä'i senbí'wedi ó'áyîngi'an, i-á na'inbí hí' t'aygidi iyoe'andi.

¹⁶ Páadé naa dítyó'diwekándi naa wí'bo dáy'aywoenídí dáyhée'an dihaydi tóebo wí'iwínúpi naa díkhäge'namídí. T'ähkídíbo díyoe'an. Naa oda' Yôesidi ovây'owóyé-í'in tobá han díví'an wänbo'.

¹⁷ Hewänbo Na'inbí Sedó-á naa-áđi nayidi idân díkhäge'nan, hedá in kay-á dímägi t'ähkí iví tuu t'owa dovâyt'oe'amídí, hediho t'ähkí in Hudíyo dimuupí'in iwe diyí'in dit'oe. Hedi Yôesidi naa dîn'aywon, wí to'wí wí khänbí wää iwedi óewhahké' waabá naa dí'an.

¹⁸ Hedi Na'inbí Sedódáho t'ähkí i híwó'pí' t'owadi díkhâymáa'in dida' iwedi díwhahkéyí, hedá idá oe makówá wáy i natsonnän diwepiye' bahpíbo díhûuwí. Hânhay wänbo t'ähkí t'owa dínkhây'ä' kw'áayébo' óemá've-í'in. Hamân.

Wí sengituu namuu'i

¹⁹ Priscilla-á Aquila-á ovänsengitu'âamí, hedá in Onesiphorus-ví k'aygiwindá wá'.

²⁰ Erastus-á oe Corinth búu'úbo iwóyí', hedi Trophimus-á nahaydi oe Miletus búu'ú iwá dóyoe'an.

²¹ Bisó'dêe-í wa'di nate'núpóepídíbo' unpówá-ídí. Eubulus-dá wóesengitu'an, hedá Pudens-dá Linus-dá, Claudia-dá, hedá t'ähkí in wé'ge'in tí'ûuwín páadé'indá inbí sengituu wónsan.

²² Na'inbí Sedó Jesus uví pí'nä khó'yé mänmä've-í, hedá iví séegísehkanä-á wóemääni.

In Ta'nin Paul-di Titus Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i nã'in ta'nin dóta'do?. Naa Yôesi Tádáví t'ôe'i hedá Jesus Christ-ví t'ôekhuwa'i-á omuu. Naa dísan in to'wên Yôesi Tádádí ovâyde'manninbí'piye?, hedânho dovâykhäge'namídí shánkí iví'piye? dívíwhâyú-ídí, hedá in ta'gendá dovâyhá'amídá, hedânho háa Yôesi nada? waagi inbí wówátsi dâyhúuwídí.

² In wówátsi nahánde'pí'in gín'ã'in âytsíkha'máa âykéyídí. Yôesi-á wí'ihôeyó'opí, hedí hán'oebo iví tuu imägi kí'min wówátsi dímmãnídí,

³ hedí híwó? naná? dihaydi i'gedí díhangin'ânnan. Yôesi na'inbí aywondidi naa díyôn hedá dísoge nã'i tuu t'owa dovâytuuphadé-ídí.

⁴ Naadi u Titus wînta'do?, u-á naví ta'gendi ay waagibá wíchaa, naa dâyhâyunde'ibá u wá? biwhâyundedí. Yôesi i Tádá-ádí hedá Christ Jesus na'inbí aywondi-ádí séegisehkanã wóemãní hedá wóekhäge'namí ánsaaginpídíbo? unchã'nídí.

Háa Titus oe Crete p'oyâadi i'amí waa

⁵ Naadi oe Crete p'oyâadi iwe wíyoe'an hedânho háäwí iwe wa'di natáy'i bí'amídí, hedá méesate'in tsonnin t'ähkí búu'ú eeye ovâykw'ôenídá. Kinnân hêe wítu'an:

⁶ Wí méesate'i tsondi-á ûnkây'ã? wí sen to'wídí wänbo wí t'aywó'di wí'ônsháa-ípí? namúní'in. I-á ûnkây'ã? wí? kwee-ádída? nakhóhtsaacha'ní'in, hedá iví ây-á whâyú'inda? dimúní, hedá nã'in âyví'gedí t'owa wídítúnípi háa diwänpida? waagi díví'o'in hediháa t'óyanpí'in dimuu'in.

⁷ Wí méesate'i tsondidá Yôesiví t'ôe on'âyînmáa, hedânho otú waa ûnkây'ã? wí sen to'wídí wänbo wí t'aywó'di wänbo wí'ônsháa-ípí? namúní'in. I-á wína'âanípí ida'mân in ta'gen imáa'in, hedá wesebo wínat'ayyaapúya?be-ípí, hedá súwáto'i? háa tsaato'i? háa nachã'hã't'aa'i? namúní'in wí'ûnkây'ãhpí.

⁸ Shánkídí ûnkây'ã? iví k'aygidi nat'owaséegít'ôení'in, i yã'dâa'i namuu'i-á iséegí-í, hanginta'di-á namúní, iví wówátsi-á ta'ge ihúuwí, háäwí Yôesi nat-sonpóe'i-á háädi waa i'âamí, hedá áyîngidi iví wówátsi ihúuwí'in ûnkây'ã?.

⁹ Yôesiví hí? whâyúwó'di ûnmuu, hedího i méesate'i tsondi-á háa naháhpóe waa nã'i hí? ipiye? iwhâyuhúuwí, hedânho in wé'ge'in t'owa ovâykhäge'namídí nã'in ta'gen háhkan dipiye? shánkí dívíwhâyú-ídí, hedá in to'wên nã'in háhkan dâyséegí'anpí'indá piháa di'ánshaamuu kin ovâythayyamí.

¹⁰ Han i méesate'i tsondi ikanhúuwí gá báyéki t'owa-á t'óyanda'pí'inda? dimuudân, hedí inbí hí'-á wídínchã?muupí, hedí inbí hí'dí wây-á t'owa-á piháa ovây'ánshaakando?. In Hudíyo dimuu'in shánkí wänbo há'min dimuu.

¹¹ Nakhây'ã? nã'i kí'bi hí? ây'ahkhâa-í'in, gá háäwí dínkhây'ãhpí? dâyhá'o'dân hôeyó'dí dâywänpichã't'aanídí, hedího báyéki tádá'indá yíyá'indá inbí ây wóegé ovâypedee'o?.

¹² Wí Crete-wi sen wänbo?, i-á inbí khuu i'gedí itumakhe'o'i? namuu'i natú, "In Crete-win háädi wänbo t'ähkí dihôeyó, khân t'ayyaa'in waagi'iná dimuu, baa'in de'de'in dimuu."

¹³ Nã'in inbí'gedí natú'indá ta'gen namuu. Hedího u-á úkhây'ã? kaygi'di ovâytumakhe'amí'in hedânho inbí whâyú Yôesiví'piye? ta'ge dínmúnídí,

¹⁴ hedá wídây't'óyaanípídí in Hudíyoví pehtsiye-ádí hedá i tsontuu in t'owa in ta'gen namuu iwedi dívíyâa'annin dâypipaa'i-ádí.

15 In to'wên yä'dâa'in dimuu'ingî' hääwí t'ähkí híwó'di namuu, hewänbo in yä'dâapi'in dimuu'in hedá wídívíwhäyunde'ingí'-á hääbo híwó'di wídínmuupí. Nä'inbí ánskaa wänbo yä'dâapi' dínmuudi wídínhanginnáhpí wé'i wí híwó'di namuu, wé'i wí híwó'pí' namuu'indá.

16 Yôesi dâytaa gin ditû', hewänbo háa dívíkanhon waagidi nakeepo' ta'gendi wídâytaapi'in. Daháa díví'o', wídi'a'ginháhpí, hedá hääwí híwó'di namuu wänbo díví'amí'in wídínkoedipí.

2

In ta'gen háhkan namuu'in

1 Hewänbo uví'wân úk'óe t'owa ovâyhá'amídí háa inbí wówátsi dâyhúuwí'in, in ta'gen namuu'in dívíwhäyümá' dihaydi.

2 Saydôe ovâyhá'amí wídísuwät'ôenípídí, hedá híwó'dá inbí wówátsi-á dâyhúuwídí hedânho t'owadi ovây'a'geenídí. Ovâyhá'amí hanginta'nin dimúnídí, hedá in ta'gendi whäyü-ádi séegi-ádi dâymá've-ídí, hedá tobáháa napo' wänbo dívíyää'amídí.

3 Hedá kweeyôe-á wá' ovâyhá'amí háa inbí wówátsi dâyhon waagidi dâykeeyamídí Yôesi dây'a'ginhonnin. Wây-á t'owaví'gedi yanákíwó' wídíví'má've-ípi, hedá suwäto'in wídímúnípi. Indá dínkhây'ä' hääwí híwó'di namuu'i dâyhá'amí'in,

4 hedânho in shánkí ts'aamin kwiya' ovâyeye-ídí inbí senä'dádí inbí ây-ádi dâyséegihúuwídí,

5 hedá hanginta'nindá dimúní, yä'dâa'in wówátsi-á dâyhúuwí, inbí k'aygi-á híwó'dá dây'âyíngi'amí, diséegit'ôení, hedá inbí senä'dá dây'a'ginnamí. Han díví'odi to'wí wänbo há'to ûnkoedí-i híwó'pí ihée'amídí Yôesiví tuu i'gedi.

6 Hanwaagibá in senä' shánkí ts'aamin dimuu'in kaygi'di ovâyhá'amí hanginta'nin dimúnídí.

7 T'ähkí u bi'o'i híwó'da' bi'â'amí, hedi handidi ná'in shánkí ts'aamin dimuu'indi wóemündedi udi ovâykeeyamí háa indá dínkhây'ä' díví'â'amí'in. Ovâyhá'odi in ta'genda'ba' bihée'amí, hedá ovâykeeyamí pín ta'ge haydi biwhäyunde'in.

8 Uví hí' ta'ge'ida' úmúní hedânho tóebo wí'ûnkoedí-ípidí wóetüusúu'amídí. Handidi to'wí uví'näpiye' namuupí' nawôeda'púwí, hääwí wänbo híwó'pí' wí'ishaade'pidí na'inbí'gedi natúnídí.

9 In pant'ôe'in dimuu'in ovâytu'â'amí inbí tsonninbí tuu dâyt'óyaaní, hedá i t'ôe dây'o'idi inbí tsonnin ovâyhíhchannamí, hedá wá' wídívítuwhännâamípi,

10 hedá wídívísä'mâamípi. Shánkídí dâykeeyamí sähto'indá hôeyó'indá wídímuupí'in, hedânho háa inbí wówátsi dâyhon waagidi nakeepúwídí i hääwí Yôesi na'inbí aywondiví'gedi âyhá'andi' sa'wó'di namuu'in.

11 Yôesi Tádádí iví séegísehkanä na'in dínkeeyan, hedi ná'i séegísehkanä-á ûnkoedí t'ähkí t'owa ovây'aywoenídí.

12 Hedi iví séegísehkanä iwedi giháhpóe ná'i a'ginháhpí hääwí Yôesiví'piye' iví'o'i' äyyoe'amídí, hedá i híwó'pí hääwí in t'owa Yôesi dâytaapi'in kay'indi dikanda'i-á äyyoe'gi'amí, hedi náä oepáa k'aydi na'inbí wówátsi ta'gá hedá hanginta'didá âyhúuwí, háa Yôesi nada' waa.

13 Hedi gitsíkha i hääwí híwó'di Yôesidi dípägít'óe'i', hedi kinnân namúní: Jesus Christ nakeepúwí iví sa'wó'di kohthay wóegé, i-á i hay'i Yôesi-á hedá i dín'aywondi-á namuu.

14 I-á na'ingí' ipimägi na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ádi-ídi hedá ná'i t'aywó'di dînyâa'amídá, hedânho ta'gendi iví t'owa gimúnídí, hedi pín ta'ge haydi gida'ídí híwó'da' ívíkanhúuwídí.

15 Nǎ'i hǎäwí i'gedi t'owa ovâyhée'amí. Kaygi'di ovâytu'âamí háa díví'âamí'in, hedá in to'wên híwó'pí dívíkanhonnin ovâyta'gep'óegésaaní. U-á úk'óe kin bi'amídí, hedânho to'wí wänbo wí'ünkoedipídí wóe'a'ginhánú-ídí.

3

Háa Titus-di in Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in ovâyhá'amí waa

1 Ihayda' in t'owa ovây'ánshaakannâamí t'ähki in nange'in tsonkhuu dâymáa'inbí khómapho' dívíkw'óení. Dínkhây'ä' di'a'gint'óení'in, hedá dikhâymuní hǎäwí t'ähki híwó'di namuu'i' díví'âamídí.

2 Ovâytu'âamí wây-á to'wênbí'gedi yanäki wídívihí'má've-ípí, hedá wídívítuhkanmá've-ípí. Shánkídí ûnp'oe kháapí'in dimúní hedá t'ähki t'owa-ádí a'gindibo dívíhúuwí.

3 Gínkhây'ä' kin waagi íví'âamí'in, gá wáymûu na'in wá' hanginta'hpí'in gimú'dedân, hedá t'óyanpí'indá gimuuwän, in ta'gen namuu iwedi gihängepóewän, háa na'inbí túu'ú iwe gichaa waagida' íví'odi wí'bo ívípíhíhchanmädi nǎ'i híwó'pí' hǎäwídí na'in dípanhógi waa gínpóe, na'inbí wówátsi-á t'ähki yä'dâapída' íví'owän, githúut'óewän, wây-á t'owadá dí'taywän hedi na'indi wá' indá äyt'aywän.

4 Hewänbo Yôesi na'inbí aywondidá dínkeeyan i-á t'owa-ádí híwó'di namuu'in hedá inbí'piye' séegi-á imáa'indá,

5 hediho dín'aywon, hewänbo na'in híwó'di hǎäwí íví'annin namuudá yoe, íví sehkanä ûnmuudân dín'aywon. Dí'owídídi waagibá wówátsi ts'aamin dímägi, hedá i Yä'dâa'i P'oweahâadá ts'aamin waagi'inbá dípaa.

6 Jesus Christ na'inbí aywondi na'ingí' i'annin namuudi, Yôesi Tádádí i Yä'dâa'i P'oweahâa báyéki dímägi.

7 Hediho Yôesi Tádá íví séegísehkanä ûnmuudi díchäämáa t'aywó'di wí'âymapí waagi, hediho in wówátsi nahánde'pí'in gitsíkha'in äykéyí.

8 Nǎ'i otú'i-á ta'gen namuu, hedi oda' udi in t'owa ihayda' i'gedi ovâyhí'má've-í'in, hedânho in Yôesiví'piye' ho dívíwhäyunde'in hǎädi wänbo t'ähki híwó'da' díví'âamí.

Nǎ'i otú'i-á híwó'dida' namuu, hedá in t'owa t'ähká ovâykhäge'do'.

9 Hewänbo in to'wên hanginta'hpí tsika dívítsika'máa'in wí'ovây't'óyaanípí, hedá to'wên inbí thehtáy pahpá'inbí kháwä i'gedi ihayda' dívíhée'o'indá, * hedá to'wên Moses-ví tsontuu i'gedi dívíwänpítuhkando'indá. Kí'bi hí'dá tóebo wí'óekhäge'dopí hedi wínachä'muupí.

10 Wí to'wí piháa iwhäyundedi nat'owawiyet'óe'i namuu'i' undádí nayidá nâatu'amí han wí'i'amípí, hedi natáyda' wíyá hanbá nâatu'amí, hedi it'óyanpída' nâayoegi'amí.

11 Úhanginná wí to'wí kí'bi namuu'i-á t'aywó'to'ida' namuu'in hedá in ta'ge'in p'óe i'gá wínamänpí. I-á wí'bo ûnpíhanginná híwó'pí ikanhonnin.

I t'ä'gi hí' Paul-di Titus ónta'nandi'

12 Háa Artemis háa Tychicus uví'piye' dósankhây máa, hedi owáy wé'i wí napówa ihaydá, bisó'dêe-í oe Nicopolis búu'ú díyay-ídí. Naa dáy'ánshaamägi náa te'nú iwebo dáywóyí'nídí.

13 Zenas i sen i tsontuu itaa'i namuu'i-á hedá Apollos-á wáypíye' damän. Bisó'dêe-í ovänkhäge'namídí hedânho hǎäwí wänbo wídäntây'nípídí.

14 Na'inbí t'owa dínkhây'ä' diháhpúwí'in híwó'da' hǎädi wänbo t'ähki dívíkanhúuwídí, hedânho in to'wên hǎäwí díntáy'in ovâykhäge'namídí. Han díví'opída' inbí wówátsi wídínchä'púwípí.

* 3:9 Námú'dí i thaykangí' hí' 1 Timothy 1:4 iwe nata'muu'i'.

¹⁵ In năwe naa-ádí dikw'ó'nindi inbí sengituu wônsan. Uđá in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhäyundeđi na'in díséegí'in ovâysengitú'âamí. Yôesi Tádáví séegísehkană t'ăhkídíbo bînmá've-í.

In Ta'nin Paul-di Philemon Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i' opannän Christ Jesus-gi' dáy't'ôe'odi. Naa-ádi hedá na'inbí tí'úu páadé'i Timothy-ádi ɔ Philemon wínta'do', ɔ-á na'inbí tí'úu wíseegi'i hedá na'inbí t'ôe iwe díkhäge'do'i-á unmuu.

² Hedá in méesate'in t'owa uvi k'aygi díwíwé'ge'o'in wá' änta'do', hedá na'inbí tí'úu Apphia-á, hedá Archippus-á, i-á wí sundado na'inbí hänge nawindi díkhäge'namídi waagi'ba namuu.

³ Yôesi na'inbí Tádáda hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-dá inbí séegísehkanä wovâymäáni hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpidibo' íkwô'nídi.

Philemon-bí séegi ünmuu i'gedi ônta'do'

⁴ Philemon, häädi wänbo wínyúusu'an ginhay Yôesi igi' dáy't'ôemáa'i dókú'daa'o',

⁵ dínhanginpóedí uvi whäyü Na'inbí Sedó Jesus-vi'piye' úmuu i'gedi, hedá wá' dínhanginpóe Yôesi Tádávi t'owa t'ähki ɔdi ovâyséegi'in.

⁶ ɔ-ádi naa-ádi handa' änwähýunde', hedi naa dáyyúusu'o' ná'in whäyü gänmuu'indi wóekhäge'namídi shánki wänbo úhanginnánídi t'ähki i híwó'di hääwi änmáa'i' Christ wé'ge gamuudi.

⁷ Naví tí'úu páadé'i', ɔdi Yôesi Tádávi t'owa inbí pí'nä khó'yé ovâyhíhchannan, hediho uvi séegi mänmáa'idi naa wá' díhíhchannan, hedá báyéki díkhäge'nan sen waa o'âanídi.

Paul-di Philemon óedaa'an Onesimus óeséegikéyídi

⁸⁻⁹ Hediho wí'nä táye änséegihondi hääwi bí'amídi wída'khâymaa. Tobá Christ-di dínk'ú' wänbo thay'eedi wíyôenídi háa úkhây'ä' bí'amí'in, wên tsontu wímääníwíwedi naadi wíwänpida'khâymaa. Wí'ú'óde-ípi naa Paul sedó omuu'in, hedá Jesus Christ-vi' omuudiho' opannän.

¹⁰ Wí hääwi Onesimus-gi' mân'amídi kaygi'di wída'máa. I-á naví e'nú waagi'ba dínmuu, naa wa' náa opannän dihaydibo' ivi tádá waagi'ba opóedí.

¹¹ Tobá i-á páadédí ugí' úchá'póepi wänbo', náa-áho wí'gíndígí' ugí'-ádi naagi'-ádi gänchá'póe.*

¹² Náa-á i uvi'piye' dówáysankhâymaa, hedi báyéki dóseegídi naví pín wá' i-ádíba ihon waagíba ochanpo'.

¹³ Yôesi Tádávi híwó'di tuu t'owa dovây't'ôe'o'in namuudi náa wa'di opannándi naa oda'wän Onesimus náwe naa-ádi dówóyí'ní'in, hedânho idi uvi'gedi naa díkhäge'namí.

¹⁴ Hewänbo naa wó'da'pí uvi päpidíbo dówóyí'ní'in. Naa wó'da'pí wíkyagi'amí'in hääwi híwó'di bí'amídi, shánkídi oda' ɔ wí'bo kin bí'amí'in.

¹⁵ Ma'di Onesimus uvi'wedi wí háy tãhkída' nawiyedee hedânho uvi'piye' nawáymu-ídi hedá ɔ-ádíba häädi wänbo t'ähki nacha'nídi.

¹⁶ Páadédí pan namuu, hewänbo náa-á pan wínamuupí, náa-á wí panbí shánki hay'i namuu, náa-á na'inbí tí'úu páadé'i gänpóe änséegihúuwígí'. Hediho naadi hânho dóséegi, hewänbo ɔdá shánká nâaséegihúuwí, t'owa namuudi hedá náa-á Na'inbí Sedó Jesus-vi' namuudá.

¹⁷ Hedi ɔ-ádi naa-ádi wé'ge änt'ôe'o waagíba unchaa'dáho', Onesimus náséegike' naa díséegikéyí waagíba.

* **1:11** In kháwã Onesimus-á natu'da' "To'wí nachã'muu'i'" gin.

¹⁸ Hedí uvi'piye' it'aywó'nandáho', háa uvi'piye' hääwí naphaamuudáho', naa díphahsaaní.

¹⁹ Nábâa naabo nã'i hí' dóta'kankhâymáa: "Naa Paul omuu'idi wíwá'âa-í." Hewänbo nää wó'da'pí wí'ánshaakannamí'in, ɥ-á uvi wówátsi-ân naa unphaamuu'in.

²⁰ Tí'ûu páadé'i', Na'inbí Sedó Jesus-ádi wé'ge gamuu, hedího oda' uđá nã'i híwó'di hääwí wídaa'andi' naa dín'ámí'in. Handídi Christ-ví'in gamuudi naví pí'nã khó'yé naa díhíhchannamí.

²¹ Nã'in ta'nin wínta'do' dínhanginnândi i hääwí oda'póe'i nãa'a'ginkhâymáa'in, hedí shánkí wänbo hääwí wá' nãakhâymáa.

Wí sengituu namuu'i'

²² Hedí nää wa'di wíyá hääwí wídaa'ámí: Ti wí íve dínkhây'ámí dáywhonwóyí'nídí? Undi dínyûusu'odiho naa ochaa hanwaapídíbo Yôesi Tádádí díwáypunmääni'in unbíwepiye'.

²³ Epaphras-di iví sengituu wónsan, i-á wá' Christ Jesus-gí' it'ôemáadíbo naa-ádíba napannän.

²⁴ Hedá Mark-á, Aristarchus-á, Demas-á, hedá Luke-á naa-ádi wé'ge dívít'ôemáa'indi wá' wóesengituu'an.

²⁵ Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkanä unbí pí'nã khó'yé mänmä've-í.

In Ta'nin James Ita'nannin

¹ Naa James omuu, Yôesi Tádáví t'ôe'i hedá Jesus Christ i shánkí natsonyi'ivi'-á. Naadi un tã'di wêege'in Israel t'owa t'ãmäpiye íwadekw'ó'nin wâysengituta'do'.

T'ôephade-ádi hedá whäyu-ádi i'gedi ita'do'

² Tí'úuwin páadé'in, hânho bíhíhchanpuwawe tobáháa bînt'ôephadende wänbo?,
³ gá ûnhanginnândân unbí whäyu wovâytayindedá shánkí iyääkanháhpúwí'in.

⁴ Hewänbo häädí wänbo t'ähkí úvíyää'âamí ta'gendi íkweesenpáa-ídí, hedânho wíyá hääwí wänbo wí'unte'dee-ípi kí'min ímúnídí.

⁵ Hedí wénä wí wänbo un diwedí ûnhanginnáhpídí háa kin i'amí'in, i-á ûnkhây'ä? Yôesivi'piye' iyûusu'amí'in, hedího in hangintan óemääní ûnhanginnánídí. Na'ínbí Sedó Yôesi khâagipí t'owa t'ähkí báyéki hääwí napäyi', hedí wí'ovâyt'e'yopí dida'póedí.

⁶ Hewänbo bîndaa'andi, pín ta'ge haydi úvíwhäyú-í wovâymääní'in. Wí'úví'âyîngimäänípí háa wovâymääní'in háa wovâymäänípí'in. Wí to'wí pín ta'ge haydi iwhäyundepí'-á wí p'oe oepiyá nääpiyá wãädi óechänumáa'i waagi'ba namuu.

⁷⁻⁸ Wí to'wí kí'bi namuu'ivi ánskaa wí'únta'gemuupí, hedí tobá hääwí i'an wänbo híwó' wí'i'ahkéé-ípi. Hedího i-á wí'ûnkhây'ähpí na'âani'in hääwí nada'póe'i Na'ínbí Sedó Yôesidi óemääní'in.

To-an ta'gendi kodit'owa namuu?

⁹ Wí to'wí Jesus-vi'piye' iwhäyunde'i namuu'i sehkanäwó'gí wówátsi thaa ihondá ûnkhây'ä? nahíhchanpúwí'in, gá Yôesi Tádádí kw'áye óesógedân.

¹⁰ Hedá wí to'wí Jesus-vi'piye' iwhäyunde'i kodit'owa namuu'i-á wá' ûnkhây'ä? nahíhchanpúwí'in Yôesi Tádádí áagépiye' óesógedí, gá in kodit'owa dimuu'indá hää ahkónu i'gewi póvi'ây nasaa'i waagibá diháanídân.

¹¹ I than napeedi natsáwäpóe ihaydi, i táa t'ähkí óet'awende', hedá i póvi-á t'ähká nathanändedá wíyá sa'wó'di wínamuupí. Wí to'wí kodit'owa namuu'i-á wá' hanbá ûnpo'. Wa'di wíyá shánkí chã' it'andedibo naháani.

Híwó'di-á híwó'pí'-á, wãhãädan na'ã'?

¹² Wí to'wí óetayinde'i' it'ôephadeyää'andi-á nahíhchanpúwí, gá híwó' iví tayi' diwedí napee ihaydi wówátsi nahándepí'in ûntsaaqwhihkedéé-í, wí ää'i páadé napówá'i hääwí híwó'di ikénde waagibá. Yôesi Táa iví tuj imägi kin ovâykhâymaa'in in to'wëndi óeséegí'ingí'in.

¹³ Hewänbo wí to'wí óetayinde' ihaydi wên t'aywó'nin nakanda'dá wí'ûnkhây'ähpí Yôesi Tádá ônchänú-í'in. Hääwí yã'dâapí' namuu'i há'to ûnkoedí-í Yôesi Tádá óekannamídí nat'aywó'kandá'-ídí, hedí Yôesi Tádádí wänbo-á to'wí wänbo wí'óet'aywó'dikanyómã'pí.

¹⁴ Hewänbo wí to'wí hääwí hânho nada'dibo t'aywó'diwe itóe'ó ikéyídí.

¹⁵ Hedí iví pí'nã khó'yé nat'aywó'kandá'di, iwedí t'aywó'diho napuyä, hedá shánkí wänbo wíyá it'aywó'dodi pedee iwe napóya'.

¹⁶ Hedânho naví tí'úuwin páadé'in wâyséegí'in, piháa wí'úví'ánshaamá've-ípi ná'i hääwí i'gedí. Yôesidá wídítumáapí git'aywó'dikandá'-ídí.

¹⁷ Hääwí t'ähkí híwó'di namuu'i dímgí'i-ádí, hedá hääwí ta'gendi yã'dâa'ida' namuu'i dínmáyã'dádí, makówádí gínpóya'. Yôesi Tádá t'ähkí i

kohthay oe makówá nasaaʔi ikhíyé, hedi náʔi kohthay-á háa nakeet'óe waagi naʔegópoʔ hedá dâýʔóhkhuuʔoʔ, hewänbo Yôesi-á wínaʔegópoʔpí.

18 I-ân napidaʔdi wówátsi ts'aamin dímägi, iví taʔgen tuu ünmuuʔi ívíwhäyü ihaydi. Kin iʔan hedânho t'ähki ts'aabi hääwí ipakhâymaa iwedi naʔindá in páadéʔin ts'aamin gimuuʔin waagiʔinbá gipúwídi.

Háa Yôesidi naʔin dítumáa waa wígiwänpidat'óe-ípi, hewänbo ívíʔami-á

19 Naví tíʔúuwin páadéʔin wáyséegiʔin, náʔi hääwí wáytuʔandiʔ únhanginnânhoʔ. Hedânho häädi waa íkhâymuní Yôesiví tuu úvit'óyaanídí. Wíʔúwíwóʔonnamípi úvihéeʔamidí, hedi hääwí híʔindidibo wíʔit'aayyaapúyaʔbé-ípi.

20 Git'aayyaapóedá Yôesiví tuu wíʔâyʔaʔgindopí, hediho i hääwí i natúʔ híwóʔdi namuuʔin wíʔâyʔopí.

21 Hediho t'ähki i híwóʔpíʔ namuuʔiʔ úvíkanmáaʔi bînyoeʔamí, hedá náʔi báýekí híwóʔdi namuupíʔ unbí píʔná khóʔyé únkw'óʔdi-á bînyâaʔamí. Yêngipídíbo Yôesiví tuu bînkéyí. Náʔi tuu-á unbí píʔná khóʔyé únsogedee wí koʔyi waabá, hedi nasôedi in kay imáa unbí hâa wovâyʔaywoenídí.

22 Hewänbo iví tuu bînʔaʔginnamí, wíʔiwänpit'óe-ípi. Yôesiví tuu ít'oedi hewänbo íʔandedi wíʔúnkhâyʔähpí háa natú waa úvíʔamiʔin, unbí ánskaa-á piháa ünmuu.

23 Wí toʔwí Yôesi Tádávi tuu nat'oedi hewänbo iʔaʔgindopídá, i-á wí toʔwí waagiʔbá namuu ip'oetsíwhayedi iví ts'ay háa únchaa waa imúndeʔiʔ,

24 hewänbo tobá ipimúʔ wänboʔ, i p'oetsíwhaye namuu iwedi iyâaʔan dihaydi, weseboʔ únʔódéndeʔ háa únchaa waagi.

25 Hewänbo wí toʔwí Yôesi Tádávi tsontuu híwóʔ ónt'óyandedi, hedi wíʔúnʔódeʔpí háa nat'oeʔin, hewänbo háa Yôesidi óetuʔo waagi iʔodi, t'ähki iví tsiyekan diwe nahíhchanpúwí. Náʔi tsontuu-á t'ähki híwóʔdidaʔ namuu, hedi t'owa ovâymaʔp'ädíndeʔ inbí t'aywóʔdi iwedi.

26 Wí toʔwí naʔandedi Yôesi óeʔaʔginmäʔin, hewänbo hähsóʔyóʔi namuudá, wíʔbo ipihôeyóʔoʔ, hedi iví tsiyekandá háagiʔ wänbo wíʔúnchâʔmuupí.

27 Hewänbo wí toʔwídi Yôesi naʔinbí Tádá taʔgendi óeʔaʔginmäʔi-á kinnân íkhâymaa: In toʔwên yíyápiʔindá tádápiʔindá dimuuʔin hedá in kwiyâʔ inbí senâʔ dínchuuʔin dimuuʔindá idi ovâypuwâkhâymaa ovâykhägeʔnamídí inbí t'ôephade iwedi ovâyyaâʔamidí, hedá wáʔ ipiʔáyîngiʔamí hedânho náʔi yâʔdâpíkan in t'owa Yôesi Tádá dâytaapiʔin dívíʔoʔi namuuʔidi wíʔopedeeʔamípídí.

2

Wíginkhâyʔähpí git'owayoegit'ôeniʔin

1 Tíʔúuwin páadéʔin, Naʔinbí Sedó Jesus Christ i shánki hayʔivíʔpiyeʔ úvíwhäyundeʔ. Hediho wáy wên t'owa shánki híwóʔ wívinmáʔve-ípi in wéʔgeʔinbíʔwedi.

2 Maʔdi kinbáho namúní: Wíye senâʔ unbí méesate ee dats'úndi, i wíʔ naman-tomuu óedodi napaʔannin, saʔwóʔdá naʔaamuu, hedi i wíʔ-á sehkanäwóʔdá naʔaamuu,

3 hedi maʔdi i shánki saʔwóʔdi naʔaamuuʔi bînʔaʔgindi bîntumáa, “Häʔi shánki híwóʔdi púwédé eedi ósoge,” hewänbo i sen híwóʔ naʔaamuupíʔ-á bîntumáa, “Owáy hângedibo ówínú, háa naví ân núʔbo ósoge,”

4 hedáho kin úvíʔodá nakeepoʔ íchanpoʔin wí sen shánki híwóʔdi namuuʔin i wíʔvíʔwedi, hedânho unbí ánskaa híwóʔpí únmuudibo t'owavíʔgedi úvíʔánshamâʔ háawin dimuuʔin.

⁵ Bít'óyanbe naví tí'úuwín páadé'in wâyséegí'in, Yôesi Tádádí in t'owa ovâyde'man in wé'ge'in t'owadi ovâytumáa'in sehkanäwó' diwówáyí'in dimuu'in, hewänbo shánkí kodit'owa waagi'inbá dimuu pí'ná khó'yé inbí whäyü Jesus-ví'piye dínmuudi. Yôesi Tádá iví tuu imägi in to'wëndi óeséegí'in i-ádí bá oe makówá dikwó'ní.

⁶ I sehkanäwó' nawówáyí'i namuu'i-á bînháawaagimáa. Hewänbo ti wí'únhanginnáhpí'an in kodit'owa dimuu'indidânho wovây't'äãmáa, hedá wovây'tuyó'diwekáyä'.

⁷ Christ-ví kháwä ûn'a'ginmuu, hedi t'owadi in Christ-ví'in ímuu gin wovâykháyä'de', hewänbo in kodit'owa dimuu'indidá iví kháwä-á ôn'a'ginhánúnde'.

⁸ Nă'in tsontuu Yôesiví tã'nin diwe nak'óe'in in shánkí'in namuu:

Un úvípíséegí waabá, to'wên t'ähkí bînséegíhúuwí.

Hedi nă'in tsontuu bîn'a'gindodáho', híwó' úvíkanhon.

⁹ Hewänbo wáy wên t'owada' in wé'ge'inbí shánkí híwó' bînmáadá, handidi úvít'aywó'do', hedi Yôesi Tádá t'aywó'kannin wovâyshaa, gá iví tsontuu ûnmuu'in bîn'a'ginhánúndedân.

¹⁰ Wí to'wí wên wéhpí'inda' Yôesiví tsontuu ûnmuu'in i'a'ginnanpídá, tobá i wé'ge'i tsontuu i'a'gindo wänbo', hanbá namuu t'ähkí tsontuu i'a'ginhánú waabá.

¹¹ Kinho namuu: Yôesi Tádá natú,

Wíyá to'wíví kwiyó-ádí háa sedó-ádí wí'úvíwhqhwomá've-ípí.

Hedá Yôesi Tádábá natú,

Wívînt'owat'ahánu'bé-ípí.

Hedânho tobá wíyá to'wíví kwiyó-ádí háa sedó-ádí wí'úvíwhqhwomáapí wänbo', wí to'wí bînhaydi Yôesiví tsontuu t'ähkí bîn'a'ginhánú waagibá úví'an.

¹² Yôesi Tádádí dítukankhây máa háa híwó' ây'a'ginnin háa ây'a'ginpí'in iví tsontuu, nă'i tsontuu-á ûnkoedi na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ädi-ídi. Hedânho úví'âyîngi'amí háa ítû'indá úví'o'indá.

¹³ Nă-á t'owaví'piye' na'in gisehkanäpóepídí, owáy i thaa Yôesi Tádádí t'owa háa híwó' háa híwó'pí díví'annin ovâykeekw'ódi ihaydi, i-á wá' na'inbí'piye' wínasehkanäpuwagít'óepí; hewänbo gisehkanäpóedáho', há'to dítuchânú-í.

Na'inbí whäyü-ádí hedá na'inbí tsiyekandádí

¹⁴ Naví tí'úuwín páadé'in, tobá wí to'wí natú' wänbo in whäyü Jesus-ví'piye' imáa'in, wáy-á t'owa idi híwó' wí'ovây'ohpídáho', ti nă'i to'wíví hí' ûnchá'muu? Ti Yôesi Tádádí ôn'aywoení wí to'wí kí'min whäyü ûnmuudibo'?' Yoe, há'to'.

¹⁵⁻¹⁶ Gá kinnân: Ma'di wí sen háa wí kwee Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i koegí-á awegí'-á ûntáy, hedi bînwänpitumáa, "Sengidi ópûn, Na'inbí Sedó Yôesidânho wóekhäge'namí uví awegí'-ádí koegí'-ádí mánhónídí." Kin úví'odi hebo undi wí'bo i háäwí ûntáy'i wíwînmähpídá, unbí tuu háagí' wänbo wí'unchä'muupí.

¹⁷ Hediho whäyüda' bînmáadi hewänbo wáy-á t'owagí' híwó' wívî'ohpídí, unbí whäyü-á wí'unchä'muupí.

¹⁸ Hewänbo ma'di wí to'wí natúní, "Wáy wên t'owa in whäyüda' dâymáa, híwó'di tsiyekandá yoe, hedá wáy-á wëndá híwó'di tsiyekandá' dâymáa, whäyü-á yoe." Hewänbo to'wí kin natúdáho naadi dótu'âamí, "Wí'úkoedipi dînkeeyamí'in Jesus-ví'piye' biwhâyunde'in híwó'gí háäwí bikanhonpídí, hewänbo naadá wínkeeyamí naa dáywhâyunde'in i híwó'gí háäwí dáy'o'idibo'."

19 Untû? wî'da? Yôesi na'an gin biwhâyunde?. Híwó? namuu ha'wâa biwhâyundedi, hewânbo in yâ'dâapi'in p'oewaahâa wânbo wá? hanbá dívíwhâyunde?, hebo híwó? díví'âamívi'wedi diwânpithathapo? dikhuwôeda'di.

20 U ánsaapî? unmuu'i?, naadi wítu'anpí'an, tobáhâa Christ-ví'piye? biwhâyunde wânbo?, híwó'gí háäwí bikanhonpídá uví whâyü-á wí'úchá'muupí. Ti wíyá wínthaykw'ôení'in unda'?

21 Ti wí'ú'ánsaapí'an, na'inbí heháäwi thehtáy pahpâa Abraham nakhâyumuuwân iví ay Isaac ipihéyídí i antâa k'éwé, háa Yôesi Tádádí óeyôn waagi. Gá kin nakhâyumuudânho?, Yôesi Tádádí óechaä t'aywó'di wí'imáapí waagi.

22 Úhanginná háa ûnpóe'in. Yôesiví'piye? iwhâyü, hedá wá? háa Yôesi natsonpóe waa i'an. Hediho háa Yôesi natsonpóe waagi i'andibo? ikeyyan ta'gendi Yôesiví'piye? iwhâyunde'in,

23 hediho iwedi nathaypóe háa Yôesiví ta'nin diwe Abraham-bí'gedi nata'muu waa, kinnân:

Abraham-di Yôesi Tádávi hí? ônwâyü,

hedí iví whâyü ûnmuudi Yôesi Tádádí óechaä t'aywó'di wí'imáapí waagi, hedá Yôesiví k'ema ûnmuu kin óetu'an.

24 Hediho úhanginná Yôesi Tádádí wí to'wí óechaãmáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví híwó'di tsiyekandi iwhâyükeeyodi, in whâyü imáa'in nawânpitúdída'ba yoe.

25 Hedi hanbá ûnpóe ná'i kwee Rahab wânbo?, i-á senä'bí'piye? iku'p'áy'é'i namuu. Hebo tobá ha'bi namuu wânbo?, in wíye Hudíyo senä? kaadi dapówá'in i búu'ú dânmúnídí ovânkhäge'nan, hedi wây-á pí'wên p'óegé i'gedi dawáymu-í kin ovântu'an hedânho in búu'úwin t'owadi wí'ovânhéyípidí. Hedáho kin ovânkhäge'nandibo Yôesi Tádádí Rahab óechaä t'aywó'di wí'imáapí waagi.

26 Wí to'wí iví túu'údí i p'oewaahâa ûnpeedá chu'i namuu. Hedi hanbá namuu wí to'wí iwhâyunde'i hewânbo híwó'gí háäwí wí'i'opídí. Iví whâyü-á chu'in waagi'inbá ûnmuu.

3

Na'inbí hân ni'gedi James ita'nan

1 Tí'úuwín páadé'in, báyéki un diwedi wí'únkhây'âhpi'ída'í'in háhkannin íkwodee-í'in Yôesiví tuu in t'owa ovâyhá'amídí, gá gínhanginnândân Yôesidi na'in háhkannin gimuu'in háa íví'o'in shánki áyíngidi dînmúni'in in wé'ge'in t'owa háa díví'o'inbí'wedi.

2 T'âhkídiibo háyân wânbo piháa íví'o'. Wí to'wí piháa natuhipi'-á t'âhki yâ'dâa'i namuu, i-á iví wówátsi t'âhki itsonmáa.

3 In kwäâyêe âysówhi'opí'an, hedânho háa gida? waa díví'amídí. Handidi inbí túu'ú t'âhki âybéede?.

4 Bí'ánsaa'an wá? wí p'oe iwe nayi'i kophênbay i'gedi. Tobáhâa gáhâyü'i namuu wânbo?, hedá wí waa kay'idí óesayhúya? wânbo-á, i to'wí isanhondi? wên phéphá'ay híyää'inda? tí'úupiye? nachá'nin namuu'indidibo hanginpí ibéede? háa nada? waa.

5 Hedi hanbá namuu na'inbí hân. Tobáhâa na'inbí túu'ú eedi in hân híyää'inda? namuu wânbo?, báyéki ívíyêngihéé'o', háäwí t'âhki gihá waabá.

Wí te'k'ayâa iwe nakoye'di nakop'i'áa waabá napúwí, tobá páadé ihaydi i phaa híyää'i namuu wânbo?.

6 Hedi hanbá na'inbí hän gínmuu wí phaa waagibá. I phaa oe péyééé nakw'ó'didá na'inbí hän dínphaa'o' waagibá gínpo', hedi wí phaa waagibá na'inbí händibá na'inbí wówátsi t'ähkí dínpedee'o'. Báyéki híwó'pí' na'inbí hän diwedi gínpi', hedi wiyá hääwídi wänbo na'inbí túu'ú iwe gínkw'ó'didi yä'dâapí'in wídi'pá'pí in händi dí'o waagi.

7 T'owa ho dâysahánú hedá nää wa' dâysahánúnde' t'ämägi'in animâa dimúní'in, tsidé hääwëndá, pääyü hääwëndá, hedá mâap'oe iwe dívíkohsáymáa'in dimuu'indá.

8 Hewänbo to'wí wänbo wí'ünkoedipí iví hän isahánú-ídi. Na'inbí händá ná'i yä'dâapí' tuu wínahí'wóyí'di'pí, hedá whänpüví só'p'oe waagi'badá napi'den.

9 Na'inbí händi na'inbí Tádá Yôesiví'gedi híwó'gí ívíhée'o', hewänbo na'inbí händibá t'owaví'gedá híwó'pí' namúní-i-á ívíhée'o', tobá Yôesidi in t'owa i namuu waagibá ovâykhíyé wänbo'.

10 Hedi kindidi ná'in sóphogedá wí'gíndí híwó'di-á híwó'pí'-á gíntu'pí' tobá wéhpí'indá' gisóphomuu wänbo'. Naví tí'úuwín páadé'in, kindá wí'gínkhây'ähpi íví'âamí'in.

11 Ti wí p'ohpee iwedi wêege'i p'oe napée-í, sūwägi' híwó'di-ádí híwó'pí'-ádí? Yoe, há'to.

12 Naví tí'úuwín páadé'in, ti wên fig tay iwedi na-olive-páa-í, hediháa wên úuva áaphäá iwedi na-fig-páa-í? Hedân yoe. Hedá wá' wí p'ohpee áhsäá'i' iwedi híwó'di p'oe sūwägi' namuu'i há'to napée-í.

In kodí'nin hangintan háawin namuu

13 Ti to'wí un diwedi báyéki ünhanginná hedá ihangintanmáa? I-á ünkhây'ä' yä'dâa'in wówátsi ihúuwí'in, hedá híwó'dá ikanhúuwí, hedi iyêngi'anpídí ikeeyâamí ta'gendi ihangintanmáa'in.

14 Hewänbo unbí pí'ná khó'yé wây-á t'owa bínkaygi'amí'in ída'di, hediháa shánki kw'áye úvípitégé-í'in ída'di in wé'ge'inbí'wedi, wí'úvíyêngihée'amípi báyéki íhá waagi. Han úví'odáho' úvíwänpíhóeyómáa.

15 Yôesidi ta'gennin hangintan dímägidá kí'min wí'gimúnípi, hewänbo in to'wên han dívíkanhonnindáho i hääwí nää oepáa k'aydi namuu i'gedidá' díví'ánshaa'o', hedá háa inbí pí'ná khó'yé diwänpichaa waagidá' díví'o', hedá hääwí i Penísendi na'ä'i-á dâyhon.

16 Hedi to'wêndi in wé'ge'in t'owa ovâykaygi'amí'in dida'di, háa shánki dívípitégé-í'in dida'di in wé'ge'inbí'wedi, iwedi dínwänpit'aypa', hedá hääwí t'ähkí híwó' namuupí' dívíkhây'máa.

17 Hewänbo i to'wí oe kw'áye na'ändidi híwó'nin hangintan dímägidá, na'in pí'ná khó'yé híwó'didá' gínkw'ó, hedânho wí'ívíyá'be-ípi, hedá ün'p'oe kháapí'in gimúní, hedá wé'ge'inbí'ánshaa-á äy'a'ginnamí, hedá in dâyt'ôephadéhoninbí'piyá gisehkanápúwí hedihó báyéki híwó'di ingí' äy'âamí, hedá t'ähkí t'owa handá' äymá've-í, hedá wí paa waagibá wí'ívíyánúmá've-ípi.

18 Hedi wên to'wên dívít'aymáadi na'indi äywóyí'dáho', kindidi na'in wá' wí'ívíyá'aymá've-ípi, hedihó iwedi báyéki híwó'di napi', wí híwó'di ko'yi óekoe iwedi báyéki nahäpapedi' waabá.

4

Háadan i hääwí ída'i' wí'ün'ähpi'?

¹ Háadan wáy wên un t'owa úvíyánde? hedá úvít'aymáa? Hääwídí unbí pí'ná khó'yé wovâyhánbo waa íchaa, gá häädi wánbo t'ähki únwänpihéeginání'inda? ída'dân.

² Thaykanpí'inda? ímuu, hewänbo hääwí ída'i wí'únkw'óhpi, hedânkun idakhâymuu bînt'owat'ahánú-ídí inbí hääwí dínmuu'i bînhónídí. Thúuto'in ímuudi wé'ge'in t'owaví hääwí ída?, hewänbo wíwínhóndepídí indádí úvíyánde hedá úvít'e'yo?. Hewänbo hääwí wí'únkw'óhpi gá Yôesi wíwíndaa'opídân.

³ Hedi bîndaa'odá wíwovâyâmähpi, híwó'di ánskaa únmuudibo wíwíndaa'opídí, wí'bo wovâywänpihíhchannamídí ná'i hääwí bînhóní'in ída'dí.

⁴ Ti wí'únhanginnáhpí'an wí to'wí in t'owa Yôesi dâytaapí'inbí tsiyekan óehí'andá Yôesiví hánbí? waagi'ba napaa. Undá ha'wâa úvíkanmáa, hedi handídi ná'i hääwí Yôesiví shánki bînséegídího?, wên kwiyä? waagi'inbá ípaa inbí senä? dâyyoe'andi wây-á pí'wên senä'dádí dívíthayé-ídí.

⁵ Wí'í'âanípí piháa natú'nin ná'i hí? Yôesiví ta'nin diwe nata'muu'i?, "I p'oweahhää Yôesidi dîntógi'i nathúupo'di hânho nahääwída?"

⁶ Hewänbo Yôesi-á báyéki na'inbí'piye? nakhäge'pä't'óe. Hedânkun iví ta'nin diwe ûntû?

To'wên diyêngit'óe'in dimuu'in Yôesi Tádádí ovâyyoegi'o'.

Hewänbo to'wên diyêngit'óepí'in dimuu'indá Yôesi Tádádí iví séegísehkanä ovâyma'.

⁷ Hedáho Yôesi Táaví'piye bípimää hedânho i-á unbí tsondi únmuunídí, hedá bíkay'an Penísendi bînyoetu'amídí, hedânho i-á unbí'wedí nashání.

⁸ Yôesiví nú'piye bíhadi, hedá i-á unbí nú'piyá shánká ihádi-í. Un t'aywó'kannin ímuu'in, bînyä'dâapítsiyekanwóyí?. Un to'wên unbí ánskaa wí'únta'gemuupí'in, binyâ'an hä'i t'aywó'di unbí pí'ná khó'yé bînmáa'i'.

⁹ Unbí t'aywó'di únmuudi bítaachanpuwave, hedá bík'áykhaapuwave, hedá bísíhtää. Íséeyêení'in únkây'ä? íp'âyêeníví'wedí. Íhíhchaa-íví'wedí, bînkeeyamí ík'áykhaapóe'in.

¹⁰ Yôesiví páadépiye? áagé'in bípuwave, hedi idáho shánki kw'âyá wovâytege-í.

Wây-á t'owaví'gedí híwó'pí wí'úvíhée'amípi

¹¹ Tí'úuwín páadé'in, wí'ná táye wí'úvítuusúumá've-ípi. Wí to'wídí in Jesus-ví'piye? dívíwhâyunde'in ovâytuusúu'odi háa inbí'gedí natú' híwó'pí'in dimuu'in, hanbá Yôesiví tsontuu únmuu'in ôn'o?, gá Yôesidá dítumáadân na'inbí tí'úuwín páadé'in han wí'ây'amípi'in. Hediho wí to'wí na'ándedí wí'únkây'ähpi'in í'âamí'in háa Yôesiví tsontuu ûntû? waa, i-á í'a'ginnâamíví'wedí iwänpikeeyo? nachanpo'in ná'i tsontuu-á híwó'di wínamuupí'in.

¹² Yôesidá'mân tsontuupä'i namuu, hedi idá'ba únkoedi natúnídí háaây'a'gindo? háa yoe. Idá'mân únkoedi na'inbí wówátsi dîn'aywoenídí háa díkwee-ídí. Hedânho ti unbí'we únk'óe wí to'wí bînt'aywó'dichánú-ídí? Yoe, há'to?

Wí'úvípíphúu-ípi

¹³ Bít'óyan un kin úvíhée'o'in, "Nää thaa háa ma'di tha'di wí búu'ú gida? iwepiye? gimän, hedi i búu'ú iwebo wí paayo gikwó'ní, áyhääwíkumä-ídí áyku'ch'âanídá, báyéki wiyá chä? áyt'aanídí."

¹⁴ Wí'únhanginnáhpí háa unbí wówátsi tha'di únmuuní'in. Unbí wówátsi-á wí okhí háy tähki nakeepo'i hedi wesebo nahände'i waagibá únmuu.

¹⁵ Shánki híwó? namuu kinnân ítúnídí: "Yôesi natúdáho giwówayêení, hedi kindá kindá ívíkhâymaa."

16 Hewänbo nää íyêngidi úvíwänpiphuude[?] háa úvíkhâymáa í'gedi. Hedí kin úvíhí'máadi, t'ähkí yä'dâapí'da[?] namuu.

17 To'wí ûnhanginnândi ûnkhây'ä'in híwó[?] i'amí'in hewänbo i'anpídá, i-á it'aywó'do[?].

5

In dikodit'owamuu'inbí t'aywó'di

1 Nää bít'óyan un kodit'owa ímuu'in, unbí tsí'p'oe únmúni'i binch'a[?] hedá bísítuwínú, gá báyéki t'ôephade ún'ädân.

2 I báyéki háäwí únk'w'ó'di únpedeepuwamän, hedá unbí aa háäwí únmúni'i-á kha'nindidá wovâykha'hon.

3 Unbí óedo-á kwä' ts'ä'i-á t'ähkí únphénpeemän bînwänpite'kw'ódidi, hedí iwediho nakeepuwagít'óe íkhâ'in, hedí han úví'andibo bînt'ôephadekhâymáa, unbí túu'ú únmuu'i phaadi wovâyphakhanukhâymáa waagibá. Unbí háäwí báyéki únmuu'i bînte'kw'ódi hewänbo i t'ä'gi thaa-áho napowa'ä[?].

4 Bít'óyan, in táhtsaa'in unbí nava í'ge dívít'ôe'anninbí kâ'ää wíwînwa'âapí, hedí i chä' wí'ovâymägipí-á Yôesi imúnde hedí ûnhanginná in t'ôe'in bîn'âywannin. Hewänbo Yôesi oe makówa t'ähkí itsonmáa'i nat'oe in dívít'ôe'annin diphahsanyidi dívítuwínúnde[?].

5 Nää oepáa k'aydi unbí wówátsi thaa sa'wó'gí bînphadende[?], hedí t'ähkí úntáy'i hedá ida'i-á bînkumände[?] únwänpihéeginánidí. Wên wáasi túu'in waagi'inbá ímuu, hewänbo kí'min wáasi ovâyhánúnde waagibá i thaa napówa Yôesi Tádádí wovây tuchänú-ídí.

6 Undi hä'in híwó'nin t'owa bînpankw'óe'ó hedá bînt'ahánúnde[?], hedí indá wídínkoedipí wovây'ahkhâa-ídí.

Bo'atä'í'gedi James itq'nan

7 Hedáho tí'úuwín páadé'in, bo'atädí bít'síkhakw'o[?] i shánkí natsonyi'i namuu'i nawáy'ää pí'wehaydi. Un ûnhanginná háa wí to'wí iko'yiko'i namuu'i bo'atädí itsíkha'o'in iví híwó'di háäpaye iví nava iwe ûnkhâymuu pí'wehay. I-á ûnkhây'ä' itsíkha'amí'in i páadé'i kwandá i tí'úugé'i kwandádí napówa pí'wehay.

8 Un wá' hanbá bo'atädí úvítsíkha'âamí. Unbí pí'ná khó'yé bíkay'an, gá i shánkí natsonyi'i namuu'i hanwaapídá'dibo na'ädân.

9 Tí'úuwín páadé'in, bînt'ôephadendedá wí'ná táye wí'úvíchänu'âamípi. Wí'ná táye úvíchänu'andá Yôesi natúní híwó'pí úví'annin. Christ-ân namuu i to'wí t'owa ovâykeekw'ôení'i háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, hedí i-á hanwaapídíbo na'ää-í.

10 Tí'úuwín páadé'in, hádídí úvíyää'amí'in ûnhanginnánidí, bí'ánshaa'an in hân'oe'in Yôesiví tukhe'minbí'gedi, indá Na'inbí Sedó Yôesigí díví'hée'an, hedí t'ôephade iwe ovâykw'ódi wänbo dívíyää'an.

11 In diyää'indá híhchannin dimuu gin áytu'o[?]. Ít'oe háa hân'oe Job iyää'annin it'ôephadende wänbo[?], hedá háa Na'inbí Sedó Yôesidi äägéwän híwó'di igí' òn'annindá. Kindidího gínhanginná Na'inbí Sedó Yôesi hânho naséegisehkanät'óe'in.

Ta'geda' ívíhée'amí

12 Tí'úuwín páadé'in, háa nää wâytukankhâymáa'indá báyéki nachä'muu. Unbí tuu úvímädi wí'ítúnípi, "Ta'gendi ná'i oepáa k'aydi háa makówa nanân

waagibá, ta'genbá navi hí' dīnmuu." Nă'i tuu háa wíyá tuu kí'bi wí'ítúnípi. * Hewänbo "háa" gin ítúdáho', háa in namúní, hedá "yoe" gin ítúdá, yoe indáho namúní, hedânho Yôesidi wíwovâytu'âamípidí híwó'pí úvíhée'annin.

Yûusu i'gedi James ita'nan

13 Wénă wên un bînt'ôephadenedi únkhây'ă' úvíyûusu'ámí'in; hedí ihíhchandidá bînkha'wamí Yôesi bîntegé-ídí.

14 Wí to'wí nahaydá in méesatewin tsonnin ovâytukánnamí, hedí indá Na'inbí Sedó Jesus-ví kháwă ônkháyă'dedi nă'i nahay'iví nú' diwindi ônyûusu'ámí, hedá wí olive kă'p'oedá ôe'ăyú-í.

15 Úvíyûusu'odi Yôesiví'piye úvíwhâyundedá, i nahay'i nawówa-í unbí yûusu únmuudi. Kindidi Yôesidi i nahay'i hekháa óemăáni, hedí it'aywó'nandáho', iví t'aywó'di-á ôn'owóyé-í.

16 Hedânho wí'nă táye úvít'aywó'dihăätsi'ámí, hedá wí'nă táyegî-á úvíyûusu'ăamí, hedího handidi wovâyhekháa'ámí. Wí to'wí iví wówátsi ta'ge ihondiví yûusu-á ûnkaydi báyékí ûnkankoedi.

17 Yôesiví tukhe'bi ûnmuu'i', Elijah gin nakháwă'i' t'owada'ba namuu, i-á na'in waagi'ba namuu. Hewänbo kaygi'di iyûusu'andi nada'poe wí'ikwă'namípidí, hedí poeyedá pí'ge paayo ee nange kwan wänbo wídiyemupí.

18 Hedí wíyá iyûusu'an dihaydá, Yôesidi báyékí kwan ovâyemuu, hedí wíyá dínhăäwípayedee inbí nan diwe.

19-20 Naví tí'ûuwin páadé'in, nă'in ni'gedi úví'ánshaa'ámí: Wí to'wí in ta'ge'in p'óegé namuu'in diwedí ihânge'andi, hedí wíyá to'wídí óebundá, i to'wídí nă'i it'aywó'nandi' óebundi óekhăge'nan iví háa ûnmuu'i' péyégepiye wí'ûnmú-ípidí, hedá Yôesidá iví báyékí t'aywó'di ûnmuu'i' ônyâa'ámí.

* **5:12** In Hudíyo wídida'pí Yôesiví kháwă ditúní'in, hewänbo Yôesi-á hăä t'ăhki ikhíyé'i namuu, hedího makówa-á nă'i oepáa k'aydá i'gedi dívíhí'máadi ta'gendi Yôesiví'gedi dívíhí'máa'in nathayk'oe.

In Páadé'in Ta'nin Peter Ita'nannin

¹ Naa Peter omuu, Jesus Christ-ví t'ôekhuwa'i', hedí ná'in ta'nin wáyta'do' un t'owa Jôesi Tádádí wovâyde'mannin, un íthaa'in ná'i wé'ge'i nange eeje: Pontus-á, Galatia-á, Cappadocia-á, Asia-á, hedá Bythinia-á. Unbí ówíngedí t'owadi wovâykehpiye, hedí náä ná'i nan deeje íwadekw'ó.

² Jôesi Tádá hán'oebo ho ûnhanginnândi undá iví'in ípúuwí'in wovâyde'man, hedí iví Yä'dâa'i P'oewaahâadâ wovâykhâge'do yä'dâa'in ípúuwídí. Wovâyde'man hedânho Jesus Christ bîn'a'ginnamídí hedá iví ûnp'oe ich'áa'i'dá wovây'owêedi-ídí. Jôesi Tádádá iví sígísehkanâ báyéki bo wovây máäní hedá wovâykhâge'namí ánsaaginpidíbo' íkwonídí.

Gínhanginná hääwí hânho híwó'di namuu'i' dípâkhây máa'in

³ Gínkhây'ä' báyéki bo Jôesi Tádá âykú'daa'amí'in, i-á Nanbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu. Hânho na'inbí'piye nasehkanápóedí Jesus Christ óewáywówápaadi na'in wá' wówátsi ts'aamin dí mági. Hedího náä-á ná'in wówátsi âymáadí na'in giwó'onpoe'odi gitsíkha háa Jôesi Tádádí dín'amí waa.

⁴ Wí tádá iví ây wí hääwí ovâyjoe'an waagibá, oe makówa Jôesi Tádádí hääwí na'ingí' dîndenkw'ódi'i' dípâkhây máa, hedí ná'i-á hânhay wânbo wínakayjee-ípí, háa wínapedee-ípí, háa wínaháanípí.

⁵ Jôesiví'piye' úvíwâyundediho iví kay ûnmuu'i'di wovây'âyîngikhây máa owáy i' t'ä'ge'i thaa napówa píhay. Hedí i' thaa-á hádídí i'di wovây'aywonkhây máa'in nakeepúuwí.

⁶ Hedího náä úvíhíhchanmá've-í tobáháa t'âmäge hääwí únpoe'o wânbo wovây tayí'nídí, hedí iwediho wí háy tãhki bînt'ôephadende wânbo'.

⁷ T'owa wí óedo phaadi dâytayinde', dínhanginpúuwídí háa hääwí híwóhpí' i-á dí nawóemuu háa joe. Hedí hanbá ná'i hääwí kháa'i-á únpoe'o unbí wâyü wovây tayí'nídí, hedânho nakeepúuwídí háa ta'gendi úvíwâyunde'in háa joe. Hewânbo unbí wâyü-á ná'i óedoví shánki wânbo únchä'muu. Wáy wí thaa-áho óedo-á naháaní. Hewânbo owáy Jesus Christ wíyá ipikeeyan dihaydáho unbí wâyü únmuu'i' únta'yindi i'di wovâytu'amí híwó' úví'annin, hedá he'ennindá wovây pa'í, hedího kw'áye wovâykw'ôení.

⁸ Undi Jesus bînsígí tobá wáymûu wânbo bînmû'pí wânbo'. Hedí tobá náä bînmúndepí wânbo' iví'piye úvíwâyunde', hedá iwedi hânho-á íhíhchan. Unbí híhchandá báyéki únmuu hedá hânho sa'wó'di-á únmuudi ihay hí-á wí'úkw'óhpí bînthayyamídí háawi únmuu'in.

⁹ Hedí unbí wâyü únmuudiho únhanginná wovây'aywoení'in.

¹⁰ Hân'oe in Jôesi Tádá ví tukhe'min áyîngídi dívíhá'o shánki dínhanginnáanídí háa Jôesi Tádádí t'owa ovây'aywonde i'gedí, hedí i' hääwí híwó'di Jôesi Tádádí wovây pägí'o i'gedá dívíhée'o'.

¹¹ Christ-ví P'oewaahâa inbí pí'ná khó'jé dâymáa'i'diho ovâytu'an Christ-ví'gedí háa ûnpuwagí'o'in wa'di únpóepídíbo'. Ovâytu'an Christ it'ôephadekhây máa'in, hewânbo tí'úgedí báyéki hay'i napuwagí'o, hedího hânho dívisó'dinde dínhanginpúuwídí háadi hedá hádídí ná'i hääwí napuwagí'o'in.

¹² Hewânbo Jôesi Tádádí ovâythayyan ná'i hääwí i'gedí dâyta'nandi-á ingí' wídínmuupí'in, hewânbo ungi'-ân. Ná'i hääwí-á hânho he'endi namuudi in makówáwin t'ôepa'aa'in wânbo hânho didá' i'gedí shánki dínhanginpúuwí'in.

Hedi nää ná'i thaa eeje i' Yä'dâa'i P'oewaahâa makówádí dînsandi'di wây-á to'wên wá' ovâykhäge'nan Jôesi Tádávi híwó'di tun wovâyt'ôe'amídí, hedi indá hanbá wovâytumáa háa Jôesivi hân'oe'in tukhe'min ditú waagibá.

Jôesidi dítumáa gínkhây'ä'yä'dâa'in wówátsi âyhûuwí'in

¹³ Hediho un únkây'ä' íkhây múuní'in ta'ge úví'ánshaa'amídí, unbí tsiyekandá bîn'áyíngi'amí, hedá pín ta'gedi ítsíkhakwoní i híwó'di háäwí bînhóeni'i' oway Jesus Christ wiyá nawáy'äädí nakeepóe ihaydi.

¹⁴ Undá Jôesi Tádávi ây ímuu, hediho háa natsonpóe waagi úvíkanhûuwí. Wa' Jôesi Tádá bîntaapídíbo háa íwânpichâa waa úví'an, hebo nää-á ha'wâa unbí wówátsi wíwínhûuwípí.

¹⁵ Jôesi Tádá yä'dâa'ida' namuu, hedi i'di wovâytuhkânnan iví'in ímúunídí, hediho nää-á háädi wânbo t'ähkí yä'dâa'ida' úvíkanhûuwí.

¹⁶ Iví ta'nin diwe iví hí' únmuu'i ginnân ûnta'muu:

Naa yä'dâa'ida' omuudi un wá' únkây'ä' yä'dâa'indá' ímúuní'in.

¹⁷ Jôesi Tádávi'piye úvíjûusu'odi bîntu'o "Nanbí Tádá" gin, hedi i-ân namuu i' ûnhanginná'di' háa na'in t'owa wí'ínbo iví'o'in, hediho handá' díamáadi wí'ínbo ta'gendi dítu'o' háa híwó háa híwóhpí iví'annin. Hedânho wa'di nää oepáa k'aydi íkw'ôndibo únkây'ä' unbí wówátsi bînhûuwí'in i' bîn'a'ginmáadi.

¹⁸ Unbí hehääwin thehtáy pahpá'indá inbí wówátsi dâyhonnin wídínchä'muupí, hedi iwedibáho un íhâhpóe unbí wówátsi hanbá bînhûuwí'in. Hewânbo híwó ûnhanginná háäwídi nawá'âamuu'in unbí t'aywó'di iwedi íma'p'ânídí hedânho gin waagi wiyá unbí wówátsi wíwínhûuwípídí. I' háäwí nawá'âamuu'i-á kwâk'u ts'ä'i háa óedo wínamuupí. Hâ'bi háäwí-áho hanwaapídíbo nahánde'.

¹⁹ Hewânbo Christ-á iví ûnp'oe ûnchä'muu'i' ich'áa'i'di iwá'âa. I-á wí k'úwá'ay ts'ä'ida' nataamuupí' waagi' bá namuu. *

²⁰ Wa'di Jôesi Tádá ná'i nan oepáa íkhíjepídíbo Christ óede'man nachuu-ídi, hewânbo nää i' t'ä'ge'i thaa napowa'ä' ihaydiho nää oepáa k'aydi napówa gin ungi' i'amídí.

²¹ Hedi Christ i'annin namuudânho Jôesi Tádávi'piye úvíwâyunde'. I'dá Christ nachuu wânbo óewáywówapaa hedá hay'i namúunídí óesóge. Hediho nää-á Jôesi Tádávi'piye úvíwâyunde hedá ítsíkha háa i'di ungi' wovâykhây máa'in.

²² In ta'gen háhkan namuu'in ho bîn'a'ginnandi unbí t'aywó'di únmuu'i' wovâyjáa'an, hediho nää-á únkodi ta'gendi unbí tí'ûuwín páadé'in bînsígí-ídi. Hediho úvíkhää-í pín ta'gedi bînsígíhûuwídi.

²³ Wiyá í'âypuýä waagibá ípóe, hediho nää-á i' to'wí hânhay wânbo nachuu-í'pí'ví ây ípóe, wí to'wí nachuu'uví'indá joe. Ginho únpóe Jôesi Tádávi tun bînwâyundedíbo'. Ná'i tundá wówá'i-á hedá na'egópoe'opí'-á namuu, Jôesi Tádávi ta'nin diwe nata'muu waagi. Ginnân natû':

²⁴ I' ahkónuwi táa nakhangí'o waagibá, t'ähkí t'owa-áho diháani,

hedá t'owaví sa'wó'di háäwí-á wá' dínkhangi'o, i' póvi táa jáa nasô'i' naháani waagi' bá,

gá i' táa-á nat'a'dân, i' póvi-á nawânpithanânde'.

²⁵ Hewânbo Nanbí Sedó Jôesivi tundá há'to hânhay wânbo ûnháani. Hedi iví hí'-á wovâyt'ôe'andi-ânho namuu.

* **1:19** Wên k'úwá'ây gi'min in Hudíyo t'owa dâyhânúnde Jôesi Tádá óemäänídi hedânho inbí t'aywó'di dínmuu'i' ovây'owóje-ídi.

2

1 Hedânkun, t'ähki yä'dâapíkan bînjo'e'amí. Wí'úvíhójo'amípí, paa dívíjánúmáa'in waaginbá wí'ímúunípí, wí'íthúut'ôenípí, hedá pi'wênbi'gedá wí'úvíjänákíhí'má've-ípí.

2 Wí hínchã'i ay nats'an'aypuyã'i nawâap'oda' waagibá, un wá' únkây'ã' hânho ída'í'in Jôesiví tun íhâhpúuwí'in. Iví tundá yä'dâa'ida' únmuu, hedá ná'i tundá unbí pí'nã khó'jé únk'w'ôndi wovâykhóekhúumã', hedího bínhógidá unbí wäyü-á únkaypúuwí, hedá wovây'aywoení.

3 Hääwí nak'âagi'i bîndãädi híwó'di namuu'in únhanginpóe waagibá, únhanginpóe wá' háa Nanbí Sedó Jesus unbí'piye hânho híwó'di namuu'in.

Háawin Jôesi Tádávi t'owa dimuu i'gedi ithayyan

4 Jesus-á wí wówá'i k'uu waagi'ba namuu, hedí tobá t'owadi óejoegi'an wânbo Jôesi Tádádí óede'man, hedá Jôesi Tádágí-á báyéki nachã'muu.

5 Un wá' wówátsi wovây mágidího wówá'i k'uu waaginbá ípóe. Hedího Jesus-ví'piye úvíhãädi-í, hedânho un diwedí Jôesi Tádá wí méesate waagibá ik'úuwídí i' Yä'dâa'i P'oewaahãa iwe ithaayé-ídí. Hedí iwe un Jôesi Tádávi'piye úvípimãgi'indá owha' waaginbá ímuu, hedí in Hudíyo owha' hääwí Jôesi Tádá óemã' waagibá, undá hääwí unbí pí'nã khó'jé bînmáa'i-á bînmã', hedí Jesus Christ-di wovâykhãge'dodí ná'i bînmã'i'dá Jôesi Tádá óehíhchando'.

6 Jôesi Tádávi ta'nin diwe ná'i tun ûnta'muu háa i' Christ-ví'gedi natú waa: Bít'ôeyan, naadi wí to'wí dóde'man,

i-á oe Zion diwe dósogekhãymãa. *

I-á wí k'uu tehpaá bé'dí shánkí natáy'i' waagi'ba namuu.

To'wên iví'piye dívíwâyunde'indá há'to dichanpúuwí híwóhpí'piye dívíwâyunde'in.

7 Hedího un iví'piye úvíwâyunde'ingí' i-á báyéki nachã'muu, hewânbo in to'wên dívíwâyundepí'ingí'-á ná'in iví'gedi nata'muu:

I-á wí k'uu waagi'ba namuu,

hedí in t'owa-á tewhátehpaa'in waaginbá-á dimuu.

Hedí tobá ná'i k'uu dáyjoegi'an wânbo

i-á i' k'uu ee tehpaá bé'dí shánkí natáy'i waagibá napóe.

8 Hedá ná'in wá' Jesus-ví'gedi nata'muu:

I-á wí k'uu waagi'ba namuu,

t'owa iwe dip'íde'dedi dikanunde'.

Ha'wãa dínpo'e'o Jôesi Tádávi tun únmuu'in wídyã'a'gindopídí, hedího i-áho natú nakhây'ã' gin dínpuuwí'in.

9 Hewânbo unnânkun in t'owa Jôesi Tádádí wovâyde'mannin ímuu. Undá owha' i' tsondi hay'ídi wovâykw'ódi'in waaginbá ímuu. Undá in to'wên Jôesi Tádádí in wé'gen t'owaví'wedí wovâywije'in ímuu. Undá in t'owa Jôesi Tádávi'indá' ímuu, hedânho i' shánkí he'endi hääwí i'an ní'gedi wé'gen t'owa bínhangin'ânnamídí. Jôesi Tádádânkun wovây tũhkánnan iví'in ímúunídí, hedí khun diwedí wovâywhahógidí iví sa'wó'di kohthay iwe wovâykw'ódi.

10 Wáymûu Jôesi Tádávi t'owa wí'ímúupíwân, hebo náã-áho iví'in ímuu. Wáymûu-á Jôesiví sehkanã wívîntaapíwân, hewânbo náã-áho únhanginná iví sehkanã wovây mági'in.

Unbí wówátsi Jôesigí'dã' bínhúuwí

11 Un naadi wâysígí'indá, náã oepáa k'aydi unbí k'aygi ta'gendi wí'únmuupí, náwe háy tãhkída'mân ípíyéthaa. Hedânho kay'indi wây tũmãa, ná'i

* 2:6 Zion-dá Jerusalem bú'-ân namuu.

yä'dâapíkan in wé'gen t'owa inbí tú' iwe dichaađi hânho dikanda'i-áho wí'úví'âamípi. Gi'bi hääwí-á unbí hâa-áđi ihânbo'.

12 Undá ná'in t'owa Jôesiví'piye dívíwäyundepí'inbí jáa lji', hediho yä'dâa'i wówátsida' bînhûuwí'in únkây'ä'. Gindidiho tobáháa híwóhpí úví'o'in ditû' wânbo', in híwó'nin úvíkanhonnin dâymúuni, hediho owáy Jôesi dínpowá ihaydáho indi kw'áayébo óemá've-í.

13 T'ähki in nange'in tsonnin dimuu'inbí khómapho' íkwoní'in únkây'ä', hedi gindidi Nanbí Sedó Jesus bînhíchannamí. Háa i' nangewi kw'áye'i tsondi namuu'i' natsonpoe'o waa úvíkanhûuwí,

14 hedá in wé'gen tsonnin wá' bînt'ôeyaaní, gá indáho ná'i kw'áyewi tsondidi ovâykw'ódidân in t'owa yä'dâapíkan díví'o'in ovâyguhchäñnú-íđi hedá in t'owa yä'dâa díví'o'inbí'gedá híwó dívíhée'amíđá.

15 Jôesi nada' híwó úví'âamí'in hedânho t'owa ánshaapí'in dimuu'in hedá háa dívíhí'máa'in dínhanginnáhpí'in dimuu'in háabo híwóhpí' wíđâyamá've-ípi unbí'gedi ditúuníđi.

16 Undá pan wí'ímuupí, hediho pan dimuupí'in waagi'in unbí wówátsi bînhûuwí. Hewânbo íma'p'á'nin íwänpimuudibo wí'í'âanípi únkodí'in áyíngipíđibo yä'dâapíkan úví'âamíđi. Nää-á Jôesiví t'ôe'in ímuu, hediho i'gí'đá' unbí wówátsi bînhûuwí.

17 T'ähki t'owa bîn'a'ginhûuwí. In méesate'in tí'úuwín páadé'indá bînsíghûuwí. Jôesi-á bîn'a'ginmääni. Hedá i nangewi kw'áye'i tsondi namuu'i' wá' bîn'a'geeni.

In pant'ôe'in Christ-ví t'ôephade iwedi diháhpúuwí

18 Un pant'ôe'in ímuu'in, unbí tsonninbí khómapho' úvípikw'ôeni tobáháa wovâytsónmáa wânbo'. In t'ähki bîn'a'geeni, in híwó'nin dimuu'in hedá in ûnp'oe kháapí'in dimuu'indá'ba joe, hewânbo in t'ayjaa'in dimuu'in wá'.

19 Tobá wên háawên híwóhpí'in wí'úví'anpí wânbo wovây't'ôephadekannandáho', Jôesiví'gedi úví'ánshaamáđi ná'i wáhkán wovây'andi' úvíyää'andá, Jôesi-á undáđi nahíchchanpúuwí.

20 Yä'dâapíkan úví'odi wovâywhäđidi úvíyää'andáho', i'gedi wí'úvíjêngihée'amípi. Hewânbo tobá híwó úví'o wânbo wovây't'ôephadekandodáho', hedá úvíyää'andá, Jôesi Tádá undáđi nahíchchanpúuwí.

21 Jôesi Tádáđi wovâyguhkánnan iví'in ímúuníđi hedânho bînt'ôephadende wânbo úvíyää'amí'in íháhpúuwí, gá Christ wá' ungí' it'ôephadedân. Gindidi wovâyjéye háa únkây'ä' úví'âamí'in, hedi iví ahtaa i'gebá ímú-í.

22 Christ wáymûu wânbo wí'it'aywó'nanpí, hójo wânbo iví sóphogedi wí'ûnpeepí.

23 Jänäki óehée'andi óetunsúu'an dihaydá, in to'wên gin óe'annin wí'ovâytsunsúu'anpí. Óet'ôephadekannan dihaydá wínatúhpí t'ôephadedibá ovây'wáywá'áa-í'in, hewânbo Jôesi Tádávi mange wí'bo ijoe'an, gá Jôesi Tádáđa'mânho ta'ge natû'dân háa híwó háa híwóhpí wí to'wí i'o'in.

24 Christ-dá phé'win deedi óet'óhtägek'ú'di iví tú'dí nanbí t'aywó'di dînho'. Nachuu ihaydá na'in wá' gichuu waagibá gipóe, nanbí t'aywó'di iwedi díweejé-íđi, hediho nää-á nanbí wówátsi ta'ge áyhûuwí'in gínkhây'ä'. Christ-ví wáhkandi undá íwówa waagibá ípóe.

25 Wên k'úwá dipedeje'i' waaginbá ímuuwän, hebo nää-á unbí áyí'diví'piyebá íwáypowá, i'dá unbí hâa wovây'áyí'do'.

3

Háa in dikhóhtsaakw'ó'nin dínkhây'ä' dithaaní'in

1-2 Un kwiya' íkhóhtsaakw'ó'nindá wá' wâytu'amí, únkhây'ä' unbí senä'bí khómapho'di íkwoní'in. Mađi wáy wên senä'dá Jôesi Tádávi tun wí'ônwâyundepí, hewänbo Jôesi bîn'a'gindodi yä'dâa'in ímuudá, unbí wówátsi wovây múuni, heđi gindidi tobá undá háabo Jôesiví'gedi ítúhpí wänbo in wá' mađi iví'näpiye dívíjaanú-í.

3 Wí'úvíkhä-ípi shánki sa'wó'nin ímúunídí unbí phó hânho bînkodi'odibo', háa báyéki háäwi óedodi napa'andi úvítóe'ódibo', háa nachä'muu'i' aadi úví'awendedibo'.

4 Gin úví'âamívi'wedi unbí pí'ná khó'jé nakeet'óepí iwe yä'dâa'in ímúuni. Gindidân shánki sa'wó'nin waaginbá ímúuni. Unbí wówátsi jêngiginpídibo heđá hanginpi híwó bînhondi, gindidá háädi waa sa'wó'nin ímúuni. Jôesi Tádá-á natú, gin úví'odá, ná'i-á shánki igí' únchä'muu.

5 Gindidânkun in hân'oe'in kwiya' Jôesiví'piye dívíwâyunde'in sa'wó'nin waaginbá dimuu, inbí senä'bí khómapho' dikw'ondi.

6 Sarah wá' ha'wâa ikanhon. Iví sedó Abraham ônt'ôeyande', heđi óetu'o' iví tsondi gin. Heđi náa undá yä'dâada' úvíkanhondáho heđá khunwôeda'ginpídibo jashaginpídibo' íthaada', undá Sarah-ví a'yûn ímuu waagibá napúuwi.

7 Un senä' íkhóhtsaakw'ó'nin wá' únkhây'ä' híwó'di hangintandi unbí kwiya'dadí íthaaní'in. Indá un waagi wíđikaypí, heđá wá' in wówátsi nahándepí'in Jôesi imä'in indadí wé'ge bînkhonkhây máa, heđiho únkhây'ä' bîn'a'geení'in. Híwó bînmá've-í heđânho híwó únkoedí-ídi wé'ge indadí úvíjûusu'amídí.

Híwó iví'âamí tobáháa dí't'ôephadekando wänbo'

8 Heđá náa-á t'âhkídibo-á wâytuhkankhây máa, únkhây'ä' wéhpêe ánskaa'inda' ímúuní'in, wí'ná táyeví'piye ítaachanpúuwí, tí'úuwin páadé'in ímuu'in waagibá úvímá've-í, wí'ná táye úvísekanähúuwí, heđá wí'íjêngit'ôenípi.

9 Wí to'wídí jänáki wovây'andi háa wovây tunsúu'andi, híwóhpí'dibá wíwínwâywá'âa-ípi, hewänbo Jôesi bîndaa'amí híwó ôn'amídí. Hannânkun Jôesidi wovây tu'an úví'âa'amídí, iví'in ímúunídí wovây tuhkánnan dihaydi, heđânho un wá' híwó i'di wovây'âamídí.

10 Iví ta'nin diwe ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí iví wówátsi híhchandi ihúuwí'in nada'i'

heđá híwó'di thaa nada'dá,

wí'únkhây'âhpí yä'dâapí tun íhé'e'amí'in

heđá wínahójot'ôenípi.

11 I' yä'dâapí' namuu iwedi ijâa'amí'in únkhây'ä' heđá i' yä'dâa'i namuu'ida' i'âamí.

Pín ta'gedi íkhä-í háädi wänbo t'âhki tsaaginpídibo iví wówátsi ihúuwídí,

12 gá Nanbí Sedó Jôesidi in to'wên in ta'ge'in p'ôe i'ge dimännin ovây'áyí'dodân,

heđá inbí jûusu-á háädi wänbo t'âhká ovây't'ôeyande',

hewänbo in yä'dâapí díví'o'indá t'aygi ovây múunde'.

13 Ta'gendi úvíkhäädedi híwó'dida' úví'amídí, ti to'wídí wovâywá'amí? Heđân joe.

14 Hewänbo tobá híwó'di namuu'ida' bîn'o wänbo t'owadi wovây't'ôephadekandodáho', undáho híhchan bînskaa-í. Heđiho há'min t'owa wíwínkhunwôeda'ípi heđá wâhphade wí'úví'âyíngimäänípi.

15 Hewänbo unbí pí'nä khó'jébo Christ bîn'a'ginmääní, hedänho i-á unbí tsondi únmuuní. Hedi to'wídi wovâytsika'yandi háadan gin úvíwâyunde'in, únkhây'ä' íkhâymuuní'in bînthayyamí. Hewänbo t'ayginpídíbo-á a'gindibo-á bínhé'amí.

16 Häädi wänbo t'ähki únkhây'ä' unbí pí'nä khó'jé únhanginnáaní'in yä'däädä' úvíkanhonnin, hedänho wí to'wí jänäki unbí'gedi ihée'an wänbo nawôeda'púuwí iví hí' únmuudi, gá Christ-ví'piye úvíwâyundedi yä'däa'in wówátsi bínhondân.

17 Tobá híwó úvíkanhon wänbo t'ôephade únpúuwí'in Jôesi natúdáho', nã'indá shánki híwó'nin namuu bînt'ôepaadé-ívi'wedi yä'däapí úví'o'in namuudi.

18 Wí'ún'ôede-ípi Christ wá' ôet'ôephadekannannin. I-á híwó'dida' namuu, hewänbo in híwóhpí'in t'owa dimuu'ingí' nachuu. Wáymúuda' nachuu nanbí t'aywó'di gínmuudi hedänho Jôesi Tádávi'piye díkáanídí. Hewänbo tobá iví tú' ônhay wänbo iví p'oewaahâ-á wówá'i únmuu.

19 Iví p'oewaahâ-á in wé'gen hân'oe dihánninbí p'oewaahâavi'piyebá namää, indá dipankw'ôn waaginbá dimuu, hedi Jôesi Tádávi hí' ovâyhangin'ánnan.

20 Hä'in t'owa-á Noah-ví wówátsi thaa ihaydiwinbá dimuu. Wa'di Noah i' kophé hay'i' ipa' ihaydi, Jôesi Tádá in t'owa-ádí báyéki iyää'odi ovâytsikha'máa iví'piye dívíwäyü-ídí, hewänbo wídívít'ôeyandepí. Hedänkun wên chäädida' t'owa i' kophé iwe dívíkuu. I' kophé óep'oe'ê' ihaydi kháve ihayda' dívíwówáwhahógi.

21 Hedi hä'i p'oe-á i' p'oe wovây'óp'oe'andi' waagi'bá namuu. Nää-á wovây'aywonde nã'i p'ó'p'oe'andi unbí tú' kháapí wovây'owídíndedida' bá joe, hewänbo Jôesi Tää bînda'máadân wovâykhäge'namídí únhanginnáanídí unbí t'aywó'di únmuu'i wovâyjâ'annin, hedi Jesus Christ nawáywówápóedího wovây'aywonde'.

22 I-á nawáywówápóe ihaydá makówápiye napee, hedi nää-á Jôesi Tádávi ko'díngédí na'án. Iwediho t'ähki in makówáwin t'ôepa'aa'indá hedá in to'wên tsonkhuu dâymáa'indá t'ähká ovâytsionmáa.

4

Gínkhây'ä' Jôesigí'da' nanbí wówátsi áyhúuwí'in

1 Hediho Christ iví tú' iwe it'ôephadedi, háa na'ánshaamuu waa un wá' únkhây'ä' i'ánshaamúuní'in hedänho shánki íkay-ídí, hedá íkhâymuuní bînt'ôepaadé-ídí. Wí to'wí Christ-ví'piye iwâyunde'i' iví tú' iwe it'ôephadedá wíyá wínada'pí it'aywó'namí'in.

2 Hediho nää iwedi wa'di nää oepáa k'aydi unbí wówátsi bínhon dihaydi, i' t'aywó'di in wé'gen t'owa inbí tú'dí dikanda'i wí'únkhây'ähpi úví'â'amí'in, hewänbo háa Jôesi Tádá nada' waagân úvíkanhúuwí.

3 Híwóhay thaa unbí wówátsi phade iwá háa in wé'gen t'owa Jôesi dâytaapí'in díví'o waagibá úví'owän. Wên tsé waagibá íjiwän, hedáhá' háa unbí tú'dí íchanpóe waagida' úví'owän. Íháapoe'owän, hedá wé'gen t'owa-á dá úvíwé'ge'owän bînwänpisuuwä-ídí hedá wíyá ha'wâagi'i t'aywó'di úví'â'amí. Hääwí bínkhíjé'i' unbí jôesi únmuu waa bînchâ'i-á unbí a'gin bînmäwän, nã'i-á Jôesi Tádá nakhâpóe.

4 Hedi nää-á in t'owa Jôesi Tádá dâytaapí'indádí wíyá wí'úvit'aywó'dopídí, indá wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hedänkunho jänäki t'ämäge unbí'gedi dívíhée'o'.

5 Hewänbo wáy wí thaa-áho Jôesi Tádávi páadépiye diwin dihaydi i'di ovâytsika'yâ'amí háadí gin díví'o'in. Hây napóe ihaydi i-áho t'ähki t'owa

ovâykeekw'ôení háa híwó háa híwóhpí díví'o'in, in diwówáji'indá in ho dichuu'indádí.

⁶ Jôesi Tádáví híwó'di tundá in ho dichuu'in wänbo ovây't'ôe'an, hediho tobá ovây'tuhchänudí inbí tú' dínchumuu wänbo', t'ähkí t'owa dínpo'e' waagibá, inbí p'oewaahâa-áho dínwówayêeni, Jôesi Tádá nawówáji' waagibá.

Gínkhây'ä' hääwí Jôesi Tádádí dímä'i'ây'âyîngi'amí'in

⁷ Hanwaapídíbo ná'i nan oepáa nakhangí'o. Hedânkun t'ähkí háa úvíkanhonnin úví'âyîngi'amí, hedá íkhây múuní híwó úvíjúusu'âamídí.

⁸ Ná'indá shánkí nachä'muu: Pín ta'gedí wí'ná táye úvísíghûuwí, gá t'owa bînsígdá báyéki inbí t'aywó'di bîn'owójédédân.

⁹ Híhchandi unbí k'aygi wí'ná táye úvísíghóení.

¹⁰ Jôesi Tádádí t'ähkídíbo wí'inbo magan wovây'mägi, hediho ná'i magandi wí'ná táye úvíkhäge'hûuwí. Gindídiho ná'i wovây'mägi'i'di híwó úvíkanhûuwí, tobá hääwí namúuní wänbo'.

¹¹ Gá ginnân: Wí to'wí híwó nahí'hádí, Jôesi Tádáví tunnân t'owa ovây't'ôe'amí. Wí to'wí nat'owakhäge'há'i-á ûnkhây'ä' ovâykhäge'nami'in gá Jôesi Tádádân kay óemädân gin i'amídí. Gin úvíkanhûuwí t'ähkí t'owa dínhanginnánídí Jesus Christ namuudânkun gin úví'o'in, hediho Jôesi Tádá-á kw'áayébo dâymá've-í. I-á ta'gendi hay'i namuu, hedá báyéki kay-á imáa, hedi iví tsonkhuu-á hânhay wänbo há'to ûnhâani. Hamân.

In to'wên Christ-ví'in ûnmuu'in dâyt'ôephadêkhây máa

¹² Un naadi wây'sígí'in, tobáháa báyéki bînt'ôephadendedi phaa i'ge ímân waagibá íchâa wänbo', wí'ítsikapúuwípi, "Háadan naa gin dínpo'e'o?" Wí'ítúunípi, "Naa o'ân ná'i dínpo'e'o'i-á há'to dínpuuwí'in." Ná'i-á wovây'tayi'nídânho únpo'e'o.

¹³ Undá wí'inbo hí'íngin bînt'ôephadende Christ it'ôephade waagibá, hediho bíhíhchanpuwawe gin únpo'e'odí. Hedânho wáy wí thaa háyú hay'i i-á namuu'in nakeepóe ihaydiho shánkí wänbo íhíhchanpuuwí.

¹⁴ Christ-ví'in ímuudíbo t'owa jänákí unbí'gedí dívíhí'máa wänbo bíhíhchanpuwawe, gá Jôesiví P'oewaahâa i' shánkí hay'i namuu'i-á undádíba häädi wänbo t'ähkí najidân.

¹⁵ T'owat'akhanu'in, háa sänmin, háa yä'dâapíkanin wí'ímúunípi, hedá wây-á t'owavíâyîngi wí'únwó'náhpí eeje wí'úvítomá've-ípi, hedânho wíwovây'tuhchänut'ôephadekannamípidí.

¹⁶ Hewänbo Christ-ví'piye úvíwâyundedíbo wovây't'ôephadekandodá, wí'íwôeda'-ípi. Shánkídí Jôesi Tádá bînkú'daa'amí gá in wé'gen t'owadi Christ-ví t'owa ímuu gin wovây'tu'andân.

¹⁷ Ihaydiho naná Jôesi Tádádí t'owa háawin dimuu'in ovâykeekw'ôenídí, hedi iví t'owa ûnmuu'in páadé gin ovâykhây máa, indá iví k'aygiwin waaginbá dimuu. Hedi in iví'in ûnmuu'in t'owa wänbo gin ovâykhây máadá, in to'wên iví híwó'di tun ônwâyundepí'in dimuu'in shánkí báyéki kháa'in dínpuuwí.

¹⁸ Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû':

To'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon wänbo kháa'in dínpuuwí,

hediho to'wên Jôesi Tádá dâ'y'a'ginmähpi'in hedá t'aywóhkannin dimuu'indá shánkí p'ändíki wänbo dâyphaadé-í.

¹⁹ Hedânkun tobá Jôesi Tádá natú wänbo bînt'ôepaadé-í gin, häädi wänbo t'ähkí híwó úvíkanhûuwí, hedá iví mangá pín ta'gedá úvímääní. I-á i' wovâykhíjé'i' namuu, hedi háa iví tun imági waa häädi wänbo t'ähkí i'o'.

5

Peter-di ovây tumakhe'o' in méesate'in tsonnindá in e'nündá dí

¹ Nää-á un méesate'in tsonnindá wây hée'amí. Naa wá' méesate'i tsondi' bá omuu. Naadá Christ nachuu ihaydi dómú' it'ôephadendedi, hedí naa wá' i' sa'wó'di háäwí Christ-di dípâkhây máa'i' donkhonkhây máa. Hedânho pín ta'gedi ná'in wây tukankhây máa:

² Jôesi Tádá ví t'owa unbí mange bînmáa'indá k'úwá waaginbá dimuu, hedá undá inbí áyí'nin waaginbá-á ímuu. Hedânho bîn'áyîngihûuwí únwânpikhây'ädida' bá joe, hewânbo ída'dân. Wí'íchâ'hat'aa-ípi, hewânbo híhchandi bínkhâge'namí.

³ In to'wên unbí mange wovây mági'in bîn'áyîngi'amídí wíwîntsonchânumá've-ípi, hewânbo un wovây mûndedi háa íthaa waagidi bînây ye-í híwó inbí wówátsi dâyhûuwídí.

⁴ Christ-á i' k'úwá áyí'di p'ó'dédí' waagi' bá namuu. Hedí híwó igí' úvít'ôemáadá, owáy nawáypówá ihaydi i' unt'anmuu'i' bínhóení, há'i-á hânhay wânbo sa'wó'di namúuní hedá há'to naháani.

⁵ Hedí un wé'gen méesate'in shánki ts'aamin ímuu'indá, háa in méesate'in tsonnindi wovây tu'an waa bînt'ôeyaaní. T'âhkídíbo háa wí'ná táye úví'o'in jêngiginpídíbo bîn'amí, gá Jôesi Tádá ví ta'nin diwá ginnân ûntû'dân:

In dijêngit'ôe'indá Jôesi Tádá dí ovây joegi'o',

hewânbo in dijêngit'ôepí'in dimuu'indá iví sígísehkaná-á ovây má'.

⁶ Hedânkun Jôesi Tádá ví páadépiye áagé úvípikw'ôení, gá iví tsonkhûu-á báyéki hay'in únmuudân, hedí híwó' dihaydi únândiho i'díbo kw'áye wovây kw'ôení.

⁷ Báyéki áyîngi bînmáadá wí hé un bîn'íhon waagi' bá namuu. Hewânbo ná'i áyîngi-á Jôesi Tádá ví mange bîn joe'amí, hedânho i'dí wovây jáa'amídí, gá i'dá wovây'áyîngi'amí'in nada'dân.

⁸ Háädi waa áyîngidi íyêení, yó'in waagin wí'ímúunípi, gá i' Penísendi-á unbí hânbi únmuudân hedí háädi wânbo t'âhki itséemáa wovây wá'amídí. Wí khân nahâhsêndi wí to'wí óek'o'ídí natuwâyí'i waagi' bá namuu.

⁹ Wíwînmäänípi i'dí wovây t'aanídí, hewânbo pín ta'gedi Jôesi Tádá ví piye úvívây yu'bé-í. Wí'ún'ôede-ípi náa oepáa k'aydi t'âhká wây-á tí'úuwín páadé'in únkw'ó'nin un waagibá t'ôephade dâyphadende'in dimuu.

¹⁰ Wí háy tâhkída'mân bînt'ôephadekhây máa, ihaydá há' Jôesi Tádá díbo háäwí untáy'i t'âhki wovây mááni, i'dí wovây téegikwînukhâge'namí, wovây kay'amí, hedá wên tepú waagi' bá unbí wówátsigí' wovây mááni. Jôesi Tádá-áho t'âhki iví sígísehkaná na'in dí má'i namuu, hedí ídá wovây tukánnan iví'in ímúunídí he'ennin wovây paa-ídí, i-á hânhay wânbo t'âhki báyéki hay'i namuu waagibá. Christ-á dí wí'dá' ímuudího ná'in únpo'e'o.

¹¹ Jôesi Tádá-á báyéki tsonkhûu imáa, hedí iví kay-á hânhay wânbo wí'únhândepí. Hamân.

Peter-di ovây sengitü'an

¹² Silas-dá naa díkhâge'nan ná'in ta'nin'ay wây ta'namídí. Naa dînhanginná i-á nanbí tí'úu páadé'i gínmuu'in háädi waa háa únkhây'ä' waa ikanhondi'. Naadi wây ta'do wây kweewaasenwaatu'amídí, hedá háyú naa dînhanginná'nin Jôesi Tádá ví ta'gennin sígísehkaná i'gedi wây tu'â'amídá, hedího téegi t'aagi iwe úvít'saasa'í.

¹³ In Babylon bú' iwe'in méesate'in t'owadi inbí sengitun wovây san, indá un waagibá Jôesi Tádá dí ovây de'man. Mark-di wá' wovây sengitü'an, i-á naví ay dînmuu waagibá dócháa.

¹⁴ Wí'nă táye úvísígísengitụ'âamí. Un Christ-ví'in ímuu'indá ánsaaginpídíbo' íkwoní.

In Páadé'in Tə'nin John Itə'nannin

John itə'do' i to'wí In Tuu kin nakháwä'iví'gedi

¹ I to'wí hán'oe ts'anpáadébo nayi'iví'gedi naadi wáyta'do', i-á in Tuu kin nakháwä, hedá in wówátsi napäyi'i-án namuu. Háa i natú'in git'oe, hedá na'inbí'piyá nakeepóedí na'inbí tséedíbo-á âypimû', hedá na'inbí mandidá âytäge.

² Nă'i nawówátsipäyi'i' nakeepóe ihaydi âymû', hedá háa iví'gedi na'in giháhpóe'i-á wé'ge'in t'owa âyt'ôe'o'. Nă'i in wówátsi nahánde'pí'in napäyi'iví'gedi wáytumáa, i-á Yôesi Tádá-ádí na'án, hedá na'inbí'piyá ipikeeyan.

³ Háa âymû'in hedá háa iví'wedi git'oe'indá un wá' wáytumáa, hedânho un wá' únhanginpúwídí, hedá undádí na'indádí na'inbí wówátsi wé'ge âyhúuwídí. Hedi ta'gendi Yôesi Tádá-ádí hedá iví ay Jesus Christ-ádí na'inbí wówátsi âyhon.

⁴ Hediho nă'i hăäwí i'gedi unbí'piye' wáyta'do' hedânho un wá' t'âhki híhchan bînmá've-ídí.

Yôesi Tádá-ádí gimuudá há'to ívít'aywó'kanhúuwí

⁵ Nă'i hí' năä wáytukankhâymaa'i-á Yôesi Tádáví ay Jesus Christ-ví'wedi git'oe'i namuu. Yôesi Tádá-á wí kohthay waagi'ba namuu, hedá wáyge wänbo wí'únkhunáhpí.

⁶ Yôesi Tádá-ádí na'inbí wówátsi âyhondi gitúdáho', hewänbo wa' t'aywó'di i'gebo gimándáho', ívíwänpihóeyó'o', hedi khuu eedi waagibá giyidi in ta'gen namuu'indá wí'âyhonpí.

⁷ Hewänbo nakohtayná' ni'ge Yôesi Tádá na'án diwe giyidáho', undádí na'indádí na'inbí wówátsi wé'ge gínmuu, hedá iví ay Jesus-ví ún'p'oe ich'áa'idá dí'owídí na'inbí t'aywó'di t'âhki dînyâa'o'.

⁸ Na'in wên t'aywó'nin wänbo wí'âymaa'pí gin gitúdáho wí'bo ívípihóeyó'o', hedá na'inbí pí'nă khó'yé-á in ta'gendá wí'âymaa'pí.

⁹ Hewänbo Yôesi Tádáví'piye' ívít'aywó'dihäätsi'andáho', idá na'inbí t'aywó'di gínmuu'i dîn'owóyé-í, hedi i yä'dâapíkan íví'andi' dînyâa'amí, gá iví tuu imăgi waa i'odân, hedá i-á híwó'da'ba i'o'.

¹⁰ Yôesi Tádá ho natú na'in t'owa t'âhki ívít'aywó'do', hediho wáymûu wänbo wí'ívít'aywó'nanpí gin gitúdáho', kindidá Yôesi Tádá ihóeyó'an waagibá gitû', hedá iví hí' na'inbí pí'nă khó'yé wí'âymaa'pí.

2

¹ Naví áyyäa, nă'i hăäwí i'gedi wáyta'do hedânho wí'úvít'aywó'nâamípídí. Hewänbo wí to'wí it'aywó'nandáho', wí to'wí ún'án Yôesi Tádáví páadépiye' igí' i'aywondaa'amídí, i-á Jesus Christ i t'âhki híwó'di namuu.

² Hedi i-án iví wówátsi imăgi na'inbí t'aywó'di dîn'owóyé-ídí, hewänbo na'inbí'da'ba yoe, t'âhki t'owaví t'aywó'di dínmuudân.

Yôesi Tádá âytaadá iví tsontuu ây'a'ginnamí

³ Hândidan gínhanginnání ta'gendi Yôesi Tádá âytaa'in? Gá iví tsontuu únmuu'i' ây'a'gindodân.

⁴ Wí to'wí Yôesi Tádá óetaa gin natúdí hewänbo iví tsontuu wí'ôn'a'gindopídá, i-áho wí hôeyó'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví pí'nă khó'yé wí'imáapí.

⁵ Hewänbo to'wídí Yôesi Tádáví tuu ûnmuu'i' òn'a'gindodá ta'gendi pín ta'ge haydi óeséegí, hedí kindidân gínhanginná i-ádí gimuu'in.

⁶ Hewänbo to'wên ditû'nin Yôesi Tádá-ádí dimuu'in, indá dínkhây'ä' inbí wówátsi dâyhûuwí'in Christ iví wówátsi iho' waagibá.

⁷ Un wâyséegí'in, ná'in tsontuu natû'nin ívíséegíhûuwí i'gedi wâyta'do'in ts'aamin wínamuupí, indá in páadédíbo bînmáa'in namuu, i hí' ho ít'oe'ibá namuu.

⁸ Hewänbo ná'in tsontuu náa wíyá wâyta'dodi ts'aamin waagi'inbá namuu, gá ây'a'gindodáho i khuu nakhanmân waagibá gínpo'dân, hedá i kodí'di ko namuu'i-áho nakeepo'. Ta'gendi Christ ná'in tsontuu-á i'a'ginnan, hedá un wá' bîn'a'gindo'.

⁹ Wí to'wí nakohthayná' ni'ge iví wówátsi ihon gin natúdí, hewänbo iví tí'ûu páadé'i it'aydá, i-á wa'di khuu i'gebo nayi'.

¹⁰ To'wên ná'in tí'ûuwin páadé'in dâyséegí'in, indáho nakoná' ni'ge diyí', hedího inbí pí'ná kó'yé hääbo in ta'ge'in p'oe iwedi ovâyhänge'amí'i' wíðâymaapí.

¹¹ Hewänbo wí to'wí iví tí'ûu páadé'i' it'aydá khuu iwebo na'än. I-á khuu i'ge nayidi wí'ûnhanginnáhpí wépiye' namännin, gá wí tsí't'aa'i waagibá ûnkhuunândân.

Háa in wé'ge'in t'owa Yôesi dâytaapí'in inbí wówátsi dâyhon waa in t'owa i dâyséegí'in wíðínkhây'ähpí ovâyhí'amí'in

¹² Naví áyyää, naadi wâyta'do gá Christ i'annin namuudi unbí t'aywó'di ûnmuu'i wovây'owóyédân.

¹³ Un tádá'indá, naadi wâyta'do' gá i to hân'oe ts'anpáadébo nayi'i' bîntaadân. Un e'nündá, wâyta'do' gá i Penísendi ho bînt'andân.

¹⁴ Un áyyää ímuu'in, wâyta'nán gá Yôesi Tádá bîntaadân. Un tádá'indá, naadi wâyta'nán gá i to hân'oe ts'anpáadébo nayi'i' bîntaadân. Un e'nündá, wâyta'nán gá undá íkaydân, hedá unbí pí'ná kó'yé-á Yôesi Tádáví hí'-á kay'indidá bînmáa, hedá handidá i Penísendi-á ho bînt'an.

¹⁵ Wíwovâyhí'amípi unbí wówátsi bînhûuwídí háa in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in inbí wówátsi dâyhon waagibá, hedá i yä'dâapí' hääwí indá ovâyhí'andi-á wíwovâyhí'amípi. Wí to'wí ná'i híwó'pí' namuu'i' óehí'andáho Yôesi Tádá pín ta'ge haydi wí'óeséegípi.

¹⁶ Kinnân in Yôesi Tádá dâytaapí'in díví'o': Háa inbí túu'ú iwe diwänpichaa waagi kaygi'di díví'amí'in dida', hedá hääwí t'ähkí dâymû'i-á wá' kaygi'di-á dida', hedá inbí hääwí shánki híwó'di dínmuu waagi dichaaqi dívíyêngi'o'. In Yôesi Tádá dâytaapí'innânho ha'wáa díví'o', hewänbo kí'bi tsiyekandá Yôesiví'wedi wína'ähpí.

¹⁷ Háa ná'in Yôesi Tádá dâytaapí'in díví'o' waa dínkhangít'óe, hedá t'ähkí ná'i híwó'pí' hääwí kaygi'di dida'i-á wá' nakhangít'óe. Hewänbo to'wên háa Yôesi Tádá natsonpo' waa díví'o'indá hânhay wänbo t'ähkí diwówayêeni.

Christ-ví hânbi ho na'ä'

¹⁸ Naví áyyää, náaho i t'ä'gi thaa tso'wa na'ä'. Wovâytu'anho Christ-ví hânbi na'ä', hedí náabo báyéki kí'min dikeepo'. Kin napo'di gínhanginná náaho i t'ä'gi thaa tso'wa naná'nin.

¹⁹ Ná'in t'owadá ta'gendi na'inbí'näpiye'in wídimuupídí na'in díyoe'an. Na'inbí'näpiye'in dimuudáho', na'indádíbo dívíwóyí'níwän. Hewänbo indá na'in díyoe'an dihaydi nakeepóe wí' wänbo in diwedi na'inbí'näpiye' wínamuupí'in.

20 Hewänbo undá in waagi'in wí'ímuupí. I to'wí shánkí híwó'di namuu'idí i Yä'dâa'i P'oewaahâa wovâymägi, hedího un t'ähkí in ta'gen namuu'in úhanginná.

21 Naadi ná'in ta'nin wâyta'do gá in ta'gen namuu'in úhanginnândân, úhanginnâhpídá yoe, hedá wá' úhanginná wí to'wí in ta'gen natû'di-á wí'ihôeyó'opí'in.

22 To-an wí hôeyó'i namuu? Gá wí to'wí natû'di-ân Jesus-á wínamuupí'in i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wí to'wí ha'wâagi'i namuu'idá wí'gíndíbo Yôesi i Tádá-ádi hedá iví ay-ádi ovãnyoegi'o', hedího Christ-ví hãnbi' namuu.

23 Wí to'wí natû'dí Jesus-á Yôesi Tádáví ay wí'ûnmuupí'in, i-á Yôesi Tádá wänbo iví pí'ná khó'yé wí'imáapí. Hewänbo wí to'wí natû'dí Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu'indá Yôesi Tádá wá' iví pí'ná khó'yé imáa.

24 Hewänbo undá hääwí páadé úvít'sanwhäyü ihaydibo' ít'oe'i' únkhây'ä' unbí pí'ná khó'yé bînmá've-í'in. Han úví'odáho Yôesi Tádá-ádi hedá iví ay-ádi wé'ge ímúní.

25 Hedí Yôesi Tádáví ay-á iví tuu imägi in wówátsi nahánde'pí'in na'in dípägít'óe'in.

26 Wáy wên t'owa dida' in ta'gen namuu iwedi wovâyâyâ'amí'in, hedânkun ná'in ta'nin wâyta'do'.

27 Hewänbo Yôesi Tádádí i Yä'dâa'i P'oewaahâa wovâymägi, hedá unbí pí'ná khó'yébo bînmáa, hedího wí'úntáypí wiyá to'wídí Yôesiví'gedí wovâyhá'amídí, gá i Yä'dâa'i P'oewaahâadá hääwí t'ähkí wovâyhá'odân, hedí i hääwí wovâyhá'o'i-á ta'gen namuu, wên hôeyó wänbo wínamuupí. Hedího únkhây'ä' Christ-ádi wé'ge ímúní'in, háa i Yä'dâa'i P'oewaahâadi wovâyhá'an waabá.

28 Naví áyyä, háa otú waa Christ-ádi wé'ge únkhây'ä' ímúní'in, hedânho owáy i wiyá nakeepóe ihaydi wí'íkhuwôeda'ípídí, hedá wôeda'dí iví'wedi wí'úvikaakwomá've-ípi.

29 Úhanginná Christ-ân híwó'da' i'o'o'in, hedího úhanginná wá' t'ähkí to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnindá Yôesi Tádáví'wedi dí'âypu'yä'in.

In Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'indá Yôesi Tádáví ây dimuu

3

1 Bí'ánshaa'an Yôesi Tádádí na'in báyéki díséegí'in, hedí báyéki díséegídânkun iví ây kin dítu'o'. Hedí ta'gendi iví ây-ânkun gimuu. Hedího in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'in dímuu'indá wídínhanginnâhpí háawin gimuu'in, háawi i namuu wänbo wídínhanginnâhpídí.

2 Un wâyséegí'in, tobá nää Yôesi Tádáví ây gimuu wänbo', wa'dí wíhanginnâhpí háawin gipuwagít'óe'in. Hewänbo ná'indá gínhanginná: Christ nawáy'ä' ihaydá i waagi'inbá gipúwí, gá ta'gendi háawi i namuu waagi âymúní'dân.

3 To'wên t'ähkí ná'in napúwí'in pín ta'ge haydi dâytsíkha'máa'indá yä'dâapíkan t'ähkí iwedi dívíyâa'o', háa Christ iwedi iyâa'an waagibá.

To'wên Yôesi Tádáví ây ûnmuu'in wídívít'aywó'kanhonpí

4 To'wên t'ähkí dívít'aywó'kanhonnindá Yôesi Tádáví tsontuu dâyyoegi'o', hedí iví tsontuu ónyoegi'andáho t'aywó'ninho namuu.

5 Úhanginná Christ ho nää oepáa k'aydipiye' na'ä'ä'in t'owa t'ähkíwí t'aywó'di ovâyâyâ'amídí, hedí i-á wên t'aywó'nin wänbo wí'imáapí.

6 To'wí wänbo Christ-ádí nayi'i-á wí'it'aywó'kanhonpí, hewänbo wí to'wí it'aywó'kanhondi-á háawi Christ namuu'in ta'gendi wínaka'póya'pídá ta'gendi wí'óetaapí.

7 Naví áyyää, to'wên häädi waa in ta'ge'in p'öe i'ge dimänninda'mân inbí wówátsi ta'ge dínmuu, Christ-ví wówátsi únmuu waagibá. Hediho wí'úvímäänípi to'wídí wänbo in ta'gen namuu iwedi wovâyâyá'amídí.

8 Penísendi páadé iwedibo' it'aywó'kanhon, hediho to'wên häädi waa dívít'aywó'kanhonnindá Penísendiví'in dimuu. Hedi Penísendiví tsiyekan ônhánú-ídí-ânkun Yôesi Tádáví ay nää oepáa k'aydipiye' na'ää.

9 Wí to'wí ta'gendi Yôesi Tádáví'wedi na'aypuyä'i-á wí'it'aywó'kanhonpí, gá Yôesi Tádáví'wedi wówátsi ts'aamin ikê'dân, hediho Yôesi Tádáví'wedi na'aypuyädi wí'únkoedipi häädi waa it'aywó'dikanhúuwídí.

10 To'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonpídí háa inbí tí'úuwín páadé'in dâyséegípídí Yôesi Tádáví'in wídimuupí. Hedi kindidânho nahanginná wé'in t'owa Penísendiví ây únmuu'in hedá wé'in Yôesi Tádáví ây únmuu'indá.

Yôesi Tádáví ây únmuu'in dívíséegímáa

11 Nă'innân namuu in hí' í't'oe'in páadé iwedibo': Gínkhây'ä' wí'nă táye ívíséegíhúuwí'in.

12 Wígínkhây'ähpí Cain waagi'inbá gimúní'in. I-á i Penísendiví' únmuu, hedânkun iví tí'úu ihay. Hedi háadan Cain-di óehay? Gá iví tí'úu-á iyä'dâakanhondân, hewänbo i-á híwó'pídá' i'o'.

13 Hediho tí'úuwín páadé'in, in Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovây't'aydáho', wí'ítsika'yêenípí, "Háadan hêe dít'ay?"

14 Na'inbí tí'úuwín páadé'in âyséegídího gínhanginná chu'in waagi'inbá gimú'de wänbo nää-á in wówátsi ts'aamin âymáa'in. Wí to'wí iséegímáapí'-á wa' chu'i waagi'ba namuu.

15 To'wên inbí tí'úuwín páadé'in dínmuu'in dâyt'ayhonnindá t'owa t'akhanu'in waagi'inbá dimuu, hedi un únhanginná wí to'wí nat'owat'akhanut'oe'i-á in wówátsi nahândepí'in wí'imáapí'in.

16 Christ iví wówátsi na'in gimuuđi imägi, hedânkunho gínhanginná háawin in kodi'nin séegí namuu'in. Hediho na'in wá' gínkhây'ä' gikhây'múní'in na'inbí tí'úuwín páadé'ingí'-á na'inbí wówátsi âymäänídí.

17 Wí to'wí híwó' hay hääwí iví wówátsi i'amígí' únkw'ôndá, hedi iví tí'úu páadé'i hääwí úntáyđí imúndedi, hewänbo wa'di iví pí'nă khó'yé wínasehkanâtaachanpo'pídí óekhäge'namídí, ti nă'i to'wí ta'gendi Yôesi Tádáví séegí iví pí'nă khó'yé imáa? Hedân yoe.

18 Naví áyyää, séegí i'gedi wí'íwânpidahí'má've-ípi, hewänbo híwó'di hääwí iví'odibo' âykeeyamí in ta'gennin séegí âymáa'in.

19-20 Hedi in séegí âymáađáho gínhanginná in ta'gen namuu'in wá' âymáa'in, hedá häädi wänbo Yôesi Tádáví'piye' ívibée ihaydá áyîngipídíbo na'inbí pí'nă khó'yé gicháa-í. Ma'di wáyyedí gicháa idi dítuhchânukhây'máa waagi, hewänbo Yôesidá na'inbí shánkí hay'i namuuđi na'inbí ánshaa únhanginná, hediho i-á únhanginná nă'in séegí âymáa'in, i-á hääwí t'âhkí únhanginná.

21 K'ema'in, Yôesidi wíđítuchânukhây'máapí'in na'inbí pí'nă khó'yé gicháađáho', iví'piye' ívibeedí há'to gikhuwôeda'í,

22 hedi hääwí namúní wänbo âydaa'andi-á âyhónde', gá iví tsontuú ây'a'gindodân hedá háa íví'o'indíđá âyhíhchandođá.

23 Hedi nă'innân iví tsontuú únmuu: Gínkhây'ä' iví ay Jesus Christ-ví'piye' ívíwhâyü-í'in, hedá idá díyôn waagibá wí'nă táye-á ívíséegíhúuwí.

24 To'wên Yôesi Tádávi tsontuú ôn'a'ginhonnindá i-áđí wé'ge dimuu, hedá i-á indáđíba namuu, hedi ná'in gínhanginná gá iví Yä'dâa'i P'oewaahâa dímăgidân.

In to'wên ditû'nin i Yä'dâa'i P'oewaahâa dâymáa'indá bîntayi'ni

4

1 Un wâyséegí'in, t'âhki to'wên ditû'nin Yôesigí' dîvíhée'o'in wí'úvíwhâyú-ípí. Páadé bîntayi'ni únhanginpúwíđi tigú ta'gendi Yôesiví P'oewaahâa dâymáa'in, gá báyéki dihôeyó'in wáyyé t'âhki dikw'ôndân, indá Yôesi Tádávi tukhe'min dimuu gin ditû'.

2 Wâytukankhâymáa háđíđi únhanginnání'in háa Yôesiví P'oewaahâa dâymáa'in háa yoe: To'wên t'âhki t'owaví páadépiye' ditû'nin Jesus Christ i nat'owapaa'iví'piye' dîvíwhâyunde'indáho Yôesiví P'oewaahâa dâymáa.

3 Hewânbo to'wên t'âhki Jesus-ví'gedi han wíđívíhí'máapí'indá Yôesiví P'oewaahâa wíđâymáapí. In to'wên kí'min dimuu'in Christ-ví hânmin waagi'inbá dimuu. Ho wovâytu'an ná'in kí'min dikâ'ăgít'ôe'in, hedi náa wéngé t'âhki diyiho'.

4 Naví áyyăă, undá Yôesi Tádávi'in ímuu, hedi to'wên hôeyóđi ditû'nin Yôesi Tádávi tukhe'min dimuu'indá bînt'anho', gá i Yä'dâa'i P'oewaahâa unbí pí'ná khó'yé bînmáadân hedi i-á shánkí nakay i Penísendiví'wedi, ná'i Penísendi-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí pí'ná khó'yé dâymáa.

5 Ná'in hôeyó'in dimuu'indá Yôesi Tádá dâytaapí'inda' dimuu, hedânho in wé'ge'in Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'in waagibá dîvíhée'o', hedá in t'owa dâyt'óyande'indá Yôesi Tádá dâytaapí'in wá' dimuu.

6 Hewânbo na'indá Yôesi Tádávi'in gimuu, hedího in to'wên i dâytaa'indi na'in dînt'óyande', hewânbo in to'wên iví'in dimuupí'indá wíđînt'óyandepí. Handíđân gínhanginná wé'in in ta'gen dîvíhée'o'in dimuu'in hedá wé'in in hôeyóđa' dîvíhée'o'in dimuu'indá.

Yôesi Tádá iví ây únmuu'in iséegí, hedânho indá wá' dínkhây'ă' wí'nă táye dîvíséegíhúuwí'in

7 Un wâyséegí'in, wí'nă táye ívíséegíhúuwí, gá in séegí Yôesi Tádávi'wedi na'ăđân, hedi to'wên t'âhki in séegí dâymáa'inda Yôesi Tádávi'wedi dî'âypuýă, hedá Yôesi Tádá-á dâytaa.

8 Yôesi Tádá-á naséegít'ôe'i namuu, hedího to'wên dâyséegíhonpí'indá Yôesi Tádá wíđâytaapí.

9 Kinnân Yôesi Tádáđi dînkeeyan díséegí'in: I-á iví wí' ayđă' ûn'ăndi' isan náa oepáa k'ayđipiye' hedânho in kodí'nin wówátsi dímăáníđi.

10 Kindíđân gínhanginná háawin in séegí namuu'in: Tobá na'indi Yôesi Tádá wí'âyséegípí wânbo', idá na'in díséegíđi iví ay náa oepáa k'ayđipiye' isan iví wówátsi imăáníđi na'inbí t'aywó'đi gínmuu'i dîn'owóyé-íđi.

11 Un wâyséegí'in, ha'wâagíđi Yôesi Tádáđi na'in díséegíđânho na'in wá' gínkhây'ă' wí'nă táye ívíséegíhúuwí'in.

12 To'wíđi wânbo hânhay wânbo Yôesi Tádá wí'óemû'pí, hewânbo wí'nă táye ívíséegíđá i-á na'indáđi namuu, hedá iví séegí íđi dímă'i-á na'inbí pí'nă khó'yé gínsômă'.

13 Kindíđân gínhanginná Yôesi Tádá-áđi wé'ge gimuu'in hedá i-á na'indáđá: Íđi iví Yä'dâa'i P'oewaahâa dímăgi.

14 Hedá wá' âymû' iví ay isannin t'âhki t'owaví aywondi dínmúníđi, hedího i'gedi t'owa t'âhki âyt'ôe'o'.

15 T'ähkí to'wên in t'owaví páadépiye' ditû'nin Jesus-á Yôesi Tádáví ay namuu'in, Yôesi Tádá indádí namuu hedá indá i-ádá.

16 Hediho giháhpóe hedá ívíwhäyunde Yôesi Tádáví díséegí'in. I-ân naséegít'óe, hedi to'wên in séegi dâyhonnindá Yôesi Tádá-ádí dimuu hedá i-á indádá.

17 Hedi owáy ihay thaa t'owa háa híwó' háa híwó'pí díví'annin ovâykeekw'ódi ihaydi, in séegi na'inbí pí'ná k'ó'yé ho gínsôedá wíghuwôeda'ípí, gá wa' nää oepáa k'aydi giyidibo Christ waagi'ba gipóedân.

18 Yôesi Tádá âyséegídáho wí'âykhuwôeda'ípí, hedi ta'gendi pín ta'ge haydi i âyséegídí na'inbí khuwôeda' gínyâapo'. Hewänbo âykhuwôeda'dáho ta'gendi pín ta'ge haydi wí'âyséegí'pí, hediho tuchänu i'gedi íví'ánshaa'o'.

19 Yôesi Tádáví páadébo na'in díséegi, hedänkun in séegi âymáa.

20 Wí to'wí natúdí, "Naadi Yôesi Tádá dóséegi," hewänbo iví tí'ûu páadé'i' it'aydáho', wí hôeyó'i namuu. Iví tí'ûu páadé'i' imúnde'i' iséegí'pídí, há'to Yôesi Tádá óemúndepí' wänbo-á óeséegi-í.

21 Hedi ná'in in tsontuü Christ-di dímgá'i'in namuu: To'wên Yôesi Tádá dâyséegí'indá dínkhây'ä' inbí tí'ûuwin páadé'in wá' dâyséegí'húuwí'in.

5

1 Jesus-á i to'wí namuu Yôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. To'wên ná'in dívíwhäyunde'indá Yôesi Tádáví wedi ho wíyá di'âypuyä, hedi to'wên i Tádá dâyséegí'indá, iví ây wá' dâyséegi.

2 Yôesi Tádá âyséegídá hedá iví tsontuü ây'a'gindodá, handidänho gínhanginná iví ây wá' âyséegi'in.

3 Hediho iví tsontuü ây'a'ginhondi âykeeyo ta'gendi i âyséegi'in. Iví tsontuü-á wähphe wí'ünkháapí ây'a'ginnamídí,

4 gá to'wên t'ähkí Yôesi Tádáví wedi wíyá di'âypuyä'indá dínkoedidân i yä'dâapí' nää oepáa k'aydiwi namuu'i dâyt'aanídí. Hedi na'inbí whäyü gínmuu'idänho git'anpo'.

Yôesi Tádáví iví ay Jesus-ví'gedi dítu'an

5 To'wí iwähäyundedi Jesus-á Yôesi Tádáví ay namuu'in, idá'mânho i nää oepáa k'aydiwi yä'dâapí' namuu'i' óet'ande'.

6-8 Jesus Christ-ân nää oepáa k'aydipiye' na'ää'i' namuu, hedi p'oeđi óep'ó'p'oe'an hedá iví ûnp'oe-á ich'áa. Na'ää iví ûnp'oe ich'âanídí, p'oeđi óep'ó'p'oe'amídí'ba yoe. I Yä'dâa'i P'oewäähâädân dítu'o ná'in ta'gen namuu'in, i-á ta'ge natukanyidi. Hediho ná'in poeyedi wéhpêe tuüda' dâymáa: I Yä'dâa'i P'oewäähâa-á i p'oe-á hedá i ûnp'oe-á. Hedi indídá Jesus Christ-ví'gedi na'in díhangin'ândo'.

9 Háa t'owadi dítu'o waa ívíwhäyunde', hewänbo háa Yôesi Tádáví dítu'o waa shánkí gínkhây'ä' ívíwhäyü-í'in, iví hí'-á shánkí ünchä'muudi, hedi idänho iví ay Jesus-ví'gedi dítu'o'.

10 To'wên Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhäyunde'indá inbí pí'ná k'ó'yé dínhanginná háa Yôesi Tádá natú waa ta'gen namuu'in. Hewänbo to'wên Yôesi Tádáví hí' wí'ônwhäyundepí'indá wí hôeyó'i waagibá óepa', háa idi iví ayví'gedi dítu'annin wídívíwhäyundepídí.

11 Hedi kinnân Yôesi Tádáví na'in dítumáa: In wówátsi nahándepí'innänho dímgá, hedi iví ay äytaadiho kí'min wówátsi âymáa.

12 To'wên Yôesi Tádáví ay Jesus inbí pí'ná k'ó'yé dín'ännindáho kí'min wówátsi dâymáa. Hewänbo to'wên Yôesi Tádáví ay inbí pí'ná k'ó'yé wídín'änpi'indáho kí'min wówátsi-á wídâyamáapí.

Yôesi Tádáví wówátsi nahándepí'in dímgá

¹³ Naadi un Yôesi Tádávi ayví'piye' úvíwhäyunde'in ná'i t'ähki wâyta'do' hedânho ta'gendi únhanginnánídí in wówátsi nahánde'pí'in ho bînmaa'in.

¹⁴ Hedi häädi Yôesi Tádávi'piye' ívíbéedí ívíyûusu'amídí, háa nada' waagi'i hääwí gida'po'di, ta'gendi gínhanginná Yôesi Tádádí dînt'óyande'in.

¹⁵ Hedi hääwí gida'po'di dînt'óyande'in gínhanginnândi, gínhanginnân wá' hääwí âydaa'andi' ho díma'in.

¹⁶ Wí to'wí iví méesatewi tí'ûu páadé'i' it'aywó'dodi imû'di, hewânbo in t'aywó'nin i'o'indá ha'min wínamuupídí in wówátsi nahánde'pí'in diwedi óeyâa'amídí, ná'i to'wí kí'min t'aywó'nin i'andigí' Yôesiví'piye' ónyûusu'amí, hediho in wówátsi óemâáni. Hewânbo wên t'aywó'nin nayí', indá in wówátsi nahánde'pí'in diwedi wovâyâa'amí'in namuu, hedi naa wó'tû'pí wí to'wí ha'min t'aywó'nin i'andi bínyûusu'amí'in.

¹⁷ T'ähki yä'dâapí tsiyekan íví'o'i-á t'aywó'dida' namuu, hewânbo wên t'aywó'nin nayí' ha'min wínamuupí in t'owa in wówátsi nahánde'pí'in diwedi ovâyâa'amí'in.

¹⁸ Gínhanginná to'wên Yôesi Tádávi'wedi di'âypu'yä'indá häädi wânbo wídívít'aywó'kanhonpí'in, gá Yôesi Tádávi ay Jesus-di ovây'âyînmáadân, hediho i Penísendi wí'ûnkoedipí ovâyhónídí.

¹⁹ Gínhanginná na'indá Yôesi Tádávi'in gimuu'in, hewânbo to'wên t'ähki in Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'indá i Penísendidi ovâytsónmáa.

²⁰ Hedá wá' gínhanginná Yôesi Tádávi ay náä oepáa k'aydipiye' na'ää'in, hedi idi ka'powa dímagi hedânho i ta'gendi Yôesi namuu'i âytáa-ídí. Hediho ná'i ta'gendi Yôesi namuu'i-ádí wé'ge ívíhon, iví ay Jesus Christ-ádá wé'ge gimuudi. I-ân i ta'gendi Yôesi namuu, hedi ibá in wówátsi nahánde'pí'in napäyi'i namuu.

²¹ Naví áyyä, i hääwí in t'owa inbí yôesi dínmuu waa dâychaamáa'iví'wedá bí'âyîngi'an.

In Eedi'in Ta'nin John Ita'nannin

John-di in to'wên ovâyta'nannin ovâysengitu'an

¹ Naa wí méesatewí p'ó'dédí' omuu'idi wâyta'do' un, wí kwee Yôesi Tádádí wóede'mandi' hedá uví ây-á. * Ta'gendi naadi un t'âhkí wâyséegí, hewänbo naadida'ba yoe, t'âhkí in to'wên in ta'gen namuu'in dâyta'indidá wá' wovâyséegí.

² Na'indi wâyséegí in ta'gen namuu'in na'inbí pí'ná khó'yé âymáadi, hedá hânhay wänbo t'âhká âymá've-í.

³ Yôesi Tádádá hedá Jesus Christ, i Tádáví ay ûnmuu'ida' ta'gendi díséegídi na'inbí'piye' gínsehkanápúwí, hedá séegísehkanä na'in dímäáni, hedá díkhäge'namí anshaaginpidíbo gikwo'nídídí.

In ta'gen âyséegí, hewänbo naadida'ba yoe, t'âhkí in to'wên inamuu'in bînhiuwí hedá wí'ná táye-á úviséegíhiuwí

⁴ Naa hânho ohíhchanpóe dínhanginpóedí wáy wên unbí ây in ta'gen namuu'in dâyhonnin, Yôesi Tádá natsónpóe waagibá.

⁵ Hedí nää kó'ôe, naadi wên tsontu'u namuu i'gedí wînta'do', indá páadé iwedíbo' âymáa'in. Nã'in tsontu'u-á ts'âamin wínamuupí, hedí kinnân namuu: Wí'ná táye íviséegíhiuwí.

⁶ Na'inbí wówátsi Yôesi Tádáví tsontu'u ûntû' waagibá âyhondáho', kindídi âykeeyo' in séegí âymáa'in. Hedí nã'in tsontu'u páadé iwedíbo' í't'o': Iví séegí wóegé unbí wówátsi bînhiuwí.

⁷ Nää-á t'âmápiye' báyéki diyí', indá in t'owa in ta'gen namuu'in diwedí ovâyyâa'o', indá wídíwíwhâyundepí Jesus nat'owapaa'in hedá íbá i Yôesi Tádádí óesóge'i t'owa ovây'aywoenídí namuu'in. To'wên kí'min dimuu'in in t'owa in ta'gen namuu'in diwedí dâyyâa'o'indá hedá Christ-ví hânmindá dimuu.

⁸ Hedího bípi'âyíngi'an hedânho hääwí úví'andi wí'únpedée-ípídí, hedá t'âhká Yôesídi wovâymäánídí wovâykhây'o'i bînho'ni.

⁹ To'wên háa Christ-di díhá'annin namuu'in diwedí dívíhânge'annin hedá wídâyhonpí'in, indá Yôesi Tádá inbí pí'ná khó'yé wídâymäapí. Hewänbo to'wên háa Christ-di díhá'an waa dâyhonnindá, Yôesi Tádá-ádi hedá íví ay-ádi wí'gíndíbo inbí pí'ná khó'yé dín'ân.

¹⁰ Wí to'wí unbí'we napówádí wovâyhá'amídí hewänbo Christ-ví háhkan ûnmuu'in ímáapídá, wívîntsudemmäánípí wovâyhá'amídí, hedí namän dihaydá wívîntu'âamípí, "Yôesídi wóepahúuwí."

¹¹ To'wên kin óetu'annindá óekhäge'máa íví yä'dâapíkan i'amídí.

I t'ä'gi hí' John-di ovâyta'nandi'

¹² Wa'dí báyéki wíyá hääwí wâytu'âamí'i' dómáa, hewänbo wó'da'pí ná'in ta'nin diwe dótá'namí'in. Naa ochanpo' unbí'piye' opuwämú-í'in, hedí ívímu' ihaydi wé'ge ívíhéé'amí, hedí handídi shánki gíhíhchanpúwí.

¹³ I kwee uví tí'úu úmuu'i Yôesi Tádádí óede'mandíví ây'dí wóesengítu'an. †

* **1:1** Wáy wên t'owa dí'ände ná'i kwee-á ta'gendi wí kwee wínmuupí, hewänbo wí méesate-ân namuu, hedá íví ây-á in méesate'in t'owa-á dimuu. † **1:13** Iví tí'úu-á má'dí wíyá méesate-ân namuu, hedá in áyyä-á in méesate'in t'owa-á dimuu.

In Powage'in Ta'nin John Ita'nannin

John-di i to'wí ònta'nandi' óesengitu'an

¹ Navi híwó'di k'ema Gaius, ta'gendi wíséegí'i' unmuu. Naa wí méesatewi tsondi omuu'idi ná'in ta'nin wínta'do'.

² U wíséegí'i', dáyyûusu'o háäwí t'ähki híwó' úpúwídí, hedá uví túu'údá híwó'dá uncháa-ídá uví pí'ná khó'yé híwó' uncháa waagibá.

³ Wên méesate'in tí'úuwín páadé'in naa dînpówádí dînt'òekán in ta'gen namuu'in nâamâa'in hedá nâahonnindá, hedi ná'idi hânho díhíhchannan.

⁴ In to'wên navi ây waagi'inbá dimuu'in in ta'gen namuu'in dâyhondi naa dînhanginpo'di, hânho ohíhchanpo', hedi wíyá háäwídí wânbo shánki wídíhíhchandopí.

Gaius híwó' i'an

⁵ U wíséegí'i', háädi wânbo t'ähki háa úkhây'ä' waa bikanhon in méesate'in tí'úuwín páadé'in híwó' ovây'âyîngi'o'di, tobáháa ovâytaapí'in dimuu wânbo'.

⁶ Ná'in tí'úuwín páadé'indi in méesate iwe'in t'owa náwe dikw'ó'nin uví séegí úmuu i'gedi ho ovây't'òe'an. Híwó' bikanhon inbí p'óegé dimän dipiye' ovâykhäge'dodi, hedi kin bikanhondi Yôesi Tádá nâahíhchando'.

⁷ Indá dimän t'owa Christ-ví'gedi ovâyhangin'ânnamídí, hedá háäbo-á in dívíwhâyundepí'ínbí'wedi wídâyhóndepí.

⁸ Hediho na'indá gínkhây'ä' ná'in tí'úuwín páadé'in âykhäge'namí'in, hedi handídi wé'ge ívít'òe'amí in ta'gen namuu i'gedi t'owa âyhangin'ânnamídí.

Diotrephes híwó'pí i'an, hewänbo Demetrius-á híwó'di-á i'o'

⁹ Naadi wên háawên uví méesate'in t'owa dovâyta'nann, hewänbo navi hí' dînmuu'in Diotrephes-di wídînséegí'anpí. I-á inbí p'ó'dé'dí' namúni'in óehí'an.

¹⁰ Hediho owáy naa opówá ihaydi t'ähki háa i'an ni'gedi wây'ánshaakannamí. I-á na'inbí'gedi yanáki ihée'o', hewänbo iví hí' únmuu'i wí'únchá'muupí. Hewänbo kin i'o'in wa'di ihay wí'únmuupí, shánki wânbo p'ándíkí' ikanhon, in méesate'in tí'úuwín páadé'in Yôesi Tádáví tuu wóegé dipóya'nin wí'ovâyséegí'hóndepí, hedá in wé'ge'in méesate'in ná'in dipóya'nin ovâyséegí'amí'in dida'in wânbo-á idi ovâykhâ'o', hedá idá oe méesate iwedá ovâykhèpiyende'.

¹¹ U wíséegí'i', in to'wên híwó' dívítseyekanhonnin waagi'ba unmúni, in híwó'pí' dívítseyekanhonnin waagá yoe. To'wên híwó' dívítseyekanhonnindá Yôesi Tádáví'in dimuu, hewänbo in to'wên híwó'pí' dívítseyekanhonnindá wídínhanginnáhpí háawi i namuu'in.

¹² T'ähkídíbo Demetrius-ví'gedi híwó'da' dívíhée'o', hedi nakeepo' in ta'gen namuu'in imáa'in. Na'in wá' hanbá híwó' iví'gedi ívíhée'o', hedi u úhanginná ná'i gitû'di-á in ta'genbá namuu'in.

I t'ä'gi hí' John-di ònta'nandi'

¹³ Wa'di báyéki wíyá háäwí wítu'âamí'i' dómáa, hewänbo wó'da'pí ná'in ta'nin diwe dótá'namí'in.

¹⁴ Hewänbo naa ochanpo' hanwaapídíbo wímúni'in hedi ihaydá wé'ge änhée'amí.

¹⁵ Ánshaaginpídíbo' íkwó'ní. Uví k'ema'in náwe diyí'indi wóesengitu'an. Udá navi k'ema'in owe diyí'indá wí'íngin ovâysengitu'âamí.